

NOTICES

OF

S A N S K R I T M S S.

SECOND SERIES

MAHĀMĀHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA ÇĀSTRĪ, M.A.,
Honorary Joint Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal,

PUBLISHED
BY
UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF
সর্বাধীন সভা
BENGAL

VOLUME I.

CALCUTT.
BAPTIST MISSION
1900.

सत्यमेव जयते

PREFACE.

The present volume contains descriptions of 422 MSS. taken during the years 1891-92, from East Bengal, the district of Bankura, the city of Benares, and from the immediate neighbourhood of my residence at Naihati in the 24 Parganas. The MSS. are mostly written in Bengali character and the authors of most of them are Bengalis, Brāhmans and Vaidyas, by caste. Vedic works are absolutely rare unless one calls ritualistic works such as, No. 46, Kāṇvaçākhi-çrāddhaprayoga and, No. 253, Brahmasaṁskāramasījarī as vedic works. Original Smṛti works are not to be found in this volume, but there are plenty of modern compilations, commentaries, dissertations, and monographs not only on Smṛti, but, on Tantra, and Medicine also. As these compilations, &c., are extremely useful in giving an idea of modern Hindu thought and experience on these subjects, I have tried to give their contents in full, in order to enable Orientalists, both in Europe and India, to judge of their merits, without looking into the MSS. themselves. It would be extremely interesting to know the locality in which the authors lived and the circumstances under which they wrote, but with the exception of a very few cases the curiosity of the learned world must for the present remain unsatisfied. It would not be out of place to mention here that a study of the genealogies of the Brāhmans and Vaidyas—a taste for which is just dawning—may lead to many important discoveries about the authorship of most of the Sanskrit works written in Bengal.

Besides the works noticed above, the present volume
large number of dissertations on particular points
Tāya philosophy, the sole occupation of the
in Bengal, with any tendency towards meta-

physical speculation. Of other Schools of Hindu philosophy we have but very few works and these not of much worth.

How the Brahmanic mind moved in narrow grooves for the last five or six hundred years may be gathered from the fact that in this volume alone there are five commentaries, newly discovered, on the *Amarakosa* (Nos. 6-10), four on the *Anandalaharī* (Nos. 26-29), twelve on the *Devimāhātmya* (Nos. 175-186); almost all of them by Bengalis.

Bengal is perhaps the only province in which the various Grammatical Schools may be said to be still flourishing. The second revival of the School of Pāṇini under the leadership of Mahārāṣṭra Brāhmans like Bhatṭojī Dikṣita and Nāgojī Bhatṭa have expelled the various other schools from other provinces of India and compelled them, so to say, to take refuge in Bengal where the Marhatta influence was the least felt. For these reasons, I impressed on my travelling pūṇḍits the importance of the search and discovery of the MSS. of works of the various grammatical schools, and their work in this direction is satisfactory as the following analysis will show.

Kātantra School.—As this is perhaps the first time that the MSS. in East Bengal have been thoroughly examined, we have, as expected, a very large number of works on the Kātantra School of Saṃskrit grammar. The word Kātantra means an abridgment;— a hand book in which the niceties of Pāṇini have been discarded for the benefit of beginners. It is most probably of Buddhistic origin, as it was largely used in Buddhistic countries. One thing is sure it was a popular as opposed to a scholarly work. But gradually commentaries, appendices, notes, annotations, and various sorts of dissertations grew around it and made it a School by itself. Some of these dissertations were by Buddhist and others by Hindu authors. The Buddhistic Kātantra works have been pushed aside in Hindu countries, but some of their special merit, still survive. One of them, No. 380, commences with an ir-

who destroyed the army of Māra, who conquered the bondage of transmigration and who ascended Nirvāṇa. It is said that Durga Simha, the great commentator of Kātantra Sūtras, was himself a Buddhist, nay, some even go so far as to identify him with the great Buddhist lexicographer Amara Simha, but this is disproved by the fact that he commences his Uṇādīvṛtti, No. 34, with an invocation of Civa which can not be twisted to yield a Buddhistic meaning. The title Uṇādīvṛtti requires some explanation. From the early dawn of grammatical speculation in India, some thought that every word had a derivation from roots, others differed from them in holding that there was a large number of words that could not be so derived. Pāṇini himself held the latter opinion, and so he never wrote anything on suffixes like Uṇ, as opposed to ordinary verbal suffixes, known as Kṛt. The work on Uṇādi in Pāṇini's School is by a different author, namely, Ākāśatāyana. Following Pāṇini's example the authors of the Kātantra Sūtras did not write anything on the Uṇādis. The Sūtras on this subject and the vṛtti on them have been supplied by others. The vṛtti is by Durga Simha. Probably he wrote the Sūtras too. It would not be out of place to mention here that though Durga Simha, the author of the vṛtti and of the Uṇādi, was not a Buddhist there was another Durga Simha, the author of the tīkā who was certainly a Buddhist. His invocation speaks of his faith. Numbers 41–43 are dissertations on various parts of Kātantra by Rāmacandra, the son of Harihara, belonging to the family of Kāñji whose later residence was the village Uttaracālīva and whose ancient residence was Cīvapuratapāka. He appears to have been a Maithila Brāhmaṇ who invariably mentions the names two residential villages one ancient, another recent, in giving a description of his family. These three works treat of Sandhi, Kāraka and the appendices, the first is an examination of Trilocana Dāsa's work entitled Pañji on Sandhi, the second and third are expositions of the commentary by Gopinātha Tarkācāryya, on the appendix.

Aṣṭamañgalā, No. 17, by Rāmakiçora Cakravartī is a commentary on the eighth section of Durga Siñha's *vṛtti* on the chapter of conjugation.

Akhyātaṭikā, No. 19, and *Akhyātapañjikāvyākhya* by Narahari, No. 20, are works of this School on conjugations, No. 20 being a commentary on the *Pañjī* by Trilocana Dāsa.

Kātantrakaumudi by Gajgeça Çarmā, No. 47, attempts to justify various ungrammatical expressions in classical Sāṃskrit literature according to the rules of Kātantra grammar. He seems to have been very proud, for he says that neither Candragomī, nor Durga Siñha, nor even Kātyāyana, knew so much as he did, he had looked into all the Çāstras and he was an authority in determining difficult points in Kātantra. His invocation is mysterious, after saluting Çiva he invokes a Dvijanmā, a brāhmaṇa, whose fame is known in the Vedas, who is a source of salvation, and who is the author of lost tantras. *Kātantracandrikā* by Rāmadāsa Cakravartī, No. 48, is a commentary on a portion of the supplement of Kātantra. The author acknowledges his obligations to Gopināth specially. The same Gopināth had a most appreciative commentator in Çajkara Çarmā who, in *Kātantra-pariçista-prabodha-prakāçikā*, No. 49, compares grammar to sugarcane and logic to the machine which extracts the juice from it and recommends his readers to drink plentifully the juice extracted from grammar by logic. Vidyāsāgara is a revered commentator of the Kātantra School. His work the *Kātantrapradīpa*, No. 50, describes him as the son of Mahāmahopādhyāya Çrikānta Pañḍita and gives his proper name as Puñdarīkākṣa Bhāttācāryya. *Kātantravṛtti*, No. 51, is attributed to Vararuci. It is a *Vṛtti* commentary on the whole of the Kātantra Sūtras. The *Vṛtti* seems to have undergone a revision in the hand of Yaçomāna, but there is a suspicious look about it; the invocation is identical with that of Durga Siñha, though a comparison shows that this is an entirely different work. Number 52 is a commentary on the *Vṛtti* by Harirāma. The *vṛtti* on which this is a commentary is most likely Durga

Sīmha's work. The present codex ends with the chapter on Sandhi. Number 53 is an additional supplement. Crīpati Dutta's supplement is well known, but Trilocana thought it was incomplete and so he wrote an additional supplement. The author belonged to the Vaidya caste and was the son of Mādhava Dās; their title was Kavīndra another form of Kavīrāja, a title by which learned Vaidyas are still addressed. Crīpati did not say anything about Dhātu and Taddhita, Trilocana supplements that defect and adds some Sūtras on Samāsa.

Kārakaratna, No. 57, is by a Durga Sīmha, who quotes the Kavīrāja; he seems to have been a different person from his great namesake, the author of the Vṛtti. Dhātughoṣā, No. 195, by Rāmakānta is an enumeration of roots according to the Kātantra School of grammar. Dhātunālā, No. 198, is also an enumeration of roots by Śaśthidāsaviçārada, son of Jaya Kṛṣṇa Tarkavāgīcā, belonging to the Vaidika section of Bengali Brāhmans. He wrote at Gopālapura close to the Ganges near the Mahānādī (sic) Mahānandā. A third work on the same subject is No. 199 by Danaukācāryya. Paribhāṣā-vivaraṇam, No. 220, is a commentary on the exposition of technical terms, and technical rules by Durga Sīmha which comes as the next work, No. 221. Number 224 is a commentary on Crīpati's supplement by Gopinātha Tarkācāryya, a son of Acāryyasiṃha Paçupati. Number 247 goes by the author's name, Bilveçvara, with the title Tarkācāryya. It is a work on the conjugation of verbs. Manoramā, No. 270, is a vṛtti on roots by Ramānātha Carmā, the son of Vedagarbha Tarkācāryya belonging to the Rāyī family among the Rādhiya Brahmins. The Brahmins of this family had been for a long time regarded so low that any matrimonial connection with them would reduce a Kulīn or noble Brahman to their rank. Probably the author wrote at a time when the family prestige was not so lowered. Rājādivṛtti, No. 312, is a commentary on Sūtras containing groups of words such as Rāja, &c., which are susceptible of the same grammatical changes. Number 321 is a commentary on the

Atmanepada chapter, called in Kātantra, Rucādi, by Madhusūdana. Number 333 is on the meanings of grammatical terminations by Ramākānta Cakravartī. Number 353 Çabdāçāstravivṛti by Raghunandana Çiromūi is a work of the Kātantra School dealing with the meanings of affixes on verbal roots. At the outset he is confronted with the question why Çarvavarmā did not write the Sūtras on affixes and why Vararuci wrote them. No. 355 is a work on declensions by Ramānātha Cakravartī. Siddhāntaratnāyakura by Çivarāma, No. 407, is a commentary on Çripati's supplement.

Samkṣiptasāra.—Next to Kalāpa the grammar which has the widest circulation in Bengal is the Samkṣiptasāra. It was composed by Kramadiçvara who has the high sounding epithet Vādīndracakracūḍāmanī, the crest jewel of the circle of great disputants, always preceding his name. His grammar is written on a new plan differing altogether from that of Pāṇini and others. His aphorisms were explained by Goyicandra, but the most celebrated writer of this school is Jumara Nandī whose work is regarded as an authority. In the present volume we have got a book on Sanskrit roots, by that celebrated writer, named Dhātumālā, No. 196. Dhātumālā by Maheça, No. 197, and Dhātusamgraha, No. 200, also appear to be books of the same school. Samkṣiptasārakaumudī, No. 390, by Abhirāma Vidyālajkāra belonging to the Banerji family resident at Gayaghaṭa, and Samkṣiptasāratīkā, No. 391, by Çri Nyāyapañcānana, the son of Vidyāvinoda belong to this school. Rūpaprakāça, No. 324, is a work on conjugations by Kullūka Bhaṭṭa. He is not, however, identical with the commentator of Manu, because that great commentator was a resident of Nandanavāsi in North Bengal and subsequently settled at Benares, but the present author was a resident of Viçāla. He followed the etymological work entitled Dhātūpradīpa. Jñāpakāvali, No. 130, by Haragovinda is an exposition of the chapter on declensions. Kārakapāda-tīkā, No. 56, by Sarvavidyālajkāra who belonged to

the Gayaghaṭa Banerjis is a work on Sanskrit syntax according to this school.

Supadma School.—The Supadma grammar is current in Central Bengal, that is, in Jessore, Khulna and the 24-Parganas. The author is Padmanābha Datta who traces his ancestry from Vararuci one of the nine gems in the Court of Vikramāditya and the contemporary of Kālidāsa. The Maithila Brahmins consider this very Vararuci to be the founder of their most influential family. They consequently claim Padmanābha as their own. In the work entitled Pr̄śodarādi-vṛtti, No. 228, Padmanābha gives the date of the composition in the following chronogram:—

Çāke Çailanavāditye caitre māsi rabch̄ sthitau.

Dvijena Padmanābhena bhāṣā sūtramidaṃkṛtam.

This means 1297 of the Çaka era that is 1375 A.D. Padmanābha thus traces his genealogy from Vararuci.

This genealogy seems to be very defective.

Rāmanātha Siddhānta in his commentary, No. 223, on the Paribhāṣāvṛtti by Padmanābha, says that Padmanābha was an inhabitant of Bhoragrāma in Mithilā, that his father was Dāmodara Datta. Bod-

Gopālacarita ; 7 a commentary on Anandalaharī ; 8 on Māgha ; 9 on another work ; 10 a work on Prosody ; 11 a work on Veda and Smṛti named Acāracandrikā ; 12 a lexicon named Bhūriprayoga.

Kārakarahasya, No. 58, by Ruparāma Nyāyapañcānana is a work on Syntax, according to this school.

Mugdhabodha School.—Mugdhabodha was composed by Vopadeva, a friend of Hemādri, by the middle of the thirteenth century in the Marhatta country then ruled by the Yādavas of Devagiri, and had a wide currency for some centuries in various parts of India. With the rise of the Mahratta power in the seventeenth century and the revival of Pāṇini, Mugdhabodha was pushed into a corner of Bengal, that is in the neighbourhood of Nadīyā where it is still assiduously studied. Its extensive currency in the fifteenth and sixteenth centuries is evidenced by the fact that Bhattojī Dīkṣita in his Manoramā has taken great pains in refuting the opinions of the author of Mugdhabodha. Three works of this school are noticed in this volume ; a commentary by Kārtikeya Siddhānta, No. 288 ; a supplement by Nandakīgor, No. 289 ; and Paribhāṣāvṛtti, No. 222, by Rāmaçandra Vidyābhūṣaṇa composed in Čaka 1610 that is 1688 A.D.

Sārasvata School.—The Sārasvata grammar was written by Anubhūtisvatrūpācāryya and it has extensive currency in Orissa and Tipperah. Sārasvata-pradīpa, No. 404, by Vidyābhūṣaṇa, is a commentary on this grammar.

Pāṇini School.—There is only one doubtful work in this volume of this school. It is Sāranirṇaya, No. 403, by Ramākānta Cakravartī, son of Madhusūdana Tarkavāgīṣa. It explains a very large number of Sūtras of Pāṇini with a view to supplement the knowledge obtainable by a study of the works of the Kātantra School.

Kalāpasāra, No. 44, is an unsuccessful attempt at the

command of Rājā Gopīmohana by combining the Sūtras of Mugdhabodha, Sārasvata and Kalāpa.

This would be the proper place to treat of two works on spelling; one, Nakāravāda, No. 135, by Puruṣottama Deva and the other, Varnapratyākṣa, No. 328, by Kaṇrapūra, the minister of Amaramāṇikya, Rājā of Tipperah, at the request of Rājyadhara, the Rājā's son.

Smṛti.—There are no original Smṛti works in this volume. The modern compilations described in it are mostly written by Bengalis from eleventh century downwards. These compilations may be broadly divided as ancient and modern, Raghunandana's huge work in twenty eight parts being the land-mark of the two. It is therefore necessary to fix the date of this great writer. Tradition makes him a contemporary of Caitanya, who died in 1533. The evidence of the genealogies tends to the same direction, but he quotes Haribhaktivilāsa by Gopāla Bhaṭṭa, a disciple of Caitanya, who survived that great reformer by many decades, and it is said that the Haribhaktivilāsa was completed in 1562. Raghunandana's activity therefore may be said to range over the second and third quarters of the sixteenth century. Works written before him and quoted by him will be termed ancient, and those written after him, modern. These modern works are not of much worth. They are mostly either commentaries on various parts of Raghunandana's works, or, handbooks based on these parts. But the ancient works before Raghunandan are of great value. Dānasāgara, No. 165, by Vallālasena, the famous king of Bengal, has been described by others, but the MS. belonging to Bābu Nagendranātha Vasu seems to be more complete and written in a more ancient hand; therefore I have taken pains to have it described again. From the preamble and the epilogue of this long work running over eleven thousand couplets on the subject of making gifts, we learn that Vallāla was the son of Vijaya Sena, the brother of Hemanta Sena, that by his own merit he made himself the lord of Gauḍa; that though he crushed in the battle-field the king of Gauḍa

who belonged to an invincible ancient family, Ballāla spared him in mercy ; that his spiritual guide was Aniruddha a man of deep scholarship and irreproachable character and a resident of the Vārendra country. This Imperial compilation is perhaps the forerunner of the huge work entitled Dānakhaṇḍa by Hemādri. As the balance of evidence tends to prove the starting point of the Lakṣmaṇa era to be also the starting point of the Sena dynasty, we can safely place this work in the second quarter of the twelfth century.

According to the settlement of the Brahmanic hierarchy made by Vallāla Sena, the family which hailed from Sāhuḍi were degraded to a very low position, but the great ancient law-giver of Bengal, Mahāmalīopādhyāya Çūlapāṇi was proud to call himself a Sāhuḍiyāna, hence he may be said to have belonged to a period anterior to Vallāla Sena, that is the eleventh century. Çūlapāṇi's quotations are authoritative, his language lucid and his arguments forcible. His Prāyaçcittaviveka, in spite of Raghuṇandana's work on the same subject, still holds its own and is regarded as authoritative. In the present volume are noticed four works by Çūlapāṇi, namely, Ekādaçiviveka, No. 37, Tithiviveka, No. 152, Vāsantiviveka, No. 331, and Vratakālaviveka, No. 347. Nos. 152 and 347 describe him as Sāhuḍiyāna Mahāmalīopādhyāya Çūlapāṇi, while the other two mention him as simply Çūlapāṇi.

Bhavadēva Bhaṭṭa shares with Guṇaviṣṇu the honor of settling the vedic rituals of the Brahmans professing the Sāmaveda in Bengal. He was a Raḍhīya Brāhmaṇa whose original progenitors settled at the village Siddhala from which the family derived its name. An inscription by him has been discovered in Orissa with a date belonging to the eleventh century. In this volume have been described two works by him, namely, Prāyaçcittaprakaraṇam, No. 240, where he has been described as hailing from the village of Vālayadabhi, and with Bhujanga as his other name; and Sambandhviveka, No. 399, which mentions him simply by name.

Rāmārcana Candrikā, No. 318, by Anandavana, the disciple

Rājā Raghudeva who is given the proud title of Gauḍa-mahī-mahendra and whose capital was sanctified by the holy Ganges ; whose father was Vāsudeva, the brother of Vāneśvara apparently the founder of the family.

Gopāla Bhaṭṭa was an inhabitant of Seringam in southern India, who became an ardent admirer of Caitanya; who in his tour round India visited that city of temples in the year 1509. Gopāla Bhaṭṭa renounced the world and embraced the doctrine of Caitanya. He was ordered to live in Vṛndāvana and to settle the rituals of Caitanya's followers, and he wrote the Haribhakti-vilāsa. Another of his work Satkriyāśāradīpikā, No. 395, quotes from Aniruddha, Bhīma Bhaṭṭa, Govindānanda, Nārāyaṇa Bhaṭṭa and Bhavadeva Bhaṭṭa for the purpose of the preservation of the purity of Vaiṣṇava religion. He was very unwilling to give his name as author, but he could not help it, because the elders of his sect demanded that his name should be associated with the work.

Çrāddhadīpikā, No. 374, is by Mahāmahopādhyāya Çrī Bhīma belonging to the Kañji Gaṇi amongst the Rādhāya Brahmanas of Bengal. The MS. looks very old.

There are six works in this volume attributed to Raghu-nandana of which two Svarga-sādhana, No. 419, and Dolajātrā-pramāṇatattva, No. 187, do not speak of Raghu-nandana as the son of Harihar and belonging to the Banerji family, and are undoubtedly by a different author of the same name. The invocation in these works does not end with the classical words "Vakti Çrī Raghu-nandanah." The Tīrthatattva, No. 153, and Grahayāgaprayogatattva, No. 108, contain all the signs of their being written by the great Raghu-nandana, though they are not to be found in the list of the orthodox twenty eight.

Of the commentaries on Raghu-nandana noticed in this work Prāyaçitta-tattva-tīkā, No. 239, by Rādhā-mohana Gosvāmī deserves a special notice, as the author is said to have been a friend of Colebrooke. He was an inhabitant of Çāntipura and a descendant of Advaita, the great associate of Caitanya. His scholarship was vast, as it

of Mukundavana may be called a *Tantrika* work, as, it begins with a dissertation on the relations between the disciple and his preceptor, and, as, it is divided into *paṭalas*; but as Raghunandana quotes it, it has been placed amongst the *smṛti* works. It is a sectarian work of great value, and the sect to which it is a standard hand-book is still to be found in Bengal.

Crīkara and his son Crīnātha belong to a period anterior to Raghunandana. The father has not written much, but the son is the author of a long series of *smṛti* works ending with the compound word *Tattvārṇava*. Raghunandana was at great pains in refuting many of his theories. In the present volume is noticed a commentary on the Crāddhaviveka, No. 376, by Cūlapāṇi, which may be said to be a joint work of the father and the son, because though the work is given to the world in the name of the son, yet the author says that he is simply putting down what he has heard from his father.

There are in this volume three works ending with the word *Kaumudī*, namely, *Dāna-kaumudī*, No. 163; *Cūḍḍhi-kaumudī*, No. 367; and *Crāddhakriyāprayoga-kaumudī*, No. 373, all of which belong to a series entitled *Kriyā-kaumudī* by Govindānanda Kavikāṇakācāryya, the son of Gaṇapati Bhaṭṭa, at whose command the series was written. There is another work, however, entitled *Mantrapuraçcaranām*, No. 271, attributed to Govinda Kavikāṇakācāryya who appears to have been a very different person from the author of the *Kriyā-kaumudī*.

Crāddhapradīpa, No. 375, by Pradyumna Çarmā hailing from Sylhet is a MS. copied in the Çaka year 1448 that is 1526 A.D. The book was written with a view to supersede a larger and more difficult work entitled *Crāddhaprakāṣṭa* current in that part of the country. Pradyumna was the son of Crīdhara Çarmā, who had jurisdiction over Hākādiddi (jurisdiction perhaps as a judge or as a Dharma Çāstrī, who decided cases against Hindu religion, Hindu rituals and Hindu customs).

Çūdrālnikācār, No. 371, by Jādavendra Çarmā is a work on the daily duties of a Çudra composed under the order of

embraced Nyāya, Smṛti, Vyākaraṇa, Chandaḥ, Sāhitya and Vaiṣṇava literature. It is said that Colebrooke often went to Cāntipura to have matters relating to Sanskrit scholarship discussed with him.

Numbers 150 and 238 are commentaries on Raghunandana by Kāçināth Tarkālaṅkāra, who has also written an abstract on atonements, No. 237. Another commentary on of Raghunandana's works is No. 368, by Gurnprasāda Nyāyabhūṣaṇa.

Of the Smṛti works subsequent to Raghunandana, the most important is Vivādārṇavasetu, No. 335, by eleven Pundits from various parts of Bengal, under orders of Warren Hastings when he was Governor of Bengal, and not yet Governor-General. It took a year to compile the work, and the compilation is one of the most valuable that ever appeared on Vyavahāra, or the law of law courts in India. As there was no Sanskrit scholar to translate it into English, it was rapidly translated into Persian, and from Persian into English by Mr. Hallied. The translation was published in England under the title of a Code of Gentoo Law. The names of the Pundits are :—

1. Vāneçvara Vidyālaṅkāra.
2. Kṛpārāma Tarkasiddhānta.
3. Ramagopāla Nyāyālaṅkāra.
4. Krṣṇajīvana Nyāyālaṅkāra.
5. Vīreçvara Pañcānana.
6. Krṣṇacandra Sārvvabhauma.
7. Gaurikānta Tarkasiddhānta.
8. Kāliçaykara Vidyāvāgīça.
9. Çyāmasundara Nyāyasiddhānta.
10. Krṣṇakiçora Tarkālaṅkāra.
11. Sitārām Bhet.

They consulted Cañdeçvara, Viçveçvara, Viçvarūpā, Vijñāneçvara, Halāyudha, Crī Krṣṇa, Vācaspati, Jimūtavāhana, Çrikara, Çūlapāṇi, Govinda, Lakshmidhara, Raghunandana, Crīnātha and Bhaṭṭa.

It would not be out of place to mention here of the other two works on Hindu Law, compiled under the auspices

of the East India Company during the early years of their rule in Bengal. One was the *Vivādabhangārṇava* by the great Jagannātha Tarkapañcānana, helped by his pupils, Rādhakānta, Guruprasāda, Rāmamohana, Rāmanidhi, Ghanaçyāma and Gaṅgādhara, to whom he acknowledges his obligations. This was a huge work embracing all the different topics on Hindu Law, two of which have been translated in 1797 by Colebrooke in four volumes, and formed the basis of Hindu Law of Inheritance and Contract as administered in British Courts of Justice in Bengal. The entire work in Sanskrit is to be found in the library of the Judges of the High Court. The other work related to the Maithila School of Hindu Law, compiled by Suberu Miçra and never translated.

Smṛtisarvvasva, No. 417, by Nārāyaṇa Banerji, of Kṛṣṇanagar, near Khānākul in the district of Hughli, known as Banerjī Thākur, is a hand-book of *Smṛti* for the use of the family in strict accordance with the Code of Raghuṇandana. Nārāyaṇa also wrote a number of works in verse or Kārikās on the same subject. He belonged to the early part of the eighteenth century, and his descendants were till lately much respected for their scholarship.

Raghuṇandana's work ending with the word *Tattva* embraced as a rule the duties of householders, Brahmins and others, but he was absolutely silent about those who renounced the world and became mendicants, so a necessity was felt about two hundred years ago for a work on the duties of Bhikṣus. And a work was written by Çrikanṭha Tīrtha, the disciple of Paramahaṁsaparivrājakācāryya Çri Mahādeva Tīrtha. This Çrikanṭha before he renounced the world was named Kālicearaṇa, and was the descendant of Kāmadeva Pūndit, who held the highest place among the Radhiya Kulīna Brahmins of Bengal. The work is *Bhikṣutattva*, No. 263. The Codex Architypus of this work and another small work by the same author belongs to my family collection, copies from which are to be found in various libraries, both in Europe and India.

Of the other works on *Smṛti*, No. 242, by Kṛṣṇadeva

Sinārtavāgīça, No. 243, by Yādavendra Vidyābūhuṣaṇa, and No. 241 by Mohanacandra Vidyāvācaspati relate to the atonement of sins. The last author has a work, No. 366, on purification, in the form of Kārikās. He was a Banerji. Numbers 160 to 162 by Harinātha Miçra, Ananta Bhaṭṭa and Vardhamāna, respectively, are on adoption. Numbers 166 to 168 by Mohanacandra, Acyūta Cakravartī and Raghurāma Ciromaṇi, respectively, are on inheritance. Numbers 15 and 16 by Çyāmasundara and Caturbhūja are on acauca or impurity owing to births and deaths in the family.

Numbers 415 and 416 by Rāmabhadra and Narottama, respectively, are short abstracts of Smṛti in general. Kāci-tattvaprakāśikā, No. 65, by Raghunāthendra Çivayogī deals with the sanctity of various holy spots in the city of Benares, and quotes various Purāṇas, Upaniṣads and Tantras as his authority. Rāmaratna Banerji of Cātrā, near Serampur, retired in his old age to Benares. He was one of the companions of Çyāmācaraṇa Banerji, a retired zemindar, who took delight in talking about the sanctity of Kāci. To please him, Rāmaratna collected together a large number of facts about Kāci, which was put into Sanskrit by one Kālacandra. This work is entitled Kācibhāṣyamṛta, No. 66. This is a very modern work, and it extends to eight thousand five hundred Clokas. Number 38 is a treatise on the process of making the gift of a cow. Number 88 treats of the religious ceremonies to be performed at Gayā. It is by Raghunātha Bhaṭṭa, the son of Mādhava. Number 107 treats of the propitiation of the planetary deities. For the deliverance of the soul of the deceased, a bull is branded at his Crāddha with a certain mark and allowed to roam at large. This is known as the Brahmini bull, which is held sacred in almost all Hindu cities. In the case of the death of a woman leaving her husband and children behind her, the gift of a cow marked with sandal-paste is regarded as conferring great merit on the deceased, and the branding of the bull is discarded. Numbers 110 and 111 by Vācaspati Miçra and Ratnanātha Bhāṭṭācāryya

respectively, treat of the process of making such a gift. Number 172 gives the process of purifying any reservoir of water defiled by a corpse or a carcass. Number 277 treats of the process of lighting lamps on the new moon in the month of October.

Darçana.—Of the six schools of Hindu Philosophy, Bengal developed the Nyāya system under the auspices of Vāsudeva Sārvabhauma and his distinguished student Raghunātha Çiromāṇi in the sixteenth century of the Christian era, and Navadvīpa School has since then held the most prominent place for the study of this system of philosophy. Before the advent of Vāsudeva, the Bengalis studied very little of philosophy, and that little was confined to the handbooks of Mimāṃsā. Sāṃkhyā and Vedānta was little studied and Pātañjala less. Vaiçeṣika was considered as identical with or supplementary to the Nyāya system. Indeed, what goes by the name of Navadvīpa School of Nyāya is simply a happy amalgam of the two systems, Nyāya and Vaiçeṣika.

In the present volume we have several works by Mathurā-nātha Tarkavāgīča, a distinguished pupil of Raghunātha, who had the rare gift of really elucidating the text he commented upon without burdening his work with theories and dogmas of his own. He commented upon not only the whole of the *Tattvācintāmaṇi* and *Dīdhiti*, but also on several ancient works. Number 18 deals with the relation of words in a sentence. A collection of words cannot by itself give any meaning unless all the elements for the completion of the sense are present. If any element is not present, there is an Akāṅksā for it, that is a want is felt. In the present treatise Mathurānātha deals with the Akāṅksā. In No. 21 he attempts to give the meanings of the verbal terminations and their relation with other terms in the sentence. In No. 25 he deals with the question of the mind which is regarded as an atom and an internal organ of sense coming in contact with the Atmā, which is regarded as infinite. In No. 356 he deals with the evanescent character of articulate sound. The Mimāṃsā School thought that

articulate sound was eternal. It only manifests itself at certain times. The Nyāya School held the opposite theory that articulate sound is produced and destroyed. In No. 357 is refuted the theory that Çabda or authority is no testimony. The Vaiçekas thought that the testimonies were two, perception and inference, while the Naiyāyikas thought that analogy and authority were as good testimonies as the other two, and Mathurānātha held the latter view. All these five treatises are but parts of one great work, namely, Mathurānātha's commentary on the Tattvacintāmaṇi.

In the seventeenth century the Navadvīpa School was represented by two men—Jagadiça Tarkālāṅkāra, a Pācātya Vaidika Brāhmaṇa and Gadādhara Bhāṭṭācāryya, a Vārendra Brāhmaṇa. The latter never completed his studies and got no title. He is therefore known simply as Bhāṭṭācāryya. On the death of his professor he thought there was nobody at Navadvīpa who could teach him, and so he never completed his studies. But he wanted to be a professor himself. No student, however, would come to a man who never completed his studies and got no title, and he began to teach the flower trees of his garden on a public road. His teaching gradually attracted the attention of students, who in a short time deserted other professors and flocked round him. Thus he became a great professor and wrote a complete commentary on the Didhiti of Raghunātha. A portion of this work is represented in No. 229.

Jagadiça was an elder contemporary of Gadādhara. He wrote a very large number of treatises, mostly commentaries, but there were some original works of great merit. None, however, of greater merit than Nyāyādarça, No. 213, which deals with the most abstruse doctrines of the Navadvīpa School, such as the doctrine of causality and its three different aspects. The material cause and the efficient cause are well known, but the Naiyāyikas believe in another thing, the Asamavāyikāraṇa, that is, the attributes of the material cause producing similar attributes in the material effect. The

great Jagadiça of Navadvīpa is, however, to be distinguished from another Jagadiça known as Jagadiça Pañcānana, the commentator of the Bhagavatgitā, No. 257, of Anandalahari, No. 29, and of Mahimnastava, No. 281.

Sabdaçaktiprakāçikātippaṇī, No. 352, is a commentary on one of Jagadiça's most important and widely-known original works on the application of Logic to Grammar by Kṛṣṇakānta Vidyāvāgīca, the son of Kālicaraṇa Nyāyālaṅkāra of Navadvīpa, who flourished during the latter end of the last century, and wrote commentaries on Nyāya, Smṛti with equal facility, and composed a few poems of merit.

A commentary, No. 230, on the first chapter of Dīdhiti, was written by Kṛṣṇadāsa Sārvabhauma, who does not seem to have been an inhabitant of Navadvīpa, though belonging to the Navadvīpa School. A MS. of this work, dated Caka 1576, has been examined at Bhāṭpādā.

Kaṇāda was a contemporary and a fellow-student of Raghunātha Ciromāṇi, the founder of the Navadvīpa School. They were both students of Vāsudeva Sārvabhauma, who for the first time taught Nyāya Philosophy at Nadiyā, at the commencement of the fifteenth century. Vāsudeva was a student of Mithilā, but was not very loyal to his alma-mater. Kaṇāda was one of the first batch of his students. Kaṇāda went to Mithilā to complete his education, but came back, impressed with the idea that if a scholar of superior merit goes to Mithilā, he can rise superior to the Pundits of that country. Acting under this impression, he induced Raghunātha, belonging to the next batch of his Professor's pupils, to visit Mithilā. Raghunātha defeated the best of the Maithila Pundits in argument and renounced the allegiance of Mithilā and started a new school. It was not known if Kaṇāda wrote any work on Nyāya. Number 14 of the present volume is a work by him. It deals with the various terms of syllogism.

Indian philosophers are unanimous in making the mind a sixth organ of sense and an internal one as opposed to the

external organs. Well, asks someone, in that case why should inference be regarded as a different testimony from perception. Should it not rather be regarded as a perception by the internal organ, *i.e.*, mind. Number 4, an anonymous work, tries to refute this argument and to establish the position of inference as a separate testimony.

These are the works belonging to the Navadvīpa School. But there are many representatives of the older school of thought. Tarkapradīpa, No. 141, by Rāmahari, attempts to establish the sixteen categories of Gantama. Guṇaprakāṣṭa, No. 93, by Vardhamāna, the son of the great Gaṅgeśa, is a commentary on Udayana's great work entitled Guṇakirāṇavāli, dealing with attributes that inhere in the substance but are not essential to it. Number 94 is a commentary on the second remove on the same work by Udayana. Tarkasāṃgrahacandrikā, No. 143, appears to be an anonymous commentary on Tarkasāṃgraha, but it traverses the whole field covered by the amalgamated Nyāya-Vaiśeṣika School. Padārthasāṃgraha, No. 217, by Bijayīndra Bhikṣu, though belonging to the amalgamated school, seems to differ from it to a very great extent. It believes in ten categories instead of seven, the additional three being Viśiṣṭāṁsi, Çakti and Sādṛṣya, *i.e.*, the particular, power, and similarity.

Tarkabhaṣābhāvārthadipikā, No. 142, by Gaurikānta Bhāṭṭācāryya, is a commentary on a work entitled Tarkabhaṣā by Keçava Miçra, dealing with the technical terms of the amalgamated School of Philosophy. Muktivicāra, No. 287, seems to be a distant echo of Jagadiṣa Tarkālaṅkāra's well known work, the Muktivāda. Ratnakoṣavicāra, No. 305, by Ratneçvar Nyāyālaṅkāra attempts to establish a peculiar theory that under certain circumstances an inference in the form of a doubt is possible, and so inference may not always be positive knowledge. Lāghavajñānam, No. 326, is an anonymous work on a most abstruse and difficult point on the chapter of inference in the modern School of Nyāya Philosophy. Number 336 also deals with a very abstruse point.

Vyutpatti-vicāra, No. 346, is an application of logic to grammar. Çabdaratna, No. 351, by Rāmaçaraṇa, is a much easier work on the same subject. Sāpekṣavāda, No. 402, is a very short treatise on a most important subject, relating to the analysis of compound words. No words should be compounded together which demands another word beyond the compound to complete the sense. Siddhāntadīpa, No. 405, is an application of logic to grammar.

Mīmāṃsā.—There are only three works of *Mīmāṃsā* in this volume. The first is *Jñānādvayarahasya*, No. 128; 2nd, *Dharmadīpikā*, No. 192; and 3rd, *Svaprakācaraḥasya*, No. 418. Number 2 was written by Candraçekhara Vācaspati, a Vārendra Brāhmaṇa who settled at Navadvīpa in the beginning of the eighteenth century and wrote many works on Smṛti. His grandfather was well versed in all the six systems of philosophy. His *Dharmadīpikā* is a short treatise on the application of *Mīmāṃsā* doctrines in the illucidation of Smṛti texts. Number 3 is an anonymous work for the purpose of establishing the theory that knowledge is self-evident; and for refuting other theories on the subject, namely, knowledge is supersensual and that it is evident only by a subsequent perception that I know this, &c.

Vedānta.—Kāçirāma Vidyāvācaspati of Vākuḍā, a Paçcātya Vaidika Brāhmaṇa who flourished about the beginning of the eighteenth century, and whose great great grandsons are still living, is well known to the Pundits of Bengal, simply as the earliest commentator on the twenty-eight works of Raghunandana. That he wrote treatises on the *Vedānta* system of philosophy is very little known. In this volume, however, we find two works by him on *Vedānta*: one, No. 24, is a commentary on the *Vedānta* treatise entitled *Atmaprakāça*; the other, No. 393, is a commentary on a work entitled *Samkhyāprakāça*. In No. 24 the author says that he obtained from Gopāla Siṅha, the king of Mallabhūma, now in Bankurah district, four betels and sandal paste in the presence of a large assembly of Brahmins; that his father was

Nyāyālayakāra, who was the crest jewel of the Pundits of Bengal; that he wrote a commentary on a work by Budhavara i.e., the author of the text, Nandarāma. The other commentary is also on Nandarāma Tarkavāgiča's work. It relates to the knowledge of spiritual truth, and is not confined to Vedānta system alone. Both these works are stamped with Kāçirāma's peculiar signature, namely :—

Çrī Çrijāne dayādhāne caranābjatale tava.

Çrī Kāçirāmakṛtinā kṛtiresā samarpitā.

Avadhūtānubhava, No. 13, is attributed to Aṣṭāvakra, one of the great sages of ancient India. Though a short work, it is divided into twenty-one prakaraṇas and six saṃgrahas. It relates to the attainment of indifference to the world and to emancipation from bondage. Vādamālā, No. 329, by Jayatīrtha, is an exposition of the theories of Mādhwācāryya. Vādi-blūṣaṇa, No. 330, by Puruṣottama, refutes the theory that bondage is unreal, and thereby attempts to establish the authority of the Vedas. This also belongs to the same school of thought. The author bows to Pūrṇaprajña Yogi. The only work on Yoga in this volume is Yogakalpalatikā, No. 299, by Rūmagati Sena, belonging to the Vaidya caste, and resident of East Bengal. His descendants are still living, to the sixth remove. The author quotes from various tantras and traverses the whole field of the Yoga praxis from the very first dawn of spiritual knowledge to the attainment of liberation in life through the various processes of Yoga postures, restraining breath, &c., &c.

Jyotiṣa.—Of the Jyotiṣa works Nos. 82, 83, 120 and 121 relate to the casting of Horoscopes: Nos. 233, 234 and 235 deal with fortune-telling by means of questions; Nos. 80 attributed to Nikāṣā, the mother of Rāvaṇa, and 81 to the Kerala method of fortune-telling by questions. Lauhityavarasena belonging to the Vaidya caste and to East Bengal is a voluminous writer in this department of Jyotiṣa. He is the writer

of Nos. 120 and 235 and the commentator of No. 234. *Ajka-nirṇaya* No. 2 by an author, who modestly hides his name and says he is the son of *Vidyācandra*, is, though short, a useful work, because it gives the value of figures in words. *Adbhutadarpaṇa*, or mirror of omens, No. 3, by Mādhava Čarmā the son of Raghunātha, belonging to the family of Budhavāṇa and the elder brother of Mahāmahopādhyāya Govinda, deals with celestial, terrestrial, and atmospheric omens and the method of propitiating planetary deities. He quotes very old authorities such as *Vṛddha Garga*, *Mayūracitraka* and others. *Kālot-tara*, No. 63, deals with untimely death and other mishaps by observing the signs of the Zodiac and the asterisms. Nos. 132, 133, 134, 169, 388 and 394 are works which deal with astrology in general. No. 144 represents the Arabic system of astrology in Sanskrit. It deals with *Varṣaphala* or the consequence of the influence of the various Members of Zodiac on a man's fortune during a year. *Bhāsvati* is a well known work on astrology by Čatānanda. No. 262 is a commentary on that work by Kuvera, who hails from Kānjivilva a Bengali Brāhmaṇa of Rādiya distribution. *Viṣṇusiddhānta-grantha*, No. 338, is perhaps one of the old Siddhāntas or works on astronomical science. The interlocutors are Viṣṇu and Lakṣmī. The sun is the great progenitor of the world. He is Brahmā, he is Viṣṇu, he is Civa, and above all, he is Brahma. Viṣṇu taught this science to Lakṣmī when 1555200017064000 years of Brahmā had already passed. What the duration of a year of Brahmā is, is well known to orientalists. The Čaka king who has given his name to an era current in India will flourish says Viṣṇu after 1955883179 years from the creation of the earth. The work declares that in the matter of propitiating planets, the *Grahavipras* are supreme. These are Čākadvīpi Brāhmans who hold a very low position in Hindu Society. They are to be treated as Brāhmans only when they hold the calendar in their hands. Brāhmans should not even be seen on occasions of *Graha-yajñas*. Almost all these works are by Bengali authors either Brāhmaṇa or Vaidya.

Vaidyakas.—The Vaidyaka (medical) works are mostly by learned men belonging to the Vaidya caste, generally hailing from East Bengal. *Ayurvedasārāvali*, No. 31, by Dhanvantari Kāra, a Vaidya by caste, appears to be a modern compilation. The MS. though incomplete runs through nearly nine thousand verses. It deals with the preparation of medicines and with the symptoms of diseases. *Cikitsāratna*, No. 113, by Jagannātha Datta, a Vaidya by caste, and *Cikitsāsāradīpikā*, No. 114, by Hṛīnanda Dāsa are works of the same class. The writer of the latter work says “the original works on medicine were short, Jagannātha Datta wrote rather a large work. Kavicandra made it larger. His work is *Sāradīpikā*, I have expanded it into an ocean.” No. 122 is a short work on digestion, or rather on certain combinations of eatable things that are easily digested. The combination of cocoanut and rice; that of thickened milk and jack fruit; that of ghee and lemon juice are easily digested. *Dravyagunasaṅgrahatikā*, No. 189, by Çiva Dāsa Sena, a Vaidya by caste, who belonged to the thirteenth century, is a commentary on *Dravyagunasāṅgraha*, i.e., medicinal properties of herbs written by Cakrapāṇi Datta, who flourished about 1060 A.D. There was a medical man named Lāusena at the Court of the Rājā of Çekharabhūma. He defeated Vāṇīvilāsa Kavisārvvabhliauma. His son was Kākutsṭha Sena and grandson Lakṣmīdhara Sena, great grandson, Taruṇa, and great great grandson, Ananta. Ananta obtained from the Muhammadan sovereign of Gauḍa great marks of distinction. Çiva Dāsa was Ananta’s son. Nādīprakāça, No. 201, is a work on feeling the pulse attributed to Kaṇāda. Kaṇāda in the preamble says Ayurveda is the fifth Veda which was known to none but Çiva. From him Brahmā learnt it, from Brahmā Indra, from Indra Kaṇāda himself. Madhu-mati, No. 266, by Nṛsiṁha Kavirāja, belongs to the same class as No. 31, *Yogāvali*, No. 302, appears to be a Tāntrika work on medicine, as it is in the form of a dialogue between Çiva and Durgā. It deals with Yoga or mixing up of various medicinal substances. *Rasaratnākara*, No. 308, is an ancient

work on Chemistry by Nityanātha, one of the Nāthas or mendicants supposed to have been possessed of superhuman power who played so important a part when Buddhism was fast degenerating into a man worship. There is a small temple dedicated to Nityanātha at the Svayambhū kṣetra in Nepāl. Rasasāra, No. 309, by Govindācāryya is a very recent work on the same subject. Ruviniçaya-tikā, No. 320, by Rāma Kriṣṇa Bhaṭṭa is a commentary on Mādhava Kara's Nidāna. Vaidyavallabhā, No. 342, by Črikānta Dāsa, a Vaidya by caste, though short, is a very interesting work, as it gives directions for keeping up good health and other useful imformation for the benefit of those who cannot read the Āśtras extensively, who are poor or who are otherwise unable to protect themselves from diseases.

Tantras.—Any system of worship other than that sanctioned by the Vedas goes under the general name of Tantra or Agama. The great object of the Tāntrika works is the saving of the soul of women and Cūdras who have no access to the Vedas. The word Tantra, if I am permitted to hazard a conjecture, means shortening, abbreviation, *i.e.*, reducing in something like algebraical forms, Mantras or formulae that would otherwise run to scores of syllables. The question of the origin of Tantras will be discussed elsewhere.

The Tāntrika works may broadly be divided into original works and compilations. The authorship of original works is attributed as a rule to Çiva who at the earnest solicitation of his dearly beloved wife, Pārvatī reveals to her in small dozes the mysteries of various occult worships. Sometimes the interlocutors are not Çiva and Pārvatī but some Bhairava, terrible attendant of Çiva, and his wife. The language is Sanskrit, always ungrammatical, sometimes outrageously so. The subject varies from the attainment of Salvation to the meanest fetish worship. Sometimes the directions of worship are plain, open, fervent, and beautifully impressive, at other times they are filthy, obscene, obscure, dark and mysterious. The distant object is always emancipation of the soul from

the bondage of the world, but the nearer object is often of a less spiritual character. The Sañkarma or the six great objects are Māraṇa, killing ; Akarṣaṇa, attracting ; Vaçikaraṇa, subjugation or bringing under complete control ; Vidveṣaṇa, generating malicious feeling ; Uccātana, uprooting ; Stam-bhana, stupefying.

The Yoga system developed by Patañjali and his school, has undergone a mysterious modification in the hands of the Tāntrikas. They have given it a grim and terrible aspect scarcely contemplated by the originator of the Yoga system. In imitation of the Vedic sacrifices in the Vedic system of worship, the Tāntrikas have their Homa and their system of worship, and there is nothing under the sky which is not resorted to for the purposes of attaining their mysterious ends. Curing of diseases, attainment of longevity, good health, &c., are objects for which Tantras are often resorted to. Consequently we have Tāntrika works on medicine and Tāntrika directions for the preservation of health, which differ materially from the current Hindu science of medicine.

It is generally considered to be the third system of religion and worship, the Paurāṇika being the second. But the Tāntrika works specially the more ancient of them, place themselves in juxtaposition with the Vedic system alone and but rarely mention the Paurāṇika system, and if the Paurāṇika system is carefully analysed, it would seem to be purely Vedic in its ancient and almost purely Tāntrika in its modern form, though throughout the Purāṇas there runs a vein of Vedic culture.

The Tāntrika compilations in India are generally by Brahmins, who have drawn their materials from the original Tantras and systematized them often mixing them up with a small modicum of Vedic culture derived from Smṛtis and Purāṇas. It is not yet possible to say when these compilations began to be written, and which is the most ancient of them, but it would not be out of place to throw out a conjecture, that the most ancient compilation on the Bengal side, at

form of worship.

full of the right-handed and very shortly of the left-handed Kisūnanda Agamavagya and the son of Harinatha. It treats nearly 20,000 lokas is by Gopala Pachanama, the grandson of bank of the Brahmaputra. Tātrādipakā, No. 138, a work in the 1730 year of the Śaka era at Jīvaruddi on the western part of this work said to be in existence. The work was composed of twelve chapters only one part out of twelve present codex however contains only one chapter. The also another work on Vāmācarā or left-handed worship. The Tatvaprabhā, No. 137, by Jñānānanda Brahmacari is

terrible and obscene rites.

is called a Parāmāhānsa, gives detailed directions for these some on the heads of five animals. Jñānānanda though he on dead bodies, at midnight, others on the cremation ground, worshippers. Some of these practise their meditation sitting the family of Kālī or Vāmācarins or the left-handed most meritorious things for a Kaulika, i.e., one who follows indulges in all sorts of excesses, is prescribed as one of the circle in which votaries male and female drink together and deals mostly with obscene and terrible rites. The Cakra or Kauṭalayānirṇaya, No. 85, by Jñānānanda Parāmāhānsa thousands of lokas.

are still living. The work extends to more than thirteen instances from whose work he quotes and whose descendants of Nāda from time after Kisūnanda Agamavagya must have flourished some time after Kālī. The author inhabitant of Nāpadī perhaps in East Bengal. This author Agamatattvavilāsa, No. 22, by Rāghunatha Tarakavagya, an Agamataṭṭvavilāsa, and Viśvudharomottara, namely, Niśīyatapanyaya, regarded as outside the Tantras, which may be of the last is rather doubtful. This work is entitled Matsyastikta, and Viśvudharomottara, though the position in this list there are only three works which may be drawn his materials, including original Tantras and compilations. In this list there are only three works which may be extensive of them, enumerates 160 works from which it had volume. One of the most recent and at the same time most have got a large number of these compilations in the present least, is not much older than the Mahomedan conquest. We

Kālisarvvasva-sampuṭā, No. 60, by Črī Kṛṣṇa Vidyālankāra, the son of Nyāya-vagīča Bhaṭṭācāryya is a Tāntrika compilation, running to 4,000 clokas. The authorities consulted are mostly original Tantras nearly a score and half of which have been mentioned by name in the preamble. The subjects treated of are identical with those in No. 22.

There is a hymn to Kāli in which are given one thousand of her epithets all beginning with the letter "Kā." It is one of the most solemn and awe-inspiring hymns ever heard in India. The hymn has many commentaries but the most popular one in Bengal is by Pūrṇānanda who flourished in East Bengal during the last half of the sixteenth century. There is another commentary on the same noticed in No. 62. The name of the Commentator is not given. The hymn is attributed to Mahākāla, a ferocious form of Civa, who is also called here the Adinātha, the first of the Nāthas, human beings with superhuman powers, belief in whom because very common about six centuries before the present time. This belief gave rise to Lamaism in the North and the System of Gurus or Tāntrika Spiritual Guides in Bengal. This Mahākāla is to be differentiated from the Mahākāla of Ujjayini who was a form of Civa not at all ferocious so far as can be gathered from the works of Kalidāsa and others. This is rather the Mahākāla of Nepāl feared by Hindus and Buddhists alike. The two epithets of the hymn commonly met with are Medhā-sāmrājya and Sundari Çaktidāna or oVaradāna. The meanings are obscure. The first means perhaps "having an Empire over memory" because the solemn hymn once heard can scarcely be forgotten and the second means perhaps "the giver of power over the beautiful," that which leads the mind to the beautiful or to beatitude.

Kuladīpikā, No. 71, appears to be a compilation throughout in verse; it has no interlocutors like the original Tantras; the author says that he has consulted many works on Kulaçāstra. Now-a-days the word *kula* with its derivatives

Kaula and others have come to mean, in the month of a Tāntrika one who revels in the five *M's* namely, Madya (wine), Māṃsa (meat), Matsya (fish,) Mudrā (delicious food), Maithuna (sexual intercourse.) But when this book was compiled *kula* does not seem to have acquired this degraded meaning.

In every Pūjā there is a “*dhyāna*” or meditation. The votary attempts to realise in his mind some form of the deity worshipped. That form is given in the formula called “*dhyāna-mantra*.” No. 159 contains a commentary on the *dhyāna* formula of the Dakṣiṇakālikā, the goddess who is propitious. The formula consists of 9 verses. But in these a complete and vivid picture of the goddess is given.

Kramadīpikā is a well-known Tāntrika work on the worship of Kṛṣṇa or Viṣṇu written in long verses in flowing poetic style. No. 86 is a commentary on that work by an anonymous author.

Numbers 96 and 97 are commentaries by Anantarāma and Raghunātha Nyāyālankāra respectively on Gurupādukā Strotra, or a hymn addressed to the foot-prints of the spiritual guide. The word *pādukā* means the shoe, but in Tantras it means foot-prints which are often worshipped under the names of *Caranya*, *Pādapadma* and so on. These prints are as a rule carved on hard stones and placed in conspicuous positions. The foot-print of Viṣṇu forms the great object of worship at Gayā. The Hymn is in five Indravajrā verses with solemn and awful accents.

Govinda-kalpa-latā by Samīrācāryya, No. 100, is a Tāntrika compilation on the worship of Viṣṇu. It uses all the paraphernalia of the Cakti worship, but, still the author is a bigoted sectarian and asks his readers never to take the work or read it at a place where Cakti is worshipped and Cakti worshippers live.

Japa-rahasya, No. 119, gives directions for counting the beads (*i.e.*), repeating the name of the divinity worshipped.

Pūruṇānanda was a great Tāntrika compiler of the sixteenth

century. He was a Vārendra Brāhmaṇa born in the district of Rajshahi, left an orphan at a tender age. Brahmānanda, a great Tāntrika writer of his time, brought him up and initiated him in the mysteries of Tantra. The place where he obtained siddhi or success is still known as siddhinagara. Pūrnānanda became the guru or spiritual guide to a number of influential Brahmins in the North and East Bengal and his descendants are still to be found in many places, working as spiritual guides. Kātihar in Maimensing appears to be the great stronghold of his descendants. Tattva-cintāmaṇi his great work runs through several thousands of clokas. The influence which he and his Guru still exercises over the Brahmins of Bengal is very great. He was devoted to the left-handed worship.

Tantrapradīpa is a compilation by Jagannātha Cakravartī belonging to the Kānji gāṇi of the Rādhīya Brahmins of Bengal. His work is over 4,000 clokas in extent and gives general rules for worship.

Tantraratna, No. 140, is by Anandānandanātha the son of Sahajānandanātha on the left-handed form of worship. What the Brahmins call the right-handed worship is not much to be found among the Buddhists. The Brahmins say that the Vīrācāra or the left-handed worship is not confined to Brahmins alone as the others are, even the Atheists (*i.e.*, Buddhists) can be votaries under this system. I have elsewhere shown that the Nāthas are the remnants of the Buddhists in Bengal. They are called Yogis but are as a caste considered out of the pale of the four castes, *i.e.*, Hindu Society. They live by weaving, but there were and still are men among them learned in Sanskrit. I believe the present author is one of them.

Tārārahasya, No. 148, by Brahmānanda, the spiritual guide of Pūrnānanda and the disciple of Tripurānanda deals with the worship of Tārā. She is repeatedly represented to be identical with, or, better to express the idea, she is never to be differentiated from Ekajatā, Kālikā, and Nila Sarasvatī.

There are five regions one above the other all called Çūnyas or void. Tārā's abode is in the fourth Çūnya and Kālikā's in the fifth Çūnya. On the forehead of Tārā is Akṣobhya. Virocana, Māmaka Pāñdara are Āvaraṇa devatās or divine guards. Mahāpratisarā is a goddess who is often mentioned in this work. The worship it enjoined should be conducted in strict accordance with the customs of Mahācīna or China Proper. Fasts, &c., are not congenial to the goddess Tārā. All prohibited meat might be used in the worship of this goddess. These facts confirm the idea that Tārā was a Buddhist Tantrika deity grafted into the Hindu system. Brahmānanda was not, however, the first to graft, as he quotes a number of Hindu works on Tārā.

Tariṇyaṣṭaka, No. 149, is a hymn to Durgā in her name Tāriṇī written by one Rāmajaya in Tūṇaka Metre.

Tripurāśārasamuccaya by Bhaṭṭa Nāga, No. 157, is written in long and flowing verses, the grandeur of language concealing many things that are obscene and unspeakable. It gives the processes of bringing Kings, ministers, handsome women, and even goddesses under the power of the worshipper.

Number 158 is a short Hymn to Kālī in her right-handed form to be used by the Viras, i.e., by those who are not under any moral restraint in the fervency of their devotion.

The next work No. 159 is a commentary on another Hymn to the same form of Kālī to be used by the Paṇus, i.e., those worshippers who keep themselves within the restraints of social and moral obligations. This Hymn is said to emanate from Mahākāla this time not represented as Adinātha as in the other Hymn, already noticed. The present Hymn contains 22 verses in Cikharīṇī Metre and is very sonorous and charming to hear.

Cintāmaṇi tantra, No. 115, appears to be one of the shortest as well as the simplest of the original Tantras treating of mysteries of Mantras, their vivification or blooming up in vigorous life and of the posture of the fingers resembling

the female organ. The last is called *Yoni Mudrā*. This is again treated as a deity and amulets sacred to this doity are worn. The work seems to treat of some of most elementary Tāntrika conceptions such as Kuṇḍalinī, Maṇipura, &c. The former means the coils of a vein in the midst of which the soul is said to reside and the latter the jewelled room in which it lies.

Caitanya-kalpa (from the Brahmayāmala), No. 116, is a most recent work written with the view of proving Caitanya, the great Vaiṣṇava reformer of the sixteenth century, to be an incarnation of Viṣṇu. It is said to be a part of Brahmayāmala, one of the six yāmala Tantras, treating of obligatory mysterious nocturnal ceremonies productive of great merit to the worshippers.

We have got only one chapter of the Jijñāna-tantra, namely, the tenth in the codex examined as No. 124. The chapter treats of the qualification of the Preceptor, the manner of initiation, and cognate topics. The last cloka is significant. It says that mendicants alone should adopt the system of left-handed worship with five M's., namely, *Matsya* (fish), *Māṃsa* (meat), *Madya* (spirits), *Mudrā* (delicious food), and *Maithuna* (sexual intercourse) while the householders are to adopt the right-handed system without any one of these. The chapter is called a *pariccheda*, and not a *paṭala* and the interlocutors are Čiva and Nārada and not Čiva and his consort.

Codex No. 125 contains only the sixth chapter of the Jijñānbhairavī-tantra which treats of the worship of Trijāṭā, which has, says the speaker Mahādeva, already been described in the work entitled Brahmacintāmaṇi.

Jijñāna-mārjanī-tantra, No. 126, is a short but very curious work as it adopts the Vedantist line of thought as opposed to the Sāṃkhya line which the majority of Tāntrika works accepts. Though professing to be an original Tantra and keeping up all the forms of one, it differs from the rest in having a Maṅgalācarāṇa or invocation, of the Supreme

Brahma. The subject matter treated of are more of a Paurāṇika than Tāntrika character, such as creation, destruction, the indestructibility of the knowledge of Brahma, and so on. It ends with an impressive description of the last moment of the world, namely, all void, all Cūnya, the fulfilment of the Vedānt ideal. The work would be completely a Vedānt treatise but for the representation of the great world in the person of the worshippers, the Macro cosm in the Micro cosm.

Jyānārṇava, No. 129, is an original Tantra of some length and it is full of Tāntrika technicalities. The consonants which cannot be pronounced alone are Çiva while the vowels and the dots which are pronounced without the aid of others and which help in their pronunciation are Çakti. The whole alphabet, the combination of Çiva and Çakti, is the supreme Brahma. The letters of the alphabet, therefore, are Māträkāḥ or mothers. They lead to Brahma who is manifested in sound or rather in articulate sound but who is beyond the reach of sound. The deities represented in this work are Tripurā and Bālā, and details are given of their worship and attempts have been made to co-ordinate the various details of their worship to the Vedic forms of worship. For instance, to every Vedic Mantra there is a ṛṣi, a devatā, and a chandah, so the Tāntrika Mantras though one or two syllables only have been made to have all these three.

Tārātantra, No. 146, contains only 180 çlokas, but its historical importance cannot be overrated. It is professedly Veda-vāhya or outside the Vedas, *i.e.*, non-Hindu; but it should be heard and studied from a Preceptor. Pārvvatī, who is aware of Buddha and Vaçiṣṭha being great Bhairavas of the left-handed worship, is anxious to know by means of what Mantras did they attain the position of Bhairavas which is fully equal to that of Çiva. Çiva says the *Mantra* is *Tārā*. Buddha who is another form of Viṣṇu was initiated in the Mantra of Ugratārā and attained the position of a creator and an immortal. Vaçiṣṭha by following him became a fixed

st. r. It is well-known that Tārā is simply a Çakti of Buddha or she is a manifestation of Prajñā which again is nothing else but Dharma, one of the Buddhist triad. So this is an adaptation of a Buddhist Tāntrika worship in Hinduism. A latter and more developed form of Tārā worship is to be found in Tarārahasya (see *supra*). Tāratantra which is old enough refers to Cīna-tantra and Kāli-tantra. Vaçiṣṭha brought the knowledge of Tārā from Cīna, directly from the mouth of Buddha. He could not find Buddha in India and even in Tibet. So the adaptation of Tārā in Hinduism must be referred to a period when Buddhism was supposed to have been lost in India. This would be in the early centuries of the Muhammadan Conquest. The lower limit is the sixteenth century in which Brahmānanda wrote his Tārā-rahasya.

After hearing much about the various forms of worship Pārvatī had her doubts and the codex No 206 is called Niruttarā-tantra, because, by hearing it all her doubts were removed and she could not give any answer. So it appears to be one of the latest and it often refers to Mahācīna krama, *i.e.*, the Chinese method of worship with the five M's. It gives a clue to the derivation of the work *Kaula* as applied to the varieties of the left-handed worship. The word Kula applies to the Family of Kāli. There are two such families of the Goddesses, Kāli-kula and Çrikula. Both are worshipped with the five M's. Exhaustive details are given of this worship. The worshipper of these families are called Kaulas or Kulinas. Though the forms of worship are dark and incelicate in the extreme, yet it speaks of Cīva and Çakti being Saguṇa and Nirguṇa, *i.e.*, with form and without form, phenomenal and transcendental. The light is without form and the world is with form. The stars represent the Nirguṇa and the rest of matter, Saguṇa. This reminds one of the Rūpa heavens and Arūpa heavens of the later Buddhists. The Arūpa heavens are without form. There are many doubtful and abstruse points explained in the work. The explanations may not always satisfy critical minds, yet

it is a relief to find some sort of explanation given in matters which are kept intentionally secret and given the appearance of a mystery.

Nirvāṇa-tantra, No. 208, is to be carefully differentiated from the Mahānirvāṇa-tantra, the great work which enjoys a popularity next perhaps to the Bhagavadgītā. This work is more methodical than the works previously noticed. It treats of Nirvāṇa as the highest aim of Tāntrikas. It gives the details of the macro cosm and places Nirvāṇa which is attainable by the worshippers of Mahā-Kālī alone in the highest heaven the *Satyaloka*. It praises the Avadhūta, namely, the brāhmaṇa votary of the left-handed worship who renounces the world, as the only being who attains Nirvāṇa. The description of satyaloka, of the avadhūta and of many other things in this work are very impressive. The antiquity of this work cannot go very far as it speaks of Rādhā as the consort of Viṣṇu in the Vaiṣṇava heaven, i.e., the sixth or Bhuvar-loka. The conception of Rādhā is as old as the present recension of the Brahma-vaivartapurāṇa which cannot be placed earlier than the eleventh century.

The Phet-kāriṇī-tantra, No. 244, differs materially from the work of the same name published in Calcutta. It is doubtful whether the printed work should be termed an original Tāntrika work at all, as on the face of it, it bears the stamp of a compilation. It has an invocation, it enumerates the works consulted, it quotes from previous works and so on. The codex under notice, however, is an original Tantra devoted to the glorification of Dakṣinā Kālikā in her various forms. The interlocutors are Cīva and Pārvatī.

Numbers 248, 249 and 250 are said to be larger recensions of the works of the same name, but in certain cases the Br̥hat recension and the ordinary recension are so widely different that they cannot be said to be the same work. This is evidenced by the Rudrayāmala and Br̥hadrudrayāmala, by Yonitantra and Br̥hadyoṣi all of them noticed in this volume. Br̥had-gautamīya, No. 248, begins like a Purāṇa, the interlocu-

tors are R̄sis, the scene is laid on the peaks of the Sumeru. It is a Vaiṣṇava work devoted to the worship of Gopāla, i.e., that particular form of Kṛṣṇa in which he tended kine at Vṛndāvana. It would be hard to describe the Yoni and Br̄had-yoni Tantras, even in a scientific work like this. The Br̄hat treats of the Br̄hat-yoni of Durgā while the smaller work considers that of every woman to be an object of worship. The Rudrayāmala is a large work which attempts to explain Tāntrika technicalities. The larger recension, however, is a work of a very different character. The interlocutors are Nārada and Kṛṣṇa and the work partakes the character of both a Purāṇa and a Tantra. It opens with the birth of Pañcānana the youngest of Gods and the son of all the Gods. Born in the Himalayas he became the lord of new born children and so his worship soon spread all round. He is represented by a number of stones under huge trees. He does not much like images. At the present moment he stikes mere terror in the hearts of Bengali mothers than even cholera and small-pox, for he plays all his pranks within the first year of a child's life. The present codex contains only the first part of the work, the story of Pañcānana's birth.

Mahāmokṣa-tantra, No. 278, is a large work thoroughly brahmaṇic in character and tolerably free from disagreeable rites which disfigure other Tantras. Mahāmokṣa means the highest form of salvation, the Nirvāṇa. This work treats of Mahāmokṣa as opposed to other forms of salvation such as Sālokya, residing in the same region with the Supreme Spirit, Sārūpya, having the same form with him and, Sāyujya, to be united with him. Keeping Mahāmokṣa as the great object in view the work treats of the cosmogony, the various regions one above the other, the bibliography of the Tāntrika literature, and various other topics. This work also treats the universe as the macro cosm and the human body which is simply a miniature of the universe as micro cosm, the terms used are exact translation of the Greek terms, viz., Br̄hat Brahmanḍa and Kṣudra Brahmanḍa.

It has hymns to all the eighteen forms of Çakti, giving one hundred names in each hymn, each name having the initial letter of the diety concerned.

Mahiśamardini-tantra, No. 282, treats of the consecration of temples to Kālī. Mahodḍīga-tantra, No. 283, in Sanskrit and Hindi treats of propitiatory ceremonies as well as ceremonies for the purpose of destroying, entrapping, stupifying armies, attracting females, and so on. All these, however are to be done not so much with Mantras as with drugs and herbs.

Mātrkābheda-tantra, No. 284, refers to the following Tantras, namely, Cīna-tantra, Kālī-tantra, Yoni-tantra, Vīra-tantra and Todala-tantra. It cannot be very old. It prescribes mystic processes for making gold, silver, &c., praises wine as even superior to the Ganges water in sanctity, asserts that drinking wine is no sin for an initiated Brāhmaṇa, and ascribes various degrees of merit in worshipping the phallic emblem of Cīva made of various metals. Mercurу is the semen of Cīva; it is greatly praised and a process half chemical and half mystic is given for burning it into ashes.

Māyā-tantra, No. 285, is a short work treating of subjects peculiar to the Tāntrika literature. It gives some directions for reciting Caṇḍī. Meru-tantra, No. 294, is a most recent work on the left-handed form of worship and treats of the *Mantras* or formulae of worship of various deities. In page 252 of the MS. there is a curious passage in which Ingrejā, *i.e.*, Englishmen and Landrajā *i.e.*, born in London are mentioned as Cakra-varttinhā, *i.e.*, holding Imperial sway and the destroyers of Hindu religion. They will acquire great power by means of Mantras in Phairingga-bhāṣā, *i.e.*, English language. The passage is not only curious but very obscure.

Yogāvali, No. 303, begins with an exposition of the Tāntrika ideas on the Science of Midwifery and ends with a process of concentration of mind by stopping respiration.

Vīrabhadra-tantra, No. 839, begins with questions and

answers which are beautifully vague, and treats of the mystic processes of destruction, attraction and so on.

Çakti-tantra, No. 348, treats of the worship of Çakti in all her terrific forms and terrific associations. She is to be worshipped on cremation grounds, deserted houses, sitting either on the head or on the chest of a corpse, with five M's and with hemp. The codex under notice is defective. It has lost the first 7 Paṭalas.

Çāvara-tantra, No. 359, in Sanskrit and Hindi enumerates the twelve Kāpālikas, namely, Adinātha, Anādi, Kāla, Atikāla, Karāla, Vikarāla, Mahā-Kāla, Kāla-bhairava-nātha, Vaṭuka, Bhutanātha, Vīranātha and Çrikāṇṭha. Their disciples are also twelve in number, i.e., Nāgarjijuna, Jada-Bharata, Hariç-candra, Satyanātha, Minanātha, Gorakṣa, Caṇḍa, Avaghaṇa, Vairāgya, Kanthādhārī, Dhalandhārī and Malayārjijuna. These are founders of sects among the Çāvaras or Kāpālikas. The work then goes on with the enumeration of various terrific Mantras and deals with ghosts, demons, witches, serpents, and so on; also of various mystic Mantras for destruction, attraction, stupification and so on.

The last work under this head, Sammohana-tantra, No. 400, is a dialogue between Akṣobhya and Tārā. Akṣobhya is one of the five Dhyānī Buddhas and Tārā is the general name of the Çaktis of the five Dhyānī Buddhas. These have been accepted as forms of Çiva and Durgā in the Hindu Tantras. The work enumerates the different Tantras current in different countries and the twenty head quarters of the Çāiva sects with the language and character they use.

Miscellaneous :—Under this head there are Purānas, Kośas, Poems, Anthologies, and Vaiṣṇava works. Of these the most important is a poem entitled Pavana Dūta by Dhoyī Kavi, No. 225. It is written in imitation of Kālidāsa's celebrated work, the Meghadūta or the Cloud Messenger. The heroine in this case is Kuvalayavatī, the daughter of the Prince of Gandharvas, or celestial Musicians, who lived in the Malaya Mountains in Southern India. She saw Lakṣmaṇa Sena who

with an army, led a conquering expedition to her part of the country. She fell in love. He knew nothing of it. He returned to his capital and she became anxious to send a messenger to Lakṣmaṇa Sena. It was the beginning of the spring season and she found the Southern breeze blowing to the North. Her fancy took this to be her fit messenger and she entrusted him with her amorous message. In imitation of Kālidāsa the poet describes the route to be taken. There are geographical blunders in the description of the route, but the description is full of vivid images and glowing scenes. Bengal is described as a garden. The Brahmana beauties were fond of ornaments made of palm-leaves. The Banks of the Hugly are described from the parting of the three rivers at Triveṇī to Bijayapura, the capital of the Sena family. The favourite pastime of the ladies of the capital, which had beautiful orchards, was NĀGAR DOLĀ, a machine which revolves vertically and takes the riders up and down. The poet says that the celestial damsels, the Apsarasāḥ, were very proud of their personal charms and so Madana, the god of beauty, in order to curb their pride wanted to take the Bengali damsels up in heaven and so the Nāgar Dolā was simply a devise to accustom them to a journey upwards.

The poet lived at the Court of Lakṣmaṇa Sena who honoured him greatly and gave him many elephants and a chawry with a golden handle. The genealogies point him out to be a Rādhiya Brāhmaṇa of Pāladhī Gāṇi and Kāçyapa, Gotra. There were five poets in Lakṣmaṇa's Court, of these, the works of Jayadeva, Govarddhana, and Umāpati are known. Dhoyī's work was not known. Pavana Dūta is, therefore, a discovery of some importance.

The Dūta Kāvyas, *i.e.*, poems written in imitation of Kālidāsa's Megha Dūta seem to have flourished greatly in Bengal. The Padāṅka Dūta by Kṛṣṇa Ācūrmā, Uddhava Dūta by Rūpa Gosvāmī, Hamṣa Dūta by the same author, Pavana Dūta, just mentioned, are poems of considerable merit. The Kīra Dūta or Parrot messenger by Rāmagopāl, No. 67,

is a message from Rādhā to Kṛṣṇa. The work is dedicated to a Rājā of Bengal who subjugated many Rājās and whose fame spread all over the earth. From the meagre information given it is difficult to fix the date of the poet and his patron. But I may here hazard a conjecture that Rāmagopāl was one of the compilers of the Vivādārṇavasetu described above and his patron was Rājā Kṛṣṇacandra of Navadvīpa.

Vṛindāvana Kāvya by Mālāṅkara, probably, a king of Kuṇḍīra, is a short poem in praise of Kṛṣṇa in double-entendre. It is accompanied by an anonymous commentary. The MS. belonged to Kāçīrāma Vācaspati.

Kautuka-Ratnākara is a drama by the priest of Lakṣmaṇa Muniṣya who had the sounding title of Kavi-tārkika. Lakṣmaṇa Muniṣya flourished about the time of the Mogul conquest of Bengal at Bhuluā in the District of Noākhāli. He was one of the Bārobluñās or twelve chiefs who had almost independent powers. The king brought a number of Maithila brahmaṇas in the Rāj and his *purohita* was one of these.

Sūryya-çataka by Mayūra-Kavi is well-known as the commentaries of Kavyaprakāṣa, the celebrated Rhetorical work by Mammāṭha, adduce this poem as an instance of *Civetarakṣaaye*, i.e., of getting over misfortune by means of writing poems. Mayūra Kavi was a leper. He was cured of his infernal malady by writing this hymn of one hundred verses. The present codex is accompanied with a commentary by Jagannātha Čarmā who gives some interesting particulars of the poets' life. From him we come to learn that Mayūra lived at Benares, that he was an antagonist of the mendicants, that he had a large number of pupils, that he defeated all his contemporaries in arguments, that he suddenly caught leprosy, that he went to the Temple of the Sun-god, that he could not stand even with the help of his friends before the narrow entrance of the Temple, and that he sat behind the Temple and successfully prayed for deliverance from the disease.

Rāmalilāmṛta, No. 317, by Kṛṣṇamohana is a curious work full of CITRA KĀVYA or Accrostics. He seems to have been a

voluminous writer, who wrote poems in praise of almost all the gods of the Hindu Pantheon, who made a Tāntrika compilation, namely, Āgamacandrikā in which mystic formulæ have been explained, the mode of worship settled, and Purācarāṇa inunciated. His Ānandasindhu explains the causes of diseases by the merit and demerit of work done in previous existences. He wrote a Dhyānāvalī the formulæ of meditation of various Hindu deities. He wrote another work in which Prākṛta, Sanskrit, and Persian words were freely mixed up.

Rādhācarita, No. 313, by Rāmacandra of Viṣṇupura written at the command of Vīrasimha, the local Rājā about three centuries ago, is a poem of considerable merit.

Harikelikalāvatī. No. 421, by Kavikeçarī, is a poem on the early adventures of Kṛṣṇa ending with the fall of Kamṣa. It is written throughout in toṭaka metre, the number of verses is 120. The writers language and versification are unexceptionable.

There are about a dozen of works belonging to Vaiṣṇava sect founded by Caitanya in the sixteenth century ; of these the commentary to Ujjvala Nilamalī by the author of the work, Rūpa Gosvāmī had not yet been described (see No. 33). Sanātana, Rūpa and Ballabha were three brothers whose father settled at Candradvīpa to be away from the sight of the Muhammadans. The first two brothers, however rose high in the service of Alauddin Husain Shah (1494 to, 521 A.D.) Sultān of Bengal. They embraced Chaitanya's religion and settled at Vṛndāvana where they wrote many Sanskrit works and are regarded two of the six Gosāīns.

Kīrttana Cintāmaṇi, No. 68, has a curious Colophon. See page 64.

Bhaktijayārṇava, No. 254, by Raghuṇandana Banerji extols the merits of Kṛṣṇa worship. Bhaktiprakāṣa by Raghuṇandana, a Vaidya by caste, and Kriṣṇabhaktiprakāṣa, No. 77, are works of the same nature.

NALHATI,
Nov. 20, 1900. }

HARAPRASĀD SHĀSTRI.

NOTICES OF SANSKRIT MSS. 1892.

No. 1. अगस्त्यसंहिता । Substance, country-made paper, 8×4 inches, Folia, 232. Lines, 3 on a page. Extent, 7,958 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing, Babu Harendra Candra Candhuri. Appearance, not very old. Verse. Correct.

Beginning. श्रीरामो जयति ।

अगस्त्यो नाम देवर्षिः सतमो गोतमीतटे ।
कदाचिदिष्टकारणे सुतौच्छणस्याश्रमं यथौ ॥
प्रत्युज्जगाम सं भवत्या गन्धपुष्पाच्चतोदक्षिः ।
पादार्थाद्युर्बलाक्रो तस्मै व्रक्षयिदं मुनिः ॥
सुतौच्छणसं प्रणम्याह सुखासानं तपोनिधिम् । इत्यादि ॥

End. खण्डितलात् शेषो नामिः ।

विषयः । तामसप्रकृतीनां सुन्तुष्टपातः । इश्वरस्य साकारते प्रमाणप्रदर्शनम् । नपसां माच्छाद्यादिकथनम् । श्रीरामाराधनादिनिरूपणम् । तुलसीसाहाय्यवर्णनम् । नारदोक्तपूजाविधान-निरूपणम् । न्यासादिनिरूपणम् । तपस्याएतिव्येश्वराराधनालज्जादानमतितपोव्रतादीनां प्रत्येकं लक्षणनिरूपणम् । श्रीरामप्रतिमाविधानादिनिरूपणम् । श्रीरामगोपालादिप्रतिष्ठाधारतिथि-समयादिनिरूपणम् । श्रीरामभक्तपूजापुराणादिनिरूपणम् । श्रीरामस्तोत्रकवचादिकथनम् ।

No. 2. अङ्गनिर्णयः । By विद्याचन्द्रात्मजः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 2. Lines, 5 on a page. Extent, 35 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Açıjiyá, Mayamansing, Babu Ananda Kiçora Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ तत्त्वं ।

प्रणम्य श्रीरामचन्द्रं शत्रुघ्नक्रगदाधरम् ।
विद्याचन्द्राक्षजेनैष क्रियते अङ्गास्त्रनिर्णयः ॥
खसभं ओमसाकाशं यियङ्गनश्चक्षम् । इत्यादि ॥

End. पञ्चाविवाणाग्निमरुतपञ्चविंशतयस्यात् ।

Colophon. इति श्रीविद्याचन्द्राक्षजविरचितः अङ्गनिर्णयः समाप्तः ॥०॥

विषयः । संख्यावोधकसाङ्केतिकशब्दानां पर्यायवन्मः ।

No. 3. अद्भुतदर्पणः । By माधवभूमी । Substance, palm-leaf 18×1½ inches. Folia, 189. Lines, 4 on a page. Extent, 4,252 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1683. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bākuḍā, Paññita Rāma-ballabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्री कृष्णाय नमः ।

संवाने हरिणाहवे कुतुकिना नीवीं करेण श्वर्थां
धूला सुग्रितवामवाङ्गुलतया चावेष्ट वक्षःस्यलौ ।
किञ्चित्कुञ्जितमध्यवच्छुलनं पश्चाद् वजन्त्याः इनै-
रादोलाधितचक्षुषोऽमुधिभुवः काकूत्तयः पानु वः ॥
कन्यादातरि संप्रयोक्तरि तयोरन्योन्यवीक्षाविधे-
र्नवे देवपुरोधसा सुखविधौ इच्याः समुद्दीचिते ।
अन्तः कन्दलितस्युद्दे दिविषदासम्भर्णमित्याकुलं
प्रेमणा पक्षविताः पुननु शिवयोवैदिवस्त्रौदा दशः ॥
देवेष्टवसिवक्षयः स्मररिपोः शङ्खारपुण्ड्रजो
भक्तानां सुरधेनवै दिविषदासु तंसरत्वलिपिः ।
यज्ञप्राच्यधियां फलप्रविभुवोऽनङ्गस्य जीवातवौ
विद्वान् इन्द्रधर्मर्षेण वृत्तं इवार्दयाः(?) कटाचीर्त्यः ॥
सूनुना रघुनाथस्य बुधबाणकुलाङ्गते ।
श्रीकृष्णाराधनयथमतिनाथानुजन्मना ॥
महामहेषापाधायथस्य गोविन्दस्यायजन्मना ।
क्रियते माधवेनासौ संचिप्याद्भुतदर्पणः ॥
अप्रामाण्यस्य शङ्खापि नेत्र कार्या सुषीजनैः ।
यथा सागरमालोक्य बहून् यथान् विलिङ्गते ॥
दिव्यानां लिखनं पूर्वभित्ति सम्यक् वितन्यते ।
नाभसानां ततः पश्चात् भौमानानु ततःपरं ॥
किञ्चित् पौष्टिकमप्यत्र समादेनाभिधायते ।
शान्तिके यहपूजादिपद्धतिः प्रथमं कृता ॥
मयूरचित्रलिखितं नवप्रहसमाश्रितं ।
किञ्चिदद्भुतमालिङ्ग स्वर्यदीनां ततः क्रमात् ॥
अथाद्भुतनिरूपणस् ॥ दक्षगर्गः ॥

अभूतपूर्वं प्रत्यगं जायते वा ततोऽन्यथा ।
 तदद्भुतमिति प्रीक्षं नैमित्तं स्याद्विमितकं ॥
 वार्हस्यत्ये ॥ अभूतपूर्वं यज्ञोकस्य पूर्वं भवति पूर्वस्त यदन्यथा भवति
 तदद्भुतमिति नैमित्तिकमनिमित्तिकम् । केतुत्पादादिना निमित्तेन यज्ञ-
 तयद्भुतं तद्विमितिकं । तत्र शुभाशुभस्त्रकं । इत्यादि ॥

End.

पचादिपाकः सूर्यस्य पाकः सोमस्य भासिकः ।
 मासद्वये स्तूपी रात्रोर्विपाको नात्र संशयः ॥
 अथ चेदयनं कुर्यात् पट्टु मासेषु पचते ।
 विभिर्मासै विपाकस्तु नियतं धूमकेतवे ॥
 संवत्सरविपाको तु ज्येष्ठो सूर्यबृहस्यनी ।
 षाण्मासिकस्यौश्नसः सौरौयस्त्वय पञ्चमिः ॥
 विभिर्मासैषु भौमस्य उक्तोपाकलिमाचिकः ।
 अष्टमिर्भूमिकमप्तु निर्गतः पचते त्रिभिः ॥
 इतनैलवसावर्णः सद्यः फलमुदाहृतम् ॥
 द्रुतःपरं बज्ज च तत्त्वं प्रकरण एव लिखितमस्मि । अतः पुनः संचिप्तवे ।
 यदात्मेते न पचन्ते यथाकालं प्रचोदिताः ।
 मदा हिगुणकालेन फलं विद्याच्छुभाशुभम् ॥
 मध्यूरचिचे यदि स्यात् संशयो दैवात् पट्टु मासेषु पचते ।
 इनि सूर्यादिविषयम् । तच्चेव
 यदा ज्येष्ठे न पचन्ते यथा शास्त्रमुदाहृताः ।
 तदा हिगुणिते काले हिगुणं स्याकुभाशुभम् ॥
 अवणादीमां पाको
 भूतार्पणाग्निरुद्धास्त्रिवसुद्वजाः ।
 भूतश्वपच्छवसवो
 द्वाचिंशद्वेति तारकाभाण्ड ॥
 यथासङ्घुं माससङ्घुया पाकसमया बोधाः । इति पाकसमयः ॥
 दिव्यान्नारीचभौमाद्भुतविष्वः
 सागरादितिषड्क्षिप्तः वस्त्रतस्त्रतिविष्वः ।
 आतनोतु सतां सीदं सम्पूर्णोऽद्भुतदर्पणः ।
 अन्यथा यदि कुवापि संशोध्य तत् सुधोजने ॥

Colophon. इति बुधवाणकुलोद्भुतमहासदुपाधायश्रीरघुनन्दनाकाजश्रीभाष्मवर्षम् विरचितोऽद्भुतरूपणः सम्पूर्णः । शकाब्दा १६८६ ॥

विषयः । अद्भुतनिरूपणम् । अद्भुतविचारादिनिरूपणम् । सामान्यशान्तिनिरूपणम् । अद्भुतपाकस्थादिनिरूपणम् । आदित्याद्यद्भुतनिरूपणम् । आदमरथचिकादिनिरूपणम् । वर्णफलादिनिरूपणम् । हिस्त्यादिफलपाककालादिनिरूपणम् । संक्रान्त्यद्भुतादिनिरूपणम् । चन्द्राद्भुतचन्द्रप्रदचिणलचणादिनिरूपणम् । कुजाद्भुतबुधाद्भुतादिनिरूपणम् । यहणचिकादिनिरूपणम् । भासविशेषे यहणफलादिनिरूपणम् । आग्नेयादिमण्डलयहणफलादिनिरूपणम् । उदयास्त्रयहणफलादिनिरूपणम् । रश्वर्णफलादिनिरूपणम् ॥ यहणकालकर्त्तव्यम् । केतुदयपूर्वनिमित्तादिफलम् । धूमकेतुलचणादिनिरूपणम् । अगस्त्याद्भुतादिनिरूपणम् । यहयुज्ञादिनिरूपणम् । रथादीनाम्पराजयफलादिनिरूपणम् । यहणां नक्षत्रचारमार्गचारफलादिनिरूपणम् । ऋचिकादीनां फलपाककालादिनिरूपणम् । देशानां कूर्मचक्रविभागादिनिरूपणम् । दिनरात्रीसारकार्दणनादर्शनफलम् । तारानक्षत्रपरिवेशफलादिनिरूपणम् । रमिदण्डाद्भुतादिनिरूपणम् । वियुदादिलक्षणम् । उल्कावचाद्भुतादिनिरूपणम् । देशविशेषे पुभाशुभफलादिनिरूपणम् । वारुणायेयसंयोगफलादिनिरूपणम् । नानाविधुयातादिनिरूपणम् । भूकम्पफलादिनिरूपणम् । सकलाद्भुतशान्तिः । मृददाहादिशान्तिः । देवताद्यद्भुतादिनिरूपणम् । मानुषाद्भुतादिनिरूपणम् । अद्भुतशान्तियादिनिरूपणम् । हस्ताद्भुतादिनिरूपणम् । अविज्ञाताद्भुतशान्तिनिरूपणम् । पाकसमयादिनिरूपणव्येति ।

No. 4. अनुभितिमानसत्त्वविचारः | Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent, 378 folios. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā, Post Office Pālang, District Faridpur, Pañqīta Rajanikānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । लिङ्गपरामर्शनन्दर्व विलक्षणानुभित्याकप्रभित्युदयात् तत्कारणतया तस्य विलक्षणप्रभितेरेवामिछित्रात् कुतो लिङ्गज्ञानस्य प्रमाणान्नारता न च सद्विकर्षं विभा तद्गोचरप्रत्यक्षासम्भवात् अनुभित्याकप्रभित्यनारस्त्रीकार आवश्यक इति वाच्यं परामर्शघटितानुभितिसामयीकाले साध्यादिभासकज्ञानसद्विकर्षस्यावश्यकत्वात् । न चेतरव्यापकीभूताभावप्रतियोगिष्ठयीत्वत्वतौ शृथियोत्याकारकाप्रसिद्धसाध्यकपरामर्शदण्डायां इतरभेदादिरूप तादृशपरामर्शदण्डायां

इतरभेदादिविषयकज्ञाना तचाभावत्वादिसामर्थ्यधर्म-
ज्ञानायश्यम्भावात् सामान्यलक्षणासन्निकपर्दिव इतरभेदादिगोचर
सम्भवादिति चेत् न । इत्यादि ।

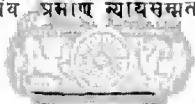
End.

अथैवं साधविशेषकानुमितिर्विलीनेति चेत् विलीयतां किय नपत्रयः । एवम्ब-
लाघवविरच्चात् अनुमितिलस्य प्रत्यक्षत्वायाप्ते साधकविरच्चः वाधाभावा-
दिति कार्यतावच्छेदकतया सिद्धेनुमितिसाधारणपरोच्चज्ञानातिविशेष-
णे प्रत्यक्षत्वस्य सङ्कररूपबाधकम् । साङ्कर्यस्त्र परस्परव्यभिज्ञारिणीः प्रत्यक्ष-
त्वपरोच्चत्वयोरनुमितौ भमवेशात् अनुमितिपरिशिष्टानुकितिसामग्रीप्रति-
वधतायच्छेदकतया सिद्धेनानुमित्यज्ञानातिज्ञानातिविशेषण सङ्करप्रसङ्गात्
परोच्चज्ञानिरेवाप्रामाणिकीति चेत् तर्हि अनुमित्यज्ञानातिज्ञानाया
सङ्करप्रसङ्गेनेवानुमितिलस्यैव प्रत्यक्षत्वायाप्तानुपपत्तिक्षयाहि नादशज्ञानिः
शब्दबोधस्मरणादौ तच न प्रत्यक्षत्वं तचानुमितौ । भवन्ते न तच नादश-
ज्ञानिद्याच्चुपादौ च द्वयोः भमवेश इति । तस्मादनुमितिलस्य प्रत्यक्षत्ववि-
रच्चलं निष्प्रसूहमेवति सिद्धसनुभावस्य इथक् प्रभाशलमिति ॥

Colophon.

समाप्तोथमनुमितिभानुसत्त्वविचारः ।

विषयः । प्रत्यक्षादि चतुर्विधेये प्रमाणं स्यादुपलक्षतं तचानुमानं न प्रमाणं भानुप्रत्यक्षे
तदन्मर्मावः सम्भवनीत्यादिविचारः ।

No. 5. अन्यथाख्यातिरहस्यम् । Substance, country-mulc paper, 17 x 3 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 693 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office Pálang, District Faridpur, Pañqđita Kálí-kijkara Vidyábhúṣapa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. प्रमालक्षणोपदूघातसक्तया अन्यथाख्यात्यादिविचारमवतारयति नन्ति ।
सर्वज्ञानानां तत्प्रकारकमर्चज्ञानानां याथार्थात् तत्त्वविशेषकलावच्छिन्न
तत्प्रकारलात् विशेषणाशृण्येति तत्त्वविशेषकलावच्छिन्नविशेषणवैयर्थ्यमि-
त्यर्थः विशेषणवैयर्थ्यमिति तत्त्वविशेषकलावच्छिन्नविशेषणवैयर्थ्यमि-
त्यर्थः ननु तदभाववन्मात्रे तत्प्रकारकज्ञानस्यैव तत्त्वविशेषकलावच्छिन्न-
प्रकारकलविरच्चादू यावर्त्तनीयत्वमित्यत आह अन्यथाख्याताविति । ख्यातौ
ज्ञाने अन्यथाऽसाधकप्रमाणाभावादित्यर्थः अन्यथात् तदभाववद्विशेष-
साधतया सिद्धसाधनासम्भवाच्च ॥ इत्यादि ॥

End. नन्देवं विसम्बादिप्रष्टतिस्तुलीयेदं रजतमित्यादिज्ञाने कथमयथार्थत्वयप-
देशतेत्यत आह अवहारमावस्तेति । भेदायहजन्यलेऽपि स्वरूपतोऽग्निहौत-
भेदकप्रमाजन्यलेऽपि स्वरूपतोऽग्निहौतभेदेति धमतेनाज्ञातत्त्वाभार्थं स्वरूप-
कथनं । तस्य अवहारस्यातएव विसम्बादिप्रष्टतिजनकलस्यायथार्थलब्धपदेश-
नियामकत्वादेन उच्चां जलमित्यत्र जले परम्परासम्बन्धेन उत्तमप्रकार-
कज्ञानमित्यर्थः तस्य विसम्बादिप्रष्टतिजनकलादिति भावः तद्योग्यत्वात्
विसम्बादिखरूपयोग्यत्वात् ॥

Colophon. इत्यन्यथाख्यातिपूर्वपद्धतिरहस्यस् ॥
विषयः । “स्वप्रसङ्ग उपोद्घातः हेतुतावसरस्याथा ।
निर्बाहकैककार्यार्थं षोडा सङ्गतिरिधते” इति नैयायिकसमाता सङ्गतिसत्रोपोद्घात-
रूपायाः सङ्गत्याः प्रमालचणे दत्तिस्वरूपैवान्यथाख्यातिरच इति तस्या एव विचारः ।

No. 6. अमरकोषटीका, अभिधानप्रकाशिका । By रघुनन्दनन्याय-
प्रगल्भः । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 218.
Lines, 5 on a page. Extent, 4,360 clokas. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit, Serpur, Mayamausing Pañdita Candra-kánta Tarká-
lajkára. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥
प्रणम्य शङ्करं रामं पदविद्याविशरददस् ।
प्रगल्भसनुते सम्यग्भिधानप्रकाशिकां ॥
चे धीरा भवद्भिः सिद्धतामित्यर्थः । इत्यादि ॥

End. परलिङ्गलचणं प्रवर्तते तथा च मनुष्यादयः
इतिलिङ्गादिसंप्रहः ।

Colophon. इति रघुनन्दनन्यायप्रगल्भविरचिताभिधानप्रकाशिका समाप्ता ।
विषयः । अमरकोषस्य वाख्या अत्र च गच्छानां व्युत्पत्तिरपि अन्यकृता दर्शिता ।

No. 7. अमरकोषटीका । by रत्नेश्वरचक्रवर्ती । Substance, palm-leaf,
 $8 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 240. Lines, 5 on a page. Extent, 7,375 clokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pañcasár Vikrampur,
Dháká, Pañdita Mahendra-náth Kávyatírtha. Appearance, old. Prose
Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय नमः ।
 भवानीचरणश्चोजं नवा गुरुपदं ततः ।
 दीकामसरकोपस्थ वक्ति रबेश्वरः सुधोः ॥
 पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न च मे अमः ।
 नानातनं समालोक्य बालकार्थं समोदयमः ॥
 तत्र यन्यारम्भे शिष्टाचारपरिप्राप्तयाशेषविष्वविनाशयाभिमतदेवतानम-
 स्कारकौन्नेन परोपदेशेन च पुण्यकर्मयन् यन्यक्षदाह थस्येति । अगं
 पर्वतं आधते इति ऊगाधो विष्णुः हे धीरा: स विष्णुः सेवतां । अवैस्तु
 धीरा इत्यत्र च इति प्रस्त्रिय वास्त्रायते । यस्य ऊगाधस्य विष्णोलोकपा-
 लनादथो गुणा अनधा निष्पापा निर्मला इति यावत् । ज्ञानं ददातीति
 ज्ञानदा सरखती तथा विशिष्टस्य । यहा ज्ञानदा सरखती तथा सहिता
 देख्यौज्ञानिदे तथा विशिष्टस्य वा । सिभुरपि तथा विष्णोः सागरशायिलात्
 तत्पत्नोसत्त्वावस्थितिः । किञ्चूत्स्य सिभ्योः सदृशस्य अनवगाच्छालात् । इत्यादि ।
 वरस्य जामातुर्ये चित्प्राप्त्यक्षं वयस्यासे अन्या उच्चने । जनीं वधुं
 वहनीति यत् । इकारलोपो अनस्य । नित्यं बड्डवचनान्मिति वर्द्धमानः ।
 अन्यो नवबधूजातिप्रियभृत्यहिवेषु च । इति विशदर्शनात् ।
 नवोद्भाजातिभृत्येषु वत्सेषु वरस्य च ।
 जमके जननीये च जन्यं निर्बादयुज्वोरिति सुभृतम् ॥

Colophon.

इत्यमरसिंहटीकायां ब्रह्मवर्गस्य विवरणं समाप्तं ।
 विषयः । अमरकृतनामलिङ्गानशासनस्य ब्रह्मवर्गनं व्याख्यानम् ।

No. 8. अमरकृष्णटीका, ज्ञानदीपिका । By श्रीपतिचक्रवर्ती । Substance, country-made paper, $17 \times 6\frac{2}{3}$ inches. Folia, 80. Lines, 10 on a page. Extent, 6,000 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Gábtalí, Post Office Vaidyer bázár, Parganá Sonárgâ, Dháká, Cri Mahánanda Cakravartí. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै ।

उमेरमेशविष्वेशान् प्रणम्य श्रीपतिर्द्विजः ।
 तनोत्यमरकोपस्थ दीकां ज्ञानप्रदीपिकां ॥
 सद्गृह्यद्यपि भूयांस उपायाः परिकल्पिताः ।
 तथापि सारमाहृत्य बालकार्थं परिश्रमः ॥

यथारथे निखिलविज्ञविघातार्थमिष्टदेवतागुणसङ्कीर्तनव्याजेन परहितोपदे-
शेन च यथ्यकारः पुण्यसुत्यादयन्नाह यस्येत्यादि च अनघाः धौराः स शुरः
संवयतां भवद्विरिति श्रेष्ठः । आश्रिष्य कर्मणि पञ्चमी । न विद्यते इव पापं
यथां तेऽनघाः निष्पाप्याः धर्मीण पापमपनुदत्तैति श्रुतेः सुकृतिन इति
यावत् सुकृतिन एव गुरुं संवितुं प्रभवन्ति त एव सम्बोधन्ते । धियं प्रज्ञां
राति ददाति “अतो मन् यनिप् वनिप विचः” इति विच् । धौराः
धौरोज्जानप्रदो गुरुरित्यागमः । प्रयोजनमनुदिश्य न मन्दोऽपि प्रवर्तते इति
गुरुसेवायाः फलमाह त्रिये चामृताय चेति अमृताय मोक्षाय तादर्थे
चतुर्थी सुकृतिसुकृतिप्राप्तिरुसेवातो भवति । अनु गुरुसेवातः श्रीः कथं प्राप्यते
इत्याशङ्काह यस्येति अस्य गुरोरी संक्षीरण्यि गुणाय सन्ति लक्ष्मीवाचकस्य
ईश्वरस्य अस्येत्यकारपरे यत्वे यस्येति रूपं । गुणा यथा सत्यं शौचं दया
ज्ञानस्त्वयाः सनोष अर्जयेत् । शमी दमसापः साम्यं तितिचोपरतिः श्रुतं ।
ज्ञानं विरक्तिरैश्चर्थं तेजों × × वलं सृतिः । स्वातन्त्रं कौशलं कानिष्ठैर्थं
मार्दवमेव च । इत्यादयोगुणाः । अस्य किमूतस्य ज्ञानदयासिम्बोः ज्ञायदेवेन
करणे ल्युट् ज्ञानं शास्त्रं । निष्कारणपरदुःखप्रहाणेच्चा दया शास्त्रसम्पदात्
दयापूर्णताच तथोः सिद्धोत्तिव तस्य स ज्ञानवानपि किमर्थं दास्यति अतो
दयालुत्सुक्तं दयालोरसमर्थस्य दुखादैव दयालुतेत्यतो ज्ञानवत्सुक्तं ।
पुनः कीदृशस्य अगाधस्य न विद्यते गाधसालस्यर्थाऽस्य परैरनधिगतान्त-
सत्त्वस्येति यावत् । इत्यादि

End.

पटिका ज्ञायाऽस्य पटिकाऽस्य रक्तलोपे तु पटिका इति वाचयति ।
पठति जर्जनातपलितभुरतालाचेति ककारात् कः पटोऽस्यासीनैन् पटी-
नान्नः पुमानिति स्वामिजातरु...इदनेयमिति केपौति सर्वसं पटीति स्त्रि-
यासीदना चेति साङ्गः पटी लालाटभूपणं पटी लालाप्रसादन इति ज्ञाने
विश्वः । पटिर्लाङ्गाप्रसादन इति दर्शनादिदन्मोऽपि । लालां प्रसादयति
नन्द्यादैर्युः लालां प्रसादतेऽनेन करणे युडिति चतुर्भुजः । लालाप्रसादनः ।
चलारि पाठियानेः इति रथातस्य रक्तलोप्रस्य । नुदस्त्रिति नुदतिनायु-
पधलक्षणतात् कः नुदते यडर्थे कः इति सामी वाज्ज्वाहीर्धः धातुरेव
दीर्घवानित्यर्थे गूढः । पूष दृढौ पूषति नाम्नुपधात् कः पूषो दीर्घादिमू-
र्धण्डवान् यूपोपयुक्तकाष्ठलाद्यूपय याढ इति सामी । क्रमुक उक्तः ।
ब्रह्मणि वैदिके कर्मणि साधुः ब्रह्मणः ब्रह्मणो गूढे साधौ स्याद्ब्रह्मण्यस्य
ज्ञानेयरः इति विश्वः । ब्रह्मजातीयत्वाद्ब्रह्मदार । तृत्यनिष्पर्खे नामुपधात्

कः तूलं पुलिङ्गस्तु पिठौ तूलः क्लीवच्च ब्रह्मदारणीति रुद्रः । पट् अन्नवा-
कारस्य ब्रह्मदारुदृक्षस्य । नौपेति नौयतेऽसौ न इत्यादि ।

Colophon. खण्डतर्णेष्टवादन्त्यत् समाप्तिसूचकावचं नात्ति ।

विषयः । अमरकोषभिधानायास्यानम् । इतच्चाच विश्वरूपप्रभृतिकोषमतं वाच्यतिष्ठाभि-
प्रमुख्यव्यक्तमतच्च । अस्ति च वनौषधिर्गर्ज्यकतिपयस्त्रोकावधिव्यास्यानम् ।

No. 9. अमरकोषटीका (त्रिकाण्डचिन्तामणिनाम्नी) By इघुनाथचक्रवर्तीं.
Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 176. Lines, 9 on
a page. Extent, 9,118 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1625.
Place of deposit, Purápárá Sonárajga Post office District Dháká, Pañdita
Jagadbandhu Tarkavágíça. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । गन्धारमे निखिलविद्विधातायाभिमतदेवतासङ्कीर्तनेन
धर्मसुत्यादयन् श्रैवैव्यावैज्ञानं प्रवर्तयितुं शिष्यगिर्वायै चादौ निबन्धाति
श्वसेति । हे धीर । सः अः विष्णुः सेव्यतां । अँकारो वासुदेवः
स्यादाकारश्च पिता मह इत्येकाक्षरकोषः । यद्वा हे धीराः स शिखुर्विष्णुः
येव्यतां । सिभुः समुद्रेनक्ते च सिन्धुर्विष्णुं महानसे इति धरणिः । अस्य
सिभोर्गुणा जगद्वनदुष्टविवारणादयोऽनघा अपापाः । अनघोऽपापहृथ्य-
योरिति धरणिः । कौदशस्य ज्ञानदयासिम्बीः ज्ञानं वस्तुतत्त्वावबोधः विर-
पष्ठिपरदुष्टविवारणादयोऽनघा दया ताभ्यां तयोर्वा सिन्धुरिति सिभुः । अतस्य
सेव्यवैचित्रेति भावः । यद्वा ज्ञानं ददातेति ज्ञानदा सरस्वती तथा
सचिन्ता ईर्लच्छीज्ञानदेः भव्यपद्मोपौ समाप्तः तथा विशिष्यस्य लक्ष्मीसरस्व-
तीयुतस्येत्यर्थः । “लक्ष्मीरीकार उच्चते” इत्येकाक्षरकोषः । अगाधस्य अन-
वगाञ्छमहिम्नः । कौदशोऽन्धयः न विद्यते च्यथो विनाशो अस्य नित्यव्यात् ।
सेवाफलमाह “प्रिये” इति । प्रिये विवर्गसम्पन्ने तथा च चाङ्गः, लक्ष्मी-
सरस्वतीविवर्गसम्पत्तिविभूतिशोभासूपकरणवेशरचनागुणेभ्यषिं श्रीः प्रथि-
तेति । अस्ताय सोक्षयेत्यर्थः । अस्तसं यजस्तेषे स्यात् पीयूषे सलिले घृते
अथाचिते च भोक्ते च ना धन्वन्तरिदेवयोरिति विश्वः । अतस्य सेवया
सकलपुरपार्थसिद्धिरिति । यद्वा हे धीराः स बुद्धः सेव्यतां । इहानुकूलपि
बुद्धो विशेषणेन स्पष्टं प्रतीयते इति प्रसादनामायमलङ्कारः । तदुक्ते
कण्ठभरणेन “यत्र प्रावार्यमर्थस्य प्रसादः सोऽभिधीयते” इति यथा अय-
सुदयति
... बौद्धविद्वेष्यणो ग्रष्टजये कविता

बुद्धोपादानमद्वैव स्मेषण स्मोक उत्तः । दानं हा ज्ञानस्य दा ज्ञानदा
तस्या इर्लंक्षीः सम्पत् तया ज्ञानदानसम्पतिहेतुभूतया सिम्बुरिव सिम्बुः
हेतुरूपकनामायमलक्षारः यथा गाम्भीर्येण समुद्रोऽसौत्यादि ॥

End.

पद्धित्यादि । सहृद्यावाचकानां यकारनकारानानां कतिशब्दस्य च संज्ञा ।
तथाच षड़नाः षट् कति चेति परस्त्वं । वे चिपु समानलिङ्गातविशेष-
रहिता इत्यर्थः । तथा युग्मदस्तदव्यष्ट चिपु समित्यर्थः । तथा षट्
पञ्च कति वा स्त्रियः पुरुषाः कुलानि च । त्वमहं वा स्त्री पुमान् कुलञ्च
इत्यादि ।

एवमन्यदप्यहूँ । नूतनतां परिहरति शेषमिति । इच्छ यन्यगैरवमधादा
लिङ्गं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्वाचार्याणां प्रयोगादवगन्तव्यं ।
लिङ्गस्य स्त्रोकाश्रयलक्षादिति । यथा लक्षापर्यायत्वेन ब्रीडाशब्दस्य स्त्रील एव
प्राप्ते तु ब्रीडादसुं देवसुदीक्ष्य मन्ये
विव्यस्तेहः स्वयमेव काम इत्यादि प्रयोगाच्च पुंस्त्वमित्यादिकम्भूँ ॥

सतं गुरुणां प्रविचार्य यत्कादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।

सतां सुदे श्रीरघुनाथगम्भीर चिकाण्डचिन्नामणिमातानां ॥

Colophon.

इति सामन्तसारप्रामनिकासिंहोरधुनायचक्रवर्णिकृतचिकाण्डचिन्नामणाव-
मरकोषट्टियाणां नामलिङ्गादिसंयहवर्गविवरणं समाप्तम् ॥
नला शिवं द्वुमतिविदनुखागते बाणहयारिखगमिते शक्तिरूपे ।
पुस्तिं गुरोः अ लिखतिचामानः लिखते श्रीमानिमामहनि च नीलकण्ठकः ॥

विषयः । अमरसिंहकृतामरकोषस्य व्याख्यानम् । काण्डवथेन व्यवच्छिद्य व्याख्यानाचास्य
चिकाण्डचिन्नामणिरिति नाम । लिखितश्च कविनानेन प्रत्यक्काण्डशेषे एकैकः स्त्रोकस्त्रन
खण्डपातालवर्गान्तके प्रथमकाण्डशेषे ।

सामन्तसारगिल्लयो रघुनाथगम्भीर सर्गादिकाण्डविट्टिं रचयाम्भूत्व ।

नालोक्य सम्यग्मित्वे प्रथमन्त्यवज्ञां तेभ्यो नमोऽस्तु मम तान् प्रति नैष रोपः ॥

भूमि-पुर-वनौषधि-सिंहादि-स्त्र-त्रह्ण-त्वचिय-वैश्य शूद्रवर्गान्तके द्वितीयकाण्डशेषे

सामन्तसारवासेन रघुनाथेन शर्म्मणा ।

भूकाण्डविट्टिः सम्यगुपदिद्या सतां सुदे ॥

प्राणि-विशेषनिष्ठ भङ्गोर्ण-लिङ्गादिसंयहवर्गान्तके द्वतीयकाण्डशेषे

सतं गुरुणामित्यादि ।

केचिदस्य पन्थकारस्यैव परिचयं ददति यथा अति दक्षिणविक्रमपुरासद्वे इदिलपुरा-

म्यनरे सामन्तसाराख्यो यामसत्र (समाजदार)समदाराख्यः। ग्रामलवर्भणामीतः वैटिकशेषीयं
कुलीनव्राच्छणा निवसन्ति । तद्दृश एव समजनि रघुनाथनामायमभरकोषठीकाङ्क्षिदिति ॥

No. 10. अमरकोषठीका (पदमञ्जशीनामी). By लोकनाथः । Substance, country-made paper, $20 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 127. Lines, 10-11 on a page. Extent, 8,557 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Vikrampura, Vajrayoginí, Pañdita Dvárakánáth Tarkabhúṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यशोदागुरुव्याजोऽकनकाचलचारिणम् ।

अपूर्वजलदं वन्दे नन्देनाहे निवेशितम् ॥

प्रव्यक्तिद्विविनाशाय कृतमिष्टदेवतास्तवमादौ निवधाति । यस्येति । हे
धीराः स भगवान् सेव्यतां आराध्यतां । धैर्यशालिन एव तस्मासितु
मीश्वते । अत्र चित्रपदं धीरा इति । यस्य निर्गुणेन विश्वनिर्माणस्थिति
निधनलीलारम्भितया स्त्रीकृता गुणाः सत्त्वरजसमांसि आदीपाः । तस्य
तेरलिप्तलात् मैत्रीमर्यादादयोऽपिमादयो वा गुणाः । इत्यादि ॥

End. इह विश्वरम्यार्थं लिङ्गं नाम च नोक्तं । तत्त्विटानां पूर्वाचार्यादीना
प्रयोगादवधेयमिति शिवम् ।

लिङ्गादिसङ्कुचवर्णः ।

विश्वानानाविधनक्रांतेऽकौन्द्रविश्वारितगूढभावं ।

निधाय कर्णे पदमञ्जशीमिमानरन्तु गच्छाम्बुधिमप्रमादम् ॥

Colophon. इति श्रीलोकनाथशर्मनिर्मितचिकाण्डविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । अमरकृतनामस्तिकानुग्रहसनस्य व्याख्यानम् ॥

No. 11. अमरकृतकटीका (कामदाख्या). By रविचन्द्रः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 1,125 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1746. Place of deposit, Viśṇupura, Kádákuṇḍa, District Bākura, Pañdita Rámprasanna Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. नमः श्रीकृष्णाय ॥ विद्या वितरति सुकृतं सुकृतमविद्याया सुजिष्यामः ।

या च रमाचरशक्तिः सा नः शिवं सदा दिश्यतु ॥

तदुभयरसपरिपाशीपरिहरणवाटीमिमां रम्यां ।

कुरते अमरशतकटीकां ज्ञानाङ्गनः कलाधारः ॥
 योऽसौ भाष्यवता विभक्तविनितज्ञानाद्यतानन्दथु-
 र्यो बात्साधनकामतदविलक्षन्किणियाकौशलः ।
 वाचषेऽत्र रसद्वयं कविकुलालकारचूडामणिः
 श्रीलक्ष्मीरविचन्द्र एष पिशुना मात्सर्थसुत्स्वर्यतां ॥
 यदि स्यात् परमानन्दे कामानन्दे च वासना ।
 तदा संसेव्यतां धीराणीकियं कामदा सदा ॥
 क्व चातिकर्क्षणः शान्तः क्व चातिलिङ्गितः शूचिः ।
 एकत्र वाक्ये आश्चातुस्तावहो कौशलं कवेः ॥
 निर्विघ्नं प्रारिष्ठितशतककामो यन्त्रकिणिदेवतां कीर्तयन्नाह । इति ।
 अभिकायाः पार्वत्याः कटाक्षोऽपाददर्शनं लां पातु रक्षतु अत्र सम्बो-
 धनपदेऽप्यनुक्ते युक्तव्यन्वेनापि व्यते ॥ इत्यादि ।

End. हे सुग्रे माये मानिनि ऋज्ञारिणि सुखायं मिथ्याज्ञानं सुच । कथमित्याच
रामो जगदीश्वरः सुखं चुम्बति सर्वथा रामरामेति रामरामि एकेनाद्विती-
येन अतएव दशनैरिति (?) मिथ्याज्ञानं सुच इति समेराधन (?) पदानि
सुग्रामा एतेनैतदुक्तं भवति । नानाविधानाभावात् धर्मान् निरुप्य
रामस्य रामरामेव सर्वगरिष्ठमिति स्फुचितम् ॥

Colophon. इत्यमरशतकटीका समाप्ता ॥ रामचन्द्रदेवशर्मणा लिखितमिदं । शकान्द्रा
१७४६ ॥

विषयः । अमरशतकस्य व्याख्यानम् ॥

No. 12. अलङ्कारवादार्थः । Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,290 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bākura Visṇupur, Rúparám Bhaṭṭácaryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ रामचन्द्राय नमः । इर्पणकारस्य । अन्यारम्भे इत्यस्य काढविहित इति
व्याख्यात् आरभ्यप्रन्य इत्यर्थः । निरुपकलमेव आधारतं तथाच आरभ्य-
अन्यनिरुपकनिविघ्नेन प्रारिष्ठितपरिसमाप्तिकामो वाङ्मयाधिकाततया वाग्-
देवतायाः सामुख्यं आराधनेन स्वार्थसाधनानुकूलमाधते करोति । तथाच
आरभ्यप्रन्यनिरुपकलमेवस्त्याराधनेन स्वार्थसाधनानुकूलकातिमान् अन्यक-
दित्यन्वयधीः ॥ इत्यादि ।

End.

यूर्बार्दि दीर्घसमासेनैव बोधनाम्नदोषः । सुकर्णरिन्द्राजित(?)कुन्जलोक्षसत्कपो-
ललीनालकमण्डिताननाभित्यएमे । नन्वत्र पदान्तराधीन आरुद्धबोधे किमर्थं
कर्णपदप्रयोगः कथम्बा मार्कण्डेयपुराणे क्लौरोदसामलं हारमजरे च तथाम्बरे
चुडामणिं तथा दिशं कुरुले कठकानि च इत्यत्र आरुद्धबोधः ॥ उ ॥
सुधीभिर्भाव्यं । केचित्तु दानादावारुद्धबोधप्रयोजनाभावात् मार्कण्डेयपुराणे
न दीप इति वाच्यम् । न च समक्षास्त्विषु चेत्यादिदर्शनात् आरुद्धप्रकरण-
लाङ्ग समीचीनम् ॥ * ॥

Colophon. इत्यलङ्कारवादार्थः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । साहित्यदर्पणाख्यालङ्कारपञ्चस्यालङ्काराभ्यायस्य विचारः ॥

No. 13. अवधूतानुभवः । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 343 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hálisahar Khásváti, Mahádeva Bhāttáeáryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. झँ नमः परमात्मने । अनक उवाच ।

कथं ज्ञानमवाज्ञोति कथं सुक्ति भविष्यति ।

वैराग्यहृ कथं प्राप्तं सत्त्वं ब्रूहि मे प्रभो ॥

अष्टवक्र उवाच ।

सुक्तिमिच्छसि चतु तात विषयान् विषवत् त्वज ।

चमार्जवदयातीप्रस्त्यं पौयूषवद्वज ॥ इत्यादि ।

End. अष्टकं चात्मविश्वानौ जीवन्मुक्तस्तुईश ।

षट्संख्याक्रमविज्ञाने यस्त्वेकात्मभूतः परम् ॥

विंशत्येकमितैः खण्डैः स्तोकैरात्माग्रिमध्यस्यं अवधूतानुभूतैस्तु स्तोकसंख्याः
क्रमा असौ । (?) संप्रदस्तोकमादाय संख्येयं मतिमन् सदा ॥

इति श्रीमद्यावक्रप्रकरणं संप्रदष्टकं एकविंशतिप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon. इत्यवधूतानुभवः समाप्तः ॥ ॥

विषयः । ज्ञानसुक्तिवैराग्यादिनिरूपणम् ॥

No. 14. अवयवटिष्ठनौ । By कणादत्कर्वागौप्तः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent, 735 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bākurá Viṣṇupura, Pañdita Raghuráma Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्ण! श्रुतेन न्यायादेव पेत्तानहै तथा प्रसङ्गसङ्कल्पया तन्निष्ठपथितुमाह तर्चेति। परार्थं परप्रतिपिंयादयिषाप्रदोऽयं परो ऽव विप्रतिपदः न तु मीमांसकमाचं। तेनामेन परप्रतिपियादयिष्योदैरितेऽपि न्यायलभित्यवधेयं। न्यायसाधमिति न्यायजन्यज्ञानप्रयोज्यमित्यर्थः। अवश्वान् विभजते प्रतिज्ञेति यद्यप्यवश्वसामान्यं निरूप्यैव तदिभागो युक्तस्थापि इत्यादि प्रतिज्ञादिपञ्चावश्ववोपतस्यैवाच लक्ष्यत्वं।

End. अनु काट्कोडारवाच्ये वाक्यलसन्वाचस्य न्यायलं स्थादतः कण्ठकेति तथाच तेनापि न्यायलपर्यामाधिकरणलस्य तद्यनिरेकेण सत्त्वान्न तस्य न्यायघटकलभिति भावः। अत्र प्रतिज्ञापचे हेतूदाहरणमाचको न्याय इति मीमांसकाः। उदाहरणोपनयमाचमिति बौद्धाः। प्रतिज्ञामाचमिति नैयायिकैकदेशिः। असाधकतानुमाने प्रतिज्ञाइतुमाचमिति केचित्। तदेवोपनयसहितमित्याचार्यः॥०

Colophon. इति कणादत्कर्वागौमध्याचार्यकृतावश्वविष्टिप्पनी सम्पूर्णा ॥ * ॥

विषयः। अनुमानखण्डान्तर्गतावश्वव्याख्या।

No. 15. अग्नौचदौपिका। By श्रीयामसुन्दरः. Substance, country-made paper, $10 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Extent, 300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing Pañḍita Candra kánta Tarkálajkára. Appearance, old Prose. Generally correct.

Beginning. ओं नमो गणेशाय। अथ श्रीयामसुन्दरमध्याचार्यकृताग्नौचदौपिका लिख्यते।

अथ गर्भआवाग्नौचसंचेपः।—

ये द्वौर गर्त्तस्वाव हय ताहार अथम मासेते एक दिन वित्तीय मासे २ दृहि दिन तृतीय मासे ३ तिम दिन। इत्यादि।

End. भिन्न गोत्रपोषापुण्ड्रेर अनक अननी एवं अनक सपिण्ड मरणे अशोच नाहि सपिण्ड पोषापुण्ड्र हैले परम्पर सपिण्डेर महित अनक मरणे सम्पूर्णाशोच हय इति। *

विषयः। गर्भआवजननमरणाग्नौचनिष्ठपणम्।

No. 16. अशौचप्रकाशः By चतुर्भुजः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 325 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhpárá, Rámá-táraṇa Thákur. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय । यलाहाववनादिकं परिचितौ हत्येषु हती
भद्राचार्यं चतुर्भुजोऽच्युतपद्मद्वारविन्दं सुदम् ।
वन्दिला सहस्रानसस्य सुहृदोऽशौचप्रकाशं करो-
त्युद्गुयामकुलोङ्गवी भवजनीहृतोऽग्नवाद्यज्ञितं ॥ (?)
अग्निहोत्रादिविहितत्राच्छाणादिचतुर्यर्थेषु जननमरणे चैव यथाक्रमं ज्ञातीनां
दशाहं पञ्चदशाहं मासमेकमशैचम् ॥ इत्यादि ।
- End.** खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ॥
- विषयः** । जननमरणाद्यशौचनिरूपणम् । दाहादिनिरूपणम् । सहमरणादिनिरूपणम् ॥

No. 17. अस्तमङ्गला । By श्रीरामकिशोरचक्रवर्ती०. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent, 540 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Čáktá, District Dháká-Paṇḍita Trilocana Tarkálanjkár. Appearance, new. Prose. Correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय ।
शिवं श्रामकिशोरेण प्रशस्यार्थः प्रकाश्यते ।
आख्याताएषपादौ यद्वैर्गद्वर्त्यथामिति ॥
- पदान्ते । पदान्ते वर्त्तमानामिति । नन्वनश्च्वौ वयववचनः । तथाच
पदान्तानामवयवा एव धुटः । तत्त्वां ते पदान्ते वर्त्तने इति । सत्यमन्त-
ग्रब्दोऽयं धर्मद्यत्तिसेन पदान्तेव वर्त्तमानानां धुटामित्यर्थः । तथाच
आदिमध्यानग्रन्था धर्मिणि धर्मो च वर्त्तने इति भवमिति गोपीभाष्यः ।
इत्यादि ।
- End.** प्रतिषेधस्तु स्थानिवङ्गावादेव न पदान्ता इत्यादिना परिभाषायास्थानित्यलं
मनायमिति वेनाभ्यासे प्रतिषेधार्थं न वक्तव्यमिति ॥
- Colophon.** इति श्रीरामकिशोरचक्रवर्तीकायामसङ्गलाटीकायामिथलावच्छिन्नलेना-
ष्टमः पादः समाप्तः ।
- विषयः** । कातन्वाख्याताएषपादौ यद्वैर्गसिंहस्ते गृद्धार्थप्रकटनम् ।

No. 18. आकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् । By मधुशानाथः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 294 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Pálang Post office, District Faridpur, Pañdita Rajaní kánta Tarkaratna. Appearance old. Prose. Generally correct.

Beginning. अं नमो गणेशाय । प्रसङ्गादाकाङ्क्षां निरूपयितुं इच्छति अथ केयमिति आकाङ्क्षादिकं सहकारीति यदुक्तं तत्त्वाकाङ्क्षा केत्यर्थः अविनाभाव इति । भावः सत्त्वं तदभाव इत्यर्थः तथाच तत्पदार्थे तत्पदार्थभाववहृत्तिलाभावसत्पदार्थे तत्पदार्थकाङ्क्षेति भावः । अस्मि चायं घट इत्यादौ इदम्यदार्थे घटपदार्थभाववहृत्तिलाभावः इति इदम्यदार्थे घटपदार्थकाङ्क्षा । इत्तिलं तदात्मासम्बन्धेन बोध्यं अन्यथा चैत्रः पचति रथे गच्छति इत्यादौ चैत्रपदार्थस्य पचति पदार्थसाकाङ्क्षता न स्यात् चैत्रादौ पदार्थभाववहृत्तिलाभावाभावात् । इत्यादि ।

End. बजनितेत्यादैरुक्तप्रयोजनं दूषयति ब्रयाणामिति राजपुत्रुषाणामित्यर्थः । तुल्यवत् एकदा प्रथमं अजनितान्वयबोधदग्धायां यतः तात्पर्यधीविरहितः अयोपिष जनितान्वयबोधदग्धायामपि एतुषेण अर्थमिति नोक्तप्रयोजकमित्यर्थः यथाश्रुतन्तु सङ्क्षेते घटमानयेत्यादौ धाराबाहिकशब्दबोधवारणायाजनितान्वयबोधकल स्यावश्यकतया वैयर्थ्यभावात् । नवासु धाराबाहिकप्रत्यक्षस्येव धाराबाहिकशब्दबोधस्याभ्युपगमात् वैयर्थ्यमिति भावः अत एव सिद्धान्तलक्षणे जनितान्वयबोधेतिव्याप्तिवारणाय विशेषणं कण्ठतो यन्यक्तता नोक्तमित्याङ्गः ।

Colophon. इत्याकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् ॥

विषयः । शब्दबोधे शब्दज्ञानं यदि निरपेक्षकारणं भवति तदा घटः कर्म्मानयनं क्षतिरिति शब्दात् घटकर्म्मानकोधः कथं न जायते अतः आकाङ्क्षाज्ञानस्य शब्दज्ञानसहकारित्वमवश्यमेव वाचमित्यादिविचारः ॥

No. 19. आख्यातटीका । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent, 2,520 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing Pañdita Candra kánta Tarkálajkára. Appearance, old. Prose. Correct,

Beginning. श्रीमत्परमात्मने नमः ॥ अथ परस्मै । इह यद्यपि प्रश्नामन्तर्यामात्मा-
धिकारिष्वय शब्दो वर्तते तथापि आनन्दर्थार्थं एव गृह्णते ।
ननु श्रीमप्यूर्वज इति साधस्य लक्ष्मिनमिति । केवलिन् (अर्चयसामा)
भीषणादि () संप्रयुक्ता इत्येवार्थी विविहित इत्याङ्कः ॥ * ॥ इत्यादि ।

Colophon. दति वृत्तीयपादः समाप्तः ॥

विषयः । कलापोक्तिधातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 20. आख्यातपञ्चिकाव्याख्या। By नरहरि। Substance, country-made paper, 17×4 inches. Folia, 83. Lines, 7 on a page. Extent, 1,162 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyákúta. District Tippera, Pandita Garaccandra Vidyálajkár. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. शुभ मंगल

नत्वा गौरीपदद्वन्द्वं श्रीमधुरचरिः सुधीः ।

आख्यातपञ्चिकाव्याख्यां तनोति भानिश्चानये ॥

੨੩

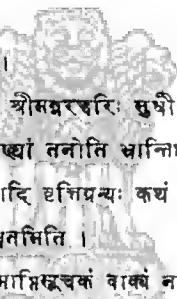
अथ । नन अथेत्यादि वृत्तिप्रव्यः कथं संगच्छते तद्यात् । रत्यादि ।

End.

पुरादेशेत्यत्र प्रपञ्चितमिति ।

एष अित्यशेषत्वात् समाप्तिसूचकं वाक्यं नाहि ।

विषयः । कातन्त्रव्याकरणस्य विलोचनदासकृतपञ्जिकाया व्याख्यानम् ।

No. 21. आखातवादटिप्पनी By मयुरानाथतक्कवागीशः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 2,304 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vajrayogini, District Dháká, Pandita Çacibhúṣaṇa Smṛtitiratna. Appearance, old. Price. Correct.

Beginning. शुभो जयति ।

कुचिनाधरपुठेन पूरयन् वंशिकां प्रचलद्वृत्तिपंज्ञिः ।

सोऽयम्ब्रह्मिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदच्छविः ॥

श्रीमता सद्युरानाथतर्कवागौशधीमता ।

आख्यातशक्तिवादस्य क्रियते विद्यतिः शुभा ॥

आख्यातशक्यं निरुपयति आख्यातस्येति । आख्यासं यत्क्वावचिक्षुप्राप्तः

ताकमित्यर्थः । तेन वक्ष्यमाणहेतोर्म् वैयाखिकरणं । वाचात्प्रलभ

भक्तविशेषसम्बन्धातपदवचं न तु जातिः । डित्यादिना धार्म-
र्थात् मात्राभावाच । शक्यतावच्छेदकनु न तत् किञ्चु प्रत्येकं डित्यादिक-
मेव । अन्यथा आश्चात्प्रकारेणाज्ञानदशायां कल्पापव्याकरणानभिज्ञानो
डित्यादिनाज्ञानात् ग्राह्यद्वीषमाच्य शक्तिभूमजन्यत्वप्रसङ्गात् । इत्यादि ।

End. कम्पीस्यात्पत्त्य फलमेवार्थः । तादृशेति । वर्तमानबादिविशिष्टस्येत्यर्थः ।
अनुभवस्वारसिकलेन विशेषणीयः । तेन स्वाधेया तत्रानुभव इति निरसं ।
इदसुपलक्षणं । यत्क्वमपेक्ष्याश्यत्वादेगुरुरत्वादित्यपि इष्टव्यमिति संज्ञेषः ॥

Colophon. इति श्रीमधुरानाथतर्कवागीशविरचितास्यात्पाददिप्पनी समाप्ता ।

विषयः । आश्चात्प्रक्तिवादास्यग्रन्थस्य विट्ठिः ।

No. 22. आगमतत्त्वविष्णासः By रघुनाथतर्कवागीशः Substance,
country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 427, (the first page is wanting).
Lines, 8 on a page. Extent, 13,237 clokas. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit Májpárá, District Dháká, Babu Rásavihári Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ गुरुम्यो नमः ।

ॐ नमः श्रीमते तस्मै गुरुदेवाय योगिने ।

अथेषासारसंसारसाराय शिवरूपिणे ॥

स्वगुरोचरणसरोजं स्वयमेव नयने

शिरसि सरसिजे स्वरनुजः श्रीमान् ।

आगमतत्त्वविष्णासं

रत्त्वयति रघुनाथतर्कवागीशः ॥

तत्र व्यतिक्रमनिवन्धमुवोऽपराधा

ये तान् ज्ञानव्यवस्थालान् भम दैवतानि ।

यद्युद्धिद्विष्टमित्त संविहितं भमासे

तत्त्वद्विश्वाशयत धीरतमा नमो वः ॥

स्वतन्त्रतन्त्रं फोल्कारीतन्त्रमुन्नरतन्त्रकम् ।

नौलातन्त्रं वीरतन्त्रं कुमारीतन्त्रमुन्नतन्त्रम् ॥

कालौनारायणीतन्त्रे तारिणीतन्त्रमुन्नतन्त्रम् ।

आलातन्त्रद्वयं समयातन्त्रं भैरवतन्त्रकम् ॥

भैरवीचिपुरातन्त्रे वासकेश्वरतन्त्रकम् ।

कुकुर्देश्वरतन्त्रश्च माष्टकातन्त्रमेव च ॥
 सनक्तुमारतन्त्रश्च विशुद्धेश्वरतन्त्रकम् ।
 समोद्भवात्यतन्त्रश्च गौतमीयश्च तन्त्रकम् ॥
 बृहद्ज्ञैतमीयतन्त्रं भूतभैरवतन्त्रकम् ।
 चासुण्डापिङ्गले तन्त्रे थाराहौतन्त्रकं तथा ॥
 मुण्डमालास्थातन्त्रश्च योगिनौतन्त्रसुत्तमम् ।
 मालिनीविजयं तन्त्रं तन्त्रं सच्छन्दभैरवम् ॥
 भजातन्त्रं शक्तितन्त्रं तन्त्रं चिन्मासपिं परम् ।
 उन्नतभैरवं तन्त्रं चैलोक्यसारतन्त्रकम् ॥
 विश्वसाराक्षयं तन्त्रं तथा तन्त्रास्त्राभिधम् ।
 महाकेत्कारौतन्त्रश्च वायवीयश्च तोडुलम् ॥
 मालिनीलितातन्त्रे विशक्तितन्त्रकं तथा ।
 राजरजेश्वरीतन्त्रं महामोहस्तरोचरम् ॥
 गवाच्चतन्त्रं गांधर्वं तन्त्रं चैलोक्यमोचनम् ।
 इसमाहेश्वरं इसपरमेश्वरतन्त्रकम् ॥
 कासधेष्यात्यातन्त्रश्च तन्त्रं वर्णविलासकम् ।
 मायातन्त्रं तन्त्रराजं कुञ्जिकातन्त्रसुत्तमम् ॥
 विज्ञानत्तिकां स्त्रियागमं कालोचरं तथा ।
 ईशानसंहितां तद्रुतं श्रीविनायकसंहिताम् ॥
 अगस्त्यसंहितां पुष्यां नन्दिकेश्वरसंहिताम् ।
 वशिष्ठसंहितां दक्षसंहितां भनुसंहिताम् ॥
 ब्रह्मणः संहितां दिव्यां सनक्तुमारसंहिताम् ।
 कुलानन्दसंहिताश्च वैश्म्यायनसंहिताम् ॥
 वृचिंहतापनीयश्च दक्षिणामूर्तिसंहिताम् ।
 ब्रह्मायामलकाश्चादियामलं रात्रयामलम् ॥
 भृहद्दयामलकां पित्रयामलं कल्पस्त्रवकम् ।
 मत्यस्त्रक्तं कल्पस्त्रक्तं कामराजं शिवागमम् ।
 उद्गीश्वरं कुलोद्गीशसुद्गीशवीरभद्रकम् ।
 भूतडामरकं भद्रत् डामरं यच्छामरम् ॥
 कालिकाकुलसर्वस्वं कुलसर्वस्वमेव च ।
 कुलचूडामणिं दिव्यं कुलसारं कुलाण्वम् ॥

कुक्षप्रकाशं वासिष्ठं सिद्धसारस्तं तथा ।
 योगिनीहृदयं कालौहृदयं माटकार्णवम् ॥
 योगिनीजालकुलकं तथा लक्ष्मीकुलार्णवम् ।
 तारार्णवं चन्द्रपीठं भेदचन्द्रं चतुःशतीम् ॥
 मञ्चबोधं मचोपष्ठं सच्छस्त्रारसङ्कुहम् ।
 भाराप्रदीपं सङ्केतचन्द्रोदयमनिस्फुटम् ॥
 बट्टिंशत्त्वकं लक्ष्मिण्यं चिपुरार्णवम् ।
 विष्णुभर्त्तोऽरं भन्नदर्पणं वैश्वामीतम् ॥
 मानसोक्षासकं पूजाप्रदीपं भक्तिमञ्जरीम् ।
 भुवनेश्वरीपारिजातं प्रयोगसारमुक्तम् ॥
 कामरलं जियासारं तथैवागमदीपिकाम् ।
 वृच्छौक्रमसंज्ञं तथा शीक्रमसंज्ञकम् ॥
 नवरत्नेश्वरं सोमसुजागावलिसंज्ञकम् ।
 सिद्धानशेखरं यन्यं तां गणेशविमर्शीम् ॥
 भन्नमुक्तावलों तत्त्वकौमुदीं तत्त्वकौमुदीम् ।
 भन्नतत्त्वप्रकाशाद्यं शोरकार्णवचन्द्रिकाम् ॥
 शारदातिक्षकं ज्ञानार्णवं सारसमुखयम् ॥
 कल्पद्रुमं शारमाला पुरस्त्रियनिकाम् ॥
 आगमोक्तरकं तत्त्वसागरं सारसङ्कुहम् ।
 देवप्रकाशिनों तत्त्वार्णवस्थं क्रमदीपिकाम् ॥
 तारारचस्य आमाया रक्षस्य तत्त्वरत्नकम् ।
 तन्नप्रदीपं ताराया विलासं विष्वमाटकाम् ॥
 प्रपञ्चसारं तं तत्त्वसारं रत्नावलों तथा ।
 एवं षष्ठ्यान्तरश्चतं ग्रन्थानां स्फुटमागमे ॥
 कल्पान् कुमारौकल्पादीन् श्रुतीशोपनिषद्गण्यम् ।
 अोतिःसृनिपुराणानि याणिनीयादिकौशलम् ॥
 गुरुपदे शशुक्षिभ्यां चिनिष्कृत्यावल्लक्ष्य च ।
 गुरुणाम् भतं ज्ञात्वा शाषकानां भतं तथा ॥
 गुरुं नला गुरुं नला गुरुं नला यथाविधि ।
 संचिन्तः सर्वतत्त्वार्णं सारमालाय निर्मितः ॥
 शोभांस्त्रविलासोऽयं वरीवर्त्तु गृहे गृहे ।

स्वहिकमोऽन् दीक्षाया लक्षणं दक्षिणाविधिः ॥

दीक्षाया नित्यकाम्यले दीक्षार्थीं योगरूढितः । इत्यादि ।

End. एतेन शिवप्रणीततया आगमशास्त्रस्य निःसन्देशफलकलेन सर्वदर्शनापे-
चया समुत्कर्षः ॥

— — — — — |
शिवप्रणीतेऽन् दुरुच्छश्चेत् गुरुपैश्च विजुद्धितोऽपि ।

मया समाकृष्ट यदव बर्वं तस्मिन् सुधीरा सुदमावचन्तु ॥

अस्मिन्द्वयस्मिन्मिते प्रथरले यत्नेना + नैपुणं समरणौयम् । (?)

भूयस्त्र भानुसमानशान्तेनतः सनः सन् सनोऽपवनः ॥

Colophon. इति नपाङ्गीयश्रीरघुनाथतर्कवागीशमहाचार्यविरचिते आगमतत्त्वविलासे
पचमः परिच्छेदः । ॐ तत् सत् ।

विषयः । अब प्रमाणतया उक्तिक्रिताना तत्त्वादीनां नामकथनम् । अथ गुरुपैश्चादिवि-
धिः । मन्त्रविचारविधिः । दीक्षाविधिः । तत्र कालाश्त्रादिनिरूपणम् । चक्रभेदकथनम् ।
शूद्रमन्त्रविचारः । मन्त्रस्य दशसंस्कारविधिः । चक्ररनिर्णयः । मन्त्राभिधानकथनम् । सच्ची-
दीजाभिधानकथनम् । स्त्रीदीजाभिधानकथनम् । वर्षाभिधानकथनम् । वर्गाभिधानकथनम् ।
वीजाविर्षयव्यवस्था । घटिप्रकरणम् । प्रस्त्रवर्णेनम् । वीजार्थाभिधानम् । नाडीनिरू-
पणम् । शरीरस्त्रवायुनिरूपणम् । दीक्षापदार्थनिरूपणम् । अथ गुरुलक्षणकथनम् । स्त्र-
स्त्रेमन्त्रविरूपणम् । दिशस्त्राणादिकथनम् । स्त्रीशूद्रदोर्दीक्षायां मन्त्रव्यवस्था । पचाङ्गशूद्र-
दीक्षानिरूपणम् । देववर्षकथनम् । राशिचक्रमस्त्रव्यवस्थादिव्यवस्था । अरिमन्त्रत्यागव्यवस्था ।
महाविद्यविर्णयः । मन्त्रोपासनाविधिः । उपासनाफलकथनम् । मन्त्रदशसंस्कारप्रकरणम् ।
मालकामन्त्रज्ञमकथनम् । दीक्षाप्रयोगकथनम् । मन्त्रचैतन्यप्रकरणम् । दीक्षान्तरप्रयोगकथनम् ।
संचेपदीक्षाप्रकरणम् । सर्वतोभद्रमण्डलविधिः । गुरुशिष्ययोः कृत्यनिरूपणम् । अथ कर-
मालानिरूपणम् । मालाभेदक्रमः । मालाशूद्रविनियमादिकथनम् । मालाधारणे शुद्धिनियम-
कथनम् । मालासंस्कारादिकथनम् । विद्येततोष्ट्राणामालाविधिः । महाशूद्रमालासंस्कारादि-
कथनम् । कपालपावश्युद्धिनिरूपणम् । अथ यन्त्रसंस्कारविधिः । चिक्षोऽच्छुद्राक्रमकथनम् ।
वस्त्रिदानक्रमकथनम् । तत्र स्त्राचर्दधिरदानव्यवस्थादिः । पूजास्त्राननिरूपणम् । अदीक्षादी
वर्णवर्णव्यवस्था । अस्त्राशौचव्यवस्थादिः । शौरादिकर्मविशेषव्यवस्था । देवताभेदेन वास-
दक्षिणाचारव्यवस्थादिः । अथ प्राप्तःकृत्यनिर्णयः । तत्र कालनिर्णयः । स्त्राविधिः ।
सम्याविधिः । तत्र सम्याविधिर्वेचनम् । विश्वादिदेवतागायचीकथनम् । शत्र्यादिदेवता-
गायचीकथनम् । गायचीधानप्रकरणम् । अथ वक्षादिपरिधानविधिकथनम् । चिपुण्डव्यवस्था ।
पादप्रकाशनविधिः । कुशविधिः । आचमनविधिः । पुनराचमनविधिः । अथ आसनादि-

विधिः । सल्लिले आसननियमः । पूजादौ सुखनियमः । भूतशूद्धिनियमः । मातृकान्ता-
 सादिनिधिः । प्राणायामविधिः । अर्घादिस्यापनविधिः । प्राणप्रतिष्ठाविधिः । अष्टादशोप-
 चारनियमः । षीड्शोपचारनियमः । दशोपचारनियमः । पच्छोपचारनियमः । इवादि-
 निवेदनकालविवेचनम् । आसननियमः । पाद्यादिपाचक्षकसकथनम् । धूपनियमः । दीपसाण-
 कथनम् । नैवेद्यनियमः । उपचारपरिभाषा । पूजाकाले गम्भादिद्वयदाननियमः । प्रदक्षिण-
 विधिः । नमस्कारविधिः । अथ शूद्धादिक्षकथनम् । बाद्यनियमादिः । अथ योगाहासनादि-
 विधिः । यन्त्रधारणविधिः । यन्त्रकेखनइवनियमः । संचेपतः सर्वदेवनित्यपूजाविधिः ।
 पञ्चायतनीयपूजाविधिः । नैमित्तिकपूजाविधिः । काम्यहोमङ्गनिर्णयः । अथ तर्पणविधिः ।
 अथ भारणविधिः । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः । विद्वेषणविधिः । उच्चारनविधिः ।
 स्तम्भनविधिः । अभिष्ठारविधिः । षट्कर्मलक्षणकथनम् । अथ भूतोदयविधिकथनम् । भूत-
 मण्डलविधिकथनम् । जपनिरूपणम् । कुलादिक्षकथनम् । अथ दशमहाविद्यामन्त्रादि-
 कथनम् । जिङ्गादिशोधनविधिः । योनिसुद्रादिसन्त्रार्थनिरूपणं । मन्त्रचैतन्यनिरूपणम् ।
 भूतलिपिविधिः । युग्मेदेन जपादिनियमकथनम् । उरस्त्ररणविधिः । कूर्मचक्रनिरूपणम् ।
 यहपुरस्त्ररणविधिः । पुरस्त्ररणप्रयोगकथनम् । रक्षायुरस्त्ररणविधिः । वीरसाधनविधिः ।
 चितादिसाधनविधिः । श्वसाधनविधिः । योगिनीसाधनविधिः । मनोहरायोगिनीसाधन-
 विधिः । कनकावतीयोगिनीसाधनविधिः । कामेश्वरीयोगिनीसाधनविधिः । रनिदुम्बरी-
 योगिनीसाधनविधिः । पश्यन्यादियोगिनीसाधनविधिः । योगिन्याकर्षणसुद्राक्षकथनम् । शङ्कटा-
 किञ्चरीसाधनविधिः । यच्चकन्यासाधनविधिः । पिण्डाचादिसाधनविधिः । योगिन्यादिसाधन
 कालनिरूपणम् । दृष्टिसिद्धिनिरूपणम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणदिनिरूपणम् । मन्त्रदीपादोषकथनम् ।
 मन्त्रदोषशान्तिविधिकथनम् । बालाकमन्त्रसंखारविधिः । शिवालिविधिः । अथ आचारनिरू-
 पणम् । तत्र कुलाकुलवारादिकथनम् । पैठस्यानादिनियमः । स्वथमूक्तुसमादिविवेचनम् ।
 तत्त्वकुम्भरक्षणविधिः । यन्त्रनियमादिकथनम् । भावरहस्यकथनम् । अन्तर्यागकथनम् ।
 अथ कुमारीपूजादिविधिः । अथ दूनीयागविधिः । कुलपूजाक्रमः । तत्र मदिरादिशोधन-
 विधिः । शक्तिशोधनविधिः । वीरपुरस्त्ररणविधिः । तत्र पानाधिकारिनिरूपणम् । मांसादि-
 व्यस्था । अथ वामाचारानुकल्पकथनम् । यन्त्रपाचादिनिर्णयः । चक्रपदोदकभाचारादि-
 कथनम् । यन्त्रादिनाश्रप्तायस्त्रितकथनम् । तत्त्वपूजाधारनिरूपणम् । लिङ्गादयादिपूजानिषेध-
 कथनम् । पङ्कशूद्धिनिरूपणम् । कुण्डनिरूपणम् । स्त्रियोलविधिकथनम् । हीमविधिकथनम् ।
 तत्र सुक्लवादिलक्षणकथनम् । हीमद्रव्यनिरूपणम् । वक्षिश्लापनादिविधिः । संचेपादिचौम-
 प्रयोगकथनम् । अग्नेनामकरणादिविधिः । अथ शान्तिविधिः । अथ शान्ताभिषेकविधिः ।
 अथ गणेशपूजाविधिः । ऋष्यपूजादिविधिः । मार्गेष्वरवपूजाविधिः । इन्द्रादिपूजाविधिः ।
 विष्णुपूजाविधिः । तत्र श्रीरामपूजाविधिः । श्रीकृष्णपूजाविधिः । तत्र रत्नाभिषेकविधिः ।

बाल्मीयाल्पूजाविधिः । वासुदेवपूजाविधिः । दधिवासनपूजाविधिः । वराहपूजाविधिः ।
 शिवपूजाविधिः । हरगौरीपूजाविधिः । मत्युज्ज्यपूजाविधिः । अर्द्धनारीश्वरपूजाविधिः ।
 नीलकण्ठपूजाविधिः । चण्डेश्वरपूजाविधिः । चण्डप्रश्नपाणिपूजाविधिः । मङ्गलोपूजा-
 विधिः । अथ आचारनिरूपणम् । आचारसंबन्धनम् । अव्यक्तपूजाविधिः । इति सङ्कीर्तनी-
 विद्याकथनम् । चेत्पालपूजाविधिः । वटुकपूजाविधिः । लक्ष्मीपूजाविधिः । महालक्ष्मी-
 पूजाविधिः । धनदापूजाविधिः । वामीश्वरीपूजाविधिः । सुवर्णेश्वरीपूजाविधिः । अङ्गपूर्णा-
 पूजाविधिः । चिपुटापूजाविधिः । लरितापूजाविधिः । नित्यापूजाविधिः । यज्ञप्रसारिणी-
 पूजाविधिः । शूलिनीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । जयदुर्गापूजाविधिः । महिषमर्दिनी-
 पूजाविधिः । कालीपूजाविधिः । तत्र नामसन्तभेदकथनम् । गुह्याकालीपूजाक्रमकथनम् ।
 भड़कालीपूजाक्रमकथनम् । महाकालीपूजाक्रमकथनम् । शमशानकालीपूजाक्रमकथनम् । तारा-
 पूजाक्रमकथनम् । अष्टतारामन्त्रभेदकथनम् । अथ प्रचण्डचण्डिकापूजाक्रमकथनम् । दिन्द्रिमस्ता-
 पूजाविधिः । भैरवीपूजाक्रमकथनम् । चिपुरस्तुन्नरीपूजाक्रमकथनम् । श्रीविद्यापूजाक्रमकथ-
 नम् । शङ्खठारिपूजाक्रमकथनम् । वगङ्गापूजाक्रमकथनम् । मानस्त्रीपूजाक्रमकथनम् । उच्छिष्ट-
 चाण्डालिनीपूजाक्रमकथनम् । धूमावनीपूजाक्रमकथनम् । कर्णपिशाचीपूजाक्रमकथनम् । अथ
 कात्यायनीपूजाक्रमकथनम् । अथ गरुदसन्तादिकथनम् । गरुदसंवत्कथनम् । विष्वराग्यमन्त-
 कथनम् । अथ छन्दमकथम् । अथ अर्द्धपटीविधिः । गणेशकथः । इरिद्रागणेशकथः । स्त्र्य-
 कवचम् । स्त्र्यर्थकथः । श्रीरामकथः । रामकवचम् । श्रीलक्ष्मीकथम् । गोपालकथः । श्रीकृष्ण-
 कवचम् । द्वर्षिष्ठकवचम् । विष्णुनामादकसोचम् । नारायणोपनिषत् । अपामार्जनसोचम् ।
 विष्णुकथः । सरखतीसोचम् । प्रचण्डचण्डिकासोचम् । वगङ्गासुखीसोचम् । अङ्गपूर्णसोचम् ।
 भुवनेश्वरीकथः । चिपुटाकथः । दुर्गाशतनामसोचम् । श्रीविद्यासोचम् । किञ्चित्मादिसोचम् ।
 लक्ष्मीसोचम् । तारासोचम् । शीढ़कवचम् । महिषमर्दिनीसोचम् । भैरवीकथः । शिवसोचम् ।
 वटुकसोचम् । सुरानिरूपणम् । विशेषतो योगलक्षणादिकथनम् । धर्मक्रान्तिरूपणम् । इति श्रम् ।

No. 23. आचारसारतन्म, वा समयाचारतन्म । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 202 stanzas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpárá Vikrampur, District Dháká, Babu Rásavihári Ráya. Appearance, fresh. Mostly verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो जगन्नाने ।

नमामि कालिकां देवीं भक्तानां भक्तवत्स्ताम् ।

बाल्मी + + + + + शोधनम् ज्ञातं सुदा ॥

अथ सम्बन्धीकारविधिः । श्रीदेव्युवाच ।
 देवदेव महादेव बद्र काशणिक प्रभो ।
 कुलाचारस्य माहात्म्यं बद्र मे जरणानिषेऽ ॥
 कुलाचारामहादेव महामोक्षः प्रजायते ।
 तत्कथं गोपितं देव मम प्राणेश्वर प्रभो ॥
 योगिनां किं सदा सेव्यं किमाचारो महेश्वर ।
 ममशाश्वत्तरणं किं समाधिफलप्रदम् ॥
 श्रीशिव उवाच ।
 पृथु देवि प्रवक्ष्यामि रक्षस्यसतिगोपनम् ।
 अक्षयं ते तु चार्वडि देवासुरमरेष्यपि ॥
 कथयामि तव प्रीत्या गुद्धाद् गुद्धातरं मचरू ।
 शुला ख्यापि गोप्तयं यत्तेन पश्यसङ्कटे ॥
 सम्बिदा चासवज्जैव काल्यकृष्ण धूसुरम् ।
 निष्पत्तिमिकेन तरिता तारिता तथा ॥
 सम्बिदा च्छ्रित्यिवीना कारणं परमं पदम् ।
 देहोक्तविजयाज्ञानमेतत् विलोक्यतुर्जमम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्यन्तर्यजनं कृत्वा सत्त्वात्प्रक्षमयी भवेत् ।
 सम्भान्नार्जितं पापं तत्कृष्णादेव नश्यति ॥
 योनिस्त्रूभगलिङ्गाद्वत् गर्भीत्वा पापे संस्याप्य मूलमन्त्रमष्टोत्ररस्तं जप्त्वा
 मूलेनेदं भगलिङ्गास्त्रमसुकै भसः । ततः क्रोडे शक्तिं कृत्वा जपेत् ।

Colophon. इति यज्ञनविधिः ॥

विषयः । कौलिकानामाचारनिरूपणम् । भजादौ सम्बिदास्त्रीकारविधिकथनम् । तत्त्वो-
 धनमन्त्रादिकथनम् । दुधादिसंयुक्तसम्बिदापाने फलविशेषकथनम् । चिकित्सादिचूर्णसिद्धितष्टत-
 भर्जितविजयापानफलमाहात्म्रकथनम् । पद्मसत्त्वविधिकथनम् । मत्यादिशोधनविधिकथनम् ।
 सुराध्यामादिकथनम् । स्वयम्भूकुम्भशोधनविधिः । पूजाविधिकथनपूर्वकं गुरुस्त्रीवकथनम् ।
 पाचसंख्यानिरूपणम् । पूजाकाले विना पाननिषेधकथनम् । पाचवन्दमादिविधिः । चक्रे
 वर्जनीयकथनम् । शक्तिं विना पाननिषेधकथनम् । पाचपरिमाणादिकथनम् । कौलिकस्त्रण-
 कथनम् । शक्तिशोधनविधिः । रक्षस्यपुरात्मणविधिः । इति ।

No. 24. आत्मप्रकाशव्याख्या । By काशीरामवाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 900 çlokas. Character, Bengali. Date, Saka 1770. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bākura, Panḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीहरिः शरणम् ॥

नौलोत्तरदलग्नामं राधिकाकेलिलालसम् ।
ममामि गिरसा श्रीमद्वन्दननमद्यम् ॥
भट्टाचार्यगिरीधार्यन्यायालङ्कारस्थुना ।
आत्मप्रकाशक्याख्या काशीरामेण तन्यते ॥
सत्यज्ञानानन्दाकमदितीयं ब्रह्मैव शुद्धसत्त्वप्रधानमायोपाधिकं ईश्वर-
भावं मलिनसत्त्वप्रधानाविद्योपाधिकं जीवभावस्य जगत् । तथाहि
मायाभासेन जौवैष्णो करोति माया चायिद्या च स्वयमेव भवतीति श्रुतिः ।
पितेयादि तथाचोक्तम् । पिताइमस्य जगतो माता धाता पितामहः
स्वमस्य पूज्यस्य गुरुं गैरीयान् । ब्रह्मेति परमात्मेति भगवानिति शब्दग्रन्थे ।
सनातनस्त्वं पुरुषो भतो मे इत्यादि । हृदयमिति । एतत् हृदयं प्रियं प्रकथितं
यत एतज्ज्ञात्वा सङ्कटत् संसरात् दुःखाद्वा सुचेत इत्यर्थः । तथाचोक्तं
य आत्मानं विजानैयादयमस्त्रौति पूरुषः । किमिच्छन् कस्य कामाय
संसारानुसंसरिदित्यादि दुःखेनात्मनं विसुक्तेष्वरतौत्यादि च । किमिच्छिन्नि-
त्यनेन सेच्छया कस्य कामाय इत्यनेन च परकीर्त्येच्छया संसारानुसरणं
परिहृतमिति भावः ॥ इत्याख्यां विस्तरः ॥

तामूलानां चतुर्व्वक्षं भद्रुशिगिरतरं चन्दनश्च दिजाना-
धीरामामग्रतो शो नरपतितिलकात् श्रीलगोपालसिंहात् ।
लिभे मल्लावनौग्रात् बुधवररचितयव्यटीकां मद्वार्थां
भट्टाचार्यार्थसूर्वामलमणिसुकुठस्याकाजः स व्यतानौत् ।
श्रीश्रीज्ञाने दयाधाने चरणाङ्गतले तव ।
श्रीकाशीरामकृतिभा छतिरेपा सपर्विता ॥

Colophon. इत्यात्मप्रकाशक्याख्या समाप्ता ॥०

लिखिता श्रीरामरामेण शकाब्दा १००० ।

विषयः । आत्मप्रकाशक्याख्यानम् ।

No. 25. आत्ममनोयोगविचारः By मथुरानाथः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 82 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇa-maṇḍali, Pañḍita Rāma-nārāyāṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो द्विगुणिरिकन्यायै। आत्मात्ममनोयोगश्चरौरल्लभमनोयोगः ज्ञान-
सामान्यहेनवः। तत्रात्मा समवायिकारणम्। आत्ममनोयोगश्चासमवायि-
कारणम्। इत्यादि ।

End. मयापि संयोगसम्बन्धेनवात्मालेभ प्रतिष्ठेकत्वकल्पनया उक्तगौरवानवका-
शादित्यलं पञ्चविदेन ॥

Colophon. दत्यात्ममनोयोगविचारः ॥

विषयः। आत्मना सह समसी योग एव ज्ञानमुत्पद्यते नान्यथेत्यादीनां विचारः।

No. 26. आनन्दलहरीटीका By गोपीरमणतर्कपञ्चाननः। Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 29. Lines, 6 on a page. Extent, 661 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Čubhāghyā, Dhākā, Pañḍita Kālī-candra Vidyālankāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यत् पादपद्मशुगलं विधिविद्याभग्ने-
विद्यां सदा पुष्टिपाणिभिरुचमाङ्गे ।
द्विदित्यनिप्रलयकारण + + प्रथले-

सस्त्रिन् भनः प्रविश चापिलकार्यचैनम् ॥

श्रीमदानन्दलहरीटीका सा प्रवितन्यते ।

मन्त्रादिपत्तो यत्रास्ते गोपीरमणशर्मणा ॥

शिव इत्यादि । हे शिवे लां क्षोतुं प्रणन्तुं वा कथमक्तुपुणः प्रभवति ।

इर्यादिभिरप्यारार्था कथमित्याव॑ शिव ईश्वरः ईश्वरा युक्तो यदि भवति

तदा प्रभवितुं शक्तो नैव देवदेवोऽपि शिवः स्तुतुमपि न कुशलः ॥

इत्यादि ।

End. तेन दौर्म प्रकाशितं मञ्जीरेण भोगितं चरणं यस्यासथा । इति ।

यत्पुण्यं पन्यनिर्माणकौशलेनार्जितं भया ।

तेनार्पितेन पदयोः ग्रीयतां परमेश्वरै ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोपीरमणतक्पद्माभूमधाचायंकतनपद्महरी-
टौका समाप्ता ।

विषयः । शक्तराचार्यकानन्दलहरीबोधकदेवीसोनस्य वास्त्वानभ् ।

No. 27. आनन्दलहरीटौका, समूला । By जगन्नाथचक्रवर्ती । Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 51. Lines, 5 on a page. Extent, 1,131 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Práṇimāndal, Post office Májpárá, Tháná Črínagar, District Dháká, Bábu Kṛiṣṇa-kumár Caṭṭopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. शिवः परमामसरूपः शक्तया प्रकृत्या युक्तो भवति यदि तदा प्रभवितुं
जगदुत्पादने प्रभुभवितुं गत्तो भवति । तदुत्तं यामकेश्वरतन्त्रे ।

परोऽहं शक्तिरहितः शक्तः कर्तुं न किञ्चन ।

एकत्सु परमेशानि शक्तया युक्तो भवे यदि ॥

न चेदिति । शक्तया युक्तो न चेदेवः शिवः स्पन्दितुं किञ्चिज्ञालयितुमपि न
कुशलः न समर्थः । जगदुत्पादने वा का कथा । अतः कारणात् इतिहविरि-

च्छादिभिरपाराश्राणां त्वा स्तोतुं प्रणनुं वा कथमकृतपुण्यो जनः प्रभवति ।
षष्ठकतपुण्यानामदीक्षितानामधिकारिता नासौनि भावः । तदुत्तं यामसि ।

चम्पं विष्णासमं तेषां जलं शुद्धसमं यतः । इदानीमनेन मन्त्रोऽपि केनचि-

द्वाप्यायते । यथा शिवः इकारः शक्तिः सकारो विसर्गविन्दुरप्यत्र बोधः
तेन युक्तो यदि भवति तदा प्रभवितुं सर्वमन्त्राणामाश्यो भवितुं शक्तः एवं

न चेत् अनुस्खारविसर्गयोर्मिलनं न चेत् तदा स्पन्दितुमपि न कुशलः तदुत्तं
गोरक्षसंहितायां ।

सङ्कोचपरमा शक्तिर्धिकाशपरमः शिवः ।

सङ्कोचस्य विकाशस्य इदमेवाक्षरद्वयम् ॥

यद्वा शिवः ककारादिचकारान्तर्वर्णः शक्तिः षोडशस्त्राः तथा युक्तो यदि
भवति तदा प्रभवितुं वेदादिविद्यादिरूपेण शब्दार्थस्त्रिं स्पष्टीकर्तुं शक्तो

भवति एवं न चेत् स्पन्दितुमपि उच्चारणविषयैभवितुमपि न कुशलः ।
इत्यादि ।

End. हिमसहीधरस्य हिमालयस्य कन्यकालेनाल्या संज्ञा अस्य तादृशं पार्वती-
संज्ञां हृष्टं शोत्रिर्भजामीत्यर्थात् कौदृशं भज्वीरिष शोभमानं चरणं यज-

वक्षिभिः शोभमानं सर्थं यत्र चारेणाभिरादौ समोऽन्नौ कुचौ यत्र अस्तु स-
हानि पद्मानीवायतानि दीर्घाष्टकौणि यत्र लौलाविलासविशिष्टा
अलकाशूर्णकुन्तला यत्र ज्ञानस्य प्रदीपं प्रकाशकं ईश्वरः शिव एव दीपसेन
दीपं प्रकाशितं कृष्णमिति यावत् । या मनसोऽगम्यस्य ज्योतीरुपस्य पर-
ब्रह्मणः पार्वतीसंज्ञालेन साकारतथा प्रकाशः शिवेन ध्यानार्थं कृत्प्रियः ।
तथाच निर्गुणस्याश्वरौरिणः साधकानां चित्तार्थाय ब्रह्मणो रूपकल्पनेति ॥

Colophon. इति श्रीसामान्तारनिलयजगद्वचक्रवर्जितानन्दसुहरीटीका समाप्ता ॥

विषयः । शङ्कराचार्यठृतानन्दसुहर्या वास्तवान् । अत्र च यन्तकारेण प्रसङ्गात् वासके-
श्वर-वीर-सिद्धेश्वरतन्त्र-विश्वसंहिता-गोरक्षसंहिता-कालिकापुराण गम्भई-
मालिका यामल-शारदादिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः समुद्रतानि कृतिचित्
प्रमाणवचनानि ।

No. 28. आनन्दसुहरीटीका, तत्त्वदीपिका । By गङ्गाहसिप्रम्भा । Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent, 1,216 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Vikramapura, Vajrayogini, Pandita Dváraká-nátha Tarkabhúshana. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नला गुरुं गणपतिं देवीं निवुरहुस्तरौम् ।
तन्नाश्च य समालोक्य ज्ञात्वा गुरुभत्तं ततः ॥
युक्त्या च ख्ययमारोप्य श्रीगङ्गाहसितीमता ।
आनन्दसुहरी-तत्त्वदीपिका क्रियते सुदा ॥

इह खलु शक्तिखण्डनं विकुर्वतः श्रीशङ्कराचार्यस्य सर्वाणीन्द्रियाणि विकु-
ण्ठतान्यासन् पुनरपि कारणवारानिषेञ्जगद्विकायाः क्षेपया दत्तत्रूपा-
मेकलञ्जवभावः सर्वं शक्त्यधीनमेवेन निषिद्धं तां सौति शिव इति । अत्र
युक्त्यच्छ्वीयहितीयान्तर्घात्यन्तपदयोरादौ सम्बोधनान्तपदं विना स्थिते-
रभावात् सम्बोधनान्तपदमात्मियते । हे शिवे इति । इत्यादि ।

End. ईश्वरदीपदीपं ईश्वर एव दीपः प्रकाशकः तेन दीपं प्रकाशितं शिवं विजा
त्वाहात्मा न कोऽपि जानतीत्यर्थः ॥
एवं ज्ञाता सर्वा धौर दीपिकेव प्रकाशिका ।
इद्वा सम्यग् यथान्यायसधापद्य यथासुखम् ॥

Colophon. इति श्रीगङ्गावर्दिविरचिता तत्त्वदौपिका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकरेवीसोचत्य व्याख्यानम् ।

No. 29. आनन्दलहरीहस्यप्रकाशः By जगदीशपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 1,845 clokas. Character, Bengali. Date, Saka 1570. Place of deposit, Naiháti, Panqita Haraprasáda Cástrí. Appearance, old. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । शङ्करचरणसरोजं श्रीजगदीशद्विजो नत्वा ।

शङ्करकविवरस्तौ सरसरस्यां प्रकाशयति ॥

श्रीशङ्कराचार्यः शक्तिप्राधान्यं व्यवस्थापयन् श्रीलचिपुरसुन्दरौलवमारभते
शिवः शक्तेत्यदिना ।

End. चरणमारभैव देवस्तरोरं वर्णनीयमित्यालङ्कारिकाः सौलालुप्ता अलङ्कारस्य
तत्त्वीनामकं ईश्वरदीपदीपं ईश्वररूपो थो दीपः स एव दीपः प्रकाशो
थस्याः ईश्वरोऽपि नया प्रकाशते इति वाक्यार्थं इति शिवभ् ॥

Colophon. इति श्रीजगदीशपञ्चाननभद्राचार्यविरचित आनन्दलहरीहस्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥

शुभमस्तु शकाब्दा १५७० तारिख ११ चैत्र ॥ ॥ श्रीगोपालभर्त्तरः साच्चर-
भिदं । हरये नमः ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकरेवीसोचत्य टीका ।

No. 30. आनन्दवन्दावनचम्पूः By कविकर्णपूरुषः । Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ inches. Folia, 371. Lines, 10 on a page. Extent, 10,202 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tippera, Mahárája's Library. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. वन्दे कृष्णपदाविन्द्युग्मं यस्मिन् कुरुकौटीश्चा

वक्षोजप्रणयीकृते विलसति स्त्रिघोऽग्नरागः स्वतः ।

काश्मीरं तलशीणिमोपरितनं कम्भूरिकानीलिमा

श्रीखण्डं नखचन्द्रकानिलहरौ निर्वीजमातत्वते ॥ इत्यादि ।

End. स्थितो द्वन्द्वारणे सततमपि ताभिर्मधुपुरी

गतश्चासां तद्विरहवज्ञमयारचितवान् ।

अतोऽतर्वैश्वर्ये गुरुमहिमनि श्रीभगवति

ब्रजेश्वर्याः स्तुते न किमपि विचिनं विस्तुति ॥

चैतन्यकृष्णकवणोदितवाग्विभूति
 सम्भाबजीवनधनस्य जनस्य पुचः ।
 श्रीनाथपादकमलमृतिशुद्धवृद्धि
 सम्पूर्णिमां रचितवान् कविकर्णपूरः ॥

Colophon. इत्यानन्दहन्दावने कैशोरलौलालासनाविस्तारे दोस्तोत्रो नाम इत्याविश्वितः
 सवकः । समाप्तसायमानन्दहन्दावनाभिधो यत्थः ।
 विषयः । वन्दावनादिवर्णं श्रीकृष्णस्य बाल्यलौलावर्णं, श्रीकृष्णस्य कैशोरलौलादि-
 वर्णनम् ।

No. 31. अयुर्वेदसाराबली By धन्यन्तरिकरः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 619. Lines, 4 on a page. Extent, 8,975 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kekomál Tamuk, Babu Sáradá-prasanna Ghosa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय । गुरोद्यरापङ्कजे चुदि निधाय बजाइलि-
 नेमामि गणनायक नदनु देवचण्डिषं ।
 मुरारिचरणाम्बुजं वरदमष्टमीं शिवं
 शिवापदसरोरुं दुरितहारि भत्या नतः ॥
 अयुर्वेदविलासिभिरचितानन्दाय वैशेषिके-
 वेक्षथान् बज्जग्नास्तो वरधिया शास्त्राणि चक्ष्मिः पुरा ।
 तान्यासोक्ष्म निष्पथते परहितोपादानकौतृहस्तैः
 श्रीधन्यन्तरिणा करेण भिषजायुर्वेदसाराबली ॥
 क्षेचौषधादिपरिणामविनिर्णयादा
 पौष्टिकाजक्षतलक्षणपलक्षणेयं ।
 शारौरपथमनिहाननिदानवभ-
 साराबली गदुलमञ्जुलवायसिद्धा ॥
 नाढीज्ञानं समावेश रोगसाधनकारणं ।
 वतोन्यलक्षणं हड्डा चिकित्सामाचरेत् भिषक् ॥
End. देवदारकपायस्त्रं पिवेन्मूनेण मानवः ।
 विश्वायमादते चापि सेयमन्यक्रियां चितः ॥

कुलस्योषणपिन्धाकपिष्ठेश्वरोपनाहनम् ।

भौजनं कटु तीक्ष्णैश्चं स्मैश्चदिसुपाचरेत् ॥

Colophon. अतःपरं खण्डितल्लात् समाप्तिवाक्यं नोपलभ्यते ।

विषयः। शरीरोत्पन्निरूपणम् । नाडीवस्थादिनिरूपणम् । सप्तधातुक्रमनिरूपणम् । अरगजकेश्चरनिरूपणम् । कफच्चरादिलक्षणम् । पाटोलादिपाचननिरूपणम् । महाज्वराङ्गुड़ा-दिनिरूपणम् । वातस्तेष्मालक्षणादिनिरूपणम् । मेघनादरसादिनिरूपणम् । द्वादशाङ्ग-पाचनादिनिरूपणम् । राजचष्डेश्वररसादिनिरूपणम् । सन्निपातचिकित्सादिः । जीर्णज्वरलक्षणादिः । विशमज्वरानकलौहादिनिरूपणम् । असाधलक्षणादिकथनम् । पथ्यापथ्यादिनिरूपणम् । सुषियोगादिनिरूपणम् । मुनिकट्टकच्चाङ्गेरौद्धतादिनिरूपणम् । विष्वलक्षणादिनिरूपणम् । विष्वचिरपचारसादिनिरूपणम् । लौहाम्बतादिनिरूपणम् । पुनर्नवादितैलनिरूपणम् । वायाहृद्दासाद्धतादिनिरूपणम् । चन्द्राम्बतरसादिनिरूपणम् । कनकसुन्दररसादिनिरूपणम् । चन्द्रशेखर-रसादिनिरूपणम् । विदोषक्षेत्रस्तुतादिनिरूपणम् । दृष्ट्यारोगचिकित्सादिः । अज्ञीर्णपानविभ्रमादिमदात्ययचिकित्सादिनिरूपणम् । दशमूलकस्त्रायष्टुतादिनिरूपणम् । मरुपश्चिकित्सादिनिरूपणम् । कुम्याण्डाद्धतादिनिरूपणम् । बृहद्वायस्तायष्टुतादिनिरूपणम् । चयोदशाङ्गुमुलादिनिरूपणम् । बृहद्विश्युतैलादिनिरूपणम् । महासुगन्धिलक्ष्मीविलासतैलादिनिरूपणम् । वातामयचिकित्सादिनिरूपणम् । वातरक्तचिकित्सादिनिरूपणम् । अमृतार्पवतैलादिनिरूपणम् । नागबलातैलादिनिरूपणम् । महद्युग्मुचैलादिनिरूपणम् । उदावर्जनचिकित्सानिरूपणम् । आमवातचिकित्सादिनिरूपणम् । शुलरोगचिकित्सादिनिरूपणम् । उदावर्जनचिकित्सादिनिर्णयः । रक्तोङ्गवगुलचिकित्सादिनिरूपणम् । अञ्जगन्धोद्धतादिनिरूपणम् । स्त्रेष्मोदरसलक्षणचिकित्साविधिः । बृहद्वौहीतकष्टुतादिनिरूपणम् । वातिकरोषलक्षणादिः । शुष्कमूलाश्य-तैलादिनिरूपणम् । वृद्धज्वरद्युष्मिव्यवहारचिकित्सादिस्येति ।

No. 32. उच्चलनौलमणि; सटीका। By जीवगोखामौ. Substance, country-made paper, 16 x 8 inches. Folia, 152. Lines, 20 on a page. Extent, 6,080 clokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Benares city, Khálispurá Pandita Priyanátha Tattvaratha. Appearance, new. Generally correct.

Beginning. शैक्षण्याय नमः ॥ भान्नाकृष्णसङ्गः शैलेनोहौपयन् सदानन्दः ।

निजरूपोत्पुष्टदथौ सनातनात्मा प्रभुर्जयति ॥

सुख्यरसेषु सुपुण्यः संचेपेषोदितो रहस्यल्लात् ।

प्रथगेव भक्तिरधराट् सविक्षरणोच्चते मधुरः ॥

- ठीकाया श्रीराधागोविन्ददेवो जयतां । सिद्धन् दग्नाचपलाञ्छलबौजितोऽपि
चुभ्यन् सकान्तिनगरान्तरवासितोऽपि ।
दध्यन् सुज्जः स्मितसुधापरिपायितोऽपि
श्रीराधया प्रणमथन् प्रमदं हरिनः ॥
- End. अयं उच्चलनौलमणिगच्छमहाघोषसागरप्रभव भजत नवमकरकुण्डल-
परिसरमेवौचितिं देव ।
- Colophon. इति श्रीसम्भोगभेदः सम्पूर्णोऽयं उच्चलनौलमणिर्यन्धः ।
- विषयः । अलङ्कारप्रयोगं । अत्र च भगवद्भुक्तिविषयकमेवोदाहरणं प्रदर्शितं ।
-

No. 33. उच्चलनौलमणिविट्ठिः, By बस्तुभः. Substance, country-made paper, $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 432 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpárá, via Naiháti, Rámatarápa Thákur. Appearance, old. Prose. Incorrect.

- Beginning. श्रीराधाकृष्णो जयेतां ॥ सनातनसमो यस्य ज्यायान् श्रीमान् सनातनः ।
श्रीबल्लभोऽनुजः सोऽयं श्रीरूपो ज्यौवसङ्गतिः ॥
श्रीभक्तिरसामृतस्मीर्जातै प्रवाह इव लोके ।
उच्चलनौलमणी नम लोचनरोचन्यसौ विट्ठिः ॥
तथाच्च स एव रसामृतस्मृप्रकाशकः । पूर्वं पूर्वसादप्यपूर्वमुच्चलाद्यं
रसं किञ्चिदेव विद्यते कृतक्षयतां मन्यमानः सम्प्रति पिवत भागवतं रस-
मिति न्यायेन व्यङ्ग्यञ्चकथोरभेदं व्यङ्ग्यमुच्चलनौलमणिनामानं यस्य
विधाय तं रसमतीव विष्णवन् श्रीमद्विद्वत्प्रसिद्धिः श्रीमन्तं निजगुरुमणि
तन्त्रेण स्तुवत् प्रार्थयते । नामाकृष्णेति । तत्र निजद्वत्पत्ते नामा नाम-
मात्रेणाकृष्णाकृष्णद्वत्तारावतरिभक्तिरसिका येन सः । तथा श्रीलेन
द्वुष्मभावेन सदा नित्यमेव श्रीमद्वन्नामानं स्फितरसुदीपयन् उदीप्तभावं
कुर्वन् तथा निजेन रूपेण सौन्दर्येण सर्वेष्य एव उत्सवदायौ तथा सना-
तनो नित्यः आदा श्रीविष्णवो यस्य सः । प्रादुर्भावमात्रेण लभ्यन्नादि-
व्यवहार इति भावः । इत्यादि ।
- End. खण्डतत्त्वात् शेषो नाश्चि ।
- विषयः । उच्चलनौलमणिनामकालङ्कारप्रयस्य ठीका ।
-

No. 34. उणादिवृत्तिः By दुर्गसिंहः Substance, country-made paper, 15×2 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent, 562 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dháká, Vádhnánagar, Post Office Pilkháná, Pajñita Kailása-candra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

नमस्त्रियं शिवं भूरिश्वद्सनानकारणम् ।
उणादयो विधास्यन्ते बालशुत्पत्तिहेतवे ॥
कृ-वा-पा-जि-मि स्त्रिसाधा-शु-दू-सनि जनि-चरिष्य उण् ॥
एम्य उण् परो भवति । डु कृत्करणे करोतीति कारः शिल्पी । वा गति-
गम्ययोः वायुः समीरणः । इत्यादि ।

End. अमोभोऽन्तश्च । अस्मादहुन् परो भवति । भश्वान्नामम्भः सलिलां । आभुरुः ।
अस्मादहुन् परो भवति । उराइश्वय । उरो वचः ॥

Colophon. दृति दीर्घसिंहां दृतौ उणादो चतुर्थः पादः समाप्तः ।

विषयः । कानन्नानुक्तानागुणादिप्रत्ययानां विधानकथनं । प्रयोगादित्य ।

No. 35. उत्तरतन्त्रम् । Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vájhuri Mayamauṣīha, Ráma-kumala Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाध । ॐ नमः परमदेवतायै ॥ देव्युवाच ।

वक्षःस्यल्लभसमासीना देवी य प्रच्छ शक्तरम् ।
भगवन् साधकानाद्य कथयत्वं क्रियाविधिम् ॥
वतानि सर्वतन्त्राणि यामलादीनि वै प्रभो ।
कुवापि न श्रुता नाथ क्रियाया विशिष्टमम् ॥

End. यज्ञीयकाष्ठसमूर्ते स्त्रमये वापि सुन्दरि ।

पातयेष्वीणितं देवि बौजमन्तैर्निवेदयेत् ॥
बलिप्रकार उदियो वारादीमंहिताक्रमात् ।
एतते कथितं देवि बलिदानं स्त्रीभनम् ।
तव स्त्रेहान्महारेयि किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon. इत्युत्तरतन्त्रे देवीश्वरसम्बादे बलिदानप्रसन्ने पौड़गः पठलः ॥

विषयः । प्रयोगविधादिनिरूपणम् । शात्तनिन्दादिदीपकथनम् । महाविद्यादौनां पूज-
नादिनिरूपणम् । भगलिङ्गमाचार्यकथनम् । स्तानादिकर्मनिरूपणम् । गृहस्थाचारादि-
निरूपणम् । कुर्वकालादिनिरूपणम् । प्रश्नोचरपदनिरूपणम् । भावनिरूपणम् । सुरस्वरणादि-
निरूपणम् । बलिदानादिनिरूपणम् ।

No. 36. उड्डवसन्देशकायम्, By रूपगोखामी । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent, 395 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Bākura, Pañjita Candra-nārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णः ॥

सान्त्रीभूतेर्नविटपिनां उधितानां वितानै
कर्मक्षीवत्तां दधति मथुरापत्ते इननेत्रः ।
कृष्णः क्रीडाभवनवद्भूमिस्त्रिं विद्योतमानो
दथौ सथस्त्राहदयो गोकुलारणमैत्रीम् ॥

End.

गोपेन्द्रस्य ब्रजसुवि सखे केवलं यावया ते
नाथः सिध्येन्मम बड्डमतः किञ्चु वाढु तवैव ।
प्रस्मोक्षासं परिकलयता गोपसीमन्तिनीनां
स्मर्जन्नाम भूमिस्त्रिं भारतौसारवेयं ।
गोष्ठक्रीडोक्षितमनसो न व्यज्जीकागुरागात्
कुर्वण्णस्य प्रथितमथुराभण्डले ताण्डवानि ।
भूयो रूपाश्रयपदसरोजननः स्वामिनोऽप्य
तस्योद्गारं वचतु हृदयानन्दपूरं पुरन्तः ॥

Colophon. इति श्रीमद्भूपगोखमिना विरचितं उड्डवसन्देशं नाम कायं समाप्तं ॥

विषयः । गोकुलविरहविधुरेण द्वैत्यकर्मकथणाय गोकुले प्रेरितस्योद्गवस्य गोपिकानां
समीपे कृष्णोक्तमन्देशकथनम् ।

No. 37. एकादशीविवेकः, By शूलपाणिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 76 clokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1763. Place of deposit, Brāhmaṇa Maṇḍalī via Bárásat, Pañjita Rámanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ कृष्णाय नमः । अथैकादशीविवेकः ।
 नौपोष्टा द्वादशीविवेका सदैवैकादशी नरैः ।
 तासुपोष्टा नरै जद्ग्रात् उण्ठं वर्षसुहङ्गवम् ॥
- End.** चये पूर्वा तु कर्त्तव्या दृष्टौ कार्या तिथिः परा ।
 षष्ठ्युह्नन्तपि सन्त्यज्ञा या तिथिः क्षयगामिनौ ॥
 त्रिसुह्नन्तपि कर्त्तव्या या तिथिः द्वंद्विगामिनौ ॥०॥
- Colophon.** इति शूलपाणिविरचित एकादशीविवेकः समाप्तः ॥ शाके अग्निरसाम्बुधि
 शूल्यमाने । १७६२ ॥
- विषयः** । एकादशीवस्त्रादिकथनम् ।
-

No. 38. कपिलादानम् । Substance, country-made paper, $13 \times 1\frac{1}{2}$, inches. Folia, 2. Lines, 3 on a page. Extent, 14 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyákúta, District Tripurá, Bábu Kedáranátha Bhattácáryya. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय । अथ कपिलादानम् । कपिलां धेनुं प्राइमुखीमव-
 स्थाप्य पठेत् ॐ या लक्ष्मीः सर्वभूतानामित्यादि ।
- End.** इमां साक्षादनां कपिलां धेनुं विष्णुरेवताकां असुकगोचार्यासुकदेवश-
 र्माणे ब्राह्मणाथ तुम्भसह सम्प्रददे । परार्थंचेत् ददानीति विशेषः ।
- Colophon.** इति धेनुरूपः समाप्तः ।
- विषयः** । धेनुरूपविधानकथनम् ।
-

No. 39. कर्पूरादिस्तृतवटौका, By नन्द रामः । Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page, Extent, 201 clokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1760. Place of deposit, Hádiyá, Post Vaidycerbázár, District Dháká, Pandita Rámánáráyáya Bhattácáryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमः परमदेवतायै ।
 त्वाता कर्पूरादिभूता विषमा कालिकाकृतिः ।
 श्रीनन्दरामसुकृती तस्या नि इतीः ॥
- End.** तत्र प्रथमं कालीबीजोऽस्त्रारमाद्व कर्पूरमिति अमुखारानं नाम तत् कोदण्डे

मध्यमान्महरपरहितं मध्यमौ च अकारोकारौ अन्यथ अकारः ते चु ते
खराशेति पश्च रश्च परौ ततः ते च परौ च ताभ्यां रहितं तेन क्रं पुनः
सेन्दु इन्दुना नादेन सहितं वामदिक्यद्युक्तं ईकारसहितं एतेन काञ्जीबीज-
मात्रोद्धारः सर्वसम्मतः एतद्वीजस्य अन्यत् सुगमं । ननु खरापेच्चया
खरस्यादिमध्यान्ताना न व्यञ्जनापेच्चया तथाले मध्यमः खरः अकारः अन्य-
खरस्य रेफाद्विहिरकारः अनयो राहित्ये कथमकारानस्य ककारस्य परवर्णेन
युक्ताना सम्भवति व्यञ्जनवर्णस्यैव परस्युक्तवात् इत्याह मध्यमान्येति एतम्-
ध्ये च तद्रहितं तेन मध्यपदेनाद्यवर्णद्वयं हित्वा याथत् खरपरित्यागः । मान्य-
द्विति विन्दुरुपी मकारः । तदन्ते इति तेषां सुखकुहराद्वाच एव गद्य-
पद्यानि च उक्तसन्ति वाङ्मात्राण्येव गद्यपद्यमयानि भूत्वा निःसरन्ति ननु
इवीं वाग् देवतानामेव इत्याह सर्वसिद्धिं गतानां सर्वा अणिमाद्या अष्टौ
सिद्धयो यस्य स सर्वसिद्धिर्भवेत्स्तु प्राप्नानां । इत्यादि ॥

End.

हे मातरवर्णी जितेन्द्रियः मन् हविष्यभोजनरतः लक्षं मन्त्रं दिवा प्रजपति
कौदृशः युष्माचरणयुगलधाननिषुणः भवचरणार्पितमानसः चितितसे सुर-
हरसमानः स्थात् । पुनः प्रकारमाह परं नक्तमिति बक्तं अष्टमीचतुर्द्व-
श्यादिश्चमराचौ नग्नो दिग्ब्यरः निधुवनविनीदेन पृथग्नारावेशेन मनुं लक्षं
जपन् हरसमानः ॥ हे मातरिदं तव स्तोत्रं मनुसुद्वारणेजनुं
मनूनां समुद्वारणस्य जनुर्जन्म यत्र तत् पुनः स्वरूपाख्यं स्वरूपापात्मानसिद्धं
न तु लद्गुणोत्कर्षेण माहात्म्यं गुणोत्कर्षभावादेव स्वरूपाख्यत्वं स्वरूपा ...
... ... घटयद्वाह पदाम्भुजयुगलपूजाविधिशुतं नाम्यदधिकमिदं स्तोत्रं
निश्चिदं वा पूजासमयमध्यवा यस्तु पठति तस्य प्रलापि मिथ्या
... ... कायामृतधारा प्रभवति प्रकरेण निःसरति । समन्ति स्वपा-
दस्य फलमाह कुरुक्षीष्टन्दमिति । दिव्याङ्गनाट्यन्दं तत्साधकं अनुगच्छति
प्रेमतरलं तत्र प्रेम्ना तरलं चक्षुलं उक्तप्रायमानं वा तस्य चौणी-
पतेः कुवेरप्रतिनिधि । यदा स कुवेरप्रतिनिधिर्भवति ।
तत्केलिकलया केलीर्ना पौडग्नभगैकभागेन रिषुः कारागारं कलयति
ज्ञापयति स भक्त दद्व चिरं जीवन् आप्नेयं विच्चरन् तदन्ते जनुं प्रति
पुनजन्मयत्वं प्रति सुक्तः वर्जितः प्रभवति प्रसुर्भवति ॥

Colophon.

इति श्रीमद्भाकालविरचित कर्पूरादिसोबस्य ढीका समाप्ता ॥ श्रीगुरुः ।

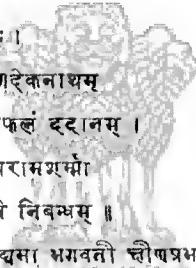
श्रीद्वितीयः । श्रीनाथः ।

च्छयद्वते प्रभाकरे चपाकराच्छिमे परा-
 भिष्ठातिवारवाङ्गिते शकादिपार्थिते गते ।
 गुरोदिने शिवेऽलिखद्भवयदाम्बुजे श्रिया-
 भिलापदे सुजर्दिजो विनत्य क्षणचन्दकः ॥ १७६३ । १ । ११ ॥

विषयः । कर्पूरादि-कालिकास्त्रवस्थ आख्यानम् ॥

No. 40. कर्मीपदेशः, By शिवरामतर्कपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 11×2 inches. Folia, 37. Lines, 6-8 on a page. Extent, 874 clokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1728. Place of deposit, Vivandigrāma, District Dháká, Bhatṭacáryya's House. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य स्तुथ्यं जगदेवनाथम्
 ज्योतिर्विद्यामिष्टफलं ददानम् ।
 संचेपतः श्रीशिवरामम् ।
 कर्मीपदेशं तनुते निवधम् ॥
 सदिद्या विगतोद्यमा भगवती चौषधभा भारती
 भूपालाः खलु नीचकर्मरसिकाः कालो वलीयान् कलिः ।
 इत्याशङ्क्य मुणार्जने चिमनसः प्राणित्यविद्विषयो
 ये बाला अपि ते भवन्तु कृतिनस्तोर्पां कृते भत्कृतिः ॥
 नक्षिं व्याकरणादरो न च एनः सत्कार्यवन्मे रसो
 नालङ्कारकुतृहलं श्रुतिकथा प्रचीष्यभावं गता ।
 तक्तादावपि नैव सा रसिकता पौराणिकी सत्कथा
 नो कीर्त्तेति कलौ समादरकरी विद्या भवेज्ञौतिष्ठौ ॥
 विफलान्यन्यशस्त्राणि विवादस्तेषु क्रेवलम् ।
 सफलं ज्योतिपं शास्त्रं चन्द्राको यत्र साच्चिष्टौ ॥
 शास्त्रप्रशंसा ।
 सुहर्त्तिथिनक्त्रस्तवयस्यायनानि च । इत्यादि ।

End.

दत्तीयवेलायाम् ।
 चौराङ्गं वज्रधनं कलचं सुघोरम् ।
 गनोः कथां प्रवल्लयारणवन्म + + ।

नानाप्रकारपिश्चितं गुरुदर्शनम्
 काको भयं कथयतीह किमत्र चित्रम् ॥
 चतुर्थवेलायाम् ।
 श्वेर्भयं किमपि कार्यमतीव कष्टम्
 निधीर्यमाणगमनं विविषाच्च वार्ताम् ।
 यानं खगेहगमनं इविणं तथैव
 भाग्यं वरं दिश्ति वास्तु + + + + ॥

Colophon. इति शिवरात्रकपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिते कर्मा पदेशे चतुर्थोऽध्यायः ॥
 सभाप्नोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दः १७२८ ।

विषयः । ज्योतिषशास्त्रप्रशंसाकथनम् । दैवज्ञप्रशंसाकथनम् । राशिस्तरुपनियमादिकथ-
 नम् । राशिवाचकनामकथनम् । मेषादीनां वर्षकथनम् । राशीनां हिपदादिकथनम् । राशीना-
 यास्यारण्णादिविभागकथनम् । देषां विप्रादिमंडलकथनम् । अभिजिग्निरूपणम् । नच्चनिरूप-
 णम् । नच्चन्दैवतानिरूपणम् । नच्चनच्चरस्य ध्रुवादिगणकथनम् । नच्चाचाणां देवनररात्मसादिग-
 णकथनम् । नित्ययोगकथनम् । विष्णुसाहित्यागसंज्ञाकथनम् । करणविवरणम् । तिथिनिरूपणम् ।
 काल्पवेलाकथनम् । वारवेलाकथनम् । यामाङ्गादिधिपकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । योगिन्युद्य-
 कथनम् । नवप्रहाणां नामान्तरकथनम् । यहाणां वर्षकथनम् । वेदाधिपकथनम् । दिक्पति-
 यहकथनम् । दिग्बलिघ्नहकथनम् । यहाणां स्थानवल्लकथनम् । यहाणां नैसर्गिकभोगकथनम् ।
 यहाणां नैसर्गिकभिवासितकथनम् । समयहकथनम् । पायपहकथनम् । शुभयहकथनम् । यहा-
 णां दृष्टिकथनम् । यहाणां केन्द्रकथनम् । विकोणमंडलकथनम् । उपचयादिहोराकथनम् ।
 तन्वादिद्वादशस्यानकथनम् । नार्ढीनच्चनिरूपणम् । नच्चाच्छत्ययोगकथनम् । सिद्धियोगकथ-
 नम् । दिनदर्घाकथनम् । मासदर्घाकथनम् । पापयोगकथनम् । अस्ताच्छयोगकथनम् । अस्ता-
 च्छयोगकथनम् । उत्त्वाटादियोगकथनम् । करकचादियोगकथनम् । चन्द्रशुद्धिनिरूपणम् । अध-
 मदिननिरूपणम् । अहस्यर्णकथनम् । संक्रान्तिनिरूपणम् । रविसंक्रमणगणनविधिकथनम् । अय-
 नांशजसंक्रान्तिनिरूपणम् । समराचिन्दिविकालकथनम् । दिवसमानकथनम् । रात्रिमानकथनम् ।
 अङ्गुलिमनेन दिवारात्रिदण्डजानोपायकथनम् । पुष्पनामादिना दण्डजानोपायकथनम् । लग्नमा-
 नकथनम् । ज्ञेत्रकथनम् । होराकथनम् । नवांशद्वादशांश्चत्रिंशांश्चकथनम् । रविशुद्धिकथनम् ।
 चन्द्रशुद्धिकथनम् । चन्द्रस्य वर्णादिकथनम् । चन्द्रशुद्धिविवेचनम् । ताराशुद्धिकथनम् । धर्षां
 यहाणां शुद्धिकथनम् । अष्टवर्गप्रशंसाकथनम् । यहाणां वैगुण्ये औषधादिधारणविधिकथनम् ।
 तारावैगुण्यदोषोपसमनविधिकथनम् । नार्ढीनच्चशान्तिकथनम् । यहणदर्शनफलकथनम् । यो-
 गकरणदेवोपग्रहमनविधिकथनम् । संक्रान्तिसंज्ञादिनिरूपणम् । महाविषुवादिफलकथनम् । उत-

रायणचक्रकथनम् । दक्षिणायनचक्रकथनम् । अनिष्टसंक्रान्तिफलकथनम् । नाड़ीनज्ञवे पापय-
हसंक्रमणफलकथनम् । भौमचक्रकथनम् । गुरुचक्रकथनम् । शनिचक्रकथनम् । राङ्गचक्रकथनम् ।
जन्मतिथिविधिकथनम् । नक्षत्रविशेषे रोगोत्तिफलकथनम् । मरणयोगकथनम् । विवाह-
कथनम् । द्विरागमनकथनम् । गर्भाधानकथनम् । पुंसवनकथनम् । पश्चास्तकथनम् । सौम-
न्नोद्घयनकथनम् । बासकरपकथनम् । निष्ठामणकथनम् । अद्वप्राशनकथनम् । चूड़ाकरण-
कथनम् । सामान्यतः चौरविधिकथनम् । कर्णवेधकथनम् । विद्यारम्भकथनम् । उपनयनकथनम् ।
समार्थनकथनम् । अग्निस्थापनकथनम् । सन्ध्यास्यहणकथनम् । धनुर्विद्यारम्भकथनम् । राज्या-
भिषेककथनम् । रत्नादिधारणकथनम् । खड्गादिधारणकथनम् । नवशस्याद्युपयोगकथनम् ।
नवयानाद्यारोहणकथनम् । राजदर्शनकथनम् । सेवाचक्रकथनम् । देवताघटनकथनम् । देव-
विद्युचनिर्माणकथनम् । सामान्यतः देवप्रतिष्ठाकथनम् । नौकागढनकथनम् । नौकाचालनक-
थनम् । परीचाकथनम् । औषधकरणादिकथनम् । आरोग्यसानकथनम् । वासुभूमिनिरूपणम् ।
बागश्यमकथनम् । गटहारम्भकथनम् । गटहप्रवेशकथनम् । जलाशयविधिकथनम् । हलप्रवाह-
कथनम् । बौजवपनकथनम् । गोचारणकथनम् । धान्यादिद्वेदनकथनम् । नवाद्वकथनम् ।
धान्यादिद्विदानकथनम् । क्रयविक्रयादिषु नक्षत्रादिकथनम् । याचाविधिकथनम् । कलियुगा-
दिसंख्यकथनम् । राजादिफलकथनम् । भेदाधिपादिकथनम् । आढ़कपरिमाणादिकथनम् ।
भूमिकम्पज्ञानकथनम् । तत्र समयविशेषे फलमेदकथनम् । काकचरिचकथनम् । इति ।

No. 41. कलापतत्त्वबोधिनी (प्रथमखण्डः), By रामचन्द्रः । Substance, country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 79. Lines, 4 on a page. Extent, 1,382 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Púdápádá, District Dháká, Paṇḍita Jagadbandhu Tarkavágíça. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीनाथचरणाभीजं नत्वा भूयो दिनन्दिनम् ।

क्रियते रामचन्द्रेण कलापतत्त्वबोधिनी ॥

तत्रादौ समाप्तिकाभो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीनमतं । समाप्तिप्रतिबन्धकी-
भूतविप्रधंसमाभी मङ्गलमाचरेदिति नवीनमतं । समाप्तिसु शास्त्रस्य चरम-
वर्णात्मनिरूपा कण्ठतात्पादिकरणैरेव जायते । तत्र चिह्नोचनः प्राचीनानु-
यायी यद्व्यति धर्माभावपञ्चस्य शास्त्रान्तरप्रसिद्धेरिति तत्र शिष्यशिक्षार्थं
नमस्कारो धर्मज्ञनकोऽपि शिष्टक्रियमाण्वादित्यनुभान्मूलशिष्टाचारपरि-
प्राप्तेष्टदेवतानमस्कारप्रटर्तः सम्बन्धप्रयोजनज्ञानाधीनत्वात् सम्बन्धप्रयोजन-

च्छादौ निवधाति प्रणम्येति । सर्वं महादेवं यन्यादौ प्रणम्य दुर्गमित्रोक्ता-
कातन्त्रद्वितीयपदानि अत्र विष्णोमि इति भविष्यत्सामीये वर्तमानता
विवरिण्यामीत्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End. तस्माद्ब्रह्मनयहणमसर्वांस्तरे निषेधापतिवारणार्थमिति कविराजतात्यर्थम् ।
पूर्वसूरिकृतं दद्वा यद्व लिखितं भया ।
कविराजविरुद्धं तद्विचार्यं सुमनीषिभिः ॥

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचाइवग्रामनिवासिकाञ्चीकुलसमुद्घवहरिहराम-
जश्चैरामचन्द्रशर्मकृतायां कलापतत्त्वबोधिन्यां सन्वौ द्वितीयः पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रसन्धिट्टेस्त्रिलोचनकृतपञ्चिकाया आख्यानम् ।

No. 42. कलापतत्त्वबोधिनौ, (द्वितीयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance,
country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 81. Lines, 5 on a page.
Extent, 3,000 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Pudápadá, Dháká, Panyádita Jagadbandhu Tarkavágíca. Appearance, old.
Proso. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नला गुरुपदामोज श्रीरामचन्द्रशर्माणा ।
कलापतत्त्वबोधिन्यां कारकार्योऽनिवधते ॥
तत्र क्रियानिभित्तं कारकमिति लोकोपचारादेव कारकव्यवहारः । परि-
शेषस्त्रै छत्रेऽपि सम्बन्धे परम्परया क्रियानिभित्तामत्त्वे अतिथाप्तिवार-
णाय लोकोपचाराप्रयणस्यावग्निकलात् । तत्र पद्मविधं जानिद्वयगुणक्रिया-
स्त्रैपमेदात् । तद्यथा, वचः, कुण्डं, शूलः, पाकः, देवदत्तः । पुनर्थ घोडा
अपादानादिमेदात् । इत्यादि ।

End. न प्राकार्ये । धातुयोगे उपसर्गप्राप्तौ निषेधः स्यात् । कथमित्याह इत्तेति
अनुमतिविषयो धातुर्थस्त्रैयोत्तकोऽपि पुनरित्तेति । अपिना क्रियायाम-
नुकृतमपि ॥

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचाइवग्रामनिवासि काञ्चीकुलसमुद्घवहरिहराम-
जश्चैरामचन्द्रशर्मकृतौ कलापतत्त्वबोधिन्यां कारकव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । कातन्त्रकारकप्रकरणीयपरिशिष्टस्य गोपीनाथतकर्कचार्यकृताया आख्याया आ-
ख्यानम् ।

No. 43. कलापतत्त्वबोधिनी (टत्त्वोदयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance, country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Extent, 4,125 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purápidá, Dháká, Pañdita Jagalbandhu Tarkavágíça. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य श्रीनाथपादारविन्द-
मज्जानसमीकृतसोभिदापहम् ।
कलापतत्त्वबोधिनीं
कुर्वे कृती श्रीदिङ्गरामचन्द्रः ॥
उपायाः सुनि यद्यत्र गोपीनाथादिनिर्मिताः ।
विबुद्धिबोधनार्थाय तथादेष समाचामः ॥
तत्रादै शिष्टाचारतयानुसारतः समाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीनाः ।
तद्विती नवीनाः । तथादै समाप्तियस्य चरमवर्णात्यन्तिः । सा च अत्रानि
वायुसंयोगादै उत्पन्नते । तत्कथं समाप्तौ मङ्गलस्य कारणता । अतः समा-
प्तिप्रतिबन्धकौभूतविद्वधंसकामो मङ्गलमाचरेदिति नवीनसतं । विष्वनाथे
समाप्तिस्तु वायुसंयोगादै उत्पन्नते इति मतमवलम्ब्य उत्थते । एव खलु
सकलविद्व्यनगणकुञ्जरसन्तिपरिप्राप्तिनिखिलविद्वदन्तीत्वारणकारणप्रारम्भ-
कर्मापकारकस्त्रिनमस्त्रारुपरःसरः प्रवर्त्तते सम्बन्धप्रयोजनाहनया च सम्ब-
न्धप्रयोजनाभिधानपुरःसरः प्रत्यसारभस्त्राणः शिष्टप्रतिपादनीयस्त्रोकमादौ
निवध्राति संसारति ॥

End.

तस्मादैवमकृत्वा संयोगस्य लोप इति विद्धाति । तदधिकारार्थोऽयमित्याह
अधिकर्त्तव्यमिति । अतएवावयवसम्बन्धे यष्ठी वच्यमाणैरन्वयार्थः । अन्ये तु
संयोगो लोप्य इत्यभेदाकरणादधिकारार्थं वच्यमाणैरन्वयार्थमवयवसम्बन्धे
षष्ठीत्याङ्गः ॥

Colophon. इति शिष्टपुरतपकीय-उत्तरचार्द्वयामनियामि-काञ्चीरकुञ्जसुद्धव-चरित्त
राताज श्रीरामचन्द्रशर्म्भकृतायां कलापतत्त्वबोधिन्यां परिशिष्टं समाप्तं ॥

विषयः । गोपीनाथतर्काचार्यकृतकातन्तपरिशिष्टास्याया वाच्यानम् ॥

No. 44. कलापसारः By रामकुमारन्यायभूषणः । Substance, Foolscap paper, $6\frac{1}{2} \times 8$ inches. Folia, 101. Lines, 12 on a page. Extent, 6 A. S. B.

1,212 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Crinagara, Dháká, Babu Kálínátha Basu. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

दृढ़ि धने विशुं यो च बलयाकार..... ।
नमस्त्वं ममामीष्टदयिनेऽमीष्टसिद्धये ॥
शिवं प्रणम्य घन्याप्ये वालकज्ञानहतवे ।
वह्ये कलापसाराङ्गं न्यायभूषणसंञ्जकः ॥
चकारादि चकारान्मा वर्णमाला प्रकीर्तिमा ।
तत्तदौ चतुर्दश स्तराः । अ आ इ ई उ ऊ ऋ औ ओ औ ।
दश । अ आ इ ई उ ऊ ऋ औ औ सजातीयौ... ...
सबर्णौ । अ आ इ ई इत्यादि । अ इ उ ऊ ऋ ।
इत्यदिस्तरः ॥ इ ई उ ऊ ऋ औ औ औ । इ ई
ओ औ सन्ध्याचरं । कादिच्छान्तं व्यञ्जनं । पश्चाशः पश्चवग्निः । कादिमालं ।
वर्गप्रथमद्वितीयश्वसां अधीष्ठाः । क ख च छ इत्यादि । अष्टोषान्ये धीष्ठाः ।
ग घ ङ इत्यादि । ङ अ ए न मा अनुनासिकाः । य र ल वा अन्तर्शाः ।
श ष स चः शिद् । विभक्तान्मां पदं । ते यजन्ते । इति संज्ञापादः । समानः
सबर्णौ दीर्घौ । दण्डाधं सागता दधौदं मधूपमं पिण्डुणं । अवर्णं इवर्णेन
र । तवेहा सेयं । अवर्णं उवर्णेन ष्ठो । तवोहनं गङ्गोदकं । अवर्णं च
वर्णेन अर् । तवर्काय । कृष्ण-प्र-वसन-वत्यतर-कम्बल दश-पर्वमालास्त्रे
.... ॥ अवर्णं इत्यादि । अते लत्तीयासमासेऽरो दीर्घः । श्रीतेन चतः
श्रीतानीः । इत्यादि ॥

End.

अभ्यर्णः सामीये समर्णः न्यर्णः चर्यस्य रष्टः इवितः भृष्टः इवितः पूर्णः
पूरितस्य दूर्णः लरितस्य आसान्म आसनितं दान्तः इमितः श्रान्तः इमितः
पूर्णः पूरितः दसः दासितः स्पष्टः स्पाशितः इङ्गः इदितः इङ्गः इपितः ।
एते निपाताश । उत्ता कृतप्रत्यया अन्यतोऽव्यापि भवन्ति । वारि चरनीति
वार्ची चंसः गिरो शते इति गिरिशः शतौ निपातौ ॥ इति कृतप्रकरणम् ॥

Colophon.

आनेष्टदेवतां स श्रीरामपूर्वः कुमारकः
वाकरणं मुमष्मीष-सारस्त-कम्बलकम् ॥
दद्वा कलापसाराङ्गं कुरुते चाशुष्मीषकम् ।
वाक्त्रियां श्रीलगोपीमीचनभूपतेः ॥
आदेशात् पाच्चरप्रामनिनासी वन्द्यवंशजः ।

मुखीर-चौरामगति-वाचस्पति-सुनो नमः ।
 पञ्चेतिम् वाधिकारोऽस्मि न गुरुआदिविचारणं ।
 स्त्रैसम्बद्धभृत्य प्रयोगेणैव जायते ॥
 सम्बर्विकल्पना स्त्रैष्व विभक्तोऽस्यैव लुक् वित्स् ।
 अनेकलेकवचनं स्त्रैस्यानित्यता क्वचित् ।
 प्रयोगैरनुभातवा अमी दोषनिष्टनये ।
 निपातनादन्यसिद्धिरिति शालस्य निर्णयः ।
 क्षमाङ्गुष्ठिरण्डं याष्वे विवृधा वः क्षपामयाः ।
 मत्क्षतं पञ्चसम्बद्धं शोधितयं भवद्गुणैः ।

विषयः । सुमष्वोधसारसतकस्त्रापादिव्याकरणेभ्यः सारमालय सहस्रितं कलापचाराणां संज्ञिप्तं व्याकरणम् । सन्ति चाच संज्ञा-सम्बिन्दुवन्त-काशक-समाप्त-तदित-गणसूत्र-धातु-कृदन्त-प्रकरणानि यथाक्रमं सम्प्रिवेशितानि ।

No. 45. कविरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 135 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇayamāṇḍaligrām, Rāmanárāyaṇa Bhaṭṭácáryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । माधवोमाधवो वाचि माधवोमाधवो चुहिदि ।

स्मरन्ति साधवः सर्वे सर्वकार्येषु माधवम् ।

End. य एव तातः स एव उत्तो य एव योगः स एव बोधः ।

यदेव चेत ऊदेव कर्त्ता य एव लोकः स एव भक्तः ॥०॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं चत्वः ।

विषयः । नीत्युपदेशसूलकक्तिपथस्त्रोकाः ।

No. 46. काण्डशाखिआङ्गप्रयोगः । Substance, country-made paper. $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 5 on a page. Extent, 252 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rájpur, Post Office Sonárpur, Rájendranárāyaṇa Bhaṭṭácáryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अद्यान्येष्टिपद्धतिः । गतप्राप्ण ज्ञाता पुचादि ज्ञाता... ।

क्षत्वा स्थापयेत् । ततो गतप्राप्णं स्थापयित्वा वाससा सर्वशरीरमाङ्गाशः ।

स्त्रीषुकृशायां भूमौ दक्षिणशिरसं स्थापयेत् ।

End.

ततः पिण्डं गोऽजविप्रेभ्यो दद्यात् । जले वा चिषेत् । तत अयोत्यादि असु-
क्षगोचस्य असुकदैवशम्रीणः कृतैनदायैकोदिष्टआङ्कर्माच्छ्रद्धमस्तु अस्तिति-
प्रतिवचनं । ततो वै श्वदेववलिकर्मणो कुर्यात् ॥

Colophon.

इति यजुर्वेदिकाखण्डाखिनामायैकोदिष्टआङ्कप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । काखण्डाखिनामन्त्येष्टिपद्धतिः । तथा काखण्डाखिनामायैकोदिष्टआङ्कप्रयोगः ।

No. 47. कातन्नकौसुदी, By गङ्गेशशम्भौ । Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 7. Lines, 4 on a page. Extent, 85 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapura, Post Office Vaidyerbázár, District Dhākā, Pañdita Kálīkrṣṇa Vidyávinoda. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं प्राणम् मर्च्येण भर्वज्ञानप्रदायकम् ।

कातन्नकौसुदी द्युपा कृता गङ्गेशशम्भौ ॥

अयति पुनरहःसु लभतन्नवक्त्वा चर्त्तुः

श्रुतिपरिगतकौर्त्तिः कथन श्रीहिंजका ।

प्रथितसुचतुरास्यो

यद्याहृतिः सर्ववर्मणा ॥

न चन्द्रगोमी न च दुर्गसितः कात्यायन न वेद ।

यथाहमाकौत्तमस्वर्णशास्त्रः कातन्नतन्नार्थविनियथाद्यः ॥

शर्वकृतस्तत्त्वानुसन्देहे विपरीतपदस्य मिदिर्जातया । सिद्धो वर्णसमानाय

इत्यत्र मिदिर्जातया त् षड्भ्यामिति संख्यावाचकशस्तस्य बाङ्कस्यार्थेऽपि हि-
वचनं ।

कृत्वा च बज्जलं शुद्धं प्रविश्य शिविरं पुनः ।

कुरवोद्यमिति सन्तं सभायाह्वक्त्रिरे मिथ्यः ॥

आस्यार्थः दुर्वको बज्जलं शुद्धं कृत्वा पुनः शिविरं प्रविश्य मिथो निर्जने
सभायां आदहितं सन्तं चक्तिरे । “उमकारयोर्मध्ये” इत्यत्र सध्यशृण्यात्
आकारयोरपि मध्ये विसर्गस्थोकारः ।

पुनोऽत्र महळं मध्ये पुनर्भागौरयौतदे ।

न पुनर्मङ्गलं मध्ये रामचन्द्रगट्टे क्वचित् ॥

रप्रकृतिरनामिपरोपीत्य अपि पचणात् पुनोऽवेति पदे रेफं बाधिता
विसर्गस्त्रीकारः । इत्यादि ॥

End.

बारिमधे स्थितं पद्मं कम्पयेत् केन छेतुता ।

चेतुनेत्य च “षष्ठी चेतुप्रयोगे” इति पथेत् प्राप्नोति । सत्यमुत्तरच नित्य-
पचणादनित्यमपि प्रकरणेऽस्मिन्निति लतीया ।

अष्टम्यात्त्वं गुरोर्वेण्टि शिष्यं इति चतुर्दशी । इत्यनामि ।

सत्यानुरक्ता । नरकस्य जिष्णवः गुणेष्वपाः शार्ङ्गिणमन्वयाचिषुः ॥

वृपाः ... गुणैः शार्ङ्गिणं क्षणं अव्युत्तवतः, वृपाः किञ्चूताः नरकस्य
जिष्णवः “न निष्ठादिषु” इत्यत्र न जोडनित्यलात् नरकस्येति षष्ठी ॥

Colophon.

इति गङ्गेशग्रन्थकामातन्त्रकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः । गन्धेऽस्मिन् तत्त्वभवता गङ्गेशग्रन्थमणा “सैष दाशरथी रामः सैष राजा
युधिष्ठिर” इत्याद्यसंस्कृतपदानां कातन्त्रस्त्रुताण्युक्त्य उद्दृष्टपदविशेषयतिक्रमनिर्देशादिभिः
समाधानानि छतानि ॥

No. 48. कातन्त्रचन्द्रिका, वा कातन्त्रपरिशिष्यत्वन्निका By रामदास-
चन्द्रवत्ती । Substance, country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 97
Lines, 11 on a page. Extent, 5,643 clokas. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Pañcasaragráma, District Dháká, Panḍita
Mahendranatha Kávyatírtha. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नानाटीको समालोक्य गोपीनाथ्यचक्षता ।

निर्मिता यत्रतः पुस्त्री मन्दधीभिः चुट्टच्छताम् ॥

अपादानं । अथ वक्ष्यमाणं सम्रदानमपादानसंज्ञं भवति इति कथं त
शक्यते वक्तुं । इत्याह संज्ञानरमिति । युक्तिः पुनरियम् ॥ अपादानस्या-
नन्नरं सम्रदानमित्यकरण + + संज्ञानरमिति सर्वादायामव्ययीभावः ॥
इत्यादि ।

End.

सुखदुःखे सुखदुःखे अद्व्यानां विरोधेनात्म इति समाहारः । इतरेतरस्य

टीकालता दर्शितः । अन्यत्र विनियमा एषामभिधानव्यवस्था । भाष्योपास-
क्तिगणोऽथमित्युक्तं ।

दुर्गटीकां समालोक्य कुञ्चचन्द्रादिसंयहान् ।

रचितन्यासकाराणां अयादित्यस्य संगतिम् ॥

जिनेन्द्रशङ्कासानां सागरस्य च संपदान् ।
 आदाय धीमता॑ सम्मक् श्रीरामदासशर्मणा॑ ।
 कातन्त्रपरिशिष्टस्य निवभोऽयं कृतो मया॑ ॥
 ज्ञातुं सुखेन ये धीराः कातन्त्रार्थविनिश्चयम् ।
 तेषां पात्रं मन्त्रप्रणीतिप्रणीयाच्चरस्यिता॑ (?) ॥

Colophon. इति श्रीरामदासचक्रवर्जिकृतौ कातन्त्रपरिशिष्टचन्द्रिकायां समाप्तकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रपरिशिष्टीयकारकसमाप्तप्रकरणयोर्यात्त्वानम् ॥

No. 49. कातन्त्रपरिशिष्टप्रबोधप्रकाशिका, By शङ्करशर्मा Substance, country-made paper, 20 x 5 inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent, 1,395 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sáhávázpúr, District Tripurá, Pañdita Kálínátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Generally Correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये ।

प्रणम्य भातापितरौ क्रिया शङ्करशर्मणा॑ ।
 गोपीनाथस्य कियतौ बांकप्रसाह्नैः प्रकाश्यते ॥
 असं गतवति गुरुतरणौ प्रथार्थापदेशभानुना सहिते ।
 अकलहृप्रबोधचन्द्रिकेयं गमयतु तमः कालापचाराणाम् ॥
 कैस्यिदिच्छुसमं ज्ञातं शास्त्रं व्याकरणादिकम् ।
 तर्कः यन्त्रसमं ज्ञेयं नैरवग्नं रसार्थिभिः ॥
 यथा यन्त्रं विनेकूणां न रसः प्रस्तुतो भवेत् ।
 तथा तर्कं विनायेषां नार्थः स्वधिगतो भवेत् ॥
 प्रथारम्भे विष्विनाशाय कृतमिष्टदेवतानामोऽपरण्ठपमङ्गलमादौ शिष्य-
 शिक्षार्थसाचक्षाणः शिष्यावशोधाय प्रतिजानीते थो जात इति । इत्यादि ।

End. (खण्डितम्) ।

विषयः । गोपीनाथकृतकातन्त्रपरिशिष्टटीकायाः शङ्करकृतव्यात्त्वानम् ।

No. 50. कातन्नप्रदौपः By विद्यासागरः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,253 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayaman-siñha Serpur, Pañdita Candrakánta Tarkálaykár. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ❀ नमो नारायणाय ।

विकस्तु नष्टकुस्तमालौ
मम हृदि इतिपारिजातस्य ।
राजमयादिव विधुना
कायच्छुतो विनिर्मितो विथति ॥
गमयति दितिशुतनिर्मिरं
तिभिरकिश्चरोङ्गवः कोऽपि ।
कलयति थव कलशो
मधुकरमिथुनाक्षिणे कलसे ॥
आतुः सं रूपभिति न्यायादाव भूप्रभूतय इति ॥ इत्यादि ।

End. सामान्यातिरेण विशेषस्यानन्तिरेण इति श्रीपतिनीत्तं । आलक्ष्य च विशेषाभावात् । स्यादादित्युक्त्वादित्याङ्गः ॥

Colophon. इति महामहीपाद्यायश्रीकानपणितात्मजविद्यासागरभद्राचार्युडरीकाञ्जकते कातन्नप्रदौपे चतुर्थस्य द्वतीयपादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्नव्याकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 51. कातन्नदृत्तिः By वरश्चिः । Substance, Palm leaf, 13×3 inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 2,151 çlokas. Character, Bengali. Date, S. K. 1553 ? Place of deposit, District Farid-pura, Post Office Pálang, Village Dhánuká, Pañdita Jagadbandhu Vidyábhúṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ❀ नमो गणेशाय ।

देवदेवं प्रणम्यादौ सर्वज्ञं सर्वदर्शिनम् ।
कातन्नस्य प्रवद्यामि व्याख्यानं सार्वविर्मिकम् ॥
कुमारमाराध्य महेश्वरादामजस्
कलापतन्नाक्षमिदस्मिकारयः ।

अनेकास्तपतिवज्रदुडये
 नमोऽस्तु तस्मै भूवि सर्ववर्ष्येण ॥
 येन व्याकरणार्थं लोपागमोमार्गकृत्यं
 धातुप्राच्छमास नक्तकृष्टिलं सर्वच महत् ।
 आलोच्य जागतो हिताय लघुतः श्रीसर्ववर्ष्या कविः
 सिद्धो वर्ण इतीच सूत्रमकरोत् ज्ञानाय तस्मै नमः ॥
 अन्याच्चरमसन्दिव्यं सारवद्गूढनिर्णयम् ।
 निर्देषं चेतुमत् सूत्रमित्युच्यते बुधैः ॥
 संज्ञा च परिभाषा च विधिर्निर्णय एव च ।
 प्रतिषेधोऽधिकारथं पद्विधं सूत्रलक्षणम् ॥
 संज्ञानिमित्तं कर्त्तारं परिमाणं प्रयोजनम् ।
 प्रागुक्ता सर्वतन्त्राणां पश्चादुक्तानुवर्णयेत् ॥
 इदं पुनर्विधिसूत्रं । सिद्धो वर्णसमानायः सिद्धः खलु वर्णीनां समानायो
 वेदितयः के पुनस्ते वर्णा अक्षराणि तेषां समानायः सूत्र-
 सिद्धवचनमन्यथानुपदेशार्थं अच्चरसमानायस्य सर्वविशिष्टविदिना
 शक्तरानुद्देश्यरिकात् । सिद्धो वर्णसमानायवचनं सुवादिसंज्ञायि-
 धानार्थं कः पुनरसौ वर्णसमानाय सिद्धकल्पादकारादि
 सूक्तारपर्यन्तं इत्यादि ॥

संवादप्रतीक नयने

न च्योः पदाद्योर्धिरागमः । यकार यकारयोः पदाद्योः समौपस्त्रस्य उद्दिनं
 भवति नयोश्यदौ उद्दिरागमो भवति स न तद्विते परतः । याकरणं वेत्ति
 अधौते वा वैयाकरणः
 द्वारादैनांश्चेति वक्त्रायं द्वारे नियुक्तः दौधारिकः द्वारपालस्त्रेदं
 दौवारपालं
 सर्वगमसमाच्छौवर्जगमनिकः शून इदं शौवनं
 स्वागतेन चरति स्वागतिकः सुहारिण चरति सुहारिकः व्यञ्जस्यापत्यं व्याहिः
 अवहारेण चरति व्यावहारिकः एवमादयोऽन्ये च द्रष्टव्याः ॥

Colophon. इति वरदविष्णुतायां ... सूत्र ... कायां यशोमानशोधितायां उत्तौ चतु-
 रुप्रकरणं समाप्तम् ॥ नान्ति चतुएवं षष्ठः पादः समाप्तः । यथादृष्ट्यादि
 नमो भगवते वासुदेवाय अं नमो गोपालाय ।

विषयः । पञ्चस्त्रिन् सर्ववक्षाचार्यस्य कातौ कातन्त्रव्यक्तरणे वरदचिंत्योजितायां इती
नमि-करक-समाप्त-तद्वितप्रकरणादकस्य चतुष्टयस्य दृष्टिरक्षि ॥

No. 52. कातन्त्रव्यक्तिचिकित्सा By हरिशमः | Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayaman-sinha, Kálícandra Bhaṭṭácar্য. Appearance new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

विश्वनाथपददद्वं नवा गुरुपदं मया ।

भण्णते द्विरिमेण व्याख्यासारं समाप्तः ॥

पञ्चारम्भे शिष्याचारपरिपालनार्थः निदिलविद्विशातार्थः शिवनमस्तारं
निबध्नाति देवदेवमित्यादि ।

End. अस्मन्नन्ते संयुक्तात्मीयनामकस्यानेकस्योच्चारणं प्रति भेदो नास्ति इत्यतो
धोगविभागेन वक्तव्यः ।

Colophon. इति कातन्त्रव्यक्तिचिकित्सां सम्बो पञ्चमः पादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रव्यक्तिचिकित्सानम् । अत च सन्धिपादपर्यन्तमस्ति ।

No. 53. कातन्त्रोत्तरपरिशिष्ट, By चिलोचनदासः | Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 178 (without 1st to 28th). Lines, 6 on a page. Extent, 2025 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vásáil, Post Office Rasuniá, District Dháká Pañqita Abhaya caraya Vidyáratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. (खण्डित) इममादा तलूक् च । असाञ्छेषेण् स्यात् तलूक् च वा ।
हैमस्तु हैमस्तं पच्चे हैमनिकं ॥ प्रावृष्ट एषः । अस्या रण्णः स्यात् प्राष्टुषेष्ठो
मेघः । प्राष्टुषेष्ठो पयोवाहमिति रघुः ॥ सायं चिरं प्राज्ञे प्रगेऽव्यथेभ्यस्तन्द् ।
सायादेः स्फुनिपातनात्, एम्यः कालेभ्यः शेषे तनन् स्यात् । सायन्ननं
सायन्ननों तिथिप्रणः पङ्कजानां दिवातनीमिति भट्ठिः । चिरननं प्राज्ञे-
तनं प्रगेतनं अव्यधादिवातनं इदं नक्षतनं । पौष्ट्रेतद्वातनमिति भट्ठिः ।
पूर्वाह्लापराह्लाभ्यां वा । आभ्यां शेषे तनन् स्यादा । पूर्वाह्लेतनं पौर्वाह्लं
अपराह्लेतनं आपराह्लिकं । चिरपश्परारिभ्यस्तुः । एम्यः शेषे त्री वा

स्यात् । चिरदं चिरनकं परुङ् । तलुक् चैति कस्थित् । परुतनं परा-
रिलं । केचित् परयोर्बिभाषा नेच्छन्ति । पुरो नः । पुराशब्दाच्छेषे म स्थाहाँ ।
पुराणः पुरातनः । उत्तमं पल्लात् । पूर्णः शेषविधयः । इत्यादि ॥

End.

सौ पदाने वा दधो रेफः । ज्ञात्यर्था सौ पदाने दधोर्वा रेफः स्यात् ।
अभिनस्त्वं अरणस्त्वं अभिनत्वं अरणत्वं अभानास्त्वं अनानात्वं । सस्य तः ।
ज्ञात्यर्थां सौ पदाने धातोः सस्य तौ वा स्यात् । अचकात्वं अचकास्त्वं ।
हथवरलकारेभ्यः सेडाग्नीरस्तनीपरोक्षासु धो ढः । एम्य एषु धो ढो वा
स्यात् । यहीषीघ्रं यहीषीघ्रं । दिदीयिद्वे दिदीयिद्वे । अलविद्यं अल-
विद्यं । सेडिति किं तौर्धीघ्रं । भूतपूर्वनाम्यनश्ययात् नित्यं । मर्जी
मार्जिरगुणेऽरे । अस्मिन् मर्जी मार्जिः स्यादा । परिमार्जिनि परिमार्जिनि ।
हे हलोपो न चटतः । अस्मिन् न चटतो दीर्घः स्यात् । उह ईढः लह लदः ॥
यः क्रूरवुद्दिरिद्व बल्ति रूपा इसेद्वा
यो वान्यशा लिखति भिन्नसुदाहरद्वा ।
आचार्यपाणिनिसुनिप्रवेश तस्य
भासे पतेत् सपदि इन कठोरशापः ॥

Colophon. इति सदैश्याधवद् सकौन्दतनयश्चीनिलोचनदासकौन्दविरचितायां का-
तन्त्रवृत्तावुचरपरिग्रहं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीपतिद्वन्ने छतं कातन्त्राकारणस्य परिशिष्टमसम्पूर्णमित्यस्मिन्द्वन्नपरिमिते
समाप्त-तदित-धातुप्रकरणानि सम्पूर्णानि विलोचनदासेन विषयानि ।

No. 54. कामारुखातन्त्रं, By श्रीद्विद्वन् । Substance country-made paper,
14×4 inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 480 clokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpádá District
Dháká, Bábu Rása vihári Ráya. Appearance, tolerable. Verse. In-
correct.

Begininng. ॐ नमः परदेवनायै ।

श्रीदेवनायै ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वविद्याप्रिय प्रभो ।

सर्वदानन्दहृदय सर्वागमप्रकाशक ॥

एतानि सर्वसन्नार्थं साधनानि च भूरिशः ।

विद्यास्ताः सकला देव सफलानि प्रसादतः ॥

सारात्यारतमं तन्त्रं किं जानासि वद प्रभो ।
चतौवेदं रहस्यामां तेनाहं अवणोदयता ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

पृष्ठे ईवि सुदा भद्रे सदीयप्राणवस्त्रमे ।
योनिरूपा महाविद्या कामाख्या वरवर्णिनी ॥
वरदानन्ददा नित्या महाविभववर्दिनी ।
सर्वेषां जननी सापि सर्वेषां तारिणी मता ॥
रमणी चैव सर्वेषां स्थूलस्त्रक्षतमा गृभा ।
तस्यास्तन्त्रं प्रवद्यामि सावधानावधारय ॥
विद्यात्मु एकला देवा ये ये सिध्यन्ति साधकाः ।
यत्र कुवापि केनापि कामाख्या फलदायिनी ॥
कामाख्याविभुत्या लोका निन्दिता सुवन्त्रये ।
विना कामालिकां कृपि न दात्रै चिदिसम्पदाम् ॥ इत्यादि

End.

कामाख्याश्वसच्चापूजा चितु लोकेषु दुर्जभा ।
सत्यं सत्यं सहादेवि सत्यमेतद्वैवीमि ते ॥
भैरवेण पुरा प्रोक्ता कामाख्या षु + + स्थिता ।
पीभपुष्टेण होमेन राज्यं भवति निर्वितम् ॥
रक्तप्रस्तुन्त्रोभेन वशेद्विलं जगत् ।
सद्यः प्रलयमायाति सद्यः खेचरतः त्रजेत् ॥

Colophon.

इति श्रीकामाख्यातन्त्रे हरपार्वतीसंवादे पञ्चदशः पठलः समाप्तः ॥

विषयः । कामाख्याश्वा उपासनेनैव सारूप्यरूपमोक्षप्राप्तिः । तस्या भन्तोऽरादिविधिः ।
तक्षण्वमाचाम्बादिः । तस्याः पूजाक्रमः । तस्यै जवादिकुसुमदानमाचाम्बादिकथनम् । पञ्च-
तत्त्वविधिः । स्थूलस्त्रक्षतमादिविधिः । शक्तिं विना कलौ चक्रानुषानदोषवाद्यनम् । घोनि-
पूजादिविधिः । लतासाधनादिविधिः । गुरुतत्त्वादिकथनम् । दिश्वैरपश्चुभावनिरूपणम्
तेषामाचारादिकथनम् । कालिकादिमन्त्रदीचितामां वीराचारस्यावश्यकलकथनम् । अथ
श्वुविनाशपकारकथनम् । पूर्णाभिषेकविधिः । अभिषेकाधिकारिनिरूपणम् । अथ मुक्ति-
तत्त्वनिरूपणम् । तत्र सालोक्य-सारूप्य-सायुज्य निर्बापरूपचतुर्विधमुक्तिकथनम् । अथ
सिद्धमन्त्रसाधनविधिः । कामाख्यातीर्थमाचाम्बादिकीर्तनम् ।
कालीदुर्गयोरभेदनिरूपणम् । तयोः धानादीनां तुल्यलकथनम् । इति शम् ।

No. 55. कारकचक्रतत्त्वम् । Substance, country-made paper, $17 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 343 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Viṣṇupura, Kádákuli, District Bánkura, Rámaprasaṇa Bhaṭṭácáryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. शं नमोगणेशाय ।

प्रणम्य कमलाकान्तं वागीशं वाक्पतिं गुरम् ।

कारकचक्रस्य तत्वं तन्यते येन केनचित् ॥

क्रिया नित्येत्यादि षष्ठ्याः कार्यलमर्थः । तथाच क्रियादृच्छिकार्थतानिरुपित
कारणतात्रयत्वं । देवदत्तसङ्कुलं पचनीत्यादौ सविरुपितस्यात्रयत्वसम्बन्धेन
तण्डुलनिरुपितक्रियादृच्छिः । (इत्यादि)

End. खण्डितत्वाच्छेषो नास्ति ।

विषयः । कारकचक्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 56. कारकपादटीका, By सर्वविद्यालङ्घारः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent, 3,382 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Telivine Post Gaḍvetá Pañḍita Candranátha Cúḍámáṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally. Correct.

Beginning. श्रीरामः । विद्वितवडितापि नानः कर्त्तादिसंज्ञाविधानपूर्वकं प्रथमादिवि-
भक्तिविधानार्थं तद्वितपादानन्तरं कारकपादमारभमाणः कारकेषु मुख्यत्वात्
कर्त्तुर्लक्षणं प्रथममधिदधाति । क्रियाप्रवृत्तिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया शब्द-
साधुत्वप्रतिपादकशास्त्रस्य व्याकरणत्वे कथं संज्ञासूत्रस्य व्याकरणत्वं ॥ कर्त्तादि-
संज्ञाविधानेन सुप्रत्ययानस्य प्रवृत्तिप्रत्ययविभागोऽत्र क्रियते इत्यदोषः ।

End. षष्ठी । एतनु ग्रन्थोगप्राचुर्यादुक्तं अर्थाभ्यरेऽपि ख्वरे विभक्तिदर्शनात् पाठे
वार्त्तिकदेशे वार्त्तिकानोपचारः । षष्ठ्यन्तपाठस्तु सम्यगेव भावकर्मणीरिति ।
एवम् हन्तौ वाचित् भावकर्मणोरात्मनेपदमिति पाठो लिपिकरप्रमादादेव ।
भावकर्मणीरिति पाणिनिस्त्रेव आत्मन इत्यस्याभावात् अमुदानडित आत्मने
पदमित्यादि ॥

Colophon. इति ग्रन्थहठकुलोद्धर्वसर्वविद्यालङ्घारभट्टाचार्यविरचितायां पह्लमकारक-
पादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रव्याकरणस्य कारकपादस्य व्याख्यानम् ॥

No. 57. कारकरत्नं, By दुर्गसिंहः। Substance, country-made paper, $19 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent, 350 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Alágán Mayamansinha Govindadása Kṛtiratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. नमो गणेशाय । वर्जशब्दोऽयमत्यन्नाभाववचनं ततो धातुविभक्त्यत्यन्नाभावव-
वद्यथवस्त्रिमिति कविराजः ।

End. शताथ परिकृतस्वाच तदर्थेनैव सिद्धान्ति असतीति क्रियायोगे (शतेन)
काल उच्चते ।

Colophon. इति दुर्गसिंहविरचितं कारकरत्नं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । षट्कारकार्णा विचारः ।

No. 58. कारकरहस्यं, By खपरामन्यायपञ्चाननः। Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent, 616 clokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1709 ? Place of deposit, Brámhaṇa maṇḍalí Rámanáráyaṇa Bhittácáryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरखस्यै ।

कृष्णं प्रणाम्य संसारदृष्टिस्थित्यन्तकारकम् ।

कृतं श्रीरूपरामेण रहस्यं कारकस्य हि ॥

पैश्च यदभासाद्य भक्तियुक्तेन चेतसा ।

शिश्ननामवधानाद्य सुपद्मस्यानुसारतः ॥

अथ कारकनिर्णयः । तथाचि ।

कर्ता कर्म च करणं सम्प्रदानमतःपरम् ।

अपादानश्चाधिकरणं कारकाः षट् प्रकीर्तिः ॥

एतेन षट्कारकनिरूपकैर्ण क्रमनिरूपणं सिद्धम् ।

End. अबोच्चते द्विविक्षयादिसते उक्ते कारकेऽयनिरक्तं प्रातिपदिकार्थस्य कल्पित-
त्वात् । अतएव पञ्चकवादी यत् स्वीकरोति तदेतदभिप्रायेण अनुक्ते तु
कैरपि न स्वीकृतः । अतएव सजामाचे अवनिरक्तं प्रातिपदिकार्थमाचनिमित्तं
वाचका भवन्तीति याद्यानं सङ्कृते ।
तथाचोक्तं यस्मिन् वाचे विधीयन्ते त्यादि तथादि तदिताः ॥

समासो या भवेष्यते स उक्तः प्रथमा ततः । त्यादिसिङ्ग तथादिः कृत् ।
योगा विभक्तिसु तच्चद्याकरणेनुसन्मेया ॥

Colophon. इति श्रीरूपपरामर्यादानन्दहठाचार्यविरचितं कारकरच्छ्यं समाप्तम् ॥०॥
नवखात्र्यविधुप्रसितान्वद्दत्तमे शूचिपञ्चवासरथनिरवौ ।
शिवराम इदं वल्लिहित् पठितुं प्रणिपत्य रथंगतवामनकम् ॥
विषयः । विचारसुखेन कारकादिनिर्णयः ।

No. 59. कालीध्यानटीका । Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent, 101 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurá Mayamansinha Anandamohana Cakravartti. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः काल्यै । करालयदनां घोरां इत्यादि । दक्षिणां कालिकां ध्यायेत्
साधकोत्तमः इत्यन्वयः ।

End. मुनः ऋरसीषत् विकर्षितमाननमरोहच्छमानमपद्मं अस्या स्तां आननं सरो-
दहमिवेति लुभोपमा । ॥०॥

विषयः । करालयदनामित्यादिकस्य तन्त्रोत्तरस्य कालीध्यानस्य धार्यानम् ।

No. 60. कालीसर्वस्वसम्पृष्ठः, By श्रीदृष्टिविद्यालङ्कारः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 134 (without one leaf). Lines, 8 on a page. Extent, 4,256 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpará District Dháká, Bábu Rásá Bihári Ráya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः कालिकायै ।
यामाद्या परात्यरतरां शम्भोः सदा मोदिनीं
ब्रह्माद्यैलिदैः सदार्चितपद्मी सिद्धैः सदा येवितां ।
प्राप्त ज्ञान + + + चक्रमह + तां विश्वरूपात्मिकां
वन्दे दक्षिणकालिकां भवभयान्निकारकारां शिवां ॥
नमामि कालीं कलिकल्पपद्मां
ब्रह्मादिभिः येवितपादपद्मां ।
भक्तप्रसादप्रतिपादयित्वा
देवे सदानन्दविधानदाचीं ॥

गणेशं चेत्पालम् योगिनीं वटुकं तथा ।
 श्रीगुरम् पुनर्नवा ज्ञानमोक्षप्रदायकम् ॥
 व्यायवागीशपुत्रेण श्रीश्रीकृष्णेन धीमता ।
 क्रियते विदुषां प्रीत्ये कालीसर्वसम्पुठः ॥
 गृहीधमालोक्य विहाय मत्सुरं
 बुधाः सदेदं परिहारकम् ।
 पर्यं सदामोदविधानदत्तं
 भूयोऽपि धाचे करसम्पुठेन ॥
 अत च ।
 कालीतन्त्रं वीरतन्त्रं भैरवं तन्त्रसंज्ञकम् ।
 भैरवी च महातन्त्रं तन्त्रम् वीरभद्रकम् ॥
 वामकेश्वरमहातन्त्रं तन्त्रं समयसंज्ञकम् ।
 फेत्कारीं योगिनीैव सत्यसूक्तोम् यामलम् ॥
 डामरं भूतसंज्ञम् चिदसारस्तं तथा ।
 योगिनीैद्यस्त्रिय कालिकाहृदयं तथा ॥
 कालिकाकुलसर्वसं कुमारैतन्त्रसुन्नमम् ।
 कुलावलिमहातन्त्रं चामुण्डातन्त्रसुन्नमम् ॥
 मुण्डमालामहातन्त्रं नीलतन्त्रं तथैव च ।
 कुलसारं विश्वसारं सतन्त्रं शारदां तथा ॥
 ज्ञानार्पणम् भूतेशं कुञ्जिकातन्त्रसुन्नमम् ।
 कालीकत्त्वमहातन्त्रं तथा भावचूडामणिम् ॥
 वैश्ववोक्तय यत् तन्त्रं यदन्यच्छक्तितन्त्रकम् ।
 कालिकोपनिषद् स्तुतं गुरुवाक्यप्रमाणतः ॥
 एतान् निश्चित्य यत्नेन उच्यते अन्यसंयहः ॥
 तत्रादौ प्रसङ्गादागमप्रशंसामाह रुद्रयामले ।
 आगमोक्तविधानेन कलौ देवान् यजेत् सुधीः ।
 न हि देवाः प्रसीदन्ति कलौ चान्यविधानतः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ नियेष्माह यामसे ।
 गुरुवाक्यासनं यानं पाटुकोपानतपौठकम् ।
 द्वानोदकं तथा द्वायां स्तुत्येन कदाचन ॥

आसने शयने वापि न तिष्ठेदपतो गुरौ ।
 अनुजां प्राप्य तिष्ठेच नैव शापं समाप्नुयात् ॥
 वामे वा इक्षिए वापि तिष्ठत्यत्र न चान्यतः ।
 अनुजां गद्धीला गच्छेभु न च स्वेष्टामयं तथा (?) ॥

Colophon. इति न्यायामागीषभट्टाचार्यादिज्ञ श्रीश्रीकृष्णविद्यालङ्कारविरचितः काल्पी-
सर्वस्सम्पूटो ग्रन्थः समाप्तः ॥

विषयः । अथ दीक्षाप्रसंहितकथनम् । अष्टविधकालीभेदकथनम् । तत्र कालिकाश्व-
निर्बचनम् । तत्त्वान्तोदारः । प्रातःकृत्यविधिः । गुरुस्तोवादिः । कुलदचनमस्कारादिकथनम् ।
श्रीचादिविधिः । खानविधिः । सन्ध्याविधिः । सूर्योपस्थानविधिः । पूजाविधिः । जप-
पूजनयोग्यस्त्वयकथनम् । पद्मशुद्धिकथनम् । आचमने मुद्रनियमः । कुलधन्दनविधिः ।
आसनविधिः । प्राणायामविधिः । भूतशुद्धिविधिः । प्राणप्रतिष्ठाविधिः । अष्टादिव्यासविधिः ।
अङ्गन्यासकरन्यासयोः विधिः । माल्कान्यासविधिः । वर्णन्यासविधिः । श्रीकृष्णासविधिः ।
तत्त्वन्यासविधिः । वैजन्यासविधिः । गुह्याषोटान्यासविधिः । शिवशक्तिन्यासविधिः । मव-
पीठन्यासकथनम् । अन्तर्यागविधिः । वहिर्यागविधिः । तत्र अर्थादिविधिः । धानादिप्रयोगः ।
प्राणायामादिविधिः । मन्त्राकालपूजाविधिः । अष्टरणपूजाविधिः । पादोदकमाहायाकथनम् ।
महाविद्यापूजनादौ स्तुतकादेरप्रतिवन्धकताकथनम् । रम्भट्टपूजाविधिः । कालाशक्षोत्र ।
कर्पूरादिस्त्रोत्र । दक्षिणकालिकास्त्रोत्र । चरपरशुरामस्त्रोत्र । ब्रह्मगायाकथनम् । कालिको-
पनिषत् । कालिकाया जगन्मङ्गलकवचम् । कालिकाया सर्वार्थसारकवचम् । कालीकवच-
कथनम् । कालीकुमुकाकवचकथनम् । चैलोक्यमङ्गलकवचकथनम् । सर्वार्थसाधनकवचम् ।
अष्टशक्तिस्त्रः । चैलोक्यमोहनकवचम् । कालीसहस्रनामस्त्रः । महाशङ्कादिमालाविधिः ।
मालासंस्कारविधिः । एद्राक्षमाहादिशोधनविधिः । मन्त्रसंस्कारादिविधिः । मन्त्रसिद्धिलक्षणम् ।
कुमुकादिज्ञानीपायकथनम् । शिवाबलिविधिः । ब्रह्मादिबलिविधिः । पुरस्त्ररणविधिः ।
बीरपुरस्त्ररणविधिः । नियत्तोमविधिः । विशेषत्तोमपद्धतिः । त्रोमद्रव्यपरिमाणादिकथनम् ।
कामनाभेदेन त्रोमद्रव्यविशेषविधिः । कूर्मचक्रविधिः । ग्रहणपुरस्त्ररणप्रयोगः सूर्योदयपुरस्त्र-
रणप्रयोगः । श्रुत्कालीनपुरस्त्ररणप्रयोगः । रहस्यपुरस्त्ररणप्रयोगः । मन्त्रसिद्धिप्रमाणकथनम् ।
भूतलिपिविधिः । त्रिलोच्चीमुद्रालक्षणादिकथनम् । कुलाचारमाहायादिकथनम् । कुमारीऽ-
पूजाविधिः । दूतीयाग्निरूपणम् । योनिपूजादिविधिः । पञ्चमकारविधिः । विजयाकल्प-
कथनम् । मांसरोधनविधिः । मत्स्यशोधनविधिः । सुड्राशोधनविधिः । मैथुनशोधनविधिः ।
शत्रयोषु पीठनिष्ठपणम् । स्वयम्भूकुद्धमादिशोधनविधिः । शोणितशुद्धिकथनम् । स्वयम्भू-
कुद्धमादेरनुकर्त्तव्यकथनम् । वैरसाधनविधिः । तत्र शवस्त्रव्यादिकथनम् । विविधेन प्रकारेण

श्वसाधनविधिः । योगिनां नित्यकृत्यकथनम् । अय पट्कर्मकथनम् । तच उच्चादनविधिः ।
विद्वेषणविधिः । खाभनविधिः । अदर्शनक्रमकथनम् । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः ।
गुरुचरणचिन्तनप्रकारकथनम् ॥

No. 61. कालौसहस्रनामस्तुतिरत्नटीका, By पूर्णनिन्दः । Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 990 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur Mayamansiñha, Mahámahopádhyáya Candrakánta Tarkálajkára. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः कालैः ॥

प्रणम्य कालौचरणाविद्वं ब्रह्मादिभिर्द्युष्मनन्पुण्यं ।
सहस्रनामस्तुतिरत्नटीका ननोति तत्पादतत्त्वैकचित्तः ॥
कैलासशिखरे देवो ग्रकरं पप्रच्छ कैलाये किञ्चूते रम्ये नानारत्नविभूषिते
नानावृक्षताकीर्णे आप्ने नानापर्णिरवैर्युते चतुर्मण्डपसंयुक्ते चतुर्मण्डलेति
क्षचित् पाठः ।

End. यदा पाठयेत् पठेचेति दिवसं बन्धं न चरेत् अबन्धं दिवसं कुर्यात्
दत्यर्थः ।

इति गदितमशेषं कालिकावर्णरूपं
प्रपठति यदि भक्ता सर्वसिद्धीश्वरः स्थान् ।
अभिनवत्तुष्ठकामः सर्वविद्याभिरामो
भवति सकलसिद्धिः सर्ववीरा सम्भविः ॥
सर्ववीरा सर्वशेषा सर्वाधिका वा सम्भविभवेदिति ॥ ० ॥
इति संचेपतः प्रोक्तं किमन्धत् श्रोतुमिच्छति ।

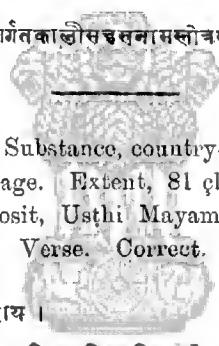
Colophon. इति पूर्णनिन्दपरमहंसविरचिता सुन्दरीवरदानाद्यमेधासामाज्यमासकालौ-
सहस्रनामस्तुतिरत्नटीका समाप्ता ।

विषयः । कालौसहस्रनामस्तुतिरत्नाद्यस्य कालौसोचस्य आद्यानम् ।

No. 62. कालौसहस्रनामस्तोत्रटीका । Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 608 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1744. Place of deposit, Kánpálápárá, post office Naiháti, Paññita Rámatáraṇa Thákura. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.	ॐ नमः परमदेवतायै । अथ कालीसहस्रनामटीका । कालों कल्याणकच्चों करकलितकरा लक्ष्मीन्द्रियं क्षमाङ्गीं । (.....) अथ परमकारणिकः परमशिवो गुरुतिगुरुतरां परविद्या कलिकलुषहरां श्रीमद्विषयकालिकां श्रीविद्याप्रकाशतः सहस्रनामां टीकां प्रकाशयति कैलास इत्यादिना ॥
End.	महाकालसंहिता कालीकालसम्बादे सुन्दरौक्रियाविशेषणमिति वाच्याय नथा पठन्ति तदि भावमिति ।
Colophon.	दूति श्रीमदादिनाथमहाकालीकालसंहितायां कालीकालसम्बादे सुन्दरौक्रियाविशेषणमिति वाच्याय शकाब्दा १०४४ ॥

विषयः । महाकालसंहितान्नार्गतकालीसहस्रनामस्त्रैव स्य वाच्यानम् ।

No. 63. कालोत्तम् । Substance, country-made paper, 11×2 inches.
Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 81 clokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Usthi Mayamansiñha Kálícañdra Nyáyá-
laṅkára. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.	ॐ नमो गणेशाय । कालोत्तरं प्रवद्यामि राशिमाश्रित्य केवलम् । येन विज्ञानमात्रेण सर्वज्ञत्वमवामुयात् ॥ खमावो लक्षणैव अपदत्युत्सैव च । कालमत्युष्य सर्वेषां कालोत्तरः प्रकाशकः ॥ भावचिक्कापदत्युष्य महामत्युत्सैव च । राशिकमेण विज्ञेया यत्र कालोत्तरो हि यः ॥
End.	परे चायायणे भासि नवम्यां चितपक्षके । मुरोऽङ्गिरा वेददण्डे शूलरोगेण नग्नति ॥
Colophon.	इति कालोत्तरं समाप्तम् ॥

विषयः । राशिकचनादियोगक्रमेण अकालमरणादिनिरूपणम् ॥

No. 64. काव्यप्रकाशविस्तारिका, By परमानन्दचक्रवर्ती । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 43. Lines, 7 on a page. Extent, 1429 çlokás. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naiháti, Pañdita Haraprasáda Cástrí. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य यत्प्रस्थाद्यपत्रवर्णं नालि तेन प्रारम्भवाक्याभावात् अदादशपत्रस्थित
द्वितीयोङ्गासस्य प्रारम्भवाक्यं लिख्यते)
अञ्जनादृत्तिनिरूपणोद्देश्यलग्नदात्मकविभागपरं द्वितीयोङ्गासं धावत् तत्-
क्रमेषेत्यादि प्रथमं शब्दस्य ततोऽन्यस्येत्याद्यर्थः क्रमस्य ।

End. (अस्य शेषांश्चपिण्डितत्वात् अनचलार्दिगत्यवस्थाद्वितीयोङ्गासस्य समाप्तिवाक्यं
लिख्यते)
इति सहकारिणोङ्गदृष्टिस्तिस्तेन तादृशशब्दस्यैवान्वयव्यतिरिकान्वयविधानात्
अतएव शब्दसूखलब्यप्तेभृ इति भावः ॥

Colophon. इति श्रीपरमानन्दचक्रवर्त्तिकौ काव्यप्रकाशविस्तारिकायां द्वितीयोङ्गासः ॥*

विषयः । काव्यप्रकाशनामकालाङ्कारप्रस्था आद्या ।

No. 65. काशीतत्वप्रकाशिका, By इषुनाथेन्द्रशिवयोगी । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 645 çlokás. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Crinagara, District Dháká, Babu Rajaníkánta Guha. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये । मत्स्यपुराणे ।
यथा नारायणः श्रृङ्गो देवानां पुरुषोत्तमः ।
यथेष्वराणां गिरिशः स्थानानामेतदुत्तमम् ॥
ब्रह्मपुराणे ।
मत्स्यः पुरुषो नालि लत्समा नालि चाङ्गना ।
चविसुक्तसमं त्वेचं न भूतं न भविष्यति ॥
ब्रह्मपुराणे । मार्कण्डेय उवाच ।
एकमेव जगद्ग्राथ इच्छेयं लत्प्रसादसः ।
होकानाम्ब इतार्थाय नामाभारप्रशान्तये ॥

भैवभागवतानास्य वेदार्थप्रतिषेधकम् ।
 अस्मिन् क्षेत्रवरे पुण्ये निर्मले पुरुषोऽप्तम् ॥
 शिवस्यायतनं देव करोमीति परं महत् ।
 प्रतिष्ठेयं यथा तत्र तत्र स्थाने च शङ्करम् ॥
 ततो ज्ञास्यन्ति लोकेऽस्मिन् रक्तदूर्णी उरीश्वरौ ।
 प्रत्युत्पात्त उग्नद्वायः स पुनर्स्तं महामुनिम् ॥
 यदेतत् परम् देवं कारणं सुवनेश्वरम् ।
 लिङ्गमाराधनार्थाय यस्य ते मतिरौद्रश्च ॥
 भम इषेन विषेन्द्र द्वय शोऽप्न शिवालयम् ।
 तत्प्रसादात् शिवलोके तिष्ठते लं तथात्ययम् ॥
 शिवे संस्थापिते विष्र समस्तश्चापनं भवेत् ।
 नावयोरन्तरं किञ्चिदेकभावौ हिष्ठाणतौ ॥
 यो रुद्रः स स्थं विशुद्धीं विष्णुः स भद्रेश्वरः ॥
 उभयोरन्तरं नात्मि पवनाकाशयोरिव ॥
 मोहितो नाभिजानाति स एव गरुडध्वजः ।
 दृष्टध्वजः स एवेति विषुरद्विलिङ्गिकमः ॥

End.

पराश्वरोपपुराणे ।

अचैवोत्क्रममाणस्य अनुमावस्य केवलम् ।
 वेदवेदानासारस्य प्रणवाल्लास्य पार्थिति ॥
 त्रिष्ठुणस्त्वर्थं भूतोऽहं संसारद्वावक्षिरात् ।
 कृपया मामकं रूपं परिपूर्णं परामृतम् ॥
 आनन्दं सत्यचिद्रूपं तावकं तमसः परम् ।
 स्थं भूतं निराधारं दास्यामि ॥
 अचैव मरणं सम्यक् यस्य सिध्यति देहिनः ।
 विज्ञानसाधनं तेन सर्वं पूर्वमुठितम् ॥
 सेवया ... विनश्चन्ति पापानि सकलानि तु :
 सेवयास्य समं नात्मि प्रायस्यितं न संशयः ॥
 तस्मात् सर्वं परित्यज्य क्षेत्रमेतत् समाप्त्येत् ।
 लया मया च देवेशि सेवितव्य महर्धितिः ॥
 क्षेत्रस्यैवास्य माहात्म्यं मया वक्तुं न गृष्यते ।

जावालोपलिष्ठत् साक्षात् खयं जानाति वा न वा ॥

ग्रन्थसंख्या पुराणानि सादरं तस्य पार्बति ।

वदनि लोकरक्षयं महास्यानस्य भैरवम् ॥

Colophon. इति शिवयोगिरघुनाथेन्द्रिविरचिता काशीतस्त्रप्रकाशिका समाप्ता ॥

विषयः । मत्यपुराण-बायुपुराण-ब्रह्मपुराण-पराश्रोपपुराण-कूर्मपुराण कालीपुराण-पद्म-
पुराण-खन्दपुराण-महाभारतीयवनपर्व- चरित्रं शृङ्गज्ञावालशुति-लघुज्ञावाल-चेताश्वतरोपनिषद्वत्तन्त्र-काशीखण्डप्रभनिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः काशीचेतस्य माहात्म्यसूचकानां वचनानां
संघः प्रसङ्गतस्थाच एव धर्मेच्चर-केदारेश्वर-कृष्णवासेश्वर-कौरेश्वर-वैरेश्वर-दुर्गा-मणिक-
र्णिकादीनां माहात्म्यकीर्तनम् ॥

No. 66. काशीभाष्यामृतं, By रामरत्नवन्दोपाध्यायः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 355. Lines, 8 on a page. Extent, 8520 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala Mayamansiñha, Pañdita Harinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः काशी ।

काशीविश्वेशनारथ्यएग्नप्रसुखाग्नं सर्वदेवान् प्रणम्य

नला गोस्वामिन श्रीगुरमतिविनयैः श्रीधरानन्दसंज्ञं ।

काशी ब्रह्मेव साक्षादिति हृदयसुखं तत्सदाज्ञामुसारात्

काशीभाष्यामृतं संविरचयति सुदा रामरत्नाष्टवन्द्यः ॥

चातराथामवास्यादौ काशीवासी ततः परम् ।

श्रीरामरत्नवन्द्यः स कालचन्द्रिजार्थदः ॥

श्रीश्वामाचरणाष्टवन्द्यन्वयतेः काशीं सभा सत्प्रभा

तस्यां काशीकथा सदा समुचिता न त् काशीभाष्यामृतं ।

अक्षीकृत्य तदाज्ञया प्रसुदितः श्रीरामरत्नो दिजो

वाक्यानां रचनाकृद्वच्च सुदा श्रीकालचन्द्रो दिजः ॥

विश्वेशं माधवं दुण्डे दण्डपाणिष्ठ भैरवं ।

वन्दे काशीं गुरुं गङ्गां भवानीं मणिकर्णिकाम् ॥

इति उत्त्यन्दिता । त्रुतिस्मृतिपुराणेतिराप्रसिद्धा काशीसुक्षिरनुचमा-

इति ।

End.

सुक्तिनेत्राणि सर्वाणि यत् संसेवोदितं फलम्
 पश्चराचात्तदनास्तु निषेद्य मणिकर्पिकाम् ॥
 प्रयागस्थानपुण्येन यत् पुण्यं स्थार्च्छवप्रदम् ।
 काशीदर्शनमाचेण तत् पुण्यं अदयास्त्विह ॥
 यत् पुण्यमस्वमेषेन यत् पुण्यं राजस्त्वयतः ।
 काश्चां तत् पुण्यमाहोति चिराचश्यनाद्यथमौ ॥
 तुल्यापुरुषदानेन यत् पुण्यं सम्भगायते ।
 काशीदर्शनमाचेण तत् पुण्यं अदयास्त्विह ॥
 इति विश्वोर्वचः श्रुत्वा देवदेवो जगत्पतिः ।
 एवाच च प्रसदादा तथास्तु मधुसूदनः ॥

Colophon. इति काशीभाष्यामृद्वैद्याशीतितमः परिच्छेदः :

विषयः । काशीभाष्यकरणप्रयोजनकथनम् । ज्ञानाद्यभिमानभञ्जनावश्यकालकथनम् । भव-
 वरादिनिरूपणम् । दिवोदासीशाठनवर्णेनम् । बारणाचतुर्माहात्मादिकथनम् । चिमालयपार्श-
 विश्वतसीम्यकाशीमाहात्माम् । धार्चत्या एकावशनगमनादिवर्णेनम् । हरिहरामेदनिकप्रणम् ।
 पश्चपुराणोक्तकाशीमाहात्मादिकथनम् । सर्वसम्मतकाशीसुक्तिनिरूपणम् । युग्मधर्मनिरूपणम् ।
 आसभित्तावारणादिकथनम् । काशीसर्वेऽन्तमल्लादिनिरूपणम् । काशीप्रादुर्भावादिकथनम् ।
 कपालमोचनतौर्थमाहात्मादिकथनम् । ब्रह्महत्यादिपापनिष्ठुतिनिरूपणम् । ज्ञानोपदेशादि-
 दिनिरूपणम् । काशाशत्र्यनिरूपणम् । निर्वाणपरोचादिनिरूपणम् । काशीक्षतपापप्रायचिन्ता-
 दिनिरूपणम् । निषुण्डोर्जपुण्ड्रधारणादिनिरूपणम् । शिवापराधभञ्जनादिप्रकारकथनम् । गङ्गा-
 भाष्यामृद्वैद्यादिनिरूपणम् । त्रासूप्तमाहात्मादिकथनम् । शिवप्रसादभाष्यात्मादिकथनम् । शिव-
 पूजाविधादिः । काशाश्रितसर्वतौर्थनिरूपणम् । तारकोपदेशकथनम् । काशीश्रितपापयात-
 नादिवारणप्रकारनिरूपणम् । शिवविश्वामृद्वैष्मयभावभञ्जनादिकथनचेति विस्तरः ॥

No. 67. कौस्त्रूतं, By शास्त्रोपालः । Substance, country-made paper,
 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 238 clokas. Charac-
 ter, Bengali. Date, S. K. 1778 Place of deposit, Dhánuká, Post office
 Pálanga, District Faridpura Pañdita Jagadbandhu Vidyábhúṣaṇa. Ap-
 pearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

विश्वुद्वैरोच्छलनिवसनं शोणपादारविन्दं
 वर्चोत्तंसं नयजल्लधरम्यामस्मोरुषाचं ।

कूजद्वंशीविलासदधरं सुन्दरं सोरवक्षं
 पूर्णानन्दं किमपि ललितं ज्योतिरालोकयामि ॥
 उन्दरण्डे खगमगकुषाक्षाद्ग्रन्थे तटान्ते
 भास्त्रव्युथा दयितविरहोक्षापसन्नापितानां ।
 गोपस्त्रीणां इशां मण्डले दुःखिनीनां
 चाच्छिन्हुः नर्मभित् सर्वदासौत् ॥
 मध्ये तासामपि च शश्मुभे तप्तकाञ्चखराङ्गी
 सुश्रीणीलां कमलाङ्गदलश्यालसत् कर्षिकेव ।
 दीना चीणा सञ्जलयना नीरसा..... कप्ती
 अत्यु नैच्छद्विरहद्वनोक्षापतप्ता तदा किं ॥
 काचिद्दुग्धोपि विनयवचनैः सानवयिला स्वगाच्छों
 भर्तुवर्त्तन्तगमनसुखनं जीवनं सानुमेने ।
 इत्यं चिन्नाकुलिनहृदया पञ्चिणं कौरमारात्
 ग्रीत्यापश्चत् सुरसिकमनोऽहारिणं विलचक्षुं ॥
 प्रत्युचे तं सुमधुरगिरा ग्रीणयिला वराङ्गी
 कौरास्त्राकं लमतिकुशज्जो दौत्यकर्मण्युतामिन् ।
 वन्यस्त्रीणां विविधवचनं लनुखोद्गीतहृष्यं
 शोष्यत्येव प्रशुद्धितमना साधवो यादवाप्नः ॥ रत्यादि ॥

End

कार्बं कोवा सम तु दयितो नैव किञ्चित् स्मरामि
 ह्येकः कोऽपि स्फुरति हृदये प्रयामलाहोऽग्निरूपः ।
 कस्माङ्गेतोद्दृष्टि स च मां निर्देयः किं करोमी-
 त्युक्ता भूमौ न्यपतदिव सा संस्तास्यस्त्वाच्छी ॥
 क्षत्र्यायावैदयितुभपि तां दुर्द्वशां तत् प्रियाया
 अत्यौत्कपड्यात् अठिति मथुरां नागराय प्रियाय ।
 उन्दरण्डाद्ययितहृदयो व्यस्तरूपः प्रत्ये
 कीरो धीरः सुसदुपक्षतौ दौत्यकर्मैकदत्तः ॥
 राधादेवीविरहसितोपेन्द्रलीलारहस्यं
 ... नैदं कृतमपि मया कौरदूताक्षकायस् ।
 प्रभवकविना रामगोपालकेन
 प्रेमामानोऽवृतमिव सदा सम आस्त्रादयनु ॥

दोर्दर्पण वशीकृताः क्षितिभुजो यस्येष वहावनौ
यस्याश्चेषुगुणप्रदीप्त्यशसा प्रच्छादिनं श्वातलम् ।
वर्णने परिपत्तु यस्य कवयः श्रीकालिदासोपमाः
कार्यं कोरवचोचरं विमनुते तस्यैकसभ्यो बुधः ॥ समाप्तोऽयं प्रम्यः ।

Colophon. शाके वहविद्वैलक्षितिपरिगणिते मार्गशीर्षे कृजाहे
तारिष्याः पादपद्मं स्वरहरहृदि ध्यायमानं सुनीम्नैः ।
नला कौराष्ट्राकूतं सुमधुरवचः स्त्रीयपाठार्थमेतत्
बालेखीदुरामनाथो बदुरिष्व च गुरोः संस्करन् श्रीयुताङ्गिं ॥
श्रीदुर्गाचिररथे सदा भवतु मे भक्तिः पदाञ्जं गता ॥

विषय । कौरमुखेन मधुरागतं श्रीकृष्णं प्रति श्रीराधाशाः सन्देशप्रेरणम् ॥

No. 68. कौर्त्तनचिन्नामणिः, By रघुनाथभट्टः। Substance, country-made paper, 8 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent, 176 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartalá Vrddhanagara Pañdita Mineçvara Sárbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगौरविष्णुर्जयति ।
चथ कीर्तनचिन्नामणिलक्षणम् ।
श्रीवाल्मीकिपुराणे यथा ।
श्रीमद्भूपगोस्त्रामिपदारविन्दचिन्नया ।
श्रीतचिन्नामणि र्यन्यः श्रीरघुनाथेन निर्मितः ॥
चरितं यथा ।
निमन्त्रणाधिवासादिभावकानात्म गायकाः ।
मात्परिधिरागाणां यस्त् यत् कौर्त्तनलक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End. सर्वत्र स्वरप्रभेव(?) गौराङ्गः सदयो भवेत् ।
पार्च्चदं तथादपेण प्रतिज्ञामहु सङ्गमम्(?) ॥

Colophon. इनि श्रीरामाद्भूतिपुराणे भरद्वाजं प्रति श्रीवाल्मीकमुन्मुक्तं तदुहृतः संग्रहः
श्रीरघुनाथभट्टगोस्त्रामिरचितः कौर्त्तनचिन्नामणिप्रन्यमिति एकशाखपञ्चवोक्तः
सम्पूर्णम् ॥ (?)

विषयः । कौर्त्तनस्य लक्षणादिकथनम् ॥

No. 69. कुमारिकाखण्डः स्कन्दपुराणैयः । Substance, country-made paper, $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 182. Lines, 10 on a page. Extent, 7,025 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1724. Place of deposit, Calcutta. Çyāmapukur Visvakosa Office. Bábu Nagendra Nátha Basu. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सुनय ऊचुः ।

दक्षिणार्णवतीरेषु यानि तीर्थानि पञ्च च ।
तानि ब्रूहि विशालाच वर्णयन्ति तानि च ॥
सर्वतीर्थफलं येषु नारदाचा वदन्ति च ।
तेषां चरितमाहात्म्यं श्रोतुमिच्छामहे वयम् ॥
उथयत्रवा ऊचाच ।
शृणुध्वमद्भुतं पुण्यं तत्कथां कुमारनाथस्य महाप्रभावम् ।
द्वैपायनो यन्म चाह पूर्वे दर्शन्बुरोमोद्धमचर्चिताह्न ।
कुमारजीता गाथाच श्रूयतां सुनिसत्तमाः ।
था सर्वदैवर्मुनिभिष्य पूजिता ॥
साध्वाचारस्त्रात्मतीर्थं यो गिरेवेत मानवः ।
नियतं तस्य वासः स्थानम् लोके यथा मम ॥

End.

इति वो वर्णिनः पुण्यो महीसागरसम्भवः ।
शृणुध्वम् संकीर्त्यश्वेन सर्वपौपैः प्रसुच्यते ॥
य हृदं आवद्यदिद्वान् महीमहामात्रसम्भवम् ।
सर्वपापविनिर्भुतो रद्दलोकसवाम्रुयात् ॥
गुप्तचेतस्य सकलं माहात्म्यं आवश्यच्यदि ।
सर्वैश्वर्यमवाप्नोति ब्रह्माहत्यां व्यपोहति ॥
श्रुतैवमसिखिलं खण्डं ब्राह्मणाय निवेदयेत् ।
यथाशत्या सुवर्णच गां भूमिं प्रयतः शृच्छिः ॥
सन्तुष्टे ब्राह्मणे तुष्टो महेशो जायते म्रुवम् ।

Colophon.

इति श्रीस्कन्दपुराणे कुमारिकाखण्डे गुप्तचेतनाहात्म्यं । अत ऊर्द्धे कपिलाः
खानोपाल्यानं यस्यायमाद्यस्त्रोकः । श्रीनक ऊचाच ।
स्मृत माहात्म्यमतुलं गुप्तचेतस्य स्फुचितं ।
स्थानस्य कापिलस्यापि माहात्म्यं वक्तुमर्हसि ॥
श्रामस्तु ॥ श्रीसंवत् १८४५ ॥ शकाब्दा १७१४ ॥

विषयः । पश्चतीर्थादिनिरूपणम् । दानप्रसंशादिकथनम् । युग्माकादिनिरूपणम् । नोरदू-
षक्तानप्रतिलादिः । मर्जीप्रादुर्भावादिकथनम् । कुमारैषमाहात्मादिवर्णनम् । तारकविजयादि-
वर्णनम् । पश्चलिङ्गोपाख्यानादिः । भूर्स्वित्यादिनिरूपणम् । वर्करेत्तरमाहात्मादिकथनम् ।
भवाकालप्रादुर्भावकथनम् । युग्मवस्त्वादिकथनम् । सहाकालमाहात्मादिकथनम् । भवादित्य-
भाहात्मादिकथनम् । दिव्यवर्णनादिकथनम् । जयादित्यमाहात्मादिकथनम् । सहाविद्या-
साधनादिकथनम् । वर्षरीकोपाख्यानादिः ।

No. 70. कुलद्वामणिः । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches.
Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 504 clokas. Character, Bengali.
Date ? Place of deposit, Hálisahar Khásváti Mahádeva Bhattá-
cháryya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । भैरव उवाच ।

असंख्या विपुरा देवि असंख्या च काञ्छिका ।
वागीश्वरी सचासंख्या सथा नदित् कुलाकुषा ।
मातङ्गिनी सथा पूर्णा विमला च सुनायिका ।
विपुरैकजटा दुर्गा याखाश्च कुलमुन्दरी ॥
वैष्णवं गाण्यपत्यश्च मधासौरमन्तं सथा ।
श्रीवं शङ्करजामच्च तत्त्विष्ठित भूतसमवयम् ॥
चतुःषष्ठिष्ठ तन्त्राणि माटका मुत्तमनि च ।
मधामाया (सञ्चब्दच) योगिनीयामञ्जसमवयम् (?) ॥
(तहसद्यरकन्वाम) भैरवाष्टकमेव च ।
(वक्षेरुपाष्टकं ज्ञानं) आमस्त्राष्टकमेव च ॥ (?)
मन्त्रज्ञानं वाहुकिञ्च मंडासमोहनं सथा ।
मच्चाशङ्कं मच्चादेवं यतुर्लं वातुकोऽप्य ॥
वर्णपेशं मोहनेशं विघ्नेश्वरमेव च ।
इष्मेतानि तन्त्राणि तथान्यदपि कोऽप्तिः ॥
शुभा देवि न कुवापि यातान्वदासि भैरवि ।
तत् कर्य वद तुशोणि मथि तत्पादवर्जिति ॥
देशुदाय ।
दृश्यु देव परामन्द परमार्थविश्वारद ।
योगिनीसुक्तकाञ्छय उपायं कथ्यते सथा ।

End.

भूतशुद्धिं प्राणायामसु वौजं एड़ूं विधाय विलवपने एतमन्तं विलिष्ट
 चदलोङ्गां युवतीं समानीय तस्या योग्नी भगमालां समूच्य तत्र यस्तं
 संख्याय आयेत् ।
 चक्रज्ञवेष्टुसंकाला तदसारणविप्रहात् ।
 चिक्कयेत् योग्निरां योग्नी लोभयेत् परमेश्वरीम् ॥
 इति आला गच्छादिभिरभ्यर्थं पुनः इत्यै दद्यात् ।
 किं पुनर्मानसं देवि नैलोक्यमपि मोहयेत् ।
 प्रकारान्तरमाह । भूतशुद्धिं प्राणायामसु विधाय युवतीमध्ये के यस्तं
 संख्याय आयेत् ।
 रक्षावलां लिखं आला लद्वीयमस्तु तसः ।
 तस्या शुद्धिं अरेहिद्यां उद्यतपीयुथवर्णीय ॥

विषयः । गुरनिरूपश्च । आनादिविकृपश्च । कुलदेवतापूजादिभिरूपश्च । कुलाङ्ग-
 आदिभिरूपश्च । यन्त्रादिसेव्योपायकथनश्च । कुलाचारादिभिरूपश्च । समयाचाररक्षादि-
 निरूपश्च । सद्यपामादिविधिः । वेतालादिसिद्धिप्रकारः । कुलाचारसङ्केतनिरूपश्च । प्रथो-
 गादिचेति ।

No. 71. कुलदीपिका । Substance, country-made paper, 15 x 7 inches.
 Folia, 47. Lines, 10 on a page. Extent, 940 clokas. Character,
 Nágara. Date ? Place of deposit, Káçidháma Vindhyaçvarí-
 prasáda Dube. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । अथ कुलप्रदीपिका हिष्ठाते । ॐ परापराये नमः ।
 अमामि प्रथमां देवौ आदिमूर्तिं सनातनीम् ।
 चिक्कयोऽप्यमानस्यां विज्ञानज्ञानरूपिणीम् ॥
 विलोक्य कुलभास्तु सम्प्रदायचयं सम ।
 कौस्तिकानां द्वितीर्थाय क्रियते कुलदीपिका ॥
 अथ इष्टिक्रमे इष्टिरूपमे शिव उवाच ।
 रक्षातिरक्ष्य तद्यदे इष्टशु साम्रतम् ।
 आदिनारायणः साक्षात् परं ग्रन्थः स एव हि ॥

End.

आधारविद्याषट्कस्य पुनरंग्रहित्वं लक्ष्मात् ।
 कुलविद्या परा चेव रक्ष्य योग्निर्दी तस्या ॥

ग्रामबोतु धहङ्गेखा समयापरबोधिनी ।
 कुलपञ्चाचरौ पञ्चदण्डाभ्यर्णा सुनरात्मिका (?) ॥
 कौलविद्या तथा प्रोक्ता गुदक्रमविभर्णी ।
 समानाख्यादिसङ्केता विदानुरागपूर्विका ॥
 वाग्वादिनी ततः पश्चात् प्रोक्तानुचरशाहरौ ।
 पीड़शी मूर्तिविद्या च चिरूर्तिः पुरस्तुत्तरौ ॥
 सप्रविंशतितत्त्वान्तं मौनकेतुकलात्मिका ।
 अध्वरमिदं दिव्यं षड्यसचितं क्रमात् ॥
 ऊर्ज्जं श्रीपादुका पूर्वे चरणान्तं क्रमादृत ।

Colophon. इति श्रीकुलदीपिका समाप्ता ।

विषयः । दग्धमहाविद्यामन्त्रामुष्टानादिनिर्णयः ।

No. 72. कुलपञ्चिका, By महेशः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 533. Lines, 11 on a page. Extent, 27,797 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Kolágrám, District Dháká, Cri Hariçandra Ghaṭaka. Appearance, new. Generally Prose. Incorrect.

Beginning. अं नमो गणेशाय । अथ कुलपञ्चिका लिखते ।
 वालकानां चितार्थाय निर्देषकुलपञ्चिका ।
 क्रियते श्रीमहेशन कुलीनस्तीपकारिका ॥
 षट्निंश्चद्वन्दमालोक्य निर्देषसत्र वक्ष्यते ।
 निर्देष इति पदमिति द्वन्दभग्नविषयकः ॥
 हन्दशस्त्रेनाच सुनिरुचते ।
 फुलिया खड्दहस्यै बङ्गवोऽथ रवीकरः ।
 आचारज्ञस्तथा ख्यातः सुरादहड्मेष च ॥
 वाणोऽथ ग्रंखरस्त्वद्भूत्वाधिविषयका ।
 राढे वङ्गे समाख्यामा निर्देषकुलयूथकाः ॥

इत्यादि । यूथं द्वन्दं मेलू इति पर्यायः । तन्मेलत्वावच्छिन्नस्य यूथं निर्देषरूपम् । तन्मेलू यूथादि प्रकरणमेदेन कथते । इत्यादि ।

End. राजवक्षमस्य कन्या वं कौर्तिनारायणं प्रं तत्पुत्रामसोऽनकुम्भूषधयः अस्य

कन्या विं मुं रामसनोष प्रं वं धर्मनारायण प्रं तत्पुत्र रामगतिविद्याभूषणः
अस्य चें मुं रामसनोषः प्रं तत्पुत्राः निमचाँद गोकुल वंशिवदन्नाः ।

Colophon. (अतःपरं न लिखितं)

विषयः । वहीयरादीयकूलीनानं वंशाक्षीकीर्तनम् । तेषामार्पितेष्यादिकीर्तनम् ।

No. 73. कुलसंहिता वा नवरात्रादि कुलसंहिता । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 768 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, District Dháká, Vikramapura Májpádá Bábu Rásavihári Ráya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

कालीतन्त्रं समालोक्य यामलं भूतजागरम् ।

कुञ्जिकातन्त्रं राजध खचरीसाधनं तथा ॥

कालीतन्त्रं वीजतन्त्रं विविष्य परया सुदा ।

कथ्यतेऽनिप्रथलेन साधकानां हिताय च ॥

भन्दरस्यं महादेवं भगवन्तं भद्रेश्वरम् ।

पत्रच्छ भक्तिसंयुक्ता प्रेमविकल्पमानसा ॥

वचःस्थलसमाचौना विपरीतरतातुरा ।

श्री पार्वत्युवाच ।

केनोपायेन देवेश इतं सिद्धिर्भवेष्टुशाम् ।

तथे वद दथासिभ्यो भक्तानुप्रदकारक ॥

कौलाचारं विशेषेण शवादिसाधनं तथा ।

वदख गिरिजानाथ यदि स्त्रेहोऽस्ति भत्प्रति ॥

इति देवा वचः शुल्का भगवान् शङ्करोऽप्रवीत् ।

खौखभावोऽतिशुर्वर्ण्यो योगिनामपि सुन्नते ॥

खूचवारसच्चाणि वारितासि भया प्रिये ।

तथापि तव चापल्यं वारितुं नैवभीष्मरः ॥

तवस्त्रेहेन भक्ता च प्रेक्षा च गिरिचक्षवे ।

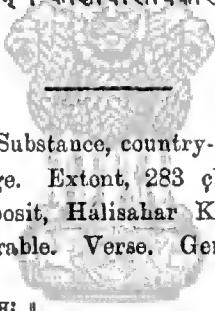
दासोऽहमिति से छत्रावश्यानित्पुनिर्मलम् ॥

वदामि अगतां भातः शङ्खं साक्षिता प्रिये । इत्यादि ।

End. एवं गीतहृषिव सर्वथां प्रदायकम् ।
 नवरात्रि मिदं हेवि गोपनीयं लया प्रिये ।
 यथा जारो जनन्यस्य यथान्यस्य च सङ्गमः ।
 यथा जारो गोपनीयो भर्तरि प्राणवद्वभे ॥
 तथेऽगोपनीयस्य न प्रकाश्य लया तुलः ॥

Colophon. इति महारथस्य शिवपार्वतीसंवादे नवरात्रादिकुस्यंचिता समाप्ता ।

विषयः । तत्र कौलधर्मगिरुपशम् । अथ साधकस्तत्त्वादिकथनम् । साधिकास्तत्त्वादिकथनम् । कौलानां पूजाकामविधानम् । तदपलादिकथनम् । पष्टस्तत्त्वविरुपशम् । मत्स्यादिग्रोधविधिः । वस्त्रहानविधिः । पात्रपद्मादिविधिः । अपविधिः । तर्पणविधिः । कल्पो वीरभावस्य प्राणस्तत्त्वादिकथनम् । साधनविधिः । तत्तदेशादिनिरुपशम् । कौलानां कर्त्तव्याकर्त्तव्यविधानम् । कौलगुरुपस्तत्त्वादिकथनम् । कौलाचाराधिकारनिरुपशम् । गुरुप्रसंसादिकथनम् । कौलरथस्यकथनम् ।

No. 74. कुञ्जसाम्बद्धी । Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 283 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Halisahar Khásváti Mahádeva Bhaṭṭá-cháryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगुरवे तसः ॥ मन्त्रमेव नयने
 नमामि यत्पुरुषं परं ब्रह्म च सर्वदा ।
 शब्दस्यार्थरुपरसगम्भाकारविवरितम् ।
 साधकानाम्प्रचिन्हानां एतस्तेष्व तद्दृढ़ ।
 दृष्टिपालसंचार तत्त्वते द्वन्द्यादाकम् ॥ (?)
 प्रथमं सर्वज्ञोकानां सर्वरात्रसुखप्रदं ।
 प्राचीनावस्थमयम् शिवाकारन्वयमयम् ।
 कैलासशिखराचीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 शब्दत्यक्तिम् उमा देवी शूष्ठि ज्ञानं सर्वेव ॥

End. अनुपमं विराकारं विशब्दः शब्द उच्चते ।
 अथवां निर्मलस्त्रैव शून्यतापि निरङ्गनम् ।
 देवदाक्षसारसर्वसं उमाप्य शिवभाषितम् ।
 शिविदं सर्वेवोगानां भावं काय्या विचारणा ॥

Colophon. इति योगशास्त्रे उमामहेश्वरसम्बादे कुष्ठसाम्भवौ समाप्ता ।

विषयः । आधारिकज्ञानसुद्धासीर्थादिग्रन्थपत्रम् ।

No. 75. कृष्णकर्णामृतटीका (सारङ्गरङ्गदा) By कृष्णदासः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 36. Lines, 11 on a page. Extent, 1,188 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit. Vāñkurā Kuncekol Bábu Yogindranátha Siñha Deva. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णाय नमः ।

यद्वावभावितधियोऽथ वाचां सुद्धामि दुर्जमतमासुनिपुणवानां । (?)
राष्ट्रोद्धुकं मदनमोहनमयुतं तं राधाप्रसेवितरसोऽधितं ननीतिष्ठ ॥
कृष्णाद्वापरिकृ यस्य विष्णवान्नामयकृष्णपि ।
निचलैव सदा भाति तं श्रीचैतन्यमात्रवे ॥
वरमनी कृष्णमाधुर्यकेलिहोऽस्यप्रभादम् ।
कैविज्ञ भावता सम्यग् द्वैष्या लीजाद्वकृष्ण गीः ॥
मम्बोऽपि कवित् श्रीकृष्णपदाभ्योजसधूमदः ।
कृष्णकर्णामृतवाचानां विष्णपोति यथामति ॥

End. अल्पुष्टे पथि मेऽन्धस्य स्तवस्तुपदगतीर्मुक्तः ।

स्तवपायादिदावेन सनः स्तवस्तुभ्यनम् ॥

Colophon. श्रीकृष्णपदवानि कृष्णदासेन निर्मिता ।

कृष्णकर्णामृतव्यैवा डीका सारङ्गरङ्गदा ॥

विषयः । कृष्णकर्णामृतवामकस्य भक्तिप्रबन्धं व्याख्यानम् ।

No. 76. कृष्णामार्थप्रकाशः । Substance, country-made paper, $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 468 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Visṇupura Krisspaganja Çāçibhū-ṣāṇa Gosvámí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः श्रीकृष्णनामे ।

श्रीचैतन्यमुखोऽर्थो वरेष्वाति वरेकाः ।
मञ्जयमो जगत् प्रेमि विजयनां तदाङ्गयाः ॥
कृष्णचैतन्यमद्वैतं वित्यानन्दं सभक्तव्यम् ।

अत्ता ततोमि तत्प्रीचै तद्वासार्थप्रकाशकम् ॥
 युगेषु धर्मपादानां नियमस्तेषु साधनम् ।
 कलौ तु इरिनामैव केवलं गतिरित्यपि ॥
 नामिनाम्नोरभिन्नलं तस्मादधिक्यमित्यपि ।
 नामां साधनकृपलं सर्वसाधनगैरवम् ॥
 देशकालादिप्राचाराणां नियमाभाव इत्यपि ।
 बङ्गजन्महु गोविन्दसेवालभूत्वसेव च ॥
 सर्वार्थसाधनविधिनिष्ठकानाम्भू दूषणम् ।
 क्षतार्थलं तथराणां व्यतिरेकेण गर्वणम् ॥

End. सर्वचनामां पुण्यानां चिराहृत्या तु यत् फलम् ।
 एकाहृत्या तु क्षयास्य नामैकं तत् प्रयत्नति ॥
 पद्मपुराणे ॥

मारकं रामनाम स्यात् क्षयानाम च पावकम् ।
 मारकाज्ञायते मुक्तिः प्रेम भक्तिय पावकात् ॥
 युग्मलनामाहात्माम् । भविष्योमरे नारदं प्रति भगवद्वचनम् ॥
 मद्वामलक्षणापेन यत्पलं लभते नरः ।
 नत्पलं समवाप्नोतिराधक्षयेति कौ भैनात् ॥
 क्षयेति द्युष्टरं नाम राष्या सह यो वरेत् ।
 आङ्गत इव तस्माहं वसामि छृदि नारद ॥ * ॥

Colophon. इति क्षयानामार्थप्रकाशः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीराधाकृष्णाय नमः ॥

विषयः । युगेषु धर्मपादनियमयसाधनादिनिष्ठपणसुखेन इरिनाममाहात्मादिनिष्ठपणम् ॥

No. 77. क्षयाभक्तिप्रकाशः । Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 1,225 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, Viṣṇupura District Bāñkurā. Babu Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाचरणाभोजप्रशम्य परत्या सुदा ।

भानापुराणवाचेन तस्य भक्तिः प्रकाशते ॥

अज्ञानतिमिरव्यंसी परमार्थप्रकाशकः ।
 द्वैष्मभज्जिप्रकाशोऽसु प्रमोदाथ सत्ता सदा ॥
 अथ प्रतिष्ठितयन्परिसमाप्तिकारणं श्रीकृष्णमस्तारं महाभाष्यरति
 श्रीभागवतपद्येष ।
 नौमीचतेज्ज वपुषे तदिदं वराय
 गुञ्जावतंसपरिपक्षलसन्मुखाय ।
 यम्यसजे कवलवेचविशालवेण-
 स्तस्त्रिये चदुपदे पश्चपाङ्गजाय ॥
 तथैव यन्प्रतिपादं श्रीकृष्णमानस्तरं महाभाष्यरति । श्रीविष्णुयामस्त-
 र्हंचितावचनेन द्वाभ्यां ।
 इह छलु सकलपुरवार्थसंयमानानानानुपायमनुसरता श्रीभगवद्भज्जितमेव
 परमोपायलेन सत्तः पुरषार्थलेन श्रीभागवते परमरव्यं श्रीवेदथास उप-
 निवृत्य । अन्यनिरूपत्वं भज्जिनिरूपणोपकरणमेवेत्याशयेन ततुपरद्विकानां
 तदर्थप्रतिपादकानां नानापुराणोक्तस्तोकानां संपदेषासिन् श्रीकृष्णभज्जि-
 प्रकाशके यन्मे प्रथममुद्देश्यकमः । तजे प्रथमकाण्डे श्रीकृष्णभज्जिप्रशंसा ।
 तदभज्जनिन्दा । श्रीकृष्णभज्जनम् । सर्वकालिकजीयत्ये । अधिकारिनियमा-
 भावः । भक्तिकारणम् । एतानि प्रकरणानि । द्वितीयकाण्डे निष्काम-
 भज्जोरीयस्त्वम् । भज्जोरीयस्त्वं फलस्त्वं । गुरुपादाश्रयाव्यज्ञनिरूपणम् ।
 कर्माद्यज्ञनिरूपणम् । साधनभज्जिनिरूपणं तत्राधिकारिनिरूपणम् । नानां
 यिधमस्त्रादिषु प्राधान्यकथनम् । अवर्णनिरूपणम् । कीर्तननिरू-
 पणम् । नामापराधाः । तदन्ते तत्त्वमापणम् । घरणनिरूपणम् ।
 पाद्येवानिरूपणम् । तचैवार्चननिरूपणम् । तचैव सेवापराधाः । तदन्ते
 तत्त्वमापणम् । बन्दननिरूपणम् । दास्यनिरूपणम् । तचैव दासभेदाः ।
 साक्षनिरूपणम् । तचैव सखिभेदाः । आत्मनिवेदननिरूपणमित्यादि । अयो-
 द्देशकमेऽकैकाशः प्रकरणमारभमाणो भक्तिप्रवृद्धार्थं श्रीभगवद्भज्जिप्रशंसामाह ।
 श्रीभागवते भगवद्वासा एव सर्वतः छन्तार्थो इत्याह ।
 महामधुतिमाचेण उपान् भयति निर्मलः ।
 तस्य तीर्थपदः किम्बा दासानामयशिष्यते ॥
 पुमानिति सामान्यपदेन सर्वोपकारणम् ॥ इत्यादि ।
 अर्थात् हि द्विधा शब्दस्य पञ्जितेषपपद्यते ।
 इत्याहं तत्पदं कैचिदेष्वः कस्तिमत्वमाह ॥

End.

तत्र देही । यथा यामुनाचार्यसोवे ।
 वपुरादयोऽपि केऽपि गुणदोषान् यथाविधि ।
 नहर्थं तत्र पादपद्मयोरभाद्यैव (?) सया समर्चितः ॥
 देहो यथा जातिविवेके ।
 चिनां कुर्यात् नरगणैर्विज्ञीतस्य यथा पश्योः ।
 सर्थार्पणं चरौ देहं विरचेदङ्गरक्षणात् (?) ॥
 भक्तिरसामृतसिम्बौ ।
 दुष्करत्वेन विरलो हे सख्यात्मनिवेदने ।
 केषाच्चिदेय धीराणां लभेत साधनार्थताम् ।
 इति भक्तिरसामृतसिम्बौ ।
 एत्यो...प्रवलया भक्तमर्यादयान्विता ।
 वैधी भक्तिरितं केचित् मर्यादामार्ग उच्चते ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णभक्तिप्रकाशे द्वितीयकाण्डे साधनभक्तिर्मात्रं यस्मप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥ इरेक्षण्य ॥
 रसाङ्गपडिन्दुमितशाके व्यालेखि छतिना श्रीइरिरामेष ॥

विषयः । प्रथमकाण्डे—

कृष्णभक्तिप्रशंसा । कृष्णभजनं तद्भक्ताणां निष्ठा च । सार्वकालिकनैयत्यकथनं अष्टि-
 कारिनियमाभावः । भक्तिकारणनिरूपयम् ।

द्वितीयकाण्डे—

निष्कासभक्तोर्गरीयस्त्रकाथनम् । भक्तिलक्षणफलादिः । गुरुपादाद्यथाद्यनिरूपयम् । कम्भी-
 द्यन्ननिरूपणम् । साधनभक्तिनिरूपणम् । साधनभक्त्यधिकारिनिरूपणम् । नामाविधभक्त्यादिद्य-
 उस्याः प्राधान्यकथनम् । अवणकीर्तनादिः । नामापराधादिनिरूपणम् । स्मरणपादस्येवा-
 र्जनादिनिरूपणम् । सिवापराधवद्दनदास्यादिनिरूपणम् । दासभेदादिकथनम् । सख्यासच्चि-
 देदादिनिरूपणम् । आत्मनिवेदनादियोगे विसरः ।

No. 78. कृष्णायामलतन्त्रम् । Substance, palm-leaf, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches.
 Folia, 73. Lines, 5 on a page. Extent, 1,460 glocas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Usthi, Mayamausiñha. Pandita Navakicora Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः श्रीकृष्णाय ।

सदाशिव-महाविष्णु-विष्णु-ब्रह्म-शिवादयः ।

यस्यैवाशकलास्त्वै नमः क्षम्याय देतवे ॥
 इत्येवं द्वादश नमस्काराः । ॐ नमो देवै सरसत्ये दश नमस्काराः ।
 सकदा सुनिभिः साईं ब्राह्मः सत्यवतीहृतः ।
 पित्रासने वसन् श्रीमान् श्रीमद्विरकाश्मे ॥ इत्यादि ।

End. नवकमलदलाचं तप्त

निजचरणस्त्रोजानन्दसत्तं प्रणान्तं ।
 सरसमधुरभावा क्लेशनाशाय दीना
 निजपतिमतिदीनं प्राङ्ग दीनानुरक्ता ॥

Colophon. इति कृष्णायामलमहातन्त्रे चुचुकुन्ददर्शने नारदसम्भाषणम् ॥ * ॥ समाप्त-
 आयं ग्रन्थः ॥

विषयः । व्यासनारदप्रश्नः । ग्रन्थुवल्लभप्रश्नः । कृष्णरहस्ये शिवत्रिष्ठप्रश्नः । आराध्येश्वरनिर्णये
 प्रश्नविष्णुप्रश्नः । आराध्येश्वरनिर्णये विष्णुमहाविष्णुप्रश्नः । द्व्यावनारोहणनिरूपणम् । विद्या-
 धरादिप्रत्यागमम् । विद्याधरीं प्रति कृष्णस्थ शापः । विद्याधरेष सह नारदनिर्णयम् ।
 कृष्णकिङ्गरोत्पत्तिः । मदाज्ञसोपाख्यानादिः । ऋग्मध्यजपिद्विप्रवेशः । काष्ठथवनभस्मादि-
 कथनम् ।

No. 79. केदारखण्डः (स्कन्दपुराणीयः) । Substance, country-made
 paper, $16 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 118. Lines, 9 on a page. Extent, 4,115
 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Cyáma-
 pukur, Viçvakosa Office. Bábu Nagendranátha Vasu. Appearance, fresh.
 Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

यस्याज्ञया जगत्सुष्ठा विरिद्धिः पालको चरिः ।
 संहर्ता कालरुद्राल्लो नमस्त्वै पिनाकिने ॥
 नीर्थानामुन्नमं तीर्थं चेत्राणां चेत्रमुन्नमम् ।
 तचैव नैमित्यारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥
 दीर्घसत्तं प्रकुर्वन्नि सत्रिणां खमतेन इ ।
 तेषां सन्दर्शनैतत्प्रवादागतो हि भवातपाः ॥
 वासशिष्यो महाप्रज्ञो लोमग्नो नाम नामतः ।
 तत्राभ्यं ते ददृश्मुनयो दीर्घसत्रिणः ॥

उत्तमु युगपत् सर्वे सार्थवस्तुः समुत्सुकाः ।

दत्तार्थपाद्यमसक्तत् सुनयो वीतकल्पाः ।

तं प्रश्नमेचाभागः शिवधर्मं स्मृतिरम् ॥

सुनय ज्ञुः ।

कथयस्त महापञ्च देवदेवस्य प्रद्विलिनः ।

महिमां मत्ताभाग धानार्चिनसमन्वितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अपचोऽपि वरिष्ठाः स्युः प्रसादात् पुस्तरस्य च ।

मत्तात् सर्वप्रयत्नेन पूजनीयो हि शक्तरः ॥

बहूनां कम्भलामने शिवे भक्तिः प्रजायते ।

ज्ञानिमां क्षमवृद्धीनां जग्नजग्ननि शक्तरः ॥

किं मथा बज्जनोक्तेभ स सेव्यो हि सदा श्रभिः ।

पूजनीयः सदा देवो वस्त्रनीयः सदा शिवः ॥

क्षमैवोदाहरन्तीमभिनिचासु उराननम् ।

किरातेभ छतं यज्ञ वतं परममहृतम् ॥

शेनेव भावितं विचं जगदेतत्त्वरात्मरम् ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणे केदारस्त्वप्ते गैवशाङ्के शेतोपाष्टामं द्वाचिंशत्सोऽध्यायः ।

समाप्तोऽप्य चन्द्रः ॥

समाप्तं चन्द्रं

विषयः । प्रथमाध्याये शिवनामसाहात्मारादिकथनम् । १।१।४।५ अध्याये दत्तार्थादिवर्णनम् । ६।० अध्याये लिङ्गमाहात्मारादिकथनम् । ८ अध्याये कारणनिरूपणस्त्र । ९ अध्याये हक्षाहलप्रसङ्गकथनम् । १० अध्याये शिवस्य जगत्कर्त्त्वादिकथनम् । ११ अध्याये गणाधिपपूजारादिनिरूपणम् । १२ अध्याये धन्वनर्युत्पत्तादिकथनम् । १३ अध्याये देवात्मुद्युक्तादिवर्णनम् । १४ अध्याये शक्तिविजयादिवर्णनम् । १५ अध्याये कर्मप्रसादादिः । कर्मफलादिनिरूपणम् । १६ अध्याये दधीचेष्टपाष्टामानम् । १७ अध्याये छवाद्वारवधादिकथनम् । १८। १९ अध्याये बस्तुपाष्टामानादिः । २० अध्याये पार्वत्युत्पत्तादिवर्णनम् । २१ अध्याये पार्वत्यास्तपस उद्योगादिवर्णनम् । २२ अध्याये पार्वत्याः शिवसेवादिवर्णनम् । २३। २४। २५ अध्याये शम्भोर्विवाहादिवर्णनम् । २६। २७। २८। २९ अध्याये तारकाम्बुदवधादिवर्णनम् । ३० अध्याये तारकाम्बुदवधादिवर्णनम् ॥

No. 80. केरलशास्त्रोक्तस्त्रचम्, (सटीकम्) | Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 245 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naiháti, Pañdita Candra-káuta Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीदुर्गा ॥

सिङ्गालमौपनिषद् शुद्धान्तं परमेष्ठिनः ।
शोणाधरं महः किञ्चित् वीणाधरसुपाद्यते ॥
फलानि नवचवदशाप्रकरणे विटप्पते ।
वयं पारामरीं चोरामनुशृत्य यथामति ॥

चत्वारीका,—

सिङ्गालेति किञ्चित् महःस्त्रपं देजः सरस्तीति यावत् तस्यापि विशिष्ट-
लात् उपाद्यते भजामः । इत्यादि ॥

End.

धर्मकर्माधिनेतारावन्मोम्याश्रयस्थितौ ।
राजयोगाविति श्रीकं विख्यातो विजयौ भवेत् ॥ (?)
प्रतिक्षग्रान् समावीक्ष्य पूर्णोदिष्टान् विकोषतः ।
तत्तद्वप्तस्त्रकपाणि ऋभेषैव विटप्पते ॥

Colophon.

इति निकाषाराक्षसौकृतकेरलशास्त्रोक्तस्त्रचम् ॥

श्रीदुर्गा । चत्वारीका—नयने

यथासमाप्तिक्रमेष्य मेषादीनां फलानि मन्वादिस्त्रोक्तस्त्रचमे प्रतिक्षग्रान्
समावीक्ष्य इत्यादि । इति केरलशास्त्रोक्तस्त्रचमात्या समाप्ता ॥

विषयः । पारामरीमतानुसारेण नवचवदशाफलनिष्पत्तिसुखेन राजयोगादिनिरूपणम् ॥

No. 81. केरलि: | Substance, country-made paper, 16×1 inches. Folia, 40. Lines, 4 on a page. Extent, 526 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1732. Place of deposit, Pañcasár, District Dháká, Pañdita Mahendracandra Kávyatírtha. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्योर्य ।

ज्ञानदीपकमादाय वर्णीकृत्य इत्ताचैः ।

स्वरसेवन संयुक्ति वकिशानोच्चराधैः ॥
 ए क च ट त प य शा वर्गः । उक्तः शुभाशुभाक्षराः । एभिष्य
 अग्न् सर्वं जातुमत्तरैवेति । ए क च ट त प य शः प्रथमवर्गः ।
 शा ए ख छ ठ य फ र शा द्वितीयवर्गः । इ औ ग ङ ङ द ब ख साः
 छतीयवर्गः । ई औ घ भ ङ थ भ व छास्तुर्थवर्गः । एभि रेव + +
 चरैवर्गस्यापनं । इदानीं स्वरभेदा भाष्यन्ते । इत्यादि ।

End. प्रथमेन द्वितीयन् द्वितीयेन छतीयकम् ।
 उभये पह्ले सङ्कृष्टमध्यवा छतीयमध्यरम् ॥
 एते केरलिना बुडा चातिविश्वारदैः (?) ॥

Colophon. इति नीचारादिशानामगमकेरलिः समाप्ता । श्काब्दाः १७९२ ।
विषयः । प्रपञ्चर्तुः प्रश्नाच्चरविशेषपर्यालोचनेन तत्प्रश्नोच्चरकथनप्रकारः ॥

No. 82. कोष्ठीनिर्णयः, By गोपालन्दायपद्मस्तानः । Substance, country-made paper, $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 113. Lines, 5 on a page. Extent, 1,712 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, Kçujiyá, Mayamansiüha, Bábu Anandakíçora Ráya. Appearance, fresh.
Verse. Incorrect.

स्वरमेव नयने

Beginning. शु नमः श्रीसूर्याय नमः ।
 श्रीकृष्णचरणामोजसकरन्दमधुवतः ।
 न्यायपद्माननो विहान् कुषते कोष्ठीनिर्णयम् ॥
 चादित्यादिप्रह्लः सर्वे नक्षत्राणि च राशयः ।
 दीर्घमायुः प्रकुर्वन् यस्येऽनन्तपत्तिका ॥ इत्यादि ।

End. शु रा ह मासः ४ । १० दिन द्वप्रसादमतुलं लौकाभं रौप्यभूषणम् ।

Colophon. इति श्रीगोपालन्दायपद्मानविशितायां(?) कोष्ठीनिर्णयो नाम अष्टमो-
 ऽध्यायः । श्काक १७९२ ॥

विषयः । कोष्ठीकरणदर्शनासुपायनिरूपवस्तु ।

No. 83. कोष्ठीसारावल्लौ, By रामगोविन्दः . Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent, 1,744 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Cákta, via-Keraṇigañja, District Dháká, Pandita Trilocana Tarkāñjikara. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

गुरुच्च ज्ञानदातारं देवौं स्वेष्टा तथैव च ।
 नवपञ्चानुगां बाष्पौं नमामि गिरसा भूवि ॥
 मुरान् नमस्कृत्य विलोक्य शास्त्रं
 अयोतिः सदा कोविदरक्षनीया ।
 श्रीरामगोविम्बद्विजेन कोष्ठी-
 सारावल्लौ चाच्य वित्तन्ते वै ॥
 म स्तं वर्षबोधाय पाठायं बाहुकाश्य च ।
 अयोतिःशास्त्रोऽहनः सारः संचेपेण भवोच्यते ॥
 आदौ स्तम्भनिर्णयः ।
 रामोऽग्निदै(५।४०)र्जुलभित्तु मित्तै-(५।१०)
 वर्णो रसैः (५।६) पञ्चखण्डागैर्य (५।४०) ।
 बाणः कुवेदै(५।४१)विषयोऽङ्गयुग्मैः
 (५।१६।) क्रमोत्क्रमात्मेष्टुल्लादिसानम् ॥
 लग्नं दण्डपलं द्विन्नं तत्संब्लं क्रमतः पलम् ।
 विपलश्च रवेभोग्यमेवं कर्त्तव्यमस्तमे ॥
 चतुर्खिंश्चर्दीनिष्ठ शतक्षैव पुनः शतम् ।
 अश्रीनिष्ठ चतुर्खिंश्चत् चुटिं वृद्धिं समादिष्ठेत् ॥
 आवणादौ दिवाहानिर्माघादौ वर्षते दिवा ।
 इति गृहादिनिर्णयः ॥ इत्यादि ।

End.

चानिर्दुःखं महत्क्षेमो धननाशस जायते ।
 भरणं धातपादादि तदिने जायते भ्रुवम् ॥
 तक्षिन् दिने च यो रोगो जायते पुरुषस्य च ।
 असाधः स भवेद्वीगो मत्युक्तोशादिदायकः ॥

Colophon.

इति कोष्ठीसारावल्लौमुदितादिदरशनयनं समाप्तम् ॥

विषयः । अन प्रथमं स्त्रग्निर्णयः । गृहादिनिरूपणम् । स्त्रीजनसंख्याकथनम् । दीप-
त्वितिनिरूपणम् । मेषादीनां वर्णकथनम् । यामार्जकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । राशि-
देवतासंख्यकथनम् । राशीनां लूप्तोम्यादिविदेः । मेषादीनां विशेषसंज्ञाः । पचाणासुच-
नीचलकथनम् । मूलत्विकोणकथनम् । जलद्वन्मिच्छेष्टाणकथनम् । सौम्येष्टाणकथनम् ।
चेत्रधिपतिकथनम् । चोराकथनम् । नवांशादिनिरूपणम् । पताङ्गाद्यरिष्टकथनम् । जीत-
कारिष्टकथनम् । जातुप्रयत्नकथनम् । तुङ्गादिफलकथनम् । नर्पुसकञ्चानकथनम् । बन्धा-
ञ्चानकथनम् । जारजञ्चानकथनम् । सज्जमरणयोगकथनम् । वैधथलचणकथनम् । अथ
रथादिपचाणां दृष्टिकथनम् । पचाणां भद्रभावविवेचनम् । पचाणां द्वादशभावविवेचनम् ।
अथ केन्द्रकथनम् । पचाणां नैसर्गिकमिचलकथनम् । पचाणां नैसर्गिकशुलकथनम् । तस्माल्ल-
मिचतावकथनम् । पचाणां दिग्बलकथनम् । पचाणां वलाष्वलनिरूपणम् । षड्ब्रह्मकथनम् ।
चेष्टफलकथनम् । चोराफलकथनम् । देष्टाणकथनम् । नवांशफलकथनम् । द्वादशांशादि-
फलकथनम् । नच्चबाणां देवादिगणकथनम् । अथ राशिफलकथनम् । अन्नमासफलकथनम् ।
वारफलकथनम् । तिथिनचनकरणफलकथनम् । तनुधनादिद्वादशस्थानगतपचावस्थानफल-
कथनम् । पचाणामष्टवर्गफलकथनम् । अथ अपत्यविवेककथनम् । नाच्चनिकदशानिरूपणम् ।
अन्नर्दशाफलकथनम् । वसुदशानिरूपणम् । मास-दिन-चण्डशानिरूपणम् । थोगिनीदशा-
कथनम् । अष्टमस्थाने पच्चस्थित्या भरणं ज्ञात्यव्यमितिकथनम् । अथ आयुद्दीयकथनम् । पच-
स्त्ररकथनम् । वर्षदशादिफलकथनम् । दशान्तर्दशादिनिरूपणम् ।

No. 84. कौतुकरस्त्राकरः । Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 502 clokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Tripurā, Mahárája's Library. Appearance, tolerable. Prose and verso. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो सहादेवाय ।

भूतेराष्ट्रवस्त्रामुरसि करहतिं कुर्वतीमानताज्ञी
दन्नैर्दद्वा रसज्ञां जघनगुरुतथा प्रस्वलन्तीं चदन्तीम् ।
पश्येतां दक्षपत्रैमिति सुरसरिता जल्पिते सोपचासं
तां वौच्यं सोरवङ्गः सपदि नतश्चिराः पातु वः पच्चवङ्गः ॥
इत्यादि ।

End.

वृप एव तत्त्वम्यग्जानाति इति सरोपं सज्जसोत्याय तथाविधावस्था एव
राजसन्निधौ प्रस्थितः ॥

Colophon. इत्येतावदलि कौतुकरबाकरसः । श्रीहरिः । श्रीरामशङ्करमर्णमः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् ॥

विषयः । भूलुया-इतिप्रसिद्धराजधानीवास्तव्यस्य गन्धर्वमाणिकमपुचस्य लक्षणमाणिक-नामः लक्षापतेः कवितार्किंकापरनामधेयेन पुरोधसा विरचितः प्रहसनविशेषः ॥

No. 85. कौलावलौनिर्णयः, By ज्ञानानन्दप्रसमहंसः । Substance, country made paper, 19×5 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,277 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpádá, District Dháká, Babu Rásavilári Ráya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगुरवे नमः ।

मला श्रीगुरुपादपद्मयुग्मं सिद्धैः सदा सेवितं
शक्तानां परिभावमोचज्जबकं कौलावलौनिर्णयम् ।
वच्छेऽर्जुं कुलवर्द्धमं चुक्तमिभिः सेव्यं सदा कौलिकैः
भावैरेव मनोहरैः + + + + प्रसादालयम् ॥
प्रातरत्याघ शिरभि भक्षसदलपङ्कजे ।
तरुणादित्यकिङ्ग्राम्ये विधोमण्डलसंयुते ॥
ध्यायन्निजगुणं धीरो रजतचलसङ्ग्रहम् ।
वीरासनसमासीनं शुक्लाभरणमूषितम् ॥
शुक्लमाल्याभ्वरधरं वरदाभयपाणिकम् ।
वामोरशक्तिसहितं कारणेनावलोकितम् ॥
प्रियथाः सवहस्रेन धतचारकलेवरम् ।
वामोत्तेष्ठधारिणा रक्ताभरणमूषितम् ॥
ज्ञानानन्दसमायुक्तं खरेत् तद्वामपूर्वकम् ।
मानसैरपचारैस्य सम्पूर्ज्य कल्पयेत् तुष्टीः ॥
गन्धं भूम्याताकं दद्याङ्गावयुष्यं ततः परम् ।
शूर्पं वाथराकं दद्यात् तेजसा दीपमेव च ॥
नैवेद्यमसार्य दद्यात् दद्याव सुकुटं तथा ।
चामरं यादुके द्वर्वं तथाल्कारभूषणम् ।
तत्त्वमुद्वाविधानेन सम्पूर्ज्य दाग्मवं तदा ।

थथागत्ति जपं कल्पा समर्पाय सुतिं पठेत् ॥
इत्यादि ।

End.

अथ कामकला गतिः साधको रलमन्दिरे ।
रत्नालङ्कारमंयुक्तो रत्नगम्भानुसीपनः ॥
रत्नवस्त्रो रत्ननेत्रो रत्नकामकलाद्वकः ।
रत्नपुष्पैष्ठ विविधै नैवद्यै रत्नसन्निभैः ॥
नानोपहारबलिभिः कुङ्गमादिविलेपनैः ।
मृलादिब्रह्मरस्यात् स्फुर + परमरूपणीयैः ॥
बन्धुककुसुमाकारकाञ्चीभूषितभूषणाम् ।
इच्छुकोदण्डपुष्पेषु वरदाभयथयुक्तराम् ।
उद्दीपकान्विसन्दूरभूषितान् नयनोज्ज्वलाम् ॥

Colophon. इति ज्ञानानन्दपरमहस्तविरचिते कौश्लावलीनिर्णये दण्डोज्ज्वलाः ॥

विषयः । अथ कौश्लिकानां प्रातःश्त्र्यनिरूपणम् । कुलगुरुसंख्यादिकथनम् । कुलष्टक्ष-
संख्यादिकथनम् । प्रातःश्त्र्याकरणे दोषकथनम् । खानविधिः । सन्ध्याविधिः । तर्पणविधिः ।
षट्कर्मनिरूपणम् । तत्र कर्मभेदे वस्त्रभेदकथनम् । पूजास्थाननिरूपणम् । द्वारादिप्रवेशपूजा-
विधिः । कूर्मचक्रनिरूपणम् । अर्घस्थापनविधिः । असनादिविधिः । पूजादिशादिनिरूपणम् ।
इवस्थापनस्थानादिकथनम् । फलापुष्पप्रदानविधिः । पुष्पविवेचनम् । शक्तियुक्तेन पूजा । कार्येति
कथनम् । चक्रमध्ये स्त्रीपुरुषयोरपवेशानादिव्यवस्था । पूजादौ विजयादिस्त्रीकारविधिः ।
विजयादिशोधनविधिः । तत्र अनुपामविधिः । भूतगृहादिकमकथनम् । अन्तर्यजनविधिः ।
तत्र दण्डपुष्पकथनम् । अथ वाङ्मूलपूजाविधिः । तत्र अनन्दव्यवनिरूपणम् । अन्तर्युत्तिर्णयः ।
पञ्चमकारविधिः । पञ्चद्रव्यशुद्धिकथनम् । अर्घपाचादिविधिः । षोडशोपचारविधिः । शक्ति-
विषये धूपनिरूपणम् । दण्डप्राणोद्धरणाधूपादिविधिः । कुण्डस्थृणिलादिविधिः । चोमद्रव्य-
निरूपणम् । अथ विविधानस्त्रणकथनम् । अद्वपूर्णाध्यानादिकथनम् । अन्नपूर्णमन्त्रादि-
कथनम् । कौश्लिकलक्षणादिकथनम् । पानविधिः । छुरादेवीशानादिकथनम् । चक्रमध्ये
वज्जार्जवज्जार्जकथनम् । ततः शान्तिस्त्रीवस् । तिलकादिविधिः । आदमसर्पणविधिः । पर्वत्य-
निरूपणम् । तत्र शक्तिशोधनादिविधिः । स्थानविशेषे पूजायां फलाधिकथनम् । वामाचार-
भावेन पूजनीयदेवताकथनम् । पूजास्त्रूपकथनम् । शिवाबलिप्रकारकथनम् । कुलवारादि-
निरूपणम् । नवकर्मानिरूपणम् । कुलष्टककथनम् । मङ्गलसाटककथनम् । शक्तिपूजाप्रकारः ।
अथ योगिलक्षणादिकथनम् । गुरोरप्रतो निषिद्धकर्मकथनम् । गुरुशिष्ययोर्निषिद्धकर्मकथ-
नम् । शक्तिप्रधारणकथनम् । अथ भावनिरूपणम् । अथ कामकलाध्यानादिकथनम् । वीरभाव-

कथनम् । तत्र चिनासाधनादिविधिः । बलिदानविधिः । वीरसाधनविधिः । श्रवसाधनविधिः । श्रवलक्षणादिकथनम् । पञ्चमुखीसाधनविधिः । अथ ग्रहणपुरश्चरणविधिः । अथ शरस्कारज्ञीनपूजायाः कर्त्तव्यताकथनम् । तत्र कुमारैपूजनादिविधिः । समयाचारविधिः । इष्टगालादिदर्शने नमस्कारविधिः । तन्मन्त्रादिकथनम् । वच्चपुष्पादिपञ्चणविधिः । काम्यपूजाविधिः । रत्नपूजाविधिः । विपुरावीरसाधनविधिष्वेति ॥

No. 86. क्रमदीपिकावृत्तिः । Substance, country-made paper, Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,215 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1691. Place of deposit, Káñthálápádá, Post office, Naiháti, Pañdita Rámá-táraṇa Thákura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नमोऽस्तु गुरवे तस्यै केशवाय महात्मने ।
यस्यावतारः सर्वेषामपवर्गात्प्रसाधनम् ॥
तत्र तावत् प्रथमतः प्रारिष्ठितस्याविज्ञेन परिसमाप्त्यमिष्टलाभाथ पन्थकारः
अभीष्टेवतास्तरणाद्यक्षमाशीर्वादलक्षणं महामारञ्जुं समन्वयादिकं सूचयथि
प्रथमस्थीकेन सस्य प्रयोजने निःशेषदुर्घनिष्ठिः । इत्यादि ।

End.

जगत्खण्डगादिशक्तिमत् निरतिशयप्रकाशानन्दचिद्रूपं परं ज्योतिः यत्
प्रकृतिं विधेन संक्षेप्तास्त्रीकृतविराग्निरूपाधिष्ठानतया तिष्ठति । क्षणं नौमि
प्रकृततत्त्वं (?) करोति संदेहादिसङ्कोचद्वारेण तन्मय एव भवामि ॥

Colophon.

इति क्रमदीपिकावृत्तावद्यमः पठलः ॥ * ॥ शकाब्दा १६९१ ॥

विषयः । क्रमदीपिकावृत्तावद्यमः व्याख्यानम् ॥

No. 87. चेत्रतीर्थवर्णनम्, (स्कन्दपुराणकाश्चीयवृहीयम्) । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent, 342 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, District Mayamansiñha, Pañdita Kálīcandra Bhāttácáryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ विश्वेश्वराय नमः । अगस्त्य उवाच ।

एतत् भविष्यं शुल्वाहं व्यासस्य शिवनन्दन ।

चास्यर्थभाजनं जातस्त्रीर्थानि कथयाधना ॥

आनन्दकानने यानि यत्र सन्मि पड़ानन ।

तानि लिङ्गस्फूर्पाणि समाच्छ्व ममाघतः ॥ इत्यादि ।

End. रति नन्दिवचः शुला ईवो ईवीसमायुतः ।
दित्यं रथं समारह्य निर्जगाम विपिष्टपात् ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे काशीखण्डे चेतनीर्थवर्णनं नाम सप्तनवित्तमोऽथायः ॥

विषयः । काशीस्त्रियतौर्थनिध्यनिरूपणसुखेन तज्जीर्णनां साहाय्यादिकथनम् ॥

No. 88. गयापद्मतः, By रघुनाथभट्टः । Substance, country-made paper. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 440 clokas. Character, Nāgara. Date, Sium. 1886. Place of deposit, Gobardhansarāi, Benares, Pañdita Vindhyaçvariprasāda Dubo. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. चौगणेशाय नमः ।
अथ गयापद्मतिर्लिखते ।
गदाधरं प्रणम्याथ विष्णवाद्याः परदेवताः ।
रघुनाथो गयाकृत्यं याचारभादि साषते ॥
अथ याचापद्मतिसकलमयाकृत्यप्रथोगः । इत्यादि ।

End. सालोपमासमासारो(?) रघुनाथेन निर्झितः ।
परानुष्ठेयसन्दोहप्रयोगक्रमसंभद्रः ॥
च्रीयतां पितरस्वेन देवशादिगदाधरः ।
स्वन्नाथस्य प्रसाद स्त्रीयः कर्त्तविद्व भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीमन्माधवाद्याभद्ररघुनाथकाता गयानुष्ठानपद्मतः समूर्या । गदा-धरार्थणस्तु संवत् १८८६ सार्गशीर्धिक दशहरवौ प्रस्त्रसमाप्तिः ॥ शूभ्रं भद्रं आचार्येण लिखितं सार्थं परार्थम् ।

विषयः । गयानीर्थं याचारभमारभ्य तत्र कर्त्तव्यस्य पिण्डदानादिकथ्य प्रयोगकथनम् ।

No. 89. गयाप्रकाशः । Substance, country-made paper, 10 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Extent, 315 clokas. Character,

End. श्रीभोजदेवप्रभवस्य श्रीभोजदेवनामास्य पिना नस्त्रात् प्रभवस्य जातस्य ।

Colophon. इति श्रीगीतगोविन्दप्रबोधे द्वादशसंग्रहाल्खा समाप्ता ।

यद्ब्रह्मपूर्व्यव्याख्यां टिप्पनीना विरोधिता ।

क्षपया मयि तत्सर्वं क्षम्यतां सदसद्विदः ॥

ममोक्तिरन्यटीकानां संचेप एव केवलम् ।

विशेषो यदि चान्योऽक्षि तदा चिन्त्यो मनौषिभिः ॥

कृतिनः सदसद्विवेचका

भवतास्यां क्षपया क्षतौ भम् ।

स्थितये पथि पिच्छिले मुडः

स्वल्पतो दण्ड इवायलम्बनम् ॥

यो जातो वसुधासनगुरोर्गविन्दपादाम्बुजः (?)

द्वद्वधानकराजिराजितहृदः श्रीरामभद्रात् चुतः ।

तेमैवाज्ञमुदे सुदेयसुदिता श्रीका तरीक विषः

प्रायः केलिकलाकलानिधिलस्तकाव्यान्यिपारप्रणीः ॥

न तोल + + + दिजराज शाके

देवीप्रबोधीयतिथौ नवम्यां ।

श्रीगीतगोविन्दकविलटीका-

मिमां रमाकान्तक्षती लिखेष्व ॥

समाप्तोऽयं यन्यः । समाप्तेव नयने

विषयः । जयदेवक्षतस्य गीतगोविन्दनामकस्य क्षणलौकावर्णनामकस्य काव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 92. गीतासारः । Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 110 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kálíkaccha, Parganá Saráil, District Tripurá, Pañdita Kálícandra Nyáyapañcánana. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्वेतनः क्षणाय । अथ गीतासारः । अर्जुन उथाच ।

कारस्य च माहात्म्यं रूपं स्थानं स्वरं तथा ।

तत्सर्वं श्रीतुमिच्छामि ब्रूहि मे परमेश्वर ॥

श्रीभगवानुवाच ।

साधु पार्थ महावाही यन्मे त्वं परिशङ्खसि ॥ इत्यादि ।

End. नश्चक्ति दर्शनात् सर्वे गौता यस्य हृषि स्थितः ।
यत्र तत्र श्रीतो भक्त्या स गच्छेत् परमं पदम् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसमादद्वच्छेन खंकारस्य माहात्म्यरूपस्थानादिनिरूपणम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसमादद्वच्छेन खंकारस्य माहात्म्यरूपस्थानादिनिरूपणम् ॥

No. 93. गुणप्रकाशः By बर्डमानोपाध्यायः । Substance, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page. Extent, 2,123 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office, Pálāñ, District Pharidpur, Pañdita Haramohana Tarkacúḍamayí. Appearance, tolerable. Prose. Generally Correct.

Beginning. खं नमः शिवाय ।

एकव च भग्निपतितमितकण्ठविम्ल-
सन्यव चन्द्रकिरणाहितश्चभावं ।
सन्ध्याजलाङ्गुलिमनङ्गरिपोर्नमामि
चक्रप्रविष्टिव पुण्यतम् प्रयागम् ॥
नतिवद्वृतेरपि प्रारिष्ठितविघ्नविधातकलात् तामादौ कतां निवधाति तुष्टे-
रिति । तुष्टिरबुरक्तिरतुष्टिर्देषः तदुभयसपि बन्धनोयसोचनीययोरौच्चर-
विषयकमेव । नमामेव नयने
परात्परतं यान्ति नारायणपरायणाः ।
न ते तत्र गमिष्यन्ति यद्विश्वनिमहेश्वरम् ॥ इति सूतेः ।
यद्वा मोक्षान्तर्वन्मनेच्छे तुष्टिरुद्धी ने ईश्वरस्यैव तदिक्षाया एकलेऽपि
तत्त्वफलोपधानात् मिहृच्छासंजिहौर्वदैपाधिको भेदः सहकारिभेद-
समवधानाच तस्याः कार्यभिदेजनकलात् तत्र बधतः पुनरित्यनेन बन्धस्या-
वृत्त्या मोक्षानन्तरं बन्ध इत्यर्थं विरोधादतुष्टेः पुनरिति योजना । तथाच
यद्वच्छेदार्थः पुनःशब्दो नावृत्यर्थं इति नोक्तदोषः । यद्वा बधतः पुन-
रित्यनेन बन्धस्य निरन्तरादित्यदत्तते न मोक्षानन्तरतेति नोक्तदोषः ।
सुक्तिवभ्यौ दुःखसञ्जात्यन्तर्वदेनदत्ती तथोय शरीरावच्छेदालादिश्वपदेन
भोगायतनं शरीरमेव
..... कारो चषे निश्चये च यते पश्चावपि ।
तुष्टिरभेदेऽपि पुमान् ख्लियां भृतिप्रसेवके ॥ इत्यादि ॥

End.

न च भट्टरपेक्षादुद्देहित्वा भित्यज्ञकलाकारा हषाक्षासिद्धिः असाभिरपेक्षा-
दुद्देहित्वा दिजनकलेन तैश्य प्राक् एवं घटविषयकतुहेः प्राक् च
अनकले मिदे तद्दृष्टयामेनापेक्षादुद्देहित्वा विषयकतुहेश्य प्राक् घटजनकलमनु-
मेथं । न चाशानुमानेऽपेक्षादुद्दित्वित्योपाधित्वात् ननु जाती घट इति
विशिष्टप्रतीतैः सम्बन्धः सिद्धोत्त वर्जनाने विषये आधकाभावात् न
अतीतानागतादेः तद्भावे यवच्छारानापत्तिः तस्य..... अन्यत्वात् ।
न च ज्ञानविधावेष तद्दृष्टविषयो वर्जनानेऽपि तथापत्तेः प्रतीत्योर्विषय-
वैलक्षण्यानुभावात् यस्तुतो जानाभीति मानसानुवचसायगम्यं ज्ञानं प्रत्यक्षं
अन्यथा समाचासः चण्डिकार्यविशेषगुणत्वाच युगपकानस-
प्रत्यक्षलमनुमेयं अन्यथा परमाण्वादि ननु परमाणुष्टिः समादिः
घटाश्च प्रतीयते सत्र परमाणुष्टितया च तद्दृष्टः परमाणीरती-
न्द्रियलेन तद्प्रतीयैव न चात् न परमाणुष्टितसम्बिकर्ष्णं स्वयोग्यता-
माचात् समादिः । (अतः परं खण्डितम्)

विषयः । कपादिच्चतुर्धिंशतिसंख्याकानां लैथायिकसम्भातमुण्डानां यथाद्यविधारपूर्वकं समा-
धानम् । “तुष्टेसीचयतो वच्चादतुष्टेवेष्टः मुनः कारागारमिदं विश्वं यस्य नौमि तमीच्चर”-
मिति किरणावल्लौनिर्मातुस्त्रवभवत उद्यनार्थस्य गुणप्रयस्य मङ्गलाचरणं अस्तिशयि तुष्टेरिति
माङ्गलिकस्त्रोकमारभ्य व्याख्यानात् किरणावल्लौ उपरि किलेयं दीका ।

सम्पादन नियन्ते

No. 94. गुणविद्यतिविवेकः, by विद्यावागीशः . Substance, country-made paper, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 157. Lines, 7 on a page. Extent, 5,600 glocas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barsikurā, Mayamansiñha, Pañdita Jayanātha Tarkālañkāra. Appearance, very old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय नमः ।

कुस्तिताधरपुठेन पूरयन् वंशिकां प्रचलददुलिपत्तिः ।
मोच्यद्विलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनीरदन्त्विः ॥
श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशधीमतः ।
गुणप्रकाश ॥
प्रारिष्ठितप्रथमसमाप्तिकामनया छत्रं भगवद्वस्त्रारक्षं मङ्गलं शिष्यगित्तायै
चादौ निवन्नाति ॐ नम इति । व्याख्यातमेतदनुमानदौधितिरहस्ये

... ... प्रकाशफक्षिकामवतारयति । विनापीति भिस्तपणस्य गच्छप्रयोग
युपादादिति भावः । इत्यादि ।

End. अत आद किञ्चेति घसभवायिकारणात्मेसन्तिटिते ॥

Colophon. इति भहामदोपाधायश्रीविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचिती गुणविद्यिति-
विवेकः समाप्तः ।

विषयः । मथुरानाथकृतस्य गुणप्रकाशविद्यितिनामकस्य गुणप्रकाशया ख्यानपन्थस्य व्याख्या ।

No. 95. गुप्तन्दावनरहस्यम्, by हरिचरणः. Substance, country-made paper, 10 x 4 inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 643 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Viṣṇupur, Krishnagajja, Paṇḍita Gaṭibhūṣapūra Gosvāmī. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीश्रीकिशोरौकिशोरौ जगतः ॥

प्रपद्य द्वन्द्वावनस्थमेकतः ग्रोशन्नमादुत्कल्पिकाकुलाका ।
उद्भाटयाभि ज्वलतः कठोरा वायस्य सुद्रा हृदि सुस्थितस्य ॥
बर्य द्वन्द्वारण्य लरिमभिह सीयोत्सवपराः
परामापुः के वा न किल परमानन्दलक्षणी ।
बतो दीचेर्यचे स्थयमपि च यो शीक्षणविधे
ईरण्णा मे चेत्युपदिश दिशं चा कुरु कृपां ॥

... विचरते
सदा प्रेयास्यति शुतिरपि विरौति चूतिरपि (?)
इति ज्ञात्वा इन्दे चरणमभिवन्दे तत्र कृपा
कुरुष्व त्रिप्रे मे फलतु नितरां तर्यविठपी ॥ इत्यादि ।

End. अन्योन्यं रसकेलिकौतुकविधौ सखां रसे मग्नतां

प्राप्नायां रसकोकिलादिविरतैः कधिन् स्वले नोत्सवः ।
पाथौ पाण्डवनस्त्रवेन विचसत्तमां परोऽचक्षत् (?)
नानारङ्गविहारकौतुकरणे क्रीडविशेषन्दिरम् ॥

...
सखि सहचरौष्ट्वैरनुच्यादिभिन्नवम् ।
स्वस्यानस्थितयोः सब्बे कुर्मस्तत् यथामति ॥

इत्येवं कथितं साधो नैत्यिकं चरितं तथोः ।
 यथाभन्ति भथा कुर्याद्यथा तत्र गतिर्भवेत् ॥
 इति नत्वा गुर्य तत्र पपात् दण्डवद्वृष्टिः ।
 तथा भवतु मे नित्यभिति विश्वासयाम्यहम् ॥
 श्रीमत्त्रीरसिकश्यामनामा श्रीश्रीगुरुर्मम ।
 यत्पादाभ्योजमाधुर्यां नवं भावयतु तत्त्वस्तम् ॥ (?)
 नामा.....चरित्रणः श्रीगुरोः सत्कापातो
 नानातन्त्रप्रकटस्तुतैः पुस्तकं चारु चक्रो ।
 यथापात्रेऽप्रकटभजने चित्तचिन्तिं गूढे
 चिलाद्यर्थां सपदि रसिका नित्यमालोकयन् ॥
 ।
 येषां सखोदन्वलिष्यशमाष्टौ श्वासौ भद्रा राजत एव चित्ते ॥
 चरित्वरणातेऽन्नं दृष्ट्वायनसद्रुद्धस्य च परिच्छेदसृतौयः ।
 सेवाप्रकाशः प्रथयतु तान् ॥

Colophon. इति श्रीगुप्तदन्ववनरहस्ये नित्यसेवाप्रकाशसृतौयः परिच्छेदः । शुभमस्तु
रकाल्या १५०२ ॥

विषयः । वैश्णवग्रामः । प्रथमपरिच्छेदे-उत्कलिकावक्त्रीनिरूपणं तथा खलप्रकाशादि-
निरूपणम् । द्वितीयपरिच्छेदे-सभावप्रकाशादिनिरूपणम् । तृतीयपरिच्छेदे-नित्यसेवाप्रकाशादि-
निरूपणम् ॥

No. 96. गुरुपादुकास्त्रोच्चटीका, by अनन्तरामः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 215 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hálisahar, Khásváti, Pañdita Mahádeva Bhaṭṭácárya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः । अथ गुरुपादुकास्त्रोच्चटीका हिंजेन रच्यते ।
 गुरुपदेशाच्च पदितैः सा प्रगद्यताम् ।
 नत्वा श्रीगुरुसक्षीभ्यं प्रत्यक्षं शिवकृपिणम् ।
 श्रीमत्तानन्दरामेण ज्ञात्वा चैव गुरोर्मतम् ॥ इत्यादि ॥

End. खण्डितत्वात् शेषो नाश्चि ।

विषयः । तत्त्वोक्तस्य गुरुपादुकास्त्रोचस्य व्याख्यानम् ।

No. 97. गुरुपादुकास्त्रोचटीका, by रघुनन्दनन्यायालङ्घारः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 101 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayamansīha, Pañdita Kālicandra Bhāttacāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ❁ श्रीशिवाय नमः ।

नमस्कृष्टे भगवते परमाद्यस्त्रूपिणे ।
गुरवे श्रीभरते ज्ञानदाचे सर्वार्थदर्शिने ॥
सदाशिवपदं धाका महसा वस्त्रे सुदा । (?)
करोमि पादुकास्त्रोचया अस्मानं शिवसेवकः ॥

End. एतत् वचनानुसारिण यहाम्बायागसीक्तमन्तोपादानवाधां ये कुर्वन्ति
ते प्रतिश्यमन्तवृद्धयः ॥

Colophon. इति रघुनन्दनन्यायालङ्घारविरचिता गुरुपादुकास्त्रोचटीका समाप्ता ।

विषयः । तत्त्वोक्तस्य गुरुपादुकास्त्रोचस्य व्याख्या ।

No. 98. गोचप्रवरविवेकः । Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 44 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kunḍi, Thānā Rājapinagar, District Dhākā, Pañdita Kālicākara Vidyālālkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ❁ नमो गणेशाय ।

गण गोचप्रवरविवेको लिख्यते । तत्र—
जसदप्रिभरहाजो विश्वामित्राचिगोतमाः ।
वसिष्ठकाश्यपागस्या सुनशो गोचकारिणः ॥
शतेषां यान्यपत्यानि तानि गोचाणि मन्त्रते (?) ।
एतदुपलब्धेणम् । अन्येषामपि दग्धनात् । प्रवरस्य गोचप्रवर्जको मुनि:
तत्र जसदप्रिगोतस्य जसदग्न्याचौर्वेष्विष्ठाः । इत्यादि ।

End. दक्षानेयगोतस्य दक्षानेय-आहिरस-बार्चस्यत्यपवराः ॥

Colophon. इति गोत्रप्रबर्विवेकः समाप्तः ।

विषयः । अमग्नादिगोत्राणां प्रवराणाम् सङ्कल्पः ।

No. 99. गोरक्षसंहिता, by गोरक्षनाथः. Substance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 398 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kátihbáli, viā Mayamansiñha, Pañdita Viçvanátha Tarkabhlúṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. लौ नमः शिवाय ।

द्विसिंहरुपिण्ठे चिदाद्यने सुखस्फुषिण्ठे ।
पदैखिभिस्तादिभिर्निरुपिताय ते नमः ॥
साङ्कृतिसुर्विद्यासौ भूतके योगलिप्या ।
सनकश्च परिखम्य नैसिषारण्यमाप्वान् ॥
सुगविनानाकुट्टैः सादुभृतफलसंगतेः ।
शापिभिः शोभितं पुण्यं जनकाधनमजितम् ॥
स मुनि विघ्नरंकव ददर्शस्य तरोरधः ।
वेदिकायां समाचीनं दत्तात्रेयं महामुनिस् ॥ इत्यादि ।

End.

तस्यादौ ओषधे शौचे तुष्टयेतरे जनाः । (?)
भवतीति हर्त नृणां सुक्तिसोपानसंज्ञकम् ।
गुच्छाङ्कुच्छतरन्ते तद्गोरक्षण प्रकाशितम् ।
नित्यं तेन द्वत्पिताय पितरः स्वर्गेष्व नीताः पुण्य-
र्थस्य ब्रह्मविचारणे चाप्यपि प्राप्नोति ष्ठैर्यं मनः ।
× × × × × × ×
× × × × × × × ॥

Colophon. इति गोरक्षसंहितायां सुक्तिसोपानं समाप्तम् ।

विषयः । योगकैवल्योपायादिनिरूपणम् ।

No. 100. मोविन्दकल्पलता, by मौराचार्यः. Substance, country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 58. Lines, 12 on a page. Extent, 2,349 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur, viā Bāñkurā, Pañdita Rúparáma Bhaṭṭácáryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।
 कल्यति कलवेषु मात्या । शोहयन्म
 स्वदति सधुरविन्दु कृष्णगीर्जिनीन् ।
 पटुतरवटुनीपेराटतं गोपु गोपी-
 जन इति च समाख्यावज्ञभं तच्च नला ॥ (?)
 समुदितमिदमेनत् पूजनं श्रीमुरारे
 विधिवदिति पुरा यज्ञारदार्चुनीन्द्रिः ।
 सकलविभवसाथैर्कर्मकामार्थमोक्षः
 फलति यदि कदाचित्यागतो वा कथचित् ॥
 अनेषु मर्त्येषु विशुद्धकर्मसु
 श्रीकृष्णमन्त्रे भवतिन्वपोतस् ।
 नला पुनर्बचमि दयाम्बुधः श्री-
 गुरोः पदं कद्गजपांशुनिम्बलस् ॥
 गणपत्यस्था ग्राहकः शैवः शौरादिकस्था ।
 विभिन्नफलदाः प्रोक्ताः प्रादुर्द्वयाः श्रावीन वान्यवाः ॥
 यतीनां प्रकृत्यादिणां चनस्यानाच्च थोपिनाम् ।
 सर्वेषां मृहमेधिनां विष्टुमन्त्राय वान्यवाः ॥
 असारे धोरसंसारे सारं कृष्णपदार्चनस् ।
 तत्पदं भार्चितं वेन प्रपिना पापकर्मणा ॥
 तदर्वनं प्रवच्यामि यथा शास्त्रविधानतः ।
 गुरुतः शास्त्रतः सम्यक् कुर्याद्वैतां प्रयत्नतः ॥
 आच्ये दीक्षां प्रकृत्योति सर्वार्थसिद्धिवेतवे ॥ इत्यादि ।

End.

तत्त्वं ह्याभूतोऽसौ जायते नान्यथा सुने ।
 अत्र दद्यत् सात्वतेभ्यो बज्जमानपुरःसरस् ॥
 खड्डाद्यभोज्यैष ततो वस्त्रालङ्करणादिभिः ।
 एतत्रे कथितं पन्थं सर्वप्रयोक्त्रमोक्तम् ॥
 अस्य विज्ञानमावेष कृष्णाद्यैवं समन्वते ।
 न प्रकाश्मिदं पथं न देयं यस्य कस्यचित् ॥
 मन्त्राः पराढ्मसुखा यान्ति आपदश्च पदे पदे ।
 इह लोके च दारिद्र्यं परत्र पश्यन्तां व्रजेत् ॥

चुम्बकाय न दातयं परदाररताय च ।
 शठाय परगिष्ठाय नास्तिकाय विशेषतः ॥
 स्त्रियां सक्ताय दुष्टाय तथा कामातुराय च ।
 विद्युषकाय शताय न प्रकाशमिदं शुभम् ॥
 शिवदेषरतायापि देवदेषरताय च ।
 विप्रदेषपरायापि निश्चितं न प्रकाशयेत् ॥
 क्षणाय खलायापि भट्टाचाराय निश्चितम् ।
 न प्रकाशमिदं यन्मं प्रकाशं वैष्णवाय च ॥
 शतक्ष्याने न पाशेदं(?) दुर्जने न प्रकाशयेत् ।
 अनाचाराय विप्राय तथा कोपरताय च ॥
 न शुद्धाय मतिं दद्याद्वाच्छिष्ठ-कदाचन ।
 इह लोके च दारिङ्गं परत्र पश्चान्ते वजीत् ॥
 ... नधे कालिन्द्यासाटसद्विधौ ।
 एतद्गुणं समाप्त्यातं वैष्णवानो हिताय च ॥

Colophon. इति श्रीसमीराचार्यविरचितायां गोविन्दकल्पलतायां चथोदणः संयहः ॥
समाप्त्याथं यत्यः ॥

विषयः । १ प्रथमसंघर्षे दीक्षादिनिरूपणम् । २ ये मन्त्राधिकार्थीदिनिरूपणम् । अकाङ्क्ष
 चक्रादिनिरूपणम् । ३ ये मन्त्रचैतन्यादिनिरूपणम् । ४ ये मन्त्रसिद्धालक्षणादिनिरूपणम् ।
 ५ मे क्षणमन्त्राचारादिनिरूपणम् । ६ छे आचारगतमासिकपूजादिनिरूपणम् । ७ मे मन्त्र-
 चक्रपि-चक्र-प्रस्तुतिनिरूपणम् । ८ मे गोपालमन्त्रयज्ञविधादिनिरूपणम् । ९ मे यजनविधि-
 प्रथोगादिनिरूपणम् । १० मे पुरचरणविधादिनिरूपणम् । ११ श्री भन्नप्रभेदादिनिरूपणम् ।
 १२ ये कुण्डललक्षणादिकथनम् । १३ ये योगमाहात्म्यादिकथनम् ।

No. 101. गोविन्दबीलामृतम्, by रघुनाथदासः. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000
 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñçhpádá,
via Naiháli, Pañqita Rámatarána Thákura. Appearance, very old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधामाधवौ जयेनाम् ॥

श्रीगोविन्दं वज्रानन्दं सन्दोद्धानन्दमन्दिरम् ।
 तं वन्दे परमानन्दं श्रीराधासङ्गमन्दितम् ॥
 योऽज्ञानमत्तं भुवनं क्षुपालुष्कासयद्वयकरोत् प्रमत्तं ।

स्त्रेमसमयत्सुधयाहृते तं श्रीकृष्णचैतन्यमसुं प्रपद्ये ॥ इत्यादि ।

End. खण्डितलात् ग्रंथो नास्ति । प्रथमसर्गे श्लोकसंख्या ११७ । द्वितीयसर्गे १०७ ।
तृतीयसर्गे ११० । चतुर्थसर्गे ७८ ।

विषयः । कृष्णस्य कुञ्जनिशालकेलिवर्णनम् । तत्पविलासवर्णनम् । भोजनकेलिवर्णनम् ।

No. 102. गौराङ्गविषदावली, by किशोरिमोहनगोस्मामी. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 35. Lines, 3 on a page. Extent, 360 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartalá, Vṛddhanagar, Paṇḍita Míneśvara Sárbbabhanma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौरचन्द्राय नमः ।

देवैस्था श्रुतिगणेऽस्मिना न शस्त्र
प्रज्ञायते प्रभवतः भवतापि ... ।
दुर्बाङ्गम्लीमसमतिसनुजः कथं स्मात्
श्रीगौरचन्द्र भवतः स्तवनेऽस्य एततः ॥ इत्यादि ।

End.

येषां निरेऽग्नवशतो विषदावलीयम्
गौरप्रभोर्विरचिता रघुनन्दगीत ।
गोवर्धनचितिभृदलिकवासिनस्ते
गृहन्विमां क्षतक्षपाः क्षपणे महानः ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णयुगपावनावतारभगवद्वित्तानन्दकुञ्जजकलानिधि-श्रीकृष्ण-
नन्दनद्वितीयनामा किशोरिमोहनगोस्मामिना हता गौरविषदावली ॥

विषयः । श्रीगौराङ्गस्य महिमवल्लकानि विशेषयष्टदालि ।

No. 103. गौराङ्गशतनाम, by सार्वभौमभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent, 48 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartalá, Vṛddhanagar, Paṇḍita Míneśvara Sárbbabhanma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौराङ्गप्रभुज्ञयति ।

नमस्त्वृत्य प्रवक्ष्यामि देवदेवं ऊगदगुणम् ।

वान्नामहोपरमतस्तन्यच्च महात्मः ।
विश्वभूते जितक्रोधः ॥ इत्यादि ॥

End. विश्वभूते गौराय चैतन्याय महात्मे ।
गच्छपुच्छाय मिथ्या लक्ष्मीश्चाय नमोपायः ॥

Colophon. इति श्रीसार्वभौमभाष्टाचार्यविरचितं श्रीचैतन्यदेवथ एतमहोपरमामात्रोम(?)
सम्पूर्णम् ॥

विषयः । श्रीगौराङ्गदेवस्थाप्तोपरमतनाम स्तोत्रम् ।

No. 104. गौराङ्गस्तोत्रम्. By विराजगोक्षामो. Substance, country-made paper, $16 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1. Lines, 4 on a page. Extent, 8 shlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Cāktā, Thānā Keranigañja, District Dhākā, Pandita Trilocana Tarkālañkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ऋ नमो गणेशाय ।

चरिकीर्णननर्तनकीर्णिभृतं
चरिनामविलेखितदेवथरम् ।
धृतभाग्यशच्चीहुतभाग्यतं
चारयेऽपि चर्गेल्लादप्यल्लम् ॥
तुलसीदलनिर्मितमाच्यधरं
चरिणा चलतो धृतगैरतनुम् ।
तुरसिभृतठे धृतवास्तरसं
शुकज्ञिपतभाग्यतानुभवम् ॥ इत्यादि ॥

End. य इदस्य पठेत् अष्टमादरतो

नहि वक्तुमहं तुजनस्य फलम् ।

इच्छैव परन च सुक्तिपदं

स्त्रभते स्त्रभते + + केन समः ॥

Colophon. इति श्रीविराजगोक्षामिविनिर्मितं श्रीगौराङ्गस्तोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । गुणकथनव्याजेन श्रीगौराङ्गस्थाप्तभो रूपादिवर्णनात्मकं स्तोत्रमेतत् ।

No. 105. गौराङ्गाश्वकालिकम्, By नरहरिसरकारः. Substance, country-made paper, $13 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent, 49 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā, Vṛddhanagara, Pandita Mineçvara Sārvabhauma. Appearance, now. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौराङ्गविधुर्जयनि ।

श्रीगौराङ्गमहाप्रभोश्वरण्योर्या केषगेषादिभिः
संवागम्यतया स्वभक्तविचिता सा ते र्यथा स्मृते ।
तां तमानपिकस्त्रूतिं प्रथयितुं भाव्या सदा सन्मेः
स्त्रौमि प्रात्यहिकं तदीयचरितं श्रीमन्नदीपजम् ॥ इत्यादि ।

End.

श्रीगौराङ्गविधोः स्वधामनि नवदीपेऽकालोद्धर्वां
भाव्यां भावजनेन गोकुलविधीलोलास्त्रैरादिश्त् ।
स्त्रौलां शोतर्येदत्र शशकं प्रत्यन्वितो यः पठेत् (?)
ते त्रीत्याति सदैव यः कश्यपा ते त्रौमि ॥

Colophon. इति श्रीनरचरितरकारप्रणीते श्रीगौराङ्गमहाप्रभोरएकालिकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीगौराङ्गस्थाश्वकालिकमज्जनविधानकथनम् ॥

No. 106. गौरौकच्छुलिका । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 487 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Cerpur, Mayamansifha, Bābu Haracandra Candluri. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः काल्ये । देव्युषाच ।

ज्ञाते भवत्प्रसादेन यथा कालस्य वद्धनम् ।
मन्त्रस्य सारसमूत्तमिदानीभौपर्यं वद ॥
वेन शिष्यन्ति देहानि सन्ति तानि हितानि च ।
च्चररोगच्चरं कोपं तद्वद् विपुरान्तक ॥
सन्त्यौपधान्यनेकानि समुद्यापां हिताय च ।
पूर्वन्तु यत् लया प्रोक्तं प्रत्यचं कथयस्त मे ॥
ईश्वर उवाच ।
तिथिनक्षत्रवारेण चक्षुभेदः परिपदः ।
खन्ननोत्पाठम् मन्त्रैः कारयेद्दै विकितकः ॥ इत्यादि ।

End. कालस्य रङ्गनोपायं खणि सत्यं वदाम्यहम् ।
विना वृत्युज्ञयं काशीनाथं गवर्माध्यबोधकम् ।
कालस्य निकटं जात्वा भज काशीं समाचितः ॥

Colophon. इति गोपालसंहितायां चरगौरीसम्बादे गौरीकछलिका समाप्ता ॥०॥

विषयः । ईश्वरदेवीसम्बादेन औषधादिनिरूपणमौषधकरणकालादिकथनम् ॥

No. 107. अह्वयागप्रयोगः (कौमुदीसम्मतः) । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 175 çlokas. Charater, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varsikurā, Mayaman-siñha, Bābu Ānandamohana Cakravartī. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कौमुदीसम्मतअह्वयागप्रयोगः । प्रातः कृतनित्य-
क्रियो यजमानो ब्रह्मस्त्रवयं वाचयेत् । पुण्यार्चं सखि ऋद्विष्टेति । इत्यादि ।

End. वेनुः शङ्कुस्तथानङ्गान् लिमवासो दद्याक्षया ।
कृष्णा गौ वर्णवस्त्रात्री यद्वाणां दक्षिणा क्रमात् ॥

Colophon. इति कौमुदीसम्मतअह्वयागप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । विरोधियहाणां ग्रन्थै करणीयस्य यागस्य प्रयोगादिनिरूपणम् ।

No. 108. अह्वयागप्रयोगतत्त्वम् । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent, 532 çlokas. Charater, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni, Post Gadbetā, District Medinípura, Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय ॥ अथ अह्वयागप्रयोगः ।

भाला गुरुपदद्वन्द्वं नत्वा च शङ्करात्मजम् ।

अह्वयागप्रयोगतत्त्वं वक्ति श्रीरुद्रनन्दनः ॥ (?)

तत्रादौ रवियोमवृथजीवशुक्रेषु वारेषु शोभनाः । चिचानुराधाम्बगिरो-

रेवतीपुष्याश्चिनौष्ठारोहिण्युत्तराचयेषु चन्द्रतारानुकूलेषु शुभलग्नेषु कार्यः ।

तत्र वास्त्रयह्मूतनराधिपत्रवक्त्तरगत्तुदुःसद्वरोगार्जिभवद्वृतदुःखपापयह-

दौश्चाग्रादिनिरूपिकं शान्तिकं मलमासादावपि कर्त्तव्यमिति ।

पहाड़ोंः प्रभीचन्न चतुर्यु व अपेक्षते ।
बकालेऽपि च कर्त्तव्यं नाच कालविचारणम् ॥ इत्यादि ।

End. शुभं मन्त्रनस्तन्त्रश्चिदं देशकालाह वक्षतः । (?)
सर्वं करोतु निष्ठिकं नामसङ्गीतं चरेः ॥
चक्रानादू यदि वा सोहात् प्रच्छेताहरेषु च ।
चरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्थादिति श्रुतिः ॥
ॐ यदस्तरं परिभृतं मानादीनश्च यद्वेत् ।
पूर्णे भवतु तत्पूर्वं श्रीइरेनासामुक्तीज्ञेनात् ॥
ॐ भया ज्ञातं कर्म्म कीदृगं ज्ञातं इति प्रच्छेत् । ॐ सर्वं साङ्गं ज्ञातं सर्वं
देवोक्तमाचीत् प्रत्यक्षरमिति ॥

Colophon. इति बन्द्याघटीयधरिच्छरभद्राचार्यात्मजात्रीरघुमन्दमभद्राचार्यविरचितं पह
यागप्रयोगतस्मै समाप्तम् ॥

विषयः । विरोधिप्रवाणां ग्रान्तैः करणीयस्य पहयागस्य विषिः प्रथोगादित्य ।

No. 109. घटकपर्काश्यटीका । Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 102 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kānibāri, Mayamansiñha, Pañdita Mukundacandra Smṛtiratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. शुभं नसः शिवाय । निवितमित्यादि । नीरदैर्भवेः चमाकाशसुपेत्य प्राय
निवितम् । आच्छादितमित्यर्थः । इत्यादि ।

End. घटकपरंष्टं विद्वधेन तस्मै उदकं वचेयं भावानुरक्षेति आदौ लतीया-
नत्पुरुषे पश्चात् कर्मधारयः ॥

Colophon. इति घटकपरस्य रिप्तनी समाप्ता ।

विषयः । वर्णावर्णनाकास्य घटकपरकविप्रणीतस्य घटकपरकाश्यस्य स्त्रिष्ठकाश्यस्य
आख्यानम् ।

No. 110. चन्दनधेनुदानतत्त्वम्, By वाचस्पतिमित्यः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 186 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kātihāli, Mayamansiñha, Pañdita Navakiçora Tarkacūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

- Beginning.** शुभं नमो गणेशाय ।
 नला शिवं चन्दनचर्दिताया
 षेषोः प्रदाने सविधिं प्रयोगम् ।
 रक्षाकरादैर्लिङ्गितं विलोक्य
 तत्रोति वाचस्पतिरप्यदुदिः ॥ इत्यादि ।
- End.** जीवत्पिटकषोत्सर्गनिषेषे पतिपुचवत्याः पृथग्मपसंहारः । सोऽपि तस्माः
 पुचानधिकारमात्रप्रत्युक्तषोत्सर्गाभावः ॥
- Colophon.** इति वाचस्पतिभिरचितं चन्दनधेनुदामतत्वं समाप्तम् ॥

विषयः । पतिपुचवत्या नार्या ऋतायाः स्वर्गार्थं दृषोत्सर्गनिषेषात् नदनुकल्पैभूतचन्दन-
 धेनुदानविधिः तत्प्रयोगादिश ।

No. 111. चन्दनधेनुत्सर्गपद्मतिः; By इन्द्रनाथभट्टाचार्यः. Substance, palm-leaf, $16 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 3 on a page. Extent, 472 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1687. Place of deposit, Viśnupura, Kādākuli, District Vāñikurā, Paṇḍita Raghunārāma Tarkaratna. Appearance, old. Generally correct.

- Beginning.** शुभं कृष्णाय नमः ।
 प्रणम्य पौत्राम्बरपादपद्मजं
 पिनाकिं-पश्चोऽवसेवितं सदा न यन्ते
 वितन्यते चन्दनधेनुपद्मतिः
 श्रीरत्ननाथेन सुरे सतामिद्यम् ॥
- देवलः ।
- पतिपुचवत्यौ नारौ चियते भर्तुरप्यतः ।
 चन्दनेनाक्षिता धेनुस्तस्याः स्वर्गार्थं दीयते ।
 अन अप्यत इति वचनात् । प्रोपितभर्तृकाश्च दृषोत्सर्गं कुर्यादिति केचित्
 तन्मन्दं । यदाच जातूकर्णः ।
 चन्दनेनाक्षितं क्लबा दद्यात् धेनुं द्विजासये ।
 दृषं नैवोत्सर्जेनस्या यावद्वर्त्ता स जीवति ॥ इत्यादि ।

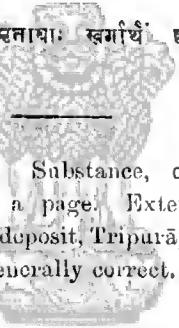
- End.** उदाहरति वेदार्थान् यज्ञविद्याः स्मृतीरपि ।
 त्रुतिष्ठृतिसमापद्ममाचार्यं तं प्रचक्षते ॥

इति परिपृष्ठवचनाद्यज्ञादिकर्तुंगीयवज्ञादिवेदार्थापकस्य चाचार्यलम् ।
 शुद्राणां तदसभवाचान्तिकमन्त्रदातुरेव । तथाच नरसिंहपुराणम् ।
 दुतिसूतिपुराणेभ्यो छौनस्य शुद्रजन्मनः ।
 गर्भाधानादिसंस्कारैश्चूतस्य च महामुने ॥
 दयमेव परा शुद्रिदीक्षा या तान्त्रिकी भवेत् ।
 यस्माच्च लभते मन्त्रं शुद्रः सेवेत तं सदा ॥
 प्राणेरर्थैर्धिया वाचा स एवाचार्य उच्चते ।
 न मर्त्यवृद्धा जानौयादिष्टुरूपौ गुरुर्भतः ॥

Colophon. इति नवद्वौपीयरत्ननाथभद्राचार्यकृता चन्दनधेनूत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ॥
 शकाब्दः १६८७

विषयः । पनिपुचवत्या नार्या स्तनाशः स्वर्गर्थः इषोत्तर्गनिषेधात् तदमुक्त्यौभूतस्य
 चन्दनधेनूत्सर्गस्य विषिः प्रयोगादिश्च ॥

No. 112. चाटुपुष्पाङ्गलिः । Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 34 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. शौराधिकथि लमः ।
 नवगोरोचनागौरीं प्रवरेन्द्रीवराभ्वराम् ।
 मणिस्कावकविदोत्तिवैषी ॥ इत्यादि ।

End. करणां मुङ्गरर्थये परां
 तव छन्दावनचक्रवर्त्तिः ।
 एषि केणिरिषीर्थया भवेत्
 स चाटुप्रार्थनभाजनं जनः (?) ॥
 इसं छन्दावनेश्वर्या जनो यः पठति स्तवम् ।
 चाटुपुष्पाङ्गलिं नाम स स्थादस्याः क्षपास्यदः ॥

Colophon. इति चाटुपुष्पाङ्गलिः समाप्ता ।
विषयः । छन्दावनेश्वर्या स्वाक्षराकानि कतिपयानि पञ्चानि ।

No. 113. चिकित्सारत्नम्., By जगन्नाथदत्तः. Substance, country made paper, 16×3 inches. Folia, 101. Lines, 6 on a page. Extent, 2,110 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Dhākā, Bābu Bhagavānarendra Dāsa Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. छं नसो गणेशाय ।

पञ्चाननाय फणिराजविभूषणाय
खर्गपवर्गफलदाय फलान्काय ।
गौरीप्रिथाय सुवनवयवन्धिताय
तेजोमयाय च नसः परमेश्वराय ॥
प्रणम्य गुरुपादालं दद्वा बज्जभिषड्भूतम् ।
श्रीजगन्नाथदत्तेन चिकित्सारलमुच्यते ॥
रोगसादौ परोक्षेत ततोऽनन्तरसौषधम् ।
सनः कर्म्म भिषक् पथञ्जान्पूर्वं समाचरेत् ॥
आचुरी मानुषी दैवी चिकित्सा विविधा सृता ।
स्फुतप्रधाना दैवी स्याच्छेदभेदादिकाचुरी ॥
षड्ग्रसा मानुषी प्रोक्ता हीमपूजादिसंकृता ।
कलौ चात्प + + लोके मानुषी तेन पूजिता ॥
बटिका गुडिका लेहसूपारक्षिष्ठ-पिण्डकाः ।
घृतं तेलं गुडो लेपः स्वेदाङ्गनकषायकाः ॥
पुठपाकसाशा शृष्टाभरणो धूमधारणे ।
वक्त्रानि यथाघोर्यान्यनेकानि यथा तथा ॥ इत्यादि ।

End

निद्राक्षमनमेतदि सुहृदेवेन भावितम् ।
माहिषं नवमीतश्च कुष्ठश्च मधुयष्टिका ॥
सौभाग्यं भग्नेपेन दासवच्च भवेत् पन्तः ।
निष्काष्टस्य धूपेन धूपयित्वा भग्नं स्तियः ॥
सुभगाः स्युः पतिसामां दासवच्च भवेद्ध्रुवम् ।

Colophon. इति स्वभन्नाधिकारः । इति चिकित्सारलं समाप्तम् । शकाब्दाः १७१५ ॥

विषयः । ज्वरादिरोगाणां चिकित्साकथनम् । तत्र दैवी-मानुषी-आचुरी चेति चिकित्सा चिविषेति निष्पत्तम् । अथ सामान्यचक्रचिकित्सा । तत्र षड्ग्रजस्त्रिविधानम् । नाम-

रादिपाचनकथनम् । गुह्यादिपाचनकथनम् । अथ वातचरे इङ्गुलश्वररसकथनम् । अथ पित्तचरे यवपटोलविधानम् । धान्यशर्कराविधानम् । घनचन्दनादिविधानम् । दाहप्रति-
क्रियाविधानम् । चरकेश्चरिरसकथनम् । श्रीतभज्जीरसकथनम् । अथ कफचरे कटुफलादि-
विधानम् । पर्णखण्डेश्चरविधानम् । प्रचण्डेश्चररसकथनम् । कफकेतुरसकथनम् । अथ वात-
पित्तचरे नवाङ्गपाचनविधानम् । पश्चभद्रविधानम् । नवचरे आङ्गुशविधानम् । चण्डेश्चररस-
विधानम् । अथ वातकफचरे वालुकासेदविधानम् । पञ्चकोलविधानम् । श्रीतारिरसकथनम् ।
रसचन्द्रिकाकथनम् । सौभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पित्तक्षेमचरे कण्टकार्यादिविधानम् ।
धान्यपटोलविधानम् । अहताष्टकविधानम् । अन्नशेश्चररसकथनम् । अथ सत्रिपातचरे
लज्जनसेदनचरनिष्ठैवादिविधानम् । अष्टाकावलेदिकविधानम् । वृहद्ब्रवाङ्गविधानम् । मत्य-
ञ्चयरसविधानम् । वृहत्पञ्चमलादिविधानम् । दशमली-चतुर्वृश्चमलादिविधानम् । लक्ष्मी-
विलासरसकथनम् । वेतालरसकथनम् । भैरवश्चररसकथनम् । पञ्चवल्लरसकथनम् । अथ
कर्णशीघ्र प्रलेपविधानम् । अथ जौर्णचरे भार्यादिपाचनविधानम् । मेघनादरसकथनम् ।
सर्वज्ञरलौहकथनम् । अथ विषभज्जरे सुस्खादिपाचनविधानम् । दास्यादिपाचनविधानम् ।
भेदिजराङ्गुशरसकथनम् । अवराशनिरसकथनम् । चैत्तीकृष्णरजिद्रसकथनम् । अर्दनारीश्वररस-
कथनम् । महाच्चराङ्गुशरसकथनम् । वृहत्सर्वज्ञरलौहकथनम् । अथ कमचरे श्रीतमातड-
सिंहरसकथनम् । विजयाधीगकथनम् । अथ धातुरस्यचरे चुदरेनचूर्णकथनम् । वृहत्सर्वज्ञर-
हरलौहकथनम् । अङ्गारकतेलकथनम् । लातादितेलकथनम् । वृहज्ञातादितेलकथनम् ।
अष्टाङ्गधूपकथनम् । अथ अच्छर्वं दुर्बलितेलविधानम् । अथ अरातिसारे श्वीरिरादिपाचन-
विधानम् । उशीरपञ्चमलादिपाचनविधानम् । आनन्दभैरवरसकथनम् । कनकसुन्दररस-
कथनम् । प्राणेश्चरसकथनम् । अथ आमातिसारचिकित्या । तत्र धान्यपञ्चक-धान्य-
चतुर्क्षदिविधानम् । अथ पक्वातिसारे ककडादिविधानम् । भोचादिचूर्ण-सुखादिचूर्णस्तपञ्च-
मलादिविधानम् । कुटजावलेदविधानम् । शिवादिचूर्णकथनम् । गडाधरचूर्णकथनम् ।
लवङ्गचतुःसमविधानम् । लवङ्गप्रथोगविधानम् । कुटजाएकविधानम् । पाटादिचूर्णविधानम् ।
रसाङ्गनादिचूर्णविधानम् । अथ र्घ्यतिसारे वृक्षज्ञवज्ञाध्योगादिकथनम् । अथ प्रवाहिकायां
जातिपक्षाद्यविधानम् । अथ अभयानरसिंहरसकथनम् ।

अथ यद्यपीरोगचिकित्या । तत्र कुटजावलेहादिविधानम् । लवङ्गवटिकाविधानम् ।
गडाधरचूर्णविधानम् । औरकाशचूर्णविधानम् । जातीफक्षाद्यचूर्णविधानम् । महागन्धक-
विधानम् । द्वपवाङ्गभरसविधानम् । पञ्चष्टीगजेन्द्रवटिकाविधानम् । पानीधभक्षवटिकाविधानम् ।
रसपर्णटीविधानम् । छौचपर्णटीविधानम् । खर्णपर्णटीविधानम् । अथ संयुक्तपञ्चाण-
चाङ्गैष्ट्रैष्ट्रविधानम् । श्रीलवज्ञादिभोदकविधानम् । औरकाशमोदकविधानम् । यद्यपी
मिहिरतेलविधानम् ।

अथ अश्वरोगचिकित्सा । तत्र पूरणमोदकविधानम् । प्राणदागुडिकाविधानम् । कुट-
जावलेषविधानम् । अश्वमण्डूरविधानम् । यमानिकामोदकविधानम् । अथ अजीर्णरोगचि-
कित्सा । तत्र चिंवटकविधानम् । रामबाणरसकथनम् । वाहवानस्तरसकथनम् । बृहदग्नि-
कुमाररसकथनम् । मचाश्ववटिकाकथनम् । चुकुमारमोदककथनम् । द्वीतीकीष्टप्रकथनम् ।
अथ क्रिमिसुद्धरसकथनम् । क्रिमिसातिनौ-
वटिकाकथनम् । विष्वादिष्टतकथनम् । अथ पापुरोगचिकित्सा । तत्र नारायणलौह-
विधानम् । पुनर्नवामण्डूरविधानम् । पुनर्नवाद्यतैलविधानम् । अथ रक्तपित्तरोगचिकित्सा ।
तत्र स्लादिगुडिकाकथनम् । कुआराड्याप्तकथनम् । अथ यज्ञरोगचिकित्सा । तत्र चयोदशाह-
विधानम् । राजादशमूलविधानम् । वासावलेषकथनम् । तालिशादिमोदकविधानम् । यस्ताम-
मोदककथनम् । श्वासाराखविधानम् । मचाक्षयतदरसकथनम् । मगाङ्गरसकथनम् । बृहच-
ष्टनायतेलकथनम् । अथ काग्रोगचिकित्सा । तत्र समग्रकर्त्तुर्योगकथनम् । कण्ठकार्यवसेष्ट-
कथनम् । काशसंहारभैरवकथनम् । चन्द्रामृतरसकथनम् । राजस्वगाङ्गरसकथनम् । अथ
हिक्काचिकित्सा । तत्र नस्तविधानम् । पिपल्यादिलौहकथनम् । अथ हिक्काशासे पुरन्दररस-
विधानम् । असकुडाररसकथनम् । अथ खरमेदचिकित्सा । तत्र कल्याणवलेषकथनम् ।
सारसतष्टतकथनम् । अथ अरोचकचिकित्सा । तत्र अस्तमुन्दररसकथनम् । अथ छह्नि-
चिकित्सा । तत्र एत्तादिर्योगविधानम् । अथ श्वेताचिकित्सा । अथ मूर्छाचिकित्सा । अथ
मदात्ययचिकित्सा । अथ उन्नादचिकित्सा । तत्र कल्याणष्टतविधानम् । चौरकल्याणष्टतकथनम् ।
शिवाष्टतकथनम् । शिवतैलविधानम् । अथ अप्साररचिकित्सा । तत्र गन्धकादिलौहविधानम् ।
महाचैतसष्टतकथनम् । पाषाणवत्तरसकथनम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र रसोन-
पिण्डविधानम् । वयोदशाहगुलुकथनम् । विष्णुतैलकथनम् । मध्यमनारायणतैलकथनम् ।
कुञ्जप्रसारणीतैलकथनम् । सिद्धार्थतैलकथनम् । बृहच्छतपुष्पादितैलकथनम् । द्विमसागरतैल-
कथनम् । वातारिगुम्युलुकथनम् । वातकुलान्तकतैलकथनम् । बृहदातारितैलकथनम् । रौस-
लागष्टतविधानम् । रौसादिष्टतकथनम् । वातगजामुखरसकथनम् । महाराजेश्वररसकथनम् ।
अथ वातरक्तचिकित्सा । तत्र विविधगुम्युलुविधानम् । गुदुच्यादिलौहकथनम् । रसमाणिक-
विधानम् । द्वादशाद्यवकथनम् । बृहद्युद्युचितैलकथनम् । बृहद्युद्युच्यादितैलकथनम् ।
अथ उरसक्षमचिकित्सा । तत्र नयोदशाहगुम्युलुविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र
राक्षापाकविधानम् । राच्चासप्रकविधानम् । योगराजगुम्युलुकथनम् । बृहदसीनपिण्डकथनम्
व्याधिशरादूलगुम्युलुकथनम् । आभवातारिगुम्युलुकथनम् । बृहत्सैववायूतैलकथनम् । अथ शूल-
रोगचिकित्सा । तत्र परिषामशूले वैशानरलौहकथनम् । पित्ताधिक्षेनारिकेलष्टप्र-
विधानम् । गुयाकष्टप्रविधानम् । धाचीलौहविधानम् । शूलविष्णीवटिकाकथनम् । शूल-
गजेन्द्रतैलकथनम् । अथ उदावर्तरोगचिकित्सा । तत्र नाराचयोगकथनम् । अथ गुक्षरोग-

चिकित्सा । तत्र अभयावटिकाविधानम् । नाराघरसकथनम् । गुल्माकालानेत्ररसकथनम् ।
 अथ हृद्रोगचिकित्सा । तत्र अर्जुनघृतकथनम् । हृदयानुरसकथनम् । अथ उरोधह-
 चिकित्सा । अथ मूत्रक्ष्यचिकित्सा । तत्र कुशावलेहकथनम् । कर्पूरमोटककथनम् । अथ
 मूत्राधातचिकित्सा । तत्र गोचुरघृतकथनम् । अथ मूत्रतिसारचिकित्सा । तत्र निदानादि-
 कथनम् । धात्रीघृतकथनम् । तारकेश्वररसकथनम् । अथ अम्लरौचिकित्सा । तत्र कुलत्याद्य-
 घृतविधानम् । अथ मेच्चरोगचिकित्सा । तत्र न्योधादिपञ्चकविधानम् । मेहमुद्धरवटिका-
 कथनम् । दाङिमाद्यघृतविधानम् । प्रमेहगजसिंहघृतकथनम् । अथ स्त्रील्यदीर्गम्भादि-
 चिकित्सा । तत्र विड्डादिलौहकथनम् । आयुषणाद्यलौहकथनम् । अथ अत्यन्त्रोधचिकित्सा ।
 अथ कार्ष्णचिकित्सा । तत्र निदानकथनम् । अश्वगन्धाघृतकथनम् । अथ उदररोगचिकित्सा ।
 तत्र पुनर्नवाटकविधानम् । उदरारिरसकथनम् । सामुद्राद्यचूर्णकथनम् । अथ शोषोदर-
 चिकित्सा । तत्र मानमण्डादिविधानम् । इच्छामेदिरसकथनम् । अग्निमुखचूर्णकथनम् । विन्दु-
 घृतकथनम् । अथ छोड़रोगचिकित्सा । तत्र मणिगुडिकादिविधानम् । अभयालवणविधानम् ।
 बृहद्दग्निपिण्डीकथनम् । तास्थकलपरसकथनम् । पच्चास्ततास्थकथनम् । छोड़वन्निष्ठीवटिका-
 कथनम् । लौचस्त्युज्यकथनम् । श्रीहगजेन्द्ररसकथनम् । अथ शोषचिकित्सा । तत्र
 सिंहास्यादिपाचनविधानम् । पुनर्नवाटककथनम् । शोथशार्दूलरसकथनम् । अग्निमुखमण्डूर-
 कथनम् । दुग्धवटिकाकथनम् । तत्र मण्डूरकथनम् । बृहद्कुष्मद्लकादितेलविधानम् । अथ
 इडिरोगचिकित्सा । तत्र ईडिहर्योगकथनम् । नित्यानन्दरसकथनम् । अथ गलगण्डादि-
 चिकित्सा । अथ श्वीपदचिकित्सा । तत्र प्राणवङ्गभरसकथनम् । अथ विद्धिचिकित्सा । अथ
 व्रणशोषचिकित्सा । तत्र विड्डादिगुमुलकथनम् । अथ व्रणचिकित्सा । तत्र सप्तशाङ्खाच-
 नादिकथनम् । व्रणराज्ञसतेलकथनम् । अथ दधनपचिकित्सा । अथ भग्नचिकित्सा । अथ
 नाड़ीव्रणचिकित्सा । अथ भग्नरसचिकित्सा । तत्र सप्तविश्वितिगुमुलकथनम् । अथ उपदंश-
 चिकित्सा । तत्र श्रीमन्मथरसकथनम् । सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ गृकदोषचिकित्सा । अथ
 कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र पञ्चनिम्बविधानम् । पञ्चतिक्तघृतकथनम् । उदथभास्कररसकथनम् ।
 महातालेश्वररसकथनम् । अमृतानुरलेहकथनम् । बृहद्वारिच्छादितेलकथनम् । महारुद्रतेल-
 विधानम् । कर्द्धप्रसारतेलकथनम् । अथ श्रीतपित्तचिकित्सा । अक्षपित्तचिकित्सा । तत्र
 सितामण्डूरादिविधानम् । नारिकेलामृतविधानम् । अथ विसर्पचिकित्सा । तत्र अमृतादि-
 पाचनविधानम् । अथ विस्फोटकचिकित्सा । अथ चायुरोगचिकित्सा । अथ मस्त्यादि-
 चिकित्सा । तत्र पापाम्करसकथनम् । अथ कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र कुष्ठादितेलविधानम् ।
 अथ गुदधंशचिकित्सा । तत्र भड़राजादितेलविधानम् । अथ मुखरोगचिकित्सा । तत्र माल्ह-
 त्याद्यचूर्णविधानम् । अब्दादिचूर्णकथनम् । खदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्षरोगचिकित्सा ।
 तत्र श्वस्नकतेलकथनम् । दशमुखतेलकथनम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र सामान्य-

योगकथनम् । एषधूमाद्यतैलकथनम् । अथ नेवरोगचिकित्सा । तत्र कुसारीवर्णिकाकथनम् । चन्द्रोदयवर्णिकाकथनम् । नयनास्तविधानम् । अथ रात्रभवचिकित्सा । अथ शिरोरोगचिकित्सा । तत्र गगनस्तन्दरसकथनम् । पठविन्दुतैलकथनम् । महादशसूलादितैलकथनम् । महापफलकैलादिकथनम् । बृहदुसूराद्यतैलकथनम् । महारुद्रतैलकथनम् । अथ प्रदरोगचिकित्सा । तत्र अशोकघृतकथनम् । प्रदरानकरसकथनम् । अथ शोमरोगचिकित्सा । अथ योगियापकचिकित्सा । तत्र विविधतैलविधानम् । अथ निर्जिमिकरणविधि । तत्र कपूरादितैलकथनम् । अथ चटुकारणकथनम् । चटुप्पूलचिकित्सा । अथ बन्धाचिकित्सा । तत्र फलघृतकथनम् । अथ गर्भसावचिकित्सा । तत्र सहचरादिघोगकथनम् । गर्भविलासरसकथनम् । गर्भचिन्नामणिरसकथनम् । अथ प्रसवविधानकथनम् । अथ मरकन्दशूलचिकित्सा । अथ सूतिकाचिकित्सा । तत्र सूतिकादशमुखविधानम् । सहचरादिविधानम् । सूतिकारसविधानम् । सौभाग्यशूलीकथनम् । अथ स्त्रारोगचिकित्सा । तत्र वज्रादियोगकथनम् । रजन्यादिघूर्णकथनम् । वालचतुःसमविधानम् । शिशुपञ्चकथनम् । अष्टमङ्गलघृतकथनम् । अथ ग्रन्थाद्यवरोगचिकित्सा । अथ विषचिकित्सा । तत्र विषवज्रपातरसकथनम् । कुकुरविषशान्तिकथनम् । अथ रसायनविधि । तत्र चतुर्मुखरसकथनम् । वसननिलकरसकथनम् । रससिन्दूरकथनम् । श्रीकामदेवरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । अथ वाञ्छीकरणविधि । तत्र श्रीमन्मथरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । श्रीमहेश्वररसकथनम् । रतिवज्रभमोदकथनम् । कामदीपकविधि । अथ धजभङ्गचिकित्सा । तत्र महारिरसकथनम् । अथ स्त्रामनादिविधिः । इति श्ल ।

स्त्रामन नयने

No. 114. चिकित्सासाहीपिका, By द्वरानन्ददासकविराजः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 271. Lines, 7 on a page. Extent, 6,925 clokas. Character. Bengali. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Dhākā, Bhagavāncaudra Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

अथत्थरपञ्चवास्तवरसेन समूरयन्
अगल्लनमनोऽहरसनितचाद्यवेशं सुङ्गः ।
अभौष्ठपलदायकः गरणदः गरणेष्विषां
द्विः क्षतस्तद्गुणोत्तमकदम्बद्वलस्त्वितिः ॥
श्रीब्रह्मनन्ददासेन कविष्वन्देष्य धीमता ।

क्षियते वाक्षोधाय चिकित्सासारदीपिका ॥

अथ शास्त्रावतारः ।

यद्ग्नेभ्यः पश्चंखामतेभ्यो
केदा आता चक्यजुःसामेदाः ।
आयुर्व्वदोऽथर्ववेदय तस्मिन्
आसां शब्दौ श्रीकणादस्य भक्तिः ॥
आसे वेदः पश्चमो वैद्यकाख्यो
वेदा क्षित् तस्य नासे महेश्वर् ।
तस्माद्ब्राह्मताथैत तस्मात् तुराशाद्
नस्माज्ज्ञाना वक्तुमर्हसि शास्त्रम् ॥
धन्वार्यकामसोचाणामारोग्यं मुख्यमुत्तमम् ।
रोगास्त्वापश्चारः वेदसो जीवितस्य च ॥
क्षचिदर्थः क्षचित्तर्थः क्षचित्तिनिवं क्षचिद्व्यगः ।
कम्माभ्यासः क्षचित्तापि चिकित्सा नासि निष्क्रान्तः ॥
वाधेस्तत्परिज्ञानं वेदनायाश निप्रदः ।
सत्तद्व्यग्यस वैद्यत्वं न वैद्यः प्रभुरायुषः ॥
यावत् कष्टगताः प्राणा यावद्वाति निरिन्द्रियम् ।
मावदिकित्सा कर्त्तव्या कालस्य कुटिला गतिः ॥ इत्यादि ।

End.

काकोल्ली-वाक्षा-चक्षन-जातिफल-लवङ्ग-दावचिनि-एसाचि-तेजपत्र-नाभेश्वर-पिपल्ली, एषां प्रति १ पल्ल भग्मदक्षुरी माषा ४ एकोल्लत्य भजिकामध्ये स्थापयेत् । ततो जातरसं पाययेत् । दण्डमुखारिष्ठिः ॥

Colophon.

इति श्रीचराजन्ददासकविचक्षिप्तविरचितायां चिकित्सासारदीपिकायामासवधार्न(?) समाप्तम् ॥ समाप्तोऽयं अन्यः ।
संक्षेपाभूलग्नास्त्रह क्षिदिला पञ्चगोरवात् ।
श्रीजगद्वायदस्त्र विद्विद्विक्षारतः कृतम् ॥
यद्यपि कविचन्द्रेष रचिता सारदीपिका ।
विक्षारेष मया श्रोत्राचिकित्सासागरः शुभः ॥
इति शब्दास्त्रः १७०५ ।

विषयः । अन प्रथममायुर्व्वदागमप्रशंसा, ततः शान्तिकर्मादिकथनम् । अथ शारीराचिकारः । तत्र शूद्रादिपरीक्षाविधिः । नासिकापरीक्षाकथनम् । नाडीपरीक्षाकथनम् । अथ

परिभाषाकथनम् । दावकर्मनिरूपणम् । खेत्पानसेदवमनादिविधिः । वस्त्रिकर्मकथनादिकम् । वस्त्रधूमपानादिकरणविधिः । गण्डविधिः । अङ्गविधिः । देशनिरूपणम् । इयगुणकथनम् । तत्र रसादिनिरूपणम् । धात्वादिवर्णनिरूपणम् । फलशराकद्वलादिनिरूपणम् । मत्स्यमांसादिनिरूपणम् । पानीयचौरदधितत्रादिगुणकथनम् । शौषधादिगुणकथनम् । वायामादिगुणकथनम् । हिमादिगुणकथनम् । शौषधकरणादिदिनिरूपणम् । अनुपानादिविधिः । तेजस्वरूपनादिविधिः । गंभमात्रादिकथनम् । रसायनविधिः । तत्र यन्त्रनिरूपणम् । रसादिशुद्धिकथनम् । अड्गुणगम्भकनिरूपणम् । रसकर्पुरादिविधिः । पीतसूतमसूतादिनिरूपणम् । रससिन्दूरादिविधिः । सहादात्रकादिविधिः । स्वर्णरौप्यतात्रादिशातुरां सारणशोधनादिविधिः । सनः-शिलाशूद्धादिशुद्धिकथनम् । मत्स्यादिपिण्डशुद्धिकथनम् । अथ विषादिशीधनप्रकारः ।

अथ चिकित्साप्रकरणम् । तत्र अवरस्य पूर्वस्त्रपादिकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सामान्यज्वरे नागरादिपाचनविधिः । एवं चुदादिपाचनविधिः । गुडुच्चादिपाचनविधिश्च । अथ वातज्वर-निदानादिकथनम् । तत्र बृहत्पञ्चमसूलादिपाचनविधिः । एास्पर्षादिपाचनविधिः । इहु-सेव्वररसादिकथनश्च । अथ पित्तज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र कट्फलादिपाचनविधिः । धान्यशर्करादिविधिः । वनचन्दनादिविधिः । लेपविधिः । अरकेशरिरसविधिः । शैतभञ्जी-रसविधिः । अरभैरवरसविधिश्च । अथ कफज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र अवलोहादिविधिः । झटाशनरसकथनम् । पर्णस्पर्षेश्वररसकथनम् । प्रश्वेश्वररसकथनम् । पश्चाननरसकथनम् । कफकेतुरसकथनम् । सहाकफकेतुरसकथनम् । स्फेसकालान्तरसकथनश्च । अथ वातपित्त-ज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र नवाङ्गपाचनादिकथनम् । पश्चमद्वपाचनकथनम् । चितुरभैरव-रसकथनम् । जायाटिकाकथनम् । ज्वरधृतकेतुरसकथनम् । रलगिरिरसकथनम् । नवज्वरा चुद्धरसकथनम् । चक्षेश्वररसकथनश्च । अथ वातस्थेश्वरनिदानादिकथनम् । तत्र पश्चकोला-दिपाचनादिविधिः । रसचन्द्रिकारसकथनम् । शौभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पिण्डस्तेश्वर-निदानादिकथनम् । तत्र कण्ठकार्यादि-धान्यपटोलादिगुडुच्चादिपाचनविधिः । चन्द्रघेश्वररस-कथनश्च । अथ सत्त्विपातज्वरादिनिदानकथनम् । तत्र बालुकालेहादिविधिः । नस्यनिष्ठीवना-दिविधिः । अष्टाङ्गज्वलोहादिविधिः । बृहत्पञ्चमसूलादिपाचनविधिः । बृहत्पञ्चमसूलादिपाचनविधिः । एवं दण्डमुलादिपाचनविधिः । लक्ष्मीविलासरसकथनम् । वेतालासरसकथनम् । भैरव-ज्वररसकथनम् । चिद्वीषनीहारस्यरसकथनम् । सत्त्विपातस्त्रयरसकथनम् । सूचिकाभरणरस-कथनम् । लोकनाथरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । नीजकष्ठरसकथनम् । चिन्नामणि-रसकथनम् । सत्त्विपातशूलानलरसकथनम् । भैरवनादरसकथनम् । सत्त्विपातकालानलरस-कथनम् । जलयैगिकारसकथनम् । विल्वद्विनिरसकथनम् । वरिसागररसकथनम् । वीरभद्र-रसकथनम् । चित्तेवरसकथनम् । पश्चवज्ञरसकथनम् । नस्यभैरवरसकथनम् । अङ्गभैरवरसकथनम् । रसचूदामणिरसकथनम् । भस्मभैरवरसकथनम् । उग्रनभैरवरसकथनश्च । अथ अभिन्यासज्जर-

निदानादिकथनम् । तत्र शृङ्गादिपाठीनिरूपणम् । सच्छन्दनायकरसकथनम् । अथ कण्ठशोथ-
निदानादिकथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् । अथ जीर्णज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र
निदिग्धिकादिविधिः । भार्यादिविधिः । सुष्टियोगकथनम् । धात्रीमोदकविधिः । मेघनादरस-
कथनम् । अथ विषमज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र सुष्टियोगकथनम् । सुखकादिदास्यादिपाचन-
विधिः । महाज्वराङ्गुशरसकथनम् । विद्यायसभरसकथनम् । व्यरराजरसकथनम् । विषमज्वरा-
न्तकलोहकथनम् । सर्वज्वरस्तोहकथनम् । जीरकादिमोदककथनम् । बृहत्सर्वज्वरस्तोहकथनम् ।
चिलोक्यज्वरजिह्वसकथनम् । एविष्टुन्दररसकथनम् । श्रीतभञ्जीरसकथनम् । श्रीतारिरसकथनम् ।
अङ्गारामीश्वररसकथनम् । अथ रात्रिज्वरनिदानकथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् । विश्वेश्वररस-
कथनम् । अथ कम्यज्वरनिदानकथनम् । तत्र कण्डकायांदिपाचनविधिः । श्रीतमातङ्गसिंहरस-
कथनम् । विजयायोगकथनम् । धारणतर्पणादिविधिः । अथ द्युष्कादिज्वरकथनम् । तत्र
मचौषधादिकथनम् । अथ चर्चिकादिज्वरचिकित्सा । चर्चिकारिरसकथनम् । अथ चातुर्थक्ष्यरे
सुष्टिक्रियाकथनम् । चातुर्थकारिरसकथनम् । उदर्शनचूर्णकथनम् । अर्भैरवचूर्णकथनम् ।
अङ्गारकतैलविधिः । खल्पलाचादितैलकथनम् । बृहद्याचादितैलकथनम् । पिपल्यादितैल-
कथनम् । अष्टाङ्गभूपकथनम् । अपराजिताभूपकथनम् । अथ अङ्गरे दूर्वादितैलकथनम् ।
अरबस्तिदानविधिः । नक्तवस्तिदानादिविधिः । अथ व्यरातिसारचिकित्सा । तत्र श्वीवेरादि-
योगकथनम् । उशीरादियोगकथनम् । बृहद्युच्चीयभूष्मल्यादिदग्धस्तुशृण्ड्यादिपाचनकथनम् ।
ओषधादिचूर्णकथनम् । कुटजावलेद्वादिकथनम् । अनन्दभैरवरसकथनम् । कनकसुन्दररस-
कथनम् । अस्तनारेष्वरसकथनम् । महाधवटिकाकथनम् । अथ अतिसारनिदानकथनम् ।
आमातिसारचिकित्सा । भान्यपञ्चादिकथनम् । चतुःसमग्रङ्कादिकथनम् । कसुटादिसुष्टि-
योगकथनम् । तत्र कुटजपुटपाकादिविधौवधकथनम् । अथ रक्तातिसारचिकित्सादिः । तत्र
सुष्टिक्रियाकथनम् । कुटजाष्टकादिपाचनकथनम् । पाठादिचूर्णविधिः । इर्द्रतिसारे सुष्टियोग-
कथनम् । अथ प्रवाहिकार्या सुष्टियोगकथनम् । अभयनरसिंहरसकथनम् । अनसच्चीधनरस-
कथनम् । अथ यद्यपौचिकित्सा । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् । लवहवटिकाकथनम् । कुटजावलेह-
कथनम् । चंसपटलोरसकथनम् । गङ्गाधरचूर्णकथनम् । बृहद्युक्ताधरचूर्णकथनम् । लवहव-
दिचूर्णकथनम् । बृहक्षवज्ञादिचूर्णकथनम् । जीरकादिचूर्णकथनम् । विजयभैरवचूर्णकथनम् ।
जातिफलाद्यचूर्णकथनम् । महाग्नवकथनम् । वृपवज्ञभरसकथनम् । पद्मणीगजेन्द्रवटिका-
कथनम् । यद्यपौचिकाकथनम् । पद्मणीगजसिंहकथनम् । यद्यपौकवाटकथनम् । चिपुर-
रसकथनम् । रसपर्पटीकथनम् । रसशुद्धिग्नभूष्मादिनिरूपणम् । पञ्चास्तपर्पटीकथ-
नम् । विजयपर्पटीकथनम् । लौहपर्पटीकथनम् । सुवर्णपर्पटीकथनम् । पञ्चास्तलौह-
कथनम् । गगनसुन्दररसकथनम् । विद्यानाथवटिकाकथनम् । यद्यपौवचकवाटकथनम् । अथ
सङ्कृतपण्डिष्टां कामाचारसंडूरकथनम् । चाहौरौष्टकथनम् । कल्याणग्रङ्ककथनम् । यद्यपौ-

मिहिरतैलकथनम् । कद्धावलेहकथनम् । मदनमोदककथनम् । बृहच्छत्रवरीमोदककथनम् ।
 कामेश्वरमोदककथनम् । जीरकाद्यमोदककथनम् । लवहास्यमोदककथनम् । स्त्रेपनायिका-
 चूषेकथनम् । नायिकाचूर्णकथनम् । जातिफलाद्यवटिकाकथनम् । महाभवटिकाकथनम् ।
 ग्रषणोकवाठरसकथनम् । विजयाभेरवचूर्णकथनम् । अथ श्रोयगच्छार्ण वारिशोषरसकथनम् ।
 लवहास्यमोदककथनम् । अथ अर्थेनिदानकथनम् । धूपनलेपनादिविधि । शूररथमोदक-
 कथनम् । वोषादिचूर्णकथनम् । बृहच्छत्रमोदककथनम् । प्राणदागुडिकाकथनम् । बाङ्ग-
 शीलगुडकथनम् । लवणोभमादियोगकथनम् । कुटजावलेहकथनम् । चन्द्रप्रभावटिकाकथनम् ।
 तीक्ष्णमुखरसकथनम् । अर्थेनिरसकथनम् । अथ अजीर्णनिदानकथनम् । तच चिङ्गदृष्टकचूर्ण-
 कथनम् । चिक्षादिचूर्णकथनम् । अग्निमुखचूर्णकथनम् । अथ विष्विस्तृचिकाचिकित्सा ।
 तच मुष्टिक्रियाकथनम् । मेयिमोदककथनम् । हरौतकीलापडकथनम् । रामवाणरसकथनम् ।
 झताशनरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । मदागङ्गवटोकथनम् । बृहच्छत्रवटिकाकथनम् ।
 महोदधिरसकथनम् । बृहत्ताहोदधिरसकथनम् । अजीर्णकण्ठकरसकथनम् । क्रवादरसकथनम् ।
 राजवल्लभरसकथनम् । सुत्तपाकवटिकाकथनम् । अधिजनबोवटिकाकथनम् । आनन्दोदयरस-
 कथनम् । चक्रमारमोदककथनम् । अथ क्रिमिनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 विड्ग्नादिएतकथनम् । क्रिमिसुझरसकथनम् । कोटवच्छरसकथनम् । क्रिमिकोठाभलरस-
 कथनम् । क्रिमिघातिनीगुडिकाकथनम् । अथ पाण्डुनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 निफलादियोगकथनम् । नारायणलौहकथनम् । पुनर्णवामण्डूरकथनम् । विकलयलौहकथनम् ।
 पाण्डुनिपद्मादिकथनम् । अथ रक्तपितनिदानकथनम् । तच श्लादिगुडिकादिकथनम् ।
 वासाद्युतकथनम् । कुमारपंखवण्डकथनम् । शर्कराद्यलौहकथनम् । नैनोक्यसुन्दररसकथनम् ।
 अथ राजवच्छनिदानादिकथनम् । तच लवहास्यचूर्णकथनम् । तालिशादिमोदककथनम् ।
 वासावलेहकथनम् । द्रागलाद्यष्टतकथनम् । चन्दनादितैलकथनम् । अद्यान्तकलौहकथनम् ।
 शुद्धाराधकथनम् । रजतादिचूर्णकथनम् । मग्नाकररसकथनम् । धान्यदशमूलकथनम् । रासा-
 दशमूलकथनम् । बृहच्छनादितैलकथनम् । रलगर्भपोटलौहकथनम् । अथ काशनिदानादि-
 कथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् । हरौतक्यादिमोदककथनम् । अगस्त्यहरौतक्यादिकथनम् ।
 कण्ठकार्यवलेहकथनम् । स्वप्नरसेन्द्रगुडिकाकथनम् । रसगुडिकाकथनम् । काशसंचारभेरव-
 कथनम् । चन्द्रास्तरसकथनम् । राजमृगाङ्ककथनम् । भागीरथकरावलेहकथनम् । अथ
 हिङ्कानिदानादिकथनम् । पिपल्यादिलौहकथनम् । अथ आसनिदानादिकथनम् । तच
 भागीरुडकथनम् । स्फूर्यवर्जनरसकथनम् । पुरन्दररसकथनम् । आसारिलौहकथनम् ।
 अथ स्वरभेदनिदानकथनम् । तच कल्याणावलेहकथनम् । निदिग्धिकावलेहकथनम् ।
 ग्राह्याद्युतकथनम् । कपूरमोदककथनम् । अथ अरोचकनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रिया-
 कथनम् । कल्विंसकाञ्जिककथनम् । अथ वर्दिनिदानादिकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् ।

इहिष्टुकथनम् । शलादिषुण्कथनम् । शिष्टौमन्त्रकथनम् । कुमुदेश्वरसकथनम् । अथ
 लक्ष्यानिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् । अथ मूर्छानिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रिया-
 कथनम् । शैमल्लरसकथनम् । अथ भद्रात्याध्यायकथनम् । अथ गुल्मादिनिदानकथनम् ।
 तच मुष्टिक्रियाकथनम् । कस्याणष्टतकथनम् । चैतसष्टतकथनम् । शिवाष्टतकथनम् । शिवा-
 तैलकथनम् । चिकचयाद्यसौचकथनम् । अथ अपश्चारनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 धूपाञ्जनादिविधिः । ब्राह्मीष्टतकथनम् । महाचैतसष्टतकथनम् । अथ वातनिदानकथनम् ।
 तच मुष्टिक्रियाकथनम् । रघोनपिण्डकथनम् । नयोदशाङ्गुगुलुकथनम् । पश्यागुगुलुकथनम् ।
 मध्याकल्पाणष्टतकथनम् । बृहद्वच्चाग्नादिष्टतकथनम् । खल्पविष्टुतैलकथनम् । बृहद्विष्टुतैल-
 कथनम् । मध्यमनारायणैलकथनम् । मध्यानारायणैलकथनम् । कुञ्जप्रसारणैलकथनम् ।
 खल्पमाषैलकथनम् । बृहद्वाषैलकथनम् । सप्तस्थमाषैलकथनम् । शौतारिरसकथनम् ।
 वातारिगुगुलुकथनम् । विजयभैरवैलकथनम् । हिमसागरैलकथनम् । बृहद्वातारितैलकथनम् ।
 वातकुलान्तकैलकथनम् । बृहद्वत्पुष्ट्यादितैलकथनम् । खल्पगुड्चौमैलकथनम् । बृहद्वगुड्चौ-
 तैलकथनम् । कैशोरगुगुलुकथनम् । बज्रगुगुलुकथनम् । भैरवगुगुलुकथनम् । गुड्चादिलौच-
 कथनम् । रसमाणिकथनम् । मध्यानालौचरकथनम् । द्वादशाङ्गुयवकथनम् । वाहवारितैल-
 कथनम् । विषविन्दुकैलकथनम् । अथ ऊरगनामनिदानकथनम् । तच चिकित्साकथनम् । अथ
 आमवातनिदानकथनम् । तच रात्रासप्तकादिकथनम् । रात्रादशमुलादिकथनम् । सेपनादि-
 कथनम् । बृहद्वात्रपिण्डकथनम् । योगराजगुगुलुकथनम् । महारघोनपिण्डकथनम् । सिंह-
 नादगुगुलुकथनम् । आमवातगजसिंहमोटककथनम् । सेदादिविधिः । बृहद्वैम्बवाद्यैलकथनम् ।
 आमवातहररसकथनम् । आमवातारिगुडिकाकथनम् । अथ शूलनिदानकथनम् । तच
 मुष्टियोगकथनम् । चतुःसमचूर्णकथनम् । चिफलामण्डूरकथनम् । चतुःसमसौहकथनम् ।
 परिषामे मुष्टिक्रियाकथनम् । नारिकेखण्डकथनम् । आमल्कौष्ठण्डकथनम् । इतावौम-
 ण्डरकथनम् । धाचौलौहकथनम् । शुष्कोष्ठण्डकथनम् । विद्याधराधरकथनम् । शूलगजेन्द्र-
 तैलकथनम् । अथ उदावर्तनिदानकथनम् । तच नाराचचूर्णकथनम् । मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 अथ गुल्मनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् । काद्यायणगुडिकाकथनम् । गुल्मकाला-
 नस्तरसकथनम् । दन्तीचरीतकीकथनम् । विद्याधररसकथनम् । नाराचरसकथनम् । अथ
 हृद्रेणगनिदानकथनम् । तच मुष्टियोगकथनम् । अच्छुनष्टतकथनम् । अथ ऊरोपहचिकित्या ।
 अथ मूर्चकच्छनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् । चिकटुकादिष्टतकथनम् । कुशाव-
 लैचूरकथनम् । शर्करायखेचूरकथनम् । अथ मूर्चातनिदानकथनम् । तच मुष्टियोगकथनम् ।
 गोचुराम्बृष्टकथनम् । अथ मूर्चात्रिसारनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् । धाचौष्ट-
 कथनम् । नारकेश्वररसकथनम् । अथ अमरीशर्करानिदानकथनम् । तच मुष्टियोगकथनम् ।
 कुल्याणष्टतकथनम् । वरणगुडकथनम् । अथ प्रमेहनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रियाकथनम् ।

दाविमादिष्टतकथनम् । इन्द्रवठीकथनम् । बृहदादिमादिष्टतकथनम् । सोमेश्वररसकथनम् ।
 बृहद्रामनाथरसकथनम् । मेहमुद्रतैलकथनम् । बृहमेहमुद्रतैलकथनम् । कर्पूरमोदककथनम् ।
 अथ खोल्लदौर्गंश्चनिदानकथनम् । तच सुष्ठिक्रियाकथनम् । विष्णवादिलौहकथनम् । अथ
 कार्यचिकित्सा । अथ उदररोगनिदानकथनम् । तच सुष्ठिक्रियाकथनम् । सामुदायचूर्ण-
 कथनम् । अग्रिमुखचूर्णकथनम् । पुर्वनवाष्टककथनम् । विष्टुष्टतकथनम् । मानसणविधिः ।
 नारायणरसकथनम् । उद्दरारिरसकथनम् । इच्छाभेदिरसकथनम् । दृष्टुदरारिरसकथनम् ।
 उदररसतात्त्वयोगकथनम् । अथ स्त्रीरनिदानादिकथनम् । तच सुष्ठिक्रियाकथनम् । मानादि-
 गुदिकाकथनम् । अभयाज्ञवलकथनम् । यज्ञतानिलरसकथनम् । लोकनाथरसकथनम् । अथ
 शीघ्रनिदानादिकथनम् । तच सुष्ठियोगकथनम् । भिंचासादियोगकथनम् । वंशरौतकी-
 विधानम् । कटुकाद्यलौहकथनम् । विकटादिलौहकथनम् । घट्कमृत्यादितैलकथनम् ।
 वाष्पक्षिभूषणरसकथनम् । दध्नदुलगुडकथनम् । बृहद्वृहद्वृलादितैलकथनम् । अथ एङ्गि-
 निदानकथनम् । तच सुष्ठिक्रियाकथनम् । गतपुष्ट्यादिष्टतकथनम् । नित्यानन्दरसकथनम् ।
 हृषिकररसकथनम् । अथ गलगण्डमालार्घुदिचिकित्सा । अथ स्त्रीपदनिदानकथनम् । तच
 सुष्ठिक्रियाकथनम् । लेपादिशोधनविधिः । विषतैलकथनम् । वण्णेपनविधिः । शारीर-
 ऋणचिकित्सा । विपरीतमझतैलकथनम् । वण्णराजसतैलकथनम् । अथ दग्धवणचिकित्सा । अथ
 भग्नचिकित्सा । अथ नार्दीवणचिकित्सा । तच उपाद्यगुग्गुलकथनम् । अथ भग्नदरनिदान-
 कथनम् । तच सुष्ठिक्रियाकथनम् । सप्तविशतिगुग्गुलकथनम् । विष्टनतैलकथनम् । भग्नदर-
 इरसकथनम् । अथ उपदंशनिदानकथनम् । तच सुष्ठियोगकथनम् । त्रीमन्ताथरसकथनम् ।
 सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ घुकदोषचिकित्सा । अथ कुष्ठनिदानकथनम् । तच पञ्चनिम्ब-
 कथनम् । विशेषररसकथनम् । पञ्चतिक्ष्णष्टुतकथनम् । अस्तमभज्ञातककथनम् । भज्ञभज्ञातक-
 कथनम् । सिद्धूराद्यतैलकथनम् । अर्कतैलकथनम् । बृहदनरीचादितैलकथनम् । भज्ञराङ्ग-
 देतैलकथनम् । विषतैलकथनम् । बृहत्सोमराजतैलकथनम् । कन्दर्पप्रसारतैलकथनम् । अस्तान-
 धूरलौहकथनम् । उद्यभास्कररसकथनम् । ताळकेशररसकथनम् । इरितात्त्वभञ्जविधानम् ।
 महातात्त्वेशररसकथनम् । अथ शीतपिभचिकित्सा । अथ अस्तपिचिकित्सा । तच नारि-
 केलामनकथनम् । गतावरीष्टतकथनम् । औपपतिकचूर्णकथनम् । शिताभण्डरकथनम् ।
 आमलक्ष्यादिलौहकथनम् । अथ विसर्दचिकित्सा । तच अस्तादिपाचनकथनम् । बृहद-
 इतादिपाचनकथनम् । कालाग्निशन्दरसकथनम् । अथ विस्फोटकचिकित्सा । अथ स्त्रायुरोग-
 चिकित्सा । अथ मधुरिकचिकित्सा । अथ चुद्रोगनिदानकथनम् । तच मालत्यादितैल-
 कथनम् । चुद्रादितैलकथनम् । गुड्रातैलकथनम् । अथ गुदधंशचिकित्सा । तच चुद्रचाहंरी-
 ष्टुतकथनम् । भज्ञराजतैलकथनम् । अथ सुखरोगचिकित्सा । अथ दनारोगचिकित्सा । अथ

जिह्वाचिकित्सा । तालुचिकित्सा । तच कालकचूर्णकथनम् । चयादिचूर्णकथनम् । खदिर-
 वटिकाकथनम् । बृहत्यदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्णरोगनिदानकथनम् । तच मुष्टिक्रिया-
 कथनम् । शारतेलकथनम् । दशमूलतेलकथनम् । जातितेलकथनम् । ग्रन्थकैलकथनम् ।
 भुसूराद्यतेलकथनम् । बृहच्छम्भूकाद्यतेलकथनम् । अथ नासारोगनिदानम् । तच चिवहरीनकौ-
 कथनम् । मुष्टियोगकथनम् । गट्टधूमाद्यतेलकथनम् । अथ नेबरोगनिदानकथनम् । तच मुष्टि-
 क्रियाकथनम् । शृङ्गदासादिविधानम् । चन्द्रोदयवर्त्तिकथनम् । कुमारीवर्त्तिकथनम् । चिफला-
 वर्त्तिकथनम् । बृहत्तिपलावर्त्तिकथनम् । सप्तामृतसौइकथनम् । अञ्जनविधानम् । अथ शिरो-
 रोगचिकित्सा । तच षड्विन्दुतेलकथनम् । अथ दूर्घार्वतेलचिकित्सा । तच मधुरघृतकथनम् ।
 दशमूलतेलकथनम् । शुद्धदशमूलतेलकथनम् । श्वेषमर्दनतेलकथनम् । कणकतेलकथनम् । महा-
 कणकतेलकथनम् । महासप्तराजतेलकथनम् । बृहदुसूराद्यतेलकथनम् । बृहत्कणकतेलकथनम् ।
 महादशमूलतेलकथनम् । महादशमैलकथनम् । अथ प्रदरनिदानकथनम् । तच मुष्टियोग-
 कथनम् । शीतकल्याणघृतकथनम् । अशोकघृतकथनम् । प्रदरान्तकरसकथनम् । अथ सीमरोग-
 निदानकथनम् । तच चिकित्सा । अथ योनियापचिकित्सा । तच भूषिकतेलकथनम् । अथ
 दन्तघूलचिकित्सा । अथ निर्कीर्मीकरणविधि । अथ बन्ध्याचिकित्साविधानम् । तच फलघृत-
 कथनम् । सीमघृतकथनम् । अथ गर्भीयादनविधानम् । अथ पुंसवनविधानम् । अथ मृद्गर्भ-
 चिकित्सा । अथ गर्भचिकित्सा । अच चन्द्रनादिपाचनकथनम् । झीवेरादिपाचनकथनम् । अथ
 गर्भविनाशकथनं तच मुष्टियोगकथनम् । गर्भविनाशपरिवर्तकथनम् । अथ प्रसवविधि । तच
 मन्त्रविधि । अथ मरुकन्दघूलचिकित्सा । अथ दूतिकादशमूलकथनम् । सहचरादिपाचन-
 कथनम् । वज्रकाञ्चिककथनम् । सौभाग्यमुण्डीकथनम् । दूतिकादररसकथनम् । दूतिकारस-
 कथनम् । अथ सनविद्रधिचिकित्सा । तच सनरोगचिकित्सा । तच काशीगतेलकथनम् । अथ
 गिर्द्धचिकित्सा । तच ज्वरादौ चातुर्भुक्तिकापाचनविधि । धातव्यादिपाचनकथनम् । रजन्यादि-
 चूर्णकथनम् । बालचतुर्भमादिकथनम् । बालरसकथनम् । अथ गन्ध्याघृतकथनम् । अष्टमज्ञान-
 घृतकथनम् । अथ दनकड्डमज्ञिचिकित्सा । अथ गन्ध्याघृतचिकित्सा । अथ विषाधिकार-
 चिकित्सा । तच मुष्टियोगकथनम् । विषवच्चरसकथनम् । अथ रसायनाधिकारः । तच
 पूर्णचन्द्ररसकथनम् । चतुर्भुखरसकथनम् । महाकल्पतररसकथनम् । वसन्तिलकरसकथनम् ।
 शौकामैवरसकथनम् । रसकूरुरकथनम् । अथ वज्रीकरणविधि । तच आचारणदकथनम् ।
 प्रग्राहणदकथनम् । कामाग्निसन्दीपनरसकथनम् । रतिवज्रमोटककथनम् । मन्त्राधरसकथनम् ।
 पूर्णचन्द्ररसकथनम् । महिश्चररसकथनम् । परमानन्दरसकथनम् । कामदीपकरसकथनम् । अथ
 घजभज्ञचिकित्सा । अथ वीर्यसामनविधि । अथ वशीकरणविधि । तच आसवधानविधानम् ।
 मध्यासवकथनम् । वर्णारिष्टकथनम् । दशमूलारिष्टकथनम् ॥ इति शम् ।

No. 115. चिन्तामणितत्त्वं, By श्रीवः Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent, 252 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikramapur, Majpādā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

* नमः परदेवतायै ।

पार्वत्यवाच ।

देवदेव महादेव बौलकण्ठ तपोधन ।

शुलपाणे महादेव कथतां चन्द्रघेष्वर ॥

सच्चि वि परमानन्द श्रुतं तव सुखाम्बुजाम् ।

एवं शृङ्खला महेश्वर देवेश गुच्छतत्त्वं महेश्वर ॥

मन्त्रतत्त्वं महेश्वर चेतन्यस्तपोधन ।

योनिसुद्धां महेश्वर तत्त्वतयं परायणम् ।

एतदेव महादेव कथतां ले पिनाकष्टक ॥

ईश्वर उवाच ।

गृष्ण पार्वति वस्त्राभि दासोऽहं तव सुवते ।

अतिगुणां महत्पुण्यं तत्त्वतयं वरामने ॥

सारात्यारत्तरं मन्त्रमतिगोष्ये शृङ्खलामि ।

शृङ्खलापि आयते देवि कृत्यं तत्कथयाम्यहम् ॥

कृत्याभि महादेवि दासोऽहं तव सुवते ।

न चेतत्कथयते देवि सक्त्रोष्डः प्रजायते ।

सत्या क्रोधे क्षते देवि हानिः स्यात्तम कामिनि ॥

मन्त्रार्थं मन्त्रचैतत्त्वं धर्मार्थकामदं प्रिये ।

योनिसुद्धां महेश्वरि चालान्मोक्षप्रदायिनीम् ॥ इत्यादि ।

End.

एतनान्तरमतं ज्ञात्वा जीवकुत्ता: स एव तु ।

एतनान्तरमतं देवि सर्वतत्त्वेषु इस्तुते ॥

श्रिवि विश्वौ महेश्वरि सत्याच गणनायते ।

शक्तियेषु देवेशि सर्वविश्वाशु गच्छते ।

सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सत्यमेव वदाम्यहम् ।

यत्तेज फूर्त देवेशि तदये भारणं चरेत् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीचिन्नामणितन्त्रे सुद्रामन्त्रार्थ-चेतन्यनिकपदे पार्वतीश्वरसंवादे
सप्तमः पठलः ॥

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन योनिबीजादिकथम् । रहस्ययोनिसुद्राकथनम् । कुरु-
लिनीधानादिकथनम् । योनिकथचकथनम् । आधारचत्रादिकामेण कवचपाठफलकथनम् ।
तत्कथचधारणफलकथनम् । षट्क्रक्तक्षेण मन्त्रार्थकथनम् । षट्दलवर्णनम् । मणिपूर-
वर्णनम् । हृष्टप्रवर्णनम् । विश्वदाष्ट्यवर्णनम् । आज्ञापुरवर्णनम् । मन्त्रचेतन्यप्रकारकथनम् ।
सुद्रामन्त्रार्थनिरूपणम् । चेतन्यरहस्यकथनम् ॥

No. 116. चेतन्यकल्पः (ब्रह्मायामलान्तर्गतः) । Substance, country-made
paper, $13 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 196 clokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñṭhalpāḍā viā Naihāṭī,
Paṇḍita Rāmatāraṇa Ṣhākura. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीचेतन्यचन्द्रार्थ लमः ।

कलौ पूर्णनम्भज्जिभुवनजयी गौरचन्द्रन्-
नेवद्वौपे जातः सुरभुवनजयी श्वचौसुतः ।
ददत्यापिभ्योऽपि उक्तरुद्धमपि उर्वर्णमि निकिलं
तरिला पापादै जगति विजयते गौरचन्द्रावतारः ॥ (?)

पार्वत्युवाच गौर नयने

भगवन् देवदेवेण दृष्टिश्चित्यकारक ।
चेतन्यकल्पं भगवन् कथयत्वं मयि प्रभो ॥
मवद्वौपे कथं क्षण्यो भगवान् भक्तवत्सुलः ।
जातः किं कर्म छला च मर्याः पुचः प्रभूय च ।
तददत्तु महावाचो अदा ते थदि आयते । इत्यादि ।

End.

भक्तप्रियो गौरचन्द्रो भक्तवत्सुलः श्वचौसुतः ।
तस्मात् तं ये भजनीह वेचां वश्यः श्वचौसुतः ।
शुला चेतन्यकल्पं इरिभजनविधिं विमिता श्वेतपुची
आनन्दानुप्रसुदितसुष्णो शङ्खरं स्नाघयनी ।
गायत्युद्देहिरुग्रप्रमयं लोकविक्षारक्षपं
शुला शुला चिमगिरिसुता तङ्गता संवभूत ॥

Colophon. इति ब्रह्मायासले श्रीचैतन्यकल्पे शिवदुर्गासमादे चैतन्यकल्पं नाम पञ्चमी-
उपायः ।
श्रीचैतन्यनित्यानन्दार्थो नमः । हरये नमः ।

विषयः । अब प्रथमें भरपार्वतीसंवादेन चैतन्यदेवस्य अवसारप्रयोजककथनम् । नाना-
विषं चैतन्यस्य महिमादिवर्णेनम् । ततः श्रीचैतन्यदेवस्य स्तोत्रादिः ।

No. 117. चैतन्यविलासमृतम्, By गन्धकुभारगोखामी. Substance,
country-made paper, 13×3 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Ex-
tent, 2,937 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Cnāmasinā, Post office Rādhānagara, District Vāñkura, Cri' Nikuṇjavibāri
Gosvāmī. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय नमः ।

गुरोः पादाम्बुजं नौमि कदणासवपूरितम् ।
यस्य धानानुलेश्वोऽपि सर्वसिद्धिप्रदायकः ॥
नौसाक्षुतिनिन्द्यहेहुचिरं विशुद्धकृत्ताहनं
व्यसोष्ठाधरवेणुभिन्नवदनं कर्मर्पदपीकुलम् ।
गुङ्गाख्यपुरिचिरसं निशपतं बङ्गालकामणितं
शूद्राबद्धमयूरपुच्छकुत्तुम् शब्दे बलन्द्राहलम् ॥
वास्त्राकंप्रतिभाइमम्बुजपदददनं सुखव्याकृतिं
पृथस्याटिकथिकृतेकदशनं कृत्यम्बरं सुन्दरम् ।
दीपचारकरीन्द्रवङ्गमनिमं क्षणात्प्रियं धारिषं
वन्दे गैलसुतासुनं गणपतिं तं विज्ञविघ्नसिनम् ॥
वन्दे वासपराशरादियमिनो भौधाम्बरीषाल्युन-
प्रङ्गादीयं विभीषणं कपिपतिं भक्तापगणं परम् ।
चक्रूरोइवशैनकादिसुहितश्चानपादाक्षरं
भाज्जीकं शूकनारदप्रभतिकं भक्तात्प्रियम्भान्यपि ।
संदर्भदेमरविराम्पदुचारकरं
वास्त्राकंतुस्यवसनं कमलाक्षसीयम् ।
राधासुभावगल्लदशुविष्वीतदेवं
प्रेमाणं द्विजवरं प्रश्नमासि गौरम् ॥

वन्दे श्रीकृष्णचेतनं करणाकरविग्रहम् ।
 प्रभादिताङ्गचिरं कीर्तनामन्दमोहितम् ॥
 नित्यानन्दं प्रभुं वन्दे श्रीबासादैतसुन्दरौ ।
 गदाधरं स्वरूपम् गौरभक्तगणान्विपि ॥
 वन्दे रूपसनातनौ रघुवरं श्रीजीवगोपालकौ
 दासश्रीरघुनाथमीचरपदे दातुं सुभक्तिष्ठ ये ।
 नामाश्रामपुराणवेदनिगमादुद्दयं सारानसं
 प्रातन्म् बजाराजनन्दनगुणपन्नान् बङ्गन् सुन्दरान् ॥
 क्षीटक् प्रेस प्रथयिनि पराराधिकाया मयीनः
 स्वादुलं वा स्वरविशिखजं पीडनम्भापि क्षीटक् ।
 आतुं तत्त्ववधनविभासापिधाय बजीश-
 कस्या इहसुतिमनुदधचाविराचीक्षीजः ।
 आश्वावलौ प्रेमरसस्य संदद
 अनान् समुद्भुमिष्ठाविराभवत् ।
 श्रीकृष्णदासादिभिरेव विकृता
 श्वीलालदीयाश्चरिताम्बादिषु ॥
 प्रवक्तुमेषां चरणप्रसादतः श्रीगौरलौलालवसेवमुत्पत्ते ।
 मसैष यतः किमु दर्शनाय ते सतां न गौराङ्गचरितवर्णनम् ॥
 मतिहतेन मध्या रचितोऽथ
 जनसत्त्वं ननु नाशयिना भूवम् ।
 अद्विभवोपि मणि नै तसम्बयं
 किमु न नाशयनि द्युषमस्थितः ॥
 भो भोः साधवः कुलावधानं क्रियताँ, दापरयुगावसानमवगत्यात्यन्नाङ्गादित-
 चेतःप्रारुद्धप्रचण्डप्रवलतरसुदीर्घभीषणकल्पतरङ्गं सगूलसुद्गरस्त्रक्षम्भरा-
 सनाद्युधयमचूर्णितरक्तोत्पङ्कप्रतिसाक्षिद्वयघोरतरारिकुलसंमईकप्रचण्डदोर्द्व-
 ष्टप्रतापकम्पितप्रस्त्राष्टमण्डल-विविधयातनाकर-कर्त्तव्य-कुलिशकुल-धिकृत-
 श्रीमत्कलिराजो मर्त्यभूमावयततार । ततः स एव अधर्मनिर्दयक्रोधकामा-
 दिरिपुङ्गवाः ! आगच्छत इतं कर्त्तव्य साधतां सम संप्रति ।
 ततोऽवर्जन्मी निर्दयश्चागत्य कामादिभिः सह प्रथम्य पार्श्वे त्वपतिमाच
 श्वीला क्षत्रियः ।

किमर्थमाक्षयो राजन् किम्बा कार्यं महत् प्रभो ।

साधयामो वर्थं सद्य एवासाधमपि द्रुतम् ॥

ततः कल्पिः ।

अन्यौ तौ निर्देयाद्यन्तौ तुष्टोऽर्थं वचनेन वः ।

भास्यते प्रथिवीमधे धर्मादिः कुरतं चयम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्याशाचेपणं वाक्यमुक्ता श्रीगौरचुन्द्रः ।

भूमीलोल्लां चकाराप्यां श्रीलक्ष्मिसुखप्रदाम् ॥

गच्छीतनयतज्ज्ञात्प्रियचरित्कोल्हादिकं

सुनीन्द्रदुरपुङ्गवैरपि न वेदमन्येन किम् ।

गदेच यदि शारदा युगमसंख्यमेवानिशं

सद्वस्वदनोऽपि तौ न खलु तत्र किदित् चमो ॥

ये न श्रुतं गौरगुणानुकीर्णं ये नाश्चितं तस्य पदाम्बुजादयम् ।

ये नौं कृतसञ्जनसङ्गं आदरात् ते ग्रन्थमत्या यमदूतशासनाः ॥

× × × ×

× × × × |

ते सर्वपापैर्वियुता नराधमा दुष्टाः छत्राभा भवकृपवासिनः ॥

शूद्रनां शूद्रसां भक्ताश्चेतन्यगुणकीर्णनम् ।

तस्माच्च परमानन्दप्राप्तिः श्वाद्राच र्षेष्यः ॥

आचार्यश्रीनिवासप्रश्नकुल-उद्घावाक्षवद्विभाक-कृ

लातः पञ्चाननास्त्रो जनकुलविदिसः प्राच्च ईशानुकम्पः ।

तस्मुनेषेव किञ्चिद्विच्छितसिह सया श्वानदीनेन यत्कान्

श्रीश्रीगौराङ्गलीलाभूतसिति कृपया नोपहास्यं भवक्षिः ॥

श्रीरामचन्द्रेण विशेषिते वज्रयत्नार्जिंते विष्णुपुरिनिवासिना ।

प्रम्भेत्र दीपो यदि वर्तते कियद्वाङ्ग दुष्टः स्फुरियो विविष्टाम् ॥

Colophon.

इति श्रीबन्दुकमारगोखामिविचिते श्रीचेतन्यविज्ञासामृतग्रन्थे अन्यकास्ते

प्राप्तितभूमिकारसाखादनं नाम पञ्चमो विज्ञासः ॥ समाप्तशायं चन्द्रः ।

विषयः । अन आदिकाण्डे प्रथमविज्ञासे कलेह्यपाद्यानवर्णनम् । २ ये प्रभोक्तव्यलीला-
वर्णनम् । ३ ये गोराङ्गोद्भावादिवर्णनम् । ४ ये विवाहादिलीलावर्णनम् । ५ से सप्तासोप-
क्रमादिवर्णनम् । सप्तकाण्डे प्रथमविज्ञासे गोराङ्गसङ्गासप्तप्रसवर्णनम् । ९ ये नीलाश्चलगम-

मादिवर्णनम् । ६ ये चौरचोरगोपीमाशचरितवर्णनम् । ४ ये सार्वभौमीपदेशवर्णनम् । ५ मे रामानन्देन सह मेलनादिवर्णनम् । ६ हे गैराङ्ग्या तीर्थाटनादिवर्णनम् । ७ मे गौडवासिभौमैः सह मेलनवर्णनम् । ८ मे पुनर्नीलाचलप्रत्यागमनम् । ९ मे दृष्टवनभूषणवर्णनम् । १० मे श्रीम-द्वूपाच्युपदेशादिवर्णनम् । अन्यकाण्डे प्रथमविज्ञाये श्रीमद्वूपमेलनादिवर्णनम् । ११ ये इरिदास-निर्याणादिवर्णनम् । १२ ये नवानुरागरसाक्षात्वादननिरूपणम् । १३ ये अभिसारादिरसवर्णनम् । १४ मे प्रोष्ठितभूत्कारसाक्षात्वादनम् । इति ।

No. 118. चौरपच्चाश्त्रकाश्चस्य कालिकापञ्चटौका, By श्रीराधाकृष्णमर्मा.
Substance, country-mado paper, 7 x 2 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent, 482 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. (?) Place of deposit, Kāñṭhālpāka viā Naihāti. Pandita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीदुर्गा ।

बला कालीपद्मदर्शं सेवितं सुरराजिभिः ।
राधाकृष्णं व्याख्यातं काव्यं सौन्दरमेव च ॥
अभिरामामाजः श्रीमद्वन्द्वरामसहाशयः ।
एकदा संसदि प्राप्त व्याख्यां भर्तुँ इतच्च माम् ॥
वर्षमाने महाकाश्याः पञ्च व्याख्यातुमाहतः ॥ इत्यादि ।

End.

× × × ×
 सौन्दरमेव नपने × × |

श्रीराधाकृष्णविप्रस्तुचिनगिरिचुतापञ्चमस्तिन् चुकावे
शास्त्रे प्रख्यातबुद्धिः चुविद्वितमकरोद्बन्दरामेण चोक्तः ॥
शाके चन्द्राङ्गुरामाम्बुधिचुतमगिष्ठे रत्नगमस्य दूनः
स्तनायं कोविदैस्तमम यदविदितं प्राङ्गिं के करोमि ।

× × × ×
 | × × × |

Colophon. इति चौरसुन्दरराजकृते पच्चाश्त्रकाकाव्ये श्रीराधाकृष्णान्तकालिकापञ्च-
व्याख्या सम्पूर्णा ॥ श्रीदुर्गा ॥

विषयः । चौरपच्चाश्त्रदपरनामकस्य गृह्णाररसाकास्य सौन्दरकाश्चस्य कालिकापञ्च-
व्याख्यानम् ।

No. 119. जपरहस्यम्. Substance, country-made paper, $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 360 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñṭhālpādā viā Naibāti, Pañdita Navinacandra Thākura. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ परमदेवतायै नमः । अथ जपरहस्यम् । तनादौ प्रातः कर्त्तव्यमाच्च ।

प्रातःकाले च शश्यार्थं जपस्य निर्णयं शृणु ।

पूर्वोक्तमाटकान्यासं विष्णवेनाटकास्थले ॥

तथा एकादशद्वारे औरमन्तरांशं विष्णवेत् ।

दशधा चैव मन्त्रस्तु एकधा वापि संजपेत् ॥ इत्यादि ।

End.

पुनर्णकारमारथं श्रीकण्ठान्तं मनुं जपेत् ।

विलोम इति विष्णवातः चकारं केवलं जपेत् ॥

अष्टवर्गाद्यवर्णेण सह मुखमध्याटकम् ।

अष्टोक्तरशतं अप्त्वा समर्थं प्रणमेद्दिया ॥

सर्वान्तराद्विलये स्फृपिणि ।

गृह्णाणान्तर्जपं सातरञ्जपूर्णं नभोत्सु ते ॥

सप्तर्थं जपमेवेन प्रणमेद्दिया ॥

Colophon.

ॐ गुरुभ्यो नमः ॥

विषयः । जपनिर्णयः । जपक्रमनिरूपणम् कुञ्जुकादिनिरूपणम् । सेतुनिरूपणम् ।
मुखजिङ्गादिशीघ्रननिरूपणम् । दीपनीनिरूपणम् । मन्त्रचेतन्यादिनिरूपणम् । जपकाल-
कर्मनिरूपणम् । भानसपूजादिनिरूपणस्येति ।

No. 120. जातकदैप्यः, By लौहित्यवसेनः. Substance, palm-leaf, 17×1 inches. Folia, 100. Lines, 4 on a page. Extent, 1,831 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1747. Place of deposit, Dhākā, Pañcasāra, Pañdita Mahendracandra Kāvyatīrtha. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय ।

अयति कमलबन्धुर्जीवलोककचन्तु-

स्त्रिगुणमयशरीरो ब्रह्मकश्चेष्टदेहः ।

चनुगतजनभर्ता रोगस्तकेकहर्ता
 भुवनजनगरज्ञानाशचेतुर्विवस्थान् ॥
 अन्यतिस्मिन् भनुजादीनां न हि जनफलाच्चिते ।
 एकत्र कथितान्येव मनुभिर्मतभेदतः ॥ (?)
 सच्छत्त्वपयसां सारैः + + येव प्रकाशकः ।
 एकत्र जगदोधार्थं क्रियते जातदीपकः ॥
 शास्त्रमेतत् पुरा यद्य लृतं कर्म गुभाशुभम् ।
 यद्ग्रामत्यन्धकारे तद्द्रव्यं दीप इवोज्ज्वलः ॥
 तत्र राशिप्रहाणाच्च भेद आदौ निगद्यते ।
 नो ज्ञात्वा खेदमेतेषां को दैवं वक्तुमर्हति ॥
 शास्त्रप्रगम्सा । इत्यादि ।

End.

ओतिर्यश्चटीपयोनिधितटीनिःशेषसारोऽङ्गै-
 र्देवानां मदसहित्ताररचनावैद्यध्यापन्नभवित् ।
 श्रीलोचित्यवरेण वैश्यकुलज्ञेनाकारि यो यत्तो
 यव्यत्तेव विराममत्तसरगुणाः सञ्चातदौपैः जनाः ॥

Colophon.

इति लौहित्यवरसेनविरचिते जातकदीपके निर्वाणो नाम पञ्चविंशति-
 तमोऽथायः । समाप्तोऽयं प्रथः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं राशिभेदनिरूपणम् । सत्र राशीनां स्वभावाद्भेदकथनम् । यद्भेद-
 निरूपणम् । तेषां ग्रूपसौम्यादिकथनम् । गोचरनिरूपणम् । मवांशादिकथनम् । पङ्कवर्गादि-
 कथनम् । मूलविकोषादिकथनम् । वशावद्यनिरूपणम् । केन्द्रादिकथनम् । यद्वर्णादि-
 कथनम् । द्रेक्षाणादिनिरूपणम् । पद्माणासुबनीचत्वादिकथनम् । राङ्गकेलोर्मूलविकोषादि-
 कथनम् । दिक्पतिराशिकथनम् । शुद्धोदशादिकथनम् । राशिवल्लावलकथनम् । तन्वादिसंज्ञा-
 कथनम् । लग्नमानकथनम् । उपचयसंज्ञाकथनम् । केन्द्रादिकथनम् । त्रपादिसंज्ञाकथनम् ।
 ग्रूपसौम्यज्ञाननिरूपणस्य । दिक्पतिविवेकः । नपुंसकाद्यधिपकथनम् । जात्यधिषादिकथनम् ।
 नात्कालमित्रामित्रकथनम् । दृष्टिनिरूपणम् । गोचरफलकथनम् । फलकालनिर्णयः ।
 घौषधधारणवस्था । पञ्चमादिताराफलकथनम् । नाडीनक्षत्रनिरूपणम् । संक्रान्ति-
 निरूपणम् । रव्यादिध्रकथनम् । रेखादिफलकथनम् । अष्टवर्गकथनम् । महाष्टवर्ग-
 कथनम् । अथ गर्भाधानादिकथनम् । जातकलग्नादिनिरूपणम् । जारयोगकथनम् । नौकादौ-
 अव्यकथनम् । सालत्यज्ञातस्य गुभाशुभकथनम् । सत्त्वादिज्ञानकथनम् । तात्त्वादिज्ञानकथनम् ।
 जातकर्वानिरूपणम् । चिकित्वाणज्ञाननिरूपणम् । ग्रिघ्नरिदिकथनम् । उक्ताणरिदिकथनम् ।

भावरिष्यादिकथनम् । पिण्डायुकथनम् । दशाकथनम् । अष्टमचन्द्रदिदशाकथनम् ।
 दशारिष्टकथनम् । अन्तर्दशानिरूपणम् । नाच्चिकदशाकथनम् । केतुपत्राक्निरूपणम् ।
 रथादिशप्त्वेवफलकथनम् । अवांशदिफलकथनम् । तत्त्वादिभावकथनम् । गुरुसौरयोः पर-
 स्थरदृष्टिकथनम् । राशिशीलकथनम् । नक्षत्रशीलकथनम् । उचफलादिकथनम् । तनुगत-
 तुद्रादिकथनम् । खूलचिकोणफलकथनम् । खट्टहस्यप्रहफलकथनम् । मिवट्टहस्यप्रहफल-
 कथनम् । नौचप्रहफलकथनम् । श्वेषट्टहस्यप्रहफलकथनम् । दिव्यहयोगकथनम् । विश्वहयोग-
 कथनम् । प्रवज्ञायोगकथनम् । पतितयोगकथनम् । पातकयोगकथनम् । पातकयोगभद्रकथनम् ।
 शीर्षदिष्टेदयोगकथनम् । चिशूलयोगकथनम् । बच्चहतयोगकथनम् । कुण्डदुयोगकथनम् ।
 काण्डयोगकथनम् । खड्डयोगकथनम् । पश्चहतयोगकथनम् । जलजनुहतयोगकथनम् । चौर-
 हतादियोगकथनम् । छहादियोगकथनम् । दारिद्रादियोगकथनम् । मिह्वासनादियोगकथनम् ।
 अल्कादियोगकथनम् । दीलाळ्क्ष्मिहेमच्छवयोगकथनम् । विजयोगकथनम् । धनजानकथनम् ।
 सुखज्ञानकथनम् । व्यपतियोगकथनम् । राजयोगभद्रकथनम् । खीर्णा लग्नादिश्वप्रहफल-
 कथनम् । वैधशादियोगकथनम् । शुद्धमरणयोगकथनम् । कुलटायोगकथनम् । वन्ध्यादियोग-
 कथनम् । प्रवज्ञायोगकथनम् । मृतापत्यादियोगकथनम् । वृत्यगीतादियोगकथनम् । पतिहेप-
 योगकथनम् । शुभाशुभयोगकथनम् । ब्रह्मचारिनीयोगकथनम् । शिक्षादियोगकथनम् ।
 निधनस्थानफलकथनम् । गङ्गामरणादियोगकथनम् । भत्युज्ञाननिरूपणम् । जलस्थयुधोगादि-
 कथनम् । भत्युस्थानज्ञाननिरूपणम् । जन्मसमये मरणसमये या मोक्षगतिनिरूपणम् ।
 देवस्त्रोकादिगतिनिरूपणम् । इति श्रम् ।

No. 121. जातकसारः, By गोविन्दानन्दः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 324 clokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Brāhmaṇapūrṇaṇḍalī viā Bārāsāt, Pañdita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

नला सूर्यपद्मवृं गोविन्दाभन्दश्चाणा ।

प्रिया जातकसारीऽयं क्रियते सहिदां सुरे ॥

प्राचीनसंज्ञया सर्वं प्रकाशीक्रियते मया ।

संज्ञाधायमतो वच्ये फलं पश्चात् वितन्ते ॥

देहो द्रव्यपराक्रमौ सुखदुनौ कलवं स्वतिर्भाग्यं ।

राज्यपदं क्रमेण गदितं लाभयथौ लग्नतः ॥ इत्यादि :

× × × ×
× × × ×

End.

इत्यं तानादिकानामपि जनुषि तथा खेष्वराणां गुतेशं
वाच्यं छोरागच्छेसुदनु तनुपयुक् भार्गवो राजपूज्यः ॥
जातस्य लग्नभवनादशम् प्रकल्प्य तातालयं जातकविहिचिन्यं ।
सर्वेषु भावेषु विशेषयुक्त्या तेषां सदा दुष्टमहुष्टमार्ये ॥

Colophon. इति सर्वभावावाध्यायः ॥ श्रीदुर्गा शरणम् ।

विषयः । एव प्रथमं प्राचीनसंज्ञादिकथनम् । ततः अयनांशादिनिरूपणम् । सर्वभाव-
साधारणफलादिनिरूपणम् । लग्नभावफलादिनिरूपणम् । सर्वभावनिरूपणम् ।

No. 122. जौर्गमञ्जरौ . Substance, country-made paper, $16\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 5. Lines, 4 on a page. Extent, 72 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonāraṅga, District Dhākā, Bābu Prabhātacandra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. नमो गणेशाय ।

नारिकेलफलेषु तण्डलमय चौरं रसाले चितं
जम्बूरोस्यरसादु इति सुचितः सर्पिलु मीचाफले ।
गोधूमेषु च कर्कटी हिततसा मांसात्यये काञ्जिकं
नागरङ्ग (?) गुडमच्चाष्ट्य कथितं पिण्डीरके कोद्रवाः ॥
पिण्डा द्वे सलिलं पियालाफलने पथ्या हिता माघजे
खण्डं चौरं भवे चक्रसुचितं कोण्ठाम्बुकोल..... । (?)
मस्ये चूतफलनवजीर्णश्वरमनं भध्यम्बुपानात्यये
मैलं पुष्करने कटुप्रशस्त्रं योशालु बुद्धा जयेत् ॥ इत्यादि ॥

End.

श्रीतोदकं नस्याजरोगद्वारि नारीपयथाज्ञनरोगनाशि ।
श्लोदकं धूमगदे प्रशस्तं धाचीप्रकेपोऽतिविरेचनेषु ॥
नवगस्य मांसं श्रमजेऽनुकूलं प्रभातसुप्तिः सुरतावसाने ।
जीरो.....सैवसाधितन्तु छागाण्डमुक्तं सुरतातिरेके ॥
त्रवणपूरणजे तिलतैलतः त्रवणपूरणमेव सुखं विदुः ।
करणजेषु गदेषु च कारयेत् करणमात्रकजडवजं पुलः ॥

Colophon. इति जौर्गमञ्जरीयम् भमासः ॥

विषयः । केषु केषु द्रव्येषु कानि कानि द्रव्याणि जीर्णतनुकूलानि भवन्तीत्यस्य निरूपणम् ॥

No. 123. ज्ञानतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 15×4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 286 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhaka, Thana Rājpūnagar, Pañdita Kālidhana Vidyābhūṣaṇa. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

कैलाशगिर्वरे रम्ये गम्भर्गणसेविते ।
स्थापोवंचःस्थिता देवी पृच्छति स्म नगानाम ॥
गणेश नन्दि-चन्द्रेश भूतनाथ मदीश्वर ।
अनेकतन्त्रमन्त्वाणां प्रकाशोद्धरणानि च ॥
भेदश्च कौलकसैव शापाशुद्धार एव च ।
लत्प्रसादान्मया नाथ ज्ञाते तत्त्वं न संशयः ॥
नानातन्त्रेषु देवेश विद्यापांवस्थौ सृता ।
इदानीं ओतुमिच्छामि सन्त्राङ्मामनिर्णयम् ॥
मन्त्रसङ्केतकं नाम बज्जधा मथि सूचितम् ।
असिंत्तु निर्जने देव यदि लोहोऽस्ति मां प्रति ।
तद्वद्स मच्चादेव नात्र कार्या विचारणा ॥
नो चेत् सत्यं वदास्यच्च पुरस्त्रियं तवायतः ।
प्राणत्वां करिष्यामि सत्यं सत्यं न संशयः ॥
ईश्वर उवाच ।
साधु इष्टे त्वया भद्रे यन्मन्त्रं मनसि स्थितम् ।
योषिच्चपलभावत्वात् पुरा नोक्तं लघ्य प्रिये ॥
इदानीं स्थिरतां ज्ञात्वा कथयामि वरानने ।
न प्रकाश्य महादेवि कदाचिदपि पार्वति ॥
प्रकाश्यते महामन्त्रे सिध्यन्ति सिद्धस्तव ।
पुनरक्तं भया देवि न वक्तव्यं सुनिश्चितम् ॥
विना रूपेण होमेन पूजया वा लघाचिते ।
वेन विज्ञानमात्रेण मन्त्रमिदिः प्रजायते ॥ इत्यादि ।

End.

मन्त्राश्च वाचका ज्ञेया वाच्यतं मनुनोदितम् ।
 मन्त्रसङ्केतमज्ञात्वा यो जपेत् कालिकां पराम् ॥
 शतलक्षणप्रज्ञोऽपि मन्त्रशिदिनं जायते ।
 मन्त्राः पराद्भुखा यान्ति आपद्य दिने दिने ॥
 जपपूजादिकं सर्वेसभिचाराय कल्पयते ।
 अन्ते निरयमान्नोति सत्यं सत्यं न संशयः ॥

Colophon.

इति सर्वतत्त्वोन्मे ज्ञानतत्त्वे कालीमन्त्राङ्गनिर्णयो नाम सप्तमः पठलः ।

विषयः । अत्र प्रथमं शिवगिर्वयोः संवादेन तत्त्वज्ञानस्त्रूपतत्प्रामुख्यादिकथनम् । तत्र एकाचरादिमन्त्रकथनम् । मन्त्रोदारसाधनकथनम् । महाविद्यास्त्रूपादिकथनम् । तत्र अङ्ग-संस्थानादिकथनम् । वालामन्त्रनिरूपणम् । भैरवाङ्गनिर्णयः । भृष्णेश्वरीविद्यानिरूपणम् । तत्त्व-न्त्राङ्गनिरूपणम् । विर्गसाधनौविद्याकथनम् । चिपुराविद्याकथनम् । अव्यपूर्णमन्त्राङ्गनिर्णयः । महाविपुरस्तुन्द्रैमन्त्राङ्गनिर्णयः । काष्ठीमन्त्राङ्गनिर्णयः ।

No. 124. ज्ञानतत्त्वम् . (१० म परिच्छेदः) Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 in a page. Extent, 388 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Halisahar, Khāsvāti, Pañdita Mahādeva Bhāṭṭācāryya. Appearance, now. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परमदेवतायै प्रपापेत नयने
 नारद उवाच ।
 अत्त्वयोक्तं महादेव विस्तारिण श्रुतं सदा ।
 इदानीं श्रीतुमिक्षामि संचेपात् गुरुलक्षणम् ॥
 दीक्षाकालमकाले च तथा चैव पुरस्क्रियम् ।
 मालाभिधानं देवेण नित्यध्य कथय प्रभो ॥ इत्यादि ।

End.

चतुर्थाश्रिणो विप्राः पूजा वाभरताः सदा ।
 गार्हस्याश्रिणो विप्राः पूजा दक्षरताः सदा ॥ (?)
 ब्राह्मणस्तु चुरां पौला ब्राह्मणादेव हीयते ।
 तस्मात् गृहस्यो विप्रस्तु दक्षिणाचारपूजनम् ।
 कुर्यात् तथा विना देश्वर्णा स्त्रियं वा न पूजयेत् ॥

Colophon.

इति शिवनारदमन्त्रार्थे ज्ञानतत्त्वे दशमः परिच्छेदः ।

विषयः । ज्ञानतन्त्रस्य दशमपरिच्छेदचित्रं प्रथमं गुरुनिरूपणम् । ततो सन्त्विहु-
पायादिनिरूपणम् । सुक्तिनिरूपणम् । पूजाहोमादिनिरूपणम् । प्रणवभेदनिरूपणम् । शापोहा-
रादिनिरूपणम् ।

No. 125. ज्ञानभैरवीतन्त्रम् . (घटः पटलः) Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 27 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamansiñha, Yaçoda), Pandita Kalicandra Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ ज्ञानभैरवीतन्त्रम् ।

गृणु देवि प्रवच्यामि रचस्यं विजटोजमम् ।
पञ्च ब्रह्मस्थं देवि अहुतं वरवर्णिनि ॥ इत्यादि ।

End. ब्रह्मचिनामणौ तन्वे पूर्वसुक्तं विशेषतः ।
अधुना कथितां रथं रचस्यं विजटात्मकम् ।
पठनात् सर्वपापेभ्यो सुक्ता भवति मानवाः ॥

Colophon. इति ज्ञानभैरवीतन्त्रे यहः पटलः ।

विषयः । विजटादिया रचस्यादिनिरूपणम् ।

सन्धारणेव नयने

No. 126. ज्ञानमार्जनीतन्त्रं (योगग्रास्त्रम्) . Substance, country-made paper, $10 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 168 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikrampur, Teghare, Pañdita Içvaracandra Vidyālāñkāra. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

नमामि व्यक्तपुरुषं परं ब्रह्म च सर्वदा ।
शब्दस्यार्गस्त्रपरसगन्धाकारविवर्जितम् ॥
साधकानानु चित्तानामेतद्वेदन्तु तद्वृष्टेः ।
द्वृष्टिपालनसंहारं कुरते चित्तयात्मकम् ॥
प्रथमं सर्वलोकानां सर्वराज्यसुखप्रदम् ।
प्राची + + + स्थापनाय शिवाकारतन्त्रामयम् ॥

केलासशिखरासौनं देवदेवं जगद्गुरम् ।

प्रपञ्च पार्वती देवी शूचि ज्ञानं सहेत्तर ॥

श्रीदेव्युवाच ।

कुतः द्विष्टिर्भवेदेव कथं द्विष्टिविनश्चति ।

अक्षज्ञानं कथं देव द्विष्टिर्भवर्जितम् ॥ इत्यादि ।

End. अनुपमं निराधारं शब्दं तस्य तदुच्चते (?) ।

बचलं निर्मलज्वेव शून्यं वापि निरञ्जनम् ॥

वेदालसार + + + ममामे शिवभाष्यतम् ।

सिध्धनि सर्वशोगामां नात्र कार्या विचारणा (?) ॥

Colophon. इति घोगश्चात्मे उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानसाक्षनीतिन्द्रं समाप्तम् ॥

विषयः । शिवाश्विवयोः संवादेन ज्ञानज्ञानोपायकथनम् । अषाहश्चिद्याकथनम् । शाङ्करैविद्ययो गुप्तलकथनम् । अथात्विद्यास्तरूपादिकथनम् । विद्यादिसिद्धान्तकथनम् । शारीरतत्त्वकथनम् । शरीरे चन्द्रस्तर्यादीनां त्रैमणे आननिरूपणम् । आचारनिद्रासुपुम्पादिकारणकथनम् । तत्र तत्र मनसः कर्त्तृलकथनम् । शिवशक्तिस्तरूपादिकथनम् । यद्यच्चक्रनिरूपणम् । विगुणचिदेत्यतादितत्त्वकथनम् । ज्ञानद्याशानिप्रभतीनां पिण्डमात्रभग्नीत्वादिरूपकथनम् । मायामोदस्तरूपादिकथनम् । ब्रह्मज्ञानस्तरूपादिकथनम् । अथ घोगश्चणादिकथनम् । संयमादीनामावश्यकत्वकथनम् । स्थूलस्तरमव्याप्तज्ञानादिकथनम् ॥

कानकद्वयने

No. 127. ज्ञानकद्वयाविचारः . Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 168 glokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1639. Place of deposit, Brāhmaṇamāṇḍali viñ Bārasāt, Pañdita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः । सप्रकारकज्ञानस्त्रोपनायकत्वमवे ज्ञानलक्षणाया घटत्वप्रकारक-
प्रत्यक्षं प्रति सप्रकारकघटत्वज्ञानस्त्रेन न हेतुता । अन्यांशे सप्रकारकात्
घटत्वनिविकल्पकात् घटोपनीतभानापासः । इत्यादि ।

End. तादृशबोधे च विशेषतावस्थेदकप्रकारकज्ञानहेतुतया निर्विकल्पकस्य
मन्त्रतेऽपि द्वितीयच्छेऽपि प्रत्यक्षापत्तिर्न सम्भवति विशिष्टबुद्धान्तरक्षणे तत्का-
रणप्रकारस्तु स्वयमेव विचिन्त्यतां विवेचितस्त्रेदमधिकमन्यत्र इति कृतं
प्रपञ्चन ॥

Colophon. इनि ज्ञानलक्षणाया विचारः समूर्णः ।

भास्त्रमन्दयहराच्चिकार्चिका-

स्मृत्सम्मितशकीयवत्सरे ।

× × × ×

× × × × ॥

विषयः । न्यायशास्त्रीयज्ञानलक्षणाया विचारः ।

No. 128. ज्ञानादयशहस्रम् । Substance, country-made paper, $18\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 402 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā, Post office Pālaj, District, Pharidpur, Pañqīta Kālikinjikara Vidyābhūṣāṇa. Appearance, old Prose. Generally correct.

Beginning. ❁ अनुमितिं प्रति साध्याथलाच्छिद्वदेतुप्रकारतानिरूपितपञ्चविशेषतां
गालिज्ञानलक्षणप्रिशिष्टपरामर्शलेन न चेतुता किनचयाप्यतावच्छेदकप्रकार-
कयाप्निज्ञानलेन व्यायतावच्छेदकप्रकारकपञ्चधर्मताज्ञानलेन च चेतुता
द्वयं गवं धूमो वक्तियायो धूमत्वान् पर्वत इत्याकारकज्ञानान्वयात् तथा-
विध....., दण्डनमितिरत्नद्वये न केवलं विशिष्टपरामर्शदेव अतएव
धूमो वक्तियायालोकयान् पर्वत इत्याकारकज्ञानद्वयादनुभियाप्निः ।
धूमत्वालोकत्वयोरभयोरेव व्यायतावच्छेदकलादिति तु न शङ्खनीयं यतो
व्यायतावच्छेदलेन धूमत्वादिकं कारणतावच्छेदककीटौ निवेश न कार्य-
कारणभावं कल्पयामः । किन्तु विशिष्टधूमलिङ्गकानुमितिं प्रति धूमत्वाव-
च्छिद्विशेषकयाप्निप्रकारकज्ञानलेन पर्वतत्वावच्छिद्विशेषकधूमत्वावच्छ-
प्रकारकज्ञानलेन चेति नोपदर्शितापतिप्रसङ्गः ॥ इत्यादि ।

End. सामग्रीप्रतिबन्धकतायां विशिष्ट....., उत्तिजकलापेत्तया तादृश-
प्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावस्यैव कल्पयितुसचितत्वादिति चेदख्लेतादृशरौत्या उप-
दर्शितानुमितिसामग्रीप्रतिबन्धकलाधिक्यपरौचारः । तादृशानुमितिसामग्राः
प्रतिबन्धतावच्छेदगौरवं दुर्बारमेव तथापि मन्मते तादृशसामग्राः
पर्वतविशेषकानुमित्यन्यवक्तिज्ञानलेव प्रतिबन्धतावच्छेदकं षट्प्रत्यक्षादेष्टत्-
प्रतिबन्धतावच्छेदकानाकानालेऽपि अतिविरहात् । भवन्मते द्वा सत्प्रत्यक्षादि-
सामाधारणवक्तिसम्पर्वतविशेषकयाप्यधूमप्रकारतानिरूपितथूमवत् पर्वतत्वा-

वक्षिद्विशेषामाशाल्यनुभित्यज्ञानत्वादेव तथात्सुप्रेषं । कैवल्यानुभि-
त्यज्ञानत्वस्थ तथात्वे समानविषयकशब्दोधादौ व्यभिचारप्रसङ्गात् । एवम्
वक्षिद्विभित्यसामग्रीप्रतिबन्धकतायां
.....
एकज्ञानविशिष्टापरज्ञानविशेषप्रयुक्तसुपदर्शितगैरवं । मीमांसकमते ताहम-
स्त्वलीयतादशानुभित्यसामग्रीनियतोपदर्शितसामग्रीषामनन्नानां प्रतिबन्धता-
वच्छेदकगैरकमिति मीमांसकमतमेव साधीयः ॥

Colophon. दृति ज्ञानाद्वयरहस्यम् ॥

विषयः । एककालीनं ज्ञानद्वयं सम्बन्धितं न वेति विचारः ।

No. 129. ज्ञानार्थवः । Substance, country-made paper, 17 x 5 inches.
Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 1,764 clokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Mājpāṭū, District Dhākā, Bābu Rāsavihāri
Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवनाथि ।

श्रीदेव्युवाच ।

गणेशनन्दिचन्द्रेशसुरेन्द्रपरिवारित ।

जगद्वन्द्यं फलाधीश किं लभा जप्तते सदा ।

अक्षमालिति किं नाम संशयो मे हृदि स्थितः ॥

शब्दतीतेऽपरं ब्रह्म त्वमेव परमार्थवित् ।

कथयानन्दनिःष्वन्दसान्दभानसनिश्चयात् ॥

ईश्वर उच्चाच ।

कथयामि वरारोचे यन्मथा जप्तते सदा ।

कक्कारादि-क्कारान्ना मात्रकावर्णफूपिष्ठो ॥

चतुर्दशस्त्रोपेता विन्दुचर्षविभूषिता ।

चनुखारेष देवेशि विन्दुन्मेतेन मण्डिता ॥

विसर्गेण च विन्दुभ्यां संलग्नाभ्यां विराजिता ।

कलामण्डलमाल्यानं शक्तिरूपं भद्रेश्वरि ॥

कक्कारादि-क्कारान्ना वर्णाल्यु शिवरूपिणः ।

शब्दनन्मात् भद्रानन्दे नोचारसद्विता यतः ॥

उच्चरेत् स्वरसंभिन्नांसदा देवि न संशयः ।
 पञ्चाशद्वर्णरूपेण शब्दाख्यं प्रकृते उच्चते ॥
 अकारः प्रथमो देवि लकारोऽनिम उच्चते ।
 अचमालेति विष्णुता मात्रकावर्णरूपिणी ॥
 ग्रन्थप्रस्तुस्त्रूपेण शब्दानीतन्तु जयते ।
 शब्दानीतं परं धास गणनारहितं सदा ।
 चामास्त्रूपं जानीचि इंसकु परमेश्वरः ॥ इत्यादि ।

End.

नवचक्रे स्थिता या च चक्रेभ्यै नवकाय च ।
 रग्मिष्टव्याय देवेशि प्रत्येकं तारपूर्वकम् ॥
 पविचकं समधर्मं गुरुं सन्तोषयेत् प्रिये ।
 सर्वालङ्कारवक्ष्य नानाधनसमुद्दयेः ।
 तत्प्रसादपविचकं धारयेत् तदनन्तरम् ॥
 तदश्वोमं निर्बन्धं पवित्रेण समर्चयेत् ।
 कुमारौपूजनं कुर्यात् ततः शुवासिनीगणम् ॥
 योगिन्द्री योगिनश्चैव व्रात्याशा विविधा गणाः ।
 पूज्या हि परमेशानि यदौष्ठैः सिद्धिमामनः ॥

Colophon.

इति श्रीज्ञानार्णवे विष्णुतन्ते पवित्रार्पणविधिर्द्विंशतितमः पट्टसः ॥

सन्मूर्योऽथं प्रन्यः ।

विषयः । अत्र प्रथमं अचमासानिर्वयः । ततः चिपुराया मन्त्रभेदादिकथनम् । चिपुरावालामन्त्रादिकथनम् । बालान्यासादिकथनम् । चिपुरासाधनविधिः । तत्र गायत्रीनिरूपणादिकम् । ऋष्यादिनिरूपणम् । अन्तर्यागविधिः । चक्रोदारविधिः । तद्वानकथनम् । मण्डलपूजादिनिरूपणम् । सुडालचणादिकथनम् । चिपुरेष्वरीक्रमविधिः । कुमारौक्रमविधिः । यजनवल्लिदानादिविधिः । पञ्चसिंहासनविधिः । तत्र प्रथमपञ्चसिंहासनविधिः । हितीयपञ्चसिंहासनविधिः । महाचिपुरसुष्टूप्रौद्धादशविवरणम् । योङ्गाचरौश्रीविष्णविधिः । तद्वासपूजाविधिः । तदन्तर्यजनविधिः । श्रीचक्रादिप्रथोगकथनम् । पञ्चाशत्-पौडकथनम् । श्रीङ्गान्यासादिविधिः । अन्तर्यागविहर्यागविधिः । तत्र समाधिनिरूपणम् । रुद्रालचमासालादिविधिः । तत्र तत्र प्रत्येकं फलश्रुतिकौर्तनम् । रत्नपूजाविधानम् । चिपुराजीजसाधनविधिः । चिपुराजपञ्चमविधानम् । तत्र क्वाणविधिः । ज्ञानघोषविधिः । कुमारौपूजाविधिः । द्वूतीयजनविधिः । तत्र श्लीणां जातिभेदादिकथनम् । दीक्षाविधिः । पवित्रार्पणविधिः ।

No. 130. ज्ञापकावली, By हरगोविन्दः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent, 829 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1763. Place of deposit, Telivini via Ga॑veta, Pañjita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

श्रीशपादाभाष्वीकं भवासाध्यविभेषजम् ।
अचिच्छ पातु मे स्वान्त त्यक्तान्यत् पैथसुभम् ॥
नला श्रीगुरुचरणं गरणीकृतहरगोविन्दचरणः ।
ज्ञापकावल्लं तनुते सुबन्नपादे यथाधिषष्ठम् ॥
लुक् ॥ लुगिति अशुत्यञ्च कान्तं माम यत्त्वं लुकि लौविहितस्य चेति
मिदेशेन बोधितं अन्यथा लुञ्जवेः किवलस्य कृपत्वे लुचीति स्थात् ।
चिक्रायस्येति चिक्रं चिक्रः ज्ञानं नदेवार्थः प्रयोजनं कार्यं यस्य स
चिक्रार्थः तस्य ज्ञानकारणस्य इत्यर्थः इतेन जसादिप्रत्ययादीनां जकारादे-
र्जंसादिजानं प्रति कारणलात् लुस्तिवधीयते ॥ इत्यादि ।

End.

अनादिष्टसैव स्वार्थिर्वृण्डं तेनादेशेऽप्यत इत्यत्र न स्थात् एवं हेरिददित्यच
सुपोऽनुदित्तिर्जपकलेन बोधा ।
गृहपदिष्टज्ञानाधा × × × × ।
उच्चीर्णे हरगोविन्दो निर्मार्थं ज्ञापकावलीम् ॥

Colophon.

इति सुबन्नज्ञापकावली समाप्ता ॥ शकाब्दः १७६३ ॥

विषयः । सुबन्नपादस्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ॥

No. 131. ज्ञेयार्थसारः, By कृष्णः. Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 159. Lines, 5 on a page. Extent, 5,257 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1666. Place of deposit, Pañcasāra, District Dhākā, Pañjita Mahendracandra Kāvyatirtha. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

रामः गरणम् ।

यं ब्रह्मा गिरिशेन्द्रदेवकृष्णो वेदोपवेदादिभि
मुख्यैदिवपदैः सुबन्नि सभयं मायाम्बौनर्जकम् ।

विद्याद्यास्त्रिलग्नतयोऽष्टविभवा वृत्त्यन्तर्खण्डात्रिता
 सं क्षेत्रो विचिनोनि तारकमहो ज्ञेयार्थमारं नमन् ॥
 यस्याये लक्ष्माना निवसति मगुणा स्वेच्छयाऽज्ञा गट्टैता
 सोऽत्याक्षां यत्र विश्वं समुदयविलयं याति येनानुचितम् ।
 यद्यानानन्दभूतिर्गमयति लघुतां ब्रह्मलोकाधिपत्यं
 तादग् दुःखोर्मिमालाकुलभवज्ञलधेस्तारकं यस्य नाम ॥
 खामिना लिखितं यद्यद्यज्ञानास्यानेषु निश्चितम् ।
 तदेवैकत्र संगटच्छ ज्ञेयमारो निश्चयते ॥
 येषां स्त्रीयदशाहयौ नास्यं धरिवेदना ।
 तेषां नातिप्रियो लोप निप्रित्येव ममतवाक् ॥
 भयापमानेषु वियोगरोगाद्यनन्दुःखां विदुषो दणां स्वाम् ।
 यस्याय नूनं भवितैप मोदहृत्तिर्ग्राघतप्रस्थ यथा हिमाश्वः ॥
 येन ऋगेण यद्याच्यं तद्विर्गण्ठनमुच्यते ।
 प्रथमं शास्त्रसाङ्गत्यं ततो दुःखपरम्परा ॥
 तदानौ सुखलाभे च जपायानां प्रदर्शनम् ।
 आश्रमार्णवं लक्षणानि प्रकाराचारनिर्णयः ॥
 तद्प्रचेत्त भृत्यार्थां नड्डर्मातिक्रमे तथा ।
 प्रायश्चित्तप्रभागालि सत्राण्येत्यधिकारिता ॥
 भक्तिज्ञानापरीपाके ऋष्टत्वे भरणेऽपि वा ।
 दशजमोत्तरं सिद्धिः प्रायश्चित्तस्तु × × × ॥
 अतिक्रमेऽप्य प्रतित्यं तीर्थादिषु फलाक्षेण ।
 तत्र देशादिशुद्धिसाक्षात्ता नास्तिकता स्वते ॥
 मथा दरिपराह्मसुखं फलं × × × केनचित् ।
 सर्वाङ्गविकल्पसापि फलं पातित्यखण्डनम् ।
 भगवद्भक्तिमाहात्मात् तत्त्वाख्लेषार्थवादता ॥ इत्यादि ।

End.

आकाङ्क्षायां स्थितायामेकत्र निष्ठैतः शास्त्रार्थो वाधकमन्तरेणान्यत्रापि
 कल्पयत इति न्यायाद्वयस्या । भक्तानानु भातः भातत्ये शौक्लये वा
 तदेवान्ते तत्त्वेण वा कायद्यूहेन वा सुखदुःखौक्लयेन प्रारब्धाप्रारब्धभोगी-
 तरं तदभावे ब्रह्मपुराणोक्तरौत्या भीक्ष इति । अन्यदेवोपासकाभासम्येवम् ।

Colophon,

श्रीरामः । शकाब्दा: १६६६ ॥

विषयः । अत्र प्रथमं शास्त्राणां सञ्जनिकाथनम् । तेषां प्रामाण्यादिकथनम् । अदृष्टार्थ-दृष्टार्थभेदात् तेषां द्वैविधादिनिरूपणम् । वेदान्तसांख्यैश्चिकादिशास्त्राणां समन्वयादि-कथनम् । अथ जीवसरूपादिनिरूपणम् । जीवनुक्रिवेचनम् । सर्वेषां शास्त्राणां वास्तवैक-मतलनिरूपणम् । खालिक्यादिसरूपकथनम् । अद्वादिलक्षणकथनम् । कार्यकारणयोः सरूपादिकथनम् । वैष्णविंशाविवेचनम् । वर्णात्मधर्मनिरूपणम् । अथ प्रटचिमार्गस्य दुःख-जनकत्वकथनम् । अथ दुःखद्वानिस्तुवावासुप्राप्यकथनम् । तत्र निष्ठिमार्गप्रशंसादिकथनम् । आश्रमलक्षणादिकथनम् । आश्रमाणाभावशक्त्वकथनम् । अनाश्रमताजनितपापप्रायस्विनकथनम् । सप्तग्रासयह्यानुक्रितिनिरूपणम् । कलौ दीर्घकालं ब्रह्मचर्यवानप्रस्थाश्रमयोः प्रतिषेध-कथनम् । सद्ग्रासाधिकारितादिकथनम् । भक्तिज्ञानयोर्मात्राद्यादिकथनम् । निष्ठकर्मा-करणादौ प्रायस्विनकथनम् । तदतिक्रमे प्रतित्यादिनिरूपणम् । नीर्थविधि-तत्त्वफलापल-कथनम् । भगवद्वक्तिमात्राद्यादिकथनम् । भगवत्धर्मप्रतिपादकश्रुत्यादिशास्त्राणां नार्थ-वाद्वत्वशङ्केति निरूपणम् । अपराधसाहृतोपायकथनम् । भक्तस्य दशजन्मोत्तरं क्लीर्त्यता-कथनम् । शैवादीनाभयि वैष्णवत्वाप्नयनम् । अथ उपास्यत्वतानिरूपणम् । सर्वेषां देवानां भगवद्वत्तादिकथनम् । भगवद्वक्तिसरूपादिकथनम् । विस्तरतो भक्तियोगनिरूपणम् । सत्त्वादिगुणधर्मकथनम् । प्राकृतिकस्त्रादिनिरूपणम् । सुगुणनिर्गुणत्वनिरूपणम् । सत्त्वादि-लक्षणकथनम् । अणिमादिलक्षणकथनम् । योगसिद्धिलक्षणादिकथनम् । एकानेकजीव-वादकथनादिकथनम् । लिङ्गदेवादिनिरूपणम् । तीर्थादिस्त्रयुक्तकथनम् । भरणीचरगतिनिरू-पणम् ॥ इति श्रम् ।

सन्दर्भमेव नयने

No. 132. ज्योतिःसागरसारः, By विद्यानिधिः. Substance, country-made paper, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 764 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1670. Place of deposit, Bharakor, District Dhākā, Bābu Dvārikānātha Dāsa. (Vaidya.) Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

जगदीशं रविं नत्वा लोकानुग्रहकारकम् ।

ज्योतिःसागरसारोऽथ श्रीविद्यानिधिनोच्चते ॥

रविः सोमो महालक्ष्म बुधो जीवः सितः शनिः ।

एतेषां नामतो वाराः सप्तैते क्षितिः श्रामात् ॥

शुक्रेन्दुषुधजीवानां वाराः सर्वत्र शोभनाः ।
 भानुभूषुपमन्दानां शुभकर्मसु केष्वपि ॥
 वृपाभिषेको वृपतिप्रयाण
 वृपस्य कार्यं वृपदर्शनस्त्र ।
 यच्चाग्निकार्यं सुवि किञ्चिदुत्तम्
 सर्वं + मादित्यदिने प्रशस्तम् ॥
 भेदादिशातं नगरे पुरे वा
 येनापतिष्ठ + तथैव राजाम् ।
 व्यायामशालं व्यसनानि चौर्यं
 कुर्यादिमे भूमिसुतस्य सर्वम् ॥ इति वाराः । इत्यादि ।

End.

राज्याप्तिर्जन्मभे शौष्ठे हुखं दत्ते जयो गणे ।
 नेत्रे भूतिः श्रियो इस्ते पादे षौडां विनिर्दिशेत् ॥

Colophon.

इति ज्योतिःसागरसारोभूत् समाप्तः ॥
 प्रथम्य गौर्याच्छ्रवणादिविन्दुं गुरुन् गणेण जनकस्त्र देवान् ।
 खसप्तपट्चन्द्रगते शकान्वे लिङ्गेष्य पुस्तीं स्वकमध्ययनार्थम् ॥ (?) ॥

विषयः । शुभकर्मसु वारनिरूपणम् । वारनेत्तादिनिरूपणम् । कालनेत्तानिरूपणम् ।
 अस्त्रयोगादिनिरूपणम् । पापयोगरिद्यादिनिरूपणम् । नक्षत्रदधिमादिनिरूपणम् । उत्पादि-
 तादियोगनिरूपणम् । घमघण्टादियोगकथनम् । राशिनच्चयोगविभागकथनम् । लग्नादि-
 निरूपणम् । चन्द्रशुद्धिताराशुद्ध्यादिकथनम् । उद्दाचादिसंस्कारेषु रथादिशुद्धिकथनम् । प्रह-
 मानादिकर्मविवेकः । विवाहयोगसाधनितिनक्षत्रादिनिरूपणम् । नववध्यागमनविधिः । द्विरा-
 गमनविधिः । प्रथमरजोदर्शने शुभाशुभनिरूपणम् । उपगमनविधिः । जातकनिरूपणम् ।
 नामकरणाद्याशनचूडोपनयनादिकालनिरूपणम् । अनध्यायकालनिरूपणम् । विद्यारथकाल-
 निरूपणम् । नववस्त्रपरिधानकालनिरूपणम् । नवशस्त्रादिभोगकालकथनम् । वारोग्यकाल-
 विधिः । नौकागठनादिकालनिरूपणम् । बौजवपनादिकालकथनम् । धान्यश्वेदनकालकथनम् ।
 अस्त्रवाचीकालनिरूपणम् । गृहनिर्माणयोग्यभूमिनिरूपणम् । गृहस्थाननिरूपणम् । गृहारथ-
 तत्प्रवेशादिकालकथनम् । नागश्वेदनसमयनिरूपणम् । यात्राकालकथनम् । अथनचक्रादि-
 निरूपणस्त्र । इति शम् ।

No. 133. ज्योतिःसारः, By राघवेन्द्रशर्मा. Substance, country-made paper, 17×1 inches. Folia, 44. Lines, 3 on a page. Extent, 783 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Phurṣāil, District Dhākā, Pañdita Jagaccandra Saṁbabhauma. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः सवित्रे ।

नमाहनार्थमज्ञानायाज्ञानसभोपचम् ।
तन्मते राघवेन्द्रेण ज्योतिःसारो बुधप्रियः ॥
सितेन्दुबुधजीवानां वाराः सर्वव शोभनाः ।
भानुभूतमन्दानां शुभकर्मसु केचपि ॥
रदेवज्यं चतुःपश्च सोमे सप्तहयं तथा ।
कुञ्जे पष्ठं द्वयं चैव बुधे पञ्चवतौ शकम् ॥
गुरौ सप्ताष्टकस्त्रिव विचलारि च भागवे ।
शनावाद्यश्च पष्ठस्त्रियोऽपि परिवर्जयेत् ॥ इत्यादि ।

End.

क्षतान्कुञ्जयोर्वर्णे थस्य अम्बिनं भवेत् ।
अन्तक्षयोगसंप्राप्ने विघ्नसम्य पदे पदे ॥
अन्न सौरारयोदिने भुक्ता देयाद्यक्षे तु काष्ठमिति प्रत्येकदोषशान्ति-
दर्शनात् क्षतान्कुञ्जयोरित्यत्रापि वाक्यद्वयं प्रतीयते ॥

Colophon.

इति राघवेन्द्रशर्मस्कृतो ज्योतिःसारः समाप्तः ।

विषयः । वारवेलादिनिरूपणम् । कालवेलानिरूपणम् । नन्दादिनिरूपणम् । मास-
दग्धादिनिरूपणम् । दिनदग्धादिनिरूपणम् । रिष्टादिनिरूपणम् । नक्षत्राश्वादिकथनम् ।
कर्मविशेषे विहिताविहितनक्षत्रादिनिरूपणम् । करकचादियोगकथनम् । चूडाविवाहयात्रादि-
दिनिरूपणम् । अष्टवर्गादिनिरूपणम् । जातकनिरूपणम् । अथ चौरकर्मादिनिकथनम् ।
विद्यारम्भादिनिकथनम् । गट्डारम्भादिनिकथनम् । देवतागठनादिदिनिकथनम् । पुष्करि-
याद्यारम्भादिनिकथनम् । अथ नक्षत्रादिभेदेषु अराहिभोगकालकथनम् । राजदर्शनादिदिन-
कथनम् । धोगिन्दुदयादिविचनम् । याचार्या श्वभाष्टुभद्रशनफलकथनम् । दिनचर्यादि-
कथनम् । प्रह्लणदर्शनादिविधिष्य ॥

No 134. ज्योतिःसारसंग्रहः; By हृदयानन्दविद्यालङ्कारः. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 40 (without 14-20). Lines, 3 on a page. Extent, 323 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāmsiddhi, viú Črinagar, District Dhākā, Paññita Kṛṣṇakīçora Nyāyavāgīca. Appearance, tolerable. Verse. Generally Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

वन्देहं परमानन्दमज्ञानतिभिरापहस् ।
भवसागरपाराय गौतं वेदान्गैर्ग्यसुक्तः ॥
विद्यालङ्कारविद्यातहृदयानन्दशर्मणा ।
ज्योतिःशास्त्रे समालोच्य क्रियते सारसंग्रहः ॥
पण्डितैर्जीविथे सर्वे तदर्थं न परिश्रमः ।
संचिन्तविषदध्ययो बालकै र्घट्यतां सुदा ॥
अथ वाच्या विद्याहस्तु निषेकनामक्षी तथा ।
अग्रप्राशनचूडे च कर्णवेधोपवीतके ॥
गृहस्थानगृहस्थारम्भो गृहस्थार एव च ।
हलयोजनवद्वौजयपनं धात्यकर्मनम् ॥
नवाग्ने जातको यात्रा विद्यारम्भो ।
... एता गौरवाङ्गेतरे भवतः ॥

अथ विद्याहस्तु नयने

बुधेन्दुश्चक्षीवामां दिनैरतैर्विवाहिता ।
कल्या सुखमवाप्नोति पुच्छाग्यधनान्विता ॥ इत्यादि ॥

End.

नौकाचालना ।

अश्चित्सुधानिधि-पूर्वमित्रधनाच्युतभेषु लग्ने ।
तारकयोगतिशील्युविशुद्धौ नौगमनं शुभदं शुभवारे ॥
इति नौकागमनम् ॥ इति ॥

(परिसमाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति ॥)

विषयः । विद्याह-गर्भाधान-नामकरणाम्भ्राशन-चूडा-कर्णवेधोपवीत-गृहस्थाननिष्ठ-गृहस्थारम्-गृहस्थार-हलयोजना-बौजवपन-धान्यकर्त्तन-नवाद्र-जातकविवेक-यात्राविवेक-विद्या-रम्भ-नौकागढनचालनादिषु कालादिनिष्ठकथनम् । तत्र प्रथमं विद्याहप्रकरणम् । तत्र तिथिः

नक्षत्रवारभेदे विवाहस्य शुभाशुभलक्षणकथनम् । तत्र प्रथमं वारनिर्णयकथनं । चन्द्रशुद्धिकथनं । रविशुद्धिकथनं । गोचरशुद्धिकथनम् । गोधूलिविवरणदिवाविवाहनिर्णय-नाडीनक्षत्रविवरणकथनम् । ततो गर्भाधानप्रकरणम् । तत्र प्रथमं प्रथमस्तो मासवारभेदे शुभाशुभलक्षणकथनम् । छतोषतुर्थादिषोडशान्दिवसानां मध्ये गर्भात्प्रस्थ जातकस्य शुभाशुभलक्षणनिर्णयविवरणम् । गर्भधारणे तिथिनक्षत्रादीनां भेदेन फलभेदकथनम् । नक्षत्राणां छटुक्षिप्रभुवेति त्रिविधगणमेदे नामकरणस्य फलाफलकथनम् । अथ अङ्गप्राप्तम् । तस्य च षष्ठाष्टमादिमासभेदे फलभेदकथनम् । चूडाकरणस्य शुभवारादिकथनम् । जन्ममासे जन्मनक्षत्रे जन्मदिवसेऽपि चूडाकरणस्यापरिहार्यत्वकथनम् । कर्णदेशोपनयन-टट्टप्रवेश-हलचालन-बौजवयनानां वार-मासतिथिभेदकथनम् । जातकस्य लग्ननिर्णयनं । लग्नस्याराशीनां शुभाशुभनिर्णयकथनम् । याचायां दिग्भेदे तिथिनिर्णयकथनम् । विद्यारम्भस्य वारनिथिनक्षत्रनिर्णयकथनम् । देवता-प्रतिमागठनस्य कालनिर्णयकथनम् । कालशुद्धिकथनम् । मासदण्डानिरूपनम् । नववधानयनस्य कालनिर्णयकथनम् । नौकाचालनस्य वारनिथिनक्षत्रदिक्कथनम् । कालरात्रिकथनम् ॥

ग्रन्थकारेणाव नवांशवचन-रत्नमाला-यामित्रदेव-खर्जूरदेव-खना-वराधसुनि-चिमामणि-भीम-पराक्रम-याज्ञवल्क्ष्म प्रभृतीनाशुद्धतानि वचनानि ॥

No. 135. श्वारभेदः, By पुरुषोत्तमदेवः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 150 clokas. Character, Bengali. Date, 1663. Place of deposit, Serpur, Mayaman-simha, Pandita Durgāsundar Kṛṣṇaratha. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शब्दाभ्योधेयतो + + यतो आद्या प्रवर्तते ।

गुरवे शक्तये तस्मै शित्यं चागात्मने नसः ॥

सरखत्याः प्रसादेन कविरभाति यत्पदम् ।

प्रसिद्धमप्रसिद्धं वा तत् प्रमाणनिहोच्यते ॥

शिखं भद्रं शिखः शक्तुः शिवा गौरी शिवाभया ।

शिवः कौरः शिवा क्रोष्टी भद्रेदामलकौ शिवा ॥

End.

खण्डतत्त्वात् समाप्तिस्त्रुचकं वाक्यं नाहि ।

Colophon.

दति पुरुषोत्तमदेवविरचितो एकारभेदः समाप्तः । शकाब्दा: १६६३

विषयः । शिवगौर्यादिशब्दस्य नानार्थकथनमुखेन एकाराक्षबद्धानां नानार्थलिङ्गपत्रम् ।

No. 136. तत्त्वचिन्तामणिः, By पूर्णनन्दः. Substance, country-made paper, $20 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 3,450 çlokas. Character, Bengali. Date, (?). Place of deposit, Kāñjhāl-pārā, vid Naihāti, Bābu Hemacandra Bandyopādhyāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अत्र प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।
तमाद्वानं वन्दे परमसुखसमाननिलिघ्यम् ॥

अथ खलु दुर्लभादुःसनारघोरतरसंसारसागरानश्चामशोकसनानप्रबलवाहृ-
वानलज्जालाजालकवलानविकलशकलापशुज्ञनश्चाहृतार्थे विज्ञानदन्तमनः;
परमकारशिष्यो भगवान् शिवः परदेवताराधनरक्षस्यप्रतिपादनपरानेकश्चत
कोटिविज्ञारमन्त्वसारसुपन्नवान् । तत्र च श्रीमत्परिवाराजक-
परमहंसश्रीगुरुश्रीवृक्षानन्दसुखारविन्दियन्दमानपरमरक्षस्यानिरक्षनिगम-
कन्दसन्दीहृदेतु-नित्यानन्दश्रीपूर्णाबन्दपरमहंसः श्रीतत्त्वचिन्तामणिं धतुर्देश-
शताधिकनवनष्ठतिशकाव्ये वित्तनीति ॥ ननु किं ताथत् आत्मवक्तु
परं ब्रह्म विश्वायतनश्चूलस्त्रकरहित-नित्यशुद्ध-चुडमुक्तास्त्रहृष्ट-जाग्रत्सप्तषु-
प्रादिप्रपञ्चप्रकाशक-गुणवयातीत-गिराकाराराधितादिमध्यानरहितमेव -
मातावक्तु तदंशा जीवसंज्ञकासे अनायविद्योपहतः इतीरमास्याध नाना-
विधसुखदुःखमोगं कुर्वन्नीति । इत्यादि ।

End. अपितत्वात् शेषो नास्ति तेन पक्षदर्शाधिकश्चतपत्रस्य समाप्तिवाक्यं लिखितं
यथा,—

यासां प्रसादस्त्राभेन कामरूपो भवेद्वरः ।
याभिर्विश्वजयो विश्वधारी विश्वविनोदवान् ॥
पद्माधारमध्ये तु चक्रं संचिन्त्य पूजयेत् ।
चन्द्रचन्दनकसूरीवृग्नाभिमद्दोऽवैः ॥
चिकालज्जो भवेद्वैं तेषु सद्यक् विचिन्तयेत् ।
पूर्णोक्ताने यज्ञदेवैः सिद्धियदिर्वानिश्चम् ।
विश्वसंज्ञक तत्पुरुषज्ञायते सम्भवोपमः ॥ अतःपरं विष्वतम् ।

विषयः । तलज्जाननिरूपणम् । दीच्चा-दीच्चास्यान-दीच्चाङ्गादिनिरूपणम् । मण्डपकरण-
नियमनिरूपणम् । दीच्चादिनपूर्वेकत्वादिनिरूपणम् । पट्टचक्रकमनिरूपणम् । कुण्डलंगणनिरू-
पणम् । हीमविधिनिरूपणम् । त्रिपुरामुन्दरैमन्त्र-पञ्चमीविद्या-कीज्ञितविद्यादिनिरूपणम् ।
शूद्राशूद्रफलमन्त्रादिनिरूपणम् । त्रिपुरार्चनादिनिरूपणम् । द्विविधश्चानप्रकारनिरूपणम् ।
योनिपीठ-मनःपीठ-यन्त्रपीठ-पादपादिषु पूजननियमनिरूपणम् । यन्त्रोदारनिरूपणम् । स्व-
कथचादिनिरूपणम् । पुरच्छरणोपायनिरूपणम् । ब्रह्माहत्यादिदोषप्रायश्चित्तनिरूपणम् ।

No. 137. तत्त्वप्रकाशः, (प्रथमकल्पर्थ्यतः) By ज्ञानानन्दब्रह्मचारी. Substance, country-made paper, 12×6 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page. Extent, 881 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1730. Place of deposit, Kṛṣṇapura, Post Vaidycvāzī, District Dhākā, Cī Madanamohana Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः ।

नवा तत् कुलानाथसर्वकमलं नित्यालये चिन्मये
थद् गला कुलकुण्डलौकुलपथं भिला सदा क्रीडति ।
ज्ञानानन्दधरामरेण बड़लभालीक्ष्य तन्त्राणि वै
शान्तानां द्वितकाश्या विरचितसलप्रकाशो मुदा ॥
गुरुणां छपां लक्ष्मा साथकः शक्तिसाधनात् ।
शिखलं येन सार्गेण लभ्यते स प्रकाशितः ॥
आग्रहतत्त्वप्रबोधाय भ्रमनाशय वै तदा ।
वक्ष्यामि कुलसंगीतां पर्वे प्रथमकल्पके ॥

.....
.....
आग्रहोक्तविधानेन कलौ देवान् यजेत् तुष्टीः ।
न हि देवाः प्रसीदन्ति कलौ चान्यविधानतः ॥
संप्राप्ते षोडशे वर्षे दीच्चा कुर्यात् प्रयत्नतः ।
रसेमन्त्वैर्थथा सिद्धमयः सौवर्णतां वजेत् ।
दीच्चाविद्यक्षात्ता स्नामा शिखलं लभते मुवम् ॥
कुन्दरीरलावत्याम् । गङ्गाराचार्यं प्रति देवीवास्यम् ।

थथा वा गुरुकारण्याज्ञभते बौजमययम् ।
..... हृचे समुद्रै फलभाग् जाशते नरः ॥ इत्यादि ॥

End.

साम्य इति सम्यक् तन्त्रदेवत्प्राप्तिः साम्यसुक्रितः । तत्त्वात् क्वचित्
षड्ब्रह्मा सुक्रित्या कथ्यते । तन्त्रात्मरे । सालोक्यसारुप्यमायुच्य... ...
यदुक्तं कुलतत्त्वेण मच्चादैवेन पार्वति ।
आद्यतत्त्वप्रबोधाय तत्त्वाय परिभाषितम् ॥
....., विदुषां बोद्धयः ।
भगवान्मकानां भगवान्श्चेत्तुर्मध्योदित + कुलसंगीतायाम् ॥
सिद्धलिङ्गैर्विनायेषां बोद्धयो विदुषां क्वचित् ।
ज्ञानलाङ्घुमिव यन्मो ज्ञानिनां कुलयोगिनाम् ॥
ज्ञानेन लभते सोऽन्नं ज्ञानेन कुलसाधनम् ।
नित्यानन्दसंयं ज्ञानं ज्ञानानन्दसंयोगुरुः ॥
ज्ञानानन्दसंयं ब्रह्म ज्ञानानन्दसंयं जगत् ।
ज्ञानानन्दसंयोग्यो यन्मो ज्ञानानन्देन भाषितः ॥
इति श्रीज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा विरचिते तत्त्वप्रकाशे कुलसंगीतायां पश्चमो
विरामः । सम्पूर्णः प्रथमः कल्पः ॥

Colophon.

यद्वाणी यसुनादिजाङ्गौयतं तौये चिण्ठ्याद्यकं
लौहित्यं खलु तस्य पद्यमपठ यास जिनाईग्राम्यके ।
काल्यैमन्दिरसंग्रही निजपुरे वङ्गे कुजे वासरे
विंशत्सप्तविधौ शके क्षत इह यन्मो रवौ कर्कटे ॥

विषयः । विरचित एव तत्त्वभवता ज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा द्वादशकल्पात्मकसत्त्वप्रकाश-
स्त्राचालिंस्तु प्रथमकल्पमाचार्यके सन्ति पश्च विरामासूत्रं प्रथमविरामे शिवत्प्राप्तिबोधकल्पत्त्व-
निरूपणम् । द्वितीये बौजमयनपूर्वकं छट्टेरत्पत्तिकारणनिरूपणम् । शरीरं संमन्य आद्यब्रह्म-
निरूपणम् । तृतीये आद्यनिरूपणम् । प्रहृतिनिरूपणम् । साकारकल्पनाविनिरूपणम् । सप्त-
विद्यादिशक्तिनिरूपणम् । कुष्ठलीमयननिरूपणम् । मालकावम्बननिरूपणम् । धट्प्रकल्पण-
निरूपणम् । चतुर्थं कुष्ठब्रह्माष्टयोगेन बृहद्ब्रह्माष्टमयननिरूपणम् । पश्चमे अन्तर्यागविधि-
निरूपणम् ।

No. 138. तन्त्रदैपिका, By गोपालन्दायपच्चाननः. Substance, country-made paper, 18×6 inches. Folia, 420. Lines, 12 on a page. Extent, 19,530 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhaka, Vikrampur, Mājpārā, Bābu Rāsvihāri Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. नित्यां प्रणम्य विद्युपां नित्यामन्दस्त्रं निर्गुणम् ।
 अखण्डं परमानन्दं गुरुब्रह्ममयं तथा ॥
 विज्ञोक्त्वागमश्चात्माणि विविधान् सङ्कृतानपि ।
 श्रुतिसृत्यविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ।
 आगमवागीशपौचेण इरिनाथस्य स्फुरना ॥
 श्रीगोपालेन विज्ञेन द्वितीयं तन्त्रदैपिका ॥
 दीक्षादिलक्षणश्वेयं मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयम् ।
 तन्त्रास्मिन् संप्रवच्यासि विद्युपां प्रीतिहेतवे ॥
 एथ का दीक्षा । यतो दिव्यप्रबोधोदय-दुरितज्ज्ञाते च स्थानां सा । तथा
 सारदातिलके ।
 द्वितीयं ज्ञानं यतो दद्यान् कुर्यात् प्रापस्य संचयम् ।
 तस्मादीचेति सा श्रीकृष्ण देविकैकाननवेदिभिः ।
 इति सम्प्रदायविदः । तत्र ब्रह्मविजान + + महातीर्थवगाच्चनादि-
 वितिप्रसङ्गेः । बङ्गसद्गुरुपदेशगम्यादृष्टजनिका तान्त्रिकी क्रिया दीक्षे-
 त्याजः तदपि न पुरस्तरणादावितिप्रसङ्गात् । उच्चते । वैधमन्त्रप्रहृणं
 दीक्षा । वैधव्यस्त तन्त्रविदोधितलभ् । तथा साराबहौ दीक्षाश्चर-दीक्षा-
 दर्शेषु तन्त्रानन्दवचनम् ।
 अद्वैतिक्षिमोऽपि मरणे रौरवं नरकं ब्रजेत् ।
 तस्मात् सर्वप्रथलेन सदा कुर्याच्च तान्त्रिकात् ॥ इत्यादि ।

End. कुर्णार्पणे ।
 नोदेति मास्तमायाति न हृष्टं धाति लक्षणम् ।
 स्वयं विभक्त्यात्य + + + भासते साधनं विना ॥
 यथा धानस्य सामर्थ्यात् कौटोऽपि खसरायते ।
 तथा समाधिसामर्थ्याद् ब्रह्मभूतो भवेन्नरः ॥
 गोतमीये ।

यात्मनो भरणं नाशि न वा तस्य च जीवमसित्यादि ।
चविश्वासो न कर्त्तव्यो यथाशास्त्रं समीरितम् ।
विशेषस्थं मर्मज्ञैर्धीरा बद्दोऽथमञ्जलिः ॥

Colophon. इत्यागमवागीशभट्टाचार्योत्ते-हरिनाथभट्टाचार्याद्विज-श्रीगोपालपाण्डित-
विरचिता तत्त्वदीपिका समाप्ता ।

विषयः । अथ दीक्षाशब्दार्थविवेचनम् । सर्वेषु आश्रमेषु दीक्षाया आवश्यकत्वकथनम् । गुरुपदार्थनिरूपणमुखेन गुरुलक्षणादिकथनम् । दोषयुक्तगुरुमन्त्रयोक्तु त्यज्यताकथनम् । शिष्यलक्षणकथनम् । निषिद्धशिष्यलक्षणकथनम् । महाविद्याकथनम् । पित्रादिभ्यो मन्त्रप्रदणनिषेधकथनम् । निर्वैज्ञमन्त्रलक्षणादिकथनम् । स्वप्नलक्षणत्वे विशेषत्वकथनम् । नक्षत्रध्रुवादिविवेचनम् । वैरिमन्त्रत्वागप्रकारकथनम् । नक्षत्रक्रक्तकथनम् । आकथहृचक्रकथनम् । भौतिकचक्रकथनम् । वर्गचक्रकथनम् । चड्डणिधनिचक्रकथनम् । सर्पचक्रकथनम् । अथ दीक्षाकालनियमादिकथनम् । कालदोषप्रतिप्रसवकथनम् । उपदेशविधिकथनम् । शूद्रादौ प्रणवादिनिषेधकथनम् । दक्षिणाभियमादिकथनम् । पञ्चायननीदीक्षाविधिकथनम् । प्रसङ्गात् चिविधस्युप्रपत्नमकथनम् । नित्यपूजाविधिकथनम् । प्रातःक्षत्यविधिकथनम् । अथ सांख्यसूत्रकथनम् । सन्ध्याविधिकथनम् । संचेपतः सन्ध्याविधिकथनम् । सानविधिकथनम् । गायत्रीकथनम् । यागमण्डपविधिकथनम् । पञ्चशूद्रविधिकथनम् । सामान्यार्थविधिकथनम् । श्रीविद्याद्वारपालादिपूजाविधिकथनम् । आसननिरूपणम् । भूतशूद्रविधिकथनम् । माटकान्यासविधिकथनम् । प्राणायामविधिकथनम् । चट्ठादिन्यासकथनम् । पौठन्यासविधिकथनम् । कराहन्यासविधिकथनम् । अङ्गन्यासे अङ्गुलिनियमकथनम् । अङ्गन्यासादेरावश्यकत्वकथनम् । आपकन्यासकथनम् । मानसपूजाविधिकथनम् । वाच्चपूजाक्रमकथनम् । अर्घ्यसापनविधिकथनम् । अर्घ्यावनियमकथनम् । प्रीचपौजावादिनियमकथनम् । पौठपूजाविधिकथनम् । गुरुपूजाविधिकथनम् । तह्मानादिकथनम् । गुरुपूजाया नित्यत्वकथनम् । श्रीविद्यायां विशेषगुरुक्रमकथनम् । पूजाघारनियमकथनम् । शास्त्रायामे आवाहनविसर्जननिषेधकथनम् । अनुकूलत्वे यन्त्रविशेषकथनम् । आवाहनादिसुद्राविधिकथनम् । प्राणप्रतिष्ठाविधिकथनम् । शोडशोपचारादिविधिकथनम् । पादादिदानक्रमकथनम् । गम्भदानसुद्राकथनम् । विद्विताविहितसुद्रानकथनम् । दशाङ्गादिशूपकथनम् । नैवेद्यद्रव्यनियमकथनम् । नैवेद्यादिद्रव्याणां निर्माण्यकालनियमकथनम् । आवरणपूजाविधिकथनम् । नीराजनाविधिकथनम् । तर्पणविधिकथनम् । नित्यपूजाङ्गबल्लिविधिकथनम् । नित्यपूजायां जपसंख्यानियमकथनम् । रक्षामालाविधिनाकथनम् । अष्टाकप्रणामविधिकथनम् । पञ्चाङ्गप्रणामविधिकथनम् । षड्ङ्गप्रणामविधिकथनम् । हेतवा-

विशेषे प्रदक्षिणादिनियमकथनम् । चिकोणादिनमस्तारफलकथनम् । पूजामन्तरं शङ्खपूजा-
 विधिकथनम् । सर्वदेवानां संचेपतः पूजाविधिकथनम् । द्वृतकिनां पूजानिष्ठादन-
 विधिकथनम् । नैमित्तिकपूजाविधानकथनम् । नैमित्तिकपूजाभज्ञे प्रायश्चिकथनम् ।
 परमयोगिनां सुख्यपूजाविधिकथनम् । परादिपूजासङ्केतकथनम् । परापूजालक्षणकथनम् ।
 तत्र सन्ध्याकथनम् । तर्पणविधिकथनम् । अर्घविधिकथनम् । न्यासविधिकथनम् । षड्ग्राहि-
 विधिकथनम् । ध्यानविधिकथनम् । आनन्दपूजाविधिकथनम् । जपविधिकथनम् । छोमविधि-
 कथनम् । कुण्डस्थाननिरूपणम् । मण्डपप्रभाणकथनम् । शङ्खादिप्रसाणकथनम् । पताकाविधि-
 कथनम् । ध्वजविधिकथनम् । तोरणविधिकथनम् । वेदिनीष्टप्रविधिकथनम् । दीक्षाद्याहाराग-
 कथनम् । बलिमण्डलविधिकथनम् । अङ्गुरार्पणविधिकथनम् । योगिकुण्डादिविधिकथनम् ।
 काम्यद्वामार्थं कुण्डविशेषकथनम् । नागश्चर्षविवेचनम् । कुण्डमानाङ्गाने दोषकथनम् । शैव-
 कुण्डपत्रे योगिविशेषकथनम् । कुण्डस्थारादिदीपकथनम् । आञ्चल्यालोविधिकथनम् ।
 दीक्षाङ्गहोमविधिकथनम् । वज्रः शोभनवर्णनियमकथनम् । शुक्रसुवादिलक्षणकथनम् । कर-
 मालानियमकथनम् । तत्र सणिनिरूपणम् । कामनाभेदे सालाविशेषनियमकथनम् । अथ पुर-
 अरणविधिकथनम् । तत्र स्थानादिनियमकथनम् । भव्याभव्यनियमकथनम् । ग्रायादिनियम-
 कथनम् । भूतलिपिविधिकथनम् । अथ परशकालीन-पुरश्चरणविधिकथनम् । मन्त्राणां दण्ड-
 संस्कारविधिकथनम् । पुरश्चरणप्रयोगकथनम् । अथ कलायतीदीक्षाविधिकथनम् । तत्र नव-
 रत्नादिकथनम् । सर्वतोभद्रमण्डलविधिकथनम् । पद्माङ्गमण्डलविधिकथनम् । चिक्षोद्दिवी-
 सुद्गाविधिकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । अथ गणेशमन्त्रकथनम् । तस्य पूजाप्रयोगकथनम् ।
 अथ चेरम्बगणेशमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ हरिद्रागणेशमन्त्रकथनम् ।
 उच्चिक्षुगणेशमन्त्रकथनम् । अथ सूर्यमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ भार्त्तण्डमन्त्र-
 कथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ शिवमन्त्रकथनम् । तत्र पञ्चाक्षराद्याहारादि-
 मन्त्रकथनम् । दत्युभ्यमन्त्रकथनम् । दक्षिणामूर्त्तिमन्त्रकथनम् । नीलकण्ठमन्त्रकथनम् ।
 अङ्गनारीश्वरमन्त्रकथनम् । चण्डेश्वरमन्त्रकथनम् । तुम्भूश्वरमन्त्रकथनम् । चण्डोपशूलपाणि-
 मन्त्रकथनम् । अथ विशुमन्त्रकथनम् । तस्य पूजादिविधिकथनम् । वाचुदेवमन्त्र-तत्-
 पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मीवाचुदेवमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । दधिवासनमन्त्र-तत्पूजा-
 विधिकथनम् । चयशीवमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । नृसिंहमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् ।
 हरिहराद्यकमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । वराहमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । उक्तेषु मन्त्रेषु
 प्रत्येकं काम्यविधिकथनम् । अथ श्रीकृष्णमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । बालगोपालमन्त्रकथनम् ।
 कृष्णमन्त्रविषयं काम्यनैमित्तिकयोर्विधिकथनम् । वैष्णवानां दादश्मूदिविवेचनम् । श्रीराम-
 मन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मणमन्त्रकथनम् । अथ दुर्गमन्त्रपूजाविधिकथनम् ।
 महिषमर्द्दीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । अयुर्गामन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । शूलिनीमन्त्र-

तत्पूजाविधिकथनम् । वनदुर्गमिन्न-तत्पूजाविधानकथनम् । कात्यायनीमन्त्र तत्पूजनविधि-
कथनम् । अथ दशमहाविद्यामन्त्रविधिकथनम् । तत्र कालौमन्त्र तत्पूजादिविधिकथनम् ।
विद्याकालौमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । श्वासान्त्रकालौमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । गुण्डकालौ-
मन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । एकजटाकालौमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । भद्रकालौमन्त्र-तत्-
पूजाविधिकथनम् । भद्राकालौमन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । श्वामादिविषये काम्यविधिकथनम् ।
अथ तारामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ बालकसंस्कारविधिकथनम् । परमयोगिरहस्य-
पुरस्त्रपविधिकथनम् । परमयोगिवैरमाध्यनविधिकथनम् । अथ श्वसाध्यनविधिकथनम् । अथ
श्रीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । भद्रायोङ्गीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । स्त्रा-
वती मधुमती-मन्त्रादिविधिकथनम् । पञ्चमीविद्याविधिकथनम् । श्रीचक्रदर्शनादिफलकथनम् ।
श्रीविद्यायाः काम्यादिविधिकथनम् । अथ भुवनेश्वरीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ
भैरवीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । तत्र सम्युप्रदभैरवीमन्त्रविधिकथनम् । कौलेश्व-
भैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । अघोरभैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । चैतस्यभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
कामेश्वरभैरवीमन्त्रादिकथनम् । घटकूटभैरवीमन्त्रादिकथनम् । नित्यभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
हडभैरवीमन्त्रादिकथनम् । भुवनेश्वरीमन्त्रादिकथनम् । तत्र तत्र काम्यविधिकथनम् । अथ
प्रचण्डचण्डिकामन्त्रादिविधिकथनम् । विद्वमस्तामन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र मन्त्रवासनामन्त्रार्थ-
कथनम् । अथ धूमायतीमन्त्रादिकथनम् । अथ वगलामुखीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
भातझीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ लक्ष्मीविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । भद्रालक्ष्मीमन्त्रादिविधि-
कथनम् । अथ बाल्मीविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । अथ अन्नपूर्णमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
प्रकीर्णकमन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र सरस्तीविद्याविधिकथनम् । पारिजातसरस्तीमन्त्रादि-
विधिकथनम् । परज्योतिर्मन्त्रविधिकथनम् । अजपाराधनविधिकथनम् । लरिताविद्याविधि-
कथनम् । विपुटाविद्याविधिकथनम् । अश्वारीहणमन्त्रकथनम् । पद्मावतीमन्त्रकथनम् । नित्या-
मन्त्रकथनम् । आपदुद्वारवटुकमन्त्रकथनम् । चेतपालमन्त्रकथनम् । इन्द्रमन्त्रकथनम् । चन्द्र-
मन्त्रकथनम् । गायत्रीमन्त्रकथनम् । धनदामन्त्रकथनम् । विशालाचौमन्त्रकथनम् । गौरी-
मन्त्रकथनम् । त्रह्णश्रीमन्त्रकथनम् । चनूमत्कल्पकथनम् । आईपटीमन्त्रकथनम् । गृहग्रान-
भैरवीमन्त्रकथनम् । ज्यालामालिनीमन्त्रकथनम् । निगड़विमोक्षणमन्त्रकथनम् । अम्बकमन्त्र-
कथनम् । दत्युज्ञयविद्याकथनम् । अथ आकर्षणविधिकथनम् । विद्वेषणविधिकथनम् । उच्चाठम-
विधिकथनम् । सुखप्रसवमन्त्रकथनम् । अदर्शनप्रकारकथनम् । योगिनीसाधनविधिकथनम् ।
उच्छिष्टचाण्डालिनीमन्त्रकथनम् । कर्णपिशाचौमन्त्रकथनम् । मङ्गुष्ठोषमन्त्रकथनम् । तारिणी-
मन्त्रकथनम् । अथ सारस्तकल्पकथनम् । कात्यायनीकल्पकथनम् । अथ षट्कर्मविधिकथनम् ।
अथ जपाद्वै मालानियमकथनम् । तत्र अङ्गुलिनियमकथनम् । अथ सेतुनिरूपणम् । मन्त्र-

सिद्धुपायकथनम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणकथनम् । मन्त्राणां शापोऽरादिविधिकथनम् । चतुः-
षष्ठुपचारनियमकथनम् । तन्त्रादिकथनम् । रुद्राचमाचाम्रकथनम् । मुद्राप्रकारादिकथनम् ।
शान्त्युदकस्त्रानविधिकथनम् । निघट्युपायकथनम् । वेताहादिसिद्धिकथनम् । अथ ब्रागलादि-
बलिनिरूपणम् । वीरभावकथनम् । पशुभावकथनम् । परमयोगिनां कुलाचारकथनम् । महा-
चीनचक्रकथनम् । समयाचारविधिकथनम् । तत्र कुलाचारादिनिरूपणम् । शिवावलिविधि-
कथनम् । कुलटचक्रमकथनम् । अवधूतविरक्तानां गृहस्थादीनां पराङ्मनिषेधकथनम् ।
कल्पे द्रूतीयागादिनिषेधकथनम् । वीराणां पुरमरणविधिकथनम् । कुमारैनिरूपणादिकम् ।
योगप्रक्रियाकथनम् । तत्र आद्यमादिनिरूपणम् । योगविशेषं मोक्षप्राप्तिकथनम् । इति श्रम् ।

No. 139. तन्त्रप्रदीपः; By जगद्ग्राथः. Substance, country-made paper, 17 x 7 inches. Folia, 75. Lines, 13 on a page. Extent, 4,509 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Kātihāli, Mayamansipha, Pañqita Visvanātha Tarkabhuṣaṇa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

तत्र प्रथमं दीजां विना जपस्य दुष्टात् सा निरूप्ते ।
प्रणम्य चिपुरां देवीं संसाराण्वतारिणी' ।
तन्त्रप्रदीपं तनुते जगद्ग्राथो द्विजोऽन्मः ॥
दिव्यं ज्ञानं यतो दद्यात् कुर्यात् पापस्य संक्षयम् ।
तद्भात् दीर्चेति संप्रोक्षा सुनिभिक्षन्तवेदिभिः ॥
मननं विश्विज्ञानं चाणं संसारवन्वनात् ।
यतः करोति संसिद्धिं मन्त्र इत्युच्यते द्वुष्टेः ॥ इत्यादि ।

End.

गगने पवने प्राप्ते ध्वनिरूपद्यते महान् ।
घण्टादीनां प्रवायानां चिद्दिस्त्रयं न दूरतः ॥
प्राणायामेन युक्तेन सर्वरोगच्यो भवेत् ।
मूर्छिं ध्यात्वा गुरुं भक्त्या तन्त्राणां सारभेष च ।
विलोक्य श्रीजगद्ग्राथस्कारं तन्त्रदीपकम् ॥
जयानोः काञ्जित्यानेन (?) जगद्ग्राथेन धीमता ।
नाम्ना तन्त्रप्रदीपोऽप्यमकारि ब्राह्मणाच्या ॥

Colophon. इति श्रीजगद्वायचक्रवर्त्तिविरचिते तन्त्रप्रदीपै नवमः परिच्छेदः ।
शकाब्दाः १७१४ ।

विषयः । तन्त्रदीपाशब्दयोर्द्युमनिमुखेन दीक्षादेः फलनिरूपणम् । गुरुस्तथा—शिष्यस्तथा—दीक्षाकालादिनिरूपणम् । दीक्षाप्रयोगादिनिरूपणम् । मुरच्चरण—प्रहण—पुरच्चरणादिनिरूपणम् । रामविष्णुस्त्रियादीनां तन्त्रादिनिरूपणम् । तेषां स्वक्रवचादिनिरूपणम् । यन्त्रसंख्यारनिरूपणम् । नित्यहोमादिविधिकथनम् । कुण्डादिनिरूपणम् ।

No. 140. **तन्त्ररत्नं वा कुलरहस्यं**, By आनन्दानन्दनाथः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent, 850 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Mājpārā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, old. Proso and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो महादेवात् ।

नमामि देवौं कुलवर्णगम्यों कुलाङ्गनासेवितपादपद्माम् ।
कुलाङ्गतादानविधानदद्यामलोक्यूर्णायतनेचपद्माम् ॥
कुलागमजं कुलतत्त्वचित्तं विचारशीलं परिवर्जीनज्ञम् ।
श्रीचक्रपूजादिविधानदत्तं नमामि भक्त्या गुरुमीशरूपम् ॥
आनन्दानन्दनाथेन सहजानन्दखलुना ।
इदं कुलरचस्यात्मं तन्त्ररत्नं विधीयते ॥
बहुनि तन्त्राणि विलोक्य यत्तः
श्रीचक्रपूजाविधिरेव लिख्यते ।
एवं समाप्ताय भवाङ्गिमावं
प्रयान्ति पार्ट किल्लौलिकेन्द्राः ॥
अथ कुलोपनिषत् । अथातो धर्मजिज्ञासा । इत्यादि ।

End.

तथा सच्चन्दमाहेश्वरेऽपि ।

अङ्गुष्ठानामिकायोगाङ्गामच्छेन तर्पयेत् ।
अङ्गुष्ठतर्जनीयोगाद्येष पुष्पपातनम् ।
अङ्गुष्ठो भैरवो देवो अनामा चण्डिकापरा ।
अनयोर्थेऽगतो इवं केवलं परमास्तम् ॥
सामसानं द्वितीयस्त्र द्वयमध्ये विनिहितेत् ।

Colophon. इत्यनं समाप्तम् ।

मत्वा भवानौचरणारविन्द भक्त्या हृदिस्यं सुखदं भराणाम् ।

रवेदिने कर्कटगे च भानौ लिलोख रत्ने द्विजरामदेवः ॥

विषयः । कौलिकोपनिषदसारकथनम् । कौलिकस्वरूपादिकथनम् । आद्यरहस्यकथनम् ।
कौलप्रतिष्ठाकथनम् । तत्र शक्तिप्राधान्यकथनम् । कौलिकेश्वरलक्षणादिकथनम् । कौलिकेन्द्र-
लक्षणादिकथनम् । पश्चमकारविधिः । शक्तिभेदनिरूपणम् । गुरुशिष्ययोर्लक्षणादिकथनम् ।
कौलदीक्षाविधिः । चक्रपूजाविधिः । शक्तीनां लक्षणादिकथनम् । आचार्यलक्षणादिकथनम् ।
इव्योपत्तिविधिः । देशभेदे इव्यविशेषविधानकथनम् । मांसविवेचनम् । बलिदानविधिः ।
विजयाधिष्ठणविधिः । कुललौकिकत्यनिरूपणम् । पात्रपरिमाणादिकथनम् । कलसादिनियम-
कथनम् । आनन्दभैरवीपूजाविधिः । मुद्रादिशोधनविधिः । श्यामादिविद्यायाः कुम्भस्थापनादि-
विधिः । तत्त्वद्विविधिः । तर्पणादिविधिः ॥ इति ॥

No. 141. तर्कघ्रदीपः; By रामहस्तः. Substance, country-made paper,
18×3½ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 188 çlokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nailatī, Pandita
Haraprasād Gaśtri. Appearance old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

यस्याः पादबलेन्दुरङ्गुलतमः संचारयत्यज्ञता-
ध्वानं तङ्गतचेत्तमां विषयिणां तदैर्जयत्यन्तरम् ।
तस्याः यादसरोरुचं परिणमसंस्कर्कपदोपाक्षयं
यन्यं रामचरिद्विजो वित्तनुते श्रीमान् चतुर्ं समुद्रे ॥
गोतमानां भवते तत्र पदार्थाः षोडशैव हि ।
सप्रमाणः प्रसेयोऽथ संशयः सप्रयोजन ॥ इत्यादिः ।

End. संसुगीभाव एवाच विविधः परिकीर्तिः ।

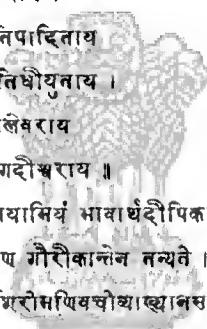
प्रागभावस्थाय धंसोऽप्यत्यन्ताभाव एव च ॥
यस्य नाशः समुद्रेष्टे प्रतियोगिनि जायते ।
प्रागभावः स विज्ञेयो धंसो धंसविवर्जितः ।
नित्याभावस्तु विज्ञेयोऽत्यन्ताभाव एव सः ॥
अत्यन्ताभाव एवासौ विनाथप्रतियोगिकः ।

Colophon. इति तर्कप्रदीपे पदार्थनिर्णयो नाम पञ्चमज्योतिः ॥ ॐ ॥

विषयः । न्यायसम्भावानां शीडशपदार्थनामेकैकशो निरूपणम् ।

No. 142. तर्कभाषाभावार्थदीपिका, By गौरीकान्तभट्टाचार्य. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent, 876 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roṣadi *via* Veltali, District, Dhākā, Pañdita Rāsamohana Sārbabhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

ॐ तत्सुर्विभिः प्रतिपादिताय
नित्याखिलेष्वाक्तिधीयुताय ।

लौलाघनश्यामकलेष्वराय
नमोऽस्तु तस्मै अगदीष्वराय ॥
उच्चला तर्कभाषायामियं भावार्थदीपिका ।
भट्टाचार्येण धीरेण गौरीकान्तं तन्यते ॥
मातभारति हे शिरोमणिवचोशाल्यानुसत्कौशलैः
साहकारतयैव केशवज्ञतिव्याख्यात्मुक्तिं लक्ष्यते ।
कर्पूरप्रचुरोङ्गसत् खदिरयुक्तं
... का नाम चतिः ॥
इह खलु प्रेक्षावन्तो यन्याभिषेयप्रयोजनमनुभवानं प्रतीत्यैव तदध्ययनादौ
प्रवर्त्तन्ते । तदुक्तसिद्धार्थं सिद्धसम्बन्धं श्रोतुं श्रीता प्रवर्तते । शास्त्रादौ तेन
वक्त्र्यः सम्भवः सप्रयोजन इत्यतः प्रारिषितप्रयत्ने प्रेक्षावत्प्रट्यये प्रयो-
जनाभिषेयसम्बन्धान् दण्डयन् शिष्यावधानाय तर्कभाषाप्रकाशनं प्रति
जानीते । बालोऽपौत्रिः । बाल इव आलः प्रकान्तशास्त्रपरिभाषानभिज्ञ
इत्यर्थः । अग्निमात्रवक इतिवत् गौणप्रयोगः अल्पः दुरुच्छभाष्यथन्यादि-
बोधानकूलभावार्थबङ्गतरयाल्या सामर्यविकलः एवमूलोऽपि सन्
यो जनोऽल्पेन श्रुतेनाध्ययनेन न्यायः प्रतिज्ञाचेतुदाहरणोपनयनिगमनात्
पञ्चायथवसमुदायः तत्सम्बन्धोत्तिन्यायः नीयन्ते निर्णीयिन्ते अर्था अनेनेति
शुन्यत्वा शास्त्रे तर्कविद्यायाभिति यावत् । इत्यादि ।

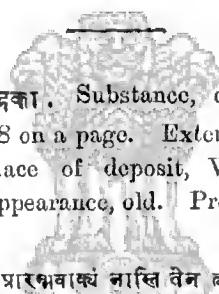
End.

निभित्तलभिति तान्त्रिकवचारात् असमवायिकारणभेदघटित्वात् निभित्तकारणस्येति यावत् सत्यं किञ्चु सामान्यसमवायिकारणज्ञन्यमिदं अतएव कुलाज्ञानुरूप ... संयोगादैरपि लक्ष्यत्वमेव तैषासपि घटकुलाज्ञसंयोगादिरूपसंयोगजसंयोगसमवायिकारणत्वात् । एवमवयवागमादैरपि अवयवासमवायिकारणत्वात् । परकु ज्ञानादयादेरात्मविशिष्टगुणस्य किञ्चित् कार्यम् । इत्यादि ।

Colophon.

(खण्डनशेषत्वात् परिसमाप्तिस्त्रवकं वाक्यं नास्ति ॥

विषयः । केशवभित्तव्यतर्कभाषाशा व्याख्यानम् । दूषितस्थानेन पन्थकारेण तत्त्वभवान् शिरोमणिः केशवभित्तश्च ॥

No. 143. तर्कसंयहचन्द्रिका. Substance, country-made paper, 18×2 inches. Folia, 54. Lines, 8 on a page. Extent, 2,592 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur viii Vājikūrā, Cīrī Rūprām Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

(खण्डनत्वात् प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन हनीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम्) विशेषणं द्विविधं भिन्नमभिन्नस्ति भिन्नं यथा घटस्य घटलं अभिन्नं यथा घटस्य घट एव । घटस्य घटलं यथा ज्ञायमानं तस्य व्यार्तांकं तथा घटोपि घटत्वेन ज्ञायमानः । इत्यादि ।

End.

वेदवाक्यजा बुद्धिः सर्वापि सर्ववाक्यजापि प्रमा यथा कर्तुर्वेदकर्तुर्महेश्वर-स्याप्तव्यात् तद्यक्तिजन्मत्वादित्यर्थः । लौकिकं वाक्यं यदनाप्तोऽनं तदप्रमाणं तज्जनितबुद्धिप्रमा । बुद्धिप्रकरणसुपसंहरति निरूपितेति
... ॥

Colophon.

इति तर्कसंयहचन्द्रिकायां प्रमाणप्रकरणं समाप्तम् ॥ अतःपरं खण्डत्वम् ।

विषयः । आप्तवाक्यार्थानां निरूपणादिसुखेन पदार्थोद्देशादिनिरूपणम् । इत्यलक्षणादिनिरूपणम् । गुणलक्षणादिनिरूपणम् । अनुमानादिनिरूपणम् । उपमानादिनिरूपणम् । गत्वादिनिरूपणम् । प्रमाणादिनिरूपणम् ॥

No. 144. ताजिकसारः. By केश्वभट्टः. Substance, country-made paper, 17×1 inches. Folia, 54. Lines, 4 on a page. Extent, 1,013 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Bayārāgādi, Pañdita Rāmasundara Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणपतये ।

श्रीरामस्य पदारविन्द्युगलं नल्याय वागीश्वरं
डेरम्बं तपनादिकं यहुगुरुं रुद्रं यशोदासुतम् ।
वच्ये ताजिकसारमत्प्रसुगमं रम्यं सुबोधप्रदं
नानाताजिकतो विलोक्य रचितं दैवज्ञाहर्षप्रदम् ॥
यन्यूर्वर्जितमात्रार्थेऽहजनितं दैवं शुभं वाश्वरं
तस्मै च विपाकमेति नियते वर्षादिके नियितम् ।
सर्वैः समातमन अमानि परं जनोः समुद्रं स्फुरिभि-
क्षात् न त्यर्चिन्यथ वर्षचितं वच्ये फलं मूर्जितम् ॥
यातो वर्षगणो हि जन्मसमयात् स्थाप्यशतुर्दा क्रमात्
पच्छाङ्गाग्रिभिरनियेन्दुभिरनारामैः खरामैर्वनः ।
अमार्द्धगणनाडिका + न युतः स्वादिष्वर्षादिको
यातोऽ+दिव्यः स थो + निदिते यद्यपन्तः साधितः ॥ (?)
इत्यादि ।

समाप्तं नयने

End.

स्वप्नेशं रपतीमिथस्तनुशरेण स्वायं × पोषोतयोः
सौख्यं सेन्दुदग्निदृहग्रं युतिरिचोयस्तौ च ददौ तथा ।
देहसामिषु सौख्यदौ च विपरीतौ भावदुष्प्रदा
+ + + + गुणैः प्रकल्प्य + + तौ सामेज वेचं फलम् ॥ (?)

Colophon.

इति केश्वभट्टविरचितताजिकोक्तवर्षफलपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । जातकनिष्ठप्रथम् ॥

No. 145. तान्त्रिकयात्रापद्धतिः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{3}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 45 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kalikaçcha, District, Tripurā. Pañdita Rājacakra Sārbabhauma. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 पार्वती परमा षन्या सदा शङ्करवज्रभा ।
 उवाच नौलकण्ठं तं भत्या गदूगदया गिरा ॥
 इष्णु देव अग्नाय विशेषज्ञेव शङ्कर ।
 प्रमाणं ज्योतिषे यन्ये यात्रायां बज्जकण्ठकम् ॥ इत्यादि ।

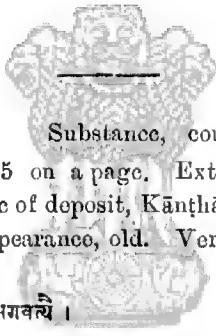
End.

पविला च इसं खोकं गटहीला रक्तचन्दनम् ।
 प्रदेशिन्या जग क्षिपेदुत्तरपञ्चिमे ॥

Colophon.

इति तात्त्विकयात्रापञ्चतिः सप्तसप्त ॥

विषयः । येषु येषु दिवसेषु नासि यात्राविधिसेषु तेषु दिवसेषु केन केन तन्त्रोक्तविधिना
यात्रा शूभ्रा भवेदिति निरूपणम् ।

No. 146. तारातन्त्रम्. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent, 180 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kānthalālpārā वा Naihāti, Pandita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवत्यै ।
 कैलासशिखरे रम्ये देवदेवं महेश्वरम् ।
 पप्रच्छ भैरवी देवी श्यनीये सुखोषिता ॥
 पुरा यौ कथितौ बुद्धशिष्टौ कुलभैरवौ ।
 केन सन्त्वेण देवेश सिद्धौ तौ वद मे प्रभो ॥
 इति इष्टः स देवेशो भैरवो वाक्यमप्रवीत् ॥
 श्रीभैरव उवाच ।
 स एव परमो देवो बुद्धरूपो जनाईनः ।
 उथतारामहामन्तं पञ्चार्णं परिजय च ॥
 हृष्टादि-कर्मकर्त्ता च अजरामरतां यथौ ।
 वशिष्ठोऽप्येनमाराध्य नन्दनस्त्रीकमागतः ॥ इत्यादि ।

End.

तारातन्त्रं चीनतन्त्रं कालीतन्त्रं गुह्यदितम् ।
 सर्वथा गोपनाथैव शक्तिं वक्षःस्थानेऽप्ययेत् ॥

देयं शिष्याय शान्ताय साधकाय महाक्षते ।
 विज्ञासिने खतन्त्राय गुरुतन्त्राय सुवते ॥
 अन्यत् यत् तत्पूर्वे गुरुवक्षतः ।
 विश्ववेदवादेऽपि शौनकं नावं संशयः ॥

Colophon. इति भैरवभैरवीसम्बादे तारातन्त्रं समाप्तम् ॥

विषयः । बुद्धदेवाचरितप्रातःक्रत्यादिनिरूपणम् । विविष्पूजात्मा मानसिकयान्त्रिकपूजा-विषयनिरूपणम् । कुलाचारादिनिरूपणम् । पुराणनिरूपणम् ।

No. 147. तारापूजापद्धतिः । (ताराभक्तिसुधार्णवैया) Substance, palm-leaves, 20×2 inches. Folia, 36. Lines, 3 on a page. Extent, 492 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Mayaman-simha, Cerpur, Bābu Haracandra Caṇdhuri. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीगुरवे नमः ॥ अथ तारापूजा । × × × ज्ञाताज्ञातस्पापं स्मरन् चिवारमुखार्थं ।
 देवि लं प्राकृतं कर्त्त्वं पापाकान्तस्मृतम् ।
 तत्प्रियसारथ चित्तान्मे पापं फट् फट् साहा ॥ इत्यादि ।

End. निर्माल्यं शिरसि दृला दूलेन च पादोदकं सुक्रा भजेभ्यो नैवेद्यादिकं दूला स्थमपि उहृदाभ्वैः सर्वे सुक्रा खात्वानं देवीरूपं ध्यात्वा यथासुखं किञ्चित्कालं विचरेत् ॥

Colophon. इति ताराभक्तिसुधार्णवे पूजापद्धतिः समाप्ता ॥ शकाब्दाः । १६३१ ।

विषयः । तारादेव्याः पूजाविषयः प्रयोगस्थ ।

No. 148. तारारहस्यम्, By ब्रह्मानन्दः । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,440 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Mayamansimha, Nahātā, Pañdita Kāçīçvara Bhatṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तरिणैः ।
 तारां सारतरां चिलोकजननीं सर्वार्थचिद्ग्रदां
 सर्वास्त्रां श्वभद्रां सदाशिवसयौं देवैः सदा वन्दिताम् ।

नला राजेसरोजे (?) सकलगुणमयौं तद्रहस्यं तमोति
ब्रह्मानन्दस्तनुभवस्तुतः साधकानां हिताय ॥ इत्यादि ।

End.

पञ्चरश्मिमध्यं मन्त्रं क्रमदीक्षापदं ततः ।
मदीयब्रह्मारचार्थं कुलाचारार्थमेव च ।
साङ्गत्यं मद्भूते बुद्धा गोपयिता तु साधयेत् ॥
यत्क्षेत्रे कमला क्षताञ्जलिपरा वैष्णवार्था शारदा
तारावाक्यमनुस्तुरन् प्रियतमस्तुमावचः कारणम् ।

+ + + +
+ + + + ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्द-परमहंस-परिव्राजकावधूतविरचितं तारारचस्यं समाप्तम् ।
ग्राक १७३५ ॥

विषयः । प्रातःकृत्य-सम्यक्यमन्तोऽरादीनां निरूपणम् । शिवलिङ्गपूजादिनिरूपणम् ।
पूजाहोमादिनिरूपणम् । तत्त्वादिरच्छनिरूपणम् । मुरश्वरणादिनिरूपणम् । एकजटासोन्न-
कवचादिकथनम् ।

No. 149. तारिण्यशक्तम्, By रामजय. Substance, country-made paper,
17×2½ inches. Folia, 1. Lines, 6 on a page. Extent, 19½ clokas. Char-
acter, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Pāṇḍita Candra-
kānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमस्तारिणै ।

चण्डमुण्डमुण्डरक्षपानतोषकारिणै
मा कुरुच्च नाम मातराश्च दैत्यनाशिनौ ।
मध्यसङ्घमेतिदानभव ते च किं फलं
किङ्करे च तारिणैति मा कुरुच्च निष्ठलम् ॥ १ ॥
घोरवैरिनाशचेष्या च सर्वरच्छिणै
धर्मवर्त्तदर्शनेन सर्वपापनाशिनौ ।
आहवे च भैरवीति नाम ते च भौरकं
किङ्करे च तारिणैति मा कुरुच्च निष्ठलम् ॥ २ ॥ इत्यादि ।

End.

ब्रह्मतस्य रोगशीकभीतिनाशकारिणै
तत्त्वयं न मे भवानि दुर्गतौघनाशिनौ ।

तदथामधीति नाम मे कथस्त्र निर्दयं
 किङ्गरे च तारिष्यैति सा कुरव्व निष्पलम् ॥ ८ ॥
 तारिष्यष्टकमेतदित्त यो भक्त्या पठेत् प्रत्यहं
 स श्रीरामजयेन रचितं विषेण दुःखापद्मम् ।
 संसारे स पुनर्बन्ध पतितो लोको भवेत् सागरे
 तस्याभीष्टसमस्तमिह वै भोक्त्रस्त्र पारविकम् ॥ ९ ॥

विषयः । स्तोत्रद्याजेन तारिष्या माहात्म्यादिकीर्तनम् ।

No. 150. तिथितच्छटीका, By काशीनाथतर्कालिङ्गारः. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,155 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Phariḍ-pur, Naḍiyā. Tāṇḍita Ḍaçibhusapa Smritiratna Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो रघुनन्दनाय !

काशीनार्थं प्रणस्याथ श्रीकाशीनाथश्चैमता ।
 क्रियते तिथितलौयकूटार्थस्त्र निरूपणम् ॥
 प्रणम्येति । प्रकर्षेण नत्येत्यैः । नमस्कारस्य स्वापकर्षबोधकव्यापारः ।
 भावर्थतावच्छेदकफलस्त्र स्वापकर्ष एव । रामस्य तद्वत्ताभावात् भावर्थता-
 वच्छेदकफलशालिलं न स्यात् । इत्यादि ।

End. पर्णनरदाहस्त्र तत्त्वयौ कार्यः एवं पर्णनरदाहप्रयुक्तिराचाशौचं यवहृत्य
 तदशौचान्वे हयोत्सर्गादिकं आद्याशादेवं कर्त्तव्यम् । एवं पर्णनरदाहं विना
 न तत्त्वायं द्वत् इत्यवेष्वारणात् सपिण्डामां विराचाशौचं सूक्ष्मरणानन्तरं
 सम्बल्यराभ्यन्तरेऽपि सपिण्डानां तद्विधानात् । पर्णनरदाहे विराचाशौचन्तु
 सपिण्डामात्राणां इति शूलपणिप्रभौनां मतं । द्वारकास्ताटैकाळिदच्युत-
 चक्रवर्जितन्तु दाहकस्यैव विराचाशौचं नान्येषामिति । अत्र द्वादशाष्टीतरं
 गमनतिथौ पर्णनरदाहे प्रतिभासे गमनसज्जातीयतिथौ प्रातिभासिकं कर्त्तव्य-
 मिति यवहारः प्रतिवत् क्षणेकादश्यां अमावस्यायाम्बा कार्यमित्यनेन यत्र
 तत्र द्वादशाष्टीतरतिथौ गमनतिथिं विनापि पर्णनरदाहः
 कार्यः । यत्र गमनतिथिरपि विस्मृता तत्त्वाधारायन्यतमसासीय क्षणेका-
 दशीमावस्याम्बा आदाय द्वादशाष्टीतरतमया तदुत्तरं क्षणेकादशीमसा-
 वस्याम्बा द्वत्तिथिं मत्वा त्रादादिकं कार्यमिति ।

सामान्यकाण्डगच्छनं सहस्रा प्रविष्टं
 नादैर्युतं सरभसिंचविहङ्गमानाम् ।
 वाक्पाठवं निजमवेच्य बडप्रथलै-
 र्निवस्त्वेव द्वुषा प्रथासः ॥ (?)
 सामान्यकाण्डं तिथितच्चखण्डं
 ब्रह्माण्डमध्ये + + + + मूर्खे ।
 + + + + छतिनां प्रचण्डं
 शास्त्राप्रकाण्डं सृतिशास्त्रखण्डम् ॥

Colophon. कर्कटाहस्रवेर्माने खचन्दे गुरुश्वासरे ।
 बदमादिमत्तम्भेण लिखिता पुस्तिका भव्या ॥
 दीक्षियं तिथितच्चस्य सामान्यकाण्डकस्य + ।
 + + + + ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृततिथितच्चस्य आव्याजनम् ॥ (सामान्यकाण्डपर्यन्तम्)

No. 151. **तिथिनिर्णयः**, By रमापतिशर्मा. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,424 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1633. Place of deposit, Dhākā Hādiyā, viā Vaidyervāzār, Criyukta Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

बला कृष्णपददद्वद्व श्रीरमापतिशर्मणा ।
 क्रियते निर्णयस्तिथिर्वाचानां शुद्धुवये ॥
 तत्र प्राथाः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारम्भकलात् आदौ स एव निरुप्तते ।
 कायवाढ्मनोभी रचितं कर्म फलाय समर्थसिति श्रुत्या तयाशामङ्गलसुकृतम् ।
 तत्र केन रूपेण कस्त्राङ्गलसित्यन्वाह मनसा सङ्कल्पयति वाचा अभिलपति
 कर्मणा चोपपादशत्तौति । सङ्कल्पयत्तौति असुककामेन मया इदं कर्मव-
 मिति निश्चिनोति । वाचा वाक्येनाभिलपति मनसा निश्चितमध्ये तद्वोधक-
 यदैरभिधते । कर्मणां कायवापारेण उपपादयति यथाविधि समापयती-
 त्यर्थः । सङ्कल्पयतीत्यादिषु विधर्ये लट् । ननु असुककर्माद्वं करिये इति

सङ्कल्पे कर्मपदेन साङ्गप्रधानमेव कर्माच्यते । तथाच किञ्चिदपि अङ्गं सङ्कल्पात् प्राग्नाचरणीयं करिष्ये इति प्रतिज्ञावाधापन्तः । अथ कर्तव्याखिवासरूपदेवतावाहनाद्वौ का गतिः न च तवाङ्गलमिति वाचं तस्म प्रधानोपकारकलाभावे खातन्त्रेण फलवत्त्वाभावेन तस्करणस्य वैयर्थ्यापानात् उच्चते तवाङ्गपदेन प्रधानप्रयोगान्गतमङ्गभुच्यते । आनसन्धाशिखावन्धनादे नै प्रधानान्गतलं × × विशिष्टशिखावन्धनसादृशिवानशिलेनादृष्टारा अङ्गलम् । पूर्वदिनकर्मवदेवतावाहनादिवारणाय प्रधानेत्यादि । प्रधानान्गतवस्त्र प्रधानकालकर्मवलेन वेदबोधितलम् । प्रधानकालस्य सङ्गस्थावधिकर्मसमाप्तिपर्यन्तीया याद्यः । न च शिखावन्धनसादृष्टानकले तदपूर्वेष्व प्रधानपूर्वसिद्धौ कर्मकाले सुक्ष्मशिखस्यापि कर्म साङ्गं भवत्विति वाचं तदानौ शिखामोक्तनेन पूर्वपूर्वनाशात् । इत्यादि ।

End.

ॐ आशाच्यटतीयां गङ्गातैरे सर्वदानसर्वयज्ञसर्वतीर्थे सर्वतपोजन्म-
फलसहस्रगुणफलप्राप्ति दृथ्यंकोटिप्रतीकाशदिवलीकोटिसंयुतदिवरत.....
विचिवडविमान कालयकालयापि-स्वपित्तगणसचित-सक्षीड़म-
दातवयग्रामभूप बङ्गभीगोपशोगपूर्वकयोगि-
कुलजन्माणिसादिगुणशुक्ति परमप्रङ्गलयकाम इमं यामं
विष्णुदेवसित्यादि
... तथाच प्राप्ते ।

सर्वदानानि नियमा थमादेव तपांसि च ।

यज्ञो दानं सदा जयं आहन्तु सुरपूजनम् ।

गङ्गायान्तु कृतं पापं कोटिकोटिगुणं भवेत् ॥

Colophon.

इति श्रीरामपतिष्ठानलविरचितं दानाधिकार × × समाप्तम् ॥

रामचित्तुचन्द्रभिते च शके

नला भवानीचरणारविन्दम् ।

आषाढ़मासस्य सिनानवस्या-

मलेखि यला शर्मा ॥

श्रीकृष्णाय नमः ।

भग्नश्वकटीघ्रीव रधोसुखः ।

यलेन लिखिता चेयं उच्चवत् परिपालयेत् ॥

श्रीमद्भग्वरवे नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॐ सरस्त्वे नमः ॥

विषयः । सङ्कल्पनिरूपणम् । मलमासनिरूपणम् । वैदिककर्मदु मासोज्जेखविधानम् । उपवासविधिः । सम्यात्यधिः । निषेधपर्युदासविवेचनम् । विकल्पविवेचनम् । युग्मादिविवेचनम् । सायाह्नादिकालनिर्णयः । आपराह्निकथाद्वाकालकथनम् । निसितोज्जेखे विधिनिरूपणम् । जन्मतिथियवस्थानिर्णयः । पूद्रस्यानुपनौतस्य च पौराणिकमन्त्रयात्वनिषेधकथनम् । प्रतिपदादितिथिनिरूपणम् । तत्र कुष्ठाणादिभज्ञणनिषेधकथनम् । अथ द्वितीयानिरूपणम् । तत्र रथद्वितीयाया खाटद्वितीयायाच निर्णयः । अथ द्वितीयानिरूपणम् । अथ चतुर्थोनिरूपणम् । तत्र नष्टचन्द्रनिरूपणम् । अथ पञ्चमीनिरूपणम् । तत्र नागपञ्चमी-शीपञ्चमीनिर्णयः । अथ पठ्ठीनिरूपणम् । तत्र अरण्यष्टी-स्कन्दपठ्ठीनिरूपणम् । एवं सप्तमादितिशीर्णा तत्त्वतिथिविशेषव्रतानाम् निर्णयः । अथ यजमानस्याश्रीचे पुरोहितेनैव तत्कार्यमिति यवस्थादिनिरूपणम् । आबोधनात् दक्षिणान्पर्यंतं दुर्गोत्त्वे तत्त्वतिथिकर्त्तव्यादिनिर्णयः । अथ मन्त्रादित्यागफलकथनम् । हरिश्यनवयवस्थाकथनम् । अघोरचतुर्दशादिवतनिर्णयः । कालिकापूजाश्वराचियवस्थाकथनम् । कोजागरकात्यकथनम् । दोषयात्रायवस्थाकथनम् । रविसंक्रमण-रात्रिसंक्रमण-सम्यासंक्रमणानां निर्णयः । मंक्रमणे निषिद्धविहितोभयरूपकर्मणां निर्णयः । कार्त्तिककृत्यनिरूपणम् । कार्त्तिकमाघादिमासे प्रातःकानविधिः । ग्रहणे पार्वणविधिकार्यादविधिकथनम् । अमावस्याकात्यनिरूपणम् । अश्वयुक्तश्यापत्त्वाद्वात्त्वादानलक्ष्मीपूजादिकथनम् । अर्द्दादययोगनिरूपणम् । मन्त्रनारायनिरूपणम् । भूम्यादिदानाधिकारकथनस्तेति ॥

सन्मानव नयने

No. 152. तिथिविवेकः, By प्रूलपाणिः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 168 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1723. Place of deposit, Bhāṭpāḍā, Pañḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ परमदेवतायै नमः ।

वचनद्वैधसंजातसंभयच्छिद्वरः सताम् ।

तनोतु सद्भन्तुच्छिद्विष्णवितिथिनिर्णयः ॥

प्रतिपदादितिथिविशेषविवितानां चानदानादिकर्मणामखण्डतिथो निःमंश्य-
मनुष्टानम् । यदा तु बृडिहासादिना दिनदयेऽपि तत्त्वतिथिशासिस्तदा कुत्र
क्रियते इति संशये कथं निर्णयः तत्र संवत्सरप्रदीपः ।

सा तिथिसद्वैरात्रं यस्यामभ्युदितो रथिः ।

नथा कर्माणि कुर्व्यात त्रासद्वज्ञो न कारणम् । इत्यादि ।

- End. असं गते चन्द्रे यथा वाशुपुराणम् ।
दिवाराचौ व्रतं यत्र एकमेव तिथौ यथा ।
तथामुभयगमिन्यासाचरेत् व्रतं व्रतौ ॥
तेन प्रतिपद्युक्तापि द्वितीय कर्मार्थं दिवाराचौ च लभते तदा न युग्मा-
दः कार्यः । द्वितीया द्वृतीया युग्मदिने द्वितीयाकालस्याभवाहित्यर्थः ॥
- Colophon. इति साङ्गडियान भद्रासदोपाधाय-श्रीशूलपाणिविरचित-तिथिविवेकः
समाप्तः ॥ शकाब्दः । १७१३ ॥
- विषयः । तिथिविशेषे कार्यविशेषाणां निरूपणम् । तिथिद्विषप्राप्तकर्मनिकराणां कर्त्तव्य-
कालादिनिरूपणम् ।

No. 153. तीर्थतत्त्वं, By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 432 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāḍari, Mayaman-sipha, Pañdita Rāmakamala Bhāttācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

- Beginning. ॐ नमः कालिकायै ।
प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं कामदभीश्वरम् ।
स्मृतितत्त्वे तीर्थतत्त्वे वक्ति औरघुनन्दनः ॥
अथ याचाविधिः । प्रथमं तीर्थयात्रा । पूर्वदिने संथो भूला याचादिने
तीर्थयात्रानिमित्तं बज्जर्पिःसमन्वितं उडिशाङ्कं विधाय पार्वण्याङ्कं छला
गहाद्ययात्रा कर्त्तव्या ॥ इत्यादि ।

- End. ऋषभोधनं तीर्थं + + + + यसुनाया उत्तरकूले ऋषभोधनस्ताने
पिण्डाणमीचनपूर्वकाम्बतत्त्वप्राप्तिः फलम् । यत्र यत्र यदूद्यद्यफलसुदिष्टं तत्र
तत्त्वफलकामः कर्म कुर्यात् । ततः सदेशगमने सति यत्कर्त्तव्यं तत्प्रागेव
लिखितमिति ॥

- Colophon. इति वन्द्यघटीय-हरिहरभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तीर्थ-
प्रथोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

- विषयः । तीर्थयात्रादिनिरूपणसुखेन गथावाराणस्यादितीर्थकर्त्तव्यकर्मनिविषयप्रथोगादि-
निरूपणम् ॥

No. 154. तुलापुरुषदानपञ्चतिः, By नारायणभट्टः. Substance, country-made paper, 10 x 6 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 1,102 clokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares. Pañḍita Bindhyēçvariprasāda Dube. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेशवाण्णौ रघुनाथतातो
प्रणम्य रामेश्वरभद्रस्तुः ।
नारायणाद्यक्षनुते विचार्य
तुलामहादानविधिप्रयोगः ॥ इत्यादि ।

End.

ततः पूर्वेन तुलापुरुषदानेन परमेश्वरः श्रीयतामितीश्वर + + +
मन्त्राश्रिष्टौ गद्बीला ताम् सामुनयं विद्यम् + + + सञ्जीतेति ।

Colophon.

इति श्रीमद्विद्वान्कुठमाणिक्य-श्रीरामेश्वरभद्रस्त-नारायणभद्रक्षता तुलापुरुष
दानपञ्चतिः समाप्ता ॥

विषयः । तुलापुरुषदाने विधिवस्त्वादिकथनं तत्प्रयोगस्य ।

No. 155. चिकूटारहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 65. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majpādā, Vikramapura, District Dhākā, Bābu Rāsavīhārī Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीभैरवै नमः ।

चथ चिकूटारहस्यम् । तत्र रुद्ध्यपहणे पूजापञ्चतिर्लिख्यते । स्यर्शदपे
विधिवत्ताधकः खाला धरणां यन्त्रं सिद्धूरेण रक्तचन्दनेन वा विलिङ्ग स
यथा ।

त्रिकोणं विन्दुसंयुक्तमष्टकोणं महेश्वरि ।

द्वन्द्वमण्डलं देवि भूरटहेणीपश्चोभितम् ॥

इति विलिङ्ग आसनश्चिमाणकान्यासं विषाय कृष्णादिन्यासं कुर्यात् ।

चथ रुद्ध्यपहणपूजामन्त्रम् सदाशिवश्चिः पंक्तिश्चन्दः श्रीभैरवै देवता

बायमवबीजं तार्जीयशक्तिं कामराजकीलकं धर्मार्थकामभीजार्थं पूजायां
विनियोगः । इत्यादि ।

End. सर्वधर्मेषु यहन्मं सर्वशास्त्रेषु यत्फलम् ।
 सर्ववेदेषु धोक्षेषु यत्फलं परिकौर्त्तिनम् ॥
 तत्पुण्यं कोटिगुणितं सङ्कल्पस्ता लभेत्वाः ।
 शुला भवेत् वलवान् पुचवान् सर्वसम्पदः ।
 देहाते परमं स्थानं यत् द्वैरेति दुर्जनम् ।
 स यात्यति न सन्देहः स्वराजप्रकीर्तनात् ॥

Colophon. इति चिकूठारहस्ये नहाचिपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्रं समूर्णम् ।

विषयः । (आदर्शेऽयमाद्यनहीन इति विज्ञेयम् ।) अथ प्रथमं सूर्ययहणकालैनपूजा-पद्धतिः । एवं चन्द्रोपरामे पूजाविधिः । भूमिकम्यादौ पूजाविधिः । अथ चैवमासादौ नव-रात्रपूजाविधिः । आश्विने नवरात्रपूजाविधिः । कल्यासंक्रान्ती पूजाविधिः । अथ सूभगादि-विधिः । दीपदानविधिः । शक्तिपूजाविधिः । अथ श्रीविद्याया मन्त्रोद्घारादिकथनम् । तद्वा-बादिकथनम् । चिकूठानिरूपणम् । तत्र उरस्त्ररेतिः । कुलाचारविधिः । वामाचार-विधिः । कामेश्वरमन्त्रोद्घारादिकथनम् । वस्त्र चिकूठोद्घारविधिः । चिकूठाया नित्यपूजा-विधिः । चिकूठाग्रायचौकथनम् । अथ समयपूजानिरूपणम् । अथ पञ्चरथेश्वरीविद्याकथनम् । अथ वचपञ्चरकवचकथनम् । चिनामतिकवचकथनम् । जगम्बङ्गलकवचकथनम् । जगदीश-कवचकथनम् । कामिककवचकथनम् । अच्छरनामकवचकथनम् । विक्रमनामकवचकथनम् । वैलोक्यभूषणनामकवचकथनम् । विष्णुपादकवचकथनम् । सर्वार्थसाधकनामकवचकथनम् । सर्व-सिद्धिप्रदनामकवचकथनम् । वैरिनाशनकवचकथनम् । विजयकवचकथनम् । विषापहकवच-कथनम् । शक्तिसाधनकवचकथनम् । चिकूठातस्त्रस्य स्वरूपे संस्खापनफलकथनम् । अथ महा-शक्तिन्यासकथनम् । कामराजमन्त्रकथनम् । श्रीविद्यापूजापद्धतिः । तत्र जपचीमादिविधिः । अथ काम्यचोमद्रव्यादिकथनम् । अथ श्रीचक्रमाचालप्रादिकथनम् । पञ्चमीस्त्रवाराजकथनम् । मकरन्दस्वराजकथनम् । श्रीचक्रसौभाग्यकवचकथनम् । विपुरसुन्दरीसहस्रनामकथनम् ।

No. 156. चिपुरान्तकश्चिपजा । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 47 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kātihālī, District Mayamansīpha, Pañḍita Jagaccandra Śmṛtipañcānana. Appearance, fresh. Verse, Correct.

Beginning. श्वे नमो गणेशाय । पार्वत्युवाच ।

वद ईशान सर्वज्ञ सर्वतत्त्वविदांवर ।

महारोगे मच्छादुःचे महादरिद्रशङ्कटे ॥

नानाश्रिगते वापि नानापौड़ादिशक्षटे ।
राज्यनाशे राजभये कारागारगते पुनः ॥
राज्ञः गुप्ते च देवेश तथाच यद्यपीडिते ।
केनोपायेन सं नाथ सुध्यते यद शङ्कर ॥

End. सर्वाणि सितां कमले छबते नाच संश्यः । (?)
सत्यं सत्यं महेश्वानि मम वाक्यं स्वधा नच ॥

Colophon. इति लिङ्गार्द्धनतन्त्रे चिपुरान्तकश्चिवपूजा समाप्ता ।
विषयः । चिपुरान्तकश्चिवपूजाविधिस्त्रप्रयोगस्य ।

No. 157. चिपुरासारसमुच्चयः. By भट्टनागः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 198 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kānṭhālpādā, Post office Naihāti, Pāṇḍita Rāmatāraṇa Thákura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ओ नमो भौहिन्ये ।
प्रज्ञः प्राचीनवर्द्धिः प्रसुखसुरवराज्ञौ कोटीरकोटि-
क्षिष्टस्य एन्द्रनीला मलमपि मधुप ।
श्रीपादाम्भोजयुग्मं नखसुखविलसदग्निकिञ्चक्षुपुञ्चम्
सिञ्चनाम्भोरच्चैसौखरितमनिशं महलंबी भवान्याः ॥
भक्त्या गुरोर्भवपयोनिधिपारचेतुन्
श्रीपादपद्मसङ्करेणुकणान् प्रणम्य ।
जन्मोदरच्च कथयामि गुरुपदिष्ट-
माराधनक्रममर्दं कुलनाथिकायाः ॥

End. उवैभूतशिरोरुच्चानुवरयोर्मुक्ताश्च भौमाक्षतीन्
भौतीश्वन निश्चाकरार्द्धसहितेनाभ्यर्दयेत् साधकः ।
प्रियद्रुश्शामाङ्गं परिक्षितपाणिं सणिमयो-
ष्ठसचूडापौडं द्विरदवरसाधिडिततनुम् ॥०॥

Colophon. इसि भट्टनामविरचिते चिपुरासारसमुच्चयेऽस्मः पठतः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं चिपुरोत्तमिनिरूपणम् । ततो न्यासादिनिरूपणम् । नाड्ग्रादि-
निरूपणम् । नाड्ग्रादिस्थितिनिरूपणम् । चिपुरयन्त्रादिनिरूपणस्वेति ।

No. 158. **दक्षिणकालिकास्त्रवः ।** Substance. country-made paper, 13×1 inches. Folia, 2. Lines, 2 on a page. Extent, 12 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūta, District Tripurā. Bābu Kedāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

अथ श्यामास्त्रवः ।

महामेघप्रभां धोरां वालाक्षोचनव्याम् ।
द्वसुष्टमालिनीं वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥ इत्यादि ।

End.

सुनीन्दैः पूजितामाद्यां सर्वदैवैर्नमस्तुताम् ।
सर्वाश्चापूरणों वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥
इति स्तोत्रं पठेत् यो चि सर्वदाव्याप्तलप्रदाम् ।
तस्य गेहे रमेष्ठक्षीः सर्वत्र विजयी भवेत् ॥

Colophon.

इत्येकवीरकल्पे दक्षिणकालिकास्त्रवः समाप्तः ।

No. 159. **दक्षिणकालिकास्त्ररूपाख्यस्त्रोचराज्ञपञ्चाचार्षटौका ।** Substance country-made paper, $11 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1781. Place of deposit Bhāṭpādā 24-Parganas, Pañdita Rāmendra Nyāyavāgīca. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ॥

कालीं कालहरां पराम्परतरां विश्वधरां श्रीधरां
पूर्णानन्दपरां परामयकरां ब्रह्माण्डभाण्डोदराम् ।
कालीग्रायहृदम्भुजासंकरां स्वर्गापवर्गपदां
चन्द्राकार्णिग्रिविनिन्द्रदीपनधरां सर्वात्मामाशये ॥
प्रणम्य ऊगदीप्तिरां कृष्णनाथं श्रियं गुरुम् ।
द्वैकेशं सुखबोधाय सद्ब्युदेन तन्यते ॥
अथ श्रीमद्दक्षिणकालिकायाः परमकारणिक-श्रीमन्महाकालविरचित-कर्पूर-
मित्यादिस्थृपात्मस्त्रव्याम् वामाचारविहित नानाव्याप्तसत्त्वपि दिव्यवीर-
मयो भावः कहौ नालिं कदाचन । इत्यादि ।

End. एवं स केलिकलया खेलया प्रतिजन्मनि भत्तो भवति । स अचिरं चिरकालं जीवन्मुक्तो भवति । इतत् शोकहृथलम्बं यत् यत् फलं वज्रं साधकसोमरोत्तरनिष्ठामेदेनोत्तरोत्तरं बोद्धविमिति तात्पर्यार्थः ॥

Colophon. इति श्रीमहाकालविरचित्-श्रीमद्विद्विष्णुकालिकास्त्रूपम् । श्वसोत्तराजपश्चात् चारविहितटीका समाप्ता ॥०॥ शकाब्दाः । १७१ ।

विषयः । कर्पूरादिसोमनामा प्रसिद्धस्य कालिकास्त्रूपम् श्वसोत्तराजपश्चात् चारविहिता ॥

No. 160. दत्तकतत्त्वनिर्णयः. By हरिनाथमिश्रः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 234 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurā, District Mayamansīnha, Pandita Jayanātha Tarkalaykāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शशिवस्य शिवस्य शिवस्य पदं
यदमस्तु समस्तन शस्त्रपदम् ।
प्रणिपत्य विगत्य विशेषपद-
नवनपत्यमपत्यनिशेषविधिश् ॥

वत्तुं श्रीहरिनाथमिश्र एव ग्रन्थे प्रहस्तिः सता-
माभोदाय विचाय भत्सरमिदं श्रीविज्ञधीरायत । (?)

यन्म दत्तकतत्त्वनिर्णयमिमं पुहिः सुलक्ष्या तथा
गाङ्गेयस्य धनञ्जयेन विदिता शुद्धिर्यथा मानवैः ॥
न कार्यं मातृसर्यं परमण्टिनो ग्रन्थविषये
क्षपापारावारा भवत भवतः प्रार्थय इदम् ।
न दूष्यं वै दूष्यं निजसपि च यत् कुत्सितवचः
... सम भवतु मोदाय भवताम् ॥

तत्र भरीषिः ।

अनपत्यस्य लोकेऽस्मिन् गतिः काच न विद्यते ।

तस्मात् तेन प्रकर्त्तव्यः पुच्छः प्रतिनिधिः सदा ॥

शब्दं कन्याया अपि अपत्यलात् तत्सत्त्वेऽपत्यसाम्याभावकृपानपत्यता
विरक्तात् । इत्यादि ।

- End. स पिण्डमः पिता दद्यात् सुतसंखारकर्मसु ।
 पिण्डानोद्भवनात् तेषां तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥ (?)
 पिता कुर्यात् तदन्धे वा तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥
 इति वचनाभ्यां स्त्रपिण्डकौरसपुत्रसेव संखार्यक्रमेण सपिण्डादिभिः
 कर्तव्या इति ।
 विश्वं गुरुवाक्यस्य यद्व भाषितं भया ।
 तत् चनायं बधेत्व इत्तत्त्वद्भुतमया ॥
- Colophon. इति छरिनाथभित्विरचिता दत्तकतत्त्वनिर्णयः सप्तमः ।
 विषयः । दत्तकविष्णुदिनिरूपणमुखेन तद्यग्रहणविष्णुदिनिरूपणम् ।

No. 161. दत्तकदीधितिः. By अनन्तभट्टः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 351 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nailāti, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 श्रुतिसूतिपुराणादिमीमांसान्वयविज्ञरम् ।
 विचार्यानननभट्टेन क्रियते दत्तदीधितिः ॥
 तत्त्वादौ दत्तकधार्माच्छालविवेचनम् । इत्यादि ।
- End. तत्त्वं प्रतिग्रहीता उपनयनान्तसंख्यातस्यौरससमानांशभागित्वं दत्तकस्य
 तत्कर्त्तव्यक्षकलनदन्तसंखाररहितस्य तु विवाहमाच्छन्नलाभो नान्यधन-
 लाभः । सत्योरये कनिपथसंखारलाभे चतुर्थांश्लाभ इति व्यवस्था । इति
 दायादिनिर्णयः । दत्तकुचाणामपि स्त्रीकार उत्तविधिभा कार्यः । वज्रामि
 पुत्रसंघ्रहित्यादिगतपुत्रपदस्य पुमान् पुत्र इत्यादिविवक्षाभावात् इति-
 चासपुराणेषु कन्यादत्तकीकेष्य पत्न्यभावे सा रिक्षां लभते दुहित्वादिति
 शिवम् ।
 सतां सन्नोषित्वार्थमिति दत्तकदीधितिः ।
 अकार्यानननभट्टेन तेन तस्य सुरेत्तु सा ॥
- Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमद्नन्दभट्टविरचिता दत्तकदीधितिः सप्तमा ।
 * श्रीरत्न मयि लेखके ॥

विषयः। अच प्रथमं दत्तकायाम्भापाञ्चलादिविचारः। ततो दत्तकपृष्ठयामज्जोमादिनिर्णयः।
दत्तकानां विवाहाद्युपर्योगिगोचादिनिर्णयः दत्तकसापिएविवेचनम्। धनविभागनिर्णयस्थ ॥

No. 162. दत्तकोञ्जलः. By बर्ढमानः. Substance, country-made paper, 20×3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 408 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Naihāti, Pañdita Hara-prasāda Cūstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

निधाय चृदये कालीचरणं सर्वसिद्धिदम् ।

विपश्चीबर्ढमानेन क्रियते दत्तकोञ्जलः ॥

मन्त्रादिवाक्यमास्थाय परस्यारविरोधिनाम् ।

विदुधां संश्यद्विकैर्च सिद्धान्तोन्न प्रकाश्यते ॥

इह यद्यपि प्रथमुच्चोन्नादनेनैव पिष्ट्यामद्यग्ने मन्त्रादिभिरभिहितं तथापि
नत्पुच्चरणे प्रपौत्रपूर्यन्नरहितस्याजातपुनस्य च पिण्डोदकक्रियाद्यर्थं पुनः
पुच्चकरणमावश्यकं यदाह सनुः। इत्यादि ।

End.

दत्तकस्य उपरितनपुरुषवयसन्निजनने मरणे वा विराचाशौचमिति ।
दत्तकस्य जनककुले सम्बन्धाभावतया अशौचं नास्तीति । सगोच्चदत्तकस्य
पहोचकुले सम्पूर्णाशौचमिति कस्तित् । दत्तकपुच्चस्य औरसतया सम्पूर्णा-
शौचं पार्वणाधिकारित्वा इति । दत्तकस्य पुनरत्यन्नपहोचौरसेन सांदे-
शंग्रन्थस्यैकांशभागिलमिति । दत्तकस्य पुनरत्यन्नपहोचौरसेन सांदे-
शिलमित्यपि कस्तित् ।

Colophon. इति महामहोपाध्याय-शीबर्ढमानकृत दत्तकोञ्जलः समाप्तः ॥ श्रीगुरवे नमः ॥

विषयः। दत्तकपृष्ठविष्यादयः संचेषणं प्रकाशिताः । तमात्मेदाश्च प्रदर्शिताः ।
क्षौरसपुच्चेण सांदे दत्तकस्य धनविभागस्थ सम्पूर्णविवेचितः ।

No. 163. दानकौमुदी, (क्रियाकौमुदीयशौषा). By गोविन्दानन्दकविकल्प-
ग्राचार्यः. Substance, country-made paper, $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 119.
Lines, 5 on a page. Extent, 2,231 clokas. Character, Bengali. Date,
Sk. 1533. Place of deposit, District Vāñkudā, Viṣṇupura, Rāmavallabha
Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

(अस्य प्रथमपत्रवर्थं नात्पि तेन चतुर्थपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)

कन्दोगत्तु कृदं कस्मा चदात् कामः कामायादात् कामो दाता कामः
प्रतिगृहीता कर्म सुमुक्राविश्वत् कामेन लां प्रतिगृहामि कामेतते इति
पठिला अमुकद्वयं अमुकद्वयतिति वरेत् । इदमन विचार्यते । मनसा
सङ्कल्पयति वाचाभिलापति कर्मणा चोपपादयन्तीति चारीतव्यमादमुक-
कामनया मयेदमनुष्टात्यभिति सङ्कल्पितस्य कर्मणो वाचाभिलापे कर्मचे
एकयुगबद्धवाचिन्यायेन फलस्थाभिलापो दुर्निवारः । तथाच गोतमः ।
अमर्जानुकरं छलं सुकृशं सतिलोदकम् ।
फलं समभिसम्भाय प्रदशात् अदयान्वितः ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ पूर्णादर्ढीत्यनं ॐ सप्ते इत्यनं ॐ पुनस्त्वे इत्यनं स्वादाभेन सूक्ष्मन्त्वेण
च पूर्णज्ञनिं समाप्तं ब्रह्मदच्छिणं दलाग्निं विचर्जयेत् । ॐ समुद्रं गच्छ
स्वादेतिमन्त्वेणाग्निं विद्धजेत् । ॐ दिवं ते धूमो गच्छत्यमरिकं औमिः
श्विद्योऽभ्यन्ना इष्ण स्वादा इति लग्निं श्रीतल्लयेत् । इत्यग्निर्मुखारविधिः ॥
अग्नेनामानुज्ञानि कपिलपश्चराचे ।
लौकिके पापको शृणिः प्रथमः परिकौर्जितः ।
अग्निस्तु मावतो नाम गर्भाधानेऽभिधौयते ॥
पुंसवने चन्द्रनामा शृदात् (?) कर्मणि श्रोभनः ।
सीमने मङ्गलो नाम प्रगल्मो जातकर्मणि ॥
नामिं वै पार्थिवो नाम प्राणेन च शृचिस्तथा ।
सत्यनामाथ शूद्रायां ब्रतादेश्ये सुमङ्गवः ॥
गोदाने स्त्र्यमाभेति केशान्ते शृग्निरच्यते ।
वैशामरो विसर्गे तु विवाहे योजकः सृनः ॥
चतुर्थान्तु शिखो नाम धूतिरश्चिन्द्रियापरे ।
आवसये भवो ज्येयो वैश्वदेवे च पापकः ॥
पूर्णज्ञित्यां बड़ो नाम शान्तिके वरदक्षया ।
पौष्टिके वल्लदशैव औधोऽग्निरभिचारिके ॥
प्रायश्चित्ते विधुसैव पाकयज्ञे उताशनः ।
देवानां इवाच्छुष्टु पिण्डपाणी कथयाच्छनः ॥
वश्यार्थे कामदो नाम बनदाहे तु सूक्ष्मकः ।
कांडे तु अडरोऽग्निशु कथादमृतके तथा ॥

समुद्रे वाङ्मो छाप्तिः क्ये सर्वर्जको भवेत् ।
 सत्त्वहोमे च वक्तः स्यात् कोटिहोमे उताशनः ॥
 भूत्यस्त्रूतप्रतिष्ठायां सोचितस्य प्रकौर्तिः ।
 वास्तुयांगं प्रजापतिः ॥
 अल्लाशयप्रतिष्ठायां वरणः समुदाहृतः ।
 एतानि होमे नामानि शातव्यानि इविर्भुजः ॥
 आङ्ग्लय चैव हीतव्यं यो यत्र विहितोऽनलः ॥
 गणपतिभड्डतनुजो गोविन्दानन्दपण्डितः श्रीमात् ।
 समक्षत सनोपार्थं सत्त्ववतां दानकौमुदीमेताम् ॥
 सर्वान्नर्यमिने समै गोविन्दाय नमो नमः ।
 अवानुरागं धास्तुनि यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥ * ॥

Colophon.

दूति गोविन्दानन्दकविकड्डणाचार्यविरचितायां क्रियाकौमुद्यां दानकौमुदी
 नाम द्वितीयो शामः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ शक १५२८
 महान्द ६१८ ॥ * ॥

विषयः । विवाहादिप्रयोगादिनिरूपणम् । दानवाक्यविचारमुखेन दानविधादिनिरू
 पणम् । विचारमुखेन आद्यमासादिपदोऽस्त्रसार्थकादिकथनम् । रजतकाञ्चनधेनुदानादिविधि
 प्रयोगादिनिरूपणम् । कूपजलाशयादिप्रतिष्ठादिप्रमाणप्रयोगनिरूपणम् । होमादिनिरूपणम् ।

No. 164. दानकेलिकौमुदी । Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 847 folios. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāñikudā, Kuncikol, Bābu Yogiñdranātha Siñpha Deva. Appearance, old. Verse and prose. Incorrect.

Beginning.

नमो गोपीजनवस्त्रभाय ।

अमः घेरतयोज्जला जलकण्ठाकौर्यपचाङ्गरा
 किञ्चित् पाढ़लिताङ्गला रसिकतोत्सिक्ता पुरोदुच्चनौ ।
 रङ्गायाः पथि माधवेन मधुरव्यामुगतारोचरा
 राधायाः किञ्चिञ्चित्सवकिनी दृष्टिः क्रियं वः क्रियात् ॥
 अपि च ।
 विभुरपि कल्यम् सदाभिवृद्धिं
 गुरुरपि गौरवचर्यया विद्वीनः ।

सुङ्गरपचितवक्रिमापि इदूरो
 कथति सुरदिपि राधिकानुरागः ॥
 नान्दने सूरधारः । अलमतिविष्णुरेण । समन्नादवलीक्य इहत् कवं
 मदीघनाम्बीघन्दिकासन्दीपितभाववभुरा नन्दीश्वरभिरेषपत्यकायां धूर्षते
 सतां मण्डली । इत्थादि ।

End.

राधाकुण्डलीकौटीरवस्तिस्त्यज्ञान्यकर्मा जनः
 सेवामेव समस्तमन् युवयोर्युः कर्मुमुक्तण्डते ।
 इन्द्रारज्जुमस्त्वदिदौ इतपदक्रीडाकटाक्षयुते
 सर्पाचम्परस्य माधवफणी त्रूणे विधेयस्याः ॥
 क्षणः सहर्षमभ्युपगमन् । भगवति तथास्तु तदेहि प्रतिस्थिकाभौष्ठुकती
 यः प्रयास इति निष्क्रान्तः सुर्वे ॥

Colophon.

इति दानकेलिकौमुदौ नाम भाषिका समाप्ता ।
 कथिता सुभन्नःसुखदा यस्य निवेशन भाषिकात्र ।
 गेयं तस्य सम प्रियहुहुदः कण्ठतटी लक्ष्मणहुकृताम् ।
 गते महशते (?) ग्राकै चन्द्रस्तरसमन्विते ।
 नन्दीश्वरे निवसता भाषिकैयं विभिर्निता ॥

विषयः । राधाकृष्णार्थान्वयनकुञ्जध्वारादिवर्णनादाकं दग्धकाच्यमिदम् ॥

No. 165. दानसागरः. By वल्लालसेनः. Substance, country-made paper, 18 x 5 inches. Folia, 242. Lines, 9 on a page. Extent, 11,434 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Viçvakoşa office, Bābu Nagendranātha Vasn. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

ये साक्षादवनीतस्ताम्बत्तमुजो वर्णात्मज्यायसां
 येषां पाणिषु निःच्छिपन्नि छतिनः पाणीमामुण्डिकम् ।
 यद्वक्षोपननाः पुनन्ति जगतौ पुण्यात्मिवेदौगिर
 स्तेभ्यो निर्भरभक्तिसम्भवमनभ्यौलिं द्विजेभ्यो नमः ॥
 इन्द्रोभिष्येकरब्रेण शुर्तिनियमगुरुक्षवचारिवचय्यी-
 मर्यादागोचर्णैङ्गः कल्पिचकितमदाचारमस्त्रारसीमा ।

मद्दन-सच्चवन्नाईवपुरुषगुणाच्छिद्रसन्नानधारा-
 वर्ष्मुक्तामरदीनिवास मदभास्त्वभूषणं सेनवंशः ॥ (?)
 तत्त्वालङ्कृत-सर्वेषाः (?) स्थिरघनक्षयाभिरामः सतां
 सच्चन्द्रप्रणथोपभोगसुलभः कल्पदुमो जड़मः ।
 हेमन्तः परिपथिपङ्कजसरः सर्गस्य नैसर्गिके
 रुक्षीतः स्खण्णै रुदान्तमच्चिमा हेमन्तसेनोऽजनि ॥
 तदनुक्तिविजयसेनः प्रादुरासौद्विन्द्रो
 दिशि विदिशि भजन्ते शस्य वौरुद्धजलम् ।
 शिखरविनिहिताज्ञा वैजयन्तीं वहन्नाः
 प्रणतिपरिगटचौताः प्रांश्वो राजवंशाः ॥
 सर्वांशाः परिपूर्यद्वुपचित्तसौर्द्धनवारां घने-
 रासारैरभिक्तिनिर्भालयशः शाश्वयभूमण्डलः ।
 दैव्योऽन्ताप्रस्त्राभकाल्कलदः सञ्चैकरः क्षाप्रस्तर्त-
 श्रीवज्ञालन्दपस्तोऽजनि गुणाविर्भावगौड़श्वरः ॥
 वेदार्थस्मृतिसंग्रहादिपुरुषः स्त्राद्यो वरेन्द्रीतसे
 निस्तन्त्रोऽज्जलवैचिनाशनशनः सारपूतं वद्धणि ॥ (?)
 पट्कर्मा भवदार्थसौलनिलुब्रः प्रस्त्रानधत्यवत्तो
 द्वचारिरिव गौप्यतिर्नैपत्रेवस्यानिश्चो गुरुः ॥
 आधातसकलपुराणसृतिसारः अङ्गयो गुरोरस्मात् ।
 कलिकलाद्यो वदानं (?) दाननिबन्धविधाकामोऽपि ॥
 कुरुधिगमधर्मार्थनिर्णयविषयाद्यवसायसंश्यसिमितः ।
 नरपतिरथमारभे ब्राह्मणचरणारविन्दपरिचर्याम् ॥ इत्यादि ।

End.

अत्र धार्याद्यपेक्षितं द्रव्यं विष्णवे देयस् । तथाच विष्णवे दानाद्विट्ठौ
 विष्णुधर्मान्तरे ।

शत्विलिङ्गिरेव देवाध दद्याद्वित्तिसमन्वितः ।

तदेवाचशमान्नोति सर्गस्त्रोक्ष गच्छनि ॥

Colophon.

इति भद्राराजाधिराज निःशङ्कशङ्कर श्रीमद्वालसेनदेवविरचिते श्रीदान-
 सागरे वाचुदेवसम्पदानकदानावर्जः ॥

धर्मस्याभ्युदयाय नालिकपदोऽदाय जातः कलौ

श्रीकान्नोऽपि सरस्ततौपरिष्ठतः प्रत्यक्षनारायणः ।

पादाभोजिषपस्वि श्ववसुधासामा अथलक्ष्मीयुतः
श्रीबल्लालनरेत्वरी विजयते सदृष्टचिन्नामणिः ॥

दाराणामरिरैत्य सम्ममपरित्यक्तादपानाशने-
वक्त्रोदैरितकाकुकातरगिरां प्राणेशभिच्छाङ्गलौ ।

येनाच्छिद्य थगांसि दुर्जयजरदंशर्जितवेत्तणा-
दोलीलादिलितो रणे करुणया त्यक्तः स गौडेश्वरः ॥

यिदिद्धिः शम्युक्तमैः कल्पिकलुषमलच्छेदिनो दानधर्मा-
नन्मोन्यामर्यदोषप्रणिहितमतिभिसैर्नियुक्ता हिजाय्यैः ।

असाच्छैदेनमेषां मतमन्तिरम्यमस्यद्विवर्णं
सद्वल्लालयेनामलकुलकुमुदामीदचन्द्रो नरेन्द्रः ॥

तस्यै कर्म नियताखिलजीवलोक-
तापबद्योपशमनः पुरुषोत्तमस्य ।

(?) सुभेनापगतां कलिपक्षनांदो

श्रीदानसागरमयः पर्याप्तं प्रवाहः ॥

यद्यद्विचितमैचिकं सुकृतिनां श्रेयो यदामुपिकं
सर्वं तज्जद्विषयमेष तुलम् निर्णये निःसंशयः ।

श्रीबल्लालनरेत्वर्पितं सन्वत्वं सर्वार्थिद- (?)

मेतत्र संप्रति दानसागरमविश्वदेकभाजी जनाः ॥

इति परममाहेश्वरनिःशङ्कशङ्करश्रीमद्वल्लालसेनदेवविरचितः नीदानसागरः
समाप्तः ॥ २ ॥

Colophon.

विषयः । अत्र प्रथमं आत्मनिरूपणसा । दानप्रशंसा । पाचप्रशंसा । ततो दानपाचापाच-
निरूपणम् । सञ्चिकाराजसादिदानफलम् । दानकालादिनिरूपणम् । अथ तीर्थनिरूपणमुख्येन
तत्प्रशंसादिकथनम् । देयस्वरूपनिरूपणम् । दानापवादः । दानविधिः । नक्षपरिभाषा ।
होमपरिभाषा । द्रव्यगणपरिभाषा । सानपरिभाषा । तुलापुरुषादिनिरूपणम् । हिरण्यगर्भ
महादानादिनिरूपणम् । ब्रह्मापदमहादानम् । गोमहस्तदाननिरूपणम् । कामधेनुकहादानम् ।
हिरण्याश्रमहादानम् । अब्दरथदानम् । हेमहस्तिरथमहादानम् । पच्छाङ्गस्तमहादानम् ।
धरादानम् । विश्वचक्रमहादानम् । महाकल्पतामहादाननिरूपणम् । रत्नधेनुकहादानम् ।
महाभूतघटदानम् । प्रथमार्थे एते विषयाः सन्ति । अथ दितीयार्थं प्रारम्भः । अत्र च दश-
प्रकारमेष्टदाननिरूपणम् । द्वतीयार्थं अलङ्घतगबीदानादिनिरूपणम् । चतुर्थार्थं अलङ्घत-
बद्गवीदाननिरूपणम् । पञ्चमार्थं अलङ्घतदृष्टपदानादिनिरूपणम् । पष्ठे गवाक्षिकदानविधि-

पणम् । सप्तमावर्ते भूमिदाननिरूपणम् । चतुर्मे आसनदानम् । नवमे वारिदानप्रशंसा ।
 दशमे तेजसदानादि । एकादशे जलपावदानम् । द्वादशे अज्ञदानादि । चयोदशे भृष्ट-
 दानम् । चतुर्वद्ये लवणदानम् । पक्षदशावर्ते दृतदानम् । षोडशसप्तदशयोः दधिच्छौर-
 दानादि । छात्रादशोनविशयोः मन्त्रदानादिनिरूपणम् । विशेषकविशयोः मधुवनस्पतिदान-
 निरूपणम् । द्वाविंशे अभ्यङ्गदानम् । १६ शे गम्भदानम् । १४ शे धूपदानम् । १५ शे अमु-
 लेपनादिदाननिरूपणम् । १६ शे पुष्पदानम् । १७ शे वस्त्रदानम् । १८ शे यज्ञोपवीतदानम् ।
 १९ शे सुवर्णदानम् । २० शे रौप्यदानम् । २१ शे दीपदानम् । २२ शे पुराणदानम् ।
 २३ शे कल्पदानम् । २४ शे प्रैष्ठदानम् । २५ शे शस्त्रदानाद्यः । २६ शे तिलदानम् ।
 २७ शे हच्छदानादि । २८ शे सशारदानम् । २९ शे क्षणजिनदानम् । ३० शे छवदानम् ।
 ३१ शे पादुकादानम् । ३२ शे यानदाननिरूपणम् । ३३ शे चिच्छारिंशदावर्ते गजदानादि-
 निरूपणम् । ३४ शे सहिष्ठदाननिरूपणम् । ३५ शे व्यारोग्यदानम् । ३६ शे अभ्यदानम् । ३७ शे
 मासोपलच्छितनियतदानम् । ३८ शे अनिश्चितियदानम् । ३९ शे नच्चादिदाननिरूपणम् ।
 ४० शे मासव्याप्तिदानम् । ४१ शे संक्रान्तिदाननिरूपणम् । ४२ शे बत्यर्दाननिरूपणम् । ४३ शे
 प्रकीर्णदानादिनिरूपणम् । ४४ शे सामान्यैवत्सम्प्रदानकदानादि । ४५ शे सूर्यसम्प्रदानक-
 दानादि । ४६ शे मन्त्रश्वरसम्प्रदानकदानादि । ४७ शे वास्त्रेवसम्प्रदानकदानादिनिरूपणनिति ।

No. 166. दायकारिका. By मोहनचन्द्रबालस्पतिः. Substance, country-made paper, 20 x 4 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 19 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichhāpurāgrāma, Pañdita Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. नवा गुफन् समासेन दायभाग्य सारतः ।

द्विजमेहनचन्द्रेण कारिका लिख्यते मधा ॥

अथ स्त्रीधनधिकारकमनिर्णयः ।

कन्याधनेऽधिकारः स्थात् सोदरस्वातुरपतः ।

तदभावे मातुरेव पितुः स्थात् तदनन्तरम् ॥

वरदत्तातिरिक्ते तु वारदत्ताकन्यकाधने ।

सर्वं क्रमणाधिकारो ज्ञातव्यः पदित्तेः सदा ॥ इत्यादि ।

End. वामप्रस्त्रो नवेदेकतीर्थसंकी च नापरः ।

प्राप्त्युपाच यतिधर्मं सम्भूषयो नापरः क्वचित् ॥

स नैषिकव्रज्जावौ धनमाचार्यं आप्नुयात् ।
उपकुर्वन् व्रज्जाचारिधनं पित्रादि वा नयेत् ॥

Colophon. दति श्रीमोहनचन्द्रविद्याचाचस्त्रिविरचिता दायभागकारिका समाप्ता ।

विषयः । संचेपतो दायाधिकारक्रमकथम् ।

No. 167. दायभागसिङ्गान्तकुमुदचत्रिका. By श्रीमद्व्यतिक्रावती. Substance, country-made paper, 16×4 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 875 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1693. Place of deposit, Viśpupura, District Vāknā, Pañqita Mahendranātha Bhāṭṭācāryya. Purchased by Government of India, Calcutta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ कृष्णाय नमः । अपरे व्रज्जाश्वतमिति मनुनैव व्रज्जावतारलमुक्तमिति
तदाचकं मनुपदमनः प्रसङ्गान् भक्तलमाचरद्वार्थमविष्करोति मन्त्रादैति ।
स्तशब्दनिर्देशैन मनोराहिपदनिर्देशैतरविधावभ्यो गौरवमावेदयदर्थादितर-
स्त्रुतिविरोधात् तत् चूने ममिहितं अविद्यश्य यथार्थतात्पर्य-
णाभिसम्भाय विवादः अपुवधनं प्रथमं पितुरेव खातुरेव पल्ला एवेत्यादि
परस्परविरहद्वाद् इत्यर्थः । बुधानां विवादो विरहार्थवाकं संग्रहः तेषां
प्रवोधाय यथार्थतात्पर्यनिष्ठार्थं संग्रहनिरासार्थं वा एवं दुरुहविधया-
कर्णने सुमतश्चेत्विदाः केवलमधिकुर्वन्नैति उक्तं सुघिय इति अर्थः सर्व-
नरकाभावसाधनत्यागसेशनिष्ठिमुलसंशयविषमस्त्वतदभावान्यतरनिर्णयो
श्चेयः । उद्देश्यानन्तरं लक्षणेन दायभागशब्दार्थं निर्णयतुं प्रतिजानीते
अर्थेति । विभागोर्थस्येति विभागः स्तवनिर्णयानुकूलो व्यापारः अर्थस्यान-
वच्छिप्तधनस्य यत्रावच्छेदं तदवच्छिप्तधनरूपं यदा अर्थस्येति सप्तम्यर्थं पष्ठो
आर्यलात् तेन यस्मिन्नर्थे इति सामानाधिकरण्येनान्वयः । इत्यादि ॥

End.

यथा चोक्तम् ।

अनुमानाद् वरः साक्षी साच्चिद्यो लिखनं गुरु ।
अविरहदा चिपुरूषो भक्तिस्तेभ्यो गरीयसैति ॥
पाकधर्माः वैश्वदेवधर्मादियः । आगमो धनागमनीपायः क्रमादिव्यथो
इव्यविनियोगः प्रातिभावं लक्ष्यकालम् ।
न्यायस्येति न्यायो व्यापारज्ञानायज्ञानयोः कार्यकारणभावः नाचार्येति

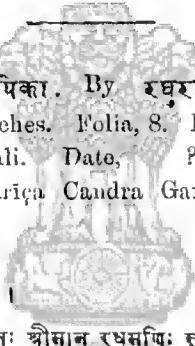
श्रीधराचार्यैदुक्तं सदेव शास्त्रार्थी नाम्यो ... । यथा, ये दायभागप्रकरणे
प्रकृतज्ञान तेषां रञ्जनमनुरागोत्रं यन्ये नामाभिः कर्तुः शक्य
इत्यर्थः । नहि किमर्थं प्रथास इत्यत चाच किञ्चिति प्रमाणाधीनज्ञानानां
प्रमाणदर्शिनां सुनीनां समाद्वाचकृतये वाक्यविरोधपरिहाराय कृतिनः
पण्डितस्य मम यत्र इत्यर्थः ।
इति बङ्गविधेति सुवीधम् ॥

Colophon. इति श्रीमद्भुतचक्रवर्जिविरचिता दायभागमिहानकुसुद्वन्द्विका समाप्ता ॥
शकाब्दा १६५३ । श्रीहरिः शरणम् ।

विषयः । जीवतवाचनकृतदायभागस्य आख्यानम् ।

No. 168. दायभागार्थदीपिका. By इष्टशमशिरोमणिः. Substance,
country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent,
232 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hāli-
sahar, Valdeghātā, Bābu Giriçā Candra Gaṇgopādhyāya. Appearance,
tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ऊँ नमो गणेशाय ।

विद्याभूषणविद्यातः श्रीमान् रघुमणिः सुधौः ।
सर्वदेशेषु विद्यातः सर्वशास्त्रविश्वारदः ॥
विप्रश्रीरघुरामेण तच्चाचेणातिथलतः ।
क्रियते दायभागार्थदीपिका इष्टदीपिका ॥
जीवतवाचनकृते दायभागेऽविदुसरे ।
अर्थमालोच्च बङ्गधा संक्षेपेण प्रकाशिता ॥
सर्वव्यवस्थापद्याक्षी प्रणालीपरिपूजिता ।
विदुषामपि चाचेषां सुखबोधाय कल्पिता ॥
गुरुणा तेन कृतिना सञ्जुष्टेन विवेचिता ।
लुईष श्रीननिमिति कौर्जितः साहेय सुधौः
विद्याखण्ठसु विजभो यवहृतौ दाने च शौले वरः ।
तेनादिष्टतया मध्या विरचिता स्वार्थं परार्थं परा
योऽयम्बन्द्यु शुफुक्षासगरकुले रामेश्वरस्यान्वयः ॥

स। सुवर्यं बङ्गविधं निपुणं विभाव्य
 या भाविता छतिरिथं सुधिष्ठा भवद्धिः
 किञ्चित् क्षपाद्विसमनोत्त्र निधेयमेव
 श्रीमत् सुखं सम नदा सफलप्रयासः ॥
 पित्रादीनां सत्त्वनाये यज्ञनं स्थात् सुतादिग्रम् ।
 पुत्रत्वादिकसम्बन्धात् तत् दायः परिकौर्चितः ॥

End.

विभागज्ञानं विभागधर्मनिर्णयो लिखितेन च साक्षिणा अवहारेणापि तथा
 क्रयविक्रयादिना युक्ता विभक्तना ज्ञेया । उथगायत्रहादिभिः ।
 तत्र साक्षी सपिष्ठोतः सम्बन्धी तत् परः परः ।
 देशजातिकुलवेणै-धर्मान् वौच्य महोपतिः ।
 तेन देवैव धर्मणं तत्र तत्र विनिर्णयेत् ॥

Colophon. इति श्रीरघुमणिविद्यामूषणभट्टाचार्याधीतशास्त्रं श्रीरघुरामगिरीमणिभट्टा-
 चार्यकृता दायमागार्थदीपिका पञ्चावली समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण दायभागार्थनिरूपणम् ।

No. 169. दीपिकाबली. By हरिहर्षः. Substance, country-made paper 14×2 inches. Folia, 49. Lines, 5 on a page. Extent, 796 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Candrakirtigrāma, Post office Vaidyervāzār, District Pñhaka, Pāñdita Bhavānikānta Nyāyaratna. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्णपूरीकृताखण्डनमेशनवपक्षवम् ।
 नन्दोश्वरमहं वन्दे पार्वतीप्राणनाथकम् ॥
 की विदामो अज्ञानां ज्ञानदायिनी ।
 हरिहर्षेण धीरेण क्रियते दीपिकाबलिः ॥
 सर्वकर्मण्युपादेया विशुद्धिचन्द्रतारथोः ।
 तच्चुला चैव सर्वेषां यहाणां फलदात्वता ॥
 अस्यार्थः । सर्वकर्मणि विवाहादौ चन्द्रतारथोः शुद्धिरूपादेया धात्र्वा तत्
 शुला सर्वेषां यहाणां फलदात्वता फलदात्वतम् ॥ यतः सर्वे यहाणां सद्गुडौ
 शुद्धां अपि न शुभफलदात्वतम् ॥

चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा ।
 सप्तसोपचयाभ्यस्त्वन्दः सर्वत्र शोभनः ।
 शुक्लपत्रे द्वितीयस्तु पञ्चमो नवमस्तथा ॥
 अस्यार्थः । सर्वत्र शुक्लपत्रे क्षणपत्रे च शोभनः शुक्लपत्रे पुनः द्वितीय-
 पञ्चमनवमस्त्वोऽपि शुभः ॥ आद्यस्य इति । अत्र जन्मनक्षत्रगतादपि
 नाड़ीनक्षत्रदोषो नाक्षिः । तथाच वराहः ।
 जन्मनक्षत्रगतस्त्वन्दः प्रशस्तः सर्वकर्मसु ।
 ॥
 चन्द्रशुद्धिः ।
 सितग्निकुजज्ञीवाकांक्ष इन्दुरं राणां
 अथ नवमस्त्यो ।
 सुकृतनिधनगद्येन्द्रियुपुचार्यमोऽपि
 प्रचुरशुभफलं स्यादामवेधेन शुद्धिः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ वर्षाज्ञानम् ।

पञ्चमादिषु पञ्चस्तु कुशार्के भवति यदि रोहिणीयोगः ।
 अधमतसाधमाधम सहदम्भां पातः ॥
 अस्यार्थः । कुशार्के फाल्गुने यदि शुक्लपत्रस्य क्षणपत्रस्य वा पञ्चमादिषु
 यदि रोहिणीयोगो भवति एतदुक्तं भवति पञ्चमा रोहिणीयोगे अधमतसा
 वर्षा ज्ञेया षष्ठ्या योगे अधमा सप्तम्या योगे सप्तमा एवं यथासंख्येनान्वयः ॥

Colophon. इति श्रीचरिक्षणकृतिना छन्ना दीपिकाबलिः समाप्ताः ॥ शुभमस्तु
 शकाव्दाः । १६६१ ॥

विषयः । अथ प्रथमं चन्द्रताराविशुद्धिनिरूपणम् । चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा । अथ
 जन्मादिसंज्ञानिर्णयः । राशिविभागनिर्णयः । लघुनिर्णयः । राशिभोगनिर्णयः । दिग्धिष्ठनि-
 निर्णयः । नक्षत्रनामनिर्णयः । योगनिर्णयः । योगानां वर्जनीयभागकथनम् । नन्दादिसंज्ञा-
 निर्णयः । शुभाशुभयहफलनिर्णयः । वारवेलानिर्णयः । उत्तातयोगनिर्णयः । अस्ततयोग-
 निर्णयः । नक्षत्राद्योगनिर्णयः । अस्ततयोगनिर्णयः । अस्ततयोगप्रशंसा । अयादिसप्तगण-
 निर्णयः । कालशुद्धिनिर्णयः । वर्जनकालनिर्णयः । अभिचारवादनिर्णयः । विवाहादियामिच-
 वेष्टसंचिप्तनिर्णयः । वारनिर्णयः । वैदाचिकतिथिनिषेधनिर्णयः । गोभूलिनिष्ट । गणफल-
 निर्णयः । नाड़ीनक्षत्रदोषो भरणनिर्णयः । षड्यष्टकदोषनिर्णयः । नववध्वागमननिर्णयः

पुनर्विद्वाहनिर्णयः । निषेकनिर्णयः । पञ्चामृतनिर्णयः । नवरत्ननिर्णयः । विश्वारक्षनिर्णयः । उपमयननिर्णयः । इस्त्रप्रवाह-वौजवपन-गृह्यारथम्-गृहस्थाननिर्णयः । अवशादिविचारनिर्णयः । गण्डस्थाननिर्णयः । याचविधिनिर्णयः । योगिनीफलनिर्णयः । नचनशूलनिर्णयः । काल-निर्णयः । विषुवादिसंक्रान्तनिर्णयः । धात्यमूलज्ञाननिर्णयः । वर्षज्ञाननिर्णयादिस्त्रुचकवचन-समूहसंपदः तेषां आत्मानम् ॥

No. 170. दुर्गापञ्चापद्धतिः । (वल्लिनारायणीया) Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent, 1,995 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, Vakaḍī, Teliveni, District Medinipura, Pañḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ अथ बलिनारायणीयदुर्गापञ्चापद्धतिः ॥ तत्र शुक्ल-
षष्ठां सायं समये निर्वितनित्यक्रियः निष्पोटर-वचाद्यनुपचृत-सफल-
विल्लृद्धसमीपं गत्वा तमूलस्थानं गोभयेनोपलिप्य प्राङ्गुखं उद्दमुखो
या उपविश्य ॥ ॐ कर्त्तव्यस्थिन् वार्षिकशरत्कालीनायाः श्रीजयदुर्गा-
भृष्टारिकायाः शुभदोधनामन्त्रणकर्मणि ॐ उपाहमित्यादि पुण्याचयाचनं
कृत्वा स्वस्ति प्रवाच्य यथा अथ चणः शुभचणोऽस्तु तत्र तारावारपृष्ठनचन्त्रा-
चामस्तेन थोगोऽस्तु भङ्गलयं कुर्यात् । यथा ॐ अथा
चिन्मासि शुक्ले पञ्चे पष्ठां तिथौ अस्त्रिन् विशिष्टभारतभूप्रदेशे गणपति-
दुर्गाभृष्टारिकायाचरणस्तरोजसन्निधौ असुकगोचः श्रीशुकदेवशर्मा अशेष-
शत्रुघ्नयोज्ञरोचरराघुलक्ष्मीद्विपुचपौचनधान्याद्यवच्छिन्नसप्तन्त्रये चित्तसिद्धि-
विपच्छान्तिकामः ॥ शःकर्त्तव्यश्रीदुर्गाभृष्टारिकागृहप्रवेशनपूर्वकभगवत्पुरा-
णाभर्गत ब्रह्मविहितशरत्कालीनसप्तम्यष्टमीब्रह्मीपूजानिमित्तं गणपत्यादि-
देवतापूजापूर्वकं दृष्टारकष्टवन्दवन्दितचरणारविन्दायाः वार्षिकशरत्काली-
नायाः श्रीजयदुर्गाभृष्टारिकायाः शुभदोधनामन्त्रष्टकम्भार्तुं करिष्ये ।
इत्यादि ।

End. ततो गृहमागत्य अच्छिद्रावधारणं कृत्वा कथानस्त्रियेति ग्रन्तिं कृत्वा श्रीवैद्यादं
ददत्वा ब्राह्मणेभ्यः सुहृद्भ्य भोजनवस्त्रान्मूलानि प्रदाय । देवी जयदुर्गा
प्रचण्डा कालाचौ प्रीथतामित्युद्भवा ते ब्राह्मणादयः प्रीथतामिति प्रति-
वचनं दद्युः ॥

Colophon. इति बस्तिमारायषीये दुर्गापूजा समाप्ता ॥०॥ शकाब्दः । १७७४ ॥

विषयः । जगदुर्गाभट्टारिकायाः पूजाविधिः प्रयोगादिस्य ।

No. 171. दुर्गाचीतच्चम्. By श्रीघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 652 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamansingha, Pandita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. झं नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तत्प्रीतये दुष्पः ।

श्ररद्दर्चाविधिं तस्याः वक्त्रं श्रीरघुनन्दनः ॥

अवस्थायाः प्रपञ्चस्त्रियस्त्रियतत्त्वतः ।

पूजाविधेयं सम्मक्लं जातव्यं काविदैरिदृ ॥

अथ दुर्गाचीतच्चम् ।

श्ररत्काले महापूजा क्रियते या च वापिकौ ।

तस्यां समैतन्नाचाराम् शुल्कं भक्तिसमाहितः ॥ इत्यादि ।

End.

आशुभं खड्डनं दद्वा देवतास्त्राणपूजनभू ।

दानं कुर्वीत कुर्वाय खानं सर्वोषधिकले ॥

Colophon.

इति बन्द्यघटीय-श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मज श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं

दुर्गाचीतच्चम् समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । श्ररत्कालीनदुर्गापूजाअवस्था तत्र प्रयोगादिस्य ।

No. 172. दुष्टजलाश्यप्रतिष्ठाविधिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 54 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodal, District Mayamansingha, Kālācāndi Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. झं नमः श्रियाय । अथ दुष्टजलाश्यप्रतिष्ठाविधिः लिखते ।

वापीकूपतङ्गागेषु विपन्ने पश्चमानुषे ।

तस्य शूद्रिं प्रवद्यामि खपूर्षोत्ति यथाविधि ॥

End. नतः पूर्णं दशे (?) ब्राह्मणं विश्वच्य दक्षिणां कला ग्रान्त्युदकं दत्ताच्छिद्राव-
धारणं कुर्यात् ।

Colophon. इति वशिष्ठपञ्चरात्रोक्तदुष्टजलाग्नयप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । वापीकृपतड़गामादिषु पश्चमानुषादिश्वसंस्पर्शं सति तस्य पुनः संशोधनविधिः
तत्प्रथोगात् ।

No. 173. देवविवाहपञ्चतिः । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 92 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, Serpur, Mādhavapura, District Mayamansīha, Pañdita Gaṅgādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः । अथ देवविवाहपञ्चतिलिख्यते ।
उदौचां संस्थिते द्वर्ष्ये माषे वा मधुमासके ।
विवाहं कारयेदेशा मट्टस्तेज विपथिता ॥
मुर्योगे सुदिने वाथ वनैवायां विशेषतः ।
वैशाखस्य सुरभ्रेष्ठ विवाहं कारयत् गुरुः ॥ इत्यादि ।

End. ततो दक्षिणां दत्ताच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । ततः स्वरहं देवं नीत्वा
खट्टायां स्थापयित्वा याङ्गरापचारैस्तस्मिन् भित्युनं सन्तुज्य नानाविध-
भहोत्सवं कुर्यात् । स्वयमेव नयने
स्वं विधानतः कला कन्यादानफलं लभेत् ॥

Colophon. इति देवविवाहपञ्चतिः समाप्तः । शुभमस्तु शकान्त्रः । १६९० ॥

विषयः । विष्णुप्रतिकृतिविवाहनिरूपणमुखेन तत्फलनिरूपणम् ।

No. 174. देवीगीता । Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 94 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçoda, District Mayamansīha, Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. श्री नमः शिवायै ।

न पौनं नापौनं न हि परिमितं नापरिमितम् ।
न रक्तं नारक्तं न हि षवलितं नाधनलितम् ॥

निराकारं नित्यं चिगुणरचितं देवमजडम्
तमाद्वानं वन्दे परमसुखसमक्षाननिलयम् ॥

कुर्म उवाच ।

एवं सर्वगतं सूक्ष्मं कृटस्थलध्वं ध्रुवम् ।
शोभिनस्त् प्रपथन्ति महादेवाः परं पदम् ॥ इत्यादि ॥

End. तेषां नित्याभियुक्तानां मया तत्त्वं समर्चितम् ।

नाशयामि ततः क्षेण ज्ञानदीपेन चाचिरात् ॥

Colophon. दति कुर्मपुराणे दशमाध्याये देवीगीता समाप्ता ।

विषयः । आकाशानादिनिरूपणमुखेन देवीमाहात्मानिरूपणम् ।

No. 175. देवीमाहात्म्यकौमुदी. By रामकृष्णः. Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent, 793 clokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1687. Place of deposit, Sātbheyepāñjagṛāma, Post Office Vaidycrvāzār, District Dhākā, Pandita Nilakanṭala Smṛtibhūṣāṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गाय ।

भगवन्नं नमस्त्राय देवीं भगवतीमपि ।
तन्यते रामलक्ष्मणे देवीमाहात्म्यकौमुदी ॥
अथ तमेव विदिलेति श्रुतेष्वस्त्रानस्य मोक्षसाधनत्वं सिद्धं तत्त्वाने च
महामायाकर्त्तव्यादौ कर्त्तव्यादिज्ञानदारा अतस्त्रैतिं विना
तत्त्वानं न सम्बवति । प्रीतिस्थ नाराधनं विना चाराधना च प्रभावज्ञानं
विना । तत्प्रभावः सुरथाय राजे मेधोमुनिना उक्तस्तयोः सम्बादो मार्क-
ण्डेयेन उक्त इति भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनस्तुतुक्तं मार्कण्डेयवाक्यमवतारथति
मार्कण्डेय उवाचेति । एवं कथा मार्कण्डेयेन पुरा क्रोष्टिकमुनिं प्रति पुराणं
कथितं सावर्णिरित्यादि ।
स्तर्यस्य पत्नीद्वयं संज्ञा सदर्पा च तत्र सदर्पाया अपत्यं सावर्णिर्वादित्वा-
दित्य । पितॄनामज्ञानार्थमाह स्तर्यतनय इति । अद्यानां पूरणोऽष्टमः तथाहि
स्त्राथमूर्खः स्त्रारोचिषः चाचुषः वैवस्त्रतः सावर्णि
..... व्रक्त्वासावर्णिरद्रसावर्णिसदसावर्णेयस्तुर्देशमनवः तत्राष्टमः
सावर्णिः । अनु अष्टमपदं अथं तस्य वसुत रघुष्टमलादिति चेत्पर्चि

अन्यथा याद्येयं अद्वितियमादिभिर्मानो अस्येति अहमः । श्लोके-
वेवं थोजना योऽग्नो मनुः सावर्णिः पुराणे कथयते नदुत्यनिं मम मतः
विक्षीर्यं गदतः निशामय इष्टुणु उत्पद्यतेऽनेति उत्पत्तिर्महामायानुभावका-
इष्टुणु ॥ उत्तादि ॥

End.

प्राञ्छः स वैश्यः ज्ञानं कौदृशं ममेत्यहमिति सङ्गः बोधः तस्य विच्छुतिकारकं
अथं भावः धनादौ ममेति बुद्धिः देहे अहमिति बुद्धिय संसारहेतुः
नदुत्यतिकारकं तत्त्वज्ञानमेवेति । अहोभिरित्यनेन
सम्यग्ं चिलमेव तेन विभिः । इत्यस्येति सुवि अत्र तदर्थं इत्यतः
अन्यथा देवीदर्शनात् कथं पुनर्जन्म इत्यस्य वैयर्थ्यादपिच तेन
जन्मविना न मन्वन्तराधिकारः तेन तस्य अन्नार्थमेव मरणम् । सावर्णिरिति
... ... सावर्णिकः सम्बोधनं संसारनिष्ठिति द्वृष्टापि तुष्टलात्
... ... तत्र ज्ञानं भविष्यत्वौत्यादौ कालो नोक्तसेन न तत्त्वादित्यभिप्राप्यः ।
इत्युक्तं अभिल्लिप्तं तथोक्ताभ्यां अन्तर्दिना अदृश्या तुभूष । महामाया-
नुभावेन यथा मन्वन्तराधिप इत्यनेन यदुक्तं तत् सारथति एवं देवा इति
स्त्रयांजल्म समाचार्य प्राप्य सावर्णिर्नाम सनुर्भविता भविष्यति इति देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥

Colophon.

वेदव्याख्येन करुणासागरेण विनिर्विता ।
पतितानां जीवनाय चण्डो विजयते चिरम् ॥
बाल्याता रामकृष्णेण चण्डिकेयं यथास्ति ।
सर्वज्ञानां च तात्पर्ये कोऽज्ञोविज्ञातुमीचरः ॥
इति महामहोपाधाय उद्दीप्त-श्रीरामकृष्णभट्टाचार्यविरचिता चण्डिका-
टिपनी समाप्ता ॥ समाप्तेयुक्तिका शकाव्यः । १६७० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतस्य सप्तशतीनामकस्य देवीमाहात्म्य आख्यानम् ॥

No. 176. देवीमाहात्म्यचन्त्रिका. By श्रीवाचार्यः. Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 1,456 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñchīhalpādā, Post Office, Nailāti, Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

प्रणम्य परमां देवीं कुमतिध्वंसकारिणीम् ।
 शिवाचार्यो विनवुते देवीमाहात्म्यचन्दिकाम् ॥
 यज्ञतुभुञ्जित्रेष्व इतिदासादिनाच यत् ।
 लिखितं तत्प्राप्तांश्च रचते तत्प्राप्तांश्चतः॥
 प्राक्षिळं जैसिनिर्मलाभारतकथां श्रीतुमिष्ठ्न् मार्कण्डेयमहर्षिसुप्रगम्य इष्ट-
 वान् नायमस्ताकं कथालक्षणं इति । इत्यादि ।

End.

खण्डतत्वात् शेषो नाश्चि ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्वर्गत-देवीमाहात्म्यस्थ आच्छानम् ।

No. 177. देवीमाहात्म्यटीका, सिद्धान्तमञ्चरीनाम्बी. By कृष्णानन्दः. Substance, country-made paper, 11 x 23 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1752. Place of deposit, District Vâñkudâ, Vishnupura, Pandita Rûparâma Bhâttâcâryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीरामः । ॐ चण्डिकार्ये नमः ।

भवानीचरणाम्बीजं प्रणिपत्य प्रणीयते ।

सिद्धान्तमञ्चरी चण्डा: कृष्णानन्देन धीमता ॥

चण्डिकार्याः पूर्वपत्रं कला नला शिवापतिम् ।

राजान्मः प्रियते तस्य सुर्योपक्षतये मया ॥

बट्सम्बादः ॥ आदौ पक्षिसुनिगणसम्बादस्त्र भार्कण्डेयकौशिकसम्बाद-

स्त्र भेदःसुरथसम्बादः ॥ निशामय तदुत्पत्तिमिति ॥ इत्यादि ॥

End.

ननु आडं शब्दे अल्पोपो भवति कथमेतत् क्वचिदपवादविषयेऽप्युत्सर्गे विधि-
र्निविश्वत इति आडि अकारलोपप्राप्तेऽपि बुद्धिः ॥ उपेहौति क्वचित् ॥यद्वा अकारादिति रहिषि पश्चालोपः । अ इति सुरथसम्बोधनम् । तथाच
कृष्णे सम्बोधनेऽप्यपे श्रीभायामः प्रकैर्णितः ।

नला देवीपदद्वन्द्वं कृष्णानन्देन भिन्नुणा ॥

संक्षिप्त रचिता क्षेषा देवीमाहात्म्यटीपदी ॥ * ॥

Colophon.

इति कृष्णानन्दविरचिता सिद्धान्तमञ्चरी समाप्ता ॥ श्रमस्तु शक १७५२ ।

विषयः । मार्कंडेयपुराणान्तर्गत-देवौमाहात्म्यस्य संचेपेण व्याख्यानम् ।

No. 178. **देवौमाहात्म्यटीका.** By गोपालः. Substance, country-made paper, $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 288 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Visimpura, District Vâñkudâ, Sri Rûparâma Bhaṭṭâcâryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ॥

यस्याः कोटि जगन्ति सन्ति कतिधा नो सन्ति वादत्वं
चिद्यत्र ब्रह्ममचेन्द्रशङ्करसुखाः कोकनस्य आसते । (?)
यत्पादाभारजः कणारुणाश्चिवास्त्रद्रव्यां यत्यज्ञसा
नां वन्दे जगदीश्वरौ भगवतौ सच्चिन्द्रीमन्मिकाम् ॥
त्रिनिं स्त्रिनिं चापि पुराणजातं
विलोक्य तन्माणि शिथोदिनानि ।
गोपालनामा विवधो विधने
टीकामिमां सप्तशतीतत्वस्य ॥
यद्यस्मि टीका प्रचुरा कवौलो
निवेशितास्त्र च सप्तप्रसेयाः ।
सथापि टीका सम दर्शनौश
बुधैरथं सुद्धिं छतोऽङ्गलिर्मं ॥
सन्ति चेत् बहवो दोषा गुणलेशोऽपि कुचचित् ।
अनुग्रहलक्ष्मि गरुहनु सन्तो गुणकर्णं सम ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मार्कंडेयपुराणान्तर्गत-देवौमाहात्म्यव्याख्यानम् ।

No. 179. **देवौमाहात्म्यविवरणम्.** By गोपालमिश्रः. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 88. Lines, 7 on a page. Extent, 2,233 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1618. Place of deposit, Halisahar, Caudhuriपादा, Vecârâma Bhaṭṭâcâryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

* अमो गणेशाय ।

सुविष्णायै ब्रह्मनर्थीन् श्रीकृष्णाध्यानकाञ्जिणा ।

श्रीमद्भोपाल्हभिश्चेष चण्डौवाख्या वितन्यते ॥

पुरा किञ्च भगवद्वादरायणशिक्षेण मध्यभारतविषयकाथाकाङ्क्षणा जैमिनिना
मार्कण्डेमसुनिः पृष्ठः ॥ इत्यादि ।

End.

एवं अनेन प्रकारेण ज्ञनियर्थम्: ज्ञनियश्चेष्टः । यथा स्वृद्धरपदे आप्नपुङ्गव-
र्पंभकुञ्जराः सिंहशार्दूलगामाश्च इत्यमरः । देवाः सकाशात् वरं लक्ष्म्बा-
स्त्वयांत् जन्म समाप्ताच्च सावधिर्मनुर्भविता इत्यन्वयः । एतत् हिपाठः
कर्तव्यः इति ॥

Colophon.

इति श्रीगोपालमित्रकृतायां चण्डोटीकायां देवीमाहात्म्यविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणनर्गत-देवीमाहात्म्यस्य वाच्यानम् ।

No. 180. देवीमाहात्म्यवच्चिः. By गोविन्दरामसिङ्गान्तवागौप्तः. Substance, country-made paper, 16×4 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent, 1,736 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nadīyāgrāma, Post Office Lonsing, District Pharidpur, Pañdita Çaçibhūṣana Smṛtitratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमस्त्रिष्णुः ।

यत्यादप्तमनिशं परिचिन्त्य भव्य।

योगीन्द्रष्टव्यपरिवन्धुपदो भरोऽभृत् ।

तत् देवमानसुरारिगणः प्रपञ्चं

भृत्याप्यनन्यगतिकः सततं नमामि ॥

यस्याः प्रसादात् वल्लभतप्रधानाः

स्वराज्यभाजोऽप्यभवन दिग्गीश्वाः ।

तस्याः सुनेष्टिरियं प्रकाश्यते

गोविन्दरामेण विपश्चितां सुदे ॥

यद्यथ वज्रभिरेव निवन्धुः

विज्ञानैयैतद्विद्विरालोकनीयम् ॥ पुरा किं भगवद्वादरायणान्तेषाम्

जैमिनिभारतीयकथानकार सावर्णत्यां भगवन्मार्कपद्धेयं पृष्ठवान् कार्य-

आरथ्यासुतोन् तेन कथां कथयितं सम नाथं समयः किन विन्द्यपर्वत-

वासिनः सर्वशस्त्रार्थतत्त्वज्ञा मच्छियाच्चलारः पक्षिषः सुखान् प्रचेत्युप-
दिष्टोऽसौ गला तान् इष्टवान् ते च साङ्गादमात्मभागं वर्णयन्ते मेधः-
सुरसम्बादात्मिकां भाष्टुरये मार्कण्डेयेन कथितामितिहासकथामुपवर्ण-
यितुमारभमाणा जनुसर्कण्डेय उवाचेति । स्वकण्डोरपत्यं मार्कण्डेयः ...
... पूर्वस्वरस्य बृद्धिः । इत्युकारस्तीपः ।
थद्यपि जैमिनिसुनिश्चाने पक्षिणामेव वचनकट्टलं आतः पक्षिण जनुरित्येव
वक्तुं युज्यते तथापि मार्कण्डेयेनोपदिष्टाः कथाः पक्षिभिरुच्चने इति मार्क-
ण्डेय उवाचेति । सावर्णिरिति । योऽष्टमो मनुः कथते स सावर्णिस्तदु-
त्तमिन्न मम स्थाने निशामय गृह्णु मम किमूतस्य विस्तराङ्गदतः प्रपञ्चान्
कथश्चतः सावर्णिरिति दिलादन् । अष्टमो मनुः किमूतः स्तर्य-
तनयः स्तर्यतनय इति पदेन समुद्रकल्याणाः सवर्णीया अपत्यवार्णिः ।
सावर्णिरिति पदेन स्तर्यपलग्नायाश्च अपत्यवाहनिरिति । ननु निशा-
मयेतत्व शमोऽदर्शन इत्यनुशासनात् कथं नमानुबन्धानां इहसः स्त्र्यं संज्ञा-
पूर्वकलात् इहस इति केचित् । वल्लतस्तु दधेरपि ज्ञानवचनादित्यनुशासनात्
ज्ञानानिरित्वाथेन एवास्य सामुन्नत्वं यथा
उपशमयति रोगानिति प्रणवे तु श्वाणं ज्ञानं शमोऽर्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

मार्कण्डेय उवाच । इतौति । देवी इति एवं प्रकारेण तयोर्यथाभिलिखितं
वचिक्षतं वरं इत्या भक्तया लाभ्यामिष्टुता सती सद्यस्तत्त्वाणं अनहिता
अदग्धा बभूव । एवमिति । एवं प्रकारेण देवा देवीसकाशाद् वरं लक्ष्मा
क्षविष्येषुः सुरथः स्तर्यात् जन्म समाप्ताच्च संप्राप्य सावर्णिस्तुर्भविता ।
स्त्रीकमेतत् वारहयं केचित् पठन्ति तदिहाप्रमाणं वचनाभावात् । प्राचीन-
अवहाराभावाच ॥

Colophon.

वेदाग्निरेतोन्नयनानि (?) इत्यौ-
गते शकाच्चे गिरिजापदाक्षम् ।
सच्चिन्द्य चण्डौहुतिट्ठनिमेतां
गोविन्दरामो विननान विप्रः ॥
मयोक्तमिह यत्किञ्चित् विरुद्धस्तमतं भवेत् ।
नत् ऋग्नार्थं विपश्चिद्द्विः लक्ष्मासारा हि साधवः ॥
इति श्रीगोविन्दरामभिद्वानवागीशभद्राचार्यकलायां देवीभावाग्रहत्तौ देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 181. देवीमाहात्म्यवृत्तिः. By नरसिंहचक्रवर्तीै. Substance, country-made paper, 14×1 inches. Folia, 112. Lines, 3 on a page. Extent, 1,407 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhäkä, Vikramapura, Ichäpurāgrāma, Pañdita Hariprasāda Tarkālay-kāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ऊं नमो गणेशाथ । ऊं नमस्पिदिकाधि ।

देवा: पादशुगं सनोजमतुलं ब्रह्मादिभिः सेवितं

भौरोभीतिहरं भयं सुररिपोमुक्तिप्रदं योगिनाम् ।

नला कोषमशेषगच्छगच्छनं ज्ञात्वा च तत्त्वं सुने-

खस्याः श्रीनरसिंह एष तत्त्वं माहात्म्यतत्त्वं कृतम् ॥

पुरा किल भगवद्वादरायण्यग्रिष्णेण भारतकथाकाङ्क्षिणा जैमिनिना मार्क-
ण्डेयसुनिः शृणु नाथं कथासमय इत्युपेच्छाणो विन्ध्याचलनिवासिनथतुरा-
पत्तिणः प्रच्छ्यसीति तमाद्विदेश । तदनन्तरं जैमिनिना शृणु से मार्कण्डेय-
भागुरिसंवादाकसितिहसमनुर्यप्यथन्तत्कथामारभमाणास्ते अचुमीर्कण्डेय
उवाचेति । इत्यादि ।

End. ताभ्याभित्युभयचाच्यः । ताभ्यां दत्ता ताभ्यामभिष्टुतेति एवं वरं देवाः
सकामात् लक्ष्या लक्ष्यियर्थमः लक्ष्यियेषुः सुरथः स्त्र्याज्जन्म समाप्ताद्य
सम्प्राप्य सावर्णिभर्ननुभविता ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके भन्ननरे
देवीमाहात्म्यं समाप्तम् । माहात्म्यसिति भवात्वनोभावः माहात्म्यं यण् ।
एवं सर्ववैव योज्यम् ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहचक्रवर्तिकृता देवीमाहात्म्यादीका समाप्ता ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणैषदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 182. देवीमाहात्म्यमञ्चरी. By नरसिंहचक्रवर्तीै. Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent, 1,573 çlokas. Character, Bengali. Date, S. 1595. Place of deposit, Ariyādaha 24-Parganas, Pañdita Bhattācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.	अत्र प्रथमपत्रं नास्ति तेन दितीयपत्रपारभवाकर्यं लिखितम् ॥ सूर्य्यतनयः तदुत्तिं निशामय इष्टणु जानीहि चेत्यर्थः । समानः वर्णो यस्याः स सर्वर्णो अस्या अपत्यं सावर्णिः इत्यादि ।
End.	एवं अभिलोकितं वरं देव्याः सकाशाङ्गध्वा चत्रियर्धमः सुरथः सूर्याञ्जित समाप्ताद्य संप्राप्य सावर्णिर्मनुर्भविता ।
Colophon.	इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्त्रनारे देवौमाहात्म्यं समाप्तम् । कृता श्रीनरसिंहेन द्विजेन चक्रवर्तिना । सत्तां चित्तविनोदाद्य देवौमाहात्म्यमञ्चरौ ॥ ० ॥ वाणाङ्गेषुविधौ शके मार्ये च श्रावणाङ्गवे । पूर्णितां पुस्तिकैषा राजेन्द्रेण द्विजनना ॥
विषयः ।	मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत देवौमाहात्म्यादीका ।

No. 183. देवौमाहात्म्यदत्तिः, (तत्त्वावबोधिनी). By विद्याविनोदाचार्यः . Substance, country-made paper, $1\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent, 1,750 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar Valdeghātā Baba Girīca Candra Gaṇgopādhyāya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

सर्वामेव नपतने

Beginning.	ॐ नमस्यज्जिकायै । नला जमजया (?) गूढं भान्नमेकमनेकवत् । विद्याविनोदाचार्यस्य चण्डीटौकां करोत्यमृतम् ॥ इत्यादि ।
End.	विवक्षतो जन्म उत्पत्तिं समाप्ताद्य सावर्णिर्मनुर्भविता सावर्णिरभूत् मनु- भविष्यति इत्यर्थः । अश्यतने लट् अतरव स ब्रह्मव महाभाग इति प्रथम- मपि सङ्गतम् ।
Colophon.	इति विद्याविनोदाचार्यकामायां चण्डीटौकायां तत्त्वावबोधिन्दां देवौ- माहात्म्यं समाप्तम् ॥ ० ॥
विषयः ।	मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवौमाहात्म्यस्य व्याख्या ।

No. 184. देवीमाहात्म्यदृत्तिः, (तात्पर्यकौमुदीनाम्नी). By रघुनाथचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 on a page. Extent, 2,653 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1617. Place of deposit, Sātbheyepādāgrāma, Post Office Vaidyerbāzār, Parganā Sonargaon, Pañgita Tārakānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरस्वत्यै ।

महाल्ये सर्वेकमार्दौ प्रणम्यते ।

माहश्चादशं सिद्धौ चेरम्बमवल्लभते ॥

आनन्देकनिकेतनं सुकृतीनां

प्रस्त्रेन्द्रादिनभस्तरं ।

न सद्गावबोधानां

तदन्वे जगद्भिकापदयुगं रक्षाम्बुजाभप्रभम् ॥

सत्कुलद्विजराजेन सकृतोऽरिवर्त्तना ।

श्रीमता रघुनाथेन कौमु ॥

... न तत्त्वप्रदायिनौ ।

तात्पर्यकौमुदी धीरा यथावदवधीयताम् ॥०॥

इति तु देवीमाहात्म्यावसरे प्रथमं तत्पाठविशेषो लिखते । ॐ नारा-

यण कथा नारायणः दिनामधट्कनिरूपितदेवता नमस्त्वय ।

नारायणं नमस्त्वय नरेन्द्रव नरोऽनम् ।

देवीं सरसनैष्वेय नतो जयमुदीरयेत् ॥

तत्र नारायणप्रणयकालीन सागरजलं नरः छत्ररामादि-

श्टरीरपरिपद्मोऽवतारविशेषः । नरोऽनमः पुरुषोऽनमः श्रीकृष्ण इति यावत् ।

कृष्णस्तु भगवान् स्थिभिति भागवतश्रवणात् । देवी भगवती आद्या एतिः ।

यदनुप्रवात् स मांसु शत्यधिकं भवति । सरसनैष्वेयाङ्ग-

वाधिकानदेवता वाग्देवतेति यावत् । शासः पुराणेतिहासादीनि शास्त्राणि

वेदायनि वा (?) वासो वादरायणः कवीन्द्र इति आस्यायते । एतान्

प्रणम्य अथं उदीरयेत् पठेदित्यर्थः । नत इत्यस्य वाक्यालङ्कारप्रयोजन-

मावर्थः । आनन्दार्थं यवन्नपदेनोपलब्धेः । अयमिति हृषीदैपायन-

प्रणीतपुराण-भारत भागवतादि । एतस्य देवीमाहात्म्यप्रत्यक्ष्य सिद्धमन्त-

खस्त्रपत्वात् । तदादौ तदन्ते च प्रणवं दला पठेत् इति शास्त्रार्थः ।

तत्पाठकृष्ण तादृशसङ्कल्पसमाहिततयुक्तकमध्यर्थग्रासने स्थापयित्वा पठेन्
दित्यासां विकारः । इत्यादि ।

End. एवमिति एवप्रकारेण तुरथः देव्या वरं लब्ध्वा चत्विर्यष्टभः चत्विर्यष्टेष्टः
स्मर्याञ्जन्म समाप्ताद्य पुनराष्ट्रिः समाप्तिं द्योतयति । तथा सायां
दिति चातुर्भुजी ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीघुनाथचक्रवर्हितायां तात्पर्यकीमुच्चां देवीमाहात्माबौकायां
देवीमाहात्मायाख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डयपुराणान्तर्गत देवीमाहात्मास्य व्याख्यानम् ।

No. 185. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (विद्वन्ननोरमा). By गौरीवरः. Substance,
country-made paper, $13 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 55. Lines, 10 on a page.
Extent, 2,681 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1515. Place of
deposit, Kāṭhālpāḍā viā Naihāti, Pāndita Rāmatāraṇa Thākura. Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमस्युपिकायै ।

पान्तु यां चिंडिकाचण्डकोटपडखण्डनिखनाः ।

दुरितौधनमस्कारेष्टपडनैकान्तपण्डितः ॥

संक्षिप्तसारविदुषा श्रीगौरीवरशर्मणा ।

क्रियते सप्तशतिकाठौका विद्वन्ननोरमा ॥

... द्वैपायनाभिधानमहर्विवेदव्यासप्रोक्तजायाख्यमार्कण्डयपुराणान्तर्गतसाव-
र्णिकमन्तर्रौय सावर्णिः स्मर्यतनय इत्यादि सावर्णिर्भविता सनुरित्यन्तस्य
देवीमाहात्माप्रकाशकस्य पन्नसन्दर्भस्य यथाशक्तिं व्याख्यानमाचक्षे ॥

End.

एवमयै एवप्रकारेण चत्विर्यष्टभः चत्विर्यष्टेष्टः तथाच सुषुप्तरपदे व्याप्त-
पुड्डवर्षभकुञ्जराः । सिंहशर्दूलनागाद्याः पुंसि षेषार्थगोचरा इत्यमरः ।
तुरथः देव्या: सकाशात् वरं लब्ध्वा स्मर्याञ्जन्म समाप्ताद्य सावर्णिसनु-
भविता इति ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीगौरीवरकृतायां विद्वन्ननोरमायां सप्तशतिकाठौकायां देवीमाहात्म्यं
समाप्तम् ॥ ० ॥ ० ॥

वाणेन्दुपदेन्दुमिते शकाच्चे प्रणम्य गौरीचरणारविन्दस् ।

.....

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्थ व्याख्यानम् ।

No. 186. देवीमाहात्म्यटीका, (सप्तशतीविवेकः). By रामचन्द्रवाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,250 clokas. Character, Bengali. Date, (?) Place of deposit, Bhātpādā, 24-Parganas, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgīcā. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यामाहाराद्यां प्रकृतिं सुबौन्द्रा
शमेव धन्तीं प्रतिपात्तनेन ।
अन्ते तु इतीं हररूपधात्रीं
स्वाज्ञगत् पर्वतस्तद्विनौ सा ॥
प्रणम्य चण्डौचरणारविन्दं
द्वौरामचन्द्रो द्रुतमप्रजना ।
सुबोधिनौं सञ्जनतोषिष्ठौ च
चकार चण्डौमहिसैकसाराम् ॥
... सप्तशतीविवेको
तनोति सन्तोषकरीं कवीनाम् ।
पुरा किल भगवद्वारायणशिष्येण भारतविषयकीर्तिना जीविनिना इष्टो
मार्कण्डेयो मुनिः । इत्यादि ॥

End. देवी इति वरं तथोरभिल्लिपिं दत्ता तात्पां वैश्वसुरथाभ्यां अभियुता सती
सद्यस्तुतच्छात् अन्तर्हिता बभूव । अन्तर्धौ । एवमिति एवं देवाः सका-
शात् वरं लब्धा चचिर्यर्थमः चचिर्यत्रेषुः सुरयः सूर्याज्ञनम् समाप्ताय
प्राप्य सावर्णिमनुभविता ॥

Colophon. इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्त्रमरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥
इति रामचन्द्रवाचस्पतिकृता चण्डौटीका समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्थ व्याख्यानम् ।

No. 187. दोलयाचाप्रमाणतत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 132 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamanasiñha, Paññita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीहरिः । फालगुणपौर्णसात्र्यां दोलयाचाप्रमाणतत्त्वम् ।

कालगुणां संयतो भूत्वा गोविन्दस्य पुरं ब्रजेत् ।

नरो दोलागतं दद्धा गोविन्दं पुरुषोत्तमम् ॥ इत्यादि ।

End. पश्यम् द्वितीयं चरति गोहत्यायुपपातकम् ।

क्षिखन्त्यशेषपापानि द्वितीये च च संशयः ॥

इमां यादां कारयित्वा चक्रवर्ती भवेद्वरः ।

माघाषस्य चतुर्वर्षे ज्ञानस्ते जाथते भुवम् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दोलयाचाप्रमाणतत्त्वं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णस्य दोलयाचाप्रकारणादिनिष्ठपणम् ।

No. 188. दोलयाचामृतम्. By नारायणतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 123 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Vikramapura Vajrayoginigrāma Pandita-Kālikānta Ciromāṇi. Appearance fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. ङ् नमो गणेशाय ।

नत्वा गोविन्दपादादां दद्धा च सूतिसङ्कृतान् ।

नारायणी विनवते दोलयाचामृतं सुधीः ॥

स्कन्दपुराणे ।

फालगुणे मासि राजेन्द्र अर्घमर्त्तणि श्रान्तिमे । (?)

गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं ब्रजेत् ॥

क्षत्तिकाशां ध्वजोत्थानं च्येष्टाशां स्तपनं तथा ।

दोल उत्तरफलगुणां याचामेनां सुदुर्लभाम् ॥

ब्रह्मवैवर्ते ।

अधिवासः अपाने च फालगुणर्चे वृषोत्तम ।

गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं ब्रजेत् ॥ इत्यादि ।

End. शौलिकां कारयेद् यस्तु पौर्णमासां नरोनम् ।

सहसा कुलमादाय विष्णोलोके महीयते ॥

दशाचरविधानेन पूजयेद् जनार्दनम् ।

होमं छला विधानेन ततो याचां समापयेत् ॥

Colophon. इति नारायणतर्काचार्यविरचितं दोलयाचाम्बतं समाप्तम् ।

विषयः । फाल्गुनपौर्णमासां भगवतो दोलयाचाविधिविवेचनम् ॥

No. 189. द्रव्यगुणसङ्कल्पटीका. By शिवदासः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 77. Lines, 7 on a page. Extent, 2,194 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhäkä Bhagavän Candra Dåsa Kaviräja. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

दशाननादिनिमिरपरिभूतमिदं जगत् ।

प्रससाद् यतस्मै कस्मैचिन्नाहसे नमः ॥

कणादसांख्याशुब्देऽतन्वाणां पारदशनः ।

तातस्थानन्तमित्या वन्दे चरणपङ्कजम् ॥

मच्छदादिनिकायोऽयं यस्ताः प्रादुरभूतं किञ्च ।

भतीं गुणसद्यौं भत्या भैरवौं जननौं भजे ॥

रचितशक्तदत्तेन यो द्रव्यगुणसङ्कल्पः ।

श्रीमता शिवदासेन तस्य व्याख्या विधीयते ॥

नोक्ताश्चक्रेण ये द्रव्यगुणा विस्तरभौरुणा ।

तेऽपि प्रसङ्गतो लेख्याः शिष्ययुत्पत्तये मथा ॥ इत्यादि ।

End. इदानीमस्य सङ्कल्पन्यस्योपादेयतां दर्शयितुमाह ।

तन्वाणां सारमाक्षय इदानां गुणसङ्कल्पः ।

भिषजासुपकाराय रचितशक्तपाणिना ॥

आशीत् सभार्थं शिखरेश्वरस्य

स्त्रव्यप्रतिष्ठः किञ्च लाजुषेनः ।

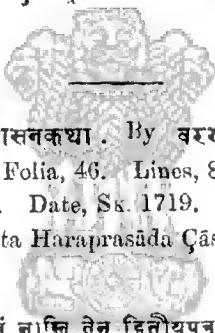
वाणीविलासं कविषार्वभौमं

विजित्य थः प्राप घरो दुरापम् ॥

काकुम् स्थं येन स्तु ततस्ततोऽभृत्
 तस्यापि लक्ष्मीधरयेन नामा ।
 तस्याच्च भूतस्तु एष समूहः-
 स्त्रायनन्तरासनयोऽथ जज्ञे ॥
 योऽन्नरङ्गपदवौ दुरशापां
 वचमण्डुलकौर्तिरवाप ।
 मौड़भूमिपतितोऽपि कसाच्च- (?)
 कत्सुतस्य कृतिनः कृतिरेषा ॥

Colophon. समाप्तोऽयं यन्यः ॥

विषयः । चक्रपणिदत्तकात्मद्वयगुणसमूहाभिधानवैद्यकप्रयस्य वाच्चानम् । तदनुकांश-
 पूरणम् ।

No. 190. दाविंश्टसिंहासनकथा. By बरुचि: . Substance, country-made paper, 17 x 3 inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent, 1,472 çlokas. Character, Bengali. Date, S. 1719. Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pandita Haraprasāda Çāstri. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं न। क्षि तेन हिन्दीयपन्थं प्रारम्भयाक्षं लिखितम् ।) तस्य
 भूखननादिभिरनेकप्रकारैः कनकरलसयद्वानिंश्टपुमलिकाभिरपेतं चन्द्र-
 काळमणिमयं चष्टुकोच्छयं तेजसा जाज्यस्थानं सिंहासनं प्रादुरभृत् ।
 इत्यादि ।

End. चिलोकी जेतथा जड़तनुरमात्यः शशधरो
 वसनः पर्यायोदयतवाऽऽरघुनकुचा द्वूरे ।

रणत्कङ्गणामन्दमौषस्त्री घना सुवदना श्यामा मनोद्वारिणी । (?)

ईषत्कुचित्तमध्यभागललिता सुव्यतासोमावस्त्रौ ॥

शूक्रामेव मसो द्वूरम् ॥ ० ॥

Colophon. इति बरुचिकृत दाविंश्टकथनं सम्पूर्णम् । शाके १७१५ लिखितमेतत् ।

विषयः । दाविंश्टपुमलिकाभिर्विक्रमादित्यस्य गुणवर्णनम् ।

No. 191. द्वादश्याचाप्रयोगः . By विद्यानिवासः . Substance, country-made paper, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 469 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāḍari, Mayamanasimha, Pañdita Čivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीदुर्गायै नमः ।

ब्रह्मास्त्रादसहोदरनिर्भररसमाधुरीभाजि ।
विद्यानिवाससमुते याचाकर्माणि सदशो भर्जुः ॥
कोऽत्र विधिनिषेधो नौलसर्णियथा तथा सेव्यः ।
तदपि विषेरनुगत्या सत्यास्त्वं निराकुर्मः ॥
इह खलु भगवद्दर्शनादुपस्थितप्रेमाकलितस्येन्द्रशुभनरपतेर्भक्तियोग एवो-
देश्यत इति ब्रह्मविज्ञापित्रेन प्रतिमालुपिण्ठा भगवता वरप्रदानेन याचा
प्रवर्त्तिता । इत्यादि ।

End.

तस्मैन् काले तु ये भक्त्या कृष्णं पश्यन्ति मानवाः ।
न तेषां पुनरादृत्तिः कल्पकोटिरत्तैरपि ॥
विष्णोः सरुपमास्याय विवृण्डोके वसन्ति ते ।
ततः काञ्छनादिदिविष्णा दद्यात् एवमेव महासमद्वा चतुर्दशीपर्यन्तं
श्रीजगद्वारं पूजयत् ।

Colophon.

इति विद्यानिवासोक्तद्वादश्याचाप्रयोगः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीभज्जगद्वाराधदेवस्य द्वादश्याचाप्रयोगादिनिरूपणम् ।

No. 192. धर्मदीपिका . By चन्द्रशेखरः . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,056 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nailāṭī, District 24-Parganas, Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

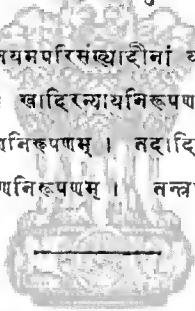
नला शिवपदद्वन्द्वं ताततचातसेर्वितम् ।
तत्प्रभावर्द्धितासामिः क्रियते धर्मदीपिका ॥
विद्याभूषणविद्यातः षड्दर्शनमते सुधौः ।
तत्सुनसादग्नो धीमान् ततोऽधीती च तत्सुतः ॥

श्रीचन्द्रगेखरो नामा व्यातो वाचस्पतिः सृतौ ।
 सृतौनास्त्र प्रकाशर्थं तनातीमां प्रदीपिकाम् ॥
 तत्र मीमांसातर्कं एव वेदसमूलकशास्त्रार्थप्रकाशकः । तथाच भड्डमीमांसा-
 संज्ञकसर्कः सर्ववेदसमूहवः । सर्वेषां वेदानां समूहवः प्रकाशो यस्मादिति
 विग्रहः । इत्यादि ।

End. अश्वद्यार्थं विधसम्भवात् अस्यार्थः अश्वद्यार्थं असम्भवार्थं विधसम्भवात्
 विधेरेव प्रधेऽप्तो अतो विधेर्यथासम्भवं विधेयं व्यवस्थापयति । तथाचोक्तम् ।
 द्रवादिषु शुद्धादीनां व्याकीषस्य च शङ्कुपु ।
 अर्थापत्तिवशात् तस्माद्यावस्थेवेत्यवस्थितिः ॥

Colophon. प्रथमपादस्य घोषः ॥ * ॥ श्रीश्रीगुरवे नमः । ॐ हरये नमः ॥ श्रीरामः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं विधिनियमपरिसंख्यादीनां व्यासम्भवं मीमांसा । ततोऽधिकरण-
 निरक्तिः । यहाधिकरणनिरूपणम् । खादिरन्यायनिरूपणम् । विकल्पनिरूपणम् । कपालाधि-
 करणनिरूपणम् । प्रतिनिधिकरणनिरूपणम् । तदादितदन्यायनिरूपणम् । सर्वशत्यधि-
 करणनिरूपणम् । योगसिद्धाधिकरणनिरूपणम् । तत्त्वप्रसङ्गव्यायौ । सुनशक्ताधिकरणस्त्र ।

No. 193. धर्मविवेकः. By हलायुधः. Substance, country-made paper,
 8×3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 36 clokas. Character,
 Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Kerāpi-
 gañja, Sāktāgrāma, Paññita Trilocana Tarkālajkāra. Appearance, fresh.
 Verse. Correct.

Beginning. अहावौजो वेदविप्रामुभिक्तः
 शास्त्राविद्याल्लास्यतस्मी दग्धपि ।
 पुण्यान्यर्थां द्वे फले शूलसहस्रे
 मोक्षः कामो धर्मदृच्छाधर्मीयः ॥
 यातः त्त्वामखिलां प्रदाय हरये पातालमूर्त्यं बलिः
 शक्तुप्रस्थविसर्जनात् स च सुनिः स्वर्णं समारोपयतः ।
 आवास्यादस्तोँ सतीँ शुरपुरीँ कुनीँ समारोपयत्
 इहा चीता पतिदेवतागमदधी धर्मस्त्र स्त्रज्ञा गतिः ॥ इत्यादि ।

End.

जल्पन्ति स्त्रयः सर्वे धर्मो रक्षति धार्मिकम् ।

एतं ज्ञातव्यमद्यैव किमत्र च भविष्यति ॥

अयोऽस्तु पाण्डुपुचाणां येषां पक्षे अनार्द्धः ।

यतः क्षणस्तो धर्मो यतो धर्मस्तो जयः ॥

Colophon.

इति महाकविह्लायुधविरचितं धर्मविवेकाख्यातं समाप्तम् ॥

विषयः । वक्तिपयप्रश्नपूरणस्त्रोक्तथनम् ।

No. 194. धर्मतिहासः . Substance, country-made paper, $16 \times \frac{1}{2}$ inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,932 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Pandita Candrakanta Tarkalankara. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नारायणं नमस्त्वत्य नरद्वैव नरोत्तमम् ।

देवीं सरस्वतीस्त्रैव ततो अथसुदौरयेत् ॥

एवदा ब्राह्मणः कथितुं पुचदारादिपोषणे ।

वधो गतभिज्ञाय चिन्नामाप दुरत्ययाम् ॥

धर्मो हि परसो अस्तु परस्त्रीकसुखावदः ।

श्रुतः कदाचित् साधुभ्यामिति गाया सनातनी ॥

स मथा न श्रुतो धर्मो न छनो नानुचिन्तिः ।

अधुना स्त्वप्रवायुरवश्यिष्टं हि से सतम् ॥

इति चिन्नाकुलो विशो धर्मशुश्रूषये रतः ।

सहितः पुत्रशिष्याभ्यां सदैव सः ॥

स्तुतं गला महादानं विवर्याननकन्तरः ।

कृताङ्गलिपुठः सम्यक् प्रोवाच स्तम्भोगतम् ॥ इत्यादि ।

End.

अभ्यासं पङ्कवस्ते वै हृथा भवसमुद्घवाः ।

केवलं गर्भद्वाख्य ये गङ्गां न गता नराः ॥

गङ्गामाहात्मामेतद्वि यः पठेत् विष्णुसदिधौ ।

सभायां वापि विप्रेन्द्राः गृह्णुयाद्वापि भक्तिः ॥

गङ्गाखानफलं प्रायं सुखभौगैकमन्त्रिधिः ।

चिरायुः पुत्रपौत्रैश्च दृतो दिवसमथावनेत् ॥

हिंजा ज्ञुः ।

धर्मेतिहासस्य कथा विचिचा
मया श्रुतास्त्रुत्यपद्गजाद् गुरो ।
तामाशिषं सम्प्रत्यनक्तरं देवं
यथा स्त्रामो हि यथाच कुर्वते ॥
उपनयतु मङ्गलं वः सकलजगमङ्गलालयः श्रीमान् ।
दिनकरविबोधितनवनलिनिभेदणो विष्णुः ॥ ॐ ॥

Colophon. इति श्रौपद्मपुराणोऽहृते धर्मेतिहासे सप्तविंश्तितमोऽध्यायः ॥ ॐ ॥ सप्तम-
स्थायं यन्तः ॥

विषयः । पिण्डपूजा पतिवेदा सर्वजनेषु समता ।
मित्राद्रोहो विष्णुभक्तिर्थ एते पश्च महामखाः ॥

इत्यादिनिरूपणसुखेन शतदनुहानफलनिरूपणम् । पतिव्रताद्युपाख्यानप्रदर्शनेन च माण्डव्यो-
पाख्यानम् । नडागम्बननादिफलनिरूपणम् । उच्चादिरोपणपुण्णनिरूपणम् । अच्यत्यादिउच्च-
क्षेत्रदोषकथनम् । गोप्रचारदानपुण्णनिरूपणम् । विष्णुप्रापादादिदानफलकथनम् । रुद्राच-
माहात्माकथनम् । रुद्राचरूपविवेचनम् । रुद्राचरूपविवेचनम् । धात्रौकलमाहात्मारादि-
कथनम् । तुलसीमाहात्माकथनम् । गङ्गारुद्रोवसाहात्मारादिनिरूपणम् ।

No. 195. धातुघोषा वा धातुसाधनम्. By रामकान्तः. Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 1,392 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Kerānigañja, Sāktāgrāma, Paṇḍita Trilocana Tarkālajkāra. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नमो गुरुपदद्विदं रामकान्तेन यत्क्तः ।
बालानामवबोधाय क्रियदे धातुसाधनम् ॥
अथ धातवः । यद्यपि वहवो धानवस्तथापि यन्यगैरवभयात् भट्टिति
सर्वधातुसाधनानुसन्धानभोजनकलाच दृढसम्भता दर्शेवाच निवध्यते ॥
यदुत्तं दृढः ।
भू-स्था-गम-दशोऽस्ति दा-ह-ज्ञा-यह-चिन्तयः ।
दर्शेते पुरतो ज्ञेया श्रीब्रह्मानाय धातवः ॥ इति ।

तत्रादौ भृष्टातुरच्यते । भूसच्चायामिति सत्त्वार्थं वर्तमानस्य भूशब्दस्य
क्रियाभावो धातुरिति धातुसंज्ञायां पश्यात् त्यादिप्रत्ययः । एवसेव सर्वं-
वानसुभ्येयं । सम्पत्यर्थं वर्तमाला भवति भवतः भवन्ति । भवति भवतः
भवथ । भवामि भवावः भवासः ॥ इत्यादि ।

End. यड्डलुग्वा सर्वस्माङ्गातोरिति रत्नमालावाकरणस्त्वच्च । तथा लुगधिकारे
यड्डो बङ्गलमिति चान्दः । तथा सर्ववर्मणापि चक्ररौतशाष्टये + +
यितनानादित्यत्रान्तर्गच्छामुपात्तं । वेन वोभवौतीत्यादिसिद्धम् ॥

Colophon. इति धातुधोषा सप्तास्त्रा ।

विषयः । भूस्या-गम दशस्ति दा हृज्ञा-यह-चिन्निरूपदशधातूनामाख्यानकादनयोः सर्वं-
रूपकथनम् । तत्र तत्र धातुर्थादिविवेचनच्च ।

No. 196. धातुमाला. By जुमरनन्दी. Substance, country-made
paper, $1\frac{1}{4} \times 3$ inches Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 273 çlokas.
Character, Bengali. Date, SANA, 1293, Sāla. Place of deposit, Parganā
Vagdi, Teliveni, District Medinipura, Pandita Candranātha Cūḍāmaṇi.
Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ॥

धातौ श्वसुखोऽहूते आन्ता वैकल्यमागते ।
क्रिथते तस्य शुद्धार्थं घलो जुमरनन्दिना ॥
स्वाद्यादि जुचोत्यादि दिवादिः स्वादिरेव च ।
तुदादिश्च रघादिश्च तनक्रादिचुरादयः ॥
भू सप्तायां । अय तवर्गान्ताः । चिन्ती संज्ञाने अत सातत्यगमने चुति-
रासेचने । इत्यादि ।

End.

षट् सिद्धं पुट् पुष्पिं चिंसायां शठ खठ गतिसंस्कारयोः शुट् आख्ये शुठि-
शोधने रुठ् नुट् उपधाते जुड् ग्रेरणे नड् खंशे णड् उपसेवायां तड्
आघाते परस्पैपदिनः ॥ चुरादयः सप्तास्त्रा ॥

Colophon.

सप्तास्त्रा चेत्रं धातुमाला सन् १२९३ साल ॥

विषयः । भाद्यादिदशगणीयधातूनामर्थकथनं तेषामनुबन्धादिकथनच्च ।

No. 197. धातुमाला. By महेशः. Substance, country-made paper, 12×2 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 184 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāikuḍā Visṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhattācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

राधाकृष्णं नमस्तत्य महेशदेवशर्मणा ।

लिङ्गते धातुमाला च श्रीदुर्गायाः प्रसादतः ॥

अथ भारद्वगणि-लक्ष्मप्रकरण धातवः संचेपेण लिङ्गते । भू चत्त्वायां भूधातुः परस्मैपदौ । भवति भवतः भवन्तः ।

End.

खण्डितबात् शेषो नालि ।

विषयः । अर्थनिरूपणमुखेन धातूनां रूपनिरूपणम् ।

No. 198. धातुमाला. By षष्ठीदासविश्वाशदः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 24. Lines, 7 on a page. Extent, 504 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अज्ञानधानसंहन्त्रीं भारतीभिन्नसद्विभास् ।

गुरुभ्य ज्ञानदे भक्त्या प्रणभासि पुनः पुनः ॥

मनोरमादिमालोक्य धातुटीकां गुणाधिकास् ।

करोभि धातुभिर्मालां शिग्मूनां कष्ठभूषणम् ॥

सुवायदादिकाराद्यो दिवादिः सादिकस्तः ।

तुदादिक्षकुणः प्रोक्तो सुचादिक्षदनन्तरम् ॥

रथादिकतनादिष्व क्रियादिः सञ्चुरादिकः ।

सते दश गणा ज्ञेया अत्र कातन्त्रसम्भातः ॥ इत्यादि ।

End.

इन्द्रथर्था धातवो ये सुखुराद्या अपि ये सृताः ।

परस्मै वचने तेषां प्रथोगः परिकीर्तिः ॥

एतत् संचेपतः प्रोक्तं यन्विश्वारभौतितः ।
 अन्येऽनेकगणस्या ये विज्ञेयास्ते प्रयोगतः ॥
 मन्त्रवायाः सर्वोपस्थो लाङ्गवीजेषसद्विधौ ।
 गोपालपुरजोड़कार्बीत् धातुमालां विश्वारदः ॥

Colophon. इति वैदिकज्यथक्षणसर्ववाचीश-भट्टाकाज-श्रीषठिदाचविश्वारदविरचिता
 धातुमाला समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । भुवाद्वादिप्रस्त्रिधातुनिकराणां विश्वार्थनिरूपणम् ।

No. 199. धातुलक्षणम्. By इनोकाचार्यः. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 33. Lines, 5 on a page. Extent, 1,100 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Tripurā, Vidyākūṭa, Pañdita Jagadbandhu Bhaṭṭācāryya, Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रृङ् नमो गणेशाय ।
 शिवं प्रणम्य बोधाय बालानां खूनये समाम् ।
 आचार्य-श्रीदनोकेन किञ्चते धातुलक्षणम् ॥
 भू-स्था गम-हस्तो क-ज्ञा-यस्त-चिन्तयः । इत्यादि ।

End. खण्डितश्चेष्टात् समाप्तिरूपकं धारयं नाति ।
विषयः । भुवाद्विश्वगणीयधातुमालांकथनम् ।

No. 200. धातुसंग्रहः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent, 396 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Parganā Vagdi, Teliveni, District Medinipura, Pañdita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. श्रृङ् नमः शिवाय ॥
 केन च बालजनानां निर्मलबोधाय चाशुनोषाय ।
 संपर्च इत्थ धातुनां विधीयते प्रयोगलक्ष्यानाम् ॥
 मृ सभायां पा पाने भ्रा गन्धोपादाने भ्रा गन्धाप्रसंयोगयोः छा गति-
 निष्ठनौ ॥ इत्यादि ।

End. भाज श्यक्करणे सभाज धीतिसेवनयोः परस्तैपदिमः शूर वौर विक्राण्तौ
स्थूल परिदृश्ने आत्मनेपदिनः इति स्फृशदि ।

Colophon. इति चुरादिगणीयाः ॥ समाप्तस्यायं संगटहीनः प्रयुक्तधातुगणः ॥
विषयः । घातूनामर्थकथनं तेषामनुबन्धादिनिरूपणेनात्मनेपदादिविवेचनम् ।

No. 201. नाडीप्रकाशः. (कणादसंहितायाम्) Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 144 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Sora-pura, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः शङ्कराय ।

यद्वक्त्रेभ्यः पञ्चसंख्यागतेभ्यो
वेदा जाता कृष्णजुसामभेदाः ।
च्छर्व्ववेदश्चायुव्वेदय तस्मि-
ज्ञासां शश्मौ श्रीकणादस्य भक्तिः ॥
आस्ते वेदः पञ्चमो वैद्यकास्यो
विज्ञा कस्त्रित् तस्य नाले महेश्वान् ।
तस्माद्वाताथैत तज्जुरापाठ
तस्माज्ज्ञाना वक्तुमर्हसि श्रावतम् ॥
प्रथमे नाडिकाज्ञानं द्वितीये रोगनिषयः ।
तृतीये च कषायः स्नात् चतुर्थे पारदादिकम् ॥
पञ्चमे तु महाविद्या रसजारणमारणम् ।
यस्य प्रभावाऽग्रोगाय नश्चन्ति सह मूलतः ॥ इत्यादि ।

End. भग्ननाशो (?) न जीवेत् वातशोधी न जीवति ।

वक्राक्तिश्चिन्ननेत्रो न जीवेदिकलेन्द्रियः ॥
इत्युक्तं नाडिकाज्ञानं निदानं कथ्यतेऽधुना ॥ ... ॥ * ॥

Colophon. इति कणादसंहितायां नडीप्रकाशः समाप्तः ॥ श्रौदुर्गच्चरणे भक्तिरासाम् ॥

विषयः । नाडीज्ञानसुखेन रोगादिनिरूपणम् ।

No. 202. निकुञ्जरहस्यम्. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent, 78 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णार्था नमः ।
 इतकनकसुगौरक्षिष्मेघैघनीला
 रखिलृष्टदारण्मुद्ग्रासयनो ।
 सदुल्लनवदुक्ते नीलपीते दधानी
 सर निमतनिकुञ्जे राधिकाकृष्णचन्द्रौ ॥ इत्यादि ।

End. परमरसरहस्यानन्द वृश्च-
 विपिन-नवनिकुञ्जे दिव्यदिव्यविलासिः ।
 निरवधि रममाणौ राधिकाकृष्णचन्द्रौ
 भज धकलसुरेण्य ॥
 शार्वभिममतिरम्यं राधिकाकृष्णचन्द्र-
 प्रमदरसविलासैरद्वृतं भावयुक्तम् ।
 परति य इव मयपचिन्ती
 विजनमनु स राधालौषु सङ्खे लगेत ॥

Colophon. इति श्रीनिकुञ्जरहस्यक्षोब्धं सम्पूर्णम् ॥
 विषयः । निकुञ्जे रममाणयोः श्रीकृष्णराधिकयोः त्रृतिः ॥

No. 203. निगमतस्वसारः. Substance, foolscap paper, 8×3 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 297 clokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramanā's Kālimatha. Appearance, now. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।
 कैलासरिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।
 आनन्दभैरवो देवः पप्रच्छानन्दभैरवौम् ॥
 श्रीचानन्दभैरव उवाच ।
 निगमागमसाक्षात्पि भया लयि प्रकाशितम् ।
 तैर्षां मध्ये सारभूतं वद कान्ते कुलेश्वरि ॥

पुरा श्रीतम्भुताधीजात् श्रुतं वक्षविधं सया ।
 श्रीरुद्रयामलाल्यच्च तथाचोपरतन्त्रकम् ॥
 शशियामलमाल्यातं तथान्यद्विस्तरं प्रिये ।
 योगसारं तत्त्वसारं तथा गुणं वदत्वा मे ॥ इत्यादि ।

End.

आनन्दभैरव उवाच ।
 एतदद्वृतमाचार्यां लभ्युतात् संश्रुतं सया ।
 अद्य प्रभृति देवेश तव दासी भवाम्यहम् ॥

Colophon. इति निगमतत्त्वसारे एकादशः पठस्तः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । शिवया सह शिवसंबद्धेन योगसारतत्त्वसारयोर्निरूपणम् । तत्र पञ्चतत्त्व-
 माहात्म्यादिकथनम् । पञ्चतत्त्वादिशुद्धिविधिः । योगविधिः । मन्त्रादिसाधनविधिः । शोचादि-
 शोधविधिः । कवचविधिः । चल्लोपात्रकमः । सद्वामांसादिशोधनविधिः । सम्बिदाकल्प-
 कथनम् । अशक्ताचार्या पञ्चतत्त्वविधिविद्यकथनम् ।

No. 204. निगमतत्त्वा . Substance, country-made paper, 19 x 5 inches.
 Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 637 clokas. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, District, Dhākā, Vikramapura, Mājha-pādā, Bābu Bāsavīhārī Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect

सम्बोधने

Beginning. ऊँ नमः परदेवतायै ।

कैलासपर्वते रम्ये यामावने च शश्वरौ (?) ।
 सृष्टा तु चरणौ देवा भगवान् शङ्करोऽत्रयीत् ॥
 श्रीशङ्कर उवाच ।
 मातर्दुर्गं महामाये क्षपां कुष दयामर्थि ।
 हृदि शूलं समुद्भृत्य चाहि मां पद्मलीचने ॥
 शूर्यतां सुभगे देवि यच्छूलं वर्षते हृदि ।
 तन्मया कथितं भद्रे स्त्रिया ज्ञाला न सुष्ठुति ।
 तव वक्त्रे श्रुतं पूर्णं भगरूपा त्वमेव हि ।
 वाक्येनाल्लापनं नैव कथं कुर्याद्भगेश्वरौ ।
 दूदं चैकं द्वितीयस्त्र वरदाची कथश्वन् ।
 द्वन्तीयं परमेश्वरिं जीवहौने गतिर्न च ॥

जीवस्थिते सदा शमोर्गमनं केन वा क्षतम् ।
 इति चिन्मापरो भूला वातुलोभूल संग्रहः ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

नार्हं वदमि खलु पासरेषु रतिं त्यजामि पश्यवादिनेषु । (?)
 वाचं त्यजामि कुलकर्मणातिने सङ्गं त्यजामि किल चम्यकेषु ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

देवि विश्वेश्वरि लं हि द्विद्विष्ट्यत्कारिके ।
 कथं मां पश्यवैष्ण स्थापितासि रतिप्रिये ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

पुरा कोचवधुमङ्गाद्वैराचारं भवान् कृतः ।
 तथापि पश्यभावलं न सुद्धति कथस्तु ॥ इत्यादि ।

End.

मिगमं मत्कुलं नाय लताचं निधितं प्रभो ।
 इति ज्ञाला सावहिता न प्रकाश्यं कदाचन ॥
 यः पाति पुक्षिकामेती मर्त्ये रक्षति नित्यशः ।
 तस्म स्थाने च्छार्दं बद्धा सर्वदा त्वत्पुरे यथा ॥
 पठलं वा तदेवं वा तदेवं वा महेश्वर ।
 जानाति स गुरुः साचान्तरसमक्तत्समोऽपि वा ॥

Colophon.

इति निगमलतायां पार्वतीश्वरसंवादे चतुर्विंशतिः पठलः । समूर्णोऽथ
 यत्यः ॥

विषयः । गङ्गरं प्रति गङ्गर्या उत्तिरूपोऽथ प्रबन्धः । तत्र पश्यमकारेषु प्राधान्यतः पश्यम-
 मकारस्यैव प्रपश्यः प्रथोगादिविधिः । लतासाधनविधिः । दिव्यवैरादीनां लक्षणादिकथनम् ।
 पश्यमसकारसाधनेनैव सोचप्राप्तिकथनम् । भैरवीचक्रे प्रवर्तमाने वर्णभेदराचित्यादिकथनम् ।
 पश्यमकारशोधनादिविधिः । पुनः पुनः पानविधिः । योनिपूजाविधिः । तत्र धानादि-
 कथनम् । अथ कालिकापूजाविधिः । तारापूजाविधानम् । उपताराविधानकथनम् । अभि-
 षेकविधिकथनम् ।

No. 205. निवानन्दाष्टकम्. By श्रीकृष्णदासगोखामी. Substance, country-made paper, $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 4 on a page. Extent, 24 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartala, Vṛddhanagara, Tripurā, Pañdita Mineçvara Sārbabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीनित्यानन्दाय नसः ।
 गरुदमलकान्ति गजपति
 इरिप्रेमोक्तं धूतपरमसत्त्वं लितमुखम् ।
 समाघूर्णेनं करक्षितवेनं कल्पिभिर्दं
 भजे नित्यानन्दं भजनतदकन्दं निरवधि ॥ इत्यादि ।

End.
 ॥
 यरं नित्यानन्दायूकभिदमयूर्ध्वं पठति य-
 लदंग्रिद्वदाजं स्फुरति नितरा मस्य इदये ॥

Colophon. रति श्रीनित्यानन्दायकं श्रीकृष्णदासगोस्वामिविरचितं सप्तर्णम् ॥
 विषयः । अष्टमिः स्तोकैनित्यानन्दस्य स्वरक्षयनम् ।

No. 206. निरुत्तरतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 18×5 inches, Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 750 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākū, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ऊ नसो अगन्तोहिन्दे ।
 औदेयुवाच । नयने
 सिद्धिविद्या पुरा प्रोक्ता मन्त्रयन्त्रादिकानि च ।
 नानाभावप्रमेदेन संशयो जायते प्रभो ॥
 भावमेदेन कथय लोकनिक्षारकारक ।
 सर्वेषां शरणं तन्त्रं सिद्धान्तविद्युसम्प्रतम् ॥
 आसामाराधना केन भावेन परिज्ञायते ।
 आसां वः प्रकृतिः बापि तव वा कीदृशी क्रिया ॥
 तत् प्रकाश्य सम्यड्मे येन यामि निरुत्तरम् ।
 श्रीशिव उवाच ।
 सर्वासां सिद्धिविद्यानां प्रकृतिर्दक्षिणा प्रिये ।
 दिथो वीरो वरारोहे चिन्तयेदक्षिणा शुभाम् ॥
 दिथो वीराच इवेश काञ्चीकुञ्जं विचिन्तयेत् ।
 श्रीकृष्ण चिभिर्वैदिकवेत् तुरुदन्दरि ॥

काल्ही तारा भद्रकाली सुवना महिषमर्दिनी ।
 चिपुटा लरिता दुर्गा विद्या प्रतिशिवा प्रिये ॥
 कालीकुल्लं समाध्यातं श्रीकुलच ततः परम् ।
 सुन्दरी भैरवी बाला वसना कमला तथा ॥
 धूमावती च मातही विशा खप्रावती प्रिये ।
 मधुमती महाविद्या श्रीकुलं परिभावितम् ॥
 लतायां पूजयेत् कालीं नीले नीलसरस्तीम् । इत्यादि ॥

End. काली तारा तथा छिद्रा मातही सुवनेश्वरी ।
 अग्नपूर्णा तथा दुर्गा महिषासुरमर्दिनी ॥
 लरिता चिपुरा भडे भैरवी चमला तथा ।
 चिपुटा च तथा नित्या कमला च सरस्ती ॥
 जयदुर्गा तथा भडे तारा चिपुरहुल्लरी ।
 अष्टादश महाविद्यासुन्नतादौ कथिताः प्रिये ॥
 नाच कालविश्वदिः स्यात् समयासमयादिकम् ।
 न नारतिथिनवनं न योगः करणस्थाना ॥

Colophon. इति निरचरमन्ते देवीश्वरसंबद्धे पञ्चमः पठस्तः ॥

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन भावभेदनिरूपणम् । कालीकुलकथनम् । श्रीकुल-कथनम् । पश्चाम्नायनिरूपणम् । कालीपूजायां गुरुमन्त्रादिनिरूपणम् । कल्हानिरूपणम् । दक्षिणकालिकामन्त्रतद्यानपूजादिविधिः । महाकालधानकथनम् । कुलुकादिनिरूपणम् । कालीसूक्ष्मकथनम् । कालीकवचकथनम् । अजपानिरूपणम् । अथ पुरश्चरणविधिः । दिव-वीरपश्चमावभेदात् पुरश्चरणप्रकारभेदकीर्तनम् । प्राणाशामविधिः । निर्गुणसुगुणभावचिन्तनविधिः । रात्रौ पूजाविधिः । महानिशादिनिरूपणम् । अथ वीराभियेकविधिः । तत्र अभियेक-मन्त्रादिकथनम् । सिद्धमन्त्रसंचयम् । शक्तिसाधनं विना निर्वाणाभावकथनम् । माचादि-पञ्चकव्याल्लानम् । शक्तिचक्रादिस्त्रियकथनम् । पञ्चचक्रविधिः । कुसुमानुकल्पादिकथनम् । चक्रे वर्ज्ञीयकथनम् । गोप्यकर्मकथनम् । राजचक्रे देवचक्रे च विशेषकथनम् । योगिनां साधनादिविधिः । साधिकाल्लक्षणादिकथनम् । कुलाचारादिसाधनकथनम् । विश्वाविशेषे शक्तिविशेषविधानम् । अथ वेश्वाल्लक्षणादिकथनम् । पञ्चदद्यनिरूपणम् । वेषां शुद्धिकथनम् । नवकन्यानिरूपणम् । तर्पणे सुद्धादिविधिः । पञ्चोक्तरणविधिः । अष्टादशमहाविद्याकीर्तनम् ।

No. 207. निर्णयसिद्धुः. By कमलाकरभट्टः. Substance, country-made paper, 15×7 inches. Folia, 270. Lines, 13 on a page. Extent, 104,364 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1772. Place of deposit, Kātihāli, District, Mayamanasiñha, Pañdita Navakiçora Tarkacūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय नमो नमः ।

कारणैकनिकेतनं रामं सीतालताशेभितम् ।
विश्वामित्रान्ववाथवततौसमालुम्बनशाखिनं वन्दे ॥

लक्ष्मीसहायं कल्पद्रुतलावर्जितगोकुलम् ।

वर्हपीडं घनश्चामं महः किञ्चिद्दुपास्मादे ॥

देवार्थधर्मरचायै भायामानुष्ठुपिष्ठम् ।

पितामहं चरि वन्दे भद्रनारायणाङ्गयम् ॥

यत्पादसंस्तिः सर्वसङ्गलप्रतिभूमेना ।

तान् भद्ररामकृष्णाख्यान् श्रीतात्त्वरणाङ्गुमः ॥

सर्वकल्याणसम्प्रदेवनिदानं यत्यददयम् ।

युनदीसोदरीमन्मामज्ञाख्यां नौमि शादरम् ॥

विन्दुमाधवपादाङ्गोलम्बौकृतविप्रबम् ।

ज्यायांसं भातरं भद्रदिवाकरसुपास्मादे ॥

देमाद्रिमाधवमते प्रविचार्य सम्य-

गालोक्य तत्त्वमय तौर्यकृतं परेषाम् ।

श्रीरामकृष्णमयः कमलाकराख्यः

काले यथासति विनिर्णयमातमोति ॥

सन्ति यद्यपि विद्वास्तक्षिवभ्यास्य कोटिशः ।

तथायसुय वैदग्नौ केचिद्विज्ञातुमीशते ॥

तत्र संक्षेपतः कालः षोडशोऽयनम्भृतमासः पक्षो दिवस इति । तत्राच्च

माधवमते पञ्चधा सावनः सौरशान्त्रो नात्त्वो बार्हसत्य इति । इत्यादि ।

End. प्रेतक्रियैकोद्दिवनिषेषेऽपि सिद्धे पुनस्तद्युप्रवणमाद्विकपरं तेन नत् पार्वण-
मेव । विद्विज्ञो द्वादशनारायणवल्लिः तद्विधिरन्यस्य विशेषः प्रागुक्त
इत्यलं वक्तव्या ॥

एवं विरूपितमिदं गजननु धर्म-

तत्त्वं विचार्य वचनैस्त्वयैः सुसम्यक् ।

तद्वोषहिमपत्ताय विवेचनीयं
विद्विरित्यवरतं प्रणतोऽस्मि ते भ्यः ॥ * ॥

Colophon. समाप्तोऽयं निर्णयसिद्धुरिति शक १७७९ ।

विषयः । प्रयागसानादिविधिः । कम्बलभूग्यादिदानविधिः । संक्रान्तिविचारः । समीक्षावतसानदानादिविधिः । महासाधीयोगादिकथनम् । छोलिकापौर्णमास्यादिकृत्यनिरूपणम् । रजोदर्शनतिथिराघ्यादिफलनिरूपणम् । दण्डसिंहासनादिपूजानिरूपणम् । शमी-हृचादिपूजानिरूपणम् । कोञ्जागरलक्ष्मीपूजानादिनिरूपणम् । कार्तिकप्रतापसानाकाशप्रदैपोत्त्वर्गादिविधिः । चातुर्मासवत्सरासिवोधनादिविधिः । धनुःसंक्रमणपुण्यकालादिनिरूपणम् । अर्द्धोदयथोगादिनिरूपणम् । माघसानविधिर्मध्ये शूलकमक्षणादिनिषेधः । विष्णुपविचारोपणादिविधिः । हयश्रीवीत्यन्यादिनिरूपणम् । शक्रघजारोपणादिविधिः । वासनपूजादिविधिः । महालयापार्वणादित्रादिविधिः । कपिलपट्टीकात्यादिविधिः । गणक्षाधादिकथनम् । देवीपूजा-चण्डीपाठादिविधिः । वैगाखगृह्णचतुर्दश्यां वृत्तिहवनादिनिरूपणम् । येतुवभरामेशरपूजादिनिरूपणम् । कोकिलवतादिनिरूपणम् । मासविचारारादिनिरूपणम् । व्रतारम्भकालादिनिरूपणम् । घण्टादिनिरूपणम् । लौहित्यसानादिविधिः । अभिषेकविधिः । गर्भाधानादि-संस्काराभावदीपकथनम् । सौमनोद्धयादिसंस्कारकर्मनिरूपणम् । विवाहादिविधिः । देव-प्रतिष्ठादिविधिः । सदसच्छूडाणां व्यवस्था । लिङ्गयुक्तशालपासद्यपूजनादिनिषेधः । छोमादि-निरूपणम् । शाकादिनिरूपणम् । शत्रुविक्रियादिनिरूपणम् ।

समाप्तेव नयने

No. 208. निर्वाणतन्त्रम्. Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 432 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara Khāsvāti, Mahādeva Bhaṭṭāeāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमहेवतायै ।

कैलासपर्वते रम्ये नामारबोपश्चेभिते ।

विपरीतरतासक्ता चण्डी प्रपञ्च शङ्करम् ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

निराकारं निर्गुणम् सुनिनिद्वाविवर्जितम् ।

सुनित्यं सर्वकर्त्तारं वर्णातीतं सुनिष्ठलम् ॥

संज्ञादिरचनं शानं किमाकारं प्रतिष्ठितम् ।

तस्मादुच्यन्ति देवेश किमाकारेण जायते ॥ इत्यादि ।

End. एदि भक्तियुतो मर्त्यो मनसा चिन्तयन् सदा ।
ते नरा नहि गच्छन्ति कदाचिन्मम सम्बिरे ॥
इति ते कथितं तत्वं वैष्णवस्थं तुरेष्वरि ।
यज्ञानादमरलक्ष्म लभ्यते जाव संशयः ॥

Colophon. इति श्रीनिवार्णतन्त्रे विषयोः स्तोत्रकथनं नाम द्वादशः पटलः ॥

विषयः । ब्रह्मनिरूपणम् । ब्रह्मासदोत्पत्तिनिरूपणम् । नराणां जन्मस्त्वगादिनिरूपणम् ।
गायत्रीनिरूपणम् । गायत्रीमात्रात्पत्तिनिरूपणम् । पञ्चकृत्यासमन्त्रादिनिरूपणम् । षुड्ह्रुष्टाण्ड-
स्त्रृचणनिरूपणम् । योगाचरणनिरूपणम् । स्त्यादिस्तोकनिरूपणम् । विष्णुस्त्रवकथनस्त्र ।

No. 209. नौतिसारः, (गारुडीयः). Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 366 clokas. Character, Bengali. Date, S. K. 136. Place of deposit, Brāhmaṇapāṇḍalī viā Bārāsāt, Pañdita Rāmanārāyaṇa Bhūṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ नौतिसारः ।
उत्तमैः सच्च साकृत्यं परिज्ञातेः सच्च सङ्कृत्याम् ।
अस्तु अैः सच्च मित्रलं कुरुत्यो भावसोदत्ति ॥
परवारं परस्त्र परिचासं परस्त्रिया ।
परवेग्मनिवासच्च न कुर्वीत कदाचन ॥ इत्यादि ॥

End. गरुडे वाभ्यन्तरे इयं लग्नहैव तु दग्धते ।
अग्नेषं चरणीयस्त्र विश्वा न क्षियते परैः ॥०॥

Colophon. इति गारुडीयनौतिसारः समाप्तः ॥०॥

विषयः । नौतिविषयोपदेशकाः क्तिपयस्त्रोकाः ।

No. 210. नौत्रकरणठस्त्रवराजः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 108 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kātihāli, District Mayamanasimha, Pañdita Jagaccandra Smṛtipāñcānana. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.	ॐ नमो गणेशाय । विशुद्धरत्नांशुभूषितज्ञी शिल्पातले देमसये सुरम्ये । सुखोपविष्टं नटनाडनाग्रनं जगाद् वाक्यं गिरिराजपुचौ ॥ इत्यादि ॥
End.	शुलैतत् परमं गुह्यं येऽपि स्युः पापयोनयः । स्थियः शूद्राण्य येऽपौष्ट एदलोकं प्रजन्ति है ॥
Colophon.	इति खन्दपुराणे अम्बतमथने पार्वतीमिवसम्भादे श्रीबीम्बकपदक्षवराजः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । कालकृष्णधारणनिरूपणसुखेन नौकापदक्षवनिरूपणम् ।

No. 211. नौकाचलीयतीर्थप्रयोगः. Substance, country-made paper, $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 119 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, kāṭīhāli, Pañcita Parāṇacandra Taikālajkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.	ॐ नमः कामाल्लायै । अथ योगिनीतन्त्रोक्तनौकाचलीयतीर्थप्रयोगः । गयाश्वीर्षं गयाकृपे तथा नौकाचले गया । चिंगयापिण्डदानेन उभः आदं न चाचरेत् ॥ आमणेमणिपर्यन्तं आचिचाङ्गभ्यमादनम् । देवा मरणनिरूपिनि किं पुनर्मनवादयः ॥ इत्यादि ॥
End.	शुकादीनाम् यज्ञानं यमादिपरिणीषितम् । तदेव इवरूपेण कामाल्लायोनिमप्त्वा ॥ नरयोनिः केन प्रकारेण भवति एकमेव सत्यम् चक्रचतं स्यात् सत्यम् । श्कोऽपि नवधा भूत्वा न्यपतद् योनिमप्त्वा ॥ इति योगिनीतन्त्रीयवचनात् ।
Colophon.	समाप्तोऽयं गन्यः ॥ * ॥

विषयः । चेत्प्रमाणनिरूपणसुखेन कामाल्लायां कर्त्तव्यकर्मनिष्ठयनिरूपणम् ।

No. 212. नैषधचरितटीका, (अन्ययबोधिका). By प्रेमेन्द्रन्यायरत्नः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent, 150 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tāmluk Kelomāl, Bābu Sāradāprasanna Ghōṣa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

याकाञ्जितासल्लपदा निश्चरं जनार्थं
शक्त्यर्थसम्भव्यसुभव्यने च वोग्या ।
व्यतीकरेति निखिलं हृषि भावजातं
वाग्देवतामभिमतामचमाश्रये ताम् ॥
अन्यात् भाववक्त्त्वात् सदर्थिकात्
दीकात् चेदिह भवेत् चिक्षुः प्रयतः ।
सद्विस्तथापि सदुदोधविवोधनाथै
जातोद्यनोऽहमित्त मत् प्रति नावशुद्धौ ॥
अस्य प्रत्यस्य महाकायतया वर्णनीयप्रसिद्धनाथकलेन सहृदयानां अठिति
साभिवेदशुश्रुषाप्रकौर्णतया च प्रथमं सग्रायकनामरूपं वस्तु निर्दिशति ।
निपौरेति । इत्यादि ।

End.

खण्डितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । नैषधचरितास्यस्य महाकायस्य व्याख्यानम् ।

No. 213. न्यायादर्शः वा न्यायसाराबलिः. By जगदीश्वतर्कालङ्गारः. Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 23. Lines, 16 on a page. Extent, 1,725 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurāgrāma, Pañqita Rajanikānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्पूरकुन्दकुष्ठसकैल्लासोदरसोदरम् ।
विद्विष्वसंसकं धाम नमामो नैव दैवतम् ॥
अन्यैरनुष्ठितविविधक्षोदैः कलुषीक्षमः कविभिः ।
न्यायादर्श इदानौ श्रीजगदीशप्रकाशितः स्फुरतु ॥

यन्मादशेन समुपदिष्टमदृष्टसन्त्वः
 श्रीसार्वभौमगुरुशा करणामयेन ।
 सिङ्गाभवादरत × स्त्री × × × दद्वा
 विद्यार्थिनां गुरुत्वे प्रकृतं वदामः ॥
 अथ निखिलवस्तुपु विदितेषु छोकिकेषु च कर्मसु तच्चत्प्रकृत्यस्य कार-
 णलव्यं निर्णीय प्रवर्तनेऽन्तः । न तु तदनाकल्यन्तः । तत्र किञ्चाम कार-
 णलम् । न च तावत् तच्चत्प्रकृत्यवच्चितपूर्वत्वमतिप्रसङ्गात् क्वचिदप्रसङ्गात् ।
 नापि तदभावप्रयोजकीभूताभावप्रतियोगिलम् । प्रयोजकत्वं हि न आप-
 क्त्वे घटारक्षकसंयोगादिकं प्रति घटारेज्ञनक्त्वापत्तेः । नापि स्वरूपसम्बन्ध-
 विशेषः । प्रभाणाभावात् । इत्यादि ।

End.

किनु स्वप्रयोज्यविलक्षणसंशोभस्यादेति न स्वर्गदिघटकस्योत्पत्तौ वभिचार-
 स्वत्रापि छोडास्तरुपत्तापि निरक्तदण्डस्य नादश्चप्रत्यासन्त्या सच्चादित्यपि
 वदन्तीति कृतं पञ्चविंशेन ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय-जगदीशतकालङ्कारविरचिता न्यायसारावलिः
 सम्पूर्णां ॥

विषयः । अथ प्रथमं कारणलस्तुपविवेचनम् । तत्र एकदेशमतादिन्यापूर्वकं तच्चन्तत-
 खण्डनम् । समवायसमवायनिमित्तमेदात् कारणलस्य वैविध्यनिरूपणम् । तत्र चिच्छुप-
 लादिक्षुपकथनपूर्वकं भौमांसकसनखण्डनम् । अन्यमहलेषु क्वचिद्द्वालसंख्याभावं व्याचिन्महस्त-
 भावं क्वचिद्द्वालसंख्याभृत्योभयं क्वचिन्महस्तप्रचयोभयं क्वचिच्च बङ्गलसंख्याभृत्यप्रचयवित्यसेव
 कारणे कार्यप्रत्यासन्त्या कारणमिति निरूपणम् । अथ दीर्घत्वात्य्ये च परिभाषे भृत्यमावं दीर्घत्व-
 भावं बङ्गलदीर्घत्वोभयं बङ्गलदीर्घत्वप्रचयवित्यस्त्र यथायोगमसमवायिकारणमिति निरूपणम् ।
 एवं संयोगादिषु कारणलविवेचनम् ।

No. 214. पञ्चपक्षीटीका. Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$
 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 323 clokas. Character,
 Bengali. Date, P. Place of deposit, Kāshīhālpādā, Post Office
 Nailāti, Pañdita Rāmatāraṇa Thākur. Appearance, old. Verse.
 Incorrect.

Beginning.

श्रीशिवः ।

बालो गम्भसाथा उच्चौ निष्ठतीच्छा च सारणम् ।

इक्षिनीमुचिती नक्षा शूलाधारस्त्वा ऊरे ॥

कसारोपो (?) वसोर्विष्णुप्रतिष्ठाज्ञानमेव च ।
शोषणं राकिषीमत्तिः खाधिष्ठानमिकारतः ॥ इत्यादि ।

End. अन्यजास्तखरः सिंहे कन्यायाश्च वराङ्गना ।
पुत्रो भाता सखा वापि तुलायां तखरो भवेत् ॥
दृश्यके सेवकचौरस्यापि भाता लियोऽथवा ।
मृगे वैश्वाजनच्चौरः कुमे चौरस्य मूर्धिकः ।
मैने भरातजे स्थाने नाम चैषां न विद्यते ॥

Colophon. इति पञ्चपञ्चीषीका समाप्तः ॥
विषयः । पञ्चपञ्चीनामकस्य श्वोनिष्पन्नस्य व्याख्या ।

No. 215. पञ्चीनिबन्धः . By हेमकरः . Substance, country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 95. Lines, 4 on a page. Extent, 1,425 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1660. Place of deposit, Serapura, District Mayamanasimha, Mahāmahopādhyāya Candrakānta Tarkālayjkāra. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रृं नमो गणेशाय ।
श्रीसञ्चार्जिजगद्वार्यं प्रणम्यादिमनादिकम् ।
गुह्यपद्यमान्मायाङ्गिष्ठते मूर्तिहेतवे ॥
देवभित्यादि । प्रणम्येति प्रादीनां नामलमिति समाप्तः । तथा हि नाम-
प्रकरणं लिङ्गप्रकरणं उच्यते । इत्यादि ।

End. यदि श्रोष्टेर्थेऽधमर्णविषये लृणमिति निपातः तदोचमर्णं इति न सिध्यति ।
इत्याद्ब अधमर्णं इत्यादि । क्वचन्नोरपीति तेषां मते क्वेच त्वचन्नो-
रुपलक्षणम् । अवर्णं ॥ अवर्णं लोटो द्विदिरिति सद्विपातलच्छणो विधि-
रनिमित्तं तदिघातस्य वर्णप्रहणे निमित्तादिति च नाश्रितं भवतीति ॥०॥

Colophon. इति श्रीमद्देवरविरचिते पञ्चीनिबन्धे कृत्पादः षष्ठः समाप्तः ॥ * ॥
६६६६
नर तर्क द्वये शके लिखिता पुस्तिका शुभा ।
एकादशा १६६६ ॥

विषयः । कातन्त्रपञ्चीषीका ।

No. 216. पत्रकौमुदी. By वरस्त्ति: . Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 245 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ दुर्गायै नमः ।

श्रीमत्कण्ठापदारविन्द्युगलं ब्रह्मेश्वराद्यामर-
श्रेणीनघकिरौटकोठिवडभौपुष्यार्चिनं समतम् ।
वाष्पीच्छ प्रणमासि विश्वजननौं प्रत्यूहविघ्नसिनौं
भक्तानुयहविधचात् भगवतौं नित्यं वचोहडये ॥
विक्रमादित्यधूपस्थ कीर्तिसिन्मोर्निहेषतः ।
श्रीमान् वरस्त्तिर्धीमान् तनोनि पत्रकौमुदीम् ॥
राजां मन्त्रिप्रवीराणां पद्धितानां तथैवच ।
गुह्णाणां स्वामिभार्याणां तथैव पितृपुत्रयोः ॥
सन्धासिभृत्यशकूणां तथैवान्यविवेकिनाम् ।
स्तेषामपि सर्वेषां पत्रचिङ्गादिकं श्रुते ॥ इत्यादि ।

End.

अथ विवेकिनां प्रश्निः । स्तुपिश्रीभगवन्दपङ्कजपूजनोचितपुण्डुभृपविचौ-
कृतान्नःकरणदिग्दश्विसरसालाकलायग्रोजनुव्यनिरवधिवसुभिनानाधरौ-
कृतद्वरपुरभूमीरहेषु ॥ स्तुपिश्रीमत्प्रभेश्वरपदपायोबहासादध्यतुरचित्त-
चम्परीकभृत्यारकटन्दावनिजनितसितयग्रःपङ्कपटलालङ्कृतदिग्गजनामणसन-
तटपथनप्रतापोर्च्छब्दीकृतप्रत्यर्थिसार्थग्राहपारावाहेषु ॥ * ॥

Colophon.

रति वरस्त्तिविरचिता पत्रकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः । पत्रज्ञनम् । पत्रप्रसापम् । लेखकस्त्रकाणम् । पत्रचनक्रमः । लिखनप्रकारः ।
पत्रानयनक्रमः । पठनक्रमः । पत्रचिङ्गानि । राजपत्रस्य कोषच्छेदप्रकारः । पण्डित-मन्त्रि-
स्वामिप्रभृतीनां पत्रलिखनक्रमः । राजप्रश्निः । मन्त्रिप्रपत्तिः । गुरु-भार्या-पुत्रप्रभृतीनां
प्रपत्तिः ।

No. 217. पदार्थसंग्रहः. By विजयीन्द्रभिक्षुः. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 522 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāñkūḍā Viṣṇupura, Pañdita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीराघवेन्द्रगुरुराजाय ते नमः । ॐ श्रीमज्जयसौर्यगुरुभ्यो नमः । श्रीविज-
यैन्द्रगुरुभ्यो नमः ।
ॐ लक्ष्मीपति संप्रणम्य सर्वज्ञादिगुरुबपि ।
पदार्थानां संग्रहोदयं क्रियते शास्त्रतोऽन्नसा ॥
इत्युणकर्मसाम्यविशेषविशिष्टाशिशक्तिसादग्याभावभेदादश पदार्थः ।
इत्यादि ।

End. परमा चाच सकलभोगयुक्ता सुकृतप्रसादिभिः ईशमानलक्ष्मीके विमलाष्टे
पर्यंके इथने तत्र प्रिये कर्मणाम्प्रति वक्तव्या विभूतिवर्जमानं करोति भद्रा-
ज्ञानीः इत्येष महालम् ॥

Colophon. इति विजयीन्द्रभित्तिविरचितः पदार्थसंघः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । पदार्थादिनिरूपणम् । इत्यादिनिरूपणम् । गुणादिनिरूपणम् । छष्ठिप्रकरण-
निरूपणम् । प्रलयनिरूपणम् । ज्ञानप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 218. पदार्थः . Substance, country-mado paper, 13 × 3½ inches.
Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 709 clokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1750. Place of deposit, Viṣṇupura, Krisnaganjā, District Vārāṇasī,
Çaçibhūṣaṇa Gosvāmī. Appearance, new. Verse, Generally correct.

स्वयम्भूत नयने

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।
पदार्थस्त्री विरचिता रसिकैर्मुकुन्द-
सम्बन्धवन्मुरपदा प्रमदोर्मिचिन्तुः ।
रम्या समस्तमर्मा दमनी क्रमण
संगट्टते कृतिकदम्बककौतुकाय ॥
प्रारम्भे महालाचरणमाह ।
नमो नल्लिननेचाय वेणुवाद्यविनोदिने ।
राधाधरस्त्रधापानशालिने वनमालिने ॥
कथ्यचित् ॥
भक्तिप्रकृतिस्त्रीकनप्रणयिनी नौल्लीत्यस्यद्विनी
धामालम्बनता समाधिनिरतैनीते इति प्राप्तवे ।

क्षावण्णैकमहानिधीरसिकतां राधादशोक्षन्ती
युक्ताकं कुरनां भवार्जिशमनं नेत्रे तमुर्वा हरेः ॥ इत्यादि ।

End.

योगेश्वरस्य ॥

जयदेवविल्लमहल्लमुखैः क्षता येऽब सन्ति सन्दभाः ।
तेषां पद्मानि विना समाहृतानीतराण्णव ॥
श्रीमन्मदनगोपालचरणद्वद्सद्ग्रीष्मै ।
पद्मावली विरचिता केवचित् द्विजवस्तुना ॥

Colophon.

समाप्तेयं पद्मावली ॥ * ॥ इकाब्दाः १७५० ॥

विषयः । भक्तजननिकरकृतनानाविधक्षणस्तथविषयकस्त्रोक्षंपदः ॥

No. 219. परमात्मसन्दर्भः. Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 39. Lines, 11 on a page. Extent, 1,199 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākundā Kūcekol, Bābu Yogindranātha Simhadēva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णचैतन्यचन्द्रो जयति ।

तौ सन्तोषयता सन्मौ श्रीलकृपसनातनौ ।
द्वच्चिणात्येन भट्टेन पुनरेतद्विविच्यते ॥
तस्यायं प्रथमालेखं क्रान्ताञ्जुक्रान्ताञ्जितम् ।
पर्यालोच्याथ पर्यायं कृत्वा लिखति जीवकः ॥
अथ परमात्मा विनियते तत्र तं जीवनिरूपणपूर्वकं निरूपयति दाभ्याम् ।
द्वेचज्ज आत्मा मनसो विभृती
जीवस्य माया रचितस्य नित्याः ।
आविर्जिताः क्षापि तिरोहिताच्चा-
शुद्धी विधष्टे द्विविशुद्धकर्तुः ॥ (?) इत्यादि ।

End.

यथेन्द्रियैः पृथग्द्वारैरर्थो वङ्गमणाश्रयः ।
श्वको नानाथते तद्वत् भगवान् शास्त्रवर्त्मिः ॥
इत्युदाचरणैर्थं । अनेनैव गतिसामान्यम् विष्णवौनि ॥ श्रीगृहकः । प्रत्यय-
स्थापितं वद्नौत्यादिपद्मम् ॥ * ॥

Colophon. इति कलियुगपावनभजनविभजनप्रथोऽनावनार-श्रीश्रीभगवत्कृष्णचैतन्य-देवचरणानुचरविश्वैश्वराजासभाजन-श्रीरूपसनातनानुशासनभारतीगर्भे श्रीभगवत्सन्दर्भे नाम लक्षीयः सन्दर्भः ॥
जर्जे भास्यसिते पक्षे नवमया च तिथौ मुदा ।
णाके दन्वादृश्यन्येन्दौ दिने सोमपरिप्लुते ।
पूर्णिता लिपिमालैयं कवड्चारण केनचित् ॥

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयं । अत्र च जीवपरमात्मादिविचारसुखेन जीवपरमात्मादिनिरूपणम् ।

No. 220. परिभाषाविवरणम् . Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 495 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1626. Place of deposit, Vaḍari, District Mayamana-simha, Pañdita Cīvacandra Nyāyabhusana. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. अऽनमो गणेशाय ।

प्रणम्य सदसद्द्वारं ध्वाळविश्वसभास्करम् ।
वाङ्मार्थं परिभाषायां वच्ये बालावबुद्धये ॥
स्फुरेवेव हि तत् सर्वे शहृत्री यत्र वाचिके ।
स्फुरं योनिरिचार्थानां सर्वं स्फुरे प्रतिष्ठितम् ॥ इत्यादि ।

End. न्यायचैतन्त् शब्दार्थानवक्षेत्रे विशेषशुतिहेतुनां प्रकरणबलाभावे विशेषार्थ-बलात् लक्ष्मानुसार एव उचितः । तदुक्तं न छनिषार्थानां शास्त्रे प्रहृष्टप्रिति ॥

Colophon. इति दौर्गसिंहां परिभाषायां तदर्थविवरणं समाप्तम् ॥ शकाब्दः १६२६ ।

विषयः । दौर्गसिंहपरिभाषाया व्याख्यानम् ।

No. 221. परिभाषावृत्तिः . By दुर्गसिंहः . Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 777 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, Post office Vaidyervāzār, District Dhākā, Pañdita Tārakacandra Bhāttācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणय्य सदसद्द्वारं ध्वान्तविष्वेमभास्करम् ।

वाङ्नाथं परिभाषार्थं वच्ये बालावृद्धये ॥

इह हि ।

सूचेच्येत् हि तत्क्वं यद्गुच्छौ यच्च वार्तिके ।

सूचं योनिरिहार्थानां सुव्वं सूचे प्रतिष्ठितम् ॥

येन केनचिद्यात्तातुकामेनावश्यमेवाभुपगनायम् । तथाचान्वर्यः अर्थान्

सूचयति इति इति वा सूचम् । तत्र सूचकारथोः सर्ववर्म-

कात्यायनधोः सूचाणां चतुःशत्यां पञ्चदशाधिकाणां परिभाषा नोक्ता

अथ च वृत्तिटीकयोः प्रमुक्ता कार्येषु दश्यते तासां कुतः संसिद्धिरच्यते ।

तथादि ।

End.

ज्ञापकस्त्र हृष्टाणां वज्रलेखियासपत्यप्रत्ययस्येत्यचात्तियामिति वचनम् ।

अन्यथाऽदन्तावलोवेशियामिति निर्देशोऽनर्थक एव स्मादिति ॥

Colophon.

इति दुर्गचिंचोक्ता परिभाषार्थिः समाप्ता ।

विषयः । लौकिकग्रास्त्रैयभेदेन परिभाषाहृषिधकथनम् । पुनः शास्त्रैयपरिभाषाया
हृषिधकथनम् । परिभाषाशब्दस्य युत्पत्तिकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानविधालौकिक-
प्रयोजनकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानाविधानां शास्त्रैयप्रयोजनानां विशेषेण विवेचनम् ।
कातन्त्रसूचाप्रजापकान्युद्दृत्य स्वकीयोक्तिसमर्थनम् ॥

No. 222. परिभाषावृत्तिः. By रामचन्द्रविद्याभूषणः. Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 350 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Brāhmaṇamāṇḍali *vid* Bārāsāt, Paṇḍita Rāmānārāyaṇa Bhāṭṭīcāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः गरणम् ।

मधुमथनमभीगत्यादराद्रामचन्द्रो

विविधबुधविधनैर्लभ्यशुद्धप्रबोधः ।

प्रणयति परिभाषार्थिसुद्धोधचेतुं

भवति सुमतिरक्तेवसिनां जानतां याम् ॥

ऐम कैनचिद्वाल्लातुकामेनावस्थमेवाभ्युपगत्वम् । अर्थान् सद्यति स्त्रैं
स्त्रैयति वा स्त्रैं तत्र याः परिभाषा नोक्ता अथव इच्छिटीक्योऽस्त्रै तत्र
प्रयुक्ताः कार्ये च दृश्यन्ते तासां संसिद्धिर्युक्तिः कथ्यते ता लौकिक्यः
शास्त्रीयाश्च तत्र लौकिक्यो लोकत एव रुढाः । यातु शास्त्रीयाश्चा
द्विविधा लिङ्गवत्वो विध्यद्वयेषभूताश्च । इत्यादि ।

End. तेन बापदं शास्त्रे प्रयुज्जीतेति स्थितेर्गतिशिक्षनीयति न्यायाभादेशादीव
सिद्धयन्निर्देशब विधाय अतएव असौत्यादिकमाचार्योक्तम् । एवस्य परस्मै
पदमिच्छन्ति इच्छिर्वामनेपदे इति द्वृत्या परस्मैपदे हप्रत्ययविधाने शास्त्रे
लिङ्गुदित्यव द्वृतडित्यस्य पाठात् अस्युतदित्युदाहृत्य तेनैव पसित्युक्तम् ।
विधिवलादातोऽप्येकमित्यादिक्षेति दिक् । अन्यदपूर्णम् । एवमन्ये न्याय
अनुसर्जन्ता विस्तारभयाश्च लिखिताः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रविद्याभूषणविरचिता परिभाषाटिः सप्तूर्णा ॥ ० ॥
शकाब्दः १६१० ।
आकाशेन्दुरसाधनीचिगदिते शकाब्दसंख्याङ्कके
न्यायोदाहरणादिकं प्रकृते श्रीरामचन्द्रः कियत् ।
शकाब्दः १६११ । १७ चैव श्रीरामचन्द्रभश्चर्मणा लिखितम् ॥

विषयः । सुधवोषस्य परिभाषेयत् । अत्र च युक्तिः इवानुकूपरिभाषाद्यादीना
विरूपम् ।

No. 223. **परिभाषाइच्छिटीका**. By शामनाथसिद्धान्तः, Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent, 839 clokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1667. Place of deposit, Āḍiyādaha, District 24-Parganās, Pañqīta Haripada Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य सारदापादपञ्चमानन्दसाधनम् ।

परिभाषाइच्छिटीकां यशाज्ञानं समाप्ततः ॥

श्रीरामनाथसिद्धान्तो वाचानां चुरुचेतने ॥

तनुते तनुवाग्नितो गुरुपादोपदेशतः ॥

तवादौ तावन्निर्विज्ञेन प्रारिषितसिद्धिकामः स्वेष्टदेवता प्रणतिरूपमङ्गलं
प्रणीय शास्त्रप्रयोजनमुपदिग्दाह ग्रन्थकारः । इरिमित्यादि । भोर-याम-
वसि-मैथिल-महामहोपाधाय-श्रीदग्नाकाजहुनना तदा-
ताज दामोदरदग्न-तत्पुरुषे श्रीपद्मानाभद्रेन परिभाषदत्तिर्विशेषेण भाष्यते
अक्षमुच्चते क्रियते इत्यर्थः । इत्यादि ।

End.

यथा छहस्रदीर्घप्रहणकशास्त्रे इतिकार्यातिदेशो यथा बड़लं समाप्तवत् एवं
उंवदादि । उक्तव्व भाष्ये निरूप्य शाकाः पद्मातिदेश इति । इदानीं स्वकृत-
ग्रन्थसंख्यामाह उक्त इत्यादि । आकरणमिदमादर्श इति उपमानावधारणे
समाप्तः । व्याकरणनाम । नाम्ना सुपद्मः सुखेन पद्मते गम्यतेऽमाविति ।
तस्य पञ्चिका पञ्जि व्यक्तीकरणे चुरादिः दीक्षित्यर्थः । तदनन्तरं बालानां
बोधार्थं प्रयोगदैपिका उक्ता ।

उणादिट्ठी रचिता भया च भातुचन्द्रिका ।

तदेव यड्डलुको इतिनै च अन्यान्तरं परम् ॥

परिभाषादृष्टौरचिता साहित्ये नाम्ना गोपालचरितं ग्रन्थरत्नम् ।

आनन्दलक्ष्मद्यौका रचिता माध्ये यथविशेषे ।

दीका रचिता इन्द्रे रत्नच छन्दसि सुन्तौ आचारचन्द्रिका निर्मिता ।

कोषे भूरिप्रयोगाद्यो ग्रन्थसातस्य थलतः ।

आदिशरान्नया एते द्वादशसंख्याता अन्या रचिता इत्यर्थः । इतो विद्वत्परी-
चारमाह हे धीराः परिडिताः श्रीपद्मानाभेन हतिनायमञ्जलिर्युभाकं संगट्यूने
किमर्थमित्याह एते पुनका वो युग्माभिः संस्कार्याः संशोध्या एवं प्रति-
पाल्याय पुनर्वदामपुचा इतेति भावः ॥०॥

Colophon.

इति श्रीरामनाथसिद्धान्तरचिता परिभाषादृष्टीका समाप्ता ।

शकाब्दः । १६६७ ॥

विषयः । पद्मनाभरचित-सूतपद्माव्याकरणस्य परिभाषादृष्टीयानम् ।

No. 224. परिशिष्टप्रबोधः. By गोपीनाथतक्तीचार्यः. Substance,
country-made paper, 16×3 inches. Folia, 246. Lines, 7 on a page.
Extent, 6,235 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1721. Place of
deposit, Dhäkä, Pañdita Candra-kanta Nyäyälaujkära. Appearance, old.
Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

यो जातो धरणीधरेष्वतनयानाथाद्विपाशोरहा-
 सक्षात्मानधमानसात् पशुपतेराचार्यसिंहात् सतः ।
 कौर्त्तिश्रीजितश्रीतरग्निकुमुदश्रीतिथः श्रीमतो
 दानानीतवरावितधराद्वैनालिदैन्यारितः ॥
 सोऽथं सूरिसभासभाजितमतिः कामाभवामाकृतिः
 सत्योत्तेकवश्रीकृतेश्वरमतिः श्रीथोजनासन्तिः ।
 मोपीनाथ इमञ्चकार मधुरव्याहारवागीश्वर-
 स्वर्कार्चार्यवरः सदर्थचतुरः सश्रीकविद्याधरः ॥
 दृढं खलु सकलविद्यज्ञगणकुञ्जरसमतिपरिप्राप्तिविद्वद्विद्वद्वारण-
 कारणप्रारब्धकर्मेष्टिकारकहरिनमस्कारपुरःसरं प्रव्यभारभमाणसुनिवृत्तं
 शिवान् शिव्यिष्ठन् हरिनमस्कारं करोति संसारेति । अस्यार्थः । हरि-
 नला कानन्तपरिशिष्ठं ब्रूमः । कौटुमं संसारतिभिरमिहिरं । खादयोप-
 निवद्दश्वीरपरियदः संसारः । खपदमिहास्मादाद्यदृष्टप्रयुक्तेश्वरकृष्णादि-
 शरीरथावर्त्तकम् । इत्यादि ।

End.

द्रथलजातेस्तु शब्दस्य न द्रथमिति क्वचिन्निरहृप्रयोगः शुक्लकृष्णशब्दशो-
 र्मधुसर्पिरादिगणपाठाचिद्विरिति ॥

Colophon.

इति श्रीगोपीनाथत्कार्चार्यविरचिते परिशिष्ठप्रबोधे समाभ्यास्यानं
 समाप्तम् ॥ शुभमस्तु शकाच्चदः । १७११ ।

विषयः । श्रीपनिदत्तविरचित-कातन्तपरिशिष्ठस्य व्याख्यानम् ॥

No. 225. पवनदृतम्. By धोयीकविराजः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 288 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1752. Place of deposit, Visupupura, District Vāñkūḍā, Pañḍita Raghurāma Tarkarathua. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीरामाय नमः ।

अस्मि श्रीमत्यविलवस्तुधातुन्दरे चन्दनाद्वा
 गन्धवर्णाणां कनकबगरौ नाम रथो निवासः ।
 हैमेर्लीलाभवनशिखरैरस्वरं व्यालिखद्वि-
 धीतुः (?) शाखानगरगणानां यः भुराणां पुरस्य ॥

तस्मिन्ब्रेका कुवलयवतौ नाम गम्भर्वकन्या
 मन्ये जैवं द्वादु कुसुमतोऽप्यायुषं या स्मरस्य ।
 दद्धा देवं भुवनविजये लक्ष्यगणकोनिपाण्य (?)
 वाला सद्यः कुसुमधनुषः संविष्टेयीबभूव ॥ इत्यादि ।

End.

सन्देशोऽयं भनसि निहितः कविदाशुमाता मे
 किंवा भूयस्वथि विरचिते वद्भिक्षाप्रकारीः । (?)
 पारार्थीकप्रवल्मिनसख्यद्विधा वास्पसित्रा-
 नापद्मानां न खलु बड्डशः काकवादान् सहने ॥
 दन्तियूहं कनकलतिकां चाभरं हैमदण्डं
 थो गौडेन्द्राद्लभत कवित्ताभर्ता चक्रवर्णी ।
 श्रीधोयीकः सकलरसिकप्रैतिहेतोर्मनस्त्रै
 कांचं सारस्तसिय सन्त्वमेतज्जगाद ॥
 गोष्ठीबन्धः सकलकविभिर्वाचि वैदर्भरीति-
 वासी गङ्गापरिसरसुवि दिव्यभाग्या विभूतिः ।
 सन्दृद्धेहः सदसि कविताचार्यकं भगुजां मे
 भक्तिर्लंच्छीपतिचरणश्चोरसु जन्मान्तरेऽपि ॥
 यावच्छमुर्वहति गिरजासंविक्रीं श्रौरं
 यावद्वाधारमण्टरणीकेलिसाचौ कदम्ब-
 लावज्जीयात् कविनरपतेरेष वाचां विक्षासः ॥
 कीर्त्तिर्लंच्छा भदसि विदुषां श्रीतलचौणिपाला (?)
 वाक्सन्दर्भाः कविचिददस्तस्यन्दिनो निर्मिताश ।
 तैरि सम्प्रत्यसरसरितः क्वापि शैवोपकष्ठे
 प्रद्वाभ्यासे प्रथतसनसा नेतुमीडे दिनानि ॥ *

Colophon.

इति श्रीधोयीकविराजविरचितं पवनदूताच्यं कांचं समाप्तम् ॥ * ॥ श्रीराधा-
 कृष्णाभ्यां नमः । अलेखीयं श्रीरामगतिहासिना ॥ शकाब्दः १७४२ ।

विषयः । काचित् कुवलयवतौ नाम गम्भर्वकन्या कान्तविरहसन्नप्ता सती पवनं
 दूतवेन प्रेषितवतीत्यसुमेव विषयमवलम्बन् विरचितमिदं खण्डकाच्यम् ।

No. 226. पुच्चीकरणमौमांसा . By नन्दप्रिण्ठः . Substance, country-made paper, 14×6 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent, 338 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara, Valdeghāṭā, Bābu Giriçacandra Gaṅgopādhyāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अभिनन्द्य जगद्वन्दपदद्वन्द्वं विनायकम् ।

पुच्चीकरणमौमांसां कुरुते बन्दप्रिण्ठः ॥

केन कौटक कदा कस्मै कस्मात् कः क्रिथतां सृतः ।

विविच्य नोक्तं यत् पूर्वैस्तदशेषमिहोच्चते ।

यथाद्विः ।

अपुच्चेष्यैव कर्तव्यः पुच्चप्रतिभिर्भिः सदा ।

पिष्ठोदकक्रियादेतोर्मातृत नमात् प्रवलतः ॥ इति ।

अपुच्चोज्जातपुत्रो मृतपुत्रो वा । इत्यादि ।

End.

षष्ठितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । दक्षकप्रदर्शविधादिनिरूपणम् ।

No. 227. पुरुषोत्तमक्षेत्रतत्त्वम् . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 210 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Pañjita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

सचिदानन्दगोविन्दं नक्ता श्रीरघुनन्दनः ।

सृतिनक्ते विधि वक्ति क्षेवे श्रीपुरुषोत्तमे ॥

अथ पुरुषोत्तमदर्शनविधानादिः । नव ब्रह्मपुराणम् ।

इथियां भारतं वर्षं कर्मसूमिष्टदाहता ।

न खल्पन्त्रव मर्त्यानां भूमौ कर्म विधौयते ॥

.... यत्रास्ते दक्षिणोदधिसंस्थितः ।

ओऽप्रदेश इति खातः खण्डोत्तमप्रदायकः ॥ इत्यादि ।

End. नतः स्वर्यालयं गच्छेत् पुष्पमादाय वाग्यतः ।
प्रविश्य पूजयेद्गाने पूर्वोक्तं विः प्रदक्षिणम् ।
दशानामश्मेधानां फलं प्राप्नोति मानवः ॥

Colophon. इति वन्द्याद्यौथ-श्रीहरिहरभट्टाचार्यामिज्ज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
श्रीपुरुषोत्तमचेत्रतत्त्वं समाप्तम् ।

विषयः । पुरुषोत्तमचेत्रकर्त्तव्यकार्यादिनिरूपणमुखेन दर्शनादिफलनिरूपणम् ।

No. 228. एषोदरादिवृत्तिः . By पद्मनाभः . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 192 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Brāmhāpan-mandali *vid* Bārāsat, Pañdita Rāmanārāyaṇa Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Proso. Generally correct.

Beginning. ओ नमो गणेशाय ।
प्रणम्य बालगोपालं पिवनं नवनौतकम् ।
वच्ये एषोदरादौनि पद्मनाभो यथाविधि ॥
तथादि प्रकृतिप्रत्ययविभागेन साधुशब्दा युत्यन्नाः केचिद्दूहाः केचित्
यौगिकाः केचिद्दिक्षाः । प्रकृतिप्रत्ययविभागार्थो योगार्थः । तदपहरिलेन
युत्यन्ना यौगिकाः । उभयर्थवाचकलेन युत्यन्नायुत्यन्ना मिशाः । तथाचोक्तं
रुद्धियौगिकमित्राण्यस्तिथा घट्टः प्रयोजिताः । इत्यादि ।

End. निपातिता यथा गच्छति: श्रीपुरुषे इत्यादि । गणपाते सिद्धरूपा यथा
कल्कादिषु चेत्यादि । साध्यरूपा यथा शकादेरभादौ इत्यादि । विस्तरे-
पालमित्यर्थं संचेपः । तथाच वर्दमानः ।
तत्त्वं गद्दसमुद्दयं छत्त्वं जाननि शक्तः ।
तदैङ्गं गौप्यनिर्वेच्च तदैङ्गं पाणिनिर्सुनिः ॥
तदैङ्गं भाष्यकारोऽपि तत् किं जाननि मानवाः ।
धीराः श्रीपद्मनाभेन गद्द्यते द्व्ययमञ्जलिः ॥
संख्यार्थाः प्रतिपाल्या वा पुच्चवन्मस पुस्तकाः ।
चच्छलायचला लक्ष्मीर्णणी यत्र गद्दे गद्दे ॥
तं विदूष्यं (?) सदा वन्दे विक्रमो यत्र भूपतिः ।
कालिदासाद्यस्त्रवं संख्यावन्नः सहस्रः ॥

तेषामेको वररचिः सर्वशास्त्रविशारदः ।
 नत्सुनो न्यासदत्तस्थ फणिभाद्यार्थतत्त्वविवृत् ॥
 नत्सुनो दुर्घटो ज्ञयः पाणिनीयार्थतत्त्वविवृत् ।
 जयादित्यस्तसुतस्थ भीमांसाशास्त्रपारामः ॥
 श्रीपतिस्तसुतस्थैव सांख्यशास्त्रविशारदः ।
 गणेश्वरस्तसुतस्थ काव्यालङ्कारकारकः ॥
 तन्सुतः पद्माभोऽहं मयैवैतत्त्विग्रह्यते ।
 यद्यपि धूलता स्त्रान्ने इह चुबधियो छठात् ॥
 सद्ग्रीष्मिष्ठते लोके चमासारा हि पण्डिताः ।
 अयुत्तं यदिह प्रोक्तं सन्तः संशोधयन्तु तत् ॥
 आशयाभिज्ञता तेषाभित्यसाकं निवेदनम् ।
 शाके शैलनवादित्ये चैवे मासि रवे ख्यातौ ॥
 दिजेन पद्मनाभेन भाषासूत्रभिदं हतम् ।

Colophon. इति श्रीपद्माभद्रचक्रतौ तुपझे व्याकरणे उषादित्यतौ षष्ठोदरादित्य-
 विच्छेदः ॥ समाप्त्यायं अन्यः ॥ अकाल्डः १७१५ ।

विषयः । सुपद्माकरणीयष्ठोदरादित्यादोऽयम् । अत्र च रूढियौगिकादिनिरूपपृष्ठमुखेन
 षष्ठोदरादिनिरूपपृष्ठम् ।

सन्धामेव नयने

No. 229. प्रथक्त्रचिन्तामणिदीधितिथाख्या . By गदाधरभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent, 1,292 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Pañḍita Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

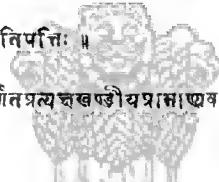
Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नवा नन्दननूजसुन्दरपदं व्याख्यां गुरोरादरा-
 दुर्बीमण्डलमगडनाभित्यस्त्रकोर्जिविद्वाख्यिलां ।
 संचिप्तोत्तिद्वच्चदौधितिक्तः प्रत्यक्त्रचिन्तामणे-
 व्याख्यां व्याकुरते गदाधरबुधो सोदाय विद्यावतां ॥
 गुणकीर्तनरूपमङ्गलं कुर्व्याण एव स्त्रीयमन्ये प्रेक्षावत्प्रवच्यर्थं तदुत्क्षेपं दर्शयति
 गिरमिति । हहये मनसि । निधानं सम्बन्धसम्पादनं । ममसि गुरुमिति

सम्बन्ध स्वार्थज्ञानजननीये तत्पुरुषकारित्वं । सहकारित्वाच परम्परया
फलोपयोगित्वं । तथाच गुरुवाक्याधीनशास्त्रबोधजन्यसंख्यारसभ्रीचा मनसा
निबद्धविभिन्नापरिशेषितमर्थं निश्चित्येति फलितार्थः । सिद्धान्ताविवरज्ञ
श्वार्थं निबन्धनीय इति दृच्यति विधायेति । सिद्धान्तः भूलक्षण्या
मत्त्विषया तदुपजीविपूर्व्यपूर्वनिबन्धकारपरम्परया चाभ्युपगतोर्थनिकरः,
स एव सरः, तद्वगाहनस्य कुर्तर्कशतावताराहितचेतःसन्तापसन्नानोप-
शान्तिसाधमवात् । इत्यादि ।

End. ज्ञानमतौन्दियमित्याच्यनुमितिरन्यथाख्यातिमनङ्गीकृत्यर्थेन गुरुणानङ्गीकारात्
तत्पुरुषग्राच मनवशिद्भिन्नाया भड्मते व्यधिकरणप्रकाराया अनक-
प्रामाण्यापद्धत्यात् तक्ते वाध इत्यादिकमखरसबीजम् ।

Colophon. इति प्रथमविप्रतिपत्तिः ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्डनमर्गतप्रत्यक्षखण्डोदयप्रभाषणाददीधितेः प्रथमविप्रतिपत्त्वम्
आख्यानम् ॥

No. 230. प्रथमच्छदीधितिप्रसारणौ. By कृष्णदाससार्वभौमः. Substance,
country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85 (without 1-71). Lines,
7 on a page. Extent, 489 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1576.
Place of deposit, Bhāṭpāḍā, 24-Parganās, Paññita Pañcānana Tarkaratna.
Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. (अस्य प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन द्विषप्तितमपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितं ।) रज-
तलप्रकारिका या इच्छाविषयता तद्वच्चादित्यर्थः । इत्यादि ।

End. आत्मसंसर्गायहसहितानाचार्यज्ञानात्यवेऽपि फलप्रसङ्गः । नचाहार्थ्यत्वं नैकं
इति वाच्यं फलविशेषजग्नकतावच्छेदक इति विशेषस्य मानसत्वाभ्युपगमात्
स्वमनाहार्यादिवपीति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यात्-ब्रीहीकृष्णदाससार्वभौमभट्टाचार्यविनिर्मिता प्रत्यक्ष-
दीधितिप्रसारणौ सम्पूर्णा ॥०॥ अकाल्दाः १५३६ ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्डनमर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य रघुनाथभिरोमणिकताया दीधितेः आख्या ।

No. 231. प्रबोधचन्द्रोदयटीका . By महेश्वरन्यायालङ्घातः . Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent, 1,044 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, District Mayamanasiñha, Scrapura, Mādhavapura, Pañdita Gaṅgādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मातुरुदुखलबभे बडनिर्बन्धे सहेलस्य ।

तिभुवनभारसचिष्ठोर्बाल्कविष्णोः स्मितं जयति ।

प्रबोधचन्द्रोदयनाम नाटकं ज्ञानाग्निसंशुद्धिष्ठानकं ।

× × × आचार्यमहेश्वरः कृतौ दीकां प्रथेन करोति निर्मलां ।

स्त्रवधारः पठेन्नान्तीं सध्यमस्त्ररसंशुतमिति नाटकविष्णमात् । इत्यादि ।

End.

तानच्छिमित्यादि ग्रीतास्त्रोक्तः साह्वराधमान् क्रूरान् मां ह्रिष्टः चासुरीष्वेष
योनिषु अजसं नित्यं ज्ञपासौत्थर्यः ॥ * ॥

Colophon.

इति महेश्वरन्यायालङ्घारमटाचार्यकृतायां प्रबोधचन्द्रटीकायां षष्ठाङ्गविवरणं
समाप्तिति ॥ शकाब्दः १६५० ।

विषयः । प्रबोधचन्द्रोदयनामस्य नाटकस्य वेदान्तसतानुयायिनी टीका ।

No. 232. प्रमेयरत्नावस्त्री . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 18. Lines, 3 on a page. Extent, 189 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1748. Place of deposit, Vīśvākūḍā Viṣṇupura, Pañdita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीरामो जयति ।

जयति श्रीगोविन्दो गोपीनां समदनगोपालः ।

वद्यामि यस्य कृपया प्रमेयरत्नावस्त्रीं स्तूपां ॥

भक्त्याभासेनापि तोषं दधाने धर्माध्यच्चे विश्वनिक्षारिनान्ति ।

नित्यानन्ददैत्यचैतन्यरूपे तत्त्वे तस्मिन्नित्यमासां रतिनः ॥

आनन्दतीर्थनामा सुखमयधामा यतिर्जीव्यात् ।

संसाराण्वतरण्णीं यमित्व जन्मः कौर्त्यन्ति बुधाः ॥

भवति विचिन्त्या विदुषां निरवकारा (?) गुरुपरम्परा नित्यं ।

श्कान्तिलं सिद्धान्ति यथोदयति येन चरितोषः ॥

यदुक्तं पद्मपुराणे ।

सम्प्रदायविहीना ये मन्त्रास्ते विफला मताः ।
 अतः कलौ भविष्यन्ति चलारः सम्प्रदायिनः ॥
 श्रीव्रक्षरुद्रसनका वैष्णवाः लितिपावनाः ।
 चलारसे कलौ भावा हृत्कले पुरुषोत्तमादिति ॥
 रामानुजो श्रीः खोक्त्रे सधाचार्ये चतुर्मुखः ।
 श्रीविष्णुस्तामिन् रद्रो निम्बादित्यं चतुर्स्थनः (?) ॥

सगुरुपरम्परा यथा,—

श्रीकृष्णब्रह्मदेवर्षिवादरायणसंज्ञकान् ।
 श्रीमध्य-श्रीपद्मानाम-श्रीमद्भूष्मिर-माधवान् ॥
 अक्षीभ्य-जयतीर्थ-श्रीज्ञानसिन्धु-दशनिधीन् ।
 श्रीविद्यानिधि-राजेन्द्र-जयधर्मान् क्रमात् दशम् ॥
 पुरुषोत्तमवृष्ण्यासतीर्थाय संतुम् ।
 ततो स्त्रीपतिं श्रीमन्माधवेन्द्रस्य भक्तिः ॥
 तच्छिष्यान् श्रीश्वरादैतनित्यानन्दजगदुरुण् ।
 देवमीश्वरशिवं श्रीचैतन्यस्य भजामहे ॥
 श्रीकृष्णप्रेमदनेन येन निष्ठारितं जगत् ।

अथ प्रसेद्यात्युदिश्यन् ।

श्रीमध्यः प्राच विष्णु परममस्तित्त्वामायवेद्यस्य विश्वं
 सत्यं भेदस्त्र जौवान् चरित्तरणजुषस्तारतम्यस्त्र तेषाम् ।
 मौत्रं विष्णवित्तुलाभं सद्भलभजनं तस्य हितुं प्रमाणं
 प्रत्यक्षादित्त्रयस्त्रेत्युपदिशति इहिः कृष्णचेतन्यचन्द्रः ॥ इत्यादि ।

End.

स्वसुक्तं प्राचा ।

श्रीमन्मध्यसते इहिः परमतः सत्यं जगत् तत्त्वतो
 भेदो जौवगणा इरेनुरचवानीष्टो भावं गताः (?) ।
 मुक्तिनिर्ज (?) सुखानभूतिरमला भक्तिस्त्र तत्साधनं ।
 अक्षादिवित्यं प्रसाणमस्तित्त्वाम्येकवेद्यो इहिः ॥
 आनन्दतीर्थं रचितानि यस्यां प्रसेद्यरत्नानि नवैव सन्ति ।
 प्रसेद्यरत्नावलिरादरेण प्रधीभिरेषा च्छद्यं निषेया ॥
 नित्यं निवसतु हृदये चैतन्यात्मा सुरारिनः ।
 निरवद्या निर्दितिमान् गजपतिरमुकम्पया यस्य ॥

Colophon. इति प्रसेयरतावल्ली पूर्तिमगात् ॥*॥ श्रीरामः शरणं । शकाब्दः १७४८ ।

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयं । अब च प्रथमप्रसेये भगवन्नारात्रादिनिरूपणम् । २ वे प्रपञ्चसत्यलादिनिरूपणम् । ३ वे विश्वसत्यलादिनिरूपणम् । ४ र्थे भेदसत्यलादिनिरूपणम् । ५ में जीवानां इरिदासलादिनिरूपणम् । ६ छे जीवतारतम्यनिरूपणम् । ७ मे क्षणोपासनायासुक्रिद्वितुलनिरूपणम् । ८ से एकान्तभक्तेमेचसाधनलादिनिरूपणम् । ९ से प्रत्यचानुसामशाब्दानां प्रमाणलेननिरूपणवैति ।

No. 233. प्रश्नचूड़ामणिः . By दराहमिष्ठः . Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 86 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1686. Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Pañdita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Verse, Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ प्रश्नचूड़ामणिर्लिख्यते ।

पादमादौ पदं मध्ये अन्ते यस्य पहुँ भवेत् ।

एवेनापि शुभं कायं सर्वस्तिविप्रद यशः ॥ इत्यादि ।

End. आदावन्ते चतुर्द्वाः मध्ये यस्य चतुर्थम् ।

सम्पत्तिसाम्यं विद्या च मनः सम्पूर्णमेव च ॥

Colophon. इति श्रीवराहमिष्ठकतः प्रश्नः समाप्तः । शकाब्दः १६८६ ।

विषयः । प्रश्नगणनोपायनिरूपणम् ॥

No. 234. प्रश्नदौपः . (लौहित्यवरसेनविरचितप्रश्नदीपप्रकाशिन्याख्यटीकासहितः) . Substance, country-made paper, $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 458 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purāpādā, Post Office Sonārā, District Dhākā, Pañdita Jagadbandhu Tarkavāgiça. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः श्रीसूर्योर्याय ।

सन्ति चेद्वज्ञशास्त्राणि प्रश्नज्ञानविधावपि ।

तथापि सारमेकत्र कर्मुमत्र ममोयमः ॥

आधानाग्निधनं यावद्वक्त्रं मे जातदौपके ।

तथाप्यदृष्टवृद्ध्योऽयं प्रश्नदौप इहोच्चते ॥

इदमत्यक्षगृहार्थं वज्रपञ्चं समाप्तः ।
मामकं पुस्तकं लू के सतां प्रीतिं करियति ॥

इष्टकालो यथा ।

भागं वारिधिवारिराशिरशिषु (१४४) प्राङ्गर्भगाये बुधाः
षट्के बाणकपीटयोनिविष्टु (१८५) स्यात् कर्कटाये रवौ ।
पादैः सप्तभिरन्वितैः प्रथमकं छिलादिनाये इले
हिलेकां घटिकां परे च सततं दक्षेष्टकालं वदेत् ॥ इत्यादि ।
टीकायाः प्रारम्भवक्षम् । साधादिषण्ठासिषु चतुर्थवारिंशदधिकशताङ्केषु
आवणादिषण्ठासेषु पञ्चविंशदधिकशताङ्केषु भागं द्वरणं पण्डिताः प्राङ्गः कीं
प्रथमकं पादं हिला पादैः सप्तभिरन्वितैः । एतदुक्तं भवति द्वायापादे एकं
त्यह्ना सप्तान्वितं कला पूर्वाङ्के हृते यो लक्ष्यः स दण्डः । शेषं षष्ठ्या
संगुणितेनैव द्वारेण हृते पलं ज्ञेयम् । पूर्वार्द्धपरार्द्धयोर्भेदमात् । दिनाये
एकां घटिकां हिला इष्टकालं परदले एकां घटिकां दक्षा इष्टकालं वदे-
दिति । इत्यादि ।

End.

रोगज्ञानाती भृत्युजानं यथा ।
गिवशतभिषधातायाम्यसर्वैचिपूर्वी
रविरविजकुञ्जाहे भूतषष्ठीनवभ्याम् ।
इष्ट हि मरणयोगी यो ज्वरेणाभिषूतः
पञ्चुपतिसप्तवीर्यैः सोऽपि सर्वुप्रथाति ॥
आद्रास्त्वेषा-स्वाती ज्वेष्टात् च यस्य रोगज्ञान स्यात् ।
धन्वन्तरिणापि चिकित्सितस्य तस्यासबो न स्युः ॥
यद्यव चन्द्रमासस्य गोचरे चाशुभप्रदः ।
तदा तस्य भवेष्टात्युः चुभासंसिक्तदेहिनः ॥

Colophon.

तत्र प्रश्नदीपे रोगज्ञानं नामैकादशोऽश्यायः ॥ (खण्डितशेषोऽयं अन्यः) ।
टीकायाः शेषवाक्यम् । रविवारे चतुर्दशां शनिवारे षष्ठां कुञ्जवारे अष्टम्यां
यदि आद्रास्त्वेषा-शतभिषां-रोहिणी-भरणी पूर्वाचयमस्त्वेषानक्षवाणि भवन्ति
तदावश्यं रोगी चियते । अस्मिन् योगे सा चेद्यु यदि चन्द्रस्य गोचरशुद्धिर्न
स्यात् तदा मरणम् ।

Colophon.

इति लौहित्यवरसेनविरचितायां प्रश्नदीपप्रकाशिन्यां रोगज्ञानमेकादशो-
अश्यायः ॥

विषयः । अथ प्रथमं ज्ञायापादभेदकथनम् । अथधानं तत्रादौ पूर्वाकथनम् । रोषहास-पूर्वाकथनम् । अथापत्यजननपूर्वा । तत्र गर्भसासपूर्वाकथनम् । गर्भचेमपूर्वाकथनम् । सुत-सुताजननपूर्वाकथनम् । अमज्जापत्यकथनम् । जारजयोगकथनम् । अथ प्रसवदिवाराचिपूर्वा, तत्र प्रसवस्थानकथनम् । अथ तत्वादिभावे वस्तुनिरूपणमात्र । तत्र तत्वादेव्यपूर्वकथन-प्रकारकथनम् । मतान्तरेण भावोक्ताकार्यसिद्धिपूर्वकथनम् । लग्नाधिपादैर्विनष्टफलकथनम् । विनष्टादिपूर्वकथनम् । अथ भावफलादिनिर्णयः । तत्र लाभालाभज्ञाननिरूपणम् । निधि-स्त्राभपूर्वाकथनम् । वेतनलाभपूर्वाकथनम् । राज्यपदप्राप्तिपूर्वाकथनम् । अथ राजयोग-स्त्रुट्यनिरूपणम् । विभवलाभपूर्वाकथनम् । धनलाभपूर्वाकथनम् । कुमारीलाभपूर्वाकथ-नम् । अथ विशकन्याज्ञानम् । वरलाभपूर्वाकथनम् । विवाहलाभपूर्वाकथनम् । अथ धनादि-स्त्रीज्ञानम् । ज्ञायापरिज्ञानम् । शुभाशुभज्ञानम् । अथ कार्यसिद्धिपूर्वाकथनम् । तत्र सर्वकार्यशुभाशुभपूर्वाकथनम् । अथ दिननिर्णयः । तत्र विवाहशुभाशुभपूर्वाकथनम् । दिनशुभाशुभज्ञाननिरूपणम् । अथ सेव्यसेवकयोः शुभाशुभज्ञानकथनम् । गमनागमनज्ञान-कथनम् । गमनस्थितिज्ञानकथनम् । याचाप्रश्नात जग्ज्ञानकथनम् । याचायां शुभाशुभज्ञान-कथनम् । यातुर्निर्दिनज्ञानकथनम् । प्रोथितागमनत्कुभाशुभज्ञानकथनम् । प्रोथिता-गमनदिनज्ञानकथनम् । जयपराजयज्ञानकथनम् । जयपराजयचक्रनिरूपणम् । अथ हृत-नष्टसुष्टिगतादिज्ञाननिरूपणम् । अस्याः प्राक् स्थितिकालज्ञाननिरूपणम् । चौरज्ञाननिरूपणम् । यथोज्ञाननिरूपणम् । जातिज्ञाननिरूपणम् । लौं उं नुं सकभेदज्ञाननिरूपणम् । हृतनष्ट-स्त्राभास्त्राभज्ञाननिरूपणम् । क्रथविक्रथसम्बन्धानज्ञाननिरूपणम् । मनोदत्ति-स्त्री-पुरुषज्ञाननिरू-पणम् । अथ दृष्टिज्ञाननिरूपणम् । अथ नष्टकोषुर्जारनिरूपणम् । अनन्तरं रोगज्ञाननिरू-पणहेति ॥

No. 235. प्रश्नप्रकाशिनी . By कौहित्यवरसेनः . Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page. Extent, 1,117 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,664. Place of deposit, Mayamanasiṁha, Serapura, Mahāmahopādhyāya, Caudrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीसूर्यार्थ नमः ।

शिवमश्विवक्तानं चिदिदं सम्प्रसाधे

द्युरश्तक्षतस्येवं देवदेवं प्रणम्य ।

युक्तसकलसारप्रश्नदीपस्य दीकां
 स्वजननिजकुलार्थं कर्त्तुमेव प्रयतः ॥
 सन्ति चेद्वृणाम्भाणि प्रश्नाकविधावपि ।
 तथापि सारसेकच कर्त्तुमेष ममोद्यमः ॥
 आधानाद्विधनं यावत् यथोक्तं जातदीपके ।
 तथाद्वयस्य दृष्टार्थं प्रश्नदीप इत्तोच्चते ॥
 मम जातदीपके साधनाद्विधनपर्यन्तं यथाकथितं तेनैव प्रकारेण इह
 प्रश्नदीपके अटवस्था पुराकृतकर्त्त्वं दर्शनार्थं कथ्यते इति । इष्टकाल-
 ज्ञानमात्र ।
 भागं वारिधिवारिरागिशशिषु प्राङ्गम्यगायैर्बुधाः ।
 पट्टके बाणक्षेपाठयोनिवधुपुस्यात् कर्कटादैः उनः ॥ इत्यादि ।
End. अत्र योगे तस्य रोगिणी गोचरं चन्द्रमा चशुभप्रदः स्यात् । गोचरशुद्धी
 न भवति तदाभ्युत्सिक्तरेऽस्यापि नरस्य सत्यः स्यात् ॥
Colophon. इति श्रीलौहित्यवर्येनविरचितार्थां प्रश्नप्रकाशिन्यां रोगज्ञानं नाम द्वादशो-
 ध्यायः ॥ * ॥ शकाब्दः १६४ ।

विषयः । प्रश्नदीपनामकस्य ज्योतिषप्रव्यस्य दीकिर्थं । अत्र च आधानाद्विनिरूपणम् ।
 भावविचाराद्विनिरूपणम् । लाभासाभाद्विनिरूपणम् । राजयोगचतुष्टयाद्विनिरूपणम् । गमना-
 गमननिरूपणम् । श्वादैनामागमनद्विनिरूपणम् । सन्धिविधेयज्यपराजयदुर्गचिन्तादिज्ञान-
 निरूपणम् । हतनष्टसुषिगतधातुमूलजीवानां ज्ञानाद्विनिरूपणम् । अथ विमित्काभ्यायः ।
 अनन्तं नष्टजातकरोगाद्विनिरूपणम्भेति ।

No. 236. प्रस्तावसारः । By लौहित्यवर्येनः । Substance, country-made
 paper, 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 367
 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nailāti, Dis-
 trict 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Cāstrī. Appearance, tolerable.
 Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

अनुहितं जितनौडजेन्द्रवेगे
 स्तुतनिविडः सनसुज्जितागपोऽः ।
 स्वरभग्नतडित्कडारदिं
 च्छुसुडुराडुपग्नोभितचूडमीडे ॥

वाज्ञा सज्जनसङ्गमे परगुणे श्रीतिर्गुरो नन्दना
 विद्यायां यसनं स्वयोधिति रति लोकप्रवादाद्भूयं ।
 शक्तिरामदमने संसर्गसुक्तिः खला-
 देवे येषु वसन्ति निर्मलगुणास्तेभ्यो बरेभ्यो नमः ॥
 एषामितानि रत्नानि यो न गृह्णाति यत्क्षेत्रः ।
 स वै प्रक्षावयज्ञेषु दक्षिणां कां प्रदास्यन्ति ॥
 शुल्दं पितरं प्राच श्रीमद्भौकान्तयेनकः ।
 लिखिलैकच तत्पर्यं प्रक्षावोचितभाषणम् ॥
 तदा तन्नात् समाहाय चित्तबुद्धिप्रदः सदा ।
 नामा प्रक्षावयसारोऽयं तत्पित्रालेखि यत्क्षेत्रः ॥ इत्यादि ।

End.

(खण्डितलात् शेषो नाम्नि तेज एकविंशतिपञ्चस्य समाप्तिवाक्यं लिखितम् ।)

शास्त्रप्रसङ्गी यथा ।

ध्वनिरपि मधुरः शुचिलभूषि-
 र्जनिरपि अङ्ग नदौ तदाभूत ।
 अधिगतमस्ति लं तदैव सर्वे
 कुटिलतरं भवद्वन्नरं न विद्यः ॥

विषयः । पुच भार्या-राज-मन्त्रि-खल-मूर्खादिप्रसङ्गसुखेन भनोरञ्जकस्त्रोकानां सङ्कृतः ।

सम्पादन नথने

No. 237. प्रायस्थित्तकदम्बसारसंग्रहः । By काशीनाथतर्कालाङ्गारः । Substance, country-made paper, $17\frac{1}{3} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent, 427 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of deposit, Naḍiyāgrāma, Post Office, Lonsing, District, Pharidapura, Pañqita Caçibhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य शिरसा शम्भुं श्रीकाशीनाथशम्भाणा ।

प्रायस्थित्तकदम्बानां क्रियते सारसंप्रदः ॥

बृहत्कुष्ठरोगसंस्कृचितानिपातकशेषपापक्षयकामेन पराक्रतद्वयाद्यशक्तौ धन्त-
 किद्विदक्षिणकैकविंश्टकार्षीपणीदानरूपं प्रायस्थित्तं करणीयमिति विद्वा
 मतम् । अर्द्धोर्मे पराक्रमतद्वयमेव । एतद्वेगोत्पत्त्यमकारं प्रायस्थित्ताभावे

तदुत्पन्नानां पुरुषाणामेतद्वतस्य लृतीयभागप्रायस्थितम् । अङ्गसप्रायस्थित-
कुषादिरोगयुक्तोत्पन्ना दुचितरस्य अशूचिशूक्रोत्पन्नकर्त्तयं लृतीयभागप्राय-
स्थितलृतीयभागं कुर्यादिति । तत्र प्रमाणम् ।

अशूचिशूक्रोत्पन्नानां वेषाच्च शुद्धिमिच्छताम् ।

पतितानां लृतीयांशः स्त्रीणांसंशात् लृतीयकः ॥

इति बौधायनवचनम् । वेन पतितोत्पन्नानां शुद्धिमिच्छतां पतितानां प्राय-
स्थितस्य लृतीयभागस्त्रायस्थितं ज्ञेयम् । स्त्रीच पतितोत्पन्ना लृतीयभागस्य
लृतीयभागं कुर्यादिति प्रायस्थितविवेकलिखनम् । अङ्गतप्रायस्थितार्ग्योरोग-
युक्तोत्पन्ने उत्तेज तत्पापच्यायाय पराक्रतद्वय भागाद्यशक्तौ यत्किंस्ति-
द्विषिणकं दशकार्षपौदामरुपं प्रायस्थितं कर्त्तव्यम् ॥ इत्यादि ॥

End.

अनुलोमजातानां वर्णसङ्कराणामपि ज्ञानतो वधे तप्तक्षच्छद्वयं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्जद्वाविंशतिकार्षपौ चान्द्रायणस्त्र यथाशक्ति
दक्षिणा । प्रतिलोमजातानां कैवल्यादैनां ज्ञानतो वधे चान्द्रायणं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्जद्वाविंशतिकार्षपौ चान्द्रायणस्त्र । ज्ञानतो
ब्राह्मणौ वधे पञ्चार्षिकवतस्मि । तदशक्तौ नवतिधेनवो देयाः तदशक्तौ
सप्तत्यधिकदिशतकार्षपौ चान्द्रायणङ्ग दक्षिणा च पञ्चाशद्गावः तदशक्तौ
पञ्चाशत् कार्षपौ । उत्कटायास्त्र शूद्राधासादशक्तिवैश्याम्बषानास्त्र
कामतो वधे वार्षिकं ब्रतं तदशक्तौ पञ्चदश धेनवो देयाः तदशक्तौ पञ्च-
चत्वारिंशत् कार्षपौ चान्द्रायणस्त्र । सप्तमायाः कामतो नवमास्तिकवतं
तदशक्तौ सप्तादैकादश धेनवः तदशक्तौ ह्रादशाधिकवयस्त्रिंशत्कार्षपौ
चान्द्रायणस्त्र । अधमायास्त्र तप्तक्षच्छद्वयं तदशक्तौ सार्जद्वाविंशतिकार्ष-
पौ चान्द्रायणस्त्र यथाशक्ति दक्षिणा । एषा व्यवस्था मदमपारिजात-
सम्भासा ॥ ब्रह्मदेवतनिर्णयकचन्द्रघोखरवा चत्पतिसम्भासा तु चान्द्रायणद्वयं तद-
शक्तौ पञ्चचत्वारिंशत् कार्षपौ यथाशक्ति दक्षिणा च ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनायतकालिकारक्तः प्रायस्थितकदम्बसारसंग्रहः समाप्तः ॥

दुर्गा । ॐ सरस्वत्यै नमः ।

श्रीवदनचन्द्रद्विजेन लिखिता पुस्तिरेषा ।

विश्रामोदकरीनानी प्रायस्थितकदम्बिका ॥

मार्गशीर्षस्य मासस्य दिवसे दशपञ्चके ।

रविवारे चापराहे संपूर्णा लिखनाच्चियम् ॥ शक १७ । ३७ । १५ ॥

विषयः । सर्वप्रकारपातकानां प्रायस्तित्तयवस्था । तत्र प्रथमं कुण्ड-शूल-यज्ञ-स्थ-दृष्टत्-
आसाक्षिनाशार्णेद्युष्मप्रभतिरोगशुक्तानां प्रायस्तित्तयवस्था । पूर्वोक्तरोगशुक्तानामौरसानाच्च
प्रायस्तित्तयवस्था । उपपातकानुपातकमहापातकातिपातक प्रकीर्णपाप-रोगसङ्कर-ज्ञानाज्ञान-
क्षतप्रस्थाहत्यादिपाप्रायस्तित्तयवस्था । ब्राह्मण-चत्रिय-वैश्य शूद्रस्त्रामिकगोबधस्य ब्राह्मण-चत्रिय-
वैश्य-शूद्रभेदेन प्रायस्तित्तयवस्था । विप्रादिस्त्रामिकपालनापालनकृतगोबधप्रायस्तित्तयवस्था ।
संगटहीतानि चात्र नारायणवन्द्योपाध्याय-शूलपाणि-स्मार्तभट्टाचार्य-भवदेवभट्टानां मतानि ॥

No. 238. प्रायस्तित्ततत्त्वठीका . By काशीनाथतर्कालङ्कारः . Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page. Extent, 1,368 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nadiyāgrāma, Post Office, Lousing, District, Pharidapura, Pañḍita Caṇi-bhūṣāṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. पण्य पार्वतीशानौ श्रीकाशीनाथगच्छेण ।

प्रायस्तित्तस्य तत्त्वानां बोधिनौ कियते विषयम् ॥

प्रणम्यते । ब्रह्मस्त्रपं ब्रह्मविष्णुशिवमस्त्वारात्मकं मङ्गलमाचरन् श्रीरघु-
नन्दन उदिशति प्रायस्तित्तस्य तत्त्वानौति । ननु पन्थस्य नामकथनमुद्देशः
तस्य नामलाभावात् कथसुदेश्यत्वमिति चेन्न द्विरण्यपूर्व्ये कश्चिपुं प्रचक्षते
द्वितिवत् खल्वत्वावस्था नामलाभात् । ननु तत्त्वानौत्यस्य गच्छपरत्वं कुत इति चेत्
प्रायस्तित्तस्य तत्त्वानौति पदे लक्षणाद्य याऽनन्या वा प्रायस्तित्ततत्त्वमिति नाम
बोड्यं प्रायस्तित्तबोधकवचनानां तत्त्वनिरूपणाइत्वात् प्रायस्तित्ततत्त्वमिति
गच्छस्य नाम इति गच्छक्तोऽभिप्राप्तः । प्रायस्तित्तस्य तत्त्वानि प्रायस्तित्त-
बोधकवचनानां तत्त्वानि यथायाम् प्रमाविषयौभूतानौति यावत् अयेषां
गच्छक्तानां वचनार्थयमोऽस्मि अस्तुकृतप्रन्ये कोऽपि खमो नास्ति इति तात्-
पर्यम् । एवं लाक्षणिकार्थकश्चो नाम मतान्तरे शिथियादोनां गोनामवत् ।
सामान्य प्रतिज्ञामात्रं प्रायस्तित्तस्य लक्ष्माव इत्यादि । प्रायस्तित्तस्य
लक्ष्मपं अत्र गच्छे वक्त्रयमिति शेषः । तथा तत्त्वप्रसङ्गकौ वक्त्रयौ तथा
गच्छद्यार्थः कर्तृसंस्कारकाङ्गानां स्नानाचमनादीनां प्रतिकर्म निवर्त्तनं न
प्रयेककर्मणि करण्यम् । गोपासभच्छात् शूद्रितिं गोपासभच्छणं गवि-
स्थितं प्रायस्तित्तकर्त्तरि तु शुद्धिः ॥ इत्यादि ॥

End.

गङ्गायां ज्ञानतो भूत्वा इति भरण्यात् पूर्व्ये गङ्गात्वे ज्ञाते सुक्तिः नदज्ञाने
ब्रह्मस्त्रोक्तगमनमिति एतद्विषय एव गङ्गायां त्यजतः प्राणान् इत्यादि ...

.... युगादौ च इति मन्वादाविति अवशात् निमित्तत्वेन मन्वादौ इत्येव
उक्तोद्धृणं मन्वन्नरादयस्तेता दक्षस्याच्यकारिका इति वचनात् दाने मन्वादौ
इत्येव उक्तोद्धृणम् । तान्त्रिके कर्मणि मन्वन्नराशामिति अवशात् मन्वन्नराशा-
मित्येव उक्तोद्धृणमिति केचित् । वस्तुतस्य मता मन्वन्नरादयः सुरित्यनेन
मन्वन्नरादिसंज्ञाया एव विभेदत्वात् मन्वन्नरादौ इति सर्वत्र उक्तोद्धृणम् ।

प्रद्वापुराणे ।

कलौ तु सर्वतोर्थानि सं सं वौर्यं स्फभावतः ।

गङ्गायां प्रतिसुष्टिं सा तु देवी न कुचचित् ॥

भविष्ये ।

कलै तु सर्वतोर्थानि नेतायां पुष्टरं ।

द्वापरे तु कुबुद्धेऽनं कलौ गङ्गा विशिष्यते ॥

धर्मोदकं चरणाशाभिपर्यन्तमिति तु सौक्रियं परं प्रच्छेनि
भज्ज्ञानं जनयेदित्यर्थः । पदं स्वरूपं शिवरूपमिति यावत् । प्रसङ्गेनेति

प्रकर्षेण गतः सङ्गः कामो यस्य तेन सुसुचुणा इत्यर्थः इति केचित् ।
वस्तुतस्य प्रसङ्गेन उद्देश्याकारप्रसङ्गेन क्लानादु गङ्गाज्ञानानुकृतिः फलं जायते ।

चन्यत् तीर्थं कलं पापमित्यादिवचनं गङ्गाज्ञानक्षत्रापयतिरित्तविषयम् ।
तादृशं कम्पस्त्रं दृष्टा गङ्गा वाहौति प्रियायोगसारप्रम्यलिखनानु-

सारात् । सच्चन्दनु दिनचये इति दिनचयस्य ।

एकस्मिन् सावने खड्डि तिथौनां चितयं यदा ।

तदा दिनचयः प्रोक्तास्त्रं साहस्रिकं फलम् ॥ इति वचनोक्तः ।

दौ तिथ्यन्नावेकवारे यत्र स स्यादिनचय इति ॥

Colophon. इति श्रीकाशीनाथतर्काल्कारविरचित-प्रायस्त्रितत्त्वीयगङ्गाभासामात्रविभिन्न-
श्रीका समाप्तम् ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य प्रायस्त्रितत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 239. प्रायस्त्रितत्त्वटीका. By राधामोहनगोखामी. Substance,
country-made paper, 17 x 3 inches. Folia, 106. Lines, 7 on a page. Extent,
2,782 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit,
District Vākudā, Viṣṇupura, Pañḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

श्रीश्रीरामः ॥

तडिद्वौतो नौलालुदरचिररुपस्त्रहत्ते
लसदंशीनादास्तत्तिकरवर्णे प्रियसखि ।
मवौनोऽयं किं मे रचयति हृदौतेद्वितकथां
मदुस्यन्दा राधा जयति वकश्वोर्हदि गता ॥
शुचु प्रायस्थितत्त्वाच्छा सोऽनश्वर्णया ।
क्रियते द्वैतवंशेभ्य गीविन्दगतिकाम्यया ॥
प्रारिष्ठितयन्वसमाप्तिहेतुतया महलमाचरन् शिष्यशिच्चार्थे तदुपनिवस्त्वं तद-
वधानाय प्रतिज्ञाहाचरति प्रणम्येत्यादि । अथ महलस्य समाप्तिहेतुले किं
माबनिति चेत् शिष्याचारामुभितवेद एव प्रमाणं तथाहि महलं वेद-
बोधितयन्वसमाप्तिहेतुकं प्रयादौ शिष्यैरनुष्टीयमानत्वात् इति वेदानुमानं
वेदस्य अन्वसमाप्तिकानो महलमाचरेदित्यादिरूपः । महलस्य ईश्वर-
प्रणामादि ।

End.

तेनोपवास इति एवत्थ ।

एकरात्रं निराहारा पञ्चग्रन्थे शुद्धाति ।
इति प्रागुक्तकाश्यपवचमस्तमार्थतेति । अस्वर्परजस्त्वास्यर्थे दोषाधिक्यस्य
काश्यपवचने उक्तत्वात् । अतः परमित्यस्य तत्परत्वासभवादाह उच्चिष्ठ-
प्रदादिस्यर्थे इति एतत्परत्वे हेतुमाह शङ्खे इति द्व्यावस्था चरेदिति एतत्प-
्रथमद्वितीयदिन इति यावत् अव ज्ञानोन्नतरस्यर्थे दोषाभावस्य उक्तत्वादाह
त्वानात् पूर्वमिति चाण्डाल्यादिरजस्त्वास्यर्थे तथाविध्राच्छायाः षड्वाच
क्षिण्यं शुद्धपाणिभिः शुद्धाचाण्डाल्यादैः चिगुणाघ्रमलस्य कथनादिति ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीराधामोहनगोक्षामिभट्टाचार्यविरचिता प्रायस्थितत्त्वाच्छा स-
माप्ता ॥ * ॥ शकाब्दः १०५१ ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य प्रायस्थितत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 240. प्रायस्थितप्रकरणम्. By भवदेवभट्टः. Substance, country-made paper, $19 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent, 1,985 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasiñha Kātihāli, Pāñdita Navakiçora Tarkacūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अनादिभवसमूहतपापप्रश्नकारणम् ।
 सुररणं वासुदेवस्य यस्य तस्मै नमो नमः ॥
 मन्त्रादित्मनिमालोक्य सुनिविच्च यथाक्रमम् ।
 क्रियते भवदेवेन प्रायस्थित्तिनिरूपणम् ॥
 प्रायस्थिते निरूपणीये गुरुत्वात् महापातकप्रायस्थित्तिनिरूपणपुरःसरमेव
 इतरप्रायस्थित्तिनिरूपणे कर्त्तये मन्त्रादिवचनकमानुरोधेन प्रथमं प्रक्षवध-
 प्रायस्थित्तमेव निरूपयते । इत्यादि ।

End.

तथाच दृष्टिष्युः । अष्टौ यासान् प्रतिदिवसं मासमन्त्रीयात् यतिचान्द्रा-
 यणी नाम । अत्र मासेन चलारिंगदधिकशतद्वयपिण्डाहरणोपवासा-
 भावेन च ज्ञानाल्पत्वात् । अचापि पञ्च धेनवः । इति कुच्छप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon.

इति श्रीबालवड्डभौय भुजङ्गपरनामो भट्टश्रीभवदेवस्य कृतो प्रायस्थित्तप्रकरणं
 समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । महापातकोपपातकादिनिरूपणमूर्खेन तमत्पापप्रायस्थित्तादिनिरूपणम् । चान्द्रा-
 यणादित्तनिरूपणम् ।

No 241. प्रायस्थित्तयवस्थासंग्रहः । By सोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 288 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नला गुरुन् समावेन प्रायस्थित्तस्य चारतः ।

द्विआसोऽनचन्द्रेण व्यवस्था लिख्यते मया ॥

तत्र प्रायस्थित्तस्य लक्षणं पापच्चयसाधकले सति विधिबोधितपापत्तयेतरासाधकलम् । तेन पापच्चयस्तर्गेभयसाधकयागादौ नातिथ्याप्तिः । न वा तस्य पापच्चयेतरसध्वंसादिसाधकलेऽप्यसम्भवः । पापच्चयेतरे विधिबोधितव्यविशेषणात् । सध्वंसादेत्तु विधिबोधितलाभावात् । प्रायस्थित्तस्य नित्यर्त्तनैभिन्निकत्वं काम्यलक्ष बोध्यम् । इत्यादि ।

End. प्राजापत्यवै लेकधेनुदानाच्छुदिः । यतिचान्द्रायणवै पादोनभेनुचतुष्य-
दानात् पराकवै पश्चधेनुदानात् । अन्यत् प्रायश्चित्तादिकं प्रायश्चित्ततत्त्वा-
दावनुसन्धेयम् ॥

Colophon. इति प्रायश्चित्तत्ववस्थासङ्कुचः समाप्तः ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपकथनपूर्वकं संकेपतः प्रायश्चित्तत्ववस्थादिकथनम् ।

No. 242. प्रायश्चित्तसंग्रहः . By कृष्णदेवस्मार्त्तवागीशः , Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 74. Lines, 7 on a page. Extent, 1,554 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of Deposit, District Vaiķukudā, Viśupura, Pañjita Rāmānuja Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ अथ प्रायश्चित्तं । तत्र प्रायश्चित्तलक्षणं पापक्षयमाच-
कामनाजन्यकृतिविषयप्रापक्षयसाधनं कर्म प्रायश्चित्तम् । पापक्षयस्तर्गीभय-
कामनाजन्यकृतिविषयसुच्छवरणाश्रमेषादिवारणाय भावपदम् । भान्तकृत-
चैत्यवन्दनादिवारणार्थमनन्त्य दलं । तत्र पापक्षयजनकता नास्ति प्रसाणा-
भावात् । यदा चान्त्रायणाश्रमेषादिलाटशक्तिविषयस्तदा प्रायश्चित्तं यदा-
तु खण्डिफलकामनाजनकतापि तदा तेषां न प्रायश्चित्तं । शरौरगत-
प्रायत्वाभावे प्रायश्चित्तस्य न कारणलम् । इत्यादि ।

End. अत्र प्रायश्चित्ताश्रवणात् प्राजापत्येन चैकेन सर्वपापक्षयो भवेदिति धेनुदान-
मिति । देवतः ।
वैश्याः शूद्राश्च ये मोहादुपवासं प्रकुर्वते ।
चिराव॑ं पञ्चरात्रं वा तथोः पुष्टिर्व विद्यते ॥
पुष्टिः फलं तेन काशस्यैव निषेधः प्रायश्चित्ताद्यकं कर्त्तव्यमेव ॥ भारते ।
नैव निर्वापयेद्वै पं देवार्थसुपकल्पितम् ।
दीपहर्ता भवेदन्धः काणो निर्वाणको भवेत् ॥
कौर्मे ।
गटघ्रो अन्नसहस्राणि भृतजन्मानि शूकरः ।
स्वापदः सप्तजन्मानि अमायां निश्च भोजनात् ॥

सहज्जलस्य पानाच्च सकृत् साम्बूलभच्छणात् ।
 उपवासफलं हन्त्रादिवासापाच्चमैशुनात् ॥
 नेवेति च पाठो वर्षकौसद्याम् ।
 आसनं वसनं ग्रथा जायापत्यं कमण्डलः ।
 आत्मनः शूचिरेतानि न परेषां कदाचन ॥

Colophon. इति श्रीयुतकृष्णादेवसार्जवागीशभट्टाचार्यकृतः प्रायस्थित्तसंयहः समाप्तः ॥
 श्रीशिवी जयति ॥ शकाब्दाः १७६० ॥

विषयः । प्रायस्थित्तादिनिरूपणम् । तन्त्रतानिरूपणम् । प्रसङ्गादिनिरूपणम् । प्राय-
 स्थित्तोपदेशादिनिरूपणम् । प्रायस्थित्तानुग्रहादिनिरूपणम् । धेनुमूल्यादिवस्त्वा । गोबधादि-
 प्रायस्थित्तनिरूपणम् । गोमाशभच्छणगोविकायादिप्रायस्थित्तम् । गडाक्षानस्य प्रायस्थित्तलिनिरू-
 पणम् । शूद्रादिवधप्रायस्थित्तादिनिरूपणम् । अभच्छ्वच्छणादिप्रायस्थित्तम् । अशौचाच्चादिभच्छण-
 प्रायस्थित्तम् ।

No. 243. प्रायस्थित्तसारः । By यादवेन्द्रविद्याभूषणः । Substance, country-made paper, 18×2 inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1,782 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1613. Place of deposit, District Vîkuḍā. Viṣṇupura, Pañḍita Candranarāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

सन्तामेव नयने

Beginning. श्रीकृष्णो जयति ॥

भूयः प्रणम्य रथुनाथपदारविन्द
 सन्चादितन्त्रनिवानभिवीद्य यदैः ।
 उज्जृत्य मारमस्तिलं निखिलस्मृतीनां
 श्रीयादवेन विदधे स्मृतिसार एषः ॥
 तत्रादौ प्रायस्थित्तनिरूपकृतं । तत्र साम्बादः । पापच्छयमावसाधनं कर्म प्रायस्थित्त-
 मिति । तविन्द्यं चान्द्रायणादैनां पापच्छयातिरिक्तख्यंसादैनां जनकलाद
 किञ्च प्रायस्थित्तादावात्मगतपापच्छयस्य शरीरगतप्रायलस्य निष्ठेष्व ।
 इत्यादि ।

End. रजस्त्वाया उच्चिष्ट-शूद्री-च्छ-शूकरादिस्पर्शे प्रथमहितीयदिनयोद्दृशोप-
 बासः । लतीये लहोरार्चं चतुर्थे नक्तं विना भोजने लहोराक्षोपाचितः ।

धूतैः पश्चगव्येन शुद्धाति । पर्वणि मांस-तैल-सौम्योगे चुरकर्मणि चाहो-
रात्रमभोजनम् । अभ्यासे तु प्राजापत्यं चान्द्रायणं वा श्रावदिने सौगमये
लब्दोरात्रमभोजनम् । दिवासैथुने दिनसेकं ब्रती भवेदिति ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीघाटविश्वाभूषणविरचितः प्रायस्थितसारः सम्पूर्णः ।
शकाब्दः १६१२ ॥

विषयः । अत्र प्रथमं प्रायस्थितनिरक्तम् । ततः प्रायस्थितपूर्वाहकात्यादिनिरूपणम् । गोबध-
प्रायस्थितादिनिरूपणम् । क्षवियादिवधप्रायस्थितनिरूपणम् । धेनुसङ्कलनम् । चाण्डालादिसूष्या-
द्वादिभक्षणप्रायस्थितम् । अन्यजलीयगमनादिप्रायस्थितम् । शूद्राद्वादिभक्षणप्रायस्थितम् । लशु-
नादिभक्षणप्रायस्थितम् । यज्ञोपवीतरहिताद्वभोजनादिप्रायस्थितम् । ब्राह्मणाद्युच्छिष्ठभोजनप्राय-
स्थितम् । महापातकादिनिरूपणम् । ब्रह्मवधविचारः । प्रद्वाहत्यातुरापानवोः प्रायस्थितम् ।
सर्वहरणप्रायस्थितम् । गुरुञ्जनागमनप्रायस्थितम् । वित्तसंसर्गप्रायस्थितस्त्वेति ।

No. 244. **फेल्कारिणीतन्त्रम्**. Substance, country-made paper, 13 x 3 inches. Folia, 31. Lines, 7 on a page. Extent, 949 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā, Post Office Naihājī, Pāṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गाये ॥

मेरेष्ठठे सुखासीनं देवदेवं जगदुरुषम् ।
शङ्करं परिप्रच्छ पार्वती परमेश्वरम् ॥

पार्वत्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वशास्त्रागमादिषु ।
धर्मार्थकाममोक्षाणां इतुरूपा महेश्वरी ॥

या ख्याता प्रङ्गती चाद्या देवी दक्षिणकाञ्जिका ।
शक्तिरूपा च सर्वेषां ब्रह्मादीनां सुरेश्वरी ॥

दक्षिणा वा कथं देव शैवरूढा कथं भवेत् । इत्यादि ।

End.

अनया सदृशी विद्या दैलोक्ये चातिदुर्लभा ।
भोगसोक्षप्रदा साक्षात् पुण्यार्थप्रदायिका ॥

अनया सदृशी विद्या न विद्यार्णवगोचरे ।
नास्ति नास्ति पुनर्नीति सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ ० ॥

Colophon. इति केकारीये दशमः परिच्छेदः ॥०॥

विषयः । दक्षिणकालिकाया दक्षिणलग्नवस्त्रद्वादिनिरूपणम् । मन्त्रमेदादिनिरूपणम् । उग्रताराविपुरादिकारणनिरूपणम् । दशमचाविद्याकारणनिरूपणम् । कालिकाया महाविद्याल-
निरूपणम् । पूजाविभादिनिरूपणम् । भुवनेश्वर्यादिविद्यानिरूपणम् । गुरुक्रमनिरूपणम् ।
प्रचाराद्यपिदिकामीजपूजादिनिरूपणम् । शोडाशब्दरादिनिरूपणम् ।

No. 245. बालग्रहश्चमनविधानम्. Substance, country-made paper.
Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, SAM. 1943.
Place of deposit, Govardhana-Sarai Benares, Paṇḍita Vindhyevarīprasāda
Dube. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाश नमः ॥ विधानमालायाम् । अथ प्रसङ्गेन लघुजातकोक्तानि
बालरच्चांपयोगीनि द्वन्द्वशान्तिविधानानि । ताम्येव स्फन्दपुराणे स्फन्दस्य-
संवादे । स्यर्थं उवाच ।
आच्युतैव निद्रा च रुदितं हास्यमेव च ।
साभाविकन्त्वदं देव कर्म चैषो पड़ानन ॥ इत्यादि ।

End. स्यर्थं उवाच ।

येन पापेन चाजानां भनुजानां गदी भवेत् ।
तत्सर्वं पूर्वमेव त्वं उत्तानसि षनुख ॥

Colophon. इति श्रीस्फन्दस्यरूपम् द्वादशदिनमासाल्भमामिनौजनितपीडीपशमन-
विधानम् । श्रीकृष्ण चौदे श्रीश्री सम्बत् १५४३ मा: फाल्गुण १२ वार-
सवित्र । कालीप्रसादमहङ्का गोवर्दनके सदै ।

विषयः । बालग्रहाणां शान्तिविधानादिकम् ।

No. 246. बालभरवौसहस्रनामस्तोत्रम्. Substance, country-made paper,
14×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 242 clokas. Character,
Bengali. Date, Sk. 1215. Place of deposit, Kāñṭhalpādā, Post Office
Naihati, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Gener-
ally correct..

Beginning. अथ विपुरबालभैरवीसहस्रनामक्षेत्रम् । ॐ नमो भैरवे । पार्वत्युवाच ।

देवरेव महादेव परब्रह्मसहस्रपक ।

सर्वदेवत्तुत नाथ सर्वदेवप्रपूजक ॥

जटाजूटधर देव गिरिजार्द्धाङ्गभूषण ।

भाले शशिकलाखण्ड निष्कलङ्कावलोकित ॥

भृतनाथ महादेव प्रमद्भ भयभञ्जन ।

त्वं गतिः सर्वदेवानां त्वं व शरणं प्रभो ॥

त्वाहि मां देव दुर्प्रेक्ष्य संसारार्णवशङ्कटात् ।

भैरवी बालयास्या (?) च सूचितं न प्रकाशितम् ॥

तस्या नामसहस्रनु कथयस्त वरानन ॥ इत्यादि ।

End.

परदारगते वापि श्वेतक्षत्य च पापिनि ।

तस्य तस्य महिंगानि न दात्यं सुनिश्चितम् ॥

उक्तानुकूल थत् किञ्चित् स्वावराणि चरणि च ।

तत्र नित्यस्थिता देवि बालया प्रसेष्ट्री ॥

Colophon.

इति रुद्रयामले हरणौरीसंवादे बालयाः सहस्रनामक्षीवं समाप्तम् ॥

श्रीरेण्टपञ्चेष्टुमिते शकान्त्रे अलेखि सौवं परदेवतायाः ॥

विषयः । बालभैरवीस्त्रीवकथनम् ।

संस्कृतम्

No. 247. विल्लेश्वरः . By विल्लेश्वरः . Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 1,723 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Pañḍita Durgasundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ दिव्वा ॥ अधिकारसूत्रमिदं वक्ष्यमाणार्थसंचेपाय कार्यकार्थिनिमित्तानां यदुदीरणं भोगिकारः ॥ इत्यादि ।

End. सम्प्र ॥ दीर्घस्यावनुगच्छते तर्दिय मन्त्रमिति ज्ञापकादात् दद्य उश्य इति अन्यसैव निमित्तमुत्पत्तिरित्यनेन समवायशङ्गां समन्वयः प्रतिपादितः अधिकारसूत्रेण्ट्रया दर्शनादात् न परस्पराया इति ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीविल्लेश्वरतक्तिर्कार्यकृतमष्टमप्रकारणं समाप्तम् ।

विषयः । कातन्नौयाख्यातप्रकरणस्य व्याख्या ।

No. 248. बुद्धौतमीयतन्म. Substance, country-made paper, 14×5 inches. Folia, 25. Lines, 13 on a page. Extent, 1,503 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāñkūḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Pañḍita Rāmaprasanna Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ छत्राय नमः ।

उष्णरीकपुरे पूर्वे सरलदुमकानने ।
सुमेरोदर्शरे शुद्धे रत्नभूमिदुखायहे ॥
विचित्रचित्रसुभगे सुवर्णबालुकान्विते ।
समानोदिनचन्द्राकें शुशुनौ (?) मणिभण्डे ॥
कल्पष्टचयनान्नस्य पच्चिसालाविधुषिते ।
सुखास्तरे समामीनाः शैनकाद्या मञ्जर्षयः ॥
शैनकः पर्वती गर्भिर्सौचिर्दधिचिस्था ।
शतातपः सुनीतिश रत्नादा सुनिसत्तमाः ॥
स्तरन्तः छत्रायाथाथ बोधसन्तः परस्परम् ।
जपन्नोऽष्टादशार्णाङ्गं दण्डार्णादान् परस्परम् ॥
कदाचित् पर्यटक्को नारदो ब्रह्मणः सुनः ।
यद्वच्छया तत्र यातो दीपां ब्रह्मसयौ ध्वनन् ॥
मन्त्रमायार्णकाः (?) सर्वे नला दत्त्वा वरामनम् ।
उपविष्टं सुनिवरं पाद्याधीचसनौयकैः ॥
भूधीभूयोऽपि सुनये शृणुतां वाचसन्चयः ।
सुने लं ब्रह्मणः वेष्टसुतो ब्रह्मा दूवापरः ॥
वथं तवोपदेशेन चरामः छत्रावर्त्मसु ।
संसारसागरे घोरे विषयग्राहसंकुले ॥
पुचदारधनावन्ने स्तेवपक्षलपक्षिले ।
जायन्ते च विद्यन्ते च तेषां सुक्तिर्विद्यते ॥
तरन्नि लत्प्रसादेन केन ते जीवजातयः ॥

श्रीनारद उवाच ॥

उपर्युं ते वदाम्यत्र सावधानमनः गृणु ।
यदुपास्य महात्मानो मुनयः सिद्धिमागतः ॥
सर्वं मथा पुरा इष्टो ब्रह्मा लोकपितामहः ।
तथा वः कथयिथामि यथा प्रोत्तं स्वयम्भुवा ॥ इत्यादि ।

End.

गकारं शूर्द्धिं विन्यस्य लकारं नृदये न्यवेत् ।
घकारं नाभिरेणे च ऐकारं गुद्धिरेषके ॥
नादविन्दू पादयोस्य मन्त्रव्याप्त रत्नैरितः ।
सर्वं विन्यस्य क्षणस्य ध्यायेदात्मानमात्मनि ॥
कदम्बमूले क्रीडनं दृष्टावननिवासिनम् ।
पश्चोपरि स्थितं देवं वेणुं गायन्तमच्युतम् ।
पौत्राभ्वरधरं देवं वनमालाविभूषितम् ।
गोपीभिर्गोपदृष्टेष्य देवितं कृष्णमर्चयेत् ॥
चलारिंगत्सद्वसनु चतुर्लक्षसमन्वितम् ।
पुरथरणमित्युत्तं मन्त्रस्यास्य विघ्नेतः ॥
आद्येन तदशांशेन होमयेनमन्त्रविज्ञेन ।
चिकालपूजां कुर्वीत दशाल्लरमनीयथा ॥
पिण्डिगोपालमन्त्रस्य सप्तानीज्यो मनुर्बन्ह इ ।
गुरुपदेशमन्त्रेण योजयेत् कृष्ण एव सः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दद्वन्द्वावेन बृहद्भूतमीयतन्त्रे षट्चिंशः पठस्तः ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपठते वैष्णवप्रशंसादिकथनम् । २ ये अवतारकारणादिनिरूपणम् ।
इ ये प्रणवशब्दच्युत्पत्तिनिरूपणमुखेन कृष्णमन्त्रप्रशंसादिः । ४ ये वौजादिस्मरणप्रकरणम् ।
५ से दशार्णज्ञानफलादिः । ६ से चिन्मनस्यानादिनिरूपणम् । ७ से दृष्टावनभ्यानादिः ।
८ से आचमनासनादिनिरूपणम् । ९ से भूतशुद्धादिनिरूपणम् । १० मैकादशयोः सावकान्यासादिनिरूपणम् । ११ ये खटिन्यासादिनिरूपणम् । १२ ये गुरुमाहात्मादिकथनम् ।
१४ ये दीक्षानिरूपणादिः । १५ ये पूजोपकरणादिनिरूपणम् । १६ ये सर्वतोभद्रफलादिकथनम् ।
१७ ये दीक्षाङ्क्रमनिरूपणम् । १८ ये शान्तिकुम्भस्थापनादिविधिः । १९ ये योनिसुझाफलादिकथनम् । २० ये कृष्णपूजादिः । २१ श द्वाविश्योः गृहस्थादैनं दीक्षाविधिः । २३ ये कृष्णमन्त्रजपादिविधिः । २४ ये स्यष्ठिलादिनिरूपणमुखेन होमनिरूपणम् ।
२५ ये समिधादिनिरूपणम् । २६ ये यजनविध्यादिः । २७ ये चक्रादिन्यासः । २८ श

१६ श्योः प्राणाग्निहोत्रादिनिरूपणम् । १० शे सोहनदीपनादिनिरूपणम् । ११ शे मन्त्रराजा-
बीजादिनिरूपणम् । १२ शे १३ श्योः मन्त्रसिद्धिलक्षणादिः । १४ शे सुद्गादिनिरूपणम् ।
१५ शे एकाक्षरमन्त्रादिनिरूपणम् । १६ शे मन्त्रपिण्डादिः ॥

No. 249. बृहद्योनितन्त्रम्. Substance, country-made paper, $10 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 360 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

किलासशिखरास्त्रीनं देवदेवं अगदगुरुम् ।
भवानौ रक्षसि प्रीत्या पत्रच्छ अगदैश्चरम् ॥
श्रीपार्वत्युवाच ।
अमले देवदेवेश परमेश पुरातन ।
पार्वतीप्राणनाथेश लोकानां हितकारक ॥
लतप्रसादात् प्राणनाथ तन्मणिषि विविधानि च ।
इदानीं ओतुमिच्छामि बृहद्योनिं सहेश्चर ॥
तन्वं योनेभच्चलच्च पूजा क्रसमनुच्चम् ।
तन्वच्च देवतां योनेसुद्गैव प्रकाशय ॥
यदि गुच्छतरं नाथ तथापि कथय प्रभो ।
ईश्वर उवाच ।

किमिदं भाषये सुभु ल्लोखभावान्महेश्वरि ।
मम प्राणाधिकं देवि चितु ल्लोकेषु दुर्लभम् ॥
यथा लद्यनिं दुष्येद्यं सक्तैरपि सुरेश्वरि ।
तथैव जायते शङ्का कथितुं वरवर्षिनि ॥ इत्यादि

End. ज्ञानहोनोऽपि दाता च भजन्ति प्रीतिमुनमाम् ।

पश्चुपुत्रस्थियो वन्मु लभन्ते च पुनः पुनः ॥
कर्मकाण्डरता विप्राः कर्मकारणमुच्यते ।
चतुर्वर्गप्रियो नित्यं शुगकल्पमनेकधा ।
देहमध्ये स्थितं देव पिण्डब्रह्माण्डव्यापितम् ॥

Colophon. इति बृहद्योनितन्त्रे दशमः पठलः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं बृहद्योनितन्त्रमाहात्मादिकथनच्छ्वेन शिवाश्वियोर्निधुवनमन्दिर-
गमनकथनम् । तत्र जगत्कारणभूतायाः प्रकृतेर्थीनिरूपलक्षणम् । तस्याः सर्वैवसयलक्षणम्,
सर्वतीर्थादिसयलक्षणम् । अथ तस्यां शक्तीनामवस्थितिकथनम् । तस्याः पूजने लक्ष्यैषपूजा-
फलप्राप्तिकथनम् । तस्याः पूजाकालादिनरूपणम् । तप्तामकीर्तनफलकथनम् । महादेवस्य
लिङ्गरूपवादिकथनम् । आश्विनशुक्लनवम्यां तचञ्चामाङ्कितगीतकरणे फलमुत्तिकथनम् ।
पार्वत्याः कृष्णरूपेणावतारकथापूर्वे व्रजाङ्गनाभिः सह विहारकथनम् । अथ पञ्चतत्त्वेन योनि-
पूजाविधिः । योनिसुद्रादिविधिः । यटचक्रेषु तस्याश्विनामादिविधिः । योनिकवचकथनम् ।
योनिभन्नादिकथनम् । कुलञ्जानात् सोचप्राप्तिकथनम् ॥

No. 250. दृहद्द्रव्यामलम्. (जन्मखण्डः) Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent, 840 çekas. Character, Bengali. Date, Sk. 1741. Place of deposit, District Vākuḍā, Viṣṇupura, Pañdita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो भगवते पञ्चवक्त्राय ।

श्रीबारह उवाच ।

कृष्ण कृष्ण महावाहो प्रपञ्चजनवक्षम् ।

ओतथमेकमेवार्थि द्वादश मे कथय प्रभो ॥

श्रुताः सर्वायतारास्ते कल्पयन्ता श्रीबाकादयः ।

अन्ये चैवावतारास्ते श्रुता मे दीनपावन ॥

पूर्वं तेऽकरं प्रश्नं सत्ये तु युगमीर्थणि ।

लं मे कथितवान् देव तुभ्ये पशात् वदामि वै ॥

अद्य मेऽवसरो भूतश्चातः प्रश्नं करोमि ते ।

कथित्वा परमानन्दं जगद्यस्त जनादेन ॥

लं ब्रह्म परमं साक्षात् लं हि छोकपितामहः ।

अनुरक्ताय भक्ताय कृपया वक्तुमहसि ।

नामा पञ्चाननो देवः कलौ कस्मात् भविष्यति ।

सत् कथ्यतां जगद्वाय थदि स्त्रोऽस्ति मां प्रति ॥

श्रीभगवान् उवाच ।

मुने इष्टेण महद्वाक्यं कथयामि तवानघ ।

यत् श्रुत्वा सप्तधस्ताणि ज्ञापि वन्ध्या प्रस्तुयते ॥

कलौ लोका दुराचारा भविष्यन्ति छताहसः ।
 अन्नबन्धा न सुपुत्रा नार्थस्य चतमङ्गलाः ॥
 मातापिलकनदेशाः क्लीदेवाः कामकिङ्गराः ।
 हिंजातयो छताचाराः चनिया भयमानसाः ॥
 तद्वैश्यास्य शुद्धास्य नानोपद्रवसंयुताः ।
 अभङ्गलानि सर्वाणि भविष्यन्ति कलौ युगे ॥
 एषां चिताय विप्रर्षे पञ्चास्योऽहं भवामि वै ॥ इत्यादि ।

End.

वृतो द्वारैश्च पुनैश्च महाराजा नरध्वजः ।
 उवास निर्भले खर्णे द्व्यापि सुनिपुङ्गव ॥
 रुद्रप्रसादाङ्गाजर्पिरैचिकं सुखमश्चुवन् ।
 स्थितः श्वरपुरे ब्रह्मन् किमन्त् कथयामि से ॥
 यत्र तत् शृणुते सर्वे भक्तिभावसमन्वितः ।
 शुक्रा सुखं मनोरथश्चान्ते याति पराङ्गतिम् ॥
 को वा दयालुरपि कामधनु-
 धन्यो अगत्यामपि शङ्करादहो ।
 यद्वैज्ञातो रविकोटिभासी
 नीतः शकं वामनं नराधिपम् ॥ (?)
 शुल्वा वाक्यं रोमचर्षं नारदो जगदीचरात् ।
 नत्वा रुद्रं महाकानं लक्षणं नत्वा सुखं यत्यौ ॥
 काकबन्धादिका नार्थः पञ्चविश्विमतास्य याः ।
 स्वरणात् पठनात् दोषान् हित्वा यानि परां गतिम् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीबृहद्रुद्गजामलीये श्रीकृष्णनारदसंवादे द्वितीयखण्डे विंशोऽध्यायः ॥*॥
 समाप्त्वा यं जन्माखातः ॥ शक १०४२ ।

विषयः । प्रथमाध्याये दैवमन्तरणादिनिरूपणम् ॥ २ ये पञ्चाननजन्मादिनिरूपणम् । ३ ये पञ्चाननभूप्रवेशादिनिरूपणम् । ४ ये शान्तदान्तोन्यज्ञिनिरूपणम् । ५ मे दिजदण्डादिनिरूपणम् । ६ ष्टे विप्रशोकापनीदनम् ॥ ७ मे पूजाप्रकाशादिनिरूपणम् । ८ मे मालिकोपाल्यानम् । ९ मे मृतपुत्रदानादिनिरूपणम् । १० मे हिंजागमनादिनिरूपणम् । ११ ये थरप्रार्थनादिनिरूपणम् । १२ ये नरध्वजसोदिनिरूपणम् । १३ ये भगवदाक्षिणिरूपणम् । १४ ये कोर्जिश्वजजयादिनिरूपणम् । १५ ये भगवदाक्षिणिरूपणम् । १६ ये लोचनादानादिनिरू-

पणम् । २० ये कामाधारादिहाननिरूपणम् । २१ ये नक्तीपाल्यावम् । २२ ये सङ्काप्रवेशादि-
निरूपणम् । २३ ये १४ ये च हुवर्णप्राप्तिनिरूपणम् । २४ ये नरध्वजक्षतरदक्षवादिनिरूपणम् ।
२५ ये रुद्रपूजास्त्रादिनिरूपणम् । २६ ये नारदोपाल्यानादिः । २७ ये असतीस्त्रीयां
फलादिनिरूपणम् । २८ ये सुसुर्वुकर्त्तव्यकर्मादिनिरूपणम् । २९ ये नरध्वजास्त्रंवासादिनिरू-
पणस्ति ॥

No. 251. ब्रह्मपुच्चमाहात्म्यम्. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$
inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 60 clokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, District Phākā, Post Office
Pilkhānā, Vāddānagara, Pañdita Kailāsacandra Tarkaratna. Appearance,
new. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । अथ ब्रह्मपुच्चमाहात्म्यम् ।

नारद उवाच ।

माहात्म्यस्त्रैव सर्वेषां त्रुतं विज्ञारतो मया ।
गङ्गादिशस्तिर्ता सग्यक् तौर्थराजस्य न शुनम् ॥
तौर्थराजस्य माहात्म्यं कथयस्मि प्रभो ।
खण्डा त्वं सर्वलोकानां कर्त्ता चक्षी पितामह ॥

ब्रह्मोवाच ।

तौर्थराजस्य माहात्म्यं एषुच्चेकमनास्ततः ।
कथयामि न सर्वेषो ब्रह्मपुच्चस्य कीर्तनम् ॥
तौर्थनाथस्य सर्वेषां पापराशिः प्रलीयते ।
दर्शनात् सर्वलोकानां पुनर्जन्म न विद्यते ॥ इत्यादि ।

End.

ततः खाला अथं दद्यात् ।

ॐ किरीटिद्वीलवासस रत्नामविभूषित ।
गृह्णाण्यथं मया इत्तं भवत्वन्विमुक्तये ॥

ततः प्रणमेत् ।

नमस्ते ब्रह्मपुच्चाय नमः इत्यनुस्तुनवे ।
चिजन्मजन्म वत् पापं तत् पापं चर मे विभी ॥

Colophon. इति खालविधिः समाप्तः ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रमदस्य माहात्म्यकथम् । तत्र ज्ञानादिविधिश्च ।

No. 252. ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः . Substance, country-made paper, 18×1 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 510 clokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, District Mayamanasimha Panḍita Harinātha Tarkabhuṣana. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

पापराशिसमुदाये नराणामागतं करपथा हरिवर्यात् ।

सुत्तिहेतुमलयं घनपुष्टं ब्रह्मपुत्रमनिशं प्रणमामि ॥

अथ ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः । इत्यादि ।

End. खण्डितलात् ग्रीषो नालि ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिनिरूपणमुखेन तत्र ज्ञानादिमाहात्म्यनिरूपणम् ।

No. 253. ब्रह्मसंख्यारमझरी . By नाशयणपूर्णी . Substance, country-made paper, 16×2 inches. Folia, 66. Lines, 3 on a page. Extent, 96 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñṭhālpāni via Naihāti, Panḍita Rāmatārāna Thākura. Appearance, old. Prose at verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवय ।
नमामि विज्ञेश्वर्गुरं गिरीशं
वागीश्वराराधितपादपद्मम् ।
यः स्मर्यमाणोऽपि हरत्यचौधं
निजं पदं यच्छ्रुतिं चाविचारम् ॥
स्मरनि श्रमोश्वरणारविन्दं
स्वयम्भु-दक्षोल्लिधरानिसेच्यम् ।
यद्वैष्णवं स्वयमादरेण
मेचारविन्दं हविषज्ज्वार ॥
सुरारिभाथौबटभाष्यसार-
सम्मेषतः शातपथशुत्रोच्च ।
विलोक्य पारस्करग्रह्यमाया-
प्यग्रेषदेशात् परिसंहितामि ॥

तन्यते तर्कचार्षकी श्रीनारायणशर्मणा ।
प्रीतये धर्मभौरूणां ब्रह्मसंखारमञ्जरी ॥
तत्रादावाच्यसंखारस्य प्राथग्रोऽग्निसाध्यत् कुशण्डिकोच्चते । इत्यादि ।

End. तत ऊँ तत्पवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि इति पाठयेत् । ततो धियो
यो नः प्रचोदयात् इति पाठयेत् । तत ऊँ तत्पवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति ब्रह्मचारिणा सहैवाचार्यः पठेत् । तत
ऊँ भूर्भुवः स्वः तत्पवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात्
इति त्रिः पाठयेत् । ब्रह्मचारी तु ऊँ भूर्भुवः स्वः तत्पवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य
धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति प्रकारेण सदैव जपेत् ॥

षिष्यः । कुशण्डिकानिरूपणम् । संखारकम्भादिषु अग्नेनासनिरूपणम् । वामदानादि-
प्रशोगविधिः । विवाहोपनयनादिसंखारकम्भनिच्छयप्रशोगविधादिनिरूपणस्तेति ।

No. 254. भक्तिजयार्थवः. By इघुनन्दनबन्द्योपाध्यायः. Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 320 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Vāḍari, Pañdita Cīvacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verso. Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

प्रणम्यादौ जगन्नाय चर्व्यापिजनाईनम् ।

भक्तिजयार्थं वच्ये बन्द्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

विरक्त उवाच ।

विष्णुं शिवं तथा गौरीं गणेशम् दिवाकरम् ।

योगिन्नादिषु मन्त्रेषु सिद्धमन्त्रादिकेषु च ॥

किं मन्त्राङ्गमते भीचं किञ्चनाराधने यशः ।

यः कामक्रोधलोभैस्तु विषयैः परिपौडितः ॥

बङ्गः स्वकर्मभि येग्ने भृत्यदारैः समन्ततः ।

स केन निस्तरत्याश्च दुसरं भवसागरम् ॥ इत्यादि ।

End.

गङ्गा पापं शरी तापं दैन्यं कल्पतरवैरेत् ।

पापं तापं तथा दैन्यं सद्यः साधुसमागमे ॥

रसाद्वतसिम्बौ ।

भक्तिरसाद्वतसिम्बौ चरतः परिभूतकालजालभियः ।

भक्तिमकरानेतानगणितसुनिनदीकान् नमस्यामः ॥

वाऽब्राकल्पनवभ्यष्ठ हपासिम्बुभ्य एव च ।

पतितानां पावनेभ्यो वैष्णवेभ्यो नमो नमः ॥

Colophon. इति श्रीविरक्तमद्वत्संवारे भक्तिजयार्थवः समाप्तः ॥*॥ समाप्तयार्थ यत्थः ।

विषयः । हृष्णमन्तर्जपयपूजादिफलनिरूपणम् । वैष्णवमाहात्मानिरूपणसुखेन तद्वानादि-फलाधिक्यनिरूपणम् । गौराङ्गजन्मादिनिरूपणस्तेति ।

No. 255. भक्तिप्रकाशः. By श्रीरघुनन्दनः. Substance, country-made paper, $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,900 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pāñdita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ श्रीरामः ।

श्रियं प्रणम्य सहिते शिवदं शिवकीर्तनम् ।

भक्तिप्रकाशं तमुति वैद्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

नानापुराणवचनं शिवविष्णुदुर्मा-

मेद्विरितं बड्डविधं बड्डधा प्रथलात् ।

आङ्गुष्ठ संप्रवसिमं सुजनप्रमोदं

भक्तिप्रकाशसञ्चुना रघुरात्मोर्पि ॥

निबद्धो वैद्यनेत्ययं सम विदुषा देय इह न

द्विजानामारभो यदि तदपि सन्तोषयति मां ।

यतस्तदासेन स्मतिपरिणामावधि कृतः

प्रकृत्या गृह्यानुप्रवृत्तुगनर्षा वेदविदुषां ॥ इत्यादि ।

End.

यद्गुर्तं काशीखण्डे ।

अनासेव महेशानं सर्वदं सर्वदेहिनाम् ।

कोऽपि क्वापि किमयत्वं न लभेत विनिष्ठितम् ॥

पूज्यादिपुराणे ।

अनाश्रित्य महेश्वरीं यक्षितीर्थमेवाम्बुधिम् ।
सोऽवेषो शशशङ्कस्य यथा वा पृथिविनिष्ठः ॥
देवीपुराणे ।
अर्जयनीष्ठ ये भक्ताः अद्या चान्यदेवताः ।
तेऽपि दुर्गामर्जयनि तदूपेण फलप्रदा ॥
कौर्मि शिववाक्यम् ।
ये चान्यदेवताभक्ताः पूज्यनीष्ठ देवताः ।
स्वद्वावनायुतासाधि सुचक्ते तेऽपि भावतः ॥
अतएव सर्वदेवताभजनैव ईश्वरभजनं अन्यवाच्चालनु विषयस्थैव इति ।
शुभमस्तु ।

Colophon. इति भक्तिप्रकाशे विचारनिष्ठयो नामाघमोशोतः । समाप्तोऽयं भक्ति-
प्रकाशः । श्रीकृष्णाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ * ॥

विषयः । शुआणां पुराणादिपठनश्रवणाद्यथिकारनिरूपणम् । आश्रमाचारनिरूपणम् ।
शिवविष्णुदुर्गाकृष्णादिदेवदेवीनामभेदप्रकटनम् । साधननिरूपणम् । भक्तिमाचालकथनम् ।
शिवविष्णुनाममहिमकथनमुखेन पूजादिनिरूपणइति ।

संग्रहालय

No. 256. भक्तिरसार्यावः . By कृष्णदासः . Substance, palm-leaves, 12×2 inches. Folia, 110. Lines, 5 on a page. Extent, 1,719 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākkudā, Viṣṇupura Kādākuli, Pañḍita Raghurāma Tarkaratua. Appearance, old. Verso. Incorrect.

Beginning. ॐ विष्णवे नमः ॥ विष्णुधर्मे ।

मूर्यतां हि नरव्याघ वेदवेदाननिष्ठयः ।
यज्ञेषु यज्ञपुरुषः पुण्डरौकाचर्चनिष्ठः ॥
स विष्णुः परमं ब्रह्म यतो नावर्तते पुनः ।
कर्णपर्वणि । नारदं प्रति रहः ।
देवानामसुराणां च यज्ञगम्बरच्छाम् ।
ईश्वरोऽहं ममेश्वरः साक्षात्तारायणः परः ॥

इतिचाससमुच्चये ।
नारायणाज्ञगत्येवं द्विष्टिकाले प्रजापते ।
परादपि परस्पासौ तस्माद्वात्सि परापरः ॥
एतज्ज्ञानं परं ताम् योगचैव परकथा ।
परस्परविरक्षार्थः किमन्यैः शास्त्रविक्षरः ॥
मोक्षधर्मे ।
तत्त्वं जिज्ञासानानां इतुहि सर्वतोमुखः ।
तत्त्वमेके महायोगं द्विर्नीरायणः परः ॥
श्रीहरिविंश्ये ।
विष्णुरिव परं ब्रह्म विभेदमिह पथते ।
वेदसिद्धान्तमागेषु तद्र जानन्ति भोविताः ॥ इत्यादि ।

End.

सुरासुरो वाप्यथ वानरो वरः
सर्वाद्यना यः पुष्टवलमौश्वरस् ।
भजेत रामं मनुजाङ्गतिं हरिं
य उत्तरानन्दयत् कोशलाभिव ॥
श्रम्भादयोऽपि देवानास्थौरां नारदादयः ।
मनुष्याणां तथा राजन् प्रसिद्धा जनकादयः ॥
प्रक्षादप्रसुखा ब्रेया राजसानां गणे स्त्रिताः ।
श्रावास्त्रेषु यो वायुपुत्री भक्षेषु जाग्रवान् ॥
कुञ्जराणां गर्जेन्नोऽपि पञ्चिणां गरुडादयः ।
स्त्रीणां कुनी तथा विप्रपलः श्रीकृपदात्रजाः ॥
देवङ्गतिः कपिलस्तः सुनीतिः श्वरी वरा ।
सूतो विलोमजातानामन्यजे श्वरादयः ॥
चाण्डालोऽपि दिङ्गोद्धो जातो वैलोमजः पुरा ।
यज्ञोमलोमरो मुनिश्चाण्डालाद्वै भन्द्यति ॥
अपेतं ग्राह्याणाद्वेन दुर्व्यासो वर्णनिष्ठता ॥ * ॥
श्रीमद्भक्तिरसार्थवे विरचिते श्रीकृष्णदावेन वै
नानाशास्त्रविचारदुःखजलधौ मञ्जनि ये वा जनाः ।
तेषामुद्धरणचमे सुकृतेनां सौख्यास्पदे नित्यगतो
× तं भक्त्यधिकारिणा विरचितं श्रीमत्प्रभोराज्ञया ॥ * ॥

Colophon. रुति भक्तिरसार्थै भक्तयधिकारादिनिरूपणं प्रथमं विवेचनम् । समाप्ताय पञ्चः ॥१॥

विषयः । नानापुराणोक्तवचनादिभिर्विष्णुभक्तिप्रशंसादिकथनम् । शालग्रामचक्रादिनिरूपणम् । शालग्रामचक्रपूजादिफलकथनम् । तिलकधारणविधादिकथनम् । एकादश्युपासफलादिकथनम् । विष्णुनाममाचाम्बादिनिरूपणम् । भगवत्प्रभुभिन्नां देशादीनां वैभवादिनिरूपणम् । श्रीपादतीर्थैवैभवादिनिरूपणम् । भक्तयधिकारादिनिरूपणेति ।

No. 257. भगवद्गीतारहस्यप्रकाशः । By जगदीश्वरप्रभाननः । Substance, country-made paper, $14 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Extent, 2,198 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, Kṛṣṇapurā, Pandita Kālikumāra Bhāttācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

संसारपङ्कपर्यङ्के ग्रथानं अगदुदरन् ।

द्वैवकीनन्दनः पाशादपाशात् पूनकाईनः ॥

श्रीमता जगदीशेन चरणाङ्गे सुरद्विषः ।

आधाय हृदये गीतारहस्यार्थः प्रकाशते ॥

इह पुनरज्ञानपरम्पराहृतमर्जुनं प्रबोधयश्चिल्लवासनो विवशविश्वचितैषौ कंसदेही भगवानखिलवप्तुशसधर्मार्थां मोक्षस्य चोपायं गीतारहस्ये व्यक्तीचकार । वासमर्हिष्ठु तदेवाशादशभिरध्यायैः सप्तमिः स्तोकश्ते-राचचचे इति । अत्र धूतराष्ट्रप्रशङ्खानार्थमाह धूतराष्ट्र उवाचेति ।

कः प्रश्नः तमाह धर्मचेच इति । एषामादिपुरुषः कुणामा वृपः तस्य

चेचे । ननु कृष्णं विना कथं चेचभित्यत आह धर्मचेच इति । धर्मरूप-

कृष्णचेच इत्यर्थः । कुरुणां धर्मोत्पत्तो चेचं सम्पादितमिति भावः ।

भासका भद्रीयाः । युयुत्सुदः युद्देश्वावनः । समवेता मिलिताः । अकुर्वत

कृतवनः । इ च चक्र्य ॥१॥ प्रश्नोभरमाह दद्वा लिति । अनौकं सैन्यम् ।

बूढं चक्रयुच्चिविधानादिना दुर्गीकृतम् । आचार्यं द्वीणं अत्रवौत उक्तवान् ।

उपसंगम्य सप्तौ पं गत्वा । राजा दुर्योधनः ॥२॥ किमुक्तमित्याह । नवभिः

पदैः । चमूं देवां भद्रभौं विसृतां बूढां चक्रयुच्चिविधानादिना दुर्गीकृतां ।

द्रुपदपुत्रेण धृष्टयुक्तेन । तत्र शिष्येण अर्जुनेन सहार्थे करणे वा वृत्तीया ।

भीमादित्यादत्यर्थमाह धीमदेति प्रसंशार्थे मतुप ॥३॥ इत्यादि ।

End.

Colophon.

श्रीमता जगद्गौतम चिरितः श्रीतये सताभ् ।
 रहस्यार्थप्रकाशोऽयं गौताराम्ब समाप्तः ॥
 इति श्रीगौतारामरहस्यप्रकाशे श्रीजगद्गौतमप्रचाननभट्टाचार्यलेष्टादशोऽध्यायः ॥

विषयः । श्रीमन्तभगवद्गीताया व्याख्यानम् ॥

卷之三

No. 258. भागवतदश्मस्तकतिपयस्त्रोकविचारः. By चतुर्भुजभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, $17 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 7 on a page. Extent, 1,354 clokas. Character, Bengali. Date, SK. 1757. Place of deposit, District Bākudā, Viṣṇupura, Pandita Raghuरामा Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्री श्री रामः ।

ईश्वरं परमं कृष्णं सविदानम्द्विप्रहम् ।
 अनादिमादिगोविष्टं सर्वकारणकारणम् ॥
 सौतानाथं धनश्चामं भक्तभीष्टप्रदं चरितम् ।
 वस्ते द्विसिंहरूपं तं सेव्यावतरिं प्रभुम् ॥
 कृष्णद्वैपायनप्रीता यासे सालतसंहिता ।
 कियदिच्छारं तस्यात्मा प्रवक्त्राव चतुर्भूजः ॥

मूकं करोति वाचालं पद्मे लङ्घयते गिरिम् ।

थत्कृपा तमचं वन्दे परमानन्दसाधवम् ॥

वाचालं बङ्गभाषिणं करोतीत्यर्थः । आलाटौ कुसिते बङ्गभाषिणि इति
स्मृते बङ्गशब्दस्यापाठबात् प्राप्तः प्राप्तावो व्यभिचारत्वात् भूतः । वस्तुत
त्रैचित्यात् बङ्गभाषिणि आलः अतएव वाचालो बलवान् दिनेदिनपते-
रित्यादि हस्यते । इत्यादि ।

End.

तत्तीयस्तम्भे छमेदोपासनायां पुनरत्पत्तिरिति सिद्धान्तः । भगवान् स्वयमि-
त्युतं तर्हि कल्पवत्तीर्णविति सम्बोधनं नरनारायणाद्यैतीश्वरवाक्यम्
कथं सहतम् । स्वयं लक्ष्मायातिश्यस्त्वधीशः कृष्णमित्युतं तत्प्रियसाम्यातिश्ये
कृष्णे कथमस्य रमे तमन्तिमे इत्यादेशः सम्भवेत् । उ । अहं युवयोरज्जुन-
स्याद्वक्तारशमनार्थं सायाविना कृष्णेणतत् सर्वे दर्शितं रूपान्तरेणोक्तस्येति ॥०

Colophon.

इति श्रीभवानीचरणविद्यालङ्घारमङ्गाचार्याग्नज-श्रीचतुर्भुजभद्राचार्यवत्
दण्डस्त्रक्षकतिपयङ्गोकविचारः समाप्तः ॥० ॥ श्रीरामो जयति ॥
शकाब्दः १७५३ ।

विषयः । भागवतदण्डस्त्रक्षकतिपयङ्गोकानां व्याख्यानं तात्पर्यनिर्णयश्च ॥

No. 259. भागवतचाल्लालेपः . By गोपालचक्रवर्ती . Substance, coun-
try-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 99. Lines, 7 on a page. Ex-
tent, 3,032 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Viśnupura, Mādhavagañja, District Vīkuḍā, Vaikunṭhanātha Bhaṭṭācāryya.
Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ बालगोपालाय नमः ।

सचिदानन्दहृपाश कृष्णायाक्षिटकारिणे ।

नमो वेदान्वेदाय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

यं ब्रह्म वेदान्वेदिदो वदन्ति

परं प्रधानं पुरवं तथान्ये ।

विश्वोद्गतेः कारणमीश्वरं वा

तस्मै नमो विद्विनायकाय ॥

एतत् पदं द्वौकाङ्कतायाद्यात्मात् गायत्रा च समारप्त इत्यादि पुराण-

वचनविरद्वत्वाच श्रीभगवतस्य न । किन्तु गौडीशपुस्तकस्मादौ सर्वं विश्वे

इति वाख्यायते । तस्मै विष्वविनायकाय नम इत्युत्तानमेव । किञ्च विहन्ति
स्वरूपानदैश्वर्यादिमिति विष्वः संसारः तं विनयति खण्डयतीति विष्वविना-
यकः श्रीहरिस्मै इति वासुदोर्ध्वः तसेव नामावादिसतेन समुचिनोति
यमिति वेदानविदो यं ब्रह्मेति वदनि ब्रह्मैव सदित्यादि शुतेः । इत्यादि ।

End.

यदुत्तं नारदं प्रति ब्रह्मणा द्वितीये ।

यथा हरौ भगवति वृणां भक्तिर्भविष्यति ।

सर्वादान्यखिलाधार इति सङ्कल्पवर्णनेति ॥

प्रथमस्त्रं च धर्मः प्रोक्षितकैतव इत्यस्य शास्त्राने प्रश्नदेव भीक्षाभिसम्बिर्धपि
निरसा इति स्वामिपादैरत्तां तथापि वदत्र कैवल्य एकप्रयोजन-
मित्युच्यते तविरन्तरं भगवति निष्कामतया भक्तिं कुर्वतां अनिच्छतामपि
मुक्तिरनाथार्थेन भवति । यदुक्तं वृत्तीयस्त्रं ऐवह्निं प्रति कपिलेन ।

हृताकानो हृतप्रार्णास भक्तिरनिच्छितो मे गतिसन्चयं प्रयुज्ञे ।

इति मुक्तेः पर्यवसानलादेवसुत्तं भक्तिरसिकानां पुनस्तदेष्ये प्रश्नाभाव एव
तथापि भक्तेर्माहात्ममिति विच्चित्रमिति सर्वोत्थातया भक्तिरेवाच प्राचु-
र्येण वर्णते इति । अतसृनैये तदेवोक्तम् ।

अनिमित्ता भागवतौ भक्तिः सिर्जेणरौयसी ।

जरथत्याशु या कोषं निर्मीर्णमनलो यथा ॥ इति ॥०॥

जयति श्रीपरमानन्दो गोविन्दो भक्तवत्सः ।

यत्प्रेवैत्पुष्पमाचेण स्फुरन्ति सकला गुणाः ॥

Colophon. इति श्रीगृहघटवन्द्य श्रीगोपालचक्रवर्त्तिविरचितो दादणस्त्वयास्त्वालेशः
समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीमद्भागवतस्य संस्कृप्ते वाख्यानम् ।

No. 260. भारतसावित्री. By व्यासदेवः. Substance, country-made paper,
18×2 inches. Folia, 6. Lines, 3 on a page. Extent, 72 çlokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasiñha,
Usthi, Pañqita Navakiçora Tarkacāryya. Appearance, old. Verse,
Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ भारतसावित्री । उत्तराश्च उचाच ।

ब्रूचि सञ्चय यहनं युक्ते तेषां भद्राद्माम् ।

कुरुणां पाण्डवानाम् सम्पदम् महाहवे ॥ इत्यादि ।

End. प्राणिनां पापशुद्धयैं प्रणम्य च विभूतये ।
गदितं आसदेवेन प्राणिनां पापशुद्धये ॥

Colophon. इति आसदेवेन भाषिता भारतसाहित्री समाप्ता ॥
विषयः । संक्षेपेण कुरुपाण्डवयुद्धवर्णनात्मकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 261. भारतिटीका (सुजनतोषकरी). By शामचन्द्रः. Substance, country-made paper, $22 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 424 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

आनन्द्य सौम्यपदपद्ममन्दभक्तया ।
श्रीमद्गुरोनिर्णिततौर्थविचारबुद्धेः ।
श्रीरामचन्द्र इति नाम दधदुहिङ्गाहं
टीकाभिमां सुजनतोषकरीं करोमि ॥
सन्तः सनोपवलो ननु वचसि परे शास्त्रसिद्धे प्रसिद्धे
यत्कादस्मात् कृतायामिद्द भवतु भवतुष्टिपीयूष्टिष्टिः ।
बूद्धाहङ्कारमूढाः सरसविरसा कारणात्माय ज्ञाता
आनन्दो मे विना वः कथमिच्च विषये सम्भविष्यति भव्याः ॥
इथं शिष्यसमूहस्य इत्याय विद्विता सया ।

× × × × × × × × × × × ॥

त्रियः । कुरुतो जनपदाः ॥ इत्यादि ।

दिनादौ दिनारम्भे इत्यनेन लक्ष्मायिरकालावस्थानं स्फुचितम् । दिनकृतं
सूर्यमिव लौ लक्ष्मीः सम्यत् शोभा च भूयः पुनरपि समर्थेतु । आश्रिष्ठ
खोट् । अत्र प्रतिसर्गान्ते लक्ष्मीश्वरोऽभ्युदयस्फुचकः कविना प्रयुक्तः । स च
न द्वौषधय । यदाहृ दण्डो । कविभाषणु कृतं यत्तु इत्यादि ॥०॥ किरातशा-
र्जुनस्य किरातार्जुनौ अभ्यर्दित्सत्त्वात् किरातस्य पुर्वनिपातः तस्मिधकृत्य कृतं
काव्यं किरातार्जुनीयम् । तदधिकृत्य कृतो गङ्ग इतीयः । काव्यमिति कष्ट
वर्णने कवयते नेनेति बाङ्गल्लात् करणे एत् । यदा कवेः कर्म काव्यं ब्रह्मादि-
लात् द्य॑ । महत्व तत् काव्यमिति महाकाव्यम् । तत्र प्रथमः सर्गः आद्यो-
ऽध्यायः विशान्तिस्यानमिति ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीशिखसिंहाल्मजगदसिंहकृतायां किरातार्जुनौयटीकायां प्रथमः सर्वे ।
चतुःपरं खण्डसम् ॥

विषयः । भारविहानस्य किरातार्जुनौयकायस्य व्याख्यानम् । अब च प्रथमसर्गसामान्यं वर्जने ।

No. 262. भास्तौर्विः . By कुवेरः . Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 217 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Kātiḥāli, Pañdita Parāṇacandra Tarkālajkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्वे नमो गणेशाय ।

प्रणम्य भानुं यहाथमायं
श्रीकञ्चित्प्रियलीय-कुवेरशर्मा ।
निर्माति भास्त्यभिधानशास्त्रे
व्याख्यां मुखोधामवृधीपकर्त्तम् ॥
उक्तस्य च विभवादात् त्यक्ता तत् कर्मसम्भवम् ।
न्यायागतं सर्वं न्यायं क्रियते उत्तिरक्तमा ॥ इत्यादि ।

End. ऋषिभ्यादौ ऋज्ञते विस्तुतादौ योगगणे चेकान्तरेण सच्चयोगावाह-
गच्छतः । (?) तदा परदिनगणायामकोनचन्द्रात्युच्यस्यस्तमेवं रवीन्दो-
र्घुक्तितस्य योगाः । इति कर्मात्मये कृते यः श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । सतामन्दकृतभास्तौर्विमकश्चोत्तिष्ठपन्यस्य व्याख्यानम् ।

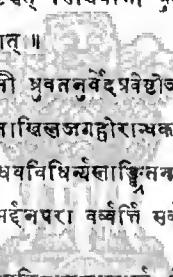
No. 263. मिद्दतच्चम् . By श्रीकण्ठठौर्यः . Substance, country-made paper, $18 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 2,029 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्वे नमो गणेशाय ।

स्वेष्ठाहृष्टिविधायिनौ परचितां स्वानन्दरूपां भ्रुवां
वन्दे तां परदेवतां प्रतिजनुःसंमेवितां सर्वदा ।

यज्ञानोद्भवजन्मकर्मनिधनं यत्प्रोतमेतत् जगत्
 या सर्वान्निरवस्थिता न विदिता सच्चास्त्वलक्ष्या परम् ॥
 वन्दे वैदानमुख्युतक्षितिमिचित श्रीगुरुन् शानकूपान्
 नास्त्वार्थेनापि सत्याब्रयत इच्छा सदा श्रीमहादेवतीर्थान् । (?)
 गृह्णाक्याद्वास्त्वत्यूनधिगतमननान् सुकृतिभूते प्रभूषान्
 नानाविद्यादिदानाधिकतरगुरुतान् नष्टदुर्घटकामान् ॥
 पूर्वाचार्यमतं वीक्ष्य तथैव गौरवं सतम् ।
 भिज्ञुतत्त्वं मदुद्याद्यं वक्ति श्रीकण्ठभिज्ञकः ॥ इत्यादि ।

End.

यतिपुचक्षस्य पितुर्मरणे सन्निकृष्टेत् वपनपूर्वकं खाला पूर्ववत् सर्वं
 कुर्यात् असन्निकृष्टेत् विदिवार्थं श्रुत्वा वपनानन्दादिपूर्वकं शुक्लादश्चाँ
 नारायणबलिं दद्यात् ॥

 ब्रह्माद्वैक्यविधायिनो श्रुतनुर्वेदपवेष्टोज्जला
 प्रांग्मुखांप्रप्रकाशितादिस्तजगद्वोराभ्यकारापि था ।
 मायासुग्रहमद्देशमाधवविधिर्वस्ताद्विंशत्यका
 श्रीविद्याखिलसोहमद्दनपरा वर्जिते सर्वोपरि ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिवाजकाचार्य-श्रीमहादेवतीर्थचरणारविन्दमकरन्द-
 पानानन्दानःकरण-श्रीकण्ठतीर्थकां भिज्ञुतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

सम्पादक नाम

विषयः । सद्वासस्याधिकारिलानिधिकारिलादिनिरूपणम् । सद्वासाधिकारिणः पूर्वाच-
 क्षत्यादिनिरूपणम् । साम्प्रिकनिरप्रिकमेदेन सद्वासविधिः । सद्वासिनां कर्मयाकर्त्तव्यत्याच्यात्या-
 च्यादिनिरूपणम् ।

No. 264. मत्स्यपुराणम्. Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 440. Lines, 10 on a page. Extent, 14,300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amaranātha Guha. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रचण्डताप्तवाढोप्रचिन्मोत्तचिप्रदिग्गजाः ।

भवन्तु विज्ञभक्षाय भवस्य भवतां सुजाः ॥

पातालादुत्पतिष्ठोर्मकरवसतयो यस्य पुच्छाभिधाना-
दुर्लभं ब्रह्माण्डब्रह्मिकरविद्वितयत्येनापतन्ति ।
विष्णोर्महावतारे एकलवस्तुमतीमण्डलं अश्रुवान-
स्तस्यास्योदौरितानां धनिरपहरतादपियं वः श्रुतीनाम् ॥
नारथणं नमस्तात्य नरचैव नरोऽप्तम् ।
देवौं सरखतीचैव ततो जयसुदीरथेत् ॥
अजोऽपि यः कियायोगान्नाराथण इति सृतः ।
विगुणाथ विवेदाथ भमस्तुते स्यस्मुवे ॥
स्तुतमेकाप्रमाणीनं नेमिषारण्यवासिनः ।
मुनयो दीर्घसत्त्वाने पप्रच्छुदीर्घसंचिताम् ॥ इत्यादि ।

End.

कल्पानुकीर्तननान्नदुयत्यानुक्रमणन्तथा ।
एतत् पवित्रं मात्योश्चेतत् कौर्मिविवर्जनम् ।
एतदि सर्वमाङ्गल्यमेतत् पापहरं शुभम् ॥
अस्मात् पुराणादपि पादमेकं
पठेत् यः + + + + ।
नारथणस्यास्यदमेति नून् ।
मनन्नवाभ्यवस्तुखानि सुतो ॥ * ॥

Colophon.

इति मत्स्यपुराणं सप्तमम् ॥ नयने

विषयः । प्रथमाध्याये मत्स्यरूपस्य कारणादिनिरूपणम् । २ ये ब्रह्माण्डदलननिरूपणम् ।
३ ये चतुर्सुखोभ्यनिरूपणम् । ४ ये दच्चादुत्पत्तिनिरूपणम् । ५ मे देवादिद्विषिनिरूपणम् ।
६ ये कश्यपान्वयनिरूपणम् । ७ मे मदनद्वादशीनिरूपणम् । ८ मे सर्वाधिपत्यादिनिरूपणम् ।
९ मे मन्महारादिनिरूपणम् । १० मे वैष्णविभवादिनिरूपणम् । ११ ये बुधसङ्गमादिनिरूपणम् ।
१२ ये द्वृश्यवंशानुकीर्तनम् । १३ ये गौरीनामाष्टतकम् । १४ । १५ श्योः पितॄवंशानुकीर्तनम् ।
१६ ये श्रावकालनिरूपणम् । १७ ये साधारणाभ्युदयनिरूपणम् । १८ ये सपिष्ठौकरणकालादि-
निरूपणम् । १९ ये आदानुगमकालनिरूपणम् । २० ये श्रावसाहाय्यम् । २१ ये पिटमाहा-
ताम् । २२ ये श्रावकालः । २३ ये सीमोपचारः । २४ ये सीमवंशानुकीर्तनम् । २५-२६ ये शु-
यथातेष्यपाण्यानम् । २७ । २८ श्योः यदुवंशनिरूपणम् । २९ ये अम्बरश्यापः । २३ ये सीम-
वंशपुरुषवंशकीर्तनम् । २४ ये अग्निवंशकीर्तनम् । २५ ये योगमाहात्मम् । २६ ये पुराणानुक्रमः ।
२७ ये नक्षत्रपुरुषव्रतम् । २८ ये आदित्यश्यनव्रतम् । २९ ये रोहिणीचन्द्रव्रतं, तड़ागविष्य

५२ शे वचोत्पवः । ५३ शे सौभाग्यशयनवतम् । ५४ शे आगस्त्योत्पत्तिपूजादिनिरूपणम् । ५५ शे
 अनन्तवत्तटतीयावतादिनिरूपणम् । ५६ शे रसकल्पायौवतम् । ५७ शे आर्द्धनन्दकरीदत्तीया-
 निरूपणम् । ५८ शे चन्द्रादित्योपरागकल्पः । ५९ तसे सप्तसौषानम् । ६० तसे भविष्यभौमद्वादशी ।
 ६१ तसे अनङ्गवतम् । ६२ तसे अग्न्यशयनवतम् । ६३ तसे अङ्गरवतम् । ६४ तसे कल्पायसप्तमी-
 वतम् । ६५ तसे शर्करासप्तमीवतम् । ६६ तसे कमलसप्तमीवतम् । ६७ तसे गव्यारसप्तमीवतम् ।
 ६८ तसे गूभसप्तमीवतम् । ६९ तसे विशेषकदादशीवतम् । ७० तसे पर्वतप्रदानादिनिरूपणम् ।
 ७१ तसे वैश्यायनीयशान्तिविधानम् । ७२ तसे ग्रहस्तरपाल्यानम् । ७३ तसे ग्रिवच्छतुर्दशीवतम् ।
 ७४ तसे सर्वफलमाहात्माम् । ७५ तसे संकान्त्यायापनविधिः । ७६ तसे विभूतिद्वादशीवतम् ।
 ७७ । ७८ तसयोः पठोवतमाहात्माम् । ७९—८० तसेषु प्रशागमाहात्माम् । ८१ तसे सुवनकोष-
 निरूपणम् । ८२ तसे ऐरावतीवर्णनम् । ८३ तसे हिमवद्वर्णनम् । ८०—८२ तसेषु आश्र-
 वर्णनम् । ८३ तसे कम्बुद्वीपवर्णनम् । ८४—८६ तसेषु सप्तदीपवर्णनम् । ८७ तसे श्रुवप्रशंसा ।
 ८८ तसे देवग्रहवर्णनम् । ८९ । १०० तसयोः विपुरोपाल्यानम् । १०१ तसे दुःखप्रदर्शनम् ।
 १०२ तसे देवधर्मरासः । १०३ तसे रथप्रयाणिनिरूपणम् । १०४ तसे विपुरदाहः । १०५—११० तसेषु
 अपहारादिनिरूपणम् । १११ तसे शाहपरिकीर्तनम् । ११२ तसे मन्त्रनारकीर्तनम् । ११३—११५ तसेषु
 देवाच्छुरसंघामादिनिरूपणम् । ११६ तसे तारकजयालक्ष्मादिनिरूपणम् । ११७ तसे कुमारसंघवः ।
 ११८—१२० तसेषु देवासापोवनगमनादिनिरूपणम् । १२१ तसे देवाच्छुरसंघामः । १२२ तसे तारक-
 बधः । १२३—१२५ तसेषु नरसिंहप्रादुर्भावः । १२६—१२९ तसेषु पद्मोङ्गवः । १३१—१३८ तसेषु
 तारकामययुद्धादिनिरूपणम् । १३९ तसे अन्वकवद्वादिनिरूपणम् । १४० तसे वाराणसी-
 माहात्मादिनिरूपणम् । १४१—१४४ तसेषु अविसुक्तेश्वरमाहात्मादिनिरूपणम् । १४५—१४८ तसेषु
 अमरेश्वरमाहात्माम् । १४९ तसे नर्मदामाहात्मादिनिरूपणम् । १५० तसे गूढतीर्थवर्णनम् ।
 १५१। १५२ तसयोः नर्मदामाहात्मादिनिरूपणम् । १५३। १५४ तसयोः प्रवरानुकीर्तनम् । १५५ तसे
 अचिवंशकीर्तनम् । १५६ तसे वंशानुकीर्तनादिः । १५७ तसे परागरवंशकथनम् । १५८ तसे
 अगस्त्यवंशकथनम् । १५९ तसे वर्षवंशानुकीर्तनम् । १६० तसे पिटगाथानुकीर्तनम् । १६१ तसे
 उभयसुखीदानम् । १६२ तसे कण्ठाजिनप्रदानम् । १६३ तसे दृष्टलक्षणम् । १६४—१६७ तसेषु
 साविक्युपाल्यानम् । १६८ तसे सहायसम्पत्तिनिरूपणम् । १६९—१७१ तसेषु राजभर्मादि-
 निरूपणम् । १७२—१८० तसेषु अङ्गूष्ठग्रन्थिः । १८१। १८२ तसयोः वचोत्पातादिनिरूपणम् ।
 १८३ तसे स्त्रीप्रसवादिनिरूपणम् । १८४। १८५ तसयोः स्त्रगपत्तेविहानादिनिरूपणम् । १८६ तसे
 थाचानिमित्तादिनिरूपणम् । १८७ तसे खन्नाध्यायः । १८८ तसे मङ्गल्याध्यायः । १८९—१९१ तसेषु
 वामप्रादुर्भावः । १९२। १९३ तसयोः वराहप्रादुर्भावः । १९४। १९५ तसयोः अस्तमन्यनम् ।
 १९६ तसे वास्त्रभूतोङ्गवः । १९७ तसे एकाशीनिपदनिर्णयः । १९८ तसे वास्तुवेषनिर्णयः । १९९ तसे
 गृहनिवेशः । २०० तसे गृहप्रवेशः । २०१ तसे देयतानुकीर्तनम् । २०२। २०३ तसयोः वृत्तेश्वर-

कीर्तनम् । १०४—१०६ तमेषु प्रतिमालचणम् । १०७—१११ तमेषु अधिवासादिनिरूपणम् ।
११२ तमे भाविराजनिरूपणम् । ११३ । ११४ तमयोः तुलापुरवदानादिनिरूपणम् । ११५ तमे
कथादिनिरूपणहेति ।

No. 265. मथुरामाहात्म्यम्. By रूपगोखामी. Substance, country-made paper, 8 x 5 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 597 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vākudā, Pandita Rūmānuja Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. मथुरामाहात्म्यम् ।

चरिरपि भजमानेभः पाथो सुक्तिं ददाति न तु भक्तिं ।
विचिततदुप्रतसत्रां साथे धन्या नमसि लाभ् ॥
धन्यानां चृदयावद्यपदं संगमच्छते सुदा ।
माहात्म्यं मथुरापूर्याः सर्वतीर्थशिरोमणेः ॥
तत्रास्या पापद्वारिलं आदिवाराहे ।
विश्वतीर्थजनानानु साथुरं मम मण्डलम् ।
यत्र तत्र नरः खातो मुच्यते घोरकिल्पिचैः ॥
सर्वधर्मविच्छीनानां पुरुषाणां दुराक्लिनाम् ।
नरकात्तिहरा देवौ मथुरा पापद्वातिनौ ॥ इत्यादि ।

End.

मथुरामहात्मीर्थनि ।
विश्रान्तिरसिकुण्डस्त्रैकुपदो भ्रुव एव च ।
क्षम्यगङ्गां चक्रतीर्थं सरस्त्याच्च सङ्गमम् ॥
चतुरसुद्रिकः क्षणो गोकर्णाद्यः शिवसत्था ।
गोवर्द्धनं नन्दटट्टं रामक्रीडमकं तथा ॥
वभानि द्वादश तथा सदा तीर्थनि साथुरे ।
अथ माथुरभूखण्डे पूजितो हि देववरः ॥
नारायणान्यपर्यायः केशवो मथुरस्थितः ।
स्वयम्ः पद्मनाभस्त्रैदीर्थविष्णुर्गतश्रमः ॥
गोविन्दे इरिवाराह इति माथुरदेवता ।
मथुराक्षानमाहात्म्यं श्रवणाथां महामुत्तम् ॥

× × गोपालतापन्नामन्यदप्ति कौर्तितम् ।
तीर्थान्युक्तानि भूरीणि पुराणेष्वच मायुरे ॥
व्यातान्येवाधुना ते च लिखितानीह कानिचित् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीमद्भूपगोस्वामिविरचितं श्रीमन्युरामाण्डाम्बं समाप्तम् ।

विषयः । मधुराया माज्जाम्बनिरूपणम् । तत्र कर्मव्यक्तमादिनिरूपणम् ।

No. 266. मधुमतौ . By दृसिंहकविराजः . Substance, country-made paper, 16 × 2 inches. Folia, 169. Lines, 7 on a page. Extent, 5,586 श्लोकas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Bābu Bhagavāncandra Dāsa Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

ईशमनीशं कारणमकारणं यज्ञमन्यज्ञम् ।
आदिमनादि शाश्वतमशाश्वतं गोपमच्छुतं वन्दे ॥
आराधिता द्विजवरैः फलदा भवेद्युथा
संपूजितानिरसदा च सदालिभिर्याँ ।
निःशेषदुःखमनाय शिवा सुवर्णी
सा सर्वदा सुभूतौ विवेदपास्या ॥
यदपि सुमनोद्दृष्टे नन्दति वन्द्ये सदालिरामोदैः ।
तदपि कदाचित् सुमते सम्बन्धं कुर्वन्ते न किं भजते ॥
हिताचितं सुखं दुखमायुसस्य चिनाहितम् ।
मानस्य तत्र यत्रीक्तमायुर्वदः स उच्यते ॥
ब्रह्मा सूत्कायुषो वेदं प्रजापतिमनिग्रहत् ।
मोऽश्रिनौ तौ सहस्राच्च सोऽचिपुत्रादिकान् सुनीन् ॥
चेतुलिङ्गोपधज्ञानं सुखातुरपरायणम् ।
विस्तृतं शाश्वतं पुण्यं बुद्धे धं पितामहः ॥
धर्मार्थकाममोक्षाणामारोग्यं भूलभूतमम् ।
रोगस्तस्यापहर्तारः श्रेयसो जौविनस्य च ।
रोगसादौ परीक्षेत ततोऽनन्तरमौषधम् ।
ततः कर्म भिषक् पश्चाज्ज्ञानपूर्वं समाचरेत् ॥

नवज्ञरे दिवास्प्रस्तानाभ्यङ्गमैयुनम् ।
 क्रोधप्रवातव्याधामकषायांस्य विवर्जयेत् ॥
 अरे लङ्घनभेदादावुपदिष्टते ज्वरात् ।
 च्छानिलभयक्रोधकामशोकमोङ्गवात् ॥
 प्राणाविरोधिना चैनं लङ्घनेनोपपादयेत् ।
 वज्ञाधिष्ठानमारोग्यं यदर्थोऽयं क्रियाक्रमः ॥ इत्यादि ।

End.

अल्पाल्पगच्छूर्णं दद्याच्च पङ्गुणं भ्रयः ।
 किनु ज्वालायां तौद्रायां च्छलति गम्भके वक्त्रः ॥
 तेन रससंचयः स्यात् तद्दु च्छिप्रं रसात्रयं भाष्मम् ।
 दंशनेन गट्चौला निकटस्यगीमये न्यसेन्द्राचौ ॥
 एवं रसं नियुज्ञात् प्रतिश्च यङ्गुणरसचिन्द्रस्य ॥

Colophon.

इति मधुमत्यां रसकूर्चाधिकारः । अत्रैव पतितमास्ते । इति मधुमत्तौ समाप्ता ।

विषयः । अत्र प्रथमं ज्वरादिरोगाणां चिकित्याविधिः । ततो विविधभैषज्ययोगादिविधानम् । तत्र ज्वरादिरोगारे नवज्ञरविषया । अमज्जरे पङ्गङ्गादिविधिः । कफ्सूरौभूषणरसविधानम् । बृहत्कस्तूरीभैरवरसविधानम् । अथ वातज्वरपित्तज्वरादिषु सुष्टियोगकथनम् । घनचन्दनादिविधानम् । नवाङ्गविधानम् । गुडुआदिविधानम् । पञ्चकोलविधानम् । आरघ्वविधानम् । खल्पकसूरीभैरवविधानम् । अथ सन्निधातचिकित्सा । तत्र अष्टाङ्गावलोकविधानम् । दशमुखविधानम् । चतुर्दशाङ्गविधानम् । अष्टादशाङ्गविधानम् । सुष्टियोगकथनम् । अथ जीर्णज्वरे भार्यादिविधानम् । द्राक्षाश्वयादशाङ्गविधानम् । सुखकादिविधानम् । पथ्यापथ्यकथनम् । अथ विधमज्वराधिकारे, मधुकादिविधानम् । गुडपिण्डीविधानम् । शुष्पुगादिविधानम् । सुष्टियोगकथनम् । भार्यादिविधानम् । दास्यादिकथनम् । अथ ततौयकचतुर्थकाधिकारे सुष्टियोगकथनम् । बृहदगुडपिण्डीविधानम् । महागुडपिण्डीविधानम् । विकवयादिचूर्णविधानम् । सुदर्शनविधानम् । सुदर्शनभैरवचूर्णकथनम् । अरभैरवचूर्णकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सुष्टियोगकथनम् । चौरथ्यपलघ्नविधानम् । अथ रसप्रयोगः । तत्र नवज्ञराधिकारे धूमकेतुरसविधानम् । ग्रीतभङ्गीरसविधानम् । प्रचण्डरसविधानम् । उदकभङ्गीरसविधानम् । अरसुरारिरसविधानम् । रसचूडामणिविधानम् । स्नेहाकालानलविधानम् । अथ सन्निपाते रसचिकित्सा । तत्र खल्पसूचिकाभरणविधानम् । सन्निपातभैरवविधानम् । कम्पज्वरजीर्णज्वरयोः सर्वेश्वरलौहविधानम् । ज्वरानकरसकथनम् । गृहसङ्घीवनरसविधानम् । मौभाग्यवठिकाविधानम् । सन्निपातकालानलविधानम् । रुचिकाभरणविधानम् । चिनामणि-

रसविधानम् । वेताल्लरसविधानम् । महाज्वराङ्गुशविधानम् । सच्चिद्भैरवविधानम् । ज्वर-
 श्वनिरसविधानम् । अथ ज्वराधिकारे, अग्निकुमारविधानम् । रत्नगिरिरसविधानम् । पञ्चानन-
 रसविधानम् । सञ्जीवनाभ्रविधानम् । सर्वज्वरहरल्लौहविधानम् । चातुर्थकारिरसविधानम् ।
 विषमज्वरहरल्लौहविधानम् । बृहत्सुदर्शनचूर्णविधानम् । वसन्तमालनीरसविधानम् । अथ
 ज्वराधिकारे तैलयवस्था । तच षट्कद्वारतैलविधानम् । अङ्गारकतैलविधानम् । बृहक्षात्रादि-
 तैलविधानम् । प्रसङ्गात् लोकनाथरसकथनम् । रसराजरसकथनम् । खल्पपिण्ड्याद्यतैल-
 कथनम् । बृहत्पिण्ड्याद्यतैलकथनम् । रविसुन्दररसकथनम् । महाषट्कटैलकथनम् । जय-
 महाल्लरसकथनम् । बृहद्वात्रादितैलविधानम् । प्रतापलङ्घेश्वरविधानम् । वाङ्मालाल्लरसविधानम् ।
 गुर्वीद्यतैलविधानम् । ताराविलासरसविधानम् । नक्षत्रादिवलिविधानम् । शन्मुखसविधानम् ।
 शम्भुनाथरसविधानम् । गुड्वटिकाविधानम् । कालीयसूचिकाभरणविधानम् । अर्घोरुद्दिंह-
 रसविधानम् । छरपर्वतीरसविधानम् । कालुवारणरसविधानम् । प्रसङ्गात् नासचिकित्सा-
 कथनम् । अथ ज्वरातिसारचिकित्सा । तत्र धान्यशुष्टीविधानम् । विल्पपद्मकविधानम् ।
 अथ रक्तातिसारचिकित्सा । तत्र श्वीविरादिविधानम् । पद्मस्यादिविधानम् । उशीरादि-
 विधानम् । धातक्यादिविधानम् । किरातादिविधानम् । कुटज्ञेश्वरविधानम् । कनकसुन्दर-
 रसविधानम् । करणासागररसविधानम् । लोकनाथरसविधानम् । सिङ्गप्राणेश्वरमोदक-
 विधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । अथ अतीमारचिकित्सा । तत्र रेचनपाचनादि-
 विधानम् । धान्यशुष्टादिविधानम् । कस्तुटादिविधानम् । अथ रक्तातीमारे सुष्टियोगकथनम् ।
 वस्तुकादिविधानम् । कुटज्ञादिविधानम् । अथ गुदवंशरोगे सुष्टियोगकथनम् । कुटज्ञपुटपाक-
 विधानम् । बृहत्कुटज्ञावलेहविधानम् । कुटज्ञपुटकविधानम् । खल्पगङ्गाधरचूर्णविधानम् ।
 बृहद्गङ्गाधरचूर्णविधानम् । आनन्दरसविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । कनकचूर्ण-
 विधानम् । अस्तर्तार्णवरसविधानम् । स्वतंसञ्जीवनरसविधानम् । अथ ग्रहणीचिकित्सा । तत्र
 सुष्टियोगकथनम् । भूनिमाद्यचूर्णविधानम् । पिपल्ल्याद्यचूर्णविधानम् । पाठाद्यचूर्णविधानम् ।
 मस्त्ररघृतविधानम् । शुष्टौष्ट्रतविधानम् । कल्याणगुडविधानम् । कामचारमण्डुरविधानम् ।
 कस्तुटलेहविधानम् । कल्याणगुडकुमाण्डविधानम् । मदनमोदकविधानम् । तत्र च रसप्रयोगः ।
 ग्रहणीयक्रकवाटविधानम् । ज्ञातिफलाद्यवटिकाविधानम् । पानीयभक्तवटिकाविधानम् ।
 लवङ्गाद्यचूर्णकथनम् । नायिकाचूर्णविधानम् । ग्रहणीश्वराद्यलचूर्णविधानम् । नाराशणचूर्ण-
 विधानम् । ग्रहणीमिहिरतैलविधानम् । कुटज्ञलौहविधानम् । गगनसुन्दररसविधानम् । पञ्चा-
 ल्लौहतपर्णटीविधानम् । रसपर्णटीविधानम् । ग्रहणीगजेन्द्ररसविधानम् । विजयपर्णटीविधानम् ।
 ताम्रयोगविधानम् । दुर्गधवटिकाविधानम् । महागन्धकविधानम् । दृपवज्रभरसविधानम् ।
 लघङ्गादिमोदकविधानम् । अथ अर्णोरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापच्य-
 विधानम् । माणिमद्भ्रमोदकविधानम् । प्राणदागुडिकाविधानम् । शूररणमोदकविधानम् । षट्-

पल्लैतादिविधानम् । कुटजावलेहविधानम् । चारतोथविधानम् । अग्रिमुखलौहविधानम् ।
 ईश्वरमनलौहविधानम् । भज्जानकगुडविधानम् । अथ अग्रिमान्द्यचिकित्सा । तच सुष्ठि-
 योगविधानम् । शर्वूलकाङ्गिकविधानम् । भास्त्ररलवणविधानम् । अग्रिमुखचूर्णविधानम् ।
 अस्त्रतेश्वरवटिकाविधानम् । तिक्तपाकवटिकाविधानम् । बृहदग्रिमुखचूर्णविधानम् । रामवाण-
 विधानम् । अग्रिमुखारविधानम् । स्त्र्याग्रिमुखारविधानम् । महोदधिवटिकाविधानम् । गुण-
 महोदधिवटिकाविधानम् । स्त्रीचिकामुखरसविधानम् । महाशङ्कवटिकाविधानम् । महापाशू-
 पतरसविधानम् । क्रवादविधानम् । सामान्याजीर्णे सुष्ठियोगकथनम् । बृहद्भास्त्ररसविधानम् ।
 स्त्र्यभास्त्ररसविधानम् । दीपमालेहविधानम् । विस्तुचीरोगे सुष्ठियोगकथनम् । अथ क्रिमि-
 रोगचिकित्सा । तच क्रिमिघातिवटिकाविधानम् । चुधावतीष्टिकाविधानम् । क्रिमिघाति-
 रसविधानम् । विड्जादिष्टतविधानम् । क्रिमादिगुडविधानम् । पलाशादिवटिकाविधानम् ।
 सुष्ठियोगविधानम् । मण्डूरवटकविधानम् । उनर्णवतैलविधानम् । उनर्णवामण्डूरविधानम् ।
 वच्चवटकपूरविधानम् । अथ पाण्डुरोगचिकित्सा । तच पाण्डुसूदनरसविधानम् । धात्री-
 लौहविधानम् । अथ रक्षपित्तचिकित्सा । तच सुष्ठियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् ।
 वासकष्टतविधानम् । कामदेवघृतविधानम् । कुम्भाष्टखण्डविधानम् । वासाकुम्भाष्टखण्ड-
 विधानम् । विकवयाद्यलौहविधानम् । खण्डकाद्यलौहविधानम् । अथ यज्ञरोगचिकित्सा ।
 तच सुष्ठियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । हृदज्ञादिचूर्णविधानम् । तालीशादिचूर्णविधानम् ।
 पिष्पलाद्यष्टतविधानम् । छागलाद्यष्टतविधानम् । अबनप्रासलौहविधानम् । स्त्र्यभगवाङ्करस-
 विधानम् । बृहद्भगवाङ्करसविधानम् । बृहद्भगवान्यतैलविधानम् । मध्यमचन्दनायतैलविधानम् ।
 पथ्याश्वरविधानम् । वलाद्यष्टतविधानम् । यज्ञाकलौहविधानम् । वसन्तिलकरस-
 विधानम् । रलग्भरसविधानम् । सर्वाङ्गसूदनरसविधानम् । अथ काशरोगचिकित्सा । तच
 सुष्ठियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कण्टकारिष्टतविधानम् । समश्करचूर्णविधानम् ।
 चन्द्राद्यतरसविधानम् । गृह्णाराभरसविधानम् । बासावलौहविधानम् । अगस्त्यहौतीकीविधा-
 नम् । ब्राह्मीहौतीकीविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । रसेन्द्ररसविधानम् । राज-
 घग्नाङ्कविधानम् । आसकासिन्नासणिविधानम् । अथ इक्काशासचिकित्सा । तच सुष्ठियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कूलत्यष्टतविधानम् । भार्गीगुडविधानम् । स्त्र्यविर्जरस-
 विधानम् । शासकुटाररसविधानम् । पिपलाद्यलौहविधानम् । शासारिलौहविधानम् ।
 अथ सर्वेदचिकित्सा । तच सुष्ठियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । ब्राह्मीष्टतविधानम् ।
 कण्टकारिष्टतविधानम् । आध्रीष्टतविधानम् । अथारोचकरोगचिकित्सा । तच सुष्ठियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कलांसकाङ्गिकविधानम् । अथ बहिरोगचिकित्सा । तच
 सुष्ठियोगविधानम् । चन्दनशारिवादिचूर्णविधानम् । कुमुखेश्वररसविधानम् । रसादिचूर्ण-
 विधानम् । गङ्गाधररसविधानम् । वृषधजरसविधानम् । चन्दनतण्डलावलौहविधानम् । अथ

लक्षाचिकित्सा । तच सुषिथोगकथनम् । अथ मूर्च्छारोगचिकित्सा । तच सुषिथोगकथनम् ।
 अथ मदात्ययचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । अथ दाचचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् ।
 कृपानिधिरसविधानम् । अथ उत्पादचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । सिङ्गर्थलेपविधानम् ।
 चौरकल्याणघृतविधानम् । महापैशाचिकघृतविधानम् । चित्तसघृतविधानम् । शिवाघृत-
 विधानम् । अथ आपस्मारचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । महाचैतसघृतविधानम् । पञ्चग्र-
 धृतविधानम् । भूतभैरवरसविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् ।
 रेचनादिविधिः । काल्याणावलेञ्जविधानम् । स्वत्परसीनपिण्डविधानम् । वयोदशाङ्गुण्यलु-
 विधानम् । अस्यग्न्याघृतविधानम् । स्वत्पच्छागलाद्यघृतविधानम् । बृहच्छागलाद्यघृतविधानम् ।
 दशमूलैतेलविधानम् । सैभवाद्यतेलविधानम् । वलाद्यतेलविधानम् । स्वत्पच्छायुतेलविधानम् ।
 बृहदिष्टयुतेलविधानम् । हिमसागरतेलविधानम् । एलादितेलविधानम् । स्वत्पमायतेल-
 विधानम् । महामापतेलविधानम् । बृहन्मापतेलविधानम् । कुञ्जप्रसारणीतेलविधानम् ।
 मध्यमनारायणतेलविधानम् । बृहद्वारायणतेलविधानम् । एकादशशनिकाप्रसारणीतेलविधानम् ।
 महासुग्रन्थितेलविधानम् । तेलसूर्च्छादिविधिः । विजयभैरवतेलविधानम् । वातजग्नेन्द्ररस-
 विधानम् । चन्द्रामस्लौहविधानम् । विडङ्गादिचूर्णविधानम् । अथ आमवातचिकित्सा ।
 तच सुषियोगकथनम् । गुडूचीघृतविधानम् । अस्ताद्यघृतविधानम् । गुडूचीतेलविधानम् ।
 दशपाक-वलतेलविधानम् । पिण्डतेलविधानम् । बृहदगुडूचीतेलविधानम् । केशोरगुण्यलु-
 विधानम् । वातरक्तान्तकरमविधानम् । अथ ऊरसभूचिकित्सा । तच अटकझरतेलविधानम् ।
 सुषियोगकथनम् । अथ प्रूलरोगचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । विद्यादिपाचनविधानम् ।
 बृहदिष्टशादिपाचनविधानम् । एरण्डसप्तकपाचनविधानम् । वीजपूरकघृतविधानम् । पिपल्ली
 घृतविधानम् । चौरमण्डूरविधानम् । अथ मधुमत्यः स्त्री । गुडमण्डूरविधानम् । सिना-
 मण्डूरविधानम् । कल्पतरुरसविधानम् । शब्दावकविधानम् । शुपडीखण्डविधानम् । नारिकेळ-
 खण्डविधानम् । बृहद्भ्रान्तिकेळखण्डविधानम् । नारिकेलाघृतविधानम् । खण्डामल्कौविधानम् ।
 विद्याधराभविधानम् । अथ उदावर्त्तरोगचिकित्सा । तच सुषियोगवस्था । अथ गुल्मरोग-
 चिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । गुल्मराद्वृत्तरसकथनम् । दिङ्गादिचूर्णविधानम् । बृहुषाद्य-
 घृतविधानम् । चौरषट्पलघृतविधानम् । दन्तीचरीतकोविधानम् । अथ रक्तगुल्मरोगचिकित्सा ।
 तच गुल्मकालानलरसविधानम् । अथ गुल्मरोगचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । अर्जुनघृत-
 विधानम् । अथ गुल्मक्षररोगचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् । गलवरौघृतविधानम् ।
 कुसुमाकररसविधानम् । वसनकुसुमाकररसविधानम् । अथ मूवाधातचिकित्सा । तच
 सुषियोगवस्था । धात्रीघृतविधानम् । अथ धग्गरीरोगचिकित्सा । तच सुषियोगकथनम् ।
 शरादिपञ्चमूलघृतविधानम् । कूलत्यघृतविधानम् । अथ प्रमेहचिकित्सा । तच सुषियोग-
 कथनम् । पञ्चकथायविधानम् । न्ययोधाद्यचूर्णविधानम् । सोमेश्वररसविधानम् । सेहमुङ्ग-

रसविधानम् । दाहिमायष्टतविधानम् । वसञ्जसुसाकररसविधानम् । कर्पूराद्यमोदक-
 विधानम् । चन्द्रप्रभाषटिकाविधानम् । वज्रावलेहविधानम् । प्रभेहसेतुरसविधानम् । रजा-
 दलनीवटिकाविधानम् । तारकेश्वररसविधानम् । इन्द्रविटिकाविधानम् । मेहमुद्ररविटिका-
 विधानम् । अथ सोमरोगवयस्या । तत्र चिकित्साप्रकारस्थ । अथ मेदोरोगवयस्या । तत्र
 मुष्टियोगकथनम् । लौहरसायनविधानम् । अस्तायगुण्युलुविधानम् । चिफलाद्यतैलविधानम् ।
 अथ अङ्गदैग्न्यचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । अथ उदररोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 वयस्या । सासुडायचूर्णविधानम् । नारायणचूर्णविधानम् । अर्कसंवर्षविधानम् । पट्पलष्ट-
 विधानम् । विष्णुष्टतविधानम् । शोषोदरे भेदविटिकाविधानम् । चैलोक्यडम्बररसविधानम् ।
 महावक्षिरसविधानम् । नारायणरसविधानम् । अथ लौहरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 मानगुडिकाविधानम् । अभयालवणविधानम् । रोहितकष्टतविधानम् । चित्रकष्टतविधानम् ।
 महारोहितकष्टतविधानम् । अथ शोषरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । चौरविटिका-
 विधानम् । दुधविटिकाविधानम् । पुनर्षवाष्टतविधानम् । मानकष्टतविधानम् । स्वल्पपद्माद्य-
 ष्टतविधानम् । शुष्कसूखाद्यतैलविधानम् । गैलाद्यतैलविधानम् । दृष्टदृग्घविटिकाविधानम् ।
 दशमुखतैलविधानम् । कंसचरीतकीविधानम् । शोषराहूलतैलविधानम् । कटुकादिलौह-
 विधानम् । अथ द्युरिरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगविधानम् । शतपुष्यादिष्टतविधानम् । अथ
 गलगण्डचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । तुम्बीतैलविधानम् । निर्गुणदैतैलविधानम् ।
 अथ गण्डमालाचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ झीपदचिकित्सा । तत्र मुष्टि-
 योगकथनम् । कृष्णाद्यमोदकविधानम् । दण्डीष्टतविधानम् । दृष्टसौरश्वरष्टतविधानम् ।
 स्वीपदगजकेश्वररसविधानम् । नित्यानन्दरसविधानम् । कणकतैलविधानम् । अथ विद्रधि-
 रोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ ब्रणरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 पद्माद्यतैलविधानम् । चिफलायगुण्युलुविधानम् । अस्ततवटेयगुण्युलुविधानम् । जातिकाद्य-
 ष्टतविधानम् । गौराद्यप्रतविधानम् । तिपरीतमक्षतैलविधानम् । ब्रणराजसैलविधानम् ।
 अथ भग्नचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ नाडीव्रणचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 अथ भग्नदरचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । नवकार्पिकगुण्युलुविधानम् । विष्णुनैल-
 विधानम् । अथ उपदंशचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । करञ्जाद्यष्टतविधानम् । अथ शूक्र-
 दोषचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 पञ्चकषायविधानम् । पञ्चनिम्बविधानम् । एकविंशतिगुण्युलुविधानम् । पञ्चतिक्ष्णष्टतविधानम् ।
 महाभज्ञातकविधानम् । सिन्दूराद्यतैलविधानम् । अर्कतैलविधानम् । भौचाद्यतैलविधानम् ।
 दृष्टकरीचाद्यतैलविधानम् । विषतैलविधानम् । सोमराजतैलविधानम् । गलनकुष्ठारियोग-
 विधानम् । इरितालशुद्धिविधानम् । तारकेश्वररसविधानम् । महातालेश्वरविधानम् ।
 अस्ताङ्गरलौहविधानम् । अथ शौतिपिण्डीरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अस्तपित्तरोग-

सुषिथोगव्यवस्था । शतावरीष्टनविधानम् । चुधावतीवटिकाविधानम् । अथ विसर्परोगचिकित्सा ।
 तत्र सुषिथोगकथनम् । पञ्चतिक्तेष्टनविधानम् । अथ मस्तरिकाचिकित्सा । तत्र सुषिथोग-
 विधानम् । खदिराष्टकविधानम् । अथ चुडरोगचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । चाङ्गौरी-
 ष्टनविधानम् । सज्जिष्ठाद्यतैलविधानम् । कुङ्गमाद्यतैलविधानम् । इरिङ्गाद्यतैलविधानम् । गुञ्जा-
 तैलविधानम् । मध्यमस्तक्कराजतैलविधानम् । महाभक्त्तराजतैलविधानम् । अथ सुखरोग-
 चिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । कनकचूर्णविधानम् । पौत्रकचूर्णविधानम् । इष्टत्वेदिरादि-
 वटिकाविधानम् । वकुलाद्यतैलविधानम् । सहकारवटिकाविधानम् । अथ कर्णरोगचिकित्सा ।
 तत्र सुषिथोगविधानम् । चारतैलविधानम् । दशमूलतैलविधानम् । शम्बूकतैलविधानम् ।
 कुठादितैलविधानम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । वोषादिचूर्णविधानम् ।
 पुष्पाद्यतैलविधानम् । चिक्कचहरौतकौविधानम् । दुर्व्वातैलविधानम् । अथ चचूरोगचिकित्सा ।
 तत्र सुषिथोगकथनम् । विस्त्वाञ्जनविधिः । षड्डुग्गुयलुष्टनविधानम् । घटोलाद्यष्टनविधानम् ।
 ग्रशकष्टनविधानम् । कुमारिका-वर्तिकथनम् । सुखावती-वर्तिकथनम् । घन्दप्रभा-वर्तिकथनम् ।
 चन्द्रोदया-वर्तिकथनम् । नथनसुखा-वर्तिकथनम् । नथनाञ्जनविधानम् । चिफक्काष्टनविधानम् ।
 मृपवङ्गभतैलविधानम् । सप्ताम्बृतसौहविधानम् । अथ गिरोरोगचिकित्सा । तत्र सुषिथोग-
 कथनम् । पद्मविन्दुतैलविधानम् । आपामार्गतैलविधानम् । गिरोरोगवक्त्ररसविधानम् । अथ स्त्रीरोग-
 चिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । ग्रीतक्कालाष्टनविधानम् । शतावरीष्टनविधानम् । अशोक-
 ष्टनविधानम् । अथ प्रदरचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । अथ योनियापचिकित्सा ।
 तत्र महाअश्वगम्भाष्टनविधानम् । अथ गर्भिणीचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । गर्भविलास-
 रसविधानम् । अथ गर्भस्वावचिकित्सा । तत्र गर्भिणीकल्याणाधविधानम् । भद्रोक्तटावलेह-
 विधानम् । अथ स्तनरोगचिकित्सा । तत्र श्रीपर्णतैलविधानम् । सुषिथोगकथनम् । काशीग्रीतैल-
 विधानम् । अथ बालरोगचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । बालचातुर्भद्रावलेहविधानम् ।
 धातकघवलेहविधानम् । पञ्चकोल्यवलेहविधानम् । आचाचाचवलेहविधानम् । अस्त्रगम्भाष्ट-
 विधानम् । अष्टमङ्गलष्टनविधानम् । अथ विषरोगचिकित्सा । तत्र सुषिथोगकथनम् । पाचन-
 संक्षेप-वसन-विरेकादिविधिः । रच्छामयरसविधानम् । अथ वस्त्रिकम्बविधानम् । तत्र नस्य-धूम-
 रत्न-मोचणादिविधिः । अथ प्रकीर्णकाधिकारः । तत्र मानाध्यायः । गणाध्यायः । अथ चतु-
 र्थ्या । अथ दृष्टाधिकारः । तत्र गोधूमाद्यष्टनविधानम् । रत्निवज्ञभमीदकविधानम् । कामेश्वर-
 मीदकविधानम् । पूर्णचन्द्रमीदकविधानम् । कामग्रिसन्दौपनमोदकविधानम् । मदनमोदक-
 विधानम् । दुग्धवटीविधानम् । चन्द्रोदयरसविधानम् । अथ रसायनाधिकारः । तत्र अद्वस-
 भज्ञातकविधानम् । खण्डाम्रकविधानम् । पूर्णखण्डविधानम् । महाभवटिकाविधानम् । षट्काराभ-
 कथनम् । मन्मथाभकथनम् । चतुर्मुखरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । अथ धातुनां मारण-
 ग्रोधनपुठीकरणपाचनखेदनादिविधिः । दशसिन्दूरादिविधिः । इति शम् ॥

No. 267. मनःशिक्षास्त्रोक्तः . By दासगोखामौ . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 46 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Pañdita Mineçvara Sārbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णचन्द्राय नमः ।

गुरी गोष्ठे गोष्ठालयिषु सुजने भूत्तुरगणे
सुमन्ते श्रीनान्ति वजनवधुवद्वद्वशरणे ।
सदा दम्पं हिला कुरु रतिमपूर्वामतितरा-
मये स्थाना भानश्चटुभिरभियाचे धृतपदः ॥ इत्यादि ।

End. मनःशिक्षादैकादशकवरमेतन्मधुरथा

गिरा गायत्युच्छः समधिगतसर्वार्थततथः । (?)
सयूथश्रीकृष्णानुग रह भवन् गोकुलवने
जनो राधाकृष्णातुलभजनरत्नं स लभते ॥

Colophon. इति श्रीमदासगोखामिविरचितो मनःशिक्षास्त्रोक्तः सम्पूर्णः ॥

विषयः । वैश्वनपन्नोऽयम् । अत्र च यदि श्रीकृष्णराधिकयोः सेवारत्नं लक्ष्मिच्छसि तद्वा
सगण-श्रीगौराङ्गरूपगोखामिप्रभुतिभिरबुद्धता सेवा कुरु इति मनः प्रति शिक्षाप्रदानम् ॥

स्मरणम् नयने

No. 268. मनःशिक्षास्त्रोक्ताबलौटीका . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 153 çlokas. Character, Bengali. Date, San 1245. Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Pañdita Mineçvara Sārvabhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीलश्रीनित्यानन्दचैतन्यौ जयेताम् ।

निर्णीय साध्यं बड्डसाधनानि
कुर्वन्ति यज्ञाः परमादरेण ।
श्रीरूपपादाज्ञारजोऽभिषेकं
वतं हि द्वैतनम् साधनानि ॥
रूपानुसारिणी सेया मनसि क्रियते यदि ।
श्रीराधाकृष्णयोः कुञ्जे सिद्धरूपेण गम्यते ॥

स्वाभौष्टदेवधाभवर्णनपूर्वकं मङ्गलहृष्टं श्रीकृष्णनिरूपितैश्वर्यज्ञाननिवारकानु-
कूलभजनं दर्शयति गुराविति । इत्यादि ।

End. यूथेन सह श्रीकृष्णनुभो भवन् यः गोकुलयने उभयोः सेवारत्नं लभवे
श्रीकृष्णस्थानुगतिं विना सुख्यकामानुगा न स्यात् अती यूथेन सह श्रीकृष्णस्था-
नुसारिष्ठों सेवा कुर्वित्वाशयः ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्तिना विरचिता मनःशिक्षास्त्रोकावलीटीका समाप्ता ॥
समाप्तस्थायं पद्यः ॥

विषयः । मनःशिक्षास्त्रोकावलीनामकवैश्यवग्रन्थस्य आख्यानम् ॥

No. 269. सधुमञ्जरी, (मनौषापञ्चकटीका). By बालगोपालेन्दुः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent, 214 clokes. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodal, District Mayamanasimha, Pandita Harinātha Tarkabhlūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमन्मनौषापञ्चकटीका नमः ।
श्रीमन्मनौषापञ्चकटीका नमः ।
मनौषापञ्चकटीका नमः ।
तत्त्वादौ कथा विहृयते । इत्यादि ।

End. सर्वसिद्धो ब्रह्मविदिरिषः । चुरेन्द्रविन्दिपदं सुराः देवाः तेषामिन्दः स्वाभौ
शतमख्येन वन्दितं नमस्ततं पदं पादो यस्य स तथा । नूनं सत्यं अस्मि-
न्द्र्ये न संशयः ॥ एवं सम मनौषेति स्यष्टम् ।
मनौषापञ्चकटीका लक्षा टोका मनोहरा ।
बालगोपालेन्दुनामा सुनिना सधुमञ्जरी ॥

Colophon. इति मनौषापञ्चकटीका सम्पूर्णः ।

विषयः । शक्तराचार्यकृतस्य मनौषापञ्चकनामकस्य वेदान्तग्रन्थस्य आख्या ।

No. 270. मनोरमा. By रमानाथशर्मा. Substance, country-made paper, $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 105. Lines, 4 on a page. Extent, 2,054 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1780. Place of deposit, District Tripurā, Parganā Nurnagara, grāma Pattana, Pañdita Tārānātha Čiromāṇi. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीगुरवे नमः ।
 सम्यक् प्रणम्य तां वाणीमानीय च सतां वचः ।
 मनोरमा रमानाथशर्मा यपरिनिर्मिता ॥
 प्रायण धातुवैषम्यात् सर्वेषां घूर्णते शिरः ।
 या तत्क्रियाये प्रभवेत् सैव द्यन्निर्मनोरमा ॥
 भूरिस्त्रिकृता द्यन्निर्मयसौ युक्तयुक्तिका ।
 निषेद्यं धातवस्त्वां न शक्यास्मै न ममः ॥
 यो मनस्तुं प्रथयति प्रथितस्य नाम्ना ।
 कस्यापि वा निजमहत्त्वसमीक्षया वा ।
 उच्चिद्य नाम सम वैद्य कृतौ समन्नात्
 तस्यैव नश्शतितरा चूक्तरं छतनु ॥
 भूसन्नार्था सतो भावः प्रद्यन्निर्मितं सजा तस्यास्य सिद्धरूपाथा अपि
 क्रियालम् । इत्यादि ॥

End. परिचारक्षु पूर्ववत् भूचुराद्योरपरिसमाप्तवात् न दत्तकारण (?) ततः कलां
 नार्इन्ति षोडशीम् । विक्षयन्ते हरिविष्वाः । यन्यिसुदूरथितुं हृदा यशः ।
 दृति माधः ॥ इत्याद्योऽप्यनुसर्जन्त्या इति ॥

Colophon. इति वेदगर्भतक्त्वाचार्यादाज-रायिकुलप्रसूत-श्रीरमानाथशर्मा विनिर्मित-
 तायां मनोरमायां कातन्त्रधातुयन्त्रौ चुरादिविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । नानादृष्टान्तपूर्वकं कातन्त्रीयधातुगण्ठनिकायनम् ॥

No. 271. मन्त्रपुरश्चरणम्. By गोविन्दकविकाङ्कणः. Substance, country-made paper, $16 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 140 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñṭhālpādā, District 24-Parganās, Pañdita Rāmatāraṇa Ṭhākura. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

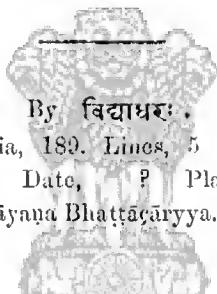
ॐ नम शिष्ठकायै ।

बौलं किमपि किशोरं निधाय हृदये पुरस्कृयाच्याम् ।
 मन्त्राणामभितव्यते श्रीगोविन्दकविकङ्गणाचार्यः ॥
 यत्वात् पुरस्कृयां कुर्यान्मन्त्रवित् सिद्धिकाइक्षया ।
 जीवहौनोऽथा हैच्छी सर्वकर्मसु न ज्ञामः ।
 पुरस्तरणहौनो च तथा मन्त्रः प्रकीर्तिः ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । अत्र प्रथमं पुरस्तरणस्यानादिनिरूपणम् । ततो मालादिनिरूपणम् । पुरस्तरण-विधिस्तत्प्रयोगादिस्तेति ।

No. 272. मन्त्रलाब्ली . By विद्याधरः . Substance, country-made paper, $12 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 180. Lines, 5 on a page. Extent, 4,843 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vākuḍā, Candranārāyaṇa Bhattrācāryya. Appearance, old. Proso. Incorrect.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रयाभावात् चतुर्थपत्रस्य प्रारम्भाक्यं लिखितम् ॥) ये मन्त्राभवनि ते स्यानभ्रष्टाः । ये मन्त्रात्मयोदशाच्चराः पञ्चदशाच्चरा वा ये मन्त्रात्मे विफलाः । चतुःशताच्चराण्णारभ्य सहस्रवर्णा ये मन्त्रात्मे हृष्टाः । शताच्चरा ये मन्त्राः सार्वशताच्चरा वा ये मन्त्राः चिशताच्चरा वा ये मन्त्रात्मे निःखेहाः । सहस्रवर्णाधिका ये मन्त्रात्मे पौडिनाः ॥
 दोषानिमानविज्ञाय यो मन्त्रं भजते जडः ।
 सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ इत्यादि ।

End.

प्रबालै रचिता माला प्रथम्भेत् पुष्कलं धनम् ।

सौभाग्यं स्फाटिकौ माला मौक्तिकैर्विचिता श्रियम् ॥

निर्मिता रौथमालाभिः कुरुते कीर्तिमत्त्वाभ् ।

रान्द्रेष्व विरचिता माला स्यान्मुक्तये द्युषाम् ॥

योगात्म अथ योगं प्रवद्यामीत्यादि कालादिविवर्जिते इति स्तोकान्तप्रम्भेन
 द्वलप्रत्यप्रतिपादितेन बोद्धयाः । केवलं ग्रन्थविस्तृतिभयान्वेष्ट लिखिताः ॥

वाचं न वाचा मनसा न गम्य
 श्रेयं परं यद्गुरुयेवैव ।
 ग्रन्थादिष्ठितिसंहतीशं
 वन्दे महसुनुं देवतोयम् ॥
 रामानुजो देखिकसत्तमो यत्
 श्रीशारदातिलकनाम चकार तत्त्वं ।
 त शिशुकप्रधीविद्याधरो
 रचितवान् मन्त्ररत्नमालाम् ॥
 श्रीमद्भुवः प्रवरदन्दं भट्टगपरामस्य बोधविभवाय ।
 सदागमाख्यो विद्वोपकारविधये मथा निबद्धः ॥
 सम्यक् निबद्ध इह सम्पत्तिरस्तु क्षणा ॥ (?)
 सत् सिंचामनमासने जनपदे श्रीश्रीवसुन्ती ।
 श्रीमांसातर्कंतचप्रखरभन्तिरभूमिशर्वा द्विजेन्द्रः ।
 तन्मूलुः स जगद्वरो गामरवाजाहस्तमनीधरः । (?)
 श्रीविद्याधर एतदौयतनयस्क्रेतुरलावलीम् ॥
 काथस्यचक्राधरयर्थकुलावतंसः
 श्रीसत् प्रतपक्षाञ्जलदत्तवासमौषे । (?)
 देवायिनानि नगरे मन्त्ररत्नमालां
 विद्याधरो यथितवान् सुवन्नातिवद्या ॥ (?)
 आचार्यभट्टपदहृत्कविबस्त्रमस्य
 श्रीब्रह्मस्य चरणौ प्रणिपत्य चूङ्गा ।
 विद्याधरेण रचिता मन्त्ररत्नमाला
 सम्पूर्ण एष पठलो दशमो हि यत्र ॥

Colophon. इति श्रीअग्न्यज्ञभट्टाचार्यान्नेवासि + + + + विद्याधरशर्म्मविरचितार्था
 मन्त्ररत्नादस्यां शारदातिलकपदतौ प्रकीर्णकमानं नाम दशमः पठलः
 समाप्तः ॥ ० ॥ श्री ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपठसे श्रीनिसुद्धादिनिरूपणम् । रागादिविचारः । दीक्षादिनिरूपणम् ।
 (२ अपठलात् ५. सपठलपर्यन्तं नास्ति ।) ६ अपठले दीक्षापूर्वाभ्यात्प्रयोगादिः । श्रीमाद्दि-
 निरूपणम् । ७ सपठले विष्णुपूजाविधादिः । द्वादशाच्चरमन्तविधादिः । चतुर्थश्रीवमन्तविधिः ।
 वामनमन्तविधारादिनिरूपणम् । वराच्चरमन्तादिविधिः । श्रीपालादिसकलमन्तविधिः प्रयो-

गादिश । ८ मपटके न्यासादिनिरूपणम् । उमामहेश्वरादिविधिः । सत्युज्ञथमन्त्रादिनिरूपणम् । नीलकण्ठमन्त्रपूजाप्रयोगादिः । चिन्नामणिमन्त्रादिनिरूपणम् । पाशुपतामन्त्रविधादिः । बटुकमैरवमन्त्रविधिः । पूजायन्त्रादिनिरूपणम् । चण्डेश्वरमन्त्रविधादिः । शैवमन्त्रराश्रिविवेचनादिश । ९ मपटके गाथब्रीप्रसुखमन्त्रादिनिरूपणम् । वशीकरणचोमादिनिरूपणम् । वारषीकृतिविधादिः । प्राणप्रतिष्ठामन्त्रयन्त्रादिश । १० मपटके पुरब्धरणमन्त्रप्रयोगादिनिरूपणमिति ।

No. 273. मन्त्रव्यक्तिः. By जगद्ग्राथः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 180 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Vādari, Pañdita Rāmakamala Bhāttācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तारिणै ।

नवानन्दमध्यौ देवौ भारतौ सर्वचिदिदाम् ।
मन्त्रव्यक्तिं वितनुवे जगद्ग्राथो द्विजोनमः ॥
व्यथ व्यक्तिं प्रवत्त्यामि वर्णीन् वदने वृषाम् ।
चेरितां वामनां लिङ्का सुसुम्नारभ्यनिर्गताम् ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नालि ।

विषयः । मन्त्राक्षरादिव्यक्तीकरणादिः । मन्त्राक्षरादिभावात्मकथनम् ।

No. 274. मन्त्रार्थदीपिकावा सारसंग्रहः. By श्रीहर्षः. Substance, country-made paper, $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 4 on a page. Extent, 300 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, District Dhākā, Post Office Vaidyerbāzār, Pañdita Kālikīśvara Vidyā-vinoda. Appearance, very old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

देवतायाः पदद्वन्द्वे प्रणम्य भक्तितो मुडः ।
मन्त्रसारं सभालोक्य वच्छ्ये मन्त्रार्थदीपिकाम् ॥
आगमस्य च संक्षेपो मन्त्रधिधारं विचुदये ।
श्रीहर्षदत्तिना चैव लिख्यते सारसंग्रहः ॥

हरचक्रं विचार्यैव नामचक्रं विचारयेत् ।
 वृणिधनीति पश्यदि नक्षत्रं राशिचक्रकम् ।
 नाड्डीचक्रं विचार्यैव चक्रान्यानि विचारयेत् ॥
 तत्र प्रथमतो हरचक्रं निरूपयते ।
 चतुसः पूर्वंगा रेखाश्चतुसो इक्षिणायकाः ।
 कोणे + + ततो इत्था हरचक्रमिदं भवेत् ॥
 सेशान्यादिग्रहहन्तं शोभितं विपुरादिभिः ।
 दिक्षु दुर्गाच्च वाणीश्च ताराच्च भैरवीं नथा ॥
 इशानाद्यं कुवेरान्मं क्रमाच्च विन्ययेत् नथा ।
 इन्द्राचौचैव हिरन्यं पितामहमनन्नरम् ॥
 महामायाश्च कालीश्च यदव्यत् सौम्यदैवतम् ।
 विपुरादौ शिवः ॥
 विपुरां सुवनेशीच्च पीठशीश्च अम्बकम् ।
 वासुदेवं शिवचैव किञ्चमस्ताश्च चण्डिकाम् ॥
 अस्यार्थः । पूर्वस्थां दुर्गां, दक्षिणस्थां वाणीं, पश्चिमस्थां तारां, उत्तरस्थां
 भैरवीं, इशानकोष्ठद्वये इन्द्राचौचैरम्भौ, वक्षिकोष्ठद्वये पीठशीश्च अम्बकौ,
 नैऋतकोष्ठद्वये वाहूदेवत्रिशौ, वायुकोष्ठद्वये किञ्चमस्ताचण्डिके ॥ इत्यादि ।

End.

अथने विषुवे चैव ग्रहये चन्द्रस्तथ्यायोः ।
 रविसंक्रमणे चैव युगाद्यायां सुरेश्वरि ॥
 मन्वन्नरात्रुं सर्वासु बड्डशीतिसुखेषु च ।
 शिवनिजन्मदिवसे समस्ते सुखदा भवेत् ॥
 युगाद्यायां जन्मदिने विचाहदिवसे नथा ।
 पुण्यतीर्थे कुरुक्षेत्रे देवीपीठचतुष्टये ॥
 प्रयागे श्रीगुरो काश्यां कालाकालं न भोधयेत् ॥
 पीठचतुष्टये उज्जीयान-जालन्वर-पूर्णगिरि-कामरूपाश्वे ।
 देव्या बीधं समारभ्य यावत् स्थानवस्त्री तिथिः ।
 ॥
 निषिद्दत्तीर्थानि ।
 गथायां भास्त्रक्षेत्रे नथैव चन्द्रपर्वते ।
 कोङ्कामे च मत्तङ्गे च तथा कन्याश्वसेषु च ॥

कन्याअसे जयपुर इति ख्याते । असं गते दैत्यगुरौ शिशौ च ...
 जीवे चरौ दैत्यगुरौ सर्वर्थे केतूङ्गसे भूचलादिदोषे ॥
 रथ्यादि । अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः। हरचक्रनिर्णयः। अकथद्वचक्रनिर्णयः। अपिधनिचक्रनिर्णयः। नस्त्रगण-
मैवीविचारः। राशिचक्रकथनम्। भौतिकचक्रकथनम्। अकडमचक्रनिरूपणम्। कूर्मचक्र-
निरूपणम्। दीक्षाफलनिरूपणम्। मुरुस्त्रकथनम्। शिष्यस्त्रकथनम्। दीक्षायां सासनिधि-
नव्याप्तीर्थस्याननिर्णयः। एतत् सर्वनिरूपकथनपरम्पराया आश्वानम् ॥

No. 275. मन्त्रोद्धारः. Substance, country-made paper, 16×3 inches.
Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 437 clokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Katihālī, District Mayamanasimha, Pāṇḍita
Parāṇacandra Tarkalāñkāra. Appearance, tolerable. Verse. Generally
correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

अथ ऋमान्मन्त्रोदारी लिखते तत्त्वादै सुवर्णेश्वर्याः । ह्यौं ।
मकुलीशोऽग्निमारुद्धो वामनेचार्चन्द्रवान् ।
वीजं तस्याः समाध्यातं सेवितं सिद्धिकाङ्क्षिभिः ॥ इत्यादि ।

End. क्रीं गौरि रुद्रद्यिते योगेश्वरि द्वीं फट् स्वाहा । क्रीं गौरि रुद्रद्यिते
योगेश्वरि सर्वम् फट् ॥ * ॥ (?)

विषयः । मन्त्रोद्धारादिनिरूपणम् ।

No. 276. मलमासार्थसंग्रहः. By गुरुप्रसादश्शर्मा. Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 990 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pargana Vagdi, District Medinipura grāma Telivani, Pañdita Candranātha Cūḍāmani. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

सूते स्मृतिवचनस्य एकलमविवक्षितम् ।
मानास्मितिवचनानां याद्येयत्वात् तत्त्वं अर्थविशेषं वाक्षविकार्यमिति यावत्

वक्ति निरूपयति । निरूपणं ज्ञानानुग्रहवचनं । आख्येयसृतिवचनस्य सामान्यतो विषयानाह मलिङ्गुच इत्यादि । अत्र सप्तम्यर्थो विषयलं यत्र लिप्यते पदोन्नरं सप्तमी तत्र अनकलहृपं विषयलं अन्यत्र ज्ञानजनकलहृपमिति विशेषः ॥ इत्यादि ।

End. तथा विषकन्यादात्रौ विमाता सपिण्डनाधिकारिष्ठौ तत्र कथं तद्दिने नापकर्षः ।
कालवाधाभावादिति चेद्वौच्छ्वते ।
बहूनामेकशर्माणामेकस्यापि यदुच्छ्वते ।
सर्वेषामेव तत् कुर्यादेकहृपा ह्व ते स्मृताः ॥
इति बौधायनवचनात् थदहर्वेत्यनेन सर्वचासद्वपूर्वदिनेऽपकर्षः ।

Colophon. इत्यस्ता मलमतिविस्तरेण ॥ ० ॥
बावाणां सारथार्थनु श्रीगुप्तसादशर्मणा ।
संकलितान्यसूनीड वचननि सक्षिङ्गुचे ।
धूलिभवलभुजाभायं गलमवलम्ब्य श्वितो यशोदायाः ।
रजतस्त्रवपथितो हरिरिह नौजमणिर्जयति ॥
विषयः । संचेपेण भलमासार्थवस्त्रादिनिरूपणम् ।

No. 277. महाप्रदीपदानपञ्चतिः Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 48 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā, District 24-Parganas, Paṇḍita Ramatāraṇa Thākūra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. अथ महाप्रदीपदानविधिः । मार्केष्य उचाच ।
यथं दीपान्विता राजन् ख्याता पञ्चदशी शुष्ठि ।
तत्र दीपप्रदानेन कुलानामुद्दरेच्छतम् ॥ इत्यादि ।

End. ततस्त्रवशस्त्राकया दीपं प्रबोधयेत् ततः प्रभाते दत्तिष्ठां दत्ताच्छिद्रावधारणं कृप्यात् ।

Colophon. इति महाप्रदीपदानपञ्चतिः समाप्ता ॥
विषयः । दीपान्वितासावास्थायां महाप्रदीपदानविधिस्त्रृप्रयोगादित्य ।

No. 278. महामोक्षतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Majhapādā, Bābu Rāsavīhāri Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।
 कैलासगिर्भरे रम्ये संस्थिते भवसन्निधौ ।
 पप्रच्छ भज्ञियोगेन पार्बती शङ्करं प्रति ॥
 शङ्कर्युवाच ।
 आलोक्य सर्वशस्त्राणि यानि यानि श्रुतं प्रभो ।
 भूयो भूयो विचार्य च ब्रह्माण्डवच देहकम् ॥
 बृहदिष्वनु यद्यपं नद्यपं चुदविश्वकम् ।
 यानि गुणानि ब्रह्माण्डे तावि सन्ति कलेवरे ॥
 अधिकम्भु सुन्धार्थे च विहारार्थे दग्धनियाः ।
 यस्माद्विराकारं ब्रह्म सच्चावरे स्थितं प्रभो ॥
 ब्रह्माण्डाये तु मध्ये यत् सर्वं तिष्ठ कलेवरे ।
 अभ्यान्तं तव वाक्यं च तदद्वृश्च उरिवेचः (?) ॥
 तथापि परमेशानं सर्वेष्वी सां ज मुक्षिति ।
 बृहद्ब्रह्माण्डसध्ये तु सद्याभीषः सुमेषवः ॥
 सुमेषस्यं सप्तस्यां दक्षमागे सुरेश्वर ।
 स एव सप्तपञ्चं स दूर्लावधि सद्वकम् ॥
 मनुकुचौ उरिकिंपुरव्यभारद्वयं क्रमात्तयम् (?) ।
 इलादिकुरवर्णानं चतुर्वर्णोन्नरे ब्रह्मात् ।
 केतुमानभवद्वर्षी पूर्वपवित्रः स्थितः ॥ इत्यादि ।

End.

चितन्याकारजीवस्यं यद्यद्यद्युःखमवस्थितम् ।
 मन्त्रत् क्षत्रं लभेदुःखं गर्भागारे यावत् स्थितः ॥
 ब्रह्माण्डानं ब्रह्मज्ञानं ब्रह्मस्थानश्च तदद ।
 महामोक्षतन्त्रविद्यु यः स सर्वज्ञ एव सोच्चगः ॥

Colophon.

इति महामोक्षतन्त्रे शङ्करीशङ्करसंबादे महामोक्षकल्पे खूब्लक्ष्मादिव्रह्म-
 योगविवरणे चतुर्षटितम् पठस्तः समाप्तः ॥

विषयः । १ से पठले,— शङ्करीशङ्करयोः संवादेन ग्रीरक्षा लुड्रस्त्रारुपत्वकथनम् । बृहद्रूपाणे भारतवर्षादिनिरूपणम् । अन्यांगादिविषये दिक्षिणिरूपणम् । महाकास्याः प्रकृतिलक्षणपूर्वकं प्रकृतिपुरुषयोजगतस्थितिक्रियाकथनम् । २ ये पठले,— अष्टादशमहाविद्योत्पत्तिकथनम् । अष्टादशभैरवोत्पत्तिकथनम् । तच तत्र तेषां रूपादिवर्णनम् । ३ ये पठले,— कालिकायाः श्ववाच्चादिकारणकथनम् । शिवलिङ्गोत्पत्तिकथनम् । शिवस्य शब्दरूपले कारणादिकथनम् । ४ ये पठले,— शिवस्य चित्ताश्वस्त्रिष्टजात्मकथनम् । योनिवौजकथनम् । लिङ्गवौजकथनम् । महावौजकथनम् । वस्त्रमिति गणवद्यमाचाम्बादिकथनम् । ५ से पठले,— कालीस्त्रूपककारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ६ ये पठले,— तरैकजटा-नीलसरसस्तोत्ररूपत्वकारादिशतनामकथनम् । ७ से पठले,— चित्तरुद्धरौसकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ८ मे पठले,— भुवनेश्वरौभकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ९ से पठले,— भैरवीस्त्रूपमकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १० से पठले,— दिग्मस्तोत्रस्त्रूपकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । ११ ये पठले,— धूमावतीस्त्रूपधकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १२ ये पठले,— वगळासुष्ठीस्त्रूपवकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १३ ये पठले,— मातझीस्त्रूपमकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १४ ये पठले,— कमलास्त्रूपककारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १५ ये पठले,— वाम्बादिनी-स्त्रूपवकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १६ ये पठले,— अङ्गपूर्णस्त्रूपकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १७ ये पठले,— प्रत्यन्निरास्त्रूपशतनामस्तोत्रकथनम् । १८ ये पठले,— लरिता-स्त्रूपतकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । १९ ये पठले,— दुर्गास्त्रूपदकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । २० ये पठले,— मातझीस्त्रूपमकारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । २१ ये पठले,— कामाख्यास्त्रूपककारादिशतनामस्तोत्रकथनम् । २२ ये पठले,— वाल्हास्त्रूपवकारादिशतनाम-स्तोत्रकथनम् । २३ ये पठले,— निगमशास्त्रपुराणशास्त्रादीनामुद्घवकथनम् । तत्र एड्ड्यामस्त्र-प्रस्त्रायमस्त्रादितः सामवेदादीनामुपचित्तिकथनम् । अस्त्रकालं रथक्रान्तं विद्युत्ताकाविवरणकथनम् । अथ अष्टविंश्ट्युन्नरशतसंख्यतन्त्रशास्त्रोत्पत्तिकथनम् । तत्र तेषां नामकथनम् । यथा,— काली-तन्त्रं, सुण्डमालातन्त्रं, तारातन्त्रं, वीरतन्त्रं, शिवसारतन्त्रं, दीक्षातन्त्रं, बृहत्यारतन्त्रं, महा-सारतन्त्रं, निर्व्वाणितन्त्रं, विश्वसारतन्त्रं, तत्त्वसारतन्त्रं, वर्षसारतन्त्रं, गुरुतन्त्रं, गुप्तसारतन्त्रं, शतसहस्रतन्त्रं, लिङ्गार्दितन्त्रं, भैरवतन्त्रं, लतार्दितन्त्रं, तीड़लसत्तन्त्रं, बृहस्तोड़स-तन्त्रं, नीलतन्त्रं, बृहद्वीलतन्त्रं, कङ्गालमालिनीतन्त्रं, महानिर्व्वाणितन्त्रं, बृहद्विर्व्वाणितन्त्रं, राधातन्त्रं, माहिश्वरीतन्त्रं, सिद्धशरतन्त्रं, मालकामेदतन्त्रं समयातन्त्रं, सिद्धतन्त्रं, गुप्तसाधतन्त्रं, सर्वसहस्रतन्त्रं, मालकातन्त्रं, महातन्त्रं, शिवतन्त्रं, अचयातन्त्रं, कुमारीतन्त्रं, सारामारतन्त्रं, कुलार्णवतन्त्रं, कालिकाकुलसर्वतन्त्रं, कालीकल्पतन्त्रं, कालीतन्त्रं, याराजीतन्त्रं, योगिनी-तन्त्रं, योगिनीहृदयतन्त्रं, गौरीतन्त्रं, धोगतन्त्रं, धर्मतन्त्रं, चौपत्नं, विन्दुतन्त्रं सनत्कुमार-तन्त्रं, चिपुरासारतन्त्रं, योगिनीविजयतन्त्रं, मध्याधोगिनीतन्त्रं, बृहद्योगिनीतन्त्रं, शिवर्चन-

तन्त्रं, सम्बरसन्त्रं, मालिनीतन्त्रं, प्रूलिनीतन्त्रं, महामालिनीतन्त्रं, शृङ्गमालिनीतन्त्रं, कुकुरतन्त्रं, महामोचतन्त्रं, वृद्धमोचतन्त्रं, मोक्षतन्त्रं, गणेशतन्त्रं, सारदातन्त्रं, शामातन्त्रं, गोपीतन्त्रं, भूततन्त्रं, भूतलिपितन्त्रं, उद्गीषतन्त्रं, कामधेयतन्त्रं, कामिनीतन्त्रं, मोहनतन्त्रं, मोहिनीतन्त्रं, समोहनतन्त्रं, समीरणतन्त्रं, वौरभइतन्त्रं, महावीरतन्त्रं, कामकेशतन्त्रं, कुलचूडामणितन्त्रं, चूडामणितन्त्रं, भावचूडामणितन्त्रं, चिन्मामणितन्त्रं, वरदातन्त्रं, शानार्णवतन्त्रं, इंसतन्त्रं, काल्पिविलासतन्त्रं, नित्यातन्त्रं, विद्यमातन्त्रं, विज्ञापनतन्त्रं, फेल्कारिणीतन्त्रं, उत्तरतन्त्रं, नारायणीतन्त्रं, ऋद्धीनाथतन्त्रं, ज्ञानदीपतन्त्रं, निरुपरतन्त्रं, गौतमीयतन्त्रं, गञ्जवैतन्त्रं, कुञ्जिकातन्त्रं, घोनितन्त्रं, सुक्ष्मावलितन्त्रं, कामालातन्त्रं, श्रीक्रमतन्त्रं, स्वतन्त्रतन्त्रं, वृच्छीक्रमतन्त्रं, वाल्मिकिसतन्त्रं, गुर्वर्चनतन्त्रं, तौष्णितन्त्रं, कामरदमतन्त्रं, डामरतन्त्रं, समयाचारतन्त्रं, अग्रदातन्त्रं, राजराजेश्वरीतन्त्रं, मेषतन्त्रं, गोथ्रगोपनलौलाभतन्त्रं, सङ्केततन्त्रं, महिषमीनीतन्त्रं, महातन्त्रं, चौनतन्त्रं, गायत्रीतन्त्रं, चिदलहरीतन्त्रं, ब्रह्माण्डतन्त्रं, भजनिरुपतन्त्रं, भूतेश्वरतन्त्रम् । १४ शे पटले,—कल्पी संसर्गजपापनिरूपणम् । तत्र घटकादीचित्तवाच्छापादीना संसर्गपरित्यागावश्वकनानिरूपणम् । तुल्यसीमालातिलकाचलद्वृतस्य राखे क्षम्येति सुङ्गमीषमाणस्य भिन्नापरायणस्य सङ्करणे रौर-वादिप्राप्तिकथनम् । कन्याविक्रियादिदोषकथनम् । प्रदादियाजनदोषकथनम् । शूद्रादिगमनदोषकथनम् । अथ तान्त्रिकप्राययित्तविधिः । १५ शे पटले,—स्त्रीशूद्रवालकादीनां प्राययित्तविधानम् । अथ विश्वरतो नरकवर्षनम् । खर्मादिवर्षनम् । १६ शे पटले,—काल्पी-मारथोः महामहाविद्यात्वकथनम् । १७ शे पटले,—हरिश्चये मन्त्रसिद्धापायकथनम् । १८ शे पटले,—कौलाचारस्य सर्वथा प्राधान्यकथनम् । कौलाचारनिरूपणम् । १९ शे पटले,—जीवन्मुकुपायादिकथनम् । ब्रह्मयोगादिकथनम् । २० शे पटले,—धर्मार्थिकामसोक्ष्रप-चतुर्वर्गविवरणम् । २१ शे पटले,—परमसुक्तियोगविवरणम् । तत्र भक्तियोगविवरणम् । २२ शे पटले,—महायोगकथनम् । तत्र विश्वरतः अकर्माण्डिकथनम् । २३ शे पटले,—महामोक्षकथनम् । तत्र ब्रह्मयोगप्राणायामस्फूपादिकथनम् । २४ शे पटले,—वर्णमाला-विवरणम् । अन्तर्मालाकथनम् । २५ शे पटले,—अं अः परविन्दुप्रकरणे लकारदयविवरणम् । २६ शे पटले,—महामरमालाविवरणम् । तत्र सच्चारपद्मस्फूपादिकथनम् । २७ शे पटले,—वर्णवस्तुसोक्षकथनम् । २८ शे पटले,—अन्तर्मेसविधिः । तत्र आवृक्षा-सम्बर्थ्यनं मन्त्रपुटादिविवरणम् । २९ शे पटले,—परिवर्णनम् । ३० शे पटले,—शूद्र्यस्यत्रच्छाप्तगोले काल्पाचादिविवरणम् । ३१ शे वहिर्याग-विधिः । तत्र कुलुकादिस्फूपकथनम् । ३२ शे पटले,—वहिर्यागलक्षणादिकथनम् । ३३ शे पटले,—प्राणायामस्फूपादिकथनम् । ३४ शे पटले,—भूतशुद्धादिविधिः । ३५ शे पटले,—वहिर्यादिव्यासविधिः । शोद्धान्यासादिविधिः । ३६ शे पटले,—शोद्धशोपचारविधिः । तत्र अन्तर्मुख्यादिविवेचनम् । ३७ शे पटले,—वहिर्यागनर्थजनयोः चारण-

कीर्तनादिविधिः । ४७ शे पठले गायत्रीजपविधिः । ४८ शे पठले,— गायत्रीसोचकथनम् । ४९ शे पठले,— द्वोमविधिः । वल्लिदानविधिः । ५० शे पठले,— एकादशाश्रमकथनम् । सन्नासिलचणादिकथनम् । दण्डिलचणाकथनम् । अवधूतलचणादिकथनम् । बानप्रस्थादि-लक्षणकथनम् । ५१ शे पठले,— श्राव्याणलचणाकथनम् । ५२ शे पठले,— मन्त्रदाचादिगुण-लक्षणकथनम् । चंसादिस्त्रहपकथनम् । ५३ शे पठले,— महापुरस्त्रणादिविधिः । ५४ शे पठले,— षट्चक्रविवरणम् । तष्ठ विशेषतो मूलाधारविवरणम् । ५५ शे पठले,— साधिष्ठान-विवरणम् । ५६ शे पठले,— मणिपूरचक्रविवरणम् । ५७ शे पठले,— अनाहतचक्रविवरणम् । ५८ शे पठले,— विशुद्धचक्रविवरणम् । ५९ तसे पठले,— आचार्यचक्रविवरणम् । ६० तसे पठले,— विसरतः सहस्रदलविवरणम् । ६१ तसे पठले,— भक्तिस्त्रहपादिकथनम् । सत्सङ्गादि-माहात्म्यकथनम् । वेदादिस्त्रहपकथनम् । ६२ तसे पठले,— ब्रह्मज्ञानयोगकथनम् । अमरयोग-कथनम् । ६३ तसे पठले,— ब्रह्मयोगविवरणम् । ६४ तसे पठले,— ब्रह्मणः स्थूलस्त्रहादिस्त्रह-पकथनम् । सुखदुःखयोः स्त्रहपादिकथनम् ॥ इति श्रम् ।

No. 279. महिमःस्त्रवकौमुदी. By गोविन्दानन्दतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 298 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganas, Pāṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

स्त्रवकौमुदी

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

श्रीगोविन्दपदडब्बनखेन्द्रुचिसन्ततिः ।

अस्त्रचिन्नातिसम्प्राप्तचित्तध्वानं धुनोतु मे ॥

क्रियते श्रीमता नातपादरेणूपदेशतः ।

गोविन्दस्तुषिधा शस्त्रो महिमः स्त्रवकौमुदी ॥ इत्यादि ।

End.

क्रुतम् इति ॥ पुण्ड्रनन्नामा गम्बर्वराजः दन्तमौलेर्महादेवस्य दासः अस्त्र निर्माणस्त्रुत्वेन रोषात् निजमचिन्तो धृष्टः सन् स्त्रवनमकार्त्तिं कौदशं स्वनं × × × गुणं गुणार्थं दिव्यादां देवानां दिव्यसुपादेयं इत्यर्थः ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दानन्दाचार्यविरचिता महिमः स्त्रवकौमुदी चमात्रा ॥० ॥

विषयः । पुण्ड्रनन्नप्रणीतस्य “महिमः पारम्भे” इत्यादिस्त्रहपकथ्य वाच्चानम् ।

No. 280. महिस्तःस्तवपञ्चिका . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 364 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, District Vṝskūdā Viṣṇupura, Kādākuli, Pañdita Rāmaprasanna Bhāttācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ॥

अनुसर सततं प्रभोः स्तुर्प
शमयति यः परमापदो नराणाम् ।
वितकमलतरोः शशाङ्कमौले-
निरूपमलोचन × × बूपुराह्विः ॥
शोचराज-सुविसौर्ण-दुर्बोध-पदपञ्चिका ।
स्त्रीकपादविशुद्धार्थं क्षियते पञ्चिका भया ॥
पुरा किलासीइतिषापये ग्रान्तिकर्णिनामृष्टपतेष्याने शिवनिर्मात्यलङ्घना-
द्याहृतगतिः पुष्पदननामा कथन गर्वर्वस्तचाभूत्तदादपामः । अनन्तरं
खण्गमनाय बन्धनमोचनाय च स्तुतिमिमां चकार सः ॥ इत्यादि ।

End.

अस्तित्विरिसमं स्यात् कञ्जलं सिन्धुपात्रं
सुरतद्वरशाखा लेखनो पत्रमुखी ।
लिखति यदि गटहीला सारदा सर्वकाञ्जं
तदपि तव मुण्डामीश पारं न याति ॥
श्रीपुष्पदनमुखपङ्कजनिर्गतेन
स्त्रोवेण किल्ववहरेण हरिप्रियेण
कण्ठस्थितेन पठितेन गटहीलितेन
संचोणितो भवति भूतपतिर्महेशः ॥

Colophon. इति पुष्पदनविरचितमहिमःशोचटीका समाप्ता ॥ * ॥ एकान्दा: १७७४ ।

विषयः । पुष्पदनविरचितस्य महिमःशोचस्य व्याख्यानम् ।

No. 281. महिस्तःस्तवरहस्यप्रकाशः . By जगदौश्यपञ्चाननभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 817 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1570. Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Čāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अर्जस्याणुविलग्नपूर्वमपर्णनिता कामि ।

अधिकफलजनयित्री भवतां भूत्यै चिरं भूयात् ॥

पुष्पदत्तसम्मीतक्षवे सम्प्रति प्रूलिनः ।

विदुषा अगदीशेन रक्ष्यार्थः प्रकाश्यते ॥ इत्यादि ।

End.

बागदेवताया असाध्यलेन त्रुतरां देवतानारमतिदूरपराहतमिति । पारं समाप्तिः । याति प्राप्नोति । पञ्चनयेऽपि तुत्यमिति दिक् ।

Colophon.

इति श्रीजगदीशपश्चाननभट्टाचार्यविरचितः श्रीशिवमहिमःस्तुतरक्ष्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥ वर्त्ये नमः शुभमस्तु शकाब्दाः १५७० ता० १५ चैव ।

विषयः । पुष्पदत्तप्रष्टीतस्य “महिमः पारको” दत्यादिस्तवस्य आख्यानम् ॥

No. 282. महिमदिनीतक्षम् . Substance, country-made paper, 6 x 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 95 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā, District 24. Parganās, Pañdita Navinacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ममः परदेवतायै ॥ श्रीचण्डिकोवाच ॥

प्राप्तादं मण्डपं वायौ यदि देवै निवेदयेत् ।

विधानं तस्य माहात्म्यं वद मे परमेश्वर ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

शुणु देवि प्रवक्ष्यामि येन प्राप्तादमुत्खलेत् ।

तस्यैव पश्यते भागे वेदिकां चतुरलिकाम् ॥

प्रकृत्याद्वृक्षयलेन वस्त्रेण वेष्टन्वरेत् ।

तदभावे महेशानि ठणेन वेष्टयेत् तुष्टीः ॥ इत्यादि ।

End.

गुरोरज्ञं महेशानि देवताकारसुत्तमम् ।

गुरोः क्रिया महेशानि पूजाद्वृक्षं सहत् पदम् ॥

गुरोर्वाक्यं गृह्णमन्तं परं व्रक्षमयो गुरः ।

व्यनेन विधिभा देवि भावयेत् प्रत्यक्षं गुरम् ॥

तदेव सकला भिद्विजयते कसलेच्छणे ॥ ० ॥

Colophon. इसि महिमदिनीतन्त्रे देवीदेवसंबादे दशमः पटलः ॥०॥ श्रीदुर्गा ।

विषयः । देवीप्रापादायुत्सर्वनिरूपणम् । गुरुपूजाविधानादिनिरूपणम् ।

No. 283. महोड्डीप्रतक्तम्. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 462 clokas. Character, Nāgara. Date, Sambat 1821. Place of deposit, at the Kālimaṭha, Ramnā, Dhākā. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

उड्डीशे च समाकौर्णे योगिष्ठन्दसमाकुले ।
प्रणम्य शिरसा गौरी परिष्ठक्ति शङ्करम् ॥
विशेषेण तु सत्त्वं कथयस्व प्रभो नमः ।
अन्याद्य विविधैः कार्यान् सन्तात्य ब्रूहि भैरव ॥
ईश्वर श्रीतुमिष्वामि लोकवाथ अगदगुरो ।
प्रसादं कुरु मे देव ब्रूहि कर्मार्थसाधनम् ॥
दुशक्कर महाभाग सर्वसिद्धिप्रदायक ।
प्रच्छामि लां जगद्वाथ संसारस्थितिकारणम् ॥
इच्छामि ईवदेवेभ्य लोकानां द्वितकाम्यया ।
वशीकरणसुचारूपं सोऽमं स्तम्भनं तथा ॥
गरन्निकं पौष्टिकं कर्म विविधानि महेश्वर ।
चतुर्वर्णनि सनोहानिः श्रुतिहानिस्थैव च ॥
ज्ञानहानिः क्षियाहानिः कौलकश्च तथापरम् ।
कार्यसाधः सुरेशान श्रोषणं पौष्टणं तथा ॥
तद्वद्याणि विशेषेण तत्परं ब्रूहि से प्रभो ।
अन्याद्य विविधान् कार्यान् साखिकान् ब्रूहि भैरव ॥ (?) रथादि ।

End.

सोऽच्छिष्ठलं कृत्वा विषयधिरक्षिप्तमशुतेनाभिमन्त्रितं यस्य नामा भूमौ
स्त्रिखति तस्योपरि विष्ठलं रोपणीयम् । तस्य सत्युर्भवति । पञ्चाश्वेज
मैदा करीये सन्दारको दुष्प्रीं पुटदेव । १०१ । फेरि दुष्प्रीं गोल्हि बांधि
राखलु । जहाँ विछु मारै तहाँ सन्दारके दुष्प्रें घसि लगावै विछु
अवग्न्य उत्तर जाए ॥

Colophon. इति श्रीमहान् उड्डीशोग्रान् समाप्तिम् ॥ संवत् १८१९ ।

विषयः । आकर्षणविधिः । उन्नादनविधिः । विदेशविधिः । उच्चाटनविधिः । सामनविधिः । वशोकरणविधिः । अन्वीकरणविधिः । मूकीकरणविधिः । गावसङ्कोचनविधिः । खन्वीकरणविधिः । भूतञ्चरकरणविधिः । ग्रस्तथास्तदूषणविधिः । पानीयशोषणविधिः । दधिमधुनाशनविधिः । भयकरणविधिः । गजवाजिप्रकीपनविधिः । सुजगवेशनविधिः । सर्पविनाशनविधिः । पुरप्रवेशनादिविधिः । वेतालसिद्धिकथनम् । पादुकासिद्धिकथनम् । अञ्जनादिविधिः । क्षचित् श्वचित् चिन्हीभाषया सत्तप्रक्रियादिकथनम् । इति गम् ।

No. 284. माटकामेदतन्त्रम्. Substance, country-made paper 19×5 inches. Folia, 36. Lines, 5 on a page. Extent, 664 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādē, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, new. Verse, Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ॥

कैलासशिखरे रम्ये नानारलोपशोभिते ।

पप्रच्छ परथा भक्त्या भैरवं परमेश्वरम् ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

विपुरापूजनं नाथ सर्वरत्नेर्विश्वषतः ।

कल्पिश्येषे सर्वरलं गुप्तभावं तथा मणिम् ॥

केनोपायेन देवेश सर्वरलादि स्थयते ।

तद्वदस्त विशेषेण यथा रत्नादिकं भवेत् ॥

यद्भोक्तं सर्वतन्त्रेषु तद्वदस्त दधानिधे ।

श्रीशङ्कर उवाच ।

शृणु देवि प्रवच्यामि यथा रत्नादिकं भवेत् ।

मत्तेजसा पावकेन किं रलं न हि स्थयते ॥

यथा सामुद्रेषेव शुभसम्बलकेन च ।

समूलस्य प्रकारं हि शृणु देवि प्रयत्नः ॥

चीनतन्त्रानुसारेण पूजयेत् सिद्धकालिकाम् ।

अथवा पूजयेत्थौं दक्षिणां कालिकां पराम् ॥

काञ्छीतन्त्रोक्तविधिना सप्ताहं अपूजनम् ।

सत्ये चैकन्तु चेतायां द्विगुणं दापरे चयम् ॥

रवं सर्वं आनीयाच्चतुर्गुणजपं कलौ ।
 आनीय बड्डयलेन सम्बलं तोलकदयम् ॥
 वसु वार्यं शिवं चार्यं मायादिन्दुविभूषितम् ।
 बीजनयं चाटश्चतं प्रजपेत् सम्बलोपरि ॥
 अशीतिनोलकं मानं हथाधेनुसुहृवम् ।
 दुग्धमानीय थलेन चाष्टोच्चरश्चतं जपेत् ॥
 वस्त्रयुक्तेन द्वये दुग्धमस्ये विनिःचिपेत् ।
 उभायं अनयेद्वीमान् मन्दमन्देन वक्त्रा ॥ इत्यादि ॥

End.

अभक्त्या परमेशानि यदि धारणमाचरेत् ।
 अपपूजादिकं तस्याः सन्देहेत् तेन तेजसा ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

प्राणानेऽपि च कर्त्तव्यं पूजनं मोक्षदायकम् ।
 च शजेद् यदि मोक्षेन दैवं पापनश्ची भवेत् ॥

Colophon.

इति माटकामेदतन्त्रे चतुर्दशः पठ्यः ॥

विषयः । चण्डिकया सह इङ्गरस्य संवादेन स्वर्णरत्नादिप्रामुख्यात्कथनम् । तत्र सर्वादिलिखया युग्मेदेन अपपूजादिनियमः । कारणस्य दुर्घटकरणविधिः । कारणस्य गम्भीरन्तरकरणविधिः । अथ पुत्रोत्यादनकारणकथनम् । तत्र नाभिपद्मादिनिरूपणह । अथ भीगमैव मोक्षप्राप्तिकथनम् । कुण्डलिनीमुखे आऽतिक्रमकथनम् । प्रसङ्गात् द्वोमकुण्डविधिः । आऽतिपरिमाणादिकथनम् । ब्राह्मणाणां कारणपानाधिकारकथनम् । ब्राह्मणलक्षणादिकथनम् । कारणग्रहणविधिः । शिवनिर्मात्रव्यवहणविधिः । गङ्गामात्रात्माकथनम् । द्वारात्रेवीमात्रात्माकथनम् । महामात्तामात्रात्माकथनम् । महामात्ताया गङ्गाजलस्पर्शदीप्तकथनम् । अथ पारदभस्त्रीकरणकथनम् । स्वगम्भूक्तुमादिनिरूपणम् । पारदभस्त्रपरीक्षाप्रकारः । पारदभस्त्रमात्रात्माकथनम् । अथ रोगभयादिनिवारणोपायकथनम् । ततः चासुष्णामन्त्राराधनाविधिः । तत्र चण्डीपाठक्रमकथनम् । भूतपाठभात्रात्माकथनम् । अथ चिपुरामहामन्त्रादिकथनम् । तत्र प्रातःछत्यादिकथनम् । गुरुस्त्रोत्रादिकथनम् । गुरुकवचकथनम् । श्रीविद्याध्यानादिकथनम् । शिवपूजां विना शक्तिपूजायामनधिकारकथनम् । शिवपूजाधारादिनिरूपणम् । शिवलिङ्गगठनादिविधिः । तत्र पारदशब्दनिर्वचनम् । पारदलिङ्गपूजामात्रात्मादिकथनम् । पारदनाडुनादौ शान्तिविधिः । इविष्ये सत्यसामूहित्यादिविधिः । पारदभस्त्रक्रमकथनम् । तत्र छोमदयकथनम् । अथ महिषादिवस्त्रिदानक्रमकथनम् । शक्तिविष्ये वस्त्रिदानस्यावस्थकल्पकथनम् । माटकामेदतन्त्रव्याप्रिमात्रात्माकथनम् । अथ प्रापात्रादिप्रतिष्ठाविधिः ।

तान्त्रिके कर्मणि तन्त्रधारकादेरनावश्यकत्वकथनम् । अथ कृपादिदानविधिः । तचत्फलादि-
कथनम् । अथ यज्ञे स्त्रवादिपरिमाणकथनम् । अथ पूजाधारनिरूपणम् । तच घटस्थापनादि-
विधिः । यन्त्रसंग्रहाने प्रतिभादिकरणदोषकथनम् । बिल्वपत्रमाहात्माकथनम् । लिङ्गपूजादि-
माहात्माकथनम् । अथ शक्तिभेदनिरूपणम् । मन्त्रप्रहणविधानादिः । मालाप्रहणादिविधिः ।
जपविधिः । दिव्यवीरादिभावलक्षणादिकथनम् । ब्राह्मणादिभेदेन मोक्षाधिकारनिरूपणम् ।
साधिकाश्च लक्षणादिकथनम् ।

No. 285. मायातन्त्रम्. Substance, country-made paper, 16 × 5 inches.
Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 140 clokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Calcutta Cyāmavāzāra, Viçvakoṣa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verso. Generally correct.

Beginning.

श्रीमद्भारेव उदाच ।

गुणु प्रिये प्रवच्याभि योगसाधनसुन्तमस् ।
विना भावेन देवेशि न सिधेत कदाचन ॥
चिधा भावो मद्देशनि साधकानां सुखप्रदः ।
वरं सुक्तिसमाप्नोति भावाद्वि साधकायणीः ॥
पश्यभावस्थितौ भज्नो बङ्गक्षेत्रेन सिध्यति ॥ इत्यादि ।

End.

समाप्तं जपने
तचेवासितपत्ते तु पञ्चदशां निशार्जिके ।
पूजयेच फलेत्तर्चैः शक्तिनो वापि कालिकाम् ॥
भावे मात्त्विते पत्ते रोहिणीसहिताधमी ।
तस्यां निशार्जसमये पूजयेचर्षिकां पराम् ॥
नभस्ये शुक्लपत्ते तु नवमी दीर्घसंज्ञिता ।
तस्यां प्रपूजयेद्वयां शतपत्ते महेश्वरि ॥०॥

Colophon.

इति मायातन्त्रे सप्तदशः पठतः ।

विषयः । अत्र प्रथमं भावादिनिरूपणम् । सतो मुवनेश्वरौकवचादिः । चण्डौपाठ-
विधादिः । चण्डौपाठफलादिकथनम् । अथ दिव्यपञ्चादिभावत्रयनिरूपणम् । कल्पौ ज्ञानो-
पायादिनिरूपणम् ।

No. 286. सुक्तिकोपनिषद्. Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent, 173 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni विद् Gadveta, District Medinipura, Pandita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ तत् सत् ॥ अथ सुक्तिकोपनिषत् ।

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते ।
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावश्यते ॥
ॐ श्रान्तिः ॐ श्रान्तिः ॐ श्रान्तिः हरिः ॐ ॥
ॐ अयोध्यानगरे रथे रथमण्डपमध्यमे ।
सौनाम-भरत-सौमित्रि-श्रवणश्चायैः समन्वितम् ॥
सनकाश्चैर्मुनिगणैर्बृहद्गायैः शुकादिभिः ।
अन्यैर्भागवतैश्चापि सूर्यमानमहर्निशम् ॥ इत्यादि ।

End. तदेतत् तदचाभ्युक्तं तदिष्ठोः परमं पदम् ।

सदा पश्यन्ति स्तुरथः द्विवौष चक्षुराततम् ॥
तदिष्ठप्रासोऽद्विप्रासो विष्ववो जागटवासुः समित्यते ।
विष्वोर्थत् परमं पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् सत्यमित्युपनिषत् ॥
ॐ पूर्णमदः इति श्रान्तिः । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति शुक्लयजुर्वेदगता सुक्तिकोपनिषत् समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । सुक्त्युपायादिनिरूपणम् ।

No. 287. सुक्तिविचारः. Substance, country-made paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 357 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākūḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ अथ कस्तावदपवर्गः तत्रात्यनिकी दुःखनिष्ठतिरपवर्गः इत्याचार्यप्रभतयः । तत्र निट्ठिः ध्वनिः । तस्यात्यनिकलच्छ स्वसमानाधिकरणदुःखसमानाधिकरणदुःखसमानकालीनलं वा । सुक्त्यनन्तरस्तस्य पुंसो दुःखानुवादात् । इत्यादि ।

- End.** म लेकपदो विष्वगः प्रयातीति तदस्तु तादशकर्मणां तच्चानन्द्या प्रति-
वभ्यकदुरितनिवर्तकतया प्रागपैलितलेऽपि नोपदर्शितशुत्योरुपकारलेम ऊभा-
भासुपपत्तेः तेषां सुक्षिकारणले सामाभावादित्यास्तां विश्वरः ॥
- Colophon.** इति समाप्तोऽयं सुक्षिविचारः ॥
- विषयः ।** विचारमुखेन सुक्षिनिरूपणम् ।

No. 288. सुग्रधबोधटौका. By कार्त्तिकेयसिद्धान्तः. Substance, country-made paper, 20 × 4 inches. Folia, 217. Lines, 7 on a page. Extent, 9,399 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañḍita Haraprasāda Čāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य पार्वतीधानौ सूर्यानां शानदौ वतः ।
क्रियते सुग्रधबोधस्य दीक्षेयं थलसो मया ॥
यद्यहं श्रीकार्त्तिकेयो मन्दविद्विशुथापि च ।
पूर्व्यकोविदपन्न्यानभवलक्ष्यात्-सिद्धीविषयम् ॥
साराधः प्राङ्गलियोचं वरमेकं पदानन्तः ।
घटर्थं घस्य संचिन्त्य तस्य कार्या परिष्कृया ॥
अन्यान्याकरणविद्या-बहिर्दृष्टगण्यगुणनिच्यायोषविक्रमभ्युदमकुलकुञ्जरथरपरा-
भूतसंस्कावदिवेकद्विरदोदरनिपत्तीकरण-प्रकृतसुग्रधबोधार्थकठिनकूटपञ्चास्य-
श्रीमन्महामहीयधायायोषवधारद्वार-जनशार्दूल-चातुर्थ्यार्थवतरण्डेक-तरणि-
विविधविद्यावज्ञानसम्पादक-श्रीमन्महीमुखरथोपदेवचरणसरसीरहं शिरसा
विधृत्य तत्कलसुग्रधबोधव्याकरणाङ्गीभूत अ इ उ इत्यादि बङ्गलं ब्रह्मणी-
त्यन्नगतस्तुवावस्था थथामित आल्यानमारभते । इत्यादि ।

End.

आदिः । अ आदिर्थस्य सः । चैक्याङ्गुदसदो उरित्यनेन विहितो योऽप्रत्ययः
समारभ्य यतत् पादसमाभिपर्यन्तं ये प्रत्यया उत्तासे तसंज्ञाः तद्वित
संज्ञाः स्फुरित्यर्थः ॥ इति पादः । स्यादिरन्ते येषां तानि स्याद्यन्तानि पदानि
तेषामध्यायः स्याद्यन्ताध्यायः । सुवक्त्वाध्यायः इति पाणिनीयाः ।

Colophon.

इति श्रीकार्त्तिकेयसिद्धान्तसंगटद्वीन-तदितपादटिपन्नौ सम्पूर्णा ॥०॥ श्रीरामः

विषयः । वोपदेवगोस्त्राभिकलनस्य सुग्रधबोधव्याकरणस्य दीक्षा ।

No. 289. **सुभवोधपरिशिष्टम्.** By नन्दकिशोरशर्मा. Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 302 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rājapura, Post office, Sonārpur, District 24-Parganās, Pañdita Rājendranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य गौरीचरणौ सुरार्चितौ
बह्विवभानवलोक्य शब्दः ।
सुमौभवां धं परिशिष्टमुच्यते
समाप्तो नन्दकिशोरशर्मण ॥ इत्यादि ।

End. महात्रे वर्तमानात् पुष्ट्यार्थात् परात् पुनर्बोर्बद्धते दिवचनं न स्यात् । नित्यं
द्वग्ने । उभयः उभये । दारादेव्यम् । दारादेवकद्विलयोरपि बद्धवचनं
स्यात् । दाराः वर्णः जलौकसः आप इत्यादि ।

Colophon. इति सुभवोधपरिशिष्टे कारकप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । सुभवोधाकारणानुकान्त विवरणार्थं पूरणम् । अथ च सम्बिधकरणम् शब्द-
प्रकरणम् । षष्ठप्रकरणम् । षष्ठप्रकरणम् । कारकप्रकरणात्ति पञ्च प्रकरणानि सन्ति ।

समाप्तं नयने

No. 290. **सूर्तिप्रतिष्ठा.** Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 600 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamink, Kelomāl, Babu Amara-nātha Ghosā. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ।

श्रीचैतन्यप्रतिष्ठाऽस्मि शरणं सुषु येन हि ।
व्याविष्टो याति दुष्टोऽपि प्रतिष्ठां सदभिषुतां ॥
अथ श्रीकृतिप्रतिष्ठा ।
प्रतिष्ठेव भगवदाविभावो विशेषतः ।
प्रतिमासु ततस्तामां प्रतिष्ठां विधिनाचरेत् ॥
तथा श्रीकृतमेकादशस्तम्भे श्रीभगवता । प्रतिष्ठाऽश्रीवसन्दिरमिति ॥ अथ
प्रतिष्ठालक्षणम् । श्रीहयशीर्षपञ्चरात्रे ।

परमात्मा चरिर्देवस्त्रहतिः श्रीरिचोदिता ।
श्रीदेवी प्रहृतिः श्रीकांडिक्षार उच्चते ॥ इत्यादि ।

End. पञ्चाङ्गुलप्रसादेन चिकादिक्षार उच्चते ।
निमं करत्वं कुर्यात् शुभरेखाविभूषितम् ॥
अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । अब प्रथमं प्रतिष्ठालक्षणम् । ततः प्रतिष्ठामाहात्मानिरूपणम् । शिल्पिकत्वादि-
निरूपणम् । शिल्पालक्षणादिनिरूपणम् । शूर्तिनिर्माणादिप्रकारनिरूपणवेति ।

No. 291. मृत्युञ्जयगीता . Substance, country-made paper, 12 x 2 inches. Folia, 51. Lines, 6 on a page. Extent, 1,062 clokas. Character, Bengali. Date, Sk 1713. Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura. Paṇḍita Candrakanta Tarkālajkāra. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः काल्ये ॥

कैलासशिखरे रम्ये नानारबविभूषिते ।
नानावचलताकौर्ये नानापल्लिरवैर्युते ॥
चतुर्मण्डपसंयुक्ते शङ्कारमण्डपस्थिते ।
समाधौ संस्थितं शान्तं क्रीडन्तं घोगिनीत्रियम् ।
तत्र सौनधरं दद्वा देवो पप्रच्छ शङ्करम् ॥

देव्युवाच ।

किं ल्या ऊप्यते नाथ किं ल्या स्मर्यन्ते सदा ।
क्षणिः कुच विल्लीनास्ति पुनः कुच प्रजायते ॥
प्रक्षापडकारणं तत्र किमायं कारणं महत् ।
मनोरथसयौ सिद्धिस्थावाऽव्यासयौ शिव ॥ इत्यादि ।

End.

शिरो मनो भवेद्विल्यं चिन्मा-निङ्गाविवर्जितः ।
आत्मा संजायते सिद्धिनान्यथा शिवभाषितम् ॥
य इदं पठते नित्यं शृणोति च दिने दिने ।
सर्वपापविशुद्धादा शिवलोकं स गच्छति ॥
प्रक्षापानमिदं शास्त्रं समयं शिवभाषितम् ।
अमरोगः स्थं सार्गे इति शास्त्रस्य निषेयः ॥

Colophon. इति स्तुद्यथमौताथां द्वरगौरौसंवादे ब्रह्मचिन्ना नाम प्रथमोऽथायः ॥०॥
ॐ नमःत् ॥०॥ श्रीगुरुचरणे भक्तिरस्य शकान्दः १७१६ ।

विषयः । अपारारणसोचदिनिरूपणसुखेन जगतः स्थितिध्वंसकारणादिनिरूपणम् । तथा
ब्रह्मचिन्नासिद्धादिनिरूपणम् ॥

No. 292. स्तुद्यथमन्त्रोदारटीका (सारदाख्या). Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 68 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasiñha, Kātiñhali, Paññita Ānandakiçora Nyāyālajkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो स्तुद्यथाय । अथ स्तुद्यथमन्त्रोदारटीका । ग्रन्थर्थमित्यादि
चत्वार्थः । स्तुद्यथनाम यन्त्रं समाप्तः संचेपतः प्रवच्यमि किमर्थं
सर्वलोकानां ग्रन्थर्थस् ॥ इत्यादि ।

End. शुभे दिने रिक्तोत्तरे तिथो शनिकुञ्जवारे शन्त्युत्तरे काले तज्जिङ्गं भुवि
निःचिरित् ।

Colophon. इति सारदाथां टीकाचां स्तुद्यथप्रकरणं समाप्तम् ॥०॥

विषयः । स्तुद्यथमन्त्रोदारटीका ।

No. 293. मेघदूतटीका. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent, 1,127 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit, District Vākuñā, Viśṇupura, Paññita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीशिवाय नमः । कथिदित्यादि । कथिद्यच्छो रामगिर्याश्वेषु वसन्ति
चक्रो कृतयान् । अभिशप्तयास्य नाम न कीर्तिम् । तथाच ।
न नामग्रहणं कुर्यात् कृपणस्य गुरोरपि ।
अभिशप्तस्य पत्राय जनकस्य विशेषतः ॥ इति ।
रामेणाभितो गिरो रामगिरिः । तस्याश्मा रामगिर्याश्वासेषु विरहा-
नलसन्तप्तोऽयं नैकत्र वसन्तौति चाश्मस्य बड्डलं वर्तितम् । अच स्थित्वा
श्रीरामः कान्नामचिरेण लेखे अतोऽहमपि कान्नामचिरेण लग्ने इति
स्यानान्नरसनादत्य तत्र वसन्तिं चक्रे इत्यभिप्रायः । इत्यादि ।

- End.** एतत् कालेत्यादि ॥ चे जल्द मेघ रत्नं प्रियसमुचितं प्रियसोचितं कार्यं
कला दृष्टान् विचर गच्छ मे किञ्चूतस्य प्रार्थनाचेतसः प्रार्थनायां चेतों
यस्य तस्य सौवाहीनं चेष्टात् विधुरोऽनिदुःखिनोऽचमिति मथि अग्रकोश-
बुद्धा वा । कपा दशानुकम्पा स्यादनुकोशोऽपीत्यमरः । लं किञ्चूतः
प्रावधा वर्धामिः संभृताचौः । ते तव चक्रमयेवं यथा मम प्रियश विशेषः
तथा विद्युता विप्रयोगी माभूत् न भूयात् मायोगे आश्रिषि लुड़ ॥* ॥
- Colophon.** इति मेघदूताख्यकाव्यटीका समाप्ता ॥*॥ उँ शिवः शरणम् । शकाब्दः १७५१।
- विषयः ।** कालिदासकलतस्य मेघदूतकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 294. मेहतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 16 x 6 inches.
Folia, 282. Lines, 12 on a page. Extent, 14,170 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calentta, Cyāmavāzāra, Viçvakosa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीगणेशाय नमः ॥

यथासत् सदिवाभाति न च भाति कदापि सत् ।
यस्मिन् ज्ञानेन सा भाति तस्यै तस्यै नमो नमः ॥
जलभ्रेण विजिते शुराशुरनरेऽस्मिले ।
सुखमृष्णेण ते सर्वे महेशं शरणं गताः ॥
दिव्यान्यन्दस्त्वक्षाणि समाधिस्थं विलोक्य तम् ।
प्रार्थिता चार्चिता तेषु वामदक्षिणमार्गिभिः ॥
चमरा चादा बोधयुता नला तं संविजित्वपत् ।
ध्यायन्ति विधिवर्ध्याद्यास्त्वां लं ध्यायसि कं पुनः ॥
मां वदन्ति परां शक्तिं लां वदन्ति परं शिवम् ।
चावयोरपि किं ध्येयं तत्त्वं मे कृपया वद ॥
इति शुल्का वचकास्याः शुल्का किञ्चित्क्षेत्रः ।
उपविश्य विधानादीन् वाक्यमेतद्वाच इ ॥
नराणां परमं ईक्षेरायुः सौराः शतं समाः ।
वदन्त्वं देवयोनीनां दिनसायुश्च तत्त्वतम् ॥

वर्द्धते परमं तस्य मानं कलिशुगस्य मत् ।
 अमर्मीव्विसार्वं संपूर्णं धर्माण्यान्मे प्रमाणतः ॥ (?)
 इदं भूशेलनिष्ठतमैन्द्रायुमानवे परम् ।
 तत्प्रमाणमन्दनु समये काथपूरकः ॥ (?)
 स्वमिन्द्रियन्द्रियसंक्षेपं क्षणो दिनमुच्यते ॥ इत्यादि ।

End.

धार्मैव विधिना देवं पूजयेदिष्टसिद्धये ।
 इसाद्यैरङ्गकैश्चापि भविष्यति तत्परम् ।
 वच्छेदवादिभिः पश्चात् कल्पद्वैरनन्तरम् ।
 इन्द्रायैष तद्विश्व सप्तावरणसंयुतम् ॥
 अर्चयित्वा तु गोविन्दं विधिवत् साधकोत्तमः ।
 वैवेद्यं काशने पात्रे पूर्वोक्ताङ्गं विवेदयेत् ॥
 अष्टाधिकं शतं पश्चाद्गुरेत् सामु पशोधसा ।
 अर्कराष्ट्रयुक्तेन वल्ले पश्चात् प्रकल्पयेत् ॥
 द्विष्ठियोगिसर्वेभ्योऽप्युपदेवेभ्य आदरात् ।
 एतच्चङ्गक्षियुतो विहान् भक्तियुक्तः प्रसङ्गघीः ॥
 नवनीतं इविर्द्वात् लोकैः सन्नपथेन्द्रुष्टे ।
 शब्दस्त्रं शतनामं चासाकं पूजयेज्ञपेत् ॥
 मध्याक्षे क्षम्यमेवं यः पूजयेद्वितीयरः ।
 गीर्वाणद्वन्द्वन्द्वोऽसौ सम्भवः सर्वजनुषु ॥

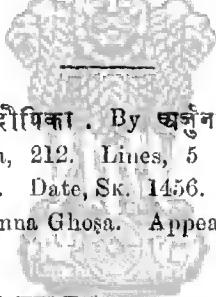
(अतःपरं खण्डत्वात् समाप्तिवाक्यं नोपलभ्यते ।)

१५२ पतस्य नोट ।

हिन्दुधर्मप्रस्तोतारो जायने चक्रवर्तिः ।
 पूर्वान्नाये नवशतं पद्मशीतिः प्रकीर्तिः ॥
 फिरङ्गभाषया मन्त्रा लेषां संसाधनाहृषि ।
 अधिपत्तमङ्गलानाम् संग्रामेषु पराजिताः ॥
 इयेजा नवपठ्यपूर्वाङ्गास्यापि भाविनः ।
 विश्वा बौद्धनिर्दर्शन्यः पश्च प्रोक्तात् या सया ॥
 महीजपूर्व्यः सर्वेषि मनवो मनसिद्धिदा ॥

विषयः । प्रथमप्रकाशे,— चुराप्रशंसामुखेन तत्पानादित्यवस्था । हिन्दीयप्रकाशे,— घोड़श-
 रुख्कारादिनिष्ठपणम् । द्वितीयप्रकाशे,— दीक्षादिनिष्ठपणम् । चतुर्थे प्रकाशे,— छोमविधादिः ।

पश्चम प्रकाशे,— आङ्गिकादिनिरूपणम् । षष्ठे प्रकाशे,— पुरस्वरणादिनिरूपणम् । सप्तमे प्रकाशे,—
चिद्विस्थितीकरणादिनिरूपणम् । अष्टमे प्रकाशे,— सुद्रास्तत्त्वादिनिरूपणम् । नवमे प्रकाशे,—
पार्थिवपूजाविधादिः । दशमे प्रकाशे,— पुरस्वर्णकौलिकाचारादिनिरूपणम् । एकादशे प्रकाशे,—
सम्बिधिमन्त्रादिकथनम् । द्वादशे प्रकाशे,— वेदमन्त्रादिनिरूपणम् । त्रयोदशे प्रकाशे,— नवप्रह्ल-
वैदिकमन्त्रादिनिरूपणम् । चतुर्दशे प्रकाशे,— प्रत्यक्षिणमन्त्रादिकथनम् । पञ्चदशे प्रकाशे,—
वैदिकगन्त्रादिनिरूपणम् । षोडशे प्रकाशे,— दक्षिणाम्बायगणपतिमन्त्रकथनम् । सप्तदशे प्रकाशे,—
अद्भुताम्बायगणपतिमन्त्रादिनिरूपणम् । अष्टादशे प्रकाशे,— पूर्वाम्बायगणपतिमन्त्रादिकथनम् ।
जनविंशे प्रकाशे,— पश्चिमाम्बायगणपतिमन्त्रादिनिरूपणम् । विंशेप्रकाशे,— उत्तराम्बायगणपति-
मन्त्रकथनम् । एकविंशे प्रकाशे,— स्तूपमन्त्रादिनिरूपणम् । द्वाविंशे प्रकाशे,— नवप्रह्लमन्त्रादि-
कथनम् । त्रयोविंशे प्रकाशे,— अष्टब्राह्मीमन्त्रादिनिरूपणम् । ग्राहकमन्त्रादिनिरूपणम् । चतुविंशे
प्रकाशे,— दशदिग्नीशमन्त्रादिनिरूपणम् । पञ्चविंशे प्रकाशे,— दौपविधादिनिरूपणम् । अतःपरं
नोपलभ्यते ॥

No. 295. मोक्षधर्मार्थदीपिका . By ज्ञेनमित्रः . Substance, Palm-leaf, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 212. Lines, 5 on a page, Extent, 4,439 clokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1456. Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Sāradāprasanna Ghosā. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः दत्तात्रे ॥

नवा जगहुर्विष्णु व्यासं पितरसेव च ।

क्रियते ज्ञेनमित्रेण मोक्षधर्मार्थदीपिका ॥

सर्वीत्काष्ठधर्मजिज्ञासया प्रश्नं कृतवान् । युधिष्ठिर उवाच । धर्माः पिता-
महेनेत्यादिना । अत्र प्रश्ने भीम्य उवाच उत्तरं दत्तवान् । शत्रूणां भयहेतु-
त्वात् भीमाः । इत्यादि ।

End.

त्वयि चाऽमित्यनेन सर्वैङ्गतत्त्वसत्योऽन्यसादग्रस्तु दर्शयता रागदेषविषय-
भूता जन्मयः कः समले घटः कार्यं इत्युपदेशोऽपि सुसन्तुष्टवृत्तिकथा-
माचादुपत्तत्त्वज्ञानं प्रतीत्याश्रयः । उपदिष्टपरम्पराकथनं युधिष्ठिरस्य
बौद्धार्थ्येण । तद्यथानुष्ठानद्वारा परमशेषोऽनुसितमिति स्फृच्छितम् ॥०॥

Colophon.

इति भारताचार्यपाठकराज-ओमदीपानननयस्य भारताचार्य-ओमदक्षिण-
मित्रस्य छानौ महाभारतार्थदीपिकाचार्यां डीकायां शान्तिपर्वत्यि मोक्षधर्म-
उच्छवित्युपाद्यानं समाप्तम् ॥०॥ समाप्तम् मोक्षधर्मार्थविवरणमिति ।

प्रागुपाषस्य संशुद्धिर्मर्याकारि थथामति ।
 मोक्षधर्मार्थविद्वतौ कः सम्भोजसि सम्पत्ति ॥
 पितुः सदुपहेन विवद्यावसुरोधतः ।
 प्राङ्गनिवभस्य संशुद्धौ कृतो यतोऽधुना ममा ॥
 अन्याधीति-लिपिपञ्चशुद्धाचरसमुच्चयः ।
 विदुषां हेत्यथा प्राच्यपन्थो नाशसुपेयिकान् ॥
 चुधैर्विमल्लरैरत्र चक्षयं मम चापलम् ।
 मूलपन्थोऽपि सोपायो लिपिभूषणवाग्नितः ॥
 गौडेश्वरमहामन्त्रिश्रीमहिश्वासरायतः ।
 लक्ष्मानुजेन लिखिता मोक्षधर्मार्थदीपिका ॥०॥
 श्रीलक्ष्मीमन्त्रमितेन लिखितमिदम् । शकाब्दः १५५३ ।
विषयः । मदाभारतस्य शान्तिपर्वीयमोक्षधर्मार्थकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 296. मोक्षोपायसारः . Substance, country-made paper, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 245. Lines, 5 on a page. Extent, 5,297 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1588. Place of deposit, District Vāñkūḍā, Viśṇupurā, Kādākūḍā, Pandita Rainaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

दिवि भूमौ तथाकाशे वहिरन्तस्य मे विषुः ।
 यो विभात्यवभासात्मा तस्मै सर्वाद्यने नमः ॥
 अहं बडो विसुक्तः स्यामिति यस्याच्च निष्पत्यः ।
 नात्यनमज्जी नो तज्ज्ञः सीर्पिन् गारुडप्रिकारवान् ॥
 गुरुमार्चीनमेकान्ते वात्मीकिं सर्वदर्शिनम् ।
 पप्रच्छ प्रणतो भूत्वा भरहाजो सदुस्वरम् ॥
 भगवन् ज्ञातुमिच्छामि कथं संसारसङ्कटं ।
 रामो अवहृतो द्व्यासिन् कारणादु त्रूपि मे गुरो ॥
 वात्मीकिरवाच ।
 साधु वत्स भरहाज योग्योऽसि कथयामि ते ।
 अदेन येन समोऽहमलं दूरे करिष्यमि ॥

वसन्त जापतस्यास्य (?) जातस्याकाशवर्णनम् ।
 अपुनः धारणं साधो मन्ये विस्मरणं वरम् ॥
 दश्मं कालीति बोधेन मनसो दग्धमार्जिवम् ।
 अम्पङ्गं चेचक्षुयज्ञा परा निष्वाणनिर्दृतिः ॥
 अश्रेष्ठ परित्यागो वासनानां य उत्तमः ।
 मोक्ष इत्युच्छते भद्रिः स एव विमलकमः ॥
 वासना हिविधा प्रोक्ता शुद्धा च मलिना तथा ॥
 मलिना जन्मनो रेतुः शुद्धा जन्मविनाशिनी ॥
 अज्ञानसुषुप्तनाकारा वासनाचक्षारभालिनी । (?)
 पुनर्जन्मकरी प्रोक्ता मलिना वासना बुधेः ॥
 पुनर्जन्मान्तरं त्यक्ता स्थिता संभृष्टबोजयत् ।
 देहार्थं प्रियते ज्ञातज्ञेया शुद्धेति चोच्छते ॥
 या शुद्धवासना भूयो ऽज्ञानसुषुप्तभाजनम् ।
 ज्ञातज्ञेयास्त उच्चन्ते जीवन्मुक्ता महाथियः ॥
 जीवन्मुक्तिपदं प्राप्नो यथा रासी महामनाः ।
 तन्मेहं शृणु वद्यमि जराभरणशान्तये ॥
 विद्यागटचादिनिष्ठुम्य रामो राजीवलोचनः ।
 दिवसाम्यनयहै लौलालि चाकुतोभयः ॥
 अथ गच्छति काले तु रामस्य गुणशालिनः ।
 तौर्यपुण्ड्राश्रमश्रोत्रैष्टुमुक्तिपदं मनः ॥
 राघवसिन्यग्नेवं शुपेत्य चरणौ पितुः ।
 चंसः पद्माविवा + + जगाच भखकेशरौ ॥ इत्यादि ।

End.

दृक्षाविच्छुरिती जीवो विजहानि न दीनताम् ।
 असद्वेदनयवस्तु तृष्णीमेवास्तु वासनम् ॥
 अबोधाद्यादि निर्मुक्तं सुक्तं भरगतं यथा ।
 तं प्रत्याहारवद्विशेनेच्छामत्युं नियच्छति ॥
 इदमस्त्विनि सोद्देशमाङ्गः कन्पनमुच्चमम् ।
 तत्पूर्वाभावनं तस्य कल्पनात्याग उच्चते ॥
 अस्तर्ण विद्वि सङ्कल्पं शियमस्त्वरणं विदुः ।
 कृष्ण प्राणानुभृतश्च नानुभृतं तदुच्छते ॥ (?)

अनुभूतां नानुभूतां सृतिं विस्मृत्य काष्ठवत् ।
 सर्वमेवाशु विस्मृत्य मृद्गस्ति महामतिः ॥
 उर्द्धवाञ्चिरोद्येष न च कश्चित् गृणोति मे ।
 असङ्गत्यः परं श्रेयः स किमर्थं निषेचते ॥
 किल तृष्णीं स्थितेनैव कल्पदं प्राप्यते यदा ।
 परमं यत्र सामाज्यमपि राम द्वयायते ॥
 गम्यदेशकनिष्ठस्य थथा पान्दस्य पादयोः ।
 सन्दो स्थास्यन्दः स्वकर्मात् ॥
 अत्यन्तं तन्मयो भूत्वा तथा तिष्ठ यथासि नो ।
 अचं ममेति सदित्र दुःखतोऽपि विसुच्यमे ॥
 असंविदन् प्रसुच्यये यदिच्छसि तथाचर ।
 शिवं सर्वगतं शान्तं बोधात्मकमजं शुभम् ॥
 तदेकभावनं राम कर्मात्याग इति सृतः ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीमद्भैश्वरस्त्रचार्यभद्रालक्ष्मारपणित—श्रीमद्भिनन्दसुद्धूते
बाल्कीकीये रामायणे सोचोपायसारे निर्वाणप्रकरणं समाप्तम् ॥१॥ शुभमस्तु
शक्तिश्वाचलवाणम् भूमिगणिते सूर्ये धनुराश्रिगे ।
प्रामे कामनपाइके उरुशुनीतौरे च दर्शे तिथौ ॥
एषा श्रीदिग्जरामभाष्यकरजावद्यावलिपुस्तके (?)
वाग्मिषे रघुनन्दनस्तदनया प्रोणातु वर्णश्रिया ॥
मासपौषलिखितम् । शकाब्दः १५८८ ॥० ॥

विषयः । योगवाशिष्ठस्य निर्वाणप्रकरणमिदम् । अत्र च प्रथमसर्गे विश्वामित्रस्य दग्धरथ-
सम्भाषणम् । वैराग्योन्यत्तिनिरूपणम् । १ य सर्गे जगदोषप्रकाशादिनिरूपणम् । २ य सर्गे भोग-
दोषादिनिरूपणम् । ४ र्थं सर्गे सुसुच्युत्यहारादिनिरूपणम् । ५ मसर्गे प्रकरणार्थनिर्देशादिः ।
६४-७ मयोः सर्गयोः सूच्युपाख्यानादिः । ८ मसर्गे ऐन्द्रवीपाख्यानम् । ९ मसर्गे क्वचिभेदो-
पोख्यानम् । १० मसर्गे चित्तोपाख्यानादिः । ११ शसर्गे बालाख्यायिकादिः । १२ शसर्गे सम्ब-
रिकोपाख्यानादिः । १३ शसर्गे उत्तिप्रकरणम् । १४ शसर्गे भारगवोपाख्यानादिः । १५ शसर्गे
दामाद्युपाख्यानम् । १६ शसर्गे भौमाद्युपाख्यानम् । १७ शसर्गे दास्त्रराख्यायिकादिः । १८
शसर्गे उपशमप्रकरणादिः । १९ शसर्गे गाधिष्ठत्तान्तादिः । २० शसर्गे उदाल्कोपाख्यानादिः ।
२१ शसर्गे सरयुपाख्यानादिः । २२ शसर्गे भासविलाससंवादादिः । २३ शसर्गे वीतच्छ्री-
पाख्यानादिः । २४ शसर्गे निर्वाणादिनिरूपणम् । २५ शसर्गे आधात्मिकपूजनादिनिरूपणम् ।

१६ शसर्गे विन्दुनिर्दर्शनम् । १७ शसर्गे श्रीलाल्याधिका । १८ शसर्गे अच्छेनोपाल्यानादिः ।
 १९ शसर्गे वैतालोपाल्यानादिः । २० शसर्गे किरातोपाल्यानम् । २१ शसर्गे गजटजानादिः ।
 २२ शसर्गे शिखिष्वजज्ञानप्रस्त्रिः । २३ शसर्गे शिखिष्वजोपाल्यानादिः । २४ शसर्गे ग्रतवय-
 निरूपणम् । २५ शसर्गे इच्छाकुवोधनादिनिरूपणम् ।

No. 297. यन्त्रचिन्नामणि:, (यन्त्रकल्पः). Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 662 clokas. Character, Bengali. Date, Sambat, 1843. Place of deposit, Dhākā, Ramūṇā's Kālimāṭha. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रिव उवाच ।

साधु साधु महाप्राज्ञ स्त्रीकानां हितकारिके ।
 इममर्थं न केनापि इष्टाऽहं पद्मलोचने ॥
 शृणुव्वैकायचिन्ना लं रहस्य लिखिदिम ।
 कल्पचिन्नामणिनाम गुद्धादगुच्छनम् महत् ॥
 सर्वांगसम्म सारस्य सन्नाणां सारसुचमम् ।
 आथव्येष्य वेदस्य सारात्सारतरं परम् ॥
 अस्मिन् कल्पे भविष्यन्ति चिन्नामणिमहि शुभे ।
 यन्त्राणि बड्डधा देवि कामकम्मकराणि च ॥
 एतत् कल्पं सदा यस्य लिखितं विद्यते गृहे ।
 संपूज्यते प्रतिदिनं प्रभावं तस्य मे शृणु ॥
 अपमत्युभयं नास्ति नास्ति चौरभयं तथा ।
 भूत-प्रेत-पिशाचानां प्रभावो नैव जायते ॥ रत्यादि ।

End.

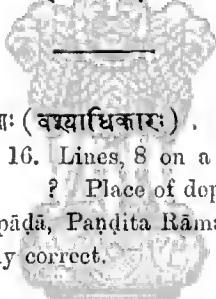
बन्धसोक्षणमन्देहो वन्दी देवीप्रसादतः ।
 शृणोति यस्तु धर्मात्मा वाच्मानं कदाचन ॥
 नापयूच्यते मान्यता ज्ञायते मत्प्रसादतः ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मोरीसंवादे द्वादशग्रन्थोक्तिर्निर्गतयन्त्रचिन्नामणौ यन्त्रकल्पः
 सम्पूर्णः ॥ संवत् १८४३ ॥

विषयः । श्रिवाशिवयोः संवादेन अभीष्टदायकविविधयन्त्रविधिः । तत्र तत्र प्रत्येक
 यन्त्राणां संस्थानकथनस्तु । अवैतानि यन्त्राणि प्रदर्शितानि । यथा,— सोचनयन्त्रम् ।

राजवशीकरणयन्त्रम् । यावज्जीवं सामिवशीकरणयन्त्रम् । दिवसाक्षनयन्त्रम् । राजकोप-
मोहनयन्त्रम् । दुष्टवशीकरणस्त्वयन्त्रम् । धनिकवशीकरणयन्त्रम् । राजदुष्टवशीकरण-
यन्त्रम् । विवादविजययन्त्रम् । जगद्वशीकरणयन्त्रम् । भृत्यवश्यपिशाचयन्त्रम् । सामिवश्य-
कालानलयन्त्रम् । कोपहरयन्त्रम् । स्त्रीसौभाग्यप्रदयन्त्रम् । प्रियवशीकरणयन्त्रम् । कामराज-
यन्त्रम् । कामिनीमदनभञ्जयन्त्रम् । राजाङ्गनायश्चकरयन्त्रम् । आकर्षणयन्त्रम् । मिचदर्शन-
यन्त्रम् । मानिनीकर्षणयन्त्रम् । सुखसाक्षनादियन्त्रम् । गमनसाक्षनादियन्त्रम् । पिघनमईन-
यन्त्रम् । दौर्भाग्यवर्जनयन्त्रम् । इच्छविदेषयन्त्रम् । बन्धुनिदेषयन्त्रम् । मारणयन्त्रम् ।
उच्चाटनयन्त्रम् । रचाकरयन्त्रम् । श्रान्तिकयन्त्रम् । दौर्भाग्यनाशनयन्त्रम् ।
चरोपग्रसनयन्त्रम् । बालकरचाकरयन्त्रम् । भूतापस्तारादिनाशनयन्त्रम् । सर्पसाक्षनयन्त्रम् ।
भूतनाशनादियन्त्रम् । एकान्तरनाशनयन्त्रम् । गर्भरक्षाकरयन्त्रम् । सर्वरक्षाकरयन्त्रम् ।
बन्धमोक्षकरयन्त्रम् । दुष्टसञ्चमोहनयन्त्रम् । निगड़मोचनयन्त्रम् । इति शम् ।

No. 298. यन्त्रचिन्तामणि: (वश्याधिकारः). Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a pago. Extent, 38½ clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District 24-Parganas, Post Office Nailāti, Kēshālpādā, Pandita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीगुरवे नमः ।
स पातु देवाः कथरौविलासो
क्षायेन सत्या गिरिकन्यकायाः ।
यः पश्यतो बालस्तगाङ्कमौलिः
क्षणं न सर्वज्ञत्वपदं बभूव ॥ (?)
एकान्ते देवदेवेणं गता देवी शूचित्तिता ।
उपगम्य शनैर्यक्षिं प्रोवाच जगद्विका ॥ इत्यादि ।

End.

इति वश्याद्यं सद्वयन्तं द्विष्टनु ब्रह्मणा पुरा ।
न देयं यस्म कस्यापि साधकेन वरानने ॥ ० ॥

Colophon.

इति यन्त्रचिन्तामणौ प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे वश्याधिकारे लतीयपाठिका ॥ ० ॥

विषयः । सद्वामोहनयन्त्रनिरूपणम् । वैराजसम्पुटयन्त्रादिनिरूपणम् । राजमोहन-
यन्त्रादिनिरूपणम् । स्त्र्युद्धययन्त्रादिनिरूपणम् । श्रुत्यानुकूलयन्त्रनिरूपणम् । क्रोधग्रसन-

यन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीसौभाग्यकरयन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीवश्ययन्त्रनिरूपणम् । मदनमर्दनयन्त्रनिरूपणम् । कामास्थायन्त्रादिनिरूपणम् ।

No. 299. योगकल्पलतिका. By रामगतिसेनः. Substance, country-made paper, 10×4 inches. Folia, 101. Lines, 7 on a page. Extent 1,988 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā Paṭuyāṭuli, Bābu Rājakuṁāra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

अखण्डं सचिदानन्दमवाऽमनसगीचरम् ।
आदानमधिलाधारमायेऽभीष्टसिङ्गये ॥
दस्येष्वत्करणार्जुणेरमलोऽजानाभ्कारं द्वरन्
बोधेन्द्रदय , श्रीनाथपादाम्बुजम् ।
सज्जाचारणमञ्जुचित्तसरसौभधे सुड्डिलयम्
श्रीमद्रामगतिर्भिर्षवर इम घथनाति सत्संयहम् ॥
ये ये योगविशेषदेविषयादुद्योगिनो योगिनो
ये योगाभ्युभ्यम इत्यसूलम् कर्तुं यसले वुधाः ।
ये वा जन्मसमज्ञायाशनिगड़े द्वयोगका-
से तेऽस्त्वक्तयोगकल्पलतिकां भजन्तु द्रुतम् ॥
चक्रानदैन्यव्ययखण्डनचारशीला
या चेलया सकलवर्गधनं ददाति ।
चामन्दपुष्परचिरस्त्वकावदौ प्रा
सा योगकल्पलतिकास्तु सतां सुदेऽसौ ॥
.....
यावद्भुमलयो न स्थात् ममता यावदेव हि ।
यावदेहाभिभानीऽस्ति तावस् तत्त्वकथा कुतः ॥
अतएव रावादौ चिकेकोट्यमाह । तदुक्तं कुलार्थवे ।
दुःखमूलं हि संसारः स यस्याच्चि स दुःखितः ।
तस्य त्यागः वतो येन स मुखी नापरः प्रिये ॥

आरम्भं सर्वदुःखानासाश्रयं सकलापदाम् ।
 आश्रयं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ॥
 वरच्छुवन्धनं धोरं मित्रीकृतसहायिषम् ।
 वरशस्त्रण्डनं हैरि संसारासक्तचेतसाम् ॥ इत्यादि ॥

End.

यथा हृष्टे सुने प्रोक्तं लयि कल्पाणमस्तु ते ।
 देशं प्रथामोऽभिमतसागच्छोत्तिष्ठ पार्वति ॥
 इत्युक्ता नीलकण्ठोऽमौ त्यक्तपुण्याङ्गिर्मयि ।
 तनार परिवारेण समसम्बरकीटरम् ॥
 मतः प्रभृति तेनैव क्रमेणाच्चेनमादेनः ।
 अथ यावत् गतव्यपः कुर्वन्नमरसंस्थितः ॥
 अनेनाच्चिविधादेन मये ... , वासना-।
 ।
 हृष्टा मथा रघुपते सङ्गुसूतनं चतुर्मा ।
 संसारविरक्षारणे विहरामिन् ... ।
 राम उवाच ।
 इदानीं भंश्यो ब्रह्मन् विनिवृत्ती विशेषतः ।
 ज्ञातं ज्ञातव्यमयिल्लं ज्ञाता ॥
 परामभेद्यामपरैर्दल्लितशोभमतङ्गजाम् ।
 संसारस्तरे सम्यग् धौरतासामगतं मनः ॥
 परिग्लितविकल्पनामुपैतं
 प्रगत्ति ... दीनसारसत्त्वम् ।
 विजगति यदतिप्रसन्नरूपं
 प्रसुदितमन्नर ... , मनो मे ॥
 इति निर्वाणप्रकरणे पूजीपाद्यानम् ॥

Colophon.

इति श्रीरामगतिसेनष्टात् सारसंग्रहे योगकल्पलितिकायां जीवन्मुक्तलक्षणं नाम
 चतुर्दशकवकः समाप्तः ॥

विषयः । चतुर्दशकपञ्चविदेशिन् योगकल्पलितिकायां द्वार्ष्वदितन्त्रोत्तनानाविध-
 प्रमाणवचनेयोगविवरणं सम्यक् प्रमाणितम् । सत्र प्रथमे स्तवके विवेकोदयविवरणम् । द्वितीये
 स्तवके योगस्त्वल-कूड़ज्ञान-योगिनिधमादिकथनम् । लृतीये स्तवके योगासनविवरणम् । चतुर्थे

स्वयके घटशुद्धिविवरणम् । पच्छमे स्वयके भासौशुद्धिविवरणम् । वष्टे स्वयके प्राणायामविवरणम् । सप्तमे स्वयके प्रत्याहार-धारण-पञ्चभूतचिन्तन-द्विविधध्यानसमाधीनां विवरणम् । अष्टमे स्वयके पञ्चमरयोगविवरणम् । नवमे स्वयके सुदृग्भेदविवरणम् । दशमे स्वयके कुम्हाकभेद-पठचक्रभेद-कथनम् । एकादशे स्वयके शक्तिचालनविवरणम् । द्वादशे स्वयके नादसम्बन्धविवरणं, वायो-ज्वासटद्विजिरूपणं, सप्तपदाज्ञानभूमिनिरूपणं, संसारबन्धात् सुक्ष्मपायकथनम् । चतुर्दशे स्वयके चित्तशस्त्रनोपाय-आधारबोध-जीवन्मुक्ताच्छणादिविवरणम् । चतुर्वद्ये स्वयके योगशास्त्रे आभान्न-सैव योगाधिकारित्वमिति कीर्तनम् ।

No. 300. योगविचारणम्. By गोपीकान्तः. Substance, country-made paper, 17 x 5 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 252 clokas. Character, Bengali. Dato, P Place of deposit, District Mayamanasimha, Vādari, Pañdita Cīvacandra Nyāyabhāṣāṇa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीगुरवे ।

नत्या श्रीगुरपादाङ्गं नपञ्चन्द्रविराजितम् ।
निष्कल्पकं रम्भिष्टन्द्रप्रकाशितदिग्नात् ॥
सद्वद्वद्वस्थस्यं सद्वद्वद्वलमध्यगम् ।
कंसपीडे तु सततं धारगम्भे ज्ञानदम् ॥
चज्ञानतिमिराणाम् नाशनं सर्वसिद्धिदम् ।
योगशास्त्रसंज्ञाला योगिनाम् सततं तथा ॥
स्वदेहे भावयेद्वित्यं योगं जान्यमनाः सदा ॥
श्रीगुरोरपदेशेन गोपीकान्तेन धीमता ।
योगतत्त्वं हि संचेपात् तन्यते यत्नतो मुदा ॥
स्वदेहे भावयेदिति कथमित्याह उत्तः कौलार्णवे शिवेन पार्षतीं प्रति ॥
इत्यादि ।

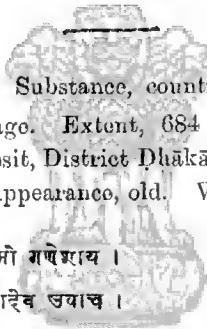
End.

माचाभिः परिपूरितैः कुक्षगतं यिष्युद्धिशुद्धामुजम्
च्च सच्चरसंयुतं द्विद्वलकं रक्ताभसाज्ञापुरम् ।
तत्त्वाद्युद्धमधोमुखं यिकसितं पर्यं सद्वद्वद्वदम्
नित्यानन्दमयौं सदा शिवपुरीं शक्तिं मनः शाश्वतीम् ॥

दग्धशद्दलशोभाप्रोक्षसत् पूर्णचन्द्रो
हिमरुचिरचिराङ्गो हंसपीठानारस्यः ।
अभयवरकराङ्गो योगपूर्णत्विनेतः
कुलकमलविलासी पातु मां देवदेवः ॥
अज्ञानां ज्ञाननेत्रं विदितनवयुवा रागसनानन्दासी
ओत्तमाजालैनेहेन्द्रकुलकमलवनीकानकानिप्रकाशम् ।
गङ्गाकाश्यादितीर्थाङ्गशद्दलसद्बापुष्पुञ्चप्रवाहं
वन्दे दीक्षागुणाणं चरणसरसिङ्गं वन्द्यसानन्दकान्तम् ॥

Colophon. इति योगविचारणं समाप्तम् ।

विषयः । नन्तोत्तमाक्षादिविचारसुखेन योगतत्त्वनिरूपणम् ।

No. 301. योगसाहस्रः . Substance, country-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 684 stanzas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihāri Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीमहादेव उवाच ।

मातर्मे देवदेवेशि योगेशि प्राणवक्ष्मे ।
सर्वसातः सुरेशानि संसारतारिणि शिवे ॥
शरणागतदीनार्जपरिचाणपरायणे ।
तां विना देवदेवेशि संसारं व्यषवत् प्रिये ॥
एकं संप्रसुमिक्षासि यदि वेज्ञुप्रहो मयि ।
योगसारं महेशानि कथयाम्बानुकन्यया ॥
संसारतारणे देवि भरणिस्तं यतः प्रिये ।
असारधोरसंसारे सर्वे दुःखमलौमसाः ॥
जायन्ते च विद्यन्ते च असंख्या जीवराण्यः ।
तेषामन्तो महेशानि विद्यते न महीतले ॥
अनेकदुःखसमूतास्यन्दिशां × × सत्यराः ।
भवन्त्येव महेशानि समूतानि युगे युगे ॥
केनोपायेन देवेशि नरा सोक्षमवासुयुः ॥

श्रीदेव्युवाच ।

अस्ति देव परब्रह्मस्त्रूपो निर्गुणः परः ।
सर्वज्ञो विश्वेना च सर्वेषो निर्ममोदयः ।
ख्यं ज्योतिर्संयो देवो निर्विकारी निरञ्जनः ॥ इत्यादि ॥

End.

ततो ज्ञात्वा ब्रह्मवक्षं योगकर्म समभ्यसेत् ।
श्रीरघुपि नित्यं तज्ज्ञात्वा योगं समभ्यसेत् ॥
परं ब्रह्म नित्यरूपं सर्वस्मिन्द्रिष्टे भैरव ।
ज्ञात्वा च साधयेद् योगं परं ब्रह्मस्त्रूपकम् ॥
दति ते कथितं किञ्चिद् द्विदलाख्यस्य वर्णनम् ।
विस्तरेण महेशान किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon.

इति श्रीमद्योगसारमहाप्रथ्ये सर्वांगमोत्तमे श्रीपार्वतीश्वरंवारे शत-
साहस्रां संहितायां षट्चक्रादिचक्रं द्विपानद्विदलाख्यस्य वर्णनं नवमः
परिच्छेदः ॥

विषयः । मच्चार्देवं प्रति देवा ब्रह्मस्त्रूपादिकथनम् । ब्रह्मणो योगगम्यत्वकथनम् ।
तत्रादौ नीरोगस्यैव योगाधिकारकथनप्रसङ्गेन व्याधिनाशनोपायकथनम् । लग्नानाशनो-
पायकथनम् । अनाहारीकरणोपायकथनम् । सूचपुरोपनाशनोपायकथनम् । गुकसाधनो-
पायकथनम् । आलस्यनाशनोपायकथनम् । निदानाशनोपायकथनम् । इन्द्रियनियन्त्रो-
पायकथनम् । मन्त्रसिद्धिकथनम् । दृष्टिविद्याभावं मन्त्रादिकथनम् । अथ पुराण-
विष्णिः । भृष्णभृष्णकथनम् । आधनादिकथनम् । जपसालानिरूपणम् । जपसंख्यार्था
निषिद्धद्रव्यकथनम् । वर्णमालाकथनम् । विषयस्थोगिनिरूपणम् । रुद्राक्षमालामारादिकथनम् ।
योगिमालाकथादिकथनम् । शरीरस्यचक्रादिनिरूपणम् । षट्चक्रदेवतानां ध्यानपूजादिविष्णिः ।
षट्चक्रवर्णनम् ।

No 302. यौगावली॑. Substance, country-made paper, 12×3 inches.
Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 836 clokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1644. Place of deposit, Brāhmaṇamāṇḍalī, nān Bārāsāt, Paṇḍita
Rāmaūṭārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verso. Generally cor-
rect.

Beginning. (अणिडमलात् प्रारम्भावर्यं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भताक्यं लिखितम् ।)

इष्टे शिखातले षट्ठा मधुना रत्नचन्दनम् ।
मैत्रयो रञ्जयेयस्तु तिमिरं चन्ति लेखितम् ॥

वठबौजं समानीय मधुना चापि सेवितम् ।
समे शिलातले दृष्टा चक्रोरञ्जनान्तया ।
विफलाबीजसानीय मरीचं तत्र योजयेत् ॥ इत्यादि ॥

End. गोदनं उरितालेन संथुतं काकजिङ्गया
चूर्जिथिला यस्याः शिरसि दीयते सा वशीभवति ।
अपामर्मं गरमूकज्ञ तिनिङ्गैवज्ञकम् ।
दग्धं कला लोहकिङ्गं श्रीघथिला समं नयेत् ॥
यवचारं डङ्गलक्ष समभागं तथैव च ।
रसनायां स्वापथिला जलेन सहितं पिवेत् ॥
यक्षिक्षिदौदरं रोगसाभजन्यं दहेत् क्षणात् ।
अस्त्रपितं नाशयति ल्लोहगुल्मादिकं तथा ॥

Colophon. इति शिवदुर्गासंवादे योगावली समाप्ता ॥ ० ॥
अुतिशुतीतीन्दुमिते शकाच्च
नला भडिशं दिजरामरामः ।
रवै धनुःस्ते शुभमृक्षपञ्चे
तिथौ चतुर्थां अलिखत् सप्तस्तम् ॥ ० ॥
इयं योगावली प्राप्ता यामे कठकसंज्ञके ।
योजगद्वाथमालोक्यागमदिष्टे सुराधिपम् ॥ ३

विषयः । चक्रोरोगादिचिकित्या । सुखरोगादिचिकित्या । शूलचिकित्या । दनगलरोगादि-
चिकित्या । कामगुल्मोदररोगादिचिकित्या । यत्क्षवातरोगादिचिकित्या । बन्धाया गर्भधारणो-
पायकथनम् । भगरोगचिकित्या । अतिसाररोगादिचिकित्या । ल्लोहद्वुरोगादिचिकित्या । कुठ-
रोगादिचिकित्या । निर्गुण्डीकल्पनिरूपणम् । गर्भकम्भङ्गराजादिकल्पनिरूपणम् । स्त्रानवशो-
करणादित्य ।

No. 303. योगावलीतत्त्वम्. Substance, country-made paper, 8 x 3 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 297 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā, Post Office Naibati, District 24-Parganās, Pañdita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीराधाकृष्ण ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

एकीभूतं यथाकाशं शरीरं जायते तथा ।
 पद्मं सप्तदलं चक्रं प्रमाणं दादण्डुलम् ॥
 तस्य मध्ये गते बायौ सदा गर्भः प्रजायते ।
 वामचक्रे भवेन्नारी दक्षिणे पुरुषोक्तमः ॥
 वाभागतिश्च तच्चक्रं दक्षिणं दक्षिणागतिः ।
 एकीभवेन्नारा कामं तदा ल्लौः प्रजायते ॥
 कर्मणा दैवनेत्रेण जन्मदेवं प्रपद्यते ।
 तिथः प्रविष्ट उदरं पुंसोरेतकणात्रयः ॥
 कक्षोल्लनं चिरावेषं पञ्चरात्रेण तुदुवदम् ।
 शोणितं दशरात्रेण मांसपिण्डं चतुर्दशे ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितलात् शेषो नालि ।

विषयः । खौपुंसकादिजन्मकारणनिरूपणम् । श्रीरादीना शोणितमासाश्चाच्युतिकालनिरूपणम् । देवस्थवायादिनिरूपणम् । नायादिस्थितिनिरूपणम् । वायुनाशादिरोधादिना चिन्ननोपायनिरूपणम् ।

सन्तानम् न अन्ते

No. 304. योनितन्मम्. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 473 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhāpādā, Babu Rāsavīhārī Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखराहृष्टं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 सदा तच्चुल्लौ दुर्गा प्रच्छ नगनन्दिनी ॥
 चतुःष्टैनि तन्माणि कृतानि भवता प्रभो ।
 तेषां मध्ये प्रधानानि वद से करणानिष्ठे ॥
 श्रीशिव उवाच ।
 शृणु पार्वति चार्वति अतिगुच्छतमं प्रिये ।
 कोटिवारं प्रवत्ताचं तथापि श्रोतुमिक्षुमि ॥

स्त्रीणां स्त्रभावाचार्वद्धि ग्रस्तमां परिपृच्छसि ।
 गोपनौयं प्रथलेन न प्रकाश्यं कदाचन ॥
 यन्त्रपौठं यन्त्रपौठं योनिपौठस्त्र पार्वति ।
 योनिपौठं प्रधानं हि तव द्वेषात् प्रकाश्यते ॥
 हरिहरादितेवाश्च स्त्रिस्थित्यनकारकाः ।
 सर्वे योनिसमुद्भूताः गृह्णुष्य नगनन्दिनि ॥
 शक्तिमन्त्रमुपास्यैव यदि योनिं न पूजयेत् ।
 तेषां दीक्षा च मन्त्रश नरकायोपयथते ॥
 अहं ऋत्युद्धार्थो नाम तव योनिप्रसादसः ।
 तव योनिं सहादेवि भावयाम्यप्यहर्निश्च ॥
 पूजयामि सदा दुर्गे हृतपद्मे चेव सुन्दरि ।
 दिव्यभाषो वौरभाषो यस्य चित्ते विराजते ॥
 अनायसेन देवेशि सुक्षिप्तस्य करे लिता ।
 शक्तिमन्त्रं पुरस्त्रात्य यो वै योनिं प्रपूजयेत् ॥
 स धन्यः स कविर्धीमान् × × पि च तुराद्धरैः । इत्यादि ।

End.

कष्टपुष्टैः पूजयित्वा ध्यात्वा चेव दिग्बन्धरैभ् ।
 अस्त्रा युक्तं शशगाने च शबूणां भरणं भवेत् ॥
 काल्पीकल्पमिदं योक्तं गोपयेन्मालजारवत् ।
 गोपने सर्वसिद्धिः स्त्रात् प्रकाशान्तरणं भवेत् ॥

Colophon. इति योनिमन्त्रे हरिपार्वतीसंवादे सप्तदशः पठतः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं योनिपूजाप्राशस्यादिकथनम् । ततः पूज्यापूज्ययोनिकथनम् ।
 अचताया योनेः पूजने दोषादिकथनम् । पञ्चतत्त्वविधिः । कौलानामुक्तमादिभेदकथनम् । योनौ
 सहाविद्योपासनाविधिः । तत्त्वेन तिलकविधिः । तत्त्वेन पूजविधिः । वौरसाधनविधिः ।
 आसद्वोपासनाविधिः । अचर्यागविधिः । मन्त्रराजविधिः । काल्पीप्रतिजननोपचारादिकथनम् ।
 वौरपुरस्त्ररणविधिः । पञ्चतत्त्वशोधनादिविधिः । पूजास्थानादिनिरूपणम् । साधनविधिश्च ।

No. 305. **स्त्रकोषविचारः**. By श्लेष्वरन्यायालङ्घासः. Substance, country-made paper, $16\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 1,456 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sātbheyepāda, via Vaidyerbāzār, District Dhākā, Pāñdita Tārakānta Vācaspati. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्री नमो गणेशाय । परोच्चज्ञानं निश्चयात्मकमेवेति सिद्धान्तः । रत्नकोषकारस्य सत्प्रतिपञ्चसम्बलनदशायां संश्यात्मिकानुमितिं स्वीकरौति तत्र संश्यलस्य लिङ्गपरामर्शदिजन्यतावच्छेदकमया कथं तत्र संश्य उपश्यते इति नाशक-बीयं संश्यलस्य अन्यतावच्छेदकमेवपि एकधर्मिकविरुद्धोभययाप्यवत्त्वाज्ञानदशायामर्थवरादेकधर्मिकविरुद्धोभयधर्मप्रकारकज्ञानरूपसंश्यलावच्छ-द्वीयस्त्रोवग्यकलात् । अतएव सामग्रीसमाजादेव सर्वत्र संश्योत्पत्ति-निर्वाचात् विरुद्धधर्मप्रकारकज्ञानलादिरूपसंश्यत्वं न कस्यापि जन्मताव-च्छेदकमिति नव्याः । न द्वैकधर्मिकविरुद्धोभययाप्यवत्त्वानिर्णयदशायाम-सेकधर्मिकवास्तविरुद्धोभयधर्मप्रकारकानुमित्युत्पत्तावपि तत्र प्रयोजनविर-च्छेण विरोधाभासकस्याकल्पनात् तादशानुमितिविरोधावगाहित्वं न सम-वतीति कथं तस्याः संश्यत्वं विरोधिष्यकज्ञानस्यैव तथात्वादिति याच्च । वज्रभावविश्वज्ञिलादिना व्यापकलावगाहिपरामर्शस्य तेनैव खण्डाद्यनुमित्युत्पादकतया तादशपरामर्शकालीनविरुद्धोभयप्रकारकानुमिती तत्र यव विरोधभासमध्यवत्त्वात् एककीटिशाप्यवत्त्वानिर्णयस्यापरकोट्टानुमिति-प्रतिबन्धकलात् कथसुभययाप्यवत्त्वाज्ञानकालीनुमितिरिति तु नाशकनीयं तादशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकमावै सामाजात् ॥ इत्यादि ।

End. अथ प्रतिबन्धकताकल्पनाधिकविरुद्धपि परामर्शदिघटिनानुमित्युत्पाद-प्रयोजकसामग्रीयासौ विरोधिकोट्टानुमितिसामध्यभावनिवेशे प्रयोजनाभावा-दुक्तसंश्यानुयोगापनिदुर्बरिति तु नाशकनीयं खपरकोट्टानुमितिसामध्य-भावस्य सामग्रीयाभावनिवेशे उपदर्शितनानाविधशास्त्रादिसामध्यभावनिवेश-प्रसङ्गात्तदपेक्षया लाघवेनापरकोट्टानुमितिसामध्यभावस्यैव निवेशयितुमुचित-लमिति न किञ्चिदप्यनुमितेः संश्यत्वापनिरिति कृतमतिविश्वरेण ॥

Colophon. इति श्रीरत्नेश्वरन्यायालङ्कारस्य रत्नकोषविचारः ॥

विषयः । निश्चयात्मकस्य परोच्चज्ञानस्य सत्प्रतिपञ्चसम्बलनदशायां संश्यात्मिकानुमिति-स्वीकाररूपस्य रत्नकोषकारमस्य च सम्बग्विचारणम् । तत्र संश्यस्य लक्षणकथनम् । अच्चुरादिगोचराणां लक्षणकथनम् । अनुमित्येलंलक्षणकथनम् । प्रत्यक्षस्य लक्षणकथनम् । अथ विशेषविशेषणविचारः । अवच्छेदकविचारः । जातिविचारः । सामग्रीविचारः । विरुद्धधर्म-विचारस्येति ।

No. 306. रत्नमाला . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 176 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Bharākor, Bābu Dvārakānātha Dāsa Vaidya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै।

मूर्दन्धजे निषधं तुच्छिकरसम्भं शुक्लयर्थं द्विहस्तम्
वासीव्वर्सौनकान्तं सकलभयहरं कल्पद्रच्छस्त्रपम् ।
धानसं धानगम्यं दुरितचयमद्वाध्वान्विज्ञंसदीपं
दिव्यज्ञानप्रदीपं त्रितस्तुभगमुखं श्रीगुरं संग्रामि ॥
के कञ्जे कर्णिकायां कमलवरसुखीं कान्ताकञ्जायताचीं
कान्तं कञ्जं दधानासशुभभयहरा रक्तवर्णं द्विहस्तम् ।
कान्तालङ्घारयुक्तां चिमुषमजननीं कान्तसर्वोदसंख्या
कान्तां कान्तात्रिकञ्जां सुकलितकरणां नाथकानां स्तरामि ॥ इत्यादि ।

End.

कस्त्री सोतुं समर्थस्तिलागति वरदा पुण्यवान् लभवर्णो
मादं विद्याविनीदी गुणसथि तुतरा वासवान् पापयुक्तः ।
मलैतद्वेवि दीने मयि कुरु करुणाखेशमन्ब्र प्रसन्ने
दीनलं नैव सिन्धुर्वज्जनि यक्षलवत्यागसः क्षापि काले ॥
स्त्रीचैष्टतत् पठेद् यो गुरुपदकमलध्यानमुद्भानराता
मत्तं तत्पे कदाचित् कुलमगमयनात्मारसद्वाधिरुदः ।
कौरिं कान्तिश्च लक्ष्मीं रिपुकुलविजयं दिव्यकान्ताश्च पुचान्
दीर्घियुद्युक्तं धर्मं धनमपि विपुलं सुक्रिमन्ते समेति ॥

Colophon.

इति रत्नमालापन्थरहस्यसोचं समाप्तम् ॥ शकाब्दः १६९६ ।

विषयः । लुतियाजेन भगवत्या रूपगुणमाहात्मा दिवर्णनम् ।

No. 307. रसकल्पसारतत्त्वम् . By वृन्दावनदासः . Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 135 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā vid Nailāti, Pañḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीश्रीराधाकृष्णः ।

नित्यानन्दायधूताय नमस्ते जाङ्गबीपते ।
नमः कृष्णाखरूपाश नमस्तेऽनन्तमङ्गरि ॥

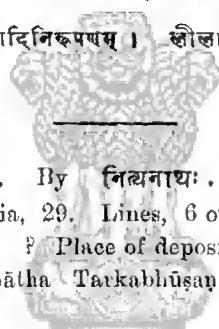
ममसे भत्तपादाकौ नमो भक्षिष्ठ प्रेसदाम् ।
 गुरं जगद्गुरवैव नमः परापरेश्वरम् ॥ (?)
 या धर्मार्थकाममोचनिसृद्धा अचला श्रीकृष्णसुखमोदका । तेन ताम्भिं
 वन्दे ममसा सुदा निर्भया निश्चलाच्चिताम् ॥ वन्दे श्रीगुरपादरूपं वै
 सुदा अन्यादाश्रयादस्मात् कृष्णे रति निर्त्यं धर्दते । अच सत्सङ्गानुपश्चार्थीय
 भवेत् प्रसङ्गता गुरोः । इत्यादि ।

End. वैलोक्ये पृथिवी धन्या यच्च क्षणः पुनः पुनः ।
 लौलया स्वयमानन्दी खेच्छामयः स्यदं प्रसुः ॥

Colophon. इति सर्वशस्त्रामालाकृष्ण श्रीभित्यानन्दतत्त्वे धयोक्तम् । श्रीप्रबोधानन्द-
 प्रक्लीन-श्रीद्वन्द्वावनदाम्-श्रीभत्तरसकल्पसारमस्ते पट्टप्रकरणम् ॥ ० ॥

विषयः । इन्द्रावनमाहाम्यादिनिरूपणम् । लौलावर्णनसुखेन राधाकृष्णादीना माहा-
 म्यादिनिरूपणम् ।

No. 308. रसरत्नाकरः. By नित्यनाथः. Substance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 29. Lines, 6 on page. Extent, 830 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Kātiāhāli, Pandita Viçvanātha Tarakabhlūṣapa. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । अथ रत्नाकरस्य मन्त्रखण्डो लिख्यते । सर्वजनस्य
 विषयमाह ।
 एकचित्तचित्तिनो मन्त्रौ मन्त्रं जाम्बुद्युतद्वयम् ।
 ततः चोभयते लोकान् इर्णनादेव साधकः ॥
 भूतारवटमूलक्ष जलेन सह घर्षयेत् ।
 विशुद्धा संयुतं मन्त्रं तिलके लोकवशङ्कर् ॥ इत्यादि ।

End. भलूकव्याप्रमहिष्वचासग्टप्रिलोचनैः ।
 श्रीताङ्गवयुतैस्त्राक्षि दिवावद्वर्णते निश्चिरम् ।
 ॐ नमो रुद्राय चोतिष्ठो शिवाय यतयेत् यते श्रीजम् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीपर्वतौपुत्र-नित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे मन्त्रखण्डः समाप्तः ।
 विषयः । सकल्पवशेषोकरणमन्त्रौपथादिनिरूपणम् ।

No. 309. रससारः . By गोविन्दाचार्यः Substance, country-made paper, 10 x 5 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,217 clokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramnā's Kalimātha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. गणेशं प्रणिपत्यादौ शिवम् शिवया सच ।
 गुणभैरवसिद्धेभ्यो योगिनीप्रचमण्डलम् ॥
 प्रणम्य शिरसा नित्यं भक्त्या तत्पादपङ्कजम् ।
 ज्वरं भ्रात्वा परं देवं रसेन्द्रं शिवमव्ययम् ॥
 आलोक्य सर्वशस्त्राणि अनुभूय यथास्थितम् ।
 सारात् सारं समुदृत्य संचेपादर्थगौरवम् ॥
 रससारं प्रवक्ष्यामि नानासिद्धिश्च भाषितम् ।
 साधकानां हितार्थाय लोकानामनुकसया ॥
 मलहृष्टो यदा सूतः पितामहस्मो भवेत् ।
 स बहो विष्णुः × साक्षात् रञ्जितः शिव उच्चते ॥
 सारितो मारितचैव स एव अगदीश्वरः । इत्यादि ।

End. स्वाधययस्त्वसंधातं कामोभ्याद्वकारकः ।
 पुनर्नववपुः कुर्यात् साधको नात्र संशयः ॥
 अतिवेगो भवेत् कामी सहावलप्तराक्रमः ।
 कुद्भाषो जायते सद्यो × × ये जापयेद्गुणम् ॥
 अनया अनयेत् कामसत्त्वर्थस्तुत्यं भवेत् ।
 अत्यर्थं स्तुते पुष्टिं बक्षहानिन् जायते ॥
 इति सिद्धिगुणिका ॥

Colophon. इति श्रीमङ्गोविन्दाचार्यविरचितो रससारः समाप्तः ॥

विषयः । पारदिविधिः । तच्चबद्धादिपारदगुणकथनम् । तत्पूजाविधिः । तदधिकारि-
 कथनम् । रसकर्मकरणे इश्वरसङ्कृतविधिः । रससंस्कारादिविधिः । रसशीधनादिविधिः । उप-
 रसशोधनविधिः । रसलोहशङ्कृतविधिः । रससच्चस्थिरीकरणविधिः । विष्णुपाकविषेषधमार-
 णादिविधिः । रत्नलक्षणादिकथनम् । रत्नद्रावणभेदनादिविधिः । वीजपाकादिविधिः ।
 महारसज्ञारणादिविधिः । ग्रन्थवेधादिक्रमकथनम् । उपरसवन्धन-मारण-पेषण-स्त्रामनादि-
 विधिः । रत्नप्रयोगादिविधिः । कल्पादिविधिः । मणिमूर्त्यादिविधिः । रसगुणिकाविधिः ।

— तथा वयः सामूहिकिः । अद्यशास्त्रादिविधिः । सर्वव्याधिनिवारणविधिः । धातुमारण-
प्रयोगादिश्च । इति श्रम् ।

No. 310. रागानुगाविष्टतिः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 572 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1719. Place of deposit, District Vākuḍā, Viśpupura, Kādākuli, Pañdita Rūparāma Bhāttācāryya. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्री श्री विजय रवे नमः । श्री श्री विजय चन्द्राय नमः ।
 आददानः स्थालं दर्नैरिदं याचे पुनः पुनः ।
 श्री मद्भूषणपदार्थो जधूलिभूषणां भवे भवे ॥
 अथ साधनचतुष्टये प्रथमं सुखासाधनविष्टतिः ।
 इष्टे स्वारसिको रागः परमाविष्टता भवेत् ।
 सन्धयी या भवेद्वक्तिः साच रागाविकोच्यते ॥
 अत्राविष्टता रागकार्यरूपा तस्याक्षटस्य उच्चेनानुवादलम् चेष्टितप्रस्थाय ।
 ततु रागानुगायां चेष्टितप्रस्थाय । सा तु तस्यां कायिको वाचिकीति
 इयस्वीकाराय । स तु सर्वया व्रजलोकानुसाराय स श्रीधर्जेन्द्रनन्दनप्राप्तये
 अन्यथा न स्यात् । अत आविष्टता विधा मनोगता रागशता कायगतेति ।
 अत मनोगता स्वगतादिरूपा । अतो रागानुगायां तदनुसारिणी साधक-
 रूपेण सिद्धहेष च सेवा प्रत्येकं विधा मानसौ वाचिकी कायिकीति ।
 रागानुगालुच्छणम् ।
 विराजन्तीमभियक्तां वक्तवासिजनादिषु ।
 रागाविकासनस्तुता या सा रागानुगीच्यते ॥ इति ।
 रागाविका द्विधा । सम्बन्धरूपा कामरूपेति । अत सम्बन्धपालुच्छणम् ।
 सम्बन्धरूपा गोविन्दे पिटलाद्यभिमानितेति । पिटलाद्यभिमानिता पिटला-
 द्यभिमानकार्यरूपा । स्वारसिको परमा मनोवाक्कायाविष्टता । इत्यादि ।

End. पूर्वमारोपस्फूर्तिभ्या दिविधस्य विचारतः ।
 लोभस्य साधुसङ्गस्य सङ्घावाङ्गजनेऽपि च ॥
 तथोद्यशाया असच्चायाः स्थायित्वं नहि रक्षितम् ।
 सिद्धहेष सम्भूतिः कैवल्यान्तर्दशां विना ॥

सानुमेया विना तानु केवलो न हि सम्बन्धे ।
 प्रजल्लोकानुसारानां विना रूपकापां कुतः ॥
 प्रतिज्ञासेन विज्ञेयः प्रयोगोऽव भनीष्मिः ।
 दशाचतुष्टयं लक्ष्या वाच्चादिफलसुच्छते ॥
 रागानुगाविद्विसद्विना नैषा प्रयोजिका ।
 सिद्धान्तकथनादौ यत् लक्षणैश्चयै प्रकाशते ॥
 वजेन्द्ररतिमूलं तज्जानं भज्ञौ तदुत्थितम् ।
 रसो हिधा प्राकृतस्याप्राकृतस्येति तच हि ॥
 प्राकृते वत्सलबादि × देहरतिमूलका ।
 एप्राकृते देहरतिवत्सलबादिमूलका ॥०॥

Colophon.

इति रागानुगाविद्विसः समाप्ता ॥
 समझ्या देहरतिसमाधानकर्त्तव्यैः ।
 समाधेया देहरति द्वितीयादिदशाच्ये ॥ * ॥
 एके रखेन्द्रमहिमु... माये च ताये तथा इन्दुसुतवासरे द्वितीयाश्च
 ग्राहकायां रात्रौ च इष्टदिये रागानुगाविद्विसिरियं सम्पूर्णं । भित इति
 १७१५ लिखितं रागानुगाविद्विसकम् ॥ * ॥

विषयः । राधाकृष्णयोः रागानुगादिलक्षणनिरूपसुखेन तद्वास्थानादिः ।

समाप्तव नयने

No. 311. राघवपाण्डवीयकायटीका . By रामचन्द्रन्यायालङ्घारः . Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 8 on a page. Extent, 2,730 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Bābu Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 विपच्चनाशार्जितरम्यकौर्त्तिं
 वामार्त्तिनाशं ++ देवस्तुम् ।
 नमामि भूयः प्रणतेन सुर्द्धा
 भौमानुजं सावरजं सदारम् ॥
 प्रणम्य नारायणमादिदेवं
 श्रीरामचन्द्रो द्विज एष धौरः ।

मनोज्ञरामायणभारताख्यः-

काव्यस्य दीकां कुरुते सुयतात् ॥

यन्यात्स्मे बड्डतरविघ्निमाश्कानेकदेवतानतिरूपं महसुं कविनावश्यं कर्त्तव्यं
तत् शिर्षयितुमाह स्थाधिष्ठानेत्यादि । तथाच द्विष्टिकर्त्तुलेन व्रस्त्वाण्मेवादौ
नमस्कुरुते ब्रह्मणे नमः द्विष्टिकर्त्तु नमः इत्यर्थः । एतेन च सर्वेषां द्विष्टि-
कर्त्तुलेन नदन्तःपानितथा एतद्ग्रन्थस्य सुतरामेव द्विष्टिकर्त्तुकर्त्तुलसुपपन्नम् ।
किमूलाय स्थाधीति । स आदा ईश्वरः विष्णुः तच अधिष्ठानं स्थिति-
र्यस्थ । इत्यादि ।

End. पचे वौरलक्ष्मीः आस्य अश्वत्यानः आशयं अलं प्रतापमिथ राजा नरदेवपुर्व
युषिष्ठिरं सेवते च ॥ अच दृष्टान्तः प्रद्वारलक्ष्मीः यथा कामदेवं सेवते ।
तद्वत् । सुगममन्त् ॥

Colophon. इति रामचन्द्रन्यायालक्ष्मारभद्राचार्यकृतायां राघवपाण्डवीयटीकायां द्वीप-
निकुम्भबधो नाम स्कादशः सर्गः ॥

विषयः । कविराजकृत-राघवपाण्डवीयकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 312. राजादिवृत्तिः. Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 169 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhakñ, Vikramapura, Ātpādā, Paññita Prasannacandra Vidyāranyam. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ओ नमो गणेशाय ।

मत्ता चरपदद्वन्द्वं बालानामाशुक्रोधमस्म ।

राजादिगणस्त्रवाणं व्याख्यानं लिखते मया ॥

राजान्नदःस्थितिः । नत्पुरुषसमासे एते राजादयो भवन्ति । देवानां राजा
देवराजः । परमवृत्ततद्वच्छेति परमाहः । देवानां सखा देवसखः । तत्-
पुरुष इति किम् । इत्यादि ।

End. खौ च पुमांश खौपुंसौ खौपुंसभ्याम् । चक्र च साम च चक्रसामे ।
वाक् च मग्न्य वाङ्मनसे । धेन्वनदुहादि:

Colophon. इति समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रीय-राजादिगणस्त्रवाणं सोदाहरणं व्याख्यानम् ।

No. 313. राधाचरितम्. By श्रीरामचन्द्रः. Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 144 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, District Vāñkūḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Pañḍita Rāmaprasanna Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

काचिन्नोपौ विसुधा सुरचरविरहैः सखवेष्टी धरण्डा
सा सम्भाना लुटन्नी स्म लपति सततं गच्छ गच्छेति नाथ ।
अस्मिन् कुञ्जे मनोजे विश विश नयवल् ज्ञानमाप्ना कदाचिद्
विकर्म्मन् सं अगाद सक्षतलिपिसंस्कृतवेष्टु विलोक्य ॥ इत्यादि ।

End.

आलम्बेदं शकुना वत मितसमयं आय देह्यं निगृहं
यावत् कष्णागमो नो मधुमधरपथि प्राप्नवासा प्रतीचे ।
एतद्वायं प्रगच्छेत् च लघु ऋरिणा सार्वभवेव यूथं
नो चेत् प्राणान् प्रक्षास्ये दिवसपतिसुतातीयगा नक्षभद्र्या ॥

Colophon.

देवश्रीयुतवीरसिंहकृतिमादिष्ठेन शृशृष्टया
श्रीमद्विष्णुपुरापवाससुकृति-श्रीरामचन्द्रेण तु ।
श्रीराधाचरिते कृते परिपरिच्छेदो दिनीयो महान्
श्रीमद्विष्णवसोदको हरिकथा राधाप्रबोधाभिधः ॥ ० ॥
श्रीरामो अयति । शकाब्दः १७५८ ।

विषयः । प्रथमपरिच्छेदे-क्षणे मथुरां गतवति विरचविधुराथा राधिकाया दूतलेन
वेणुप्रेरणादिकम् । १ ये परिच्छेदे-राधिकाप्रबोधनम् ।

No. 314. रामगीताटीका. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Pañḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

श्रीकृष्णाय नमो नित्यं गुरवे बुद्धिदायिने ।
कृपया तत्त्वमाल्यातं कृक्षणाय विपश्चिते ॥

पञ्चाननेहि पञ्चास्यैश्चतुर्भिश्चतुराननेः ।
 सच्चास्त्रैरचं शैवैरभित्ति किमु वर्णये ॥
 खवचः सफलोकतुः सद्विना राघवस्य तु ।
 आरथं देन गीताथा वाल्मार्ण मे यथामति ॥ इत्यादि ।

End. सगुणं सर्वं सां हृदा मनसा यः सेवते स हि मङ्गलं एवातः संसृश्च ल्पाद-
 गतरेणुभिः लोकवितर्थं पुनाति यथा रवि मंदात्मकदेवे लोकवितर्थं प्रका-
 शयति तददित्यर्थः ॥ * ॥ शीरसु मयि ।

विषयः । रामगीताथा वाल्मार्णम् ॥

No. 315. रामचरितकाव्यम्. Substance, country-made paper, 12 x 3 inches. Folia, 53. Lines, 7 on a page. Extent, 1,113 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1754. Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amaranātha Ghosā. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो भगवते रामचन्द्राय ।
 अथ रामोऽवस्थेन यज्ञं यज्ञेश्वरो ऋषिः ।
 मनस्यक्रोऽतिधर्माद्या निष्ठो राजस्यथतः ॥
 प्रजानां राजस्येन प्रायशो वै असो भवेत् ।
 यः प्रजारञ्जनाद्रामः कथं नाम तमाचरेत् ॥
 इति निचिय भवित्वान् धार्ढ्र्येव पुरोधसः ।
 मन्त्रिणस्त्वं कुशलान् रामो वाक्यमयाप्रवीत् ॥ इत्यादि ।

End. केचित् पर्णपुरुं नीता चन्द्रपुष्पफलोक्तरैः ।
 तमसाजलज्जातानि प्रकुञ्जकमलानि च ॥
 गृहीता प्रययुः केचित् कुशांच कुशश्चिणिः ।
 मुनिष्य सपरीवारी भुनींच सपरिच्छदान् ॥
 स्मरथन् जामकीं याचां चक्रो मङ्गलपूर्विकाम् ॥०॥

Colophon. इति श्रीरामचरितोत्तरकाण्डमहाकाव्य वाग्मिष्ठीय ब्रतोक्तथनं नाम चतुर्दशः
 सर्गः ॥०॥ शकाब्दाः १७५४ ।

विषयः । रामायणोभरकाण्डमवलम्ब्य श्रीरामचन्द्रचरितवर्णनम् ।

No. 316. रामपूजापञ्चतिः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 287 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni *viśā* Gaḍbetā, District Medinīpura, Pañdita Candramātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. शुभं नमो रामाय । अथ रामपूजापटलः । आह्वा सुहर्ते उत्त्याय सुक्त-
स्वापः रात्रिवासस्यत्ता शिरसि सहस्रदलकमलकर्णिका वस्त्रिनं श्वेतवर्णं
दिसुजं वराभयकरं श्वेतमाल्यानुलेपनं स्वप्रकाशरूपं स्ववामस्थितया स्वप्रकाश-
रूपया अक्त्या सहितं गुर्वं विभाय मानसोपचारैराराध्य एँ इति दशधा
जस्ता नमस्कुर्यात् ॥ इत्यादि ।

End. निर्माल्यं शिरसा धार्यं सर्वाङ्गे चानुलेपनम् ।
नैवेद्यं चोपभुजीत इत्ता न इत्क्रितिशालिने ॥
पादोदकं पोत्वा नैवेद्यं किञ्चित् सोहत्य अन्यद्यथायोग्याय इत्ता थथासुखं
विच्छरेत् ॥

Colophon. इति रामपूजापञ्चतिः ॥

विषयः । रामपूजाविधिस्तप्त्योगादित्य ।

संग्रहालय नगरी

No. 317. रामलीलामृतम्. By कृष्णमोहनः. Substance, country-made paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 46. Lines, 5 on a page. Extent, 920 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Phursāil, Pañdita Advaitacandra Nyāyaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. (आदितस्तीणि पत्राणि न सन्ति ।)

या प्राणप्रतिसा रुहृत्रिरपमा या पापपुण्डे समा
यामाश्रित्य रट्टाश्रमः सुखमिहान्यत्रापि दुःखापद्मा ।
पुत्रानुक्रिपदं सदुक्रिक्षुष्टदं सर्वेत्र भयास्पदं
तत्पुनस्य खनोः रसेकसरणौ कसां त्यजेत् कामिनीम् ॥
नित्यं नवजनं नियेकनिषुणं तेजस्विनं शोभनं
रामा कामयते स्त्रितेऽपि दयितेऽथासे वदान्योदयते ।

आमा तं द्युतिं व्यजत्यपि सुनं कः प्रत्ययसेन चेत्
 ल्लक्षा तनु जनं भृशप्रणयिनं हनुं दया न चरम् ॥
 दुष्प्रचे दहने चिताधिभृथने मित्रान्वयोदीपने
 पुचादप्यजरं वपुः प्रियतरं प्रेम्या प्रिया कातरम् ।
 + + यानुपतिं खधर्मविरतिं निःशेषपापस्थिति
 सद्यक्षारयते कुलानि + + ते कल्हां व्यजेत् ल्लास्ते ॥ इत्यादि ।

End.

दुर्जेयं चरितं सुरैरपि तु यत् तस्या + लेणो भया
 तदौ + + मतीव यलकलितो रामेति मे शासनम् ।
 ज्ञानाग्नौ प्रियतातिव + + + क्लाय भक्त्यामुधौ
 नो चे + क्लिप धोरज्ञनाजलधेः पारे जगद्वायक ॥
 येनाकारि गुरुद्विजाऽनुतरमात्राणीपिण्ठाकीश्वरौ
 गङ्गा शम्भुतात्मजा इरिहरादित्यादिकानां परा ।
 रस्या तत्स्तिमालिकातिविमले + + +
 नानातन्त्रसमूहसुखचयः सत्प्रीतये तद्यथा ॥
 मन्त्रादानविधानपूजनपुरस्यादि यचेरितं
 तद्रस्यागमसचन्द्रिकाय इतरस्यानन्दसिन्धाक्षेः ।
 यवीक्तायुपचारभक्तियजना + + क्रिया प्रायणो-
 इष्टज्ञानभितोऽग्रज्ञदुरितं पौर्वं नु घचेरितम् ॥
 आनावल्लभिधोऽपरः सुमनसां ध्यानं यतो भावितं
 नानाकौशलकावचित्वरचितं श्रीरामलौलास्तम् ।
 काव्यं नव्यमिदं छत्रवृ कविना तेनैव किञ्चित् तत-
 शब्दः प्राकृतपारसीकसुमनोवाणीविमिश्नैः ब्रथक् ॥
 सौतारामानुजतनुजगद्याकानं सौधकन्दं
 सर्वानन्दागमसुपनयेत् सौमनस्य वृ पात्रम् ।
 ब्रह्मज्ञानं फलसम्पत्कं सत्परे चेरकटे
 स्वान्मो सम्भः कल्यत हितं सावधानं तदेतत् ॥

Colophon.

तारा सा जननी सुधीरजडरा + तीव दुर्गापदो
 सुक्ता रामसती तु यत्करण्या सर्वं समुद्रौलितम् ।
 तत्प्रीतीस्तिक्षणमोद्भवते श्रीरामलौलास्ते
 काव्ये भव्यजनैकमोदज्ञनके सर्गांगमत् सप्तमः ॥

विषयः । विश्वामित्रपुरखृतस्य रामस्य अहल्याशापविमोचनादिरावणवधानं यावच्चरित-
वर्णनम् । तत्र चतुर्थे सर्गे चिचकाव्यप्रदर्शनव्याजेन विविधवभ्यकथनम् । यथा,— सग्बन्धः ।
पश्चाच्चर्वः । सोपानबन्धः । गोद्वद्वन्धः । छञ्चद्वन्धः । कुलालचत्रबन्धः । पत्तिबन्धः ।
खड्गबन्धः । दुर्गबन्धः । सुदर्शनचत्रबन्धः । सुरजबन्धः । नागपाशबन्धः । वारणवभ्यस्येति ।

No. 318. रामार्चनचन्द्रिका. By आनन्दवनः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 2,499 plokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākūḍā, Viṣṇupura, Pañḍita Rūparāma Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमः श्रीरामचन्द्राय ।

तत्र संस्तिवारिधिं लिङ्गतां भौमामि यस्य प्रभो-
र्चनेदं मकलं विभाति सततं जातं स्थितं संकृतम् ।
यस्मिन्नो निगमा भयन्ति न मनो मानं वराधीश्वरे
मं वन्दे सहजप्रकाशममलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
विश्वायापितनोः शुभा रघुपतेद्वैरसूर्यिक्षयो-
र्बाक्यार्थप्रतिपादनैकचतुरः शान्त्यादिशीलः शूचिः ।
अज्ञानाभ्य + वारणेकतरप्रविज्ञानचिन्मासणि-
नित्यानन्दपदैकम्भूर्विजयते श्रीमामुकुन्दो सुनिः ।
वेदान्तवाक्यार्थहरिविराजते
यस्मिन् गजाः काममदादयो न हि ।
बुधाः सदानन्दपदं प्रपेदिरे
वन्दे सुकृत्यात्मवनं गुरुं परम् ।
पूर्वद्वीपान्नापनीयमस्तिलं कल्पं वर्णं मारते
प्रस्त्रागस्त्रिविश्वनामसचिताः कल्पास्तथा संहिताः ।
एतत्वं मन्त्रमयं मया कुवलयं लालोच्च सीतादिकं
श्रीरामार्चनचन्द्रिका कलिमलप्रधंसिका प्रोचते ॥
तत्तदुग्रायगतेनावाक्यैरेव च संस्कृतैः ।
सौकर्यार्थैः क्रमः सम्यक् संक्षेपेण प्रतन्यते ।
उच्यते प्रथमं तत्र लक्षणं गुरुगिर्ययोः ॥ इत्यादि ।

End.	कोऽयनुग्रहमव्युधिर्वयस्पि प्रेमाद्विजं साम्रतं संसारदावानलतापश्चन्ते× × श्रीरामार्जनचन्द्रकेयम् । स्वात् संहितामार्गस्याथयद्विविभवेन्द्रितसोधयत् ॥ (?) ॥ पठ्ठेः पञ्चमि: प्रोक्ता श्रीरामार्जनचन्द्रिका । आनन्दवननामा च यतिना हरितुष्टये ॥०॥
Colophon.	इति श्रीमत्यरमहंसपरिवाजकाचार्य-श्रीमन्तुकुम्दवनश्रीचरणशिष्यानन्दवन- विरचितायां रामार्जनचन्द्रिकायां पञ्चमः पठ्ठलः ॥ समाप्तसायं यत्थः ॥

विषयः । गुरुशिष्यस्त्रियादिनिरूपणम् । सुप्रबोधकालादिनिरूपणम् । राशिरुद्धादि-
 निरूपणम् । मन्त्रसंखारादिः । रामसीताधानादिः । बीजाद्यर्थनिरूपणम् । मासनक्षवादि-
 शूदिनिरूपणम् । चोमविधादिः । दीक्षाप्रकरणादिः । तिलकधारणविधादिः । द्विनैथदिव-
 भागकृत्यविधिः । शूदिचतुष्टयादिः । भूतशूद्धादिः । न्यायादिनिरूपणम् । प्रथमे द्विनैये च
 पठ्ठले एवे विषयाः सन्ति । ३ यपठले आनयूज्ञाप्रथीगादिः । सीर्थधारणादिश्च । ४ यपठले
 पठ्ठदिभभागकर्त्तव्यादिः । पुरथरणादिः । सर्ववन्त्वसाधारणकामादिश्च । ५ सपठले रामनवमी
 माहात्मादिनिरूपणसुखेन पूजादिनिरूपणमिति ।

No. 319. रावणचेटकम् . Substance, country paper. Folia, 5. Lines,
 8 on a page. Extent, 115 çlokas. Character, Nāgara. Place of deposit,
 Gobardhanasarāi, Benares, Paññita Vindhyeçvariprasāda Dube. Appearance,
 fresh. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ रावणचेटकस्य सर्वपञ्करमन्तचेटकानां इत्यारा-
 धनेन सिध्यति । अथ मन्त्रः ॐ श्रीं ह्लौं त्रुं चाँ चौं चूं चैं चौं चः
 ॐ नमो भगवते दशकण्डाय दशमीर्थय दशाननविंशतिनेवधराय एकादश-
 जिङ्गाएदशश्रोच-मवनासां-विंशत्योष्टाय विंशतिपाणिने विंशतिभुजाभूषि-
 ताय नागयज्ञोपवीताय नमः सर्वविद्याविश्वारदाय । इत्यादि ।

End. श्वर्यार्जुनचेटकं ॐ श्रों श्रीं श्रीं श्रीकार्त्तवीर्यार्जुन-सहस्रकरसंस्थित-
 सहस्रायुधधर-सहस्ररग्निधर-सहस्रद्विर्गिधर-सहस्रकवचधर-सहस्र-अस्त-
 धर-दण्ड-पाण-गदा-शक्ति-खड्ग-गूण-मुद्र-सुषल-तोमर-कुटाराकुण्ड-
 चक्र-करवाण-परिघचक्र-रास्तग्निवाणधर- सर्वदुष्टचौरान् नाशय नाशय

सर्वलोकान् पालय पालय उँ हौं सहस्रारे झं फट् खाहा परस्य वाधे
राङ् स्तुतिस्थापादनो परि परिमोषमोचमार्गेण रक्षा च इत्यजरं जपेत् ।

Colophon. इत्यागमोक्तकुम्भकर्णचेटकाल्यं रावणोक्तं वयोदशचेटकं समाप्तिमगात् ।
श्रीशिवशक्तिशङ्करो जयति जय शङ्कर जय शङ्कर जय शङ्कर
जय शङ्कर ।

विषयः । रावणचेटकम् । रञ्जकचेटकम् । भट्ठिचेटकम् । विश्वावद्धुचेटकम् । चौला-
चेटकम् । कुम्भकर्णचेटकम् । वाञ्छाटचेटकम् । विश्वचेटकम् । रत्नकम्बलचेटकम् । चौभ-
चेटकम् । सागरचेटकम् । निशाचरचेटकम् । चुम्बुकचेटकम् । सुपथचेटकम् । प्रेरकचेटकम् ।
भवचेटकम् । अर्जुनचेटकम् ।

No. 320. रुग्निविश्वयठीका (वैद्यमनोरमा) By रामचन्द्रमट्टः. Substance, palm-leaf, 18 x 1 inches. Folia, 241. Lines, 4 on a page. Extent, 5,061 ꝍlokas. Character, Bengali. Date, SK. 1685. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Vāsirā, Babu Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नमो गणेशाय ।

लोकेशं व्यक्तमव्यक्तं निर्गुणं विगुणात्मकम् ।

सदसद्गुपिणं वन्दे तं कारणमकारणम् ॥

वन्द घरणसोरोजं श्रीगौरीनौस्तकपद्योः पितोः ।

यद्गत्तथा ऋत्वात्याक्षरन्ति दुःखाभोधिं लोकाः ॥

.....

तन्यते रामकृष्णेन ठीका वैद्यमनोरमा ॥

अथ खलु सुश्रुताद्यस्तिलविश्रुतविशुद्धबुद्धिमीधवकरो निलिलतन्तत्त्वसङ्ख्य-
ज्ञापकं चिविधिशिद्युत्यदनाय परम्परापरिप्राप्तमस्तिलप्रत्यूह-
बूहवपोहहेतुमीश्वरनमस्त्वारं प्रागकार्यैत् । प्रणम्येत्यादि ।

रुग्निविश्वयसंज्ञकोऽयं प्रम्यो निवधते । इति श्लोकद्वयेन-इत्यादि ।

End.

प्रसन्नद्वौषमिति । प्रसन्ना अविकृता दीपा वस्त्रं तम् । लमेव कथं
जानीया इत्याह । प्रतिस्थापातुमित्यादिधातुशब्देन वातादयो रसादयो-
ऽविशेषाद्वचने ।

Colophon. इति श्रीरामदृष्टिभृष्टकातायां रविविनिष्ठटीकायां वैशमनोरमायां विष-
निदानदित्तिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु शकाब्दः १६८५ ।

विषयः । साधवकरकृत-निदानापरनासकरविविनिष्ठयाभिधान-वैद्यकप्रबन्धस्य व्याख्यानम् ।

No. 32L. रचादिवृत्तिः . By मधुसूदनः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 230 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1702. Place of deposit, District Mayamana-simha, Kāñjhāri, Pañdita Mukundacandra Smṛiratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रृं नमो चरये ।

नला पदाञ्ज शिवदं शिवाया विलोक्य कातन्त्रविचारसारम् ।
चक्रे रचादिवृत्तिं विपश्चित्त्वा ते कृति श्रीमधुसूदनोऽथम् ॥
नेविशः । नैः परो विश्वी रचादिर्भवति । इत्यादि ।

End. न्यक्तावयवसञ्चादाये लेकवचनमपि अतिलुनीते सेनेति ।

इह टीकाधाः समाक्षय अलेखोत् विदुषां सुहे ।
रचादिवृत्तिनेता तु श्रीमान् श्रीमधुसूदनः ॥ * ॥

Colophon. इति रचादिवृत्तिः समाप्ता ॥ ० ॥ शकाब्दः १७०२ ।

विषयः । रचादिगणीयधातुरूपकथनम् ।

No. 322. रुद्रचण्डिका . Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent, 290 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Tripurā, Parganā Sarāil, Vuḍīvara, Pañdita Krṣṇakiçora Vidyāvāgīça. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रृं नमस्चण्डिकायै ।

श्रृं चण्डिकीयं चतुर्बार्गफलदा साधकेश्वरै ।
कोटिजन्माज्जितं पुण्यं दया अजा विधीयते ॥
श्रीपार्बत्यवाच ।
भगवन् भूतभयेश त्रैलोक्याधिपते हर ।
यद्युपाल्यानमाद्यर्थं सौरथेयं वदत्त से ॥

रुद्र उवाच ।

अस्या रुद्रचण्डिकाया ब्रह्माद्य चतुर्योनुष्टुप्कन्दशण्डिका देवता । इत्यादि

End.

अतएव महासाये किं वक्ष्ये तत् सद्विधौ ।

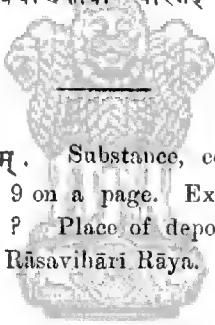
लम्बोदराधिकां चण्डौं अवणात् पठनाद् जनः ।

तत् लम्बषीति वाक्येन भूत्योरपि सुदुर्ज्ञभूम् ॥ (?)

Colophon.

इति रुद्रयामस्ते हरगौरीसंवादे रुद्रचण्डिका समाप्ता ॥

विषयः । शिवकार्त्तिकेयसंवादेन रुद्रयामल्लीयरुद्रचण्डिकायाः कवचकथनम् । हर-
गौरीसंवादसुखेनागमसन्दर्भीयरुद्रचण्डिकान्नगतप्रथमपरिच्छेदे चण्डौरुद्रस्यकथनम् । शिवदुर्गा-
संवादेनागमसन्दर्भे श्रीरुद्रयामल्लीयरुद्रचण्डिकान्नगतस्थमावच्छेदपदले साधनरुद्रस्यकथनम् ।
हरगौरीसंवादेन श्रीरुद्रयामल्लीयरुद्रचण्डिकायाः वारभेदे भैरवादिसूर्जिभैदपूजानात् फल-
भेदकथनम् ॥

No. 323. रुद्रयामस्ततन्त्रम्. Substance, country-made paper, 17×5 inches. Folia, 195. Lines, 9 on a page. Extent, 5,460 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Majhapādā, Bābu Rāsavīhāri Rāya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परमगुरवे ।

आनन्दभैरव उवाच ।

पुरा श्रीपरमेश्वरीवदनाभीजनि स्त्रम् ।

श्रीयामलं महातन्त्रं स्त्रतन्त्रं विष्णुयामलम् ॥

शक्तियामलमाल्यातं ब्रह्माः स्तुतिचेतुना ।

ब्रह्मयामलवेदाङ्गं सर्ववृक्षं कथितं प्रिये ॥

इदानीमुत्तराकाण्डं वद श्रीरुद्रयामलम् ।

यदि भाग्यवशादेवि तत् श्रीसुखपङ्कजे ॥

यानि यानि स्त्रतन्त्राणि संदत्तानि सहौतले ।

प्रकाशय महातन्त्रं नान्यतन्त्रेषु लक्षितान् ॥

सर्ववेदान्तवेदेषु कथितव्यं ततः परम् ।

तदा ते भक्तवर्गाणां सिद्धिः सञ्चरते भ्रवम् ॥ इत्यादि ।

End.

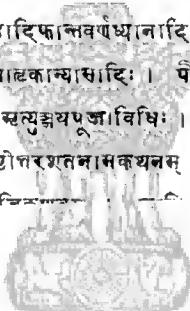
मतमष्टोचरज्ञास्य पुरस्याविधिः सूतः ।
 न स्तानं न तपः कार्यं न पूजादिविधानकम् ॥
 केवलं स्वयमेनानाहवे सुख्यरो भवेत् ।
 चिरजीवी वीतरत्नो वीतसंसारभावनः ॥
 पठिला धारथिला च योगस्थयो न समवेत् ।
 अनायामे योगसिद्धिं प्राप्नोति परमां श्रियम् ॥

Colophon.

इति श्रीरुद्रज्ञामले उत्तरकाण्डे तन्त्रे महातन्त्रोदौपने चिदिमन्त्रप्रकरणे
 षट्क्रक्तप्रकाराण्डे भैरवैभैरवसंवादे शोवविद्यासो नाम चतुःपदितमः पठलः ॥

विषयः । आनन्दभैरवं प्रति आनन्दभैरवा उत्तिरुपोऽयं निगमः । तत्र थामलशब्द्युत्यन्ति-
 कथनम् । तन्त्रपाठमाहात्म्याकैर्तनम् । भावशब्दनिर्वचनम् । तत्र प्रसङ्गात् सुरापानविधिः ।
 दिव्यवैरपशुभावभेदात् भावस्य चैविधनिरूपणम् । दिव्यभाववैरभावपशुभावेषु सिद्धिक्रमनिरू-
 पणम् । पशुनां रात्रिकर्मनिषेधः । विशेषतो वैरभावदिव्यभावयोर्निरूपणम् । कलौ भावविशेष-
 विधिः । गुरुप्रसदनविधिः । तत्र गुरुभन्नलेवतादित्यरूपकथनम् । अथ कुलाचारविधौ व्रतभन्न-
 प्रायविचारादिः । पशुभावनिर्णयः । गुरुत्वादिकथनम् । दीचादिविधिः । सर्वासां विद्यानां
 दीक्षात् चक्रनिरूपणम् । तत्र कालाकालविच्चारचक्रम् । अकडमचक्रम् । ताराचक्रम् । राशि-
 चक्रम् । कूर्मचक्रम् । शिवचक्रम् । विश्वचक्रम् । ब्रह्मचक्रम् । श्रीचिदशत्राकचक्रम् । वृष्णिधनि-
 महाचक्रम् । उल्काचक्रम् । चक्रमाररामचक्रम् । चतुर्थचक्रम् । शूद्रचक्रम् । अकथचक्रम् ।
 अरिमन्त्रविसञ्जनविधिः । वर्णमालाकथनम् । कुडलिनीसोवतम् । भावसङ्केतकथनम् । कौलिकस्य
 दिव्यभावपश्यकताकथनम् । अथ कुमारीपूजाकथनम् । तत्र कुमारीमन्त्रोदारादिविधिः ।
 कुमारीमन्त्रजपहोमादिविधिः । कुमारीस्तोवम् । कुमारीकवचम् । कुमारीसृजनामस्तोवम् ।
 अथ अरणोद्यादिकालनिरूपणम् । तत्र प्रश्नसारचक्रम् । आज्ञाचक्रम् । सन्ध्याकालादि-
 कथनम् । आज्ञाप्रश्नार्थभाववर्णविद्यासः । भावचक्रकथनम् । वेदशाखापञ्चवकथनम् । आज्ञा-
 चक्रस्य हत्योदलनिरूपणम् । अर्चवेदलचणम् । ब्रह्मानकथनम् । सुरामांसादिसूर्य-
 व्याघ्रानम् । कामचक्रवर्णनम् । घडाधारभेदकथनम् । सिद्धमन्त्रविवेचनम् । वैरभावमाहात्म्य-
 कथनम् । षट्क्रक्तफलोदयकथनम् । अथ योगसाधनविधिः । बृहदंसमन्तः । इंसप्रणव-
 व्याघ्रान । ब्रह्मार्गनिरूपणम् । आसनभेदकथनम् । योगशास्त्रार्थनिरूपणम् । योगसाधन-
 विधिः । प्राणायामसूखरूपादिकथनम् । अपविधिः । ध्यानविधिः । कुण्डलिनीध्यानविधिः ।
 दिव्यध्यानविधिः । ब्रह्मतत्त्वनिरूपणम् । चिविधसानकथनम् । तपेणविधिः । छोम-
 विधिः । अन्तर्यजनविधिः । पाह्वकारविधिः । अष्टाङ्गयोगः । समाधिमाहात्म्यम् । षट्क्रक्तव्य-
 पञ्चभेदात् प्राणायामचिन्तनविधिः । प्रत्याहारादिफलकथनम् । वैश्ववानो परमपुरुषस्थानम् ।

मन्त्रसिद्धिलक्षणम् । कन्दवासिनीसोचम् । षट्चक्रयोगः । महाकालसूलपद्मविवेचनम् । मनुष्य-
जन्मप्रसंसा । धौतिलोत्पादिथोगः । चैतन्यकुण्डलिनीसहस्रनामकथनम् । स्वाधिष्ठानस्फुरपादि-
कथनम् । अथ श्रीकृष्णसाधनविधिः । भेदिनीसाधनविधिः । कुण्डलिनीकवचम् । विजया-
विधिः । राकिणीसोचम् । नव्साधनक्रमः । एड्राणीसोचम् । महाद्वयुञ्जयविधानम् । महा-
रुद्रस्ववः । लाकिनीसोचम् । सप्तसर्गनिष्ठपणम् । तत्र तत्र पश्चादिभावनिष्ठपणम् । मणिपूरामु-
क्तमः । मन्त्रार्थचैतन्यम् । पञ्चदिव्यादिसाधनविधिः । निर्गुणीशोधनविधिः । सिद्धांष्टकमाहात्म्यम् ।
काकिनीसहस्रनामकथनम् । अथ भेदिनीसांचम् । भेदिनीसोचम् । कुण्डलिनीध्यानादिः ।
कुण्डलिनीस्ववः । कुण्डलिनीकवचम् । पश्चासवपानविधिः । कुण्डलिन्या अटोचरसहस्रनाम-
कथनम् । अथ श्रीकृष्णराकिणीकथनम् । तत्र मन्त्रोद्घारादिविधिः । ततो नरसिंहमन्त्रः ।
श्रीकृष्णमन्त्रः । श्रीकृष्णध्यानम् । तत्पूजाविधिः । श्रीकृष्णस्ववः । श्रीकृष्णकवचम् । षड्दल-
स्थितपद्मवर्णसोचम् । राकिणीतपूजादिविधिः । श्रीकृष्णराकिणीसहस्रनामकथनम् । मणिपूर-
भेदकथनम् । लाकिनीसोचम् । डादिफालवर्णध्यानादिः । महारुद्रशक्तिसोचम् । द्वत्युञ्जय-
मन्त्रोद्घारप्रकारस्थ । अथ श्रीकृष्णमालिकान्यासादिः । पौठन्यास्थ । अथ रुद्रपूजाविधानम् ।
रुद्रशक्तिपूजाविधिः । रुद्रस्ववः । स्वत्युञ्जयपूजाविधिः । स्वत्युञ्जयसोचम् । लाकिनीसोचम् ।
स्वत्युञ्जयलाकिनीकथनम् । तस्या अटोचरसहस्रनामकथनम् । तस्याः सहस्रनामकथनम् । मन्त्रार्थ-
चैतन्यविन्यासविधिः । राकिणीविविधिः ।

स्वरमेव नयने

End.

ऋ गतिप्रापणयोः भुवादौ ऋच्छति । ऋ ऋ गतौ रथयति । ऋ गतौ ऋषीते ।
 ऋणु दीप्तौ तनादौ स्वरितेत् अर्योति अर्णुते ऋषीति ऋणुते इति । संज्ञा-
 पूर्वकलात् अत्र गुणाभावः । ऋधु इहौ राष्ट्रोति । ऋ । ऋष दीप्तौ ।
 भुवादायामनेपदौ एजते । एज्ज कम्पने सुवादौ रजति । चुरादौ च
 एजयति ।

Colophon. इति श्रीकुम्भमड्कातस्तपप्रकाशः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामाय नमः ।

विषयः । धात्वर्थनिरूपणसुखेन धातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 325. खलितावली. By दिग्बरभट्टः. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 99 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Pargana Sonārgāṛ, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbheyepāḍā, সাতব্যেপাড়া নথনে নথনে. Appearance, tolerable. Verse. Gen-

सत्यगमेष्व नथने

इवे च सुरभौ चैव वारिकुम्हे खरे नखे ।
 मन्दारण्डे च गगने नाकश्वदोभिष्ठेश्वरे ॥
 दिवसे पिङ्गलानायां ।
 पुङ्गे प्रवीषे च घासे गौरवमाषये ॥
 एञ्चये मधुरे चैव पुरः सर्वत्र कथ्यते ।
 पाकपात्रे च सप्तयां सैन्धवे धोटके पथि ॥
 पिपल्यां सुषले कच्छे इयः सर्वत्र गौयते ।
 शाकभैषजकाके च शीघ्रये ।
 आथर्वे धोरनादे च सुनिमार्यां रिपुक्तये ॥
 कुदंकुरे गजविष्टायां आशव्दः परिकीर्तिः ॥

Colophon. (खण्डितशेषब्लात् समाप्तिष्ठावकं वाक्यं नास्ति ॥)

विषयः । नानार्थ-द्वार्थं पर्यायबोधकमभिधानस्त् ।

No. 326. लाघवज्ञानम्. Substance, country-made paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 236 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpur, Post Office Pālang, grāma Dhānukā, Pandita Kāličāṅkara Vidyābhūṣāṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ महानसीयवक्त्रिः। दिना व्यापकताज्ञाभं विनापि शुद्धवक्त्रिलादिना व्यापकताज्ञानस्य महानसीयवक्त्रौ लाघवादिति लाघवज्ञानसहकारेण महानसीयवक्त्रिभिन्नवक्त्रभाववानितैरर्बाधकसहकारेण महानसीयवक्त्रविशिष्टवक्त्रादिरूपेण तादशवक्त्रः। दिविधेयकानुमितिजनकलात् तादशानुमितौ लाघवज्ञानेतरबाधयोर्चेतुलं कस्यनीयं । अन्यथा तच्छून्यकालेऽपि तथाविधानुमित्यापत्तेः । न चैव लाघवज्ञानस्यानुमितौ महानसीयवक्त्रिलावच्छिन्नरूपितज्ञायावगाहिपरामर्शस्य अभिचारतेति वाचं अन्यलिङ्गकानुमितौ अभिचारवारणाथं परामर्शजन्यतावच्छेदककोटी तस्मिन्कपरामर्शावच्छितोत्तरलनिवेशेन अभिचाराभावात् । एवं तादशपरामर्शजन्यानुमितौ लाघवज्ञानादौनां अभिचारवारणाथं लाघवज्ञानजन्यतावच्छेदककोटावपि तद्यवच्छितोत्तरत्वं निवेशनीयम् । यत्त तादशलाघवज्ञानस्य कार्यतावच्छेदकविशिष्टवैशिष्टविशयत्वं परामर्शजन्यानुमितौ च विशेषे विशेषज्ञमिति रौस्येव महानसीयवक्त्रः। दिभानमिति न अभिचारः ॥ इत्यादि ॥

नव्यमतेऽपि भाद्रश्चरामर्शस्य स्वतन्त्रहेतुताथा आवश्यकतम् । तथाहि तन्मते
स्वनिष्ठाथाः स्वावच्छिन्प्रकारतानिरूपितप्रतियोगितानिष्ठसांसर्गिकविषयता-
चच्छिन्प्रभावलावच्छिन्प्रविषयतावच्छिन्प्रविशेष्यताकल-सम्बन्धावच्छिन्प्रा-
योगितावच्छेदकता तन्मिश्रपक्षेदवच्छाप्रिपकारतानिरूपितस्वावच्छिन्प्रका-
रतानिरूपितपञ्चतलावच्छिन्प्रविशेष्यताकलोभयसम्बन्धेन किञ्चिद्दर्शविशिष्टत्व-
मेव नियथं लं निवेश्य परमसम्बन्धघटकस्त्रियावच्छेदकता स्वनिरूपकप्रका-
रतानिरूपितलसम्बन्धेन व्याप्तवनिष्ठावच्छेदकताभिन्नावच्छेदकता विशिष्टा-
..... निवेश्या
हेतुत्वस्य तादग्निस्थितिविशिष्टतावच्छिन्प्रं प्रति स्तूपलात् तादग्नकार्थतावच्छेद-
काक्रान्तलादनुभितेरपि तत एवोपपत्तेः । मन्मतेऽपि स्वतन्त्रहेतुताकल्पनापि
नास्तीति मत्तानसौयालादिविषयत्वमनभिती निर्गतिकासवेति संचेप्य ।

Colophon. दृति लाघवज्ञानस्य समाप्तः ।
 विषयः । गुरुलघुभेदेन वस्तुनां द्विविधज्ञानस्येव । तत्राचिन्तन् लाघवज्ञानस्यै भग्नम्
 विचारः ।

No. 327. वर्णातिमङ्गलमाला (पराधूरपद्धतीया). By भार्गवरामः. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 64 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nalkōdā *riā* Vaśirhāṭ, Pañdita Prasannacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. शुभ नमो गणेशाय ।

ब्राह्मणः क्षत्रिया वैश्याः पूर्वावर्णस्तुविद्धाः ।
 वर्णानां सङ्करोन्यतिं निशासय महाशय ।
 आदौ विष्णोर्मुखाज्ञाता ब्राह्मणा वेदपारगाः ॥
 वाङ्गोश्च क्षत्रिया जाता उच्चर्वेश्या धनाच्चिताः ।
 पद्मां पूर्वावर्णस्तुविद्धाः ॥ इत्यादि ।

End. तो सखीदाय च दानवं चाण्डालाय ततः परम् ।

इद्विषयं च काण्डाय सूतपाय च स्त्रेच्छातये ॥ (?)
 इसां क्रियां भागवरामनौतां
 योऽप्यन्धा मृढजनः करोति ।

तस्योन्नमाङ्गे खलु वज्रपातः
पवेत् सदा शुद्धि भगोः कुडारः ॥ (?)

Colophon. इति पराश्चरपदतौ भागवतामक्षतौ वर्णजातिसङ्करमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । ब्राह्मणायुतिनिरूपणसुखेन सङ्करजातिनिरूपणम् ।

No. 328. वर्णप्रकाशः . By कर्णपूर्णगोखामौ . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 225 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgāng, Purapādā, Pandita Kālikāuta Čiromāṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कलुषट्टहीनो रसः तुरारे-
नंखदल्लितादस्तगालिकैतदेन ।
विनिहितमयमानयतपद् (?)
निखिलनरं नरकेशरौ शुभातु ॥
साधारणसुधाभोगैविविद्विदुधालयैः ।
पुरन्दरपुरीवान्या धन्यज्ञि चैपुरी पुरी ॥
सोमसन्नानसमूतः पुरुहत इवापरः ।
तस्या अमरसापिक्यमासाभृत्युपनायकः ॥
कमलानन्दिनोऽनन्तकैरवक्रमकारिणः ।
सर्वे एवाभवन् शूराः पौरा यस्य प्रभावतः ॥
हिते रतः समस्तानां भूतानां भूतिभूतिः ।
तस्य राजधरो नाम खलुः स्थाणुरिवाजनि ॥
शब्दशास्त्रातिशूरेण कर्णपूरेण द्वरिणा ।
अथं तस्यानुच्छेन निवन्धः क्रियते भया ॥
आनन्दनो यज्ञानां दानदायकः ।
कर्णपूरकविः कर्त्तै न रोचते ॥
सन्देहध्यानासन्दोहस्त्रे विज्ञामचच्छुष्टि ।
वर्णप्रकाशदीपेन लिपिकर्म प्रयुक्तताम् ॥

पुराणयमकस्तेषान् कौषानेकोनविंशतिम् ।
 शात्रुघ्निः समाहृत्याथमुच्चते ॥
 जयजल्पकजीवनं जननं जयः ।
 जिह्वागो चक्षनं चट्टभा जनको जननं जनः ॥ इत्यादि ।

End.

मूर्खम्ये च नखा दन्ते नारोदरणमीरितम् ।
 स्थाच्छ्रौषधनं पणससाथा ॥
 तथा त्रीहिवणस्त्रैव त्रौर प्रकोपणम् ।
 प्रणिपङ्कः प्रणिसक्य काकिणी ॥
 भवेत् प्रनिसक्षैव प्रणिन्दृश्य तथैव च ।
 बक्षणदी दुरापाणं तथा बक्षनिसम्बक्षः ।
 गिरिनद् गिरिनदी तथा गिरिनिसम्बक्षः ।
 पराचनौत्यादि पुनः त्रीकृष्णः शिष्ठप्रथोगतः ॥

Colophon. इति चिपुरपुष्टहनामरमाधिक्यमद्वामात्य श्रीकण्ठेपूरक्षते वर्षप्रकाशे मूर्खन्य-
 एकारप्रकरणम् ॥

विषयः । यकारनकारव्यकारादिवर्णाचार्ण घर्णीयान्तःस्थाताविचारः । अत्र प्रथमं वर्णीयान्तःस्थ-
 ाज (य) कारनिरूपणम् । तत्र वर्णीयज्ञकारनिरूपणम् । एकदिव्यच्चरान्तरवर्णीयज्ञकारनिरूपणम् ।
 एकदिव्यच्चरान्तरान्तरान्तःस्थायकारप्रकरणम् । मूर्खेणकारप्रकरणम् । तत्र एकदिव्यच्चरान्तरमूर्खन्य-
 एकारनिरूपणम् । दन्त्यनकारप्रकरणम् । तत्र एकदिव्यच्चरान्तरदन्त्यनकारनिरूपणम् । इति ।

No. 329. वादमाला . By जयतीर्थः. Substance, country-made paper,
 12×6 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 727 clokas. Character,
 Nāgara. Date, ? Place of deposit, Kācidhāma, Khālispurā,
 Pañdita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीनेदव्यासाय नमः । शुभमक्षु ।

नमोगणितकल्पाणगुणपूर्णाय विष्णवे ।
 सत्याशेषजगज्जन्मपूर्वकर्त्ते चुरद्विष्टे ॥
 ननु कथं सत्यं जगद्जीवारधिकारिषो विमतं मिथ्यादश्वलात् जडलात्
 परिच्छिग्नलात् शुक्तिरूप्यवत् इत्यनुमानविरोधात् सैवम् । इत्यादि ।

End.

प्राड्युष्मात् वाड्युष्मात् भूयात् प्रीत्यै माधवमध्ययोः ।

Colophon. इति श्रीमद्वादशमाला जयनौर्यसुनिविरचिता ।

विषयः । माध्वाचार्यमतादीनां विशदीकरणम् ।

No. 330. वादिभूषणम्. By पुरुषोत्तमाचार्यः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 274 clokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vākudā Viṣṇupura, Pañdita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose, Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

पूर्णबोधसुखसुखदेवं पूर्णभक्तिहृदयामुञ्जगेहम् ।
ते जगज्जननसंहसितेतुं नौम्बहं यदुपतिं गतदीषम् ॥
व्यक्तृत्य बन्धमिथ्यात्म रक्षिता वैदमानता ।
स्त्रचत्वार्या कृता येन पूर्ववधे नमामि तम् ॥
यद्वाप्ती भवस्नापक्षपाणीव चदा सुताम् ।
नला अशार्यं संनौमि विद्वाधीशसुखान् गुरुन् ॥
प्रणम्य पितरौ भक्त्या पिट्यं सतप्रपूजितम् ।
करिष्ये बन्धमिथ्यात्मदूषणं वादिभूषणम् ॥
ननु सर्वांगमानामद्वैयपरलाभ्यानुपपत्त्या बन्धमिथ्यात्मवश्यमन्वेष्टच्छ ।
इत्यादि । स्त्रामेव नपते

End. तथा सति वैदिकबन्धेऽपि तदमावेन मिथ्यात्मानुपपत्तिः न चोभयोराविश्वकवेदवेश्वरेऽपि बन्धमिथ्याविश्वकलात् मिथ्यात्म न ब्रह्मण इति वाच्यं वैदप्रामाण्यानिक्षारात् । तस्मात् बन्धमिथ्यात्मदूषणं वैदप्रामाण्यानुकूलमिति सिद्धम् ।

Colophon. इति श्रीपुरुषोत्तमाचार्यविरचितं वादिभूषणं समाप्तम् । श्रीरामानुजाय नमः ।

विषयः । विचारसुखम् बन्धमिथ्यात्मदूषणादिः ।

No. 331. वासन्तीविवेकः. By प्रूलपाणिः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent, 306 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-

simha Serapura, Paññita Durgāsundara Kṛtitratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अथ कामरूपीयनिबभीक्षा वासन्नीपूजायवस्था । अत्र विशेषानुकौशलदुक्त-
प्रमाणो गाच्छः । यद्या भविष्ये ।
विशेषानुभिधानानुशरदुक्तकमो ज्ञेयः ।
इत्थं बोधनं विनैव पूजा कार्या ॥ इत्यादि ।

End. अत्रामन्त्वणाविवासौ पचौप्रवेशायवहितपूर्वदिने षष्ठीं विनापि सारं
कार्यौ दीलयाचायवहितपूर्वदिने चतुर्दशीं विनापि वक्त्रात्प्रव इति
विकृतम् ॥ दोलयाचाविवेकः ।

Colophon. इति शूलपाण्डितो वासन्नीविवेकः समाप्तः ।

विषयः । वासन्नीपूजायवस्थामुखेन तत्प्राप्तकरणादिनिष्पत्तम् ।

No. 332. विधानमाला. Substance, country-made paper. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 600 clokas. Character, Nāgara. Place of deposit, Benares Govardhanasarāī, Paññita Vindhiyevariprasāda Dube. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ विधानमालारभाः ॥
प्रणम्य लम्बोदरमातरं तां सन्नोषदां सर्वपुराणदृष्टाम् ।
भर्त्तार्थकामव्यवहारभिहौ करोमि शुद्धार्थविधानमालाम् ॥
अत्र आदौ पुष्पतीविधानं लिख्यते । इत्यादि ।

End. खण्डितलात् येषो भास्ति ।

विषयः । गर्भिणोनां वास्तकानां भूतप्रवादिक्षतोपद्रवशान्तिः ।

No. 333. विभक्तितत्त्वम्. By रमाकान्तचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, $18 \times 1\frac{1}{4}$ inches. Folia, 56. Lines, 4 on a page. Extent, 1,176 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārī, Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakirti, Paññita Rajanikānta Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य गौरीममलाताधानीं
गुरुच्च मोक्षस्य निदानमादौ ।
विभक्तितत्त्वार्थमिदं विचित्रं
तनोमि हेतोः क्षपया हि धातुः ॥
इमं ग्रन्थं दद्वा नहि कुरुते दोषाय च मति
रमाकान्ते यस्तात् सुबुधगणमन्त्ये क्षतमिति ।
कदाचिद्दोषः स्यान्तदपि च हि कुर्यात् स दयया
निरङ्कृत साधुनां ननु चरणचुम्बते दयिता ॥ (?)
प्रथमा । आकरणं हि शक्तिप्राचकं । ततः हत्यादिपदज्ञानज्ञानपुंस्त-
सांसर्गिकैकलमसानाधिकरणटक्टल्वावक्षिद्वी इति श्रीतुर्बीषे प्रकाते । प्रत्ययस्त्वा
वा कस्मिन् खण्डे शक्तिरिति बालं बोधयन्नाऽपि प्रथमेति । लिङ्गं हि वस्तु-
विषयकज्ञानकारणोभूतधातुविभक्तिभिन्निष्ठशक्तिमत् । तस्मार्थे तत्त्वाचज्ञान-
ज्ञानविषयीभूते विज्ञेयलेन प्रतीयमाने प्रथमा इत्यर्थे स्वार्थविशिष्टदयस्य
चर्यान्तरविशिष्टलेन ततुप्रतिपादिका प्रथमेत्यात्मात्म । ननु अन्यार्थविशिष्ट-
दयाभिषेये यदि प्रथमा नदा “राज्ञः पुरुषः” इत्यादी राजन् शब्दात्
पुंस्त्वार्थविशिष्टराजनिष्ठपितस्त्वल्वानिति बोधेऽप्यर्थान्तरपुंस्त्वादिविशिष्टलेन
प्रतीयमानत्वात् कथं प्रथमा स्यात्, अन्यार्थविशिष्टर्थेन यदि शन्दानरार्थे
न विशिष्यते तदा प्रथमा इति वचनप्रक्षणाद् वक्तव्यमिति । तथाचाऽपि
“अर्थान्तरेसम्बिटो लिङ्गस्यार्थे भवेद् यदि ।
प्रथमा स्यान्तरेहापि तावन्नाचविवक्षया ॥” इति ।

अन्यथा लिङ्गार्थे प्रथमा इति काते सिध्यति किं वचनप्रक्षणे । इत्यादि ।

End.

“तत्त्वेन सह युक्तार्थं यत् पदं यदपेक्षते ।” इति ।

“ऐकार्थं स्वधर्मयनां इत्तिं युक्तार्थतां विदुः ।

पदानां प्रत्ययेर्यागः समाप्तेति इत्तशः ॥”

प्रथक्शक्तिप्रतिपाद्यार्थानां एकशक्तिप्रतीतिविशेषं यसां युक्तार्थां इत्तिं
विदुरित्यर्थः । सहतौ चित्रा गोर्धस्य इति वाच्ये सहत्पदापेक्षया समाप्त-
इति । न च सहत्पदस्य समाप्तान्तरिविष्टविशेषपदान्वितस्त्वमिति वाच्यम्,
समाप्तार्थप्रक्षया गोर्धस्यार्थस्यापि विशेषत्वात् । तथा चोक्ते ।

“प्रतियोगिपदादन्यत् यदन्यत् कारकादपि ।

इतिशब्दैकदेशस्य सम्बन्धेन नेष्टते ॥”

सामेचल्लादित्यर्थः । वाक्यप्रकृतिसमासपञ्चे इतिरपि नेष्ठत इत्याह ।
 “कारकप्रतियोगिभ्यां यदुश्वदपेक्षते ।
 अर्वाग्निबद्धलक्ष्मेव इतिरित्वं तु नेष्ठते ॥” इति ।
 नित्यसमासपञ्चे तु समस्पदस्य विशेषणार्थेन सहान्वय इति ।
 नीललोहितपद्मौ इत्यादौ स्थायन्त-
 समसे “लियामादौ” इति क्वते नीललोहिते इति प्रबोगः स्थात्, सत्यं
 स्थायन्तस्यादिप्रकृत्यन्तरार्थेष्यस्यापकं नाम देनेति थव
 निर्देशः तत्र पद्मेव समाप्त इति ॥

Colophon. इति श्रीरमाकान्तचक्रवर्जितिरचितं विभक्तितत्वं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रस्त्रवाणि परिशिष्टकारिकाः श्वेतश्वेषोऽस्मिन्नत्य वाहार्थरीत्या प्रथमादिविभक्तीनामर्थस्य प्राञ्जलालोचनम् ।
 संक्षेपतः समाप्तस्तुप्रविभक्त्याद्यार्थालोचनम् ।

No. 334. विराटपर्वटीका (भावार्थप्रकाशिका). By रामद्वार्णः. Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 348 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha Vādari, Pāndita Cīvacandra Nyāyabhūṣaṇa, Appearance, old. Prose. Incorrect.

समाप्तम् नयने

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

भगवन्नं नमस्त्वाय भक्ष्या च कामदं इरिम् ।
 विराटपर्वट्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥
 अथ धर्मादैव विप्रित्तस्त्वाणं परमविष्णवापि धर्मो न त्याज्य इति ओषधितुं
 युधिष्ठिरं प्रति ज्ञापनरूपैककार्यलमङ्गत्या भगवान् द्वैपायनस्तुरीयं पर्व-
 मारभते जनमजय उवाचेति । इत्यादि ।

End. अभिषङ्गमादिति पाठे अभिषङ्गः पराभवः ।

यत् कृत्यं मत्कृत्यं पर्याप्तिवा । अनन्तारं शौष्ठ्रं गला स्त्रीकृत्य । परिवर्हं वृपार्हद्रथम् ।
 मरीयं मधुतोलिकाः पाणिखनिकाः । सर्वे सलव्व जीवितव्व । क्वते कारिते ॥
 विराटपर्वट्याभिमन्तुविवाहः । समाप्तस्तुप्रदेव विराटपर्वट्याभनन्तरसुद्योगपर्वट्याभविष्यति ।

Colophon. दति विरोधभङ्गिन्यां भावार्थप्रकाशिकायां विराटपर्वयात्प्राप्ता समाप्ता ।

विषयः । सहामारतैयविराटपर्वयात्प्राप्तानम् ।

No. 335. विवादार्णवमेतुः. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 149. Lines, 9 on a page. Extent, 5,783 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākṇḍā Viṣṇupura, Pañḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ।

विश्वेषां भरणं नवाम्बुद्धरचिः सद्गत्तचिन्मामणि-
र्यः प्रत्युष्टतसोविनाशमिहिरः कौवाशभीवाशनः ।
संसारैकमदार्थवे निपतना विलारवीजं नृणां
गोविन्दः कृपया सुरासुरगणविन्द्यादिरं पातु वः ।
चण्डेश्व-विशेश्वर-विश्वरूपा निताज्ञराकार-इलायुधौ च ।
श्रीकृष्ण-वाचस्पति-धर्मारब्दकृतस्थथा श्रीकरशूलपात्रौ ।
गोविन्द-लक्ष्मीधर-तस्त्वकारा श्वार्यचूडामणिना च महः ।
वाक्यानि चैवां सुविमर्थ कुर्वो ग्रन्थं विवादार्णवमेतुवभ्यः ॥
इह वाच्यनि वषट्कृतः इष्टिस्य च उभयः ।
शोजप्रशंसा तस्त्व भन्ति कूतादिलक्षणम् ॥
राजधर्म चतुर्षादाद्यं इष्टादिविधिलक्षणाः ।
वरणादानोऽनुवृत्तयोविधिदर्थयनिरूपणम् ॥
स्वतादैवां तत्र पुंसामधिकारिविवेचनम् ।
स्त्रीधनस्य विर्यस्तदधिकारिनिरूपणम् ॥
भागाबहुव्य दायानामविभाज्यविभाज्यता ।
पितृकृत्यविभागश्च भाट्टभागविधिस्थाना ॥
संस्कृतानां विभागश्च विदेशागतवण्डवभ्यः ।
निकृतस्य विभागश्च भागसन्देहनिर्णयः ।
सुकृत्यवहारलक्षणादि भावापादस्तःपरम् ।
उत्तरपादक्रियापादौ ततो निर्णयपादकः ।
साम्यादिनिर्णयस्त्व ततः क्रियवल्लावल्लभ् ।
विक्षेपविधिरसीमो विक्षेपे च विधिस्थाना ।

विधिस्तत्त्व समूय समुदानेऽत्र भण्टते ।
 कर्षकादेभागविधिस्तथा दत्ताप्रदानिकम् ॥
 अत्रादेयदेयदत्तादत्तानां विधिरच्चते ।
 भृतकानां विधिस्तत्र दास्यसोचाधिकारिणौ ॥
 वेतनस्यानपाकर्म स्वाभियालविधिस्तथा ।
 पर्यात्मौविधिरत्वैव गृहादिभाटको विधिः ॥
 विक्रिया सम्बद्धान्वश्च मीलानुशयनिर्णयः ।
 सौमाविवादे च विधिः कृष्णाख्ये विधिस्तथा ॥
 शस्यरच्चाविधिस्तत्र शस्यधानाद्यस्तथा ।
 शस्यधातेऽप्यद्युग्मा वाक्पारुद्ये विधिस्तथा ॥
 विधित्वं दण्डपारुद्ये तथा स्वयनिरूपणम् ।
 प्रकाश्टतखरदमोऽप्रकाश्टत्वैर्यदण्डम् ॥
 चौरान्वेषणाचौरातिरेशपवादनिर्णयः ।
 साहस्रे तु दण्डभेदो धातकन्वेषणं ततः ।
 स्त्रीसंग्रहणतद्दण्डो परदारागमे दमः ॥
 स्त्रीपुंधर्मनिर्णय नथा द्यूतसमाङ्गयः ।
 चहणादिषु विवादेषु प्रकीर्णकसतःपरम् ॥
 बड्डधा विषयस्तत्र विधिरेष्टात्रितः पुनः ।
 अथ वर्षादिस्थितिः । तत्र महाभारते शुधिष्ठिरं प्रति भीयवाक्यम् ।
 महाभूताभि भूतात्मा महात्मा पुरुषोचमः ।
 वाशुर्जीवित्स्तथा चापः खञ्च गाञ्छानुकल्पयत् ॥ इत्यादि ।

End.

अटापाद्यमित्यस्याएभिरापद्यते गुण्टते इत्यापाद्यमष्टगुणम् । किल्लिष्टदण्ड-
 वाधनम् । तदोषगुणवदिति सर्ववान्वितम् । तेन यत्र स्तेयदण्ड उक्तः ।
 य स्तेयदोषगुणतः तस्य शुद्धस्याटगुणः । तादृशवैश्वस्य षोडशगुणः । तादृश-
 चत्रियस्य द्वाविश्वतिगुणः । तादृशत्रात्माणस्य चतुःषष्ठिगुणः । ततोऽप्यधिक-
 तरगुणस्य आत्माणस्याएविंशत्यधिकशतगुण इत्यर्थं इति रत्नाकरादयः ।
 मनुः । स्तेयाः क्षुरापा त्रक्षुद्वागुरुदाराभिगामिनः ।
 म सन्ति यस्य राष्ट्रेषु स राजा शक्तिसोकभाक् ॥
 मनुः । अनेन विधिना राजा मिथ्या विद्वत्तां नृणाम् ।
 सच्चिप्रत्ययसिद्धानि कार्याणि समतां नयेत् ॥

उदितो विस्तरेणायं मिथ्या विवदमानयोः ।
 घटादशसु सार्गेषु यवद्वारविनिर्णयः ॥
 एवं कार्याणि सर्वाणि सम्यक् ज्ञात्वा महीपतिः ।
 देशानलभ्यांक्षिप्तेत् लभ्यांस्त परिपालयेत् ॥

Colophon.

इति विद्विद्विरचिते विवादार्णवसेतुके ।
 तरङ्गो निधिदण्डाद्यैरेकविंशोऽत्र कीर्तिः ॥
 वाणेश्वर-कृपाराम-रामोपाल-कृष्णजीवनाम्भैः ।
 वौरेश्वर-कृष्णचन्द्र-श्रीगौरीकान्ताभिधानैः ॥
 मङ्गः कालैशङ्कर-ग्यामसुन्दर-कृष्णकिशोरसङ्गैः ।
 शौतारामसज्जेश कर्तो ग्रन्थः सुरतु सभायाम् ॥
 इत्यनेकविषयवाचि विद्वद्वृन्दोपयर्थितः ।
 विवादार्णवसेत्वाख्यो ग्रन्थः सप्तूर्णता गतः ॥

विषयः । मन्बादिसंहिताभ्यः भित्तचराकृत-धर्मरब्लक्त-शूलपाणि-वाच्चस्पतिप्रभृतिपूर्वतम्
 निबन्धुवाक्येभ्यश्च प्रमाणसुदृत्य नानाविषयवाचिभिः विद्वद्वृन्दैः वाणेश्वर-कृपारामप्रभृतिभिः
 निबङ्गोऽयं ग्रन्थः । अत्र च सूतिशास्त्रगताः सर्वे एव विषयाः सम्बन्धिचारपूर्वकं निर्णीता इति ।

No. 336. विषयतावादार्थः वा विषयताविचारः. Substance, country-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent, 599 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhanukā vid Pālāy়, District Faridpur, Pañdita Kālikinjvara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

बुद्धिनीमि कस्तिदात्मविशेषगुणस्तद्युवस्थितिर्धेटमहं जानामीत्याकारका ...
 ... रसाधारणानुभवबलादेव सा च सविषयिका उत्तरधर्मियाहकप्रतीत्य-
 घटादिविषयकलेनैव तदवगाहनात् । घटादिनिष्ठं तद्विषयलघु तत्प्रति-
 योगिकसम्बन्धविशेषः । भ च प्रतियोगित्वत् स्वरूपानतिरिक्तः क्लृप्तेन स्वरूपे-
 ण्योपपत्तौ अतिरिक्तकल्पनाशा अनवकाशात् । इत्यादि ।

End.

तत एव तादशज्ञानस्य तद्विषयकलोपपत्तेः प्रकारतादीनां तचानुपगमे ताद-
 शानुभित्यादीनां वाधायप्रतिबन्धकलप्रसङ्गः । विरोधिज्ञानाप्रतिबधलप्रसङ्गस्य ।
 प्रकारतादीनामेव सादशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकतावच्छेदकलादिति दिक् ॥

Colophon. इति विषयताविचारः ॥ श्रीहरिः गरणम् ॥ श्रीगुरवे नमः ॥

विषयः । सहभानादिभिर्विषयज्ञानस्य विचारः । प्रसङ्गाचाधाराधेयोद्देश्यविशेषणादैनां विचारः ॥

No. 337. विष्णुसहस्रनामविवरणम्. By विद्यारण्णतीर्थः. Substance, country-made paper, 12×8 inches. Folia, 58. Lines, 13 on a page. Extent, 754 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Kācidhāma, Khālispurā, Pañdita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prosc. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरुभ्यः ।

धर्मगान्डेयसंवादे मन्त्रार्थवक्तव्यपूर्णाम् ।
कृष्णनामसहस्रस्य परिचयां विरच्यते ॥ इत्यादि ।

End. तर्पयन्नार्जवैव प्राकृष्णान् भोजवेच्छतः ।

सुधृण्ड दक्षिणां दद्यात् चिन्तशायं विवर्जयेत् ॥
एवमाराध्य लक्ष्मीशं सतं स्वस्त्रिमान् भवेत् । इति ।
कृष्णनामां सहस्रस्य परिचयां कृता शुभा ।
सहस्रशास्त्रिनः प्रीत्यै श्रीमतः काश्रीभूपतेः ॥
शं नो वातः पवतो शं न स्वपतु स्त्वर्यः ।
शं नः वः पर्जन्योऽभिवर्पतु ॥

Colophon. इति श्रीविद्यारण्णतीर्थकृत सहस्रनामविवरणपरिशिष्टं समाप्तम् । शुभम् ।

विषयः । सहभारतान्नार्गतविष्णुसहस्रनामव्याख्या ।

No. 338. विष्णुसिद्धान्तग्रन्थः. Substance, country-made paper, 47×3 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 497 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta Çyāmapukura Viçvakosa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीश्रीस्त्रियोदिभ्यो गद्भ्यो नमः ।

अये वैकुण्ठसंस्थानश्रीलक्ष्मारायणं प्रभो ।
श्रीलक्ष्मीस्त्रेत् प्रियाहस्ते श्रीतिषां चरितं वद ॥

ये श्रीसूर्यादियः खेटा ज्योतिश्वकनिवासिनः ।
 तेषां गुणानां गतिमा कः प्रवत्तुं समर्हति ॥
 तथापि तव श्रीत्याहं श्रीललालारायणः स्थधम् ।
 प्रवदेयं मनाक् गुच्छं सावधानावकर्णथ ॥
 श्रीसूर्यः परसो ब्रह्मा श्रीसूर्यः परमः शिवः ।
 श्रीसूर्यः परसो विष्णुस्त्वै श्रीब्रह्मणे नमः ॥
 खखाभ्वेद्युखसप्तचन्द्राभः भास्यरात्रीपुश्चरुचन्द्रैः (१५५५२०००२७०६४०००) ।
 मित्रेऽत्र वर्षे प्राते विधातुः श्रीविष्णुनाभावतरं ब्रुवेऽहम् ॥ इत्यादि ।

End.

प्रहाणामर्चने छोमे घड्ये वौषधिधारणे ।
 दाने जपे वा मन्त्रस्य ग्राम्ये मन्त्रधारणे ॥
 धारणे कवचस्त्रैव यद्विप्रार्चनं चरेत् ।
 धारणे यद्वस्त्रस्य कवचस्त्रापि धारणे ॥
 यद्विप्राम्यविप्राणां न कुर्याद्युखदग्नेनम् ।
 अन्यथा विफलं तस्य बन्धास्त्रौरमणं यथा ॥

Colophon.

इति श्रीलक्ष्मीनारायणसंवादे विष्णुसिद्धानाथन्ये देवनिन्दामन्त्रादिप्रतिक्रियादानाधिकारो द्वादशः ॥ अतःपरं खण्डतम् ।

विषयः । प्रथमाधिकारे,— तारामूर्तिदिनिष्ठपणम् । द्वितीयाधिकारे,— भौमादिपञ्चभूवादिनिष्ठपणम् । तृतीयाधिकारे,— नाचचिकरविराङ्केतुनां स्फुटाधिकारादिः । चतुर्थाधिकारे,— भौमादिपञ्चस्फुटादिनिष्ठपणम् । ५८—६ षाठिकारायोः,— शक्वदपतेरत्पञ्चादिनिष्ठपणम् ।
 तदृयथा,—

(नवागचन्द्रामिगजाएवाणपद्माङ्गचन्द्रप्रमिते गतेऽन्ते ।
 क्वचांश्कादित्यवपोऽपि भावी तदद्युक्ते क्षितिश्चित्वर्षम् ॥
 एषः सप्तमपत्राधतः श्वीकः ।) ७ षाठिकारे,— चित्रश्चादिनिष्ठपणम् । ८ माधिकारे,— चन्द्र-
 अह्मादिनिष्ठपणम् । ९ माधिकारे,— रविसञ्चरणादिः । १०म—११ शाधिकारायोः,— दुष्टप्रहजन्य-
 दीषप्रतीकारकरणदानादिः । १२ शाधिकारे,— देवनिन्दामन्त्रादिप्रतिक्रियानिष्ठपणम् ।

No. 339. बौद्धमन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13 x 2 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 232 folios. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā viū Naihāṭi, Pañḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगुरः ।

पार्वत्युवाच ।

एतत् आप्नं जगद्वर्ती नानाविधिसमाकुलम् ।
 उपाधं ब्रूहि लोकानां साधकानां सुखावहम् ॥
 दुर्जनानाशं पापानां दुर्जयानां तथैव च ।
 अग्रभान् ब्रूहि मे योगान् नानाव्याधिकरान् प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

पृष्ठा लं चिं वरारोच्चे शतिद्वार्थं वाऽश्रुमि ।
 तद्वामि च वे देवि यत्वर्व्वं सुदाहृतम् ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ क्रों कामीः क्रां नमः शाकर्षणमन्तः । ॐ चण्डिकायै नमः । ह्रीं ह्रीं
 ह्रीं नमः । अस्य ग्रन्थार्थेन सर्वकामः सिद्धो भवति । ॐ कामिनी साहा
 र्यनेन दृतमासहीमाद्वाक्यसिद्धिभवति ॥०॥

Colophon.

इति वीरभद्रतत्त्वे चतुर्थः पठस्तः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । भूताकर्षणम् । मोहनादिः । विशेषणादिः । उच्चारनादिः । साभानवशी-
 करणादिस्मृतिः ।

No. 340. वृन्दावनकाश्यम्. By मालाङ्गराजः. Substance, palm-leaf,
 13×1½ inches. Folia, 10. Lines, 2 on a page. Extent, 58 çlokas.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vāñkudā,
 Visṇupura, Pañqita Candranārāyaṇa Bhāttācāryya. Appearance, old.
 Verse. Correct.

Beginning. श्रीश्रीहरये नमः ॥

वरदाय नमो चरये

पतति जनोऽयं सरद्रपि न मोहरये ।

बङ्गश्चक्रन्द चता

मनसि दितिर्थेन दैत्यचक्रं दचता ॥

समिव भुजङ्गवि शेषं

सुपष्माय स्पिति सुजङ्गविशेषम् ।

नयपञ्चतसमकरया

त्रियोर्मिष्टपङ्क्त्या च समकरया ॥ इत्यादि ।

End.	<p>रत्याह वौतवससमायतनेचक्षं कंसासुरात् पश्यमतामायतने चक्षं । चसितानां विमलतया सह लौलाजानां कार्यां विकिरन्निव दश्नैः सह लौलाजानाम् ॥ * ॥</p>
Colophon.	<p>इति मालाङ्कन विरचितं हन्दावनाख्यं कार्यं समाप्तम् ॥ ० ॥ श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणाङ्कतले तव । श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ ० ॥ शकाब्दः १६६२ ।</p>

विषयः । कृष्णस्तुतिविषयकं काव्यमिदम् । अथ च थमकादि नामाविषवाक्यभौमी विन्यक्ता ।

No. 341. हन्दावनकाव्याठीका. Substance, palm-leaf, 14×2 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 375 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vākuḍa Viṣṇupura, Kādākuli, Pandita Candranārāyaṇa Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीहरये नमः । मालाङ्काभिधानो महीपालः सकलगुणतत्त्वज्ञो यमकिते-
 वार्यांटनिनाम्ना जातिप्रभेदेन भगवतोर्वासुदेवयोः स्मृतिं छतवान् । तत्र
 विघ्नविनाशाय विश्वारुष्मारणमाह वरदयेत्यादि । अस्यार्थः । आख्यां पूजा-
 ममस्कारादिय यं हरिं ऊरपि मनसि कुर्व्याणीपि लोकः । मुश्ट्यमित्रिपि
 मोहोऽविद्या अस्य रये प्रवाहे न निमज्जातीत्यर्थः । येन चरिणा वासुदेवेन
 देत्यचतुं दशता भस्त्रमात् दुर्ब्धता दितिदेत्यमाता मनसि हृदये इता
 नाडिता सती बड्डरो विस्तरवारान् चक्रन्द क्रन्दितवतौ । तस्मै चरये नमः
 इति सम्बन्धः ॥ इत्यादि ।

End. तं पौत्रवासं विष्णुमित्याह । कौदश आयतनेनः आयते दीर्घे वेत्ते यस्य
 सः । कौदशं तं पश्यमतां गोपानां आयतने मृद्दे कंसासुराच्चक्षं । अचक्ष-
 मिति वा । किं कुर्वन्निवाह । तत्त्वाह । दशनैर्दनैः सह इसितानां । विमल-
 दक्षा अपि विमला इति भावः । कौदशानां लाजानां लौलाजानां
 लौलया जनितानां गोपक्षीभिल्लीलया इतानामिति यावत् ॥ * ॥

Colophon. इति राजाधिराजमालाङ्कविरचितं हन्दावनाख्यकाव्य-ठीका समाप्ता ॥
 श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणाङ्कतले तव ।
 श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ शकाब्दः १६६२ ।

विषयः । मालाङ्कराजविरचितस्य उन्द्रावनाल्लकाम्यस्य व्याख्यानस् ।

No. 342. वैद्यवल्लभः. By श्रीकान्तदासः. Substance, country-made paper, $19\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 604 clokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Sonārgā, Bābu Prabhācandra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. नमः काम्याद्यन्ते ।

..... असत्तुखशाधिकां गतायाः

सत्यायाः स्तनकटकचतानि पश्चन् ।

..... इदं यतु केषवः शिवं वः ॥

गुड्रामज्ञां विशुवनगुरोरौचमाण... ॥

भावाङ्गीतेः सपदि विकल्पा वैपर्यं संवहन्ती

रस्तु गन्तु न च बलवत्तौ पातु वः श्रीभवान्ते ॥

श्रीमत्प्रीकालदर्शेन राजवैद्येन धौमता ।

आकृष्य भर्वतन्त्रेभ्यः क्रियते वैद्यवल्लभः ॥

ये बालभावादनधीततन्त्रः

दारिद्र्यादुःखानल्लदधित्ताः ।

अनन्यजीवाः प्रतिकर्तुमज्ञा-

स्तेषां प्रबोधार्थस्य निवर्यः ॥

अन्येषु शास्त्रेषु विवादसान्ते

न लभ्यते तत्र फलं समक्षम् ।

पदे पदे ज्योतिषि भन्नवादे

चिकित्सिते प्रथमावहन्ति ॥

पूर्वं स्त्रवमाह ।

आयुर्वेदागमं पूर्वमायुर्वेदं ततः परम् ।

साङ्गोपायं ततः शिष्यं गुरुभाषि यथोदितस् ॥

..... ॥

सायंवेदागममाह ।

अस्युणा हि यथा प्रीक्तमायुर्वेदं प्रजापतिः ।

जपाह निखिलेनादावस्त्रिनौ च ततः परम् ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ सूचलक्षणमाह ।

पास्त्रात्ये रजनीयामे घटिकानां चतुर्थे ।

उत्थाय रोगिणं वैद्यो मुचोत्हर्गच्च कारयेत् ॥

आद्यन्तधारां सन्त्यज्य अधधारां समुद्रेत् ।

श्रुभे कांस्यादिके पात्रे वृत्ता मूर्चं परीक्षयेत् ॥

बावेष पाण्डरं मूर्चं सफेनं कफरोगिणाम् ।

रक्तवर्षी भवेत् पित्रे हनुमजे मिथितं भवेत् ॥

पाल्डरं श्रीतलं मूचं भूरि स्त्रेयज्वरे भवेत् ।

क्षम्यं चाविल्लकं मूर्चं सन्निपातञ्चरे भवेत् ॥

यस्येच्चरससङ्काशं सूतं नेत्रे च पिञ्चरे

रसाधिकं विजानौ यादिर्द्युग्रस्य लक्षणम् ॥

Colophon. समाप्तिसूचकं वाक्यं नाहि ॥

विषयः। आयुर्वेदस्य लक्षणकथनसुष्ठूलाशुद्धेदागमस्याश्वीत्पत्तिविवरणम् । वैदाङ्गलक्षणम् । शिघ्रलक्षणम् । परिपक्वलक्षणम् । वैदाङ्गलक्षणम् । चिकित्सालक्षणम् । असृष्टेलक्षणम् । सहै-प्रशंसा । इवाणां गुणदोषनिरूपणम् । रोगिणां गुणदोषयोर्द्देविधिविकिता । आतुरलक्षणम् । चिविधौषधनिरूपणम् । सप्ताश्य-सप्तधातु-सप्तोपधातु-सप्तलगादीनां परस्परलक्षणम् । शरीर-दोषाणां लक्षणम् । तेषां स्थाननिरूपणम् । प्राहृतचिह्नसंक्रानां दोषाणां कर्मनिरूपणम् । स्त्रीपुंसभेदेन शरीरस्थरन्वयनिरूपणम् । धातूनां कर्मनिरूपणम् । धातूनां वृद्धिक्षयजनितरोग-निरूपणम् । तेषां चिकित्सानिरूपणम् । पद्मेन्द्रियनिरूपणम् । तेषां प्रत्येकस्य गुणनिरूपणम् । पुरुषलक्षणम् । शृङ्खभेदेन स्त्रीपुंसभु सक्षमनिरूपणम् । तेषां सत्त्विकादिभेदेन गुणदोषभेद-कथनम् । वातपित्तादि सप्तधा प्रहृतिलक्षणम् । अतिज्ञसादिनिन्दिताएषुप्रवर्णनिरूपणम् । अति-ज्ञसादिपुरुषगतरोगविशेषनिरूपणम् । तच्छ्रोगप्रशमनोपायकथनम् । ऋतुभेदे वातादिदोषाणां प्रकोपकथनम् । तेषां चेतुकथनम् । कुपितलिङ्गनिरूपणम् । तेषां कर्मनिरूपणम् । विगुण-वातादिनिरूपणम् । प्रज्ञापराधस्य लक्षणम् । तस्य व्याधिकारणालं तचिकित्सा च । पद्मधार-व्याधिरिहपणम् । लघुगुणद्रव्याणां मात्रानिरूपणम् । मुख्याचारनिरूपणम् । ऋतुभेदे आङ्गीरीय-इड्यभेदनिरूपणम् । घटरसनिरूपणम् । आयुःप्रीत्यक्षणम् । शिरासक्षणलक्षणम् । मृत्तिलक्षणम् ।

No. 343. वैश्वावगीता . Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 128 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā Agartalā Vrddhanagara, Pandita Mineçvara Sārbabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

वैश्वावगीता ।

श्रीसूत उवाच ।

एकदा नैसिषारणे केवलं पुरुषं श्रामम् ।

प्रेसमात्रित्यं संख्यत्यं पप्रक्ष पार्थसत्तमः ॥

आच्युतं उवाच ।

वैश्वावानां गति लक्ष्यं कथयत्यसहाप्रभो ॥ इत्यादि ।

End. विसन्ध्यं यः पठेन्नित्यं अदाभक्तिसमन्वितः ।

जौवमानः शुरुं याति अन्ते सुक्तिपदं लभेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णाञ्जुनसंवादे वैश्वावगीता स्तोपाख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णाञ्जुनसंवादस्त्रिलेन वैश्वावानामेव सर्वोभ्यमलकथनम् ।

No. 344. वैश्वावरहस्यम् . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 284 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñchhalpādā við Naihāti, Pāñdita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णौ जयतः ।

श्रीगोविदं भजानन्दसम्बोद्धानन्दमन्दिरम् ।

यन्ते हृष्टावनानन्दं श्रीराधासङ्गनन्दितम् ॥

श्रीराधाकृष्णौ जयतां

जयति विश्व ... भजानन्दसङ्गितो निगृह्वेषः ।

कौर्तनयज्ञविताभायामःकृत्यो विहितारः ।

इह एकुं सकलस्त्रिवितावत्तारो भगवान् श्रीश्वैनन्दनः कलियुगे परम-
धर्मप्रवर्त्तनाय देशेनावतनार । इत्यादि ।

End. ततो महाप्रभुः स्वर्पार्थदैः सह भगवद्भजनमार्गं प्रवर्तयामास रागा-
नां विषयवैष्णवोधानामक्षतं सञ्चासः सञ्चासात्रमपावनो भजानन्दसङ्गितो
नीत्याचक्षमनुसार ।

प्रभुना कथितं यदूश्वरहस्यं वैश्वानव्ये ।
 तदेव हिस्ति तं किञ्चित् तु स्मति वैभवात् ॥
 भवभयमपहर्तुं लक्षणैतन्यनामा
 स्थमपि चरिताम प्राव्यहपचीयः ।
 अनुचरगणयुक्तो भक्तवैश्वानवारी
 तमहमखिलस्त्रीकवाणहेतुं नमामि ॥ ० ॥

Colophon. इति वैष्णवरहस्ये साधाधनो नाम चतुर्थः प्रकाशः ॥ ३ ॥ समाप्त्यायं प्रथः ॥

विषयः । मासोपदेशनिरूपणम् । गुणपदाक्षयनिरूपणम् । आराधनिर्णयः । साध-
 निरूपणस्त्रिति ।

No. 345. व्यवस्थासारसंग्रहः . By रामगोविन्दशर्मा . Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 2,422 g̃lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhanā, Vāddānagara, Pandita Kailāsacandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 गुरोः पादयुगं नला रामगोविन्दशर्माणा ।
 क्रियते बालबोधाय व्यवस्थासारसङ्कृतः ॥
 तचादौ तिथिवस्ता निरूपयते । तिथितु द्वादशभिर्गैषन्दक्रियोपलक्षितः
 कालविशेषः । तदेव चान्द्रमसं दिनम् । यथा,—
 अर्काद्विनिःद्वन्तः प्राची यद्यात्यवरः शशौ ।
 भगवान्दशभिक्षत् सात् तिथिद्वान्द्रमसं दिनम् ॥ इति स्वर्यसिद्धान्तात् ।
 तत्रिंशता चान्द्रो मासः । स च इविधः सुखो गौणश । इत्यादि ।

End.

दसकष्ठ स्वयंदत्तः क्षतिमः क्षत एव च ।
 अपविद्वाश ये उचाः भरणीयाः सदैव ते ॥
 भिङ्गोचाः षुश्रकपिष्ठाः इथक् वंशकराश ये ।
 स्फुतके स्फुतके चेव अहाशौचस्य भागिनः ॥ इति ॥
 विश्वङ्म स्त्रियास्त्रेषु यदुक्तं बुद्धिविभान्ता ।
 ततुर्थं लपया शोध्यं स्त्रियास्त्रियारदेः ॥

Colophon.

इति वाल्मीकिमठपालनिवासि चट्टवंशज-श्रीरामगोपालचक्रवर्ज्याद्य-श्रीराम-
 गोविन्दशर्माचरित्रिते व्यवस्थासारसंप्रदेष अश्रीचत्यवस्था समाप्ता ।

विषयः । अत्रादौ तिथिस्तरुपादिनिरूपणम् । तिथिद्वैधत्यस्यादिः । जन्मतिथिनिरूपणम् । प्रतिपदादितिथिप्रत्येकं दात्यविशेषयवस्थादिः । संक्रान्तिनिरूपणादिकम् । अथ अङ्गतनिरूपणम् । तत्र तत्र व्यवस्थादिः । उद्घाच्छववस्थादिः । चौर्छिदेविकायवस्थादिः । तत्र प्रत्यंषादिविधानम् । अशौचान्तितीयदिनकायनिरूपणम् । आडविधिः । सपिष्ठौकरणविधिः । दृष्टोक्त्वगांदिविधिः । अथ आभ्युदयिकाङ्काङ्कादिः । नवास्त्रविधिः । ब्रह्माचविहितशास्त्रकालादिः । अथ प्राथमिकवस्थादिः । अशौचवस्थादिवेति ।

No. 346. युत्पन्निविचारः । Substance, country-made paper, 20×5 inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 1,692 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय ॥ अनुस्तिर्थकथातुयोगे विषेयत्वं द्विनीयार्थः । तेन वङ्गादिप्रत्यक्षानुभितिपरस्य वक्षिसनुसिन्नोमीत्यादिवाक्यस्य न प्राभाण्य । यदि च वक्षिसाध्यकपर्वतप्रकानुभितिपरस्य वक्षिसत्त्वेन पर्वतमनुभिन्नोमीत्यादिवाक्यस्यापि प्राभाण्यमनुभाव्यते तदा नाशधातुयोगे उद्देश्यत्वमपि द्विनीयार्थः । इत्यादि ।

End. इत्यस्य कपोतसाचट्टिपत्त्वादिपर्याप्तावपि अतिरिक्तादितिकपोतत्वावच्छिप्तव्यनिर्वाचात् कपोतश्चाद्यावपि कपोतादिव्यवहारीपतिपर्याप्तमतिप्रसक्तधर्मस्य तदनवच्छेदकले गत्यक्तारं चिन्ननीयम् ॥ * ॥

Colophon. इति युत्पन्निविचारः ।

विषयः । कालभावादियोगजहितीयादीनां नथान्येषामपि युत्पन्निविचारसुखेन कर्तृकरणादिव्यनिविचारः ।

No. 347. ब्रतकालविवेकः । By शूलपाणिमहामहोपाध्यायः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 328 clokas. Character, Bengali. Date, S. 1737. Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Čāstri. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ञ नमो गणेशाय ।

जानामुनिमत्तद्वैधजातसंशयक्तनः ।

ब्रतकालविवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

मत्र दीर्घकालानुपास्तनौयतनदिकर्त्तव्यता कलापसहित नियतसङ्कल्पविषयो
प्रतमिति प्रतलक्षणम् । इत्यादि ।

End. कालविशेषानियन्त्रितव्य न तस्य प्रतिष्ठापूर्वीकाहयशीर्षे फलार्थिभिरित्यनेन
काम्यस्यैव प्रतिष्ठाविधानात् । कालविशेषानियन्त्रिते तदसम्भवाच । प्रतिष्ठा-
विधानस्य प्रतिष्ठाविवेकेन्जसर्वेयमिति ॥ ० ॥

Colophon. इति साउदियान महामत्तोपाध्याय-शीघ्रलपाणिविरचितो प्रतकाल-
विवेकः समाप्तः ॥ ० ॥
सुनिरामसिन्धुच्छ्रेष्ठाके भभस्य अष्टदिने ।
आलिलेख विवेकेदं (?) अयनारात्यग्निजः ॥

विषयः । ग्रनानुष्ठानम् । गृहीतवसाकरणे दोषशुनिः । प्रतभङ्गप्रायस्थितम् । ग्रनानुष्ठाने
विहितकालः । लक्षितासप्तमीवतादयः । कार्त्तिकीयवतविधिः । प्रतिष्ठाकालशेषिः ॥

No. 348. प्राक्तितन्त्रम् । Substance, country-made paper, 14×4 inches.
Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 615 clokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, District Dhiekā, Vikramapura, Ichāpurā,
Pāṇḍita, Devidāsa Cūḍāmaṇi. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीभगवत्पुराण ।

प्रत्नोन्मिश्वतं धारनं मन्त्राश विविधाः श्रुताः ।
इदानीं ओतुसिद्धार्थं साधनं सर्वसिद्धिदम् ॥
स्थानं कालं तथा मालां यचान्यच्छ्रितिसम्भवम् ।
चल्पायासेन सिध्वन्ति येन तत् कथ्यतां प्रभो ॥
ईश्वर उवाच ।

शुणु देवि प्रवच्यामि सावधानावधारय ।
गुप्ताद्द गुप्ततरं देवि साधकानां चुखायच्चम् ॥
सकलिङ्गे श्वराने वा प्रूप्यागरे चतुर्थये ।
गवस्त्रोपरि सुष्ठे वा जले वा कण्ठपूरिते ॥
सङ्कामभूमौ योनौ वा स्थाले वा निर्बन्धे वने ।
पञ्चक्रीष्णनरे यत्र न लिङ्गान्तरभीच्यते ॥
तदेकलिङ्गभाष्यातं तत्र सिद्धिरनुभवा ।

विश्वमूर्ते नदीतीरे गुच्छायाच्च शिवालये ॥
निर्मिष्टमण्डपे चैष कूर्मे धाचौत्तमे सथा । इत्यादि ।

End. अग्रम् चाभिषेकेण शक्तिवीजेन ताङ्गितः ।
विश्वानिला महारोग डाकिमभिभवास्थाय ॥
बोराभिषाराः क्लूराच्च पश्चा रोगास्थैव च ।
अग्रम् चाभिषेकेण कालीवीजेन ताङ्गितः ॥
अग्रम् विपदः सर्वाः सम्पदः सनु सुख्यराः ।
अभिषेकेण शक्तिवीजेन पूर्णाः सनु मनोरथाः ॥

Colophon. इति शक्तिसम्बोधं शत्रूपन्यासे चयोदयः पठस्तः ॥

विषयः । (प्रथमः सप्तमं पठलं यावत् नोपलभ्यते ।) अष्टमे पठले, सिद्धियोग-
निरूपणम् । आकर्षणस्तथनादिषु कर्मणैः ऋतुभेदकथनम् । तत्र दिक्षियमादिकथनम् ।
मारणादौ मालाविधात्तकथनपूर्वकं जपविधिः । आसनादिविधिः । नवमे पठले, श्वसाधन-
विधिः । तत्र विश्वरादितिकर्त्तव्यताकथनम् । दशमे पठले, कुलाचारविधिः । तत्र कुलनारी-
स्तथादिकथनम् । तत्पूजादिविधिः । कुलवृक्षादिविधिः । एकादशे पठले, दूतीयागविधिः ।
तत्र सम्बिद्धासमयोर्विधिः । सम्बिद्धादिशोधनविधिः । पञ्चमकारविधिः । शत्रूनिरूपणम् ।
द्वादशे पठले, कुलीनानां पुरस्तरणविधिः । कुमारौपञ्चनविधिः । पञ्चमकारेण अनार्यजनम-
विधिः । चयोदये पठले, शक्तिभिषेकविधिः । ततो विशेषतः इतिकर्त्तव्यताकथनम् ॥
इति श्रम् ।

सत्यमेव नयने

No. 349. शूनिलोचम् (खन्दपुराणीयम्). Substance, country-made paper, $6 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 79 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Këthälpañdä við Naihāti, Pandita Govinda Candra Bhatṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ऊ नमः श्रीरामचन्द्राय । ऊ नमः श्वेतराय ।

प्रणम्य देवदेवेण सर्वप्रश्निवारणम् ।

श्वेतरस्य शान्त्यर्थं चिन्तयामास एव च ॥

युधिष्ठिर उवाच ।

देवदेव उग्राय पञ्चपौड़ार्तिनाशनम् ।

सौरे पीड़ाविनाशाय उपायं वद मे प्रभो ॥ इत्यादि ।

End.

य इदं प्रातरत्वाय शनिवारे पढेश्वरः ।
 पूजाधिला शनिं वापि तस्य तुष्ट्यति भाष्करः ॥
 सर्वभीषप्रदो नित्यं भविष्यति न संशयः ।
 सर्वेषामेव वर्णाभां शनिपूजा विधीयते ।
 शुद्धेणापि विद्येषेष कर्त्तव्यमिति चादरात् ॥

Colophon. इति खन्दपुराणे रेवाखण्डे शनैर्थरसीवं समाप्तम् ॥

विषयः । नवयहन्तर्गतश्नैरथरप्रदस्य खोचम् ।

No. 350. शब्दघोषा. Substance, country-made paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 1,230 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Paṇḍita, Hara-prasāda Cāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं नाम्नि वेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्षम्.) खौपुंनपुंसकानि हि लिङ्गानि शब्दसंख्यारमात्राओपयोगीनि लोकरूपानि धर्मान्तराणीव भेद-
नोपादीयत्वं इति शब्दसंख्यारमात्राओपयोगीनौत्यनेन लोकव्यवहारोपयोगीनि
आवर्तनो ॥ अथ प्रथमतोऽकारान्तानि लिख्यन्ते ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डतल्लात् शेषो नाम्नि ।

विषयः । अजन्महस्तादिशब्दल्पनिरूपणस् ।

No. 351. शब्दरत्नम्. By रामप्रसादः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 139 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār Sātbheyopādā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣāṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शब्दत्रूपमधीं नत्वा शब्दशास्त्रं विज्ञोक्यन् ।
 औरामशरणो वक्ति शब्दरत्नं समाप्तः ॥
 तत्र प्रकृतिप्रत्याभ्यामर्थस्य वाचकः शब्दः । शब्दं गतौ बाङ्गलकाम् दः । तथा
 चामरे । शास्त्रे शब्दस्तु वाचक इति । स च शोद्धा भवति ।
 शक्तो लाक्षणिको रूपो योगरूपस्य यौगिकः ।
 क्वचित् यौगिकरूपस्य शब्दः शोद्धा निश्चयते ॥ इति शब्दशक्तिप्रकाशिका ।

तत्र शक्त्यर्थप्रतिपादकः शक्तः । शक्तिश्च शब्दानां सुख्यापारः । शब्दनिष्ठो
यो सुख्यापारो भगवत्सङ्केतोऽस्माक्षब्दादयमर्थो बोहद्य इति ईश्वरेच्छा-
रूपः सेव शक्तिरित्यर्थः । तद्विशिष्टस्यार्थः शक्तः तत्प्रतिपादकः शक्तो
वाचक इति आवत् । इत्यादि ।

End.

तथैव सर्वे व्युगपत्यदार्थीः परस्यरेणात्मविनो भवन्ति । परं तु

यद्यद्यदाकाङ्गत्तिं योगं सम्बिधानं प्रपद्यते ।

तेन तेनाचितः स्वार्थः पदैरेवावगम्यते ॥

तथाच खण्डवाक्यार्थबोधानन्तरं सर्वे पदार्थस्तुत्या महावाक्यार्थबोध
इत्याङ्गः । तात्पर्यं वक्तुरेच्छा च शदि तात्पर्यं शब्दबोधकरणं न स्यात्
तदा सैन्धवमानय इत्यादौ क्लचिदवस्थ क्लचित् पूरणस्य बोधो न स्यात् ।
न च तात्पर्ययाङ्गकप्रकरणादौनामेव शब्दबोधे कारणलमस्तीति वाच्यम् ।
वेषामननुगमात् तात्पर्यज्ञानज्ञनकल्पे वेषामननुगमे तु तात्पर्यज्ञानमेव
लाघवात् कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon.

इति शब्दरत्वं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । अन्न प्रथमं शब्दस्तत्त्वम् । ततो रुद्धयोगिकादिभेदेन शब्दस्य पञ्चधत्तकथनम् ।
आकाङ्गायोग्यतासंनिष्ठस्तत्त्वस्य लक्षणादिनार्थबोधभेदकथनम् । लक्षणाया जह्नत्सारांजिह्व-
स्वार्थेति द्विविधभेदकथनम् । लिङ्गस्य शुद्धित्रिसंकोषाद्विषयोपर्जनायक्तेति षड्विधभेदकथनम् ।

शब्दानां शब्दबोधकथनम् ॥

सम्पूर्णम् नयने

No. 352. शृङ्खलशक्तिप्रकापिकाटिष्ठनौ. By कृष्णकान्तविद्यावागीषः. Substance, country-made paper, 22 x 4 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a page. Extent, 7,162 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paññita Vrajanātha Vidyāratua. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

योगेश का गतं चिरं हिमगिरेः शुद्धे कुटीरे प्रिये

योगार्थं किम्बुतस्ति कौचरसप्ती तत्रेति सम्भाषणम् ।

शुला हाससमन्वितं गिरिसुतागौरीशगौर्मेनका

तत्रास्तीति वदन् सलज्जहृदयो मां पातु लम्बोदरः ॥

न्यायालक्ष्मारमुक्तं विमुवनज्ञनक्त्रीपतीशेन जुष्टं

तुष्टं धीरेषु रुष्टं सततमविद्युषां ग्रामलं सामगीतम् ।

ताते ताते नितान्ते सदयमसहशं माटगर्णं साधुसङ्गं
 श्रीयुक्तज्ञानं कालीचरणमरचयं पद्ममादौ प्रणम्य ॥
 ब्रह्मश्रीकृष्णकान्न + ४ सुत + जनभोज्जसत् पादपद्मा
 सानन्दानन्दमन्तलितविमिलितवचोभाषणध्वंसपापा ।
 किञ्चित्क्रोधात्मतापाहतरिपुकलितानिष्ठचेष्टादिदोषा
 शिष्टाखब्दं विशिष्टा प्रभवतु जननी तारिष्यौ मे नमस्या ॥
 न्यायार्थस्थितिष्ठिसंहितिविधेऽर्थं तुलत्या युताम्
 श्रीरामनुच्चपदं बश्नमयुतान् दुर्बुद्धिकान् द्रढताम् ।
 वेदाख्यानसमुद्भवित्वधरादित्यं सहानं सुदा
 श्रीस्त्रीजगदीशमन्त्रं कमलाधीशं नमस्याम्यहम् ॥
 न्यायसंसारपाठोधिमग्रोपासकतारकम् ।
 रामनारायणं वन्दे तर्कोपस्थाननं गुरुम् ॥
 श्रीरत्नश्रीकृष्णनेन विद्यावग्नीशसंज्ञिना ।
 वाल्मीकिर्त्तने सतां तुष्ट्ये शब्दशक्तिप्रकाशिका ॥
 प्रणम्य भूमौ विनयेन भान्यान्
 श्रीराम् समस्तानिति वेदयाभि ।
 अद्येषमात्मर्थमिदं विहाय
 प्रदर्शनीयं तुविभाव्य दूष्यम् ॥
 मद्भावचरणपूर्वकनिजाक्षतकारिकाखलीं वाल्मीकिर्त्तने विज्ञानात् प्रेतावत् प्रदृशये शिष्य-
 शिक्षयै च प्रयोजनाभिषेयसम्बन्धप्रतिपादके पद्ममादौ निवधानि तर्क-
 मित्यादि । तर्को वितर्कं आपनिरिति वावत् । तन्त्रं सिद्धान्तः । तथाच
 पूर्वपक्षं सिद्धान्तस्य जानना इत्यर्थः । इत्यादि ।

अनादिरित्यस्य व्याख्यनिमाह पुनः + तीत्यादि । उत्तर्गत इत्यस्य व्याख्य-
 माह स्वप्रभृतिभ्यर्थेति । इमभि रुचि इत्यादि । कुत्स इत्याकाङ्क्षायामाह
 पुनः पुनः श्रीभवे इत्यादि । इत्याख्यातठिप्पनौ समाप्ता । तद्वितस्य न्याय-
 समन्वितार्थकलेन विचारविधुरतयातिसुगमतया च ठिप्पनौकरणे मद्दीय-
 प्रटिज्ञनीत्यद्यते । समाप्तस्थावर्थं पर्यः ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णकान्नविद्यावग्नीशमद्भावार्थविरचिता शब्दशक्तिप्रकाशिका-
 ठिप्पनौ समाप्ता ॥

विषयः । अगदीशतकालकारकृत-शब्दशक्तिप्रकाशिकाख्य-प्रकृतिप्रत्ययार्थविचारात्मकपद्मस्य
 वाल्मीकिर्त्तनम् ।

No. 353. शब्दशास्त्रविष्टिः . By इचनन्दनप्रियोमणिः . Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 3,394 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Pañqita Candrakanta Tarkalajkara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 प्रणम्य परमं देवं ... चित्तनन्दनम् ।
 करोमि शब्दशास्त्रस्य विष्टिं प्रस्फुटां इुभाम् ॥
 समर्थैक्षतलाभाय द्वृतिरक्लाय च इतम् ।
 कलापपूर्वतन्त्रस्य समुद्रः सेयताभयम् ॥
 + + + + समुत्कृच्य दुरतः खलु सेयताम् ।
 पञ्चोऽथ यत्कलः साधो मनोज्ञानहेतवे ॥
 अथ कृदनाः शब्दः सर्ववर्णणा कर्त्त न अुत्पादिताः वरुचिना वा कर्त्त
 अुत्पादिता इति शिष्यजिज्ञासार्था प्रतिपादयन्नाह इच्छादिवदित्यादि ॥

End.

क्ला प्रत्यये विमोहने विभाषा विमोहनादन्यत्र न स्यादेतदर्थमपि द्वृत्वं
 स्यादिति पुनरित्त यद्यप्यम् । नु भोः । यद्यपीत्यादि । रते ननु भो विमो-
 हन इति तुदादौ पाठो नालिं इति वोध्यम् ॥ * ॥

Colophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यशिरोमणिकता शब्दशास्त्रस्य-विष्टिः समाप्ता ।

विषयः । कातन्त्रथाकरणस्य कृदनांशस्य ढोका ।

No. 354. शब्दसंग्रहमाला. By काशीश्वरः . Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 2,344 clokas. Character, Bengali. Date, Sk, 1688. Place of deposit, Kāñṭhāl-pāḍā viā Naihāti, Pañqita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verso. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 अवारसंसारपदोधिनावं
 सरखतीकम्भवादिस्येतम् ।
 प्रणम्य पादान्बुजमाह विष्णोः
 काशीश्वरः शब्दनिकायमालाम् ॥
 जाइल्लीति वनि वौदि वादाय वचनोन्नतः । (?)

अमरानुक्तविष्णुतः शब्दसंप्रहमालिका ॥
शेतपत्वरो ब्रह्मा हेमाङ्गः कञ्जनिर्जरौ ॥ इत्यादि ।

End. संस्कृष्टरस्योः सभिः सारः शुक्रे धनेऽपि च ।
अथेऽधान्ति च पुंसि स्यात् अरः पर्यन्तदैवयोः ॥
चाशनिर्दीर्घोर्बन्धुरे स्यात् तालयदलमादिवत् ॥ ० ॥
इति सङ्कीर्णवर्णः ॥ ० ॥

Colophon. इति काशीब्रह्मतौ शब्दसंप्रहमाला समाप्ता ॥ श्वास्त्रः १६८ ।
विषयः । नानार्थद्वयादिशब्दानां पर्यायवस्थः ।

No. 355. शब्दसाध्यप्रबोधिनी. By रमानाथचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,434 çlokas. Character, Bengali. Date, Bangābda 126 $\frac{1}{2}$. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Vajrayoginī, Pañdita Dvārakānātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवायै नमः ।
शैरिं प्रणम्य देवश्च भक्त्याग्नुपचकाम्यथा ।
क्रियते बालबोधाय शब्दसाध्यप्रबोधिनी ॥
तत्र तावद्कारातः । दशरथिवाचो रामशब्दः पुंसिङ्गः । रामः रामौ
रामाः । रामं रामौ रामान् । रामेण रामाभ्यां रामैः । भिन्नविषयेऽपि
निरवकाशतया ऐसा एत्वं बाधते । इत्यादि ॥

End. अचावर्णदेव इति टीकाकृतीक्ष्मप्यद्वारविषयकमिति बोधस् । मधु-
लिहादौभां विरामे व्यञ्जनादौ च उल्लं भवतीति ॥

Colophon. इति रमानाथचक्रवर्त्तिविशिता शब्दसाध्यप्रबोधिनी समाप्ता ॥
श्वास्त्रः १२६४ ॥

विषयः । कातन्त्रानुसारेण अकारानादिशब्दानां रूपकथनम् ।

No. 356. शब्दानिवारहस्यम्. By मधुरानाथतर्कवाशीशः. Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page.² Extent, 1,128 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita Haraprasāda Çāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रचतुष्कं नास्ति तेन पञ्चमपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।) यदि च परमाणुपरिमाणे द्युगुणपरिमाणापेच्छापि नोत्पर्वेऽस्ति किञ्चनप-कर्त्तव्यं एव तत्त्वात्यनापकृष्टबेन सुप्रसिद्धलात् अधिकदेश्यापकृष्टेनैव परि-माणस्योत्त्वाद्यत्वमिति गुणकिरणावल्यामयाचार्यरभिहितल्वाच तदा तु सजा-तीयेत्यनुपादाय तादशोपाधिष्ठितियोगिकलेनापकर्त्तव्यं एव विवक्षणीयः ॥ इत्यादि ।

End. यथाश्रुते अणुपरिमाणादेरपि व्यावर्जनादसङ्गतेः । पचेतरलादिति पचेतरल-तुत्त्वाद्यत्यर्थः । बनु सनु वर्णा नित्याद्यथापि पदवाक्यवेदा नित्या एव इत्यत आश्च यदा चेति । मत्सन्दोहरूपस्य पदसमूहरूपस्य ॥

Colophon. इति शब्दपरिच्छेदरच्चस्य शब्दानित्यतारहस्यं सम्पूर्णम् ॥ * ॥ विशेषः । तत्त्वचिनामण्डनगतस्य शब्दाद्यतुरीयखण्डस्य कथिदंशौऽप्तं । अत्र च नाना-विधन्याययुक्तिकैपन्यासमुखेन शब्दानित्यत्वं प्रदर्शितम् ॥

No. 357. शब्दाप्रामाण्यरहस्यम्. By मधुरानाथतर्कवागीशः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches, Folia, 63. Lines, 8 on a page. Extent, 2,835 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpur, Post Office Palang, grāma Dhānukū, Pañqita Rajanī-kānta Tarkaratna. Appearance, old. Proso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

न्यायाम्बुधिकृतयेत्तु हेतुं श्रीराममस्तिष्ठसम्पत्तेः ।
तातं चिमुवमजीतं तर्कालिङ्गारमादरान्नला ॥

श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशघीमता ।
विशदीकृत्य दर्शने तुरीयमणिफक्षिकाः ॥

शान्विचिकीपदितमण्डलौपु
सजाएङ्गवैरध्यनं चिनापि ॥

मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीरा
निःशङ्कमध्यापनमातनुष्ठास् ॥

प्रत्यच्चादिप्रमाणवर्थं निरुपितम् । इदानी' चरनप्रमाणं शब्दो निरुपणीयोऽनः
शिष्यावधानाय प्रतिजागीते अथेत्यादिना । अथ उपमाननिरुपणानन्नरक्षण-
निष्ठः शब्दः शब्दप्रमाणाकारणम् । यथाश्रुदेऽप्ये प्रमाणशब्दलक्षणकारणस्यार्थ-
करापत्तेः । निरुपयत इति निरुपणं लक्षणशब्दप्रमाणादिभिर्जीपनम् ।

लक्षणस्त्रूपप्रामाण्यादिप्रकारकज्ञानानुकूलो यापार इति वाचत् । आद्यात्मस्य
च विषयत्वमर्थः । तथाच उपमानविशेषकलक्षणस्त्रूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुकूलव्यापारानन्तरक्षणनिष्ठाभिनी यो लक्षणस्त्रूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुकूलो यापारक्षम्बिध्यः प्रसारं शब्द इत्यन्वयः । अथ पदस्य लुप्त-
हितीयाविभक्तिकस्य निरूपणक्रियाविशेषणतथा स्त्रीकं पचतीत्यादिवदभेदस्य
संसर्गमर्यादावल्लभ्यतात् । नास्तः क्रियाविशेषणत्वस्यसे अभेदात्म्यवोधस्यैव
साच्चाङ्गत्वात् । यापारस्य शब्दप्रयोग एव तद्विषयता यापारानुवन्धनी ।
तेन शब्दस्य निर्विषयकत्वेऽपि न चतिः । इत्यादि ॥

End.

ननु अतपदेभ्य एव तात्पर्यपद्धात् पूर्वे कर्मसादौ घटादिसत्त्वानुभवः स्यादित्यत आह । पदानेति सम्मूय तात्पर्यपद्धेण समं मिलित्वै तथाचाम्योन्याश्य इति भावः । इदसुपलच्छणम् । विशिष्य तप्तरलघुस्य हेतुले शब्दमाचसानुवादकात्पत्तिर्थपि बोध्यम् । अतस्वेति एतादगतात्पर्यपद्धस्य शास्त्रधीचेतुलादेवत्यर्थः । न तु ग्रकरणादिज्ञानस्य हेतुलादिति । विनिगमनेति । शक्तिजन्मोपस्थितादैरितरसकलकारणस्याविशिष्टलेपि कदाचिदेकमर्थमादायैवान्वयबोध इत्यर्थः । तदनुपपत्तिर्वेति अतस्वेत्यनुष्ठयते एवकारोऽर्थे । तात्पर्यानुपपत्तिरपौर्यार्थः लक्षणाबोजमिति स्तोः (?) प्रदेश्यत्यादौ शक्त्या वाक्यार्थस्मरणस्य वाक्यार्थोग्यतादिज्ञानस्य सर्वेषिपि लक्ष्यार्थस्यैवान्वयबोध इत्यत्र नियामिका इत्यर्थः । तदानौ शक्त्याऽन्वयबोधाभावे नियामिका इति तु फलितार्थः । तथाच न तादृशसिद्धान्ताव्याधात इति भावः । तदभावादिति अतस्वानुष्ठयते पचति पद इति प्रयुक्त इति शेषः । स्मृतेति अन्योक्त, स्मृतेर्थं शब्दस्य लोकवेदनाधारणशब्दस्य प्रसापान्करत्वमित्यनमानादिभिन्नतेन न गृहीतप्राहित्यार्थानुभवजनकलभित्यर्थः ॥

विषयः । प्रत्यक्षानुमानोपसानश्वद्यः प्रभाषभित्यदिच्चतुर्विधप्रमाणं नैयाधिकसम्भवतम् ।
वैशेषिकवये प्रत्यक्षानुमानमेव प्रमाणं शब्दोपसानानामानुमानगतार्थत्वादिति सतं दूषयितुं शब्दस्य
प्रथमप्रमाणात् व्यवस्थापथति शब्दप्रामाण्यपर्यन्तेनि संचेपः ॥

No. 358. श्रावकामोदः. By धर्मविज्ञाचार्यः. Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent, 471 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Mājhapāda, Bābu Rasavihāri Rāya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ओ नमो गणेशाय ।

क्षणत्काचीनाले करिकरभकुमस्तनयुगे
शरद्राकाखचीकृतवचनचार्ची सारहरे ।
प्रसोदांस्तनन्ती इधति खडगपाशाङ्गुष्ठनुः
परिचीणा मध्ये वस्तु सम चेतसव यदे ॥
योगिधेयमोघपत्तरसिजद्वं परामोददं
मूढानां दयथा गुरोर्हदि सदा भानुपमं मोक्षदम् ।
मला शङ्करनामको इविडजः सिद्धः परैकायनः
पुस्त्रीं सननुते हरस्य वचनान्याहृत्य तन्त्रादिकम् ॥
सनपानरते मह्यं यदुत्तं यक्षयामले ।
शिवोन्नाश तथा तन्त्रं यामलादौ विशेषतः ।
साधनं संबवद्यामि येतुवम्बे महोदधौ ॥
रघुवंशसम्मुक्त श्रीरामचन्द्रसन्निधौ ।
कथिते श्रपथैर्थद्युयदाशुचिदिप्रदायकम् ॥
कामरूपे योनिपीठे शङ्करस्य पददयम् ।
सूट्या काल्या महादिवं यद्युत्तमनुचमम् ॥
यदुत्तं नागभट्टेन तथा सारसमुच्चये ।
उष्णामाताराविलोच्चे च तत्त्वचिन्नामणी यथा ॥
कल्पद्रुमे महादेवा नीलतन्त्रे शिवेन यत् ।
लज्जितामालिनीयचरदयामलमयथम् ॥
तथा चान्यानि तन्त्राणि समाहोच्च यथाविधि ।
सारात्यारतरं वच्ये कलौ सिद्धिप्रदायकम् ॥
उज्जासे प्रथमे पव्यये पूजाजपविधानकम् ।
द्वितीये तु उगच्यार्थां यामिन्यां मूर्तिदर्शनम् ॥
दिव्यानां च पश्चनां भावभेदं द्वितीयके ।
चतुर्थे देशदोषादिप्रतिबन्धनिरौचणम् ॥
काम्यानां कर्मणां सिद्धिस्थैव शुभमलक्षणम् ।
नाविकासाधनद्वये वच्यामि पद्ममे मतम् ॥

कुक्षाण्वे ।

आद-स्थान-सनु-द्रव्य-देहशुद्धिस्य पञ्चमी ॥ इत्यादि ।

End.

जप्ता मन्त्रस्य प्राणेश चात्मभेदेन साधनम् ।
 कला देवाः पदाम्भोजं दश्यते शिवधर्मुषाः ॥
 बड्डजन्मविद्यायोगात् तत्त्वापि भानवे क्लवित् ।
 सुर्जिट्टयं पूर्वचिक्षें आशने नाच संशयः ॥
 (अतःपरं खण्डितम् ।)

विषयः । रक्तिपूजाचिह्निः । पञ्चशुद्धिकथनम् । तत्र आद्यशुद्धिप्रकारः । स्थानप्रकारः ।
 मन्त्रशुद्धिप्रकारः । इवशुद्धिप्रकारः । देवशुद्धिप्रकारः । पूजासूत्रम् । अपसूत्रम् । अथ मन्त्र-
 कथनम् । तत्र चौरमन्त्रकथनम् । दीपनैमन्त्रकथनम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणम् । पूजाप्रयोगः ।
 जपादिविषयः । मन्त्रस्य स्वायकालादिः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेन येतुकथनम् । महासेतुकथनम् ।
 कामकलाकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । मन्त्रस्यानकथनम् । भूतस्त्रिपिकथनम् । चौरमन्त्रादि-
 कापस्थानम् । अथ मन्त्रसाधकथोरिकलकथनम् । शौबतल्लकथनम् । मन्त्रशिखादिकथनम् ।
 अथ पुरस्त्ररथविषयः । तत्र स्थावकथनम् । भद्रामभद्रकथनम् । वर्षावर्षकथनम् । तत्प्रयोग-
 कथनम् । (अतःखण्डितम् ।)

No. 359. शावशतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 10×4 inches.
 Folia, 50. Lines, 9 on a page. Extent, 984 clokas. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, Dhākā, at the Kālimatha at Rāmnā. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।
 श्रीशङ्कर उवाच ।

आदिनाथो चानन्दिष्व कालस्थैवातिकालकः ।
 कराल्लो विकराल्लस्य महाकालस्य सप्तमः ॥
 कालभैरवनाथस्य वटुकेलदनन्तरम् ।
 भूतनाथो वौरुन्धः श्रीकण्ठो द्वादशो नमः ॥
 शते कापालिकाः प्रोक्ता वौरुन्धीपद्माफलैः । (?)
 शिव्याणां स्तूर्यसङ्घातं तानहो वच्चमि संश्टुप् ॥
 नागाञ्जुनो जडभर्ती इरिचन्नमृतीयकः ।
 सत्त्वनाथो मौनवाऽथो गोरक्षपटस्थाया ॥
 अवघडस्यैव वैराग्यः कन्याधारी धक्षमूरिः ।
 मार्गप्रवर्तका च्छ्रेते तद्वच मलयाञ्जुनः ॥
 एतदुक्तं शावराणां मन्त्राणां सिद्धिदायकम् । इत्यादि ।

End.

मेरव मेरा दुसमनकी माड़ी पाकी गाढ़ा वेरा मारण मारे तो गुरु
गोरक्षयतीकी आस । २।५ अप १०००० । अष्टोजर आङ्गती बकराका
करे जाम दाहाम दिन ११ तब चलावे जब बक्राकी कंजी मदमन्त्र
पड़ी जाके धरौ धारौ चौर पाके जाप करे ॥

Colophon.

इति श्रीशावरतन्मं सम्पूर्णम् ।

विषयः । शावरसिद्धिविधिः । तत्र वचित् वचित् हिन्दीभाषया मन्त्रादिष्व । अथ सर्व-
विपश्चिहरसिद्धवल्लमन्त्रादिः । योगिनीमन्त्रः । चेत्पालमन्त्रः । गणेशमन्त्रः । कालीमन्त्रः ।
वगळामन्त्रः । मेरधीमन्त्रः । निषुरामुन्दरीमन्त्रः । हिलकीमन्त्रः । मातङ्गीमन्त्रश्च । अथ डाकिनी-
शाकिनी-भूत-सर्पादिभयनाशनमन्त्रः । उचाटनवशीकरणसामन्त्रादिमन्त्रः प्रयोगविधिष्व ।

No. 360. श्रीशावरताण्डवटीका. Substance, country-made paper, Folia,
60. Lines, 9 on a page. Extent 1,100 clokas. Character, Nāgara.
Date, ? Place of deposit, Benares Govardhanasarāī, Paṇḍita Vi-
dhyeçvariprasāda Dube. Appearance, old. Correct.

Beginning. ॐ गणेशय नमः । श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ।

श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुं प्रणम्य
तदीरित-श्रीशिवताण्डवाख्यम् ।
यन्वावलीमङ्गमपि पुनर्सार्थ
याकुर्महे सज्जनरञ्जनाय ॥१॥ नयने
पूर्वं मया विहितोऽहः धन्त्याख्या
खस्त्रः सा पिहितातिभौद्यात् ।
अतः पुनः श्रीमद्भूपभूप-
नियोगत स्तामपरां करोमि ॥
कः पुनरनूपभूप इत्याकाङ्क्षायां नद्वंशावलीमाह ।
येनार्थं प्राप्यमार्के (?) इसति महतीं जडलं नन्दनलं
यः स्वसंघ्रकश्रीपदसंधत्यमभूत् पर्विका नैर नाम्नि । (?)
भूरः श्रीमान् वदान्यः शमदमसहितो नौतिशिक्षागुरुणां
आद्यः सी व्यापिकीर्त्यां जगति विजयते रायकल्यायमङ्गः ॥
समजनि विक्रमनगरे राजा श्रीरायसिंहाख्यः
शस्त्रादति गजौघान् व्यगजपतिभावं गतो विह्नोपोऽपि । इत्यादि ।

No. 361. शिवरहस्यखण्डः (स्तन्दपुराणीयः) (द्वितीयांशः) Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent, 1,950 clokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāskudā Kuckol, Bābu Yogindranātha Siṁha Deva. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमद्ब्रह्मर्जिणिवाय नमः ।

आगजाननपाठोऽविकासनदिवाकरम् ।

विष्णुदिकुलिशं श्रीमद्वैकदन्तं नमास्यहम् ॥

स्तुत उवाच ।

पुरः प्रणम्य मुनयो जीगीयतो महामुनिः ।

स भक्त्या भारकारात्मि पुरातातेः कथाः शुभाः ॥

पप्रच्छ विनयोपतत्त्वौकृतजगत्त्वः ।

स्तच्छाच्छमानसोत्फुक्तप्रहृष्टवदनाम्बुजः ॥

धृतचिपुण्ड्रभूतैव सवाद्यधबलान्तरः ।

शद्राज्ञमलकोडीरः ग्रन्थवाप्ये रत्नसदा ॥

गणेषु देवसंघेषु सुनिवातेषु चक्रमः ।

पश्चात्प्रहृष्टदशानन्दः षड्गास्यं प्रेष्य भक्तिः ।

प्राच ऊरारिमाशाश्च धानपूतहृष्टनारः । इत्यादि ।

End. देवैष वेदविधिना पुरपौत्रमेन

स्तम्बेन गौरीरेणा येन च पूज्यपादा ॥०॥

अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमाध्याये,—स्तन्दवाक्यम् । १ शाध्याये,—देवौनपोषणेनम् । १४ शाध्याययोः,—
अन्विकेश्वरपूजनादिः । ५ शाध्याये,—अन्विकेश्वराद्वर्भवादिः । ६ शाध्याये,—शिवगौरीसंवादादिः ।
७ । ८ शाध्याययोः,—देवस्तवादिः । ९ । १० शाध्याययोः,—शिवागमनादिः । ११ । १२ शाध्याययोः,—
रत्नदीपवर्णनादिः । १३ । १४ शाध्याययोः,—श्रीचक्रसोष्वर्णेनम् । १५ शाध्याये,—विज्ञामणिसौष्ठ-
वर्णेनम् । १६ । १७ शाध्याययोः,—श्रीचक्रवर्णनादिः । १८ । १९ शाध्याययोः,—हिमाचलेश्वर-
समागमः । २० । २१ शाध्याययोः,—देवैविहारादिः । २२ । २२ शाध्याययोः,—कैलासदर्शनादिः ।
२४ । २५ शाध्याययोः,—शिवरहस्यवाक्यादिः । २६ । २७ शाध्याययोः,—दुर्बाससक्षपश्चर्यादिष्व ।
अतःपरं खण्डितम् ।

No. 362. शिवार्चनमहारत्नम्. By गौड़शक्तराचार्यः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 63 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Mādhavapura, Pandita Gangādhara Taraka-siddhānta. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. शिवाय ।

संसारार्णवमग्रानां समुद्ररण्डेतवे ।
शिवार्चनमहारत्नं शक्तरेण वितन्यते ॥
वापारान् सकलास्त्वक्ता पूजयन्धं सदाशिवम् ।
निकटा इव दशने × × × नगरदुमाः ॥ इत्यादि ।

End. भूतश्चिं लिपिन्यासं विना चेत् साधनश्चरेत् ।
विपरौतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं यथा ॥

Colophon. इति गौड़शक्तिविषये शोशक्तराचार्यविरचिते शिवार्चनमहारत्ने प्रथमः प्रकाशः ॥ ० ॥

विषयः । शिवपूजाकालाकालाधारन्यासादिनिष्पत्तिसुखेन पूजाविधिः ।

No. 363. शिशुपालबधटीका (नवमसर्गस्य कियदंशपर्यन्ता) By वस्त्रभद्रेवः. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 3,431 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbheyepādā, Pandita Tārakānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. शिवायकाय । श्रियः पतिरित्यादि । श्रियो छक्ष्माः पतिः स्वामी

वरिनारायणः जगच्छासितुं आज्ञां कारयितुं वसुदेवसद्गनि वसुदेवगृहे
वसन् चिरणगभास्त्रिभूमयं अस्त्रामुनं सुनिं नारदाद्यां ददर्श दष्टवान् । सुनिं
कौदृशं अम्बरादकाशादवतरनं अधः पतनम् । उरिः कौदृशः जगता
निवासी यत्र स जगद्विवासः । वसुदेवसद्गनि कौदृशे श्रीमति स्वलक्ष्मीके ।
श्रियः पतिरित्यहरित्यवच्छेदार्थं क्षतं मङ्गलार्थं वा । वसन् ददर्शेति धातु-
सम्बन्धे प्रत्यया इति साधु अम्बरादवतरनं अम्बरमाश्रित्याधः-
पतनं स्थब्लौपे पञ्चमी वक्त्राया । अन्यथा आकाशस्यानवधित्वात् भ्रुवमयाये-
प्रादानमिति पञ्चम्येव न स्यान् । अम्बुशस्त्रसाच एचिवशात् मानसेऽपि पुत्रे

वर्तते । मुवः संज्ञान्तरयोरिति क्विप् । केचिदत्र स्त्रीके पचान्नरमाङ्गः । वसद्वनि वरणालये समुद्रे । वसुदे धनदे । यस्मै इरिमुनिं ददर्श इरि
क्षीदृशः श्रीमतिशासितुञ्जयत् । श्रीय सतिय ताभ्यां शाश्चित्पुं श्रीलं येषां ते
श्रीमतिशासिनः तान् तुञ्जनि विंसनि ते श्रीमतिशासितुञ्जा दानवाः तान्
गच्छनि श्रीमतिशासितुञ्जगत् विपि रूपम् । अयन्ति ताभ्यनि श्रीः
इत्यादिना विपि दीर्घेय पातौति पतिः त्यौषादिकः ॥ अतः सर्व-
व्यापकलात् तथाच्च तत्र नारदागमनेन कार्याच्चिप्न-
मन्त्रादिसूचनं वसुदेवसद्वनि वसद्विति युधिष्ठिर-
प्रीतये जगत्तेति भाविकार्यार्थसूचनम् । श्रियः पतिरिति
... एवत्तु ध्वनद्वारा चतुर्थसर्गसारभ्य दृशमसर्गपर्यन्त-
मुद्रैपन खन्त्यावारसम्भिवेण वसन्तादिवर्णन-वनविहार जलक्रीडा
तन्त्रदवसरे तन्दुकिप्रकारमधुपान-सुरतोत्कर्षः स्मृचितः । अतः सर्व-
व्यापकला वसुनिर्देशः ॥ इत्यादि ॥

End.

चक्र । मुतनोरभिसारिकायाः द्यितीपगमे प्राणनाथाभिसरणे सान्द्रतम-
भतिनिविडं सन्तमसं गाढाभृकातः भयाय चासाय नाभवत् । तेनौ शरीरे
... शुक्का या रोमराजिस्तस्याः पथा वेपथवे कम्पाय नाभवत् । कथकर्त्ति
नाभवदित्याच्च कार्यंगुरुता॑ प्रयोजनगौरवं प्रियोपकष्टप्राप्निलक्षणमवधार्य-
निधित्य तेन कार्यंगुरुतामवधार्य-
चलिताया इत्यधाचार्यं तत् समानकर्त्तृकता भवतीति सन्तमभिति अव-
समन्वेष्यस्तम इति तमसोऽख्यसमाप्ताच्च ॥ स यहगणसारासमूहः तसोभि-
क्षतां व्याप्तां तसी॑ रात्रिमधिगम्य प्राप्य चुतिमपहौत् कान्तिमाददे । स क
इत्याच्च । यः अङ्गपि दिवसेऽपि आदित्यतेजसा रेतुना न ददर्श न दृष्टः
यो दिवसेऽपि न दृश्यते स कथं रात्रौ दृश्यत इत्याच्च । लघवः प्राकृताः
मलिनाश्रयतः कलुषाधारात् प्रकटीभवनि व्यक्ता जायन्ते । अल्पप्रमाणलात्
लघुश्रद्धगणः । तसःशून्यलात् रात्रिमलिना । रजनी यामिनौ तमोत्यसरः ।
अनु । तेन समयेन प्रदोषाष्टेन अवला नार्थः ॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः । माघकविकलस्य शिशुपालबधकायस्य वास्यानम् । खण्डितत्वात् यन्ते
यन्तस्य ग्रन्थकर्त्तृवाँ नामनिर्देशोऽस्मि केवलं सर्गंप्रेषेष्यस्ति यज्ञभसारठीकेति नाम ॥

No. 364. शिशुपालबधटीका (शिशुबोधनी) By महेश्वरम्. Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 2,560 gōlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākuḍa Viṣṇupura, Kārtika Candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. शं नमः शिवाय ।

यत्प्रक्षपतत्त्वात् प्रसभं जडोऽपि
 वासस्यनिः सपदि मूकयितुं समर्थः ।
 तद्द्वैरवं चरणमन्बहसादरेण
 वाक्षायभानसभवैः प्रणमामि भावैः ॥
 क्षम्यात्यं प्रणमामि धाम दिविषन्मन्दारमाला गल-
 द्वाराधृत्मकरन्दहन्दशिरशीपादपौठान्तकम् ।
 यस्मातन्त्रे शुभात्मेव अगतां दृष्टिस्थितियापदः
 कर्तुं ते तु तुरा विभूतिरतुला व्रक्षाच्छुतव्यकाः ॥
 यद्यपि वहवो वद्याः सन्ति सहान्ती निश्चिन्द्रभावार्थाः ।
 तदपि च शिष्यहितेषौ कुरुते दीकां स्फुर्द्धां दिः कथित् ॥
 वक्तुनिर्देशप्रारम्भकं महाकाव्यलक्षणं सम्यादयन् प्रतिसर्गान्तस्मीके चिक्षतथा
 श्रीगृह्णं प्रश्नज्ञानं शिशुपालवधुसच्छुभगवच्छ्रीकृष्णोजेजार्थं भगवत्पाक-
 शासनप्रेरितस्य देवयेषांरदस्य इर्मनं प्रथमसो प्रम्यक्षत् प्रक्रमते । त्रिथः ।
 इत्यादि ।

End. उपाल्लभसाह । ननु हे श्रीकृष्ण लं धरस्य पर्वतस्य उद्दर्ता श्रीगोविर्दनो
भवता उद्गृह इति सर्वच जगति मुक्ते प्रतीतः स्थानोऽसि तत्तदा अतिमर्तं
मा किं व्यधः प्रापयिदुः पातालं प्रापयितुभिञ्चुः । किं प्रस्त्रे । यो धरस्योद्दर्ता
स कथं धरमधः प्रापयतैति प्रश्नार्थः ॥ शिखरिप्रौढतम् ॥०॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवन्तायां गिरिहोषिण्यां माघदीकायां पञ्चमसर्गः ॥ * ॥
(अन्तःपादं स्वप्निष्ठत्वम् ॥)

विषयः । साधकविलतस्य ग्रिमपालवधकाव्यस्य वाक्यानं पद्मसर्गपर्यन्तम् ॥

No. 365. शिशुलोचनम्. By सुकुन्द्रामदैवज्ञः. Substance, country-made paper, $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,220 glosas. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, District Mayamanasimha, Āsujiyā, Ānandakīgora Rāya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

न ला भक्तविषयेषमिष्टफलदं क्षणा द्विपद्मेष्टवं
 इन्द्रायामरवेण्येष्टमनिष्टं मिःशेषविष्ट्रापद्मम् ।
 स्थष्टायें शिशुलोचनं सुकमलं वारादिभिर्निर्णयं
 विद्यानन्दकुलोङ्गवो वितनुते श्रीमनुकूलः स्वयम् ॥
 आदित्यस्वन्दमा भौमो बुधजीवसिताक्षाः ।
 एतेषां नामतो वाराः सप्तैते कथिताः क्रमात् ॥ इत्यादि ।

End.

स्वत्युकाले जपेत् क्षणं रामं नारायणं हरिम् ।
 अभिषेकश्च आङ्गवासोये कुर्यान्मनोरमम् ॥
 सान्मो यौवायां रुद्राचो धार्यते तुलसीदलम् ।
 भवपाशविसुक्तेष्ट याति विष्णोः परं पदम् ॥

Colophon.

इति श्रीमुकुन्दरामदेवज्ञविरचिते शिशुलोचनाद्ये भूलक्षणादिनिर्णयो नाम
 षष्ठ्यमोऽथायः ॥ शकाब्दः १७२२ ।

विषयः । वारकथनम् । वारशुभाशुभकथनम् । वारगुणकथनम् । राशिस्त्रहपनिरूपणम् ।
 शृष्टोदयादिः । संक्रान्तिनिर्णयः । गुरुविरुद्धादितिर्णयः । ग्रहमण्डलनिरूपणम् । शुग्रादिविचारः
 मुहूर्तकथनम् । सर्वैर्धधि-महौषधयादिः । वारवेला-कालवेलादिः । कालशुद्धिः । भूकम्प-
 दिग्दाहादिजन्यकालनिरूपणम् । कम्बाकरादिलक्षणम् । मासनिर्णयः । शुतचितुकगोधुलि-
 योगादिः । नववध्यागसनगभीधानादिसमयनिरूपणम् । सरोवरादिलक्षणम् । धान्यादिमूल्य-
 ज्ञानम् । वाल्यभूम्यादिलक्षणम् । सुरुषुकालोषधसेवनादिविधियः ।

No. 366. शुद्धिकारिकाली. By मोहनचन्द्रवन्दोपाध्यायः. Substance, country-made paper, $14 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 262 clokas. Character, Bengali. Date, Sana 1277. Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyerbāzār, grāma, Sātbheyepāḍā, Pañḍita Nilakamala Smṛtibhūṣāṇa. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

न ला गुरुं विबुधदन्दमनं विलोक्य
 संक्षेपतो जयपुरस्त्विरेष यत्नात् ।
 स श्रीतुवन्द्यजनिमोहनदेवशर्मा
 शुद्धेष्टभोति जनरञ्जनकारिकालीम् ॥

अथ सपिण्डादिनिर्णयः ।

केषभाजस्यतुर्थाद्याः पित्राद्याः पिण्डभागिनः ।
पिण्डदः सप्तमस्तोषं सापिण्ड्यं साप्तपौरुषम् ॥
दशमं पुरुषं यावत् साकुल्यनु प्रकीर्तिम् ।
चतुर्द्वयं भवेद् यावत् समानोदकमुच्चते ॥

अदत्तकन्यायात् ॥

प्रपितामहपर्यन्तं सापिण्ड्यनु विपौरुषम् ।
तेषां सन्ततयो ग्राह्णा आयं त्यज्ञा चयः किञ्च ॥

तथाच शुद्धिरत्नाकरे ॥

अप्रत्यानां तथा ज्ञीणां सापिण्ड्यनु विपौरुषम् ।
विचाय ज्ञीविन ताते शास्त्रं पौचे प्रदर्शनात् ॥
अनिरुद्धस्ताद्याः सापिण्ड्यस्ति शेषः । अन्यच ।
अनिरुद्धस्ताद्यासु शास्त्रं पौचात् विराचकम् ॥
पौचादित्यस्य परमिति शेषः ॥
आतापेच्छा पञ्चमं च तदृद्धप्रपितामहे ।
निवर्त्तत च सापिण्ड्यं कर्त्याद्याः शास्त्रयुक्तिः ॥
पञ्चमादिनिपुरुषं यावत् साकुल्यमुच्चते ।
दशमं पुरुषं यावत् तावत् केषाच्च सम्मतम् ॥
दत्तकन्यायात् ।

दत्ता या कन्यका स्यात् भर्तु सापिण्ड्यगोचरभाक् ।
पित्रसापिण्ड्यगोचाच्च निवर्त्तत च शास्त्रमः ॥

अथाशौचकालनिर्णयः ।

शुद्धोत् विश्रो दशमेन द्वादशमेन भूमिपः ।
वैश्यः पञ्चदशमेन शुद्धो मासेन शुद्धानि ॥
साकुल्ये सर्वज्ञातीनां चद्वाशौचं भवेद् भ्रवम् ।
स्यात् समानोदके तेषां परिष्ठो मुनिवाक्यतः ॥
भास्मगोचस्त्रौ पस्यानेषां सुच्चते ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ स्तिथाः शादाधिकारे ऋगः ।
शेषः पुचः कनिष्ठस्य पौचः प्रपौच एव च ॥
अदत्ता दत्ता दौहित्र एव च ।

पत्रौ च पुचक्षेव पतिः पुचवधूस्तथा ।
 देवरथ तथा स्थानौ भाटपुवास्तः परम् ॥
 अग्निरादिसपिण्डाश्च समानोदकगोचराः ।
 पिता कनिष्ठभाना च ज्येष्ठस्त्रैव सहोदरः ॥
 भगिनीपुचक्षेव स्थादू भर्तुर्भगिनीतुतः ।
 भाटपुवय जामाना भर्तुर्मतुल एव च ॥
 भर्तुर्गित्याः पिटवंश्चा माटवंश्चास्त्रैव च ।
 आदशादादिकं कुर्यात् निर्दिष्टाश्च क्रमादिमे ॥
 ज्येष्ठा यद्यशीरा कन्या कनिष्ठा च सपुत्रिका ।
 तदा कनिष्ठया कार्या क्रिया प्रेतस्य सर्वदा ॥
 अवीरा चैव बन्धापि शादाधिकारिणी भवेत् ।
 कनिष्ठा चेत् सपुत्रापि ज्येष्ठाशीरा चरेत् क्रियाम् ॥
 आयानधिकारिणः ।
 न स्थानां लीबपतितौ जात्यभवधिरी तथा ।
 उच्चानजडमूकाश्च ये च कैचित्तिरिन्द्रियाः ॥
 सर्वथा भागगूच्या ये ते न स्वरधिकारिणः ।
 एवं नानाधिकारिणः सन्ति शाङ्के चानधिकारिणः ॥

Colophon. इति वन्धुषटीय-श्रीमोहनचन्द्रविद्यायाचस्तिविरचिता शुद्धिकारिकाली
समाप्ता ॥

समाप्तेव नयने

विधयः । सपिण्डादिनिर्णयः । साकुल्यनिर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णमेदेनाशौचकालनिर्णयः ।
 रजस्त्वाशौचनिर्णयः । गर्भश्रवाशौचनिर्णयः । जाते वाल्के ब्राह्मणादिवर्णमेदेन प्रस्तुतैनाम-
 मशौचकालभर्तुर्थः । अनधिगतचूडोपनयने स्वते वाल्के पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । कृत-
 चूडोपनयनवाल्कमरणे सपिण्डसकुल्यानामशौचकालनिर्णयः । कन्यामरणे पित्रादीनां सद्यः
 शौचकथनम् । वाग्दन्तायाः कन्याया मरणे पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । दन्ताया मरणे
 भर्तुतत्सपिण्डादीनामेवाशौचं न पित्रादीनामिति कथम् । खण्डाशौचनिर्णयः । शुद्धादि-
 निर्मितकेषु अतिविशेषेषु शौचकालनिर्णयः । असपिण्डाशौचनिर्णयः । पर्णनरदाहाशौच-
 निर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णमेदेनाशूचीनामहासृग्रहत्वकथनम् । अचारस्त्रवणनिर्णयः । अशौचस्य
 गुरुत्वालयुलनिर्णयः । अघटदिमदशौचनिर्णयः । अशौचसङ्करनिरूपणम् । पतितादीनां मरण-
 जनने अशौचाभावनिर्णयः । पातकनिर्णयः । महापापिप्रायस्त्रितनिर्णयः । अशौचमध्येष्ठि
 जातकर्मादिकर्मकरणनिरूपणम् । पूरकपिण्डदानादिविधिः । प्रेतशाहविशेषकथम् । तर्पण-
 विधानम् । आशुकात्याधिकारिनिर्णयः । आशुकात्यानधिकारिनिर्णयस्थ ॥

No. 367. शुद्धिकौमुदी. By गोविन्दानन्दकविकङ्गसाचार्यः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 441 stanzas. Character, Bengali. Date, Sk 1735. Place of deposit, District Vāñkūḍā Viśupura, Pañdita Rūparāma Bhāṭṭācāryya. Appearance, fresh, Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः शरणम् ।

सामन्दं प्रणमन्त्वेन सुकुटप्रोते न्द्रनीलामल-
येणीस्त्रीकृतभवरीकनिवच्यासङ्गसभावम् ।
स्वप्रोद्भूतभवोचमाङ्गतठिनीसमूतशङ्कावर्द्धं
श्रीगोविन्दपदामुञ्जं वितनुतामृदिं परामालरीम् ॥
आलोच्यखिलसंग्रहानविकलं दद्धा पुराणान्यथि
प्रोक्ताः सम्यग्यथो विविष्य सुनिभिर्मन्त्रादिभिः संहिताः ।
श्रीमत्तातपदारविन्दविलसदूलौभवोद्देशः
श्रीगोविन्दकविः करोति गच्छनां शुद्धेरिमां कौमुदीम् ॥
अथ शुद्धिसंख्यं निरूप्यते । तत्र वेदबोधितकमार्हिना शुद्धिः । अर्द्धता
तत्तद्विधिबोधितत्वं यत्कर्म्मस्थापदवाय येषां पात्रकालादीनां यादशं विधि-
बोधितत्वं तत्कर्म्माणि तेषां सेव शुद्धिरित्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End.

अथवा कायिकविभिरस्याले सुर्वनैव सकलमुनिभिः प्रायस्थित्तोपदेशात्
पथाविधिकृतप्रायस्थित्तायाऽपि रजोयोगानन्तरमेव शुद्धिनियमविधायकं
रजसा स्त्री मनोदुष्टेति मनुवचनन्तु मनोदोषे तन्माचशुद्धार्थमिति श्वेषम् ।
मनुः । चान्या शुद्धिनि विद्वासो दानेनाकार्यकारिषः ।
प्रस्त्रप्रपापा जपेन नदी वेगेन शुद्धतानि ॥
मरीचिः । येषु स्त्रानेषु यच्छौत्रं धर्माचारस्य यादशः ।
तत्र तं नावसन्येत धर्मस्त्रैव तादशः ॥ ० ॥
गणपतिभट्टनुजी गोविन्दानन्दकविकङ्गः श्रीमान् ।
समक्षत सन्नोषार्थं सुधियां श्रीशुद्धिकौमुदीमेताम् ॥
सर्वान्नर्थामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।
अचानुरागं धास्यन्ति यत्कापाभिर्विपश्चितः ॥ ० ॥

Colophon.

इति गोविन्दानन्दकविकङ्गसाचार्यकृता शुद्धिकौमुदी समाप्ता ॥ * ॥

श्रीरामः शरणम् । शकाब्दः १७३५ ।

विषयः । शुद्धिस्त्रूपनिरूपणम् । अशौचकालादिनिरूपणम् । जननाश्वैचनिरूपणम् । अशौचे एकोदिष्टविचारादिः । बालाद्यशौचविरूपणम् । रजस्तलाशौचनिरूपणम् । सपिण्डाद्य-शौचनिरूपणमुखेन सपिण्डविचारादिः । अशौचिभामञ्चनिरूपणविचारादिः । श्वतुविशेषाशौच-निरूपणम् । सर्वमरणानुमरणादिः । मुसुर्कर्त्तव्यादिः । वैतरणीधेनुदामविधिः । पर्णनर-दाहादिविधिः । अस्त्रियसंज्ञयविधादिः । दरणाइकत्वादिविधिः । एकोदिष्टविधानादित्थ ।

No. 368. शुद्धितत्त्वाल्लासा . By गुरुप्रसादन्यायभूषणः . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 650 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākuḍā Viṣṇupura, Pañdita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीरामः गरणम् ।

सहानुगमनमिति सहानुग्रह्यावसमकौ सहगमनमनुगमनस्त्वयैः । अनुशब्दः पश्चादर्थः भर्त्तेति भर्तुरिति च पूरणीयम् । तेन भर्तुसहगमनं तदनुगमनश्च स्तुभते । गमनपदं परलोकगमनपरम् । तेन मरणमित्यर्थः । सहशब्दार्थः समभियाहृतगमनक्रियाकालः । इत्यादि ।

End.

मरणं यदि तु त्वयं स्यादिति तु त्वयं श्वभित्रदिनकाततया दशरात्र्यापितया च समानमिति वद्यते । किन्तु महागुणनिपात इति इदमुपलक्षणं महागुण-निपाताशौचाचिन्मदिने त्रुत्यसपिण्डमरणदद्ये दिमद्यथदिरिति मन्त्रमिति गोखामी । अतएव मरणाशौचस्य दीर्घकालीनजननाशौचस्यमेक्यं गुणवा-भावरहे । एतेन मरणाशौचस्य दीर्घकालीनजननाशौचापेक्या गुरु-त्वाभावेन ।

Colophon.

इति महामहोपाध्यायगुरुप्रसादन्यायभूषणमहाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्वाय-क्रितिचिद्गाल्लासा समाप्ता ॥०॥ श्री रामः गरणम् ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य शुद्धितत्त्वाल्लासामूलिशास्त्रोययन्त्रस्य कठिनांश्चाल्लासानम् ।

No. 369. शुद्धिदीपिकाद्वचितः . By मधुरानाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 86. Lines, 8 on a page. Extent, 3,053 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Uṣṭhi, District Mayamanasiṁha, Pañdita Kālicandra Nyāyālājkāra. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य सम्यगज्ञानतमःखोमापहं महः ।
 क्रियते दीपिकाटर्चिर्मुर्यरानायशम्भूणा ॥
 अथेह वच्यमाणपत्ये कालस्य शुद्धिः प्रतिपाद्या कालस्याहोरात्रादिः स च
 सूर्याधीन एति ॥ इत्यादि ।

End.

अत्र यदि लग्नस्य प्रथमदेक्षाणे जन्म तदा पष्टायमराशीरपि प्रथमदेक्षाणः
 द्वितीये द्वितीये त्र्यातीये देक्षाणो यात्रा इति । अथ हतयन्वस्य
 प्रामाण्यप्रयोजनाभिधानपूर्वकं परीहारमात्रं सुविसर इति । समाहृतं न
 तु स्वयं कलमित्यर्थः ।
 मया सुनौनां वचनानि दद्वा
 निबन्धिज्ञानवचो विचार्य ।
 निरस्य चान्यस्य विशेषवदान्
 संचिप्य उच्चिरिरोधे (?) सुबोधा ॥

Colophon.

इति मथुरानाथचक्रवर्चिकात्-दीपिकाटकावलमाधायविवरणं समाप्तम् ॥*॥

विषयः । शुद्धिदीपिकाद्यभूतिशास्त्रीयश्च याख्यानम् ।

No. 370. शुद्धिसारः. By श्रीकरुणामै। Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 750 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasiṁha, Sākoyāī grāma, Pandita Vrajakānta Smṛtipāñcānana. Appearance, tolerable. Verse, Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नला शस्त्रपदद्वन्दं श्रीश्रीकरुणेन शर्मणा ।
 गुरुभावजपाठर्थं शुद्धिसारः प्रतन्यवे ॥
 अथ गर्भसावाशौचम् । खौकिककर्मणि खौणामेव त्र्यातीयमासात् परमाम-
 पर्यन्तं मःसप्तमसंख्यकदिनमशौचम् । इत्यादि ।

End.

त्राञ्छापी ज्ञचिया वैश्या प्रस्तुता दशभिर्दिनैः ।
 गतैः शुद्धा तु संसृष्टा चयोदशभिरेव च ॥
 अन्यत् भावं सुधीभिरिति ॥

Colophon. इति शूद्धिसारः समाप्तः ॥

विषयः । गर्भस्वावजन्मभरणाद्यशौचनिरुपणम् ॥

No. 371. शूद्धान्त्रिकाचारसारः. By यादवेन्द्रशर्मा. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 67. Lines, 6 on a page. Extent, 750 clokas. Character, Bengali. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgā, Baidyerbāzār grāma, Paññita Kālikumāra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Versc. Generally correct.

Beginning. शुद्धिये नमः ।

योग्यूषमन्यपरिपत्तिचलाचलं यो
निःशेषमन्ति विद्वैरभिवन्धुमानः ।
येनाद्विदत् पुरबलं क्षवनं लये च
तं पार्वतीपरिठङ्गं प्रणामति शम्भुम् ॥
आसीत् सर्वगुणाकरो गुणिणां चोर्जोदये भास्करो
..... विपक्षकैरवकुलं सम्भोदने दक्षकः ।
कीर्त्युद्गासिनभूमिपापुतिलको दीनहिजाकाङ्गिते
चिन्नारत्नसयो नराधिपवरः श्रीशुक्रवाणेष्वरः ॥
भातासीद् यस्य राज्ञः कल्पिकलुप्त
जनक इव तुषी शस्त्रेष्वभिजः ।
भिन्नाप्रायो बदान्यः शिविरिव विदुषामात्रयो रामतुल्यः
... एकप्रतापो विजय इव वरः श्रीयुतो वासुदेवः ॥
अलङ्करिष्यन् स्वगुणेरिदं कुलं क्षातलकीर्तिमण्डलः ।
प्रतापतप्तारिगणः सतोऽजनि श्रीघुर्वभूपतिः ।
सोऽथं भूपालसूडामणिभिकरकराणीढपादारविन्दो
गङ्गासङ्गाधिपुष्टीकृतपुरवसन्तिगेडुराजाधिराजः ।
जल्लौग्नाथाङ्गिपाथोरह यादवेन्द्रं
विज्ञोऽनुज्ञाय विज्ञं विरचयति नवं आक्षिकाचारसारम् ॥
व्यथ व्यथतो वर्जनामां वित्यैसिनिकानुष्टानवतां शूद्राणां दिनक्षत्या-
न्तुच्छन्ते । यद्यपि
विज्ञानां वेदविदुषां धर्मज्ञानां यग्नस्विनाम् ।

शशूषेव हि शूद्रस्य धर्मो निःशेयसः परः ।
 विप्रसेवैव शूद्रस्य विशिष्टं कर्म कीर्त्यते ।
 यस्तोऽयम् कुरते तद्भवत्यस्य निस्कलमिति ॥
 मनुवचनाभ्यां शूद्राणां द्विजसेवानिरक्तकर्मणि नाधिकारप्रसक्तिरिति ।
 तथापि
 द्विजशूद्रौष्ठेवैव पाकशाधिकारवान् ।
 निनेजयति वै लोकान् शूद्रो धन्यतरस्ततः ॥
 वर्णवयस्य शूद्रौष्ठां शूचिः शूद्रः करोति यः ।
 सधर्मस्य इति ज्ञात्वा तस्य गृह्णायहं वल्लिम् ॥
 भार्यारन्तः शूचिर्भूत्यभर्ता आदक्रियापरः ।
 नमस्कारेण मन्त्रेण पञ्चयज्ञानं न आवेत् । इत्यादि ॥

End.

एव खीधर्मः । ऋष्टपुराणे । लोपालुडामुदिश्चागस्थवाक्यम् ।
 येवते भर्तुर्शक्तिः इठमदकलादिकम् ।
 महाप्रसाद इत्युक्ता प्रतिदृते प्रतीक्षिति ॥
 एविभज्य भ चाश्रीयात् देवपितृस्तिथिवपि ।
 परिचारकवर्गेषु गोपु कुलेषु च ॥
 संयातापस्त्ररा इत्था इदै अयपराह्युखा ।
 कुर्यात् प्रियमसुचिता गोपवासप्रतादिकम् ॥
 जीवर्मिणी विराचनु इव दर्शयेत् ।
 स्वताक्यं आवयेहापि यावत् ज्ञात्वा न शक्षति ।
 तुष्टाता भर्तुर्वदनमौक्तवेऽन्यस्य न क्षित् ।
 एव यवा ममसि ज्ञात्वा पतिं भानुं विलोकयेत् ॥
 सर्पिलंबवर्तैङ्गादिक्षये चापि पतिव्रता ।
 पतिं नाक्षीति न ब्रूयादायाद्यर्थेन योजयेत् ॥
 यायाद्यर्थेन दृतादिक्षं दृढं न तु नाक्षीति इत्यर्थः ॥
 नीर्थं चानार्थिनौ नारी पतिपादोदकं पिवेत् ।
 रक्षरादपि विष्णोर्वा पतिरेकोऽधिकः स्त्रियः ॥

 अन्या सा जननी लोके धन्योऽसौ जनकः पुनः ।
 अन्यः स च पतिः श्रीमान् यस्य गेहे पतिव्रता ॥

पितृवंशा मालवंशाः पतिवंशास्त्रः ॥००१॥

पतिव्रताया धर्मेण सर्वसौख्यादिभागिनः ॥

श्वं भारतादावपि वज्जतरं पतिव्रतामाहाद्यं जहनोयम् । नेत्र विक्षारभिया
मत् प्रदर्शितमस्त्राभिरिति ॥

Colophon. इति गौडमहीमचेन्द्र-श्रीरघुवभूपतिसमादिष्ट-श्रीयादवेन्द्रशर्मविरचितः
गूडाक्षिकाचारसारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । शूद्राणां नित्यनैमित्तिकाश्वाननिरूपणम् । तत्र धर्मपदार्थनिर्णयः । धर्म-
शास्त्रनिर्णयः । अष्टादशपुराणनिर्णयः । धर्मशास्त्रप्रशंसा । शौधपदार्थनिर्णयः । दशविधधर्म-
प्रमाणम् । शूद्राणां प्रातःक्षत्रादिनिर्णयः । अलशैचनिर्णयः । शूबोत्सर्वनिर्णयः । हादशधा-
मलशूद्रिनिर्णयः । द्वितिकायां दुष्टादुष्टलनिरूपणम् । आधमननिरूपणम् । आधमनपाठ-
निषेधः । आसने विशेषनिरूपणम् । शृष्टवासादिविशेषनिरूपणम् । द्विराचमननिर्णयः ।
दन्तधावननिर्णयः । तस्य विहितनिषिद्धादकथनम् । प्रातर्मस्याक्षाननिर्णयः । वस्त्रनिष्पीडम-
पादप्रचास्त्रम-गटहप्रवेशादिनिर्णयः । शूद्रजलस्य गड्डाजलतुल्यलक्षणम् । शूद्रस्य मन्त्रपाठा-
नधिकारित्वकथनम् । वारुण्यादौ स्तानविधिः । तर्पणविधिः । भौमादितपूर्णविधिः । तिथि-
विशेषे द्रव्यविशेषे तर्पणविधिः । रोमजवस्त्रदिविधिविधिः । देवूजायामाश्वननिरूपणम् ।
भव्याभृत्यविवेचनम् । स्तुतिनमस्त्रारप्रदक्षिणादेः फलविशेषकथनम् । निष्ठास्त्रधारयस्यापन-
विधिः । घोड़स्त्रपचारपूजाया उपचारद्रव्यविशेषविधिः । पक्षमयामार्द्दक्ष्यवैश्वदेववस्त्रिकर्म-
होमश्रव्यादिनिर्णयः । वल्लदानप्रकारनिर्णयः । अतिथिपूजा-नित्यशादनिर्णयः । अतिथिवैसुख्ये
दोषकथनम् । भिक्षादानकलम् । गटहस्तप्रशंसा । गोप्याभद्रानकलम् । दन्तरक्तपाते कर्म-
विशेषनिषेधः । भोजनस्य लक्षणपरिसंख्यादिनिर्णयः । अनिवैद्यवस्तुभोजननिषेधः । देवता-
सुद्दिश्य निवेदने फलनिर्णयः । भोजने दिङ्गनिषेधः । वासपार्वे जलधारणे दोषकथनम् ।
अशुद्धराज्ञभोजने दोषकथनम् । मांसमक्षणे विधिनिषेधौ । मांसपरित्यागे फलकथनम् । निषिद्ध-
दुष्टविशेषः । भोजनपाचननिर्णयः । भोजनप्रकारनिर्णयः । भोजने पौर्वापर्यनियमः । भोज-
नानन्तरकर्मनिरूपणम् । तिथिवारविशेषे निषिद्धद्रव्यनिरूपणम् । रसिवारे निषिद्धकर्म-
निरूपणम् । अमावास्यायां निषिद्धकर्मनिरूपणम् । पर्वणि निषिद्धकर्मनिरूपणम् । संक्रान्ति-
स्त्राननिर्णयः । घट्षणस्त्राने द्रव्यनिर्णयः । रात्रिक्षत्रनिर्णयः । शयनविधिः । दारोपगमन-
विधिः । चहलनभिगमने दोषकथनम् । अनेकासां स्त्रीयामतादुपस्थिते व्यवस्थानिर्णयः । अभि-
गमनानन्तरं श्रौतकथनम् । सेषुलादौ सूचीवारणे शुद्धिकथनम् । स्त्रीणां धर्मनिर्णयः ॥ अथ
गूडाक्षिकाचारकथनसुखेन सर्ववर्णनामेवाक्षिकाचारनिरूपणचेति ॥

No. 372. प्रशामाकल्पता . By रामचन्द्रकविचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×6 inches. Folia, 94. Lines, 11-13 on a page. Extent, 3,000 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Mājhapāḍā, Babu Rāsavīhārī Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमस्कर्ये ।

ज्ञानातीतापि संवित् हृजति जगदयत्यनि विश्वेकचेतु-
विंश्वादा बुद्धिचेतःप्रकृतिमहदहङ्कारमात्राखण्डपा ।
बर्णाद्या वर्णधामा प्रकृतिरिति परा गौयते वेदविद्धि-
र्या वा सेवास्तु तस्यै घनतिभिर X X सर्वमूर्च्छै नमोऽस्तु ॥
अज्ञानध्यानलंभसाय चित्कैरवकलाभृते ।
दीनवाणश्चाधामे श्रीकृष्णाय नमो नमः ॥
देवौ दुर्दरैत्यदक्षदमनी नला शिरपङ्कजे
भूत्वा श्रीगुरुपादपङ्कजरज्जी जाला च + + ।
तेषामाचरणहृतनविहानालोक्य यत्तादिमां
प्रशामाकल्पतां सतां वित्तमुते मोदाय रामः सुघीः ॥
यद्यपि पूर्णानन्दै सर्वरच्छयं स्मरन्ति तं व्यक्तया ।
तत्र स्वातन्त्र्येण प्रायगः प्रमाणमभिगौतमाचारमार्गेण ॥
चाधकपिद्धिफलैर्थं कल्पतलां तन्यतेऽसामिः ॥
खतन्त्रं वीरतन्त्रहृतकैतन्त्रमय च ।
कालिकाकुलसर्वसं काल्पीतन्त्रहृत्यामलम् ॥
कुलार्पवं तथा काल्पीकर्त्यं भैरवतन्त्रकम् ॥
कालिकाकुलसङ्घावं तथा चोचरतन्त्रकम् ।
दीक्ष्य तत्त्वं प्रमाणेन वद्ये मोक्षप्रदायिनौम् ॥
कल्पै कल्पद्रुभ्रायां कालिकां भवभीतिहाम् ।
तचादौ मन्त्रोद्धारां विष्णोति । तदुक्तं स्वतन्त्रतन्त्रे,—
क्रोधीर्ण विन्दुथक्कालं विमूर्च्छग्निसमन्वितम् ।
विर्लिखेत् परतो देवि हङ्कारद्वयमेव च ॥
मायाद्वन्द्वं समालिख्य अत्रिः सर्वतद्वल्लादक् । इत्यादि ।
मोहनाम प्रहृतस्य भवत्ता सेवितेः पदैः ।
सन्तः प्रसवल्लतः सन्तु न्यक्षुहस्तावलम्बनाः ॥

End.

सर्वतन्त्राणि कात्मेन केन ज्ञातानि कुव था ।
 यथा ज्ञानं मया प्रोक्षा श्यामाकपलता छमौ ॥
 मला नौलनबीननौरदनिभासाद्या नमदल्लां
 खला शुर्झि गुरोः पदाङ्गयुगलं तन्त्राणि संगटच्च च ।

+ + + × ×
 + + + + + ॥

Colophon. इति माधवकविकष्टाभरणचक्रवर्जितुत-श्रीरामचन्द्रचक्रवर्जितिरचिता
 श्रीश्यामकपलता परिपूर्णा ॥

विषयः । अबादौ द्वाविश्यचरमन्तोडारः । अथ मन्त्रभेदः । तत्र मन्त्रभेदेन भाव-
 भेदः । घन्तभेदः । यमशानकालीमन्त्रस्थ । अथ दीक्षाप्रशंसादिः । तत्र गुरुशिष्यादिलक्षणम् ।
 दीक्षाप्राकारकथनम् । नवचक्रकथनम् । तत्र षडदलचक्रम् । सिद्धादिचक्रम् । राशिचक्रम् ।
 कुलाकुलचक्रम् । अकडमचक्रम् । कठधधक्रम् । गणचक्रम् । अथ कालशुद्धिवेचनम् । अथ
 मण्डनादिकथनम् । अथ दक्षिणादेया नित्यार्चनविधिः । तत्र प्रातःकृत्याकरणदोपः । सान-
 धिधिः । सम्यादिविधिः । तर्पणविधिः । कार्येतिशये वस्त्रनियमः । पूजासाननिरूपणम् ।
 आसनादिविधिः । तत्र वीरासनविधिः । विजयाशुद्धिः । विशेषतः प्राणायासविधिः । कुल-
 पात्रादिनिरूपणम् । प्राणप्रतिष्ठाप्रयोगः । तत्र षट्यादिस्यासविधिः । पङ्कवर्णन्यासादिः । पञ्च-
 दशाचर-श्रीकण्ठन्यासः । माटका षट्कादिविधिः । योद्धान्यासः । तत्त्वन्यासः । वीजन्यासस्थ ।
 अथ अन्तर्जननप्रकारः । तत्र माटकान्यासः । पङ्कवर्णन्यासः । विषमपुष्पकथनम् । मानसजप-
 विधिः । चोमविधिः । अथ वच्चिर्यागविधिः । अथ कूर्मसुद्राप्रकारः । धानकथनम् । यन्त्र-
 कथनम् । अथ कलसस्थापनविधिः । कलसभृतचणम् । षट्कादिवलिविधिः । अष्टाङ्गार्थनिरू-
 पणम् । अवगुणहनसुद्रा । योनिसुद्रा । शक्तिसुद्रा । आयाहनादिसुद्रा । षट्ग्रादिसुद्रा । अष्टा-
 दशोपचारः । षोडशोपचारः । उपचारक्रमः । पुर्णादिदाननियमः । नैवेद्यविधिः । नैवेद्य-
 पात्रादिनिरूपणम् । युगभेदेन चुराभेदव्यवस्था । ब्राह्मणस्थ सद्यपाननिषेधादिः । नक्तानुकल्प-
 विधानम् । दशविषमद्यकथनम् । तत्र गौडीदामे सर्ववर्णनां दोषकथनम् । सद्यशोधनादिव-
 िधिः । तत्र मुद्राविधिः । मांसविधिः । मांसानुकल्पविधिः । मत्स्सविधिः । पङ्कवर्णन-
 विधिः । गुरुक्रमः । आवरणदेवतापूजाविधिः । जपविधिः । तत्र मालाविधिः । यासनाविधिः ।
 चक्षिदानविधिः । प्रदक्षिणलक्षणादिः । अष्टाङ्गप्रणामविधिः । नैवेद्याननियमः । आत्मसमरण-
 विधिः । तिलकविधिः । सद्यसनामस्त्रवादिः । कर्पूरादिक्षबः । सायराजसोचम् । ब्रह्मगाथा ।
 स्वप्नपाठक्रमस्थ । अथ देवीमाहात्मम् । अथ कवचकथनम् । तत्र विश्वपात्रोत्तकवचम् ।
 अन्यविधिकवचम् । अथ पुरुषरथविधिः । वीरपुरुषरथविधिः । तत्र वर्णभेदेन चोमाद्यनु-

कल्पजपनियमः । ग्राहणभोजनस्थायश्चकल्पकथनम् । मन्त्रसिद्धितत्त्वकथनम् । सिद्धिस्थानम् ।
 अथ कूर्मेष्ठकम् । अथ भद्राभद्रविवेचनम् । अथ अपमालानिर्णयः । मालाप्रतिष्ठाप्रकरणम् ।
 पुरस्वरणे वर्जनैयनिरूपणम् । जपकाले नियिङ्कर्मकथनम् । शक्तिनियमः । कौलिकाच्छब्द-
 फलकथनम् । अथ वीरकत्त्वः । तत्र शान्तिस्तोत्रम् । कुमारौपूजानियमः । अथ तर्पण-
 विधिः । अथ अन्यप्रकारेण पुरस्वरणविधिः । यहृष्टपुरस्वरणम् । नवरात्रिपुरस्वरणम् । पुर-
 स्वरणमन्तरेणापि मन्त्रविधिः । अथ काम्यप्रयोगः । लतासाधनप्रकारः । अथ महिषमर्दिनी-
 मन्त्रादिः । अस्याः पूजनक्रमः । अस्याः पुरस्वरणजपादिः । तत्र द्वीपद्रव्यनियमः । महिष-
 मर्दिनीसौचम् । अस्याः क्यवचम् । अथ नौलक्रमः । तत्र शवक्रमः । स्थाननियमः । अथ
 अथदुर्गमन्त्रः । तत्र श्वराने विशेषकथनम् । अथ शवसाधनविधिः । अथ प्रकारान्तरेण
 वीरसाधनविधिः ॥ अथ आकर्षणप्रयोगः । नियन्त्रायुपायः । अथ उच्चाठनविधिः । अथ
 बालसंखारविधिः । अथ शक्तिसिद्धिकथनम् । तत्र नवकर्मविधिः । स्वयम्भूकुसुमोत्तिकथनम् ।
 अथ कुण्डगोलविधिः । अथ दूतीयागविधिः । अथ सामान्यतः साधनविधिः । तत्र कुलवारादि-
 नियमः । अथ शिवावलियधिः । अथ समयाचारः । भाष्यव्यविवेचनम् । कुलीनाचार-
 कथनम् । अथ कौलिकानां प्रायस्यित्विधिः । अथ पश्चसंसर्गप्रायस्यित्विन्नम् । मन्त्रमाटगमन-
 प्रायस्यित्विन्नम् । अनिवेदितप्रयोजनप्रायस्यित्विन्नम् । प्राणिर्विसाप्रायस्यित्विन्नम् । कुलीनाचेनविधिः ।
 द्वीपादिनियमस्य । इति ।

No. 373. आद्विद्याकौसुदी. By गोविन्दकविकद्ग्रामाचार्यः. Substance,
 country-made paper, $16 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Extent, 1,175 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Brāhmaṇa-māṇḍali, via Bārāsat, Pañdita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya.
 Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

आलोचाखिलसंप्रदानविकल्प द्वापुराणान्यपि

प्रोक्ताः सम्यग्नो विविच्य सुनिभिर्मन्त्रादिभिः संचिताः ।

श्रीमतातपदारविन्दविलसद्गुलीभवोद्देशतः

श्रीगोविन्दकविः करोति गहनां आद्विद्याकौसुदीम् ॥

अथ वाज्ञानेयिनां आद्विद्यासंक्षेपः ।

निमन्त्रणं स्वागतत्त्वं पाद्यसर्णादिकं द्विजे ।

द्विजोपवेशनं दौपो विष्णोरर्चा इरिसुतिः ॥

तिलसर्पविचेपो द्वारमध्ये च सर्वतः ॥ इत्यादि ।

End.

ततो वैगुण्णसमाधानार्थे संकल्पपूर्वे शुभं तद्विष्णोरित्यनेन श्रीविष्णुः पुष्टरी-
काचः श्रीहरिरित्यनेन च विष्णुं सृला पानसमपर्णं पिण्डार्पणं छत्रा-
वामदेवार्हं चिः पठिला पिण्डानि गोजविशेषो इत्ता आग्नो जले वा
चिस्त्रा उक्ताभ्यां रक्तार्थं दौपमाच्छाय पाणिपादौ च प्रक्षाय खूर्यं ग्राह्यार्थं
प्रणय्य प्रकृतं कर्म छत्रा व्राक्षणान् भोजयित्वा स्थयं भुञ्जीत । सति शेषे
आहशेषमवर्यं भुञ्जीत । उपवासदिने जिष्ठेत् । गर्भाधानेतरकर्मणाभ्युदयिक-
आइवासरे मैथुनं त्यजेत् । अत यद्यथै द्विशार्दं छत्रं दैवात् तदिने यदि
तत् कर्म न स्मात् नदा उनस्तत्कर्मकाले द्विशार्दं कर्त्तव्यम् । यदि संस्कार्यो-
धिकारी मदा संखार्यपिण्डभ्यो इत्यात् द्वितीयादिविवाहे वरः स्त्रियोऽप्य
इत्यात् । अवीरायाः कन्याया विवाहे आई नास्ति । इति द्विशार्दप्रथोगः ॥*॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दकविकहृष्टचार्यविरचिता आइक्रियाप्रथोगकौमुदी
समाप्ता ॥०॥

विषयः । सपिण्डीकरणत्रादाहिप्रथोगः । हथोत्सर्गशब्दस्या । हवोत्सर्गस्यानादिनिरूपणम् ।
प्रेतक्रियाक्रामः । पर्यन्तरदाहादिः । सहस्ररणप्रथोगादिः । गडायामस्त्रियचेपप्रथोगादिः । पूरक-
पिण्डप्रथोगः । अशौचविशेषे पिण्डानववस्थादिः । प्रेतक्रियाधिकारित्यवस्था । अशौचाक-
द्वितीयदिनकात्यम् । वैतरणीगोदाननिरूपणम् । पोङ्गदाननिरूपणम् । द्विष्णदस्तीपूजाम-
निरूपणम् । घोडगपिण्डानादिप्रथोगः । आभ्युदयिकार्दप्रथोगस्तेति ॥

सन्तानमन्तर्मने

No. 374. आइरैपिका. By महामहोपाध्यायश्रीभौमः. Substance,
country-made paper, 14×2 inches. Folia, 94. Lines, 5 on a page. Extent, 1,700 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Vākuḍa Viśpupura, Paṇḍita Kūparāma Bhāṭṭācāryya. Appearance,
very old. Proso. Generally correct.

Beginning.

शुभं गुरुनुपास्य मन्त्रादीन् धर्मग्रामाणनेकशः ।
पुराणन्यायभौमांसाकामसेव्यादिसंप्रदान् ॥
समधीत्य क्रमणेषा रचिता सामवेदिनाम् ।
सम्याद क्रियानुठानप्रवृत्तिः ॥
... श्रीतमस्तुरैः ।
स्वरूपोक्तविधानार्थमनवैव द्विजातिभिः ॥
अथ कृष्णमग्राधिभां गोभिष्ठोक्तसन्ध्याकानादिविषिञ्चाते । राविशेष ...

राजिवासस्यङ्का वासान्तरं परिषाय द्विराच्य शौचार्थं लजं स्त्रिकाञ्च
स्त्रीलोका स्मरदहाच्छ्रव्येपमार्चं भूदेशं त्यक्ता दक्षिणपश्चिमकीर्णे ब्रजेत् । इत्यादि ।

End. अग्रेषु चरतशर्तं आपयेत् । सतः कुशण्डिका समाय सर्वं वौमकर्म यथोक्ते-
प्रकारेण समापयेत् । सत उद्दीप्य-वामदेव्यगानान्म सर्वं कर्म समाय एष वृत्त-
नरौषामलङ्कारं वाससी गाहाचार्याय दद्यात् । तथाचोक्तं उदाहरति
यज्ञार्थमयज्ञविद्याः । चूनिरपि । चुनिस्मृतिसमापनं तमाचार्यं प्रचक्षते ।
मा चथा दद्यात् न दुच्यते । आचार्यं दक्षिणामुखं गन्धमाल्यादिना पूजयिता
सेन्द्रालङ्घत्य पूजयिता प्रणम्य कृताङ्गिः पठेत् । ॐ या लक्ष्मीः सर्वं
भूतानाभित्यादि । पुच्छप्रदेशे स्थिता वाक्यावली॑ क्षत्रा उत्तर्य दद्यात् ।
अपरं प्रत्यविक्षरभयेन धूरीकृतमिति ॥०॥

Colophon. इति महाबहुपोषाधाय-काञ्चित्प्रिय-बीत्रीभीमविरचिता आङ्गदैषिका
समाप्ता ॥०॥ चरये नसः ॥ समाप्तस्थाथं गन्धः ॥

विषयः । शौचसन्धादिविधिः । स्त्रानविधादिः । नित्याङ्गादिः । भ्रेतैकोदिष्टाङ्गादिः ।
भूमिश्यादिदानविधिः । साम्बलरिकाङ्गादिः । हृषिकाङ्गादिः । अस्त्रिसंघयनाङ्गादिः । दग्धाच-
क्त्यनिरूपणम् । ध्योत्सर्वविधादिष्ठ ।

No. 375. आङ्गप्रदीपः. By प्रद्युम्नशर्मा. Substance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, C5. Lines, 5 on a page, Extent, 1,100 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1448. Place of deposit, District Vāñkundā Viṣṇupura, Paññita Rūparāma Bhātiśācāryya. Appearance, very old. Proso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

मन्त्रादिग्रामं बड़ वौक्त्य यत्ततः
प्रणम्य गोपीजनवक्त्रमं पुरः ।
आङ्गप्रदीपं ब्रह्मक्रपदोधकं
प्रशुभ्यशर्मा वित्तोत्ति आङ्गसम् ॥
पुराणविधिविहितोऽस्मि ॥ ॥ ॥ ॥
आङ्गप्रकाशः प्रचुरः प्रयत्नः ।
प्रत्यः सतां बोधकरक्तयापि स्तो-
ङ्गानां प्रवोधाय समायसुद्यमः ॥
आङ्गनिरूपिते आङ्गशद्वर्थं शाङ्गुडानं निरूपयितुमशक्यत्वात् प्रथमतः

आङ्गशब्द एव निरूप्तते । अथव किमिदं आङ्ग नामेति । अच कचित्
जनपतिः पिटूनुहिग्ग द्रवत्यागो व्राक्षुणसीकारपर्यनः शाङ्गमिति । तम देव-
आङ्गादौ तु शाङ्गलक्षणायासः । देवशाङ्गमपि पिटूशाङ्गान्तमिति चेत्प
देविकं दग्धमं स्मृतमिति विश्वामित्रवचनेन देवस्थापि षष्ठक् शाङ्गलात् ।
इत्यादि ॥

End.

ॐ अचेत्यादि यथा सम्भववेदगोचराणामेव व्राक्षुणाय तु भयं असुकगोचर्य
पितुरसुकदेवशर्मणः असुकगोचर्य पितामहस्य असुकदेवशर्मणः असुक-
गोचर्य प्रपितामहस्यासुकदेवशर्मणः क्षतैतत् नित्यशाङ्गीयाम्बद्धतोत्सर्गप्रतिष्ठायै
एतद्वक्तं मूल्यम्बाहं ददानि एवं मातामहादैतीनां दचिष्ठोत्सर्ग देया ॥ ॐ
अचेत्यादि यथा सम्भववेदगोचराणामेव व्राक्षुणाय तु भयं सकलसन्दृशन-
मन-कपिलशाङ्गविरोचनपञ्चशिखानामतिथिमनुष्याणां क्षतैतत्प्रित्यशाङ्गीयाम्ब-
द्धतोत्सर्गप्रतिष्ठायै इतिषामेतत् काम्बनमेतमूल्यम्बाहं ददानि । ततः ॐ
नित्यशाङ्ग शाङ्गद्धतोत्सर्गकर्त्तव्यमित्युपास्ति सव्यव षट्टत् ततः पित्रादिभ्यो
नमः ॐ सनकादिभ्यो नमः । हारीतः ॥
इमं आङ्गविधिं पुण्यं कृर्याद्वापि पठेतु यः ।
स सर्वकामसंयुक्तो छान्तलक्ष्मि विन्दनि ॥
एतत्प्रतिः । य एवं देविभिर्मानं तस्य आङ्गफलं भवेत् ।
उपरेद्दनुमन्तरौ लोके तुल्यफलौ कृताविति ॥

Colophon.

इति शीर्चहृदैशीय-चाकादिद्वय-शाब्दनस्य-सत्पष्टित-शीधरशर्मतनय-शीमत्
प्रशुक्षशर्मविरचितः शाङ्गप्रदीपः समाप्तः ॥ * ॥ औशीष्मभमस्तु ।
एकान्दाः १४८ तारीख १५ वैशाखस्य ॥ ० ॥ श्री० ॥

विषयः । शाङ्गशब्दार्थनिरूपणम् । मातुररथग्रानादिविधिः । शाङ्गकरणफलादिः ।
शाङ्गभेदनिरूपणम् । शाङ्गपात्रादिविवेचनम् । असावस्थाशाङ्गकालादिः । मघावयोद्दीशशाङ्गादिः ।
सपिण्डोकरणादिविधिः । घोड्गश्वशाङ्गलक्षणादिः । शशीच्चपतिशशाङ्गादिः । उद्दिश्वशाङ्गनित्य-
शाङ्गादित्य ।

No. 376. शाङ्गविवेकव्याख्या . By श्रीनाथशर्मा . Substance, country-made
paper, 17 x 3 inches. Folia, 101. Lines, 5 on a page. Extent, 1,800 clokas
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā_{Pāṇḍita} Cyāmacandra-Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally
correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

व्यवस्थापैष्ठसभ्यानिसन्नान्वेददेवते ।

विबुधशेषिष्वद्याय नमः श्रीशूलपाण्ये ॥

श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथगम्भेण ।

व्याख्या आदविवेकस्य जनकोन्ना निवधते ॥

कृश्लपाण्येवं दुरुहं कृष्णमेहोयात्प्रसामा सथापि ।

प्रवीणि तात्पर्यलवं तदीक्षं घटन तमे सुधिः समधम् ॥

एव पक्षु दुखं दुःखाभावस्त्वादि ।

End.

इत्यमेय व्यवहारसमावेशप्रौढिति प्रतीमः ।

विषयः । शूलपाणिमहामहोपाध्यायकृतस्य आदविवेकाख्यकृतिशास्त्रीयप्रस्तुत्या व्याख्या ।

No. 377. श्रीकृष्णामृतम्. By खण्डगोक्षामी. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 glokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1658 Mallabda 1024. Place of deposit, District Vīkūḍā, Viśnupura, Pāṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कृष्णचैतन्याय ॥

नमस्त्वै भगवते कृष्णायाकृष्णमेधसे ।

यो धन्ते सर्वभूतानांसभवाय गतौः कलाः ॥

कृष्णवर्णं विषा कृष्णं साहोपाङ्गालपार्वदम् ।

यज्ञैः संकीर्तनप्रायीर्यजन्मे हि सुमेधसः ॥

मुखारविन्दनिःस्थमरन्दभरतुन्दिला ।

ममानन्दं हुकुन्दस्य संदुध्या वेणुकाकली ॥

श्रीचैतन्यसुखोदीर्षा चरेकालेति वर्णकाः ।

मञ्जयन्तो अगत् प्रेत्नि विजयन्ता नदाक्षयाः ॥

श्रीमत्प्रसुपदाक्षोऽः श्रीमहागवतामृतम् ।

यद्यक्तानि तदेवेदं संक्षेपेण निषेद्यते ॥

इदं श्रीकृष्णनङ्गतास्त्वादस्त्रादस्त्रादुधाः ।

आदौ कृष्णामृतं तत्र सुहङ्गः परिविघ्नते ॥

निष्वर्म्यं परिविक्षारे मयात्र परिसुखता ।

प्रवानलात् प्रमाणेषु शब्द एव प्रमाणते ॥

यतसैः शास्त्रयोनित्पादिति न्यायप्रदर्गनात् ।
 शब्दस्येव प्रमाणलं स्वीकृतं परमपिभिः ॥
 किञ्च तर्काप्रतिज्ञानादिति न्यायविधानतः ।
 अमीभिरेव सुव्यतं लर्कस्थानादरः कृतः ॥
 अथोपास्येपु सुखालं वक्तुमुत्क्षयभूमतः ।
 हृष्ट्वा स्य तदस्त्रकृपाणि निरुप्यन्ते क्रमादिच्छ ॥
 स्वयं रूपस्त्रैकाम्प्रकृप आवेशनामकः ।
 इत्यसौ चित्प्रियं साति प्रपञ्चातौतधामहु ॥ इत्यादि ।

End.

एकविंश्ये तथा पञ्चविंश्ये चाभ्याय ईरिता ।

माधुरी ब्रजदेवीभिर्योरेका मत्ताद्वृता ॥

श्रीविघ्नस्य ।

असमानोऽसाधुर्यन्तरङ्गाभ्यतवारिधिः ।

आङ्गमस्यावरोङ्गाचिरुपी गोपेन्द्रनन्दनः ॥

सथा तन्त्रे ।

कर्मपकोट्यात्मुद्भूपरोभा-

नीराज्यपादाङ्गनखाक्षस्य ।

कुचापद्यशुतरम्यकान्ते

थानं परं नन्दसुनस्य वद्ये ॥

श्रीदर्शने ।

का इयह ! ते कल्पदाख्तत्वेषुगौत-

सन्धोहितार्यचरितात्र चलेत् विज्ञोक्ष्याम् ।

विज्ञोक्ष्यसौभगमिदद्व निरीक्ष्य रूपं

यज्ञो द्विजद्रुमस्वर्गः उल्कान्यविभूत् ॥ ०

Colophon.

इति संचेपभागवताद्वते श्रीकृष्णाद्वतं पूर्वव्यष्टम् ॥ ०

गौराङ्गपादस्यैरस्त्रमतद्वः ।

श्रीरामपूर्वशरणोऽलिखदेतद्वाप्तः ।

क्षणाद्वतं निक्षिल्वैव्यावतनन्तसारं

शक्तेऽष्टवाण्डरजनीपक्षामितेऽन्दे ॥

पञ्च-वेद-ख चन्द्रेत्तु मिते मङ्गलाद्वके ।

वीतं क्षणाद्वतं वर्णविन्द्यास्य स केन वै ॥ ० ॥

वस्ते रूपमचिन्याद्युतहरिभित्रकाशकं गानम् ।
यन्मुखशशधरगलितं विशं कृष्णामृतं पवति ॥ * ।

श्रीश्रीराधाकृष्णः ॥

विषयः । क्षमास्त्रहपादिनिरूपणम् । भेदव्यादिनिरूपणम् । नानापुराणादिवचनप्रमाणेन लीलावतारादिनिरूपणम् । पुराणादिवचनप्रमाणेन युगावतारादिनिरूपणम् । स्वरूपावस्थादिनिरूपणम् ।

No. 378. श्रीराधासुधानिधि: . By ह्वितहृदिव्यंभगोखामौ. Substance, country-made paper, 13 x 6 inches. Folia, 14. Lines, 11 on a pago. Extent, 357 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1740. Place of deposit, District Vākudā, Kucekol, Bābu Yogindranātha Simha Deva. Appearance, fresh. Verse, Generally correct.

Beginning. श्री खस्ति । श्रीगणेशाय नमः । श्रीराधावज्ञभो जयति । अथ श्रीमद्भागवत्प्रार्थनाम् ।

यस्याः कदापि वसना श्वलस्तेषु नीत्य-
 अन्यात् तिथ्यपश्च नैव क्षतार्थमानो ।
 योगी + दुर्गमगतिमं ध्रुवदनोऽपि
 नस्या नमोस्तु दृष्टमानुभवो दिशेऽपि ॥
 प्रक्षेप्त्वा रादित्तु दुर्हपदारविष्ट-
 श्रीभत्यराग-परमाङ्मुतवैभवायाः ।
 सर्वार्थसारसर्वार्द्धकृपार्द्धद्वे-
 खस्या नमोस्तु दृष्टमानभवो महिमे ॥

End. श्रीराधे श्रुतिभिर्दृष्टैभगवत् प्राप्ताय सदैभवे
स्वस्त्रोत्रं स्वकृपा + तत्र रसजा योग्योऽप्यहक्कारितः ।
पञ्चेनैव सदा पराधिनिमत्तु सर्वे विद्वद् प्राप्त-

काशे खेचजला कुलाङ्गचि किमपि प्रौति प्रसादैकुरु ॥ (?)
 अद्भुतानङ्गलोभस्य नान्वा रससुधानिधिः ।
 स्वावौऽयं कर्षकलग्नेर्गृहीला पौयतां वधाः ॥

Colophon. इति श्रीदृष्टिवानेष्वरीचरणकृपामात्रविज्ञभित्-श्रीराधासुधानिधिः स्वयः समाप्तः ॥ श्रीहितहर्विद्यग्रोखामिना विरचितः ॥ युभमस्तु एकाब्दा । ७४० ।

विषयः । श्रीराधादेवाः स्तुतिः ।

No. 379. षट्कर्मलक्षणटीका . By श्रीराघवेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansimha Katihali, Pandita Ananda Kiçora Nyayalaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ फेत्कारिणीतन्त्र-सन्त्रसारादिलिखित-षट्कर्म-
लक्षणानां श्रीवेदान्तवागीश्वरे टीका श्रीराघवेन्द्रशर्मणा विरच्यते ।
कारखाराचासनक उडुम्बरोऽथ संज्ञकः ।
षट्दिरकुष्ठरं शौचपिप्पली नागरोचितौ ॥ (?) इत्यादि ।

End. अग्नितबातुं प्रेषो भासि ।

विषयः । तान्त्रिकस्य षट्कर्मलक्षणात्मप्रस्थ टीका ।

No. 380. षट्कारकबोधः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 340 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā, Pañdita Çarata Candra Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
भग्नं मारवलं येन लिङ्गितं भवपञ्चरम् ।
निर्वाणपदमारुढं तं दुर्बं प्रणमायच्चम् ॥
षट्कारकाणि सम्बन्ध उक्तानुकृतया द्विधा । इत्यादि ।

End. उक्तानुकृतं प्रतिपाद्य विभक्तिष्व दर्शयित्वा निर्णयः ।

Colophon. इति षट्कारकबोधः सभासः । शुभमस्तु । शकाब्दः १७२६ । सन् १९१४ ।
श्रीरम्मु भयि लेखके नित्यम् ।

विषयः । कातन्त्रौथ षट्प्रकारकारकविषयविवरणम् ।

No. 381. षट्चक्रक्रमटीका . By नन्दरामतक्वागौशः . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 318 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, District Tripurā, Pañdita Rājacandra Sarvabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. प्रत्युह्यूचिष्ठंसविस्मुरदुगणमण्डलम् ।
 गजेन्द्रवदनं नौमि शुण्डाताप्तदपण्डितम् ॥
 हरिबङ्गभयो यस्य रक्षस्यज्ञानहेतवे ।
 श्रीनन्दरामः कुरुते षट्चक्रकमदैषनीम् ॥
 अथ भङ्गलार्थकः तन्नानुसारेण परमानन्दनिर्वाहप्रथमाङ्गुरः । परमानन्द-
 पटेन प्रथमोपाय उच्यते । इत्यादि ।

End. तस्य योगिनश्चेतोऽवश्वमभीष्टदैवतपदे इष्टदैवतापदे नरौदत्यते पुनः पुन-
 र्वत्यति ॥ ५६ ॥

Colophon. इति श्रीनन्दरामतर्कवाणीशभङ्गलार्थविरचिता षट्चक्रकमटीका सम्पूर्ण ।
 विषयः । षट्चक्रक्रमनामकस्य तान्त्रिकशीरणशास्त्रस्य वाल्यानम् ।

No. 382. षट्चक्रटीका. By प्राञ्जलः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 225 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati District 24-Parganas, Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. प्रणम्य शैल्हाधिपकन्यकायाः
 पदाळमसानलयिष्युत्तुत्यम् ।
 प्रतन्यते श्रीयुतशङ्करेण
 षट्चक्रटीकाद्य-सुपुस्तिकेषम् ॥ इत्यादि ।

End. प्रस्त्रा विष्णुद्य एदस्य ईश्वरस्य सदाशिवः ।
 तत्परे च शिवो देवः षट् शिवाः परिकौर्जिताः ॥
 जल्लदिकं (?) सरद्देदे श्रीष्टगतिर्थाति श्रीशश्तं चणात् ॥

Colophon. इति षट्चक्रटीका ।
 विषयः । तान्त्रिकस्य षट्चक्रस्य वाल्यानम् ।

No. 383. षट्चक्रकमदैषिका. By शामभद्रसार्वभौमः. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha District Tripurā, Pañdita Rājucandra Sārvabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.	ॐ गुरवे नमः । ॐ सपलौकं गुरं नत्वा । रामभद्रसार्वभौमः कुरुते चक्रदीपिकाम् ॥ अथ पट्चक्रादिवरणम् । तत्र प्रथमं द्वितीयमः । इत्यादि ।
End.	तथापि पद्मद्वयसम्पुटमधे विहारस्य दाष्ठो न भवति । इत्यासां विज्ञारः ।
Colophon.	इति रामभद्रसार्वभौमभद्राचार्यविरचितायां पट्चक्रादीपिकायां पट्चक्रादिवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । द्वितीयनिरूपणम् । पञ्चभूतनिरूपणम् । द्येन्द्रियनिरूपणम् । द्येन्द्रियगुण-
निरूपणम् । सप्तप्राताञ्जल्याननिरूपणम् । चक्रभेदनिरूपणद्वेति ।

No. 384 पट्चक्रादीपिकाटीका . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 400 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansīha Yaçodal, Paññita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.	ॐ नमो भवान्ये । अथेति अथशब्दो महाल्पूर्वकाननन्यार्थः । उक्तश्च । ॐ कारस्याथशब्दश्च द्वितीयौ ब्रह्मणः पुरा । कण्ठं भिज्ञा विनियोगौ तेन माङ्गलिकातुभौ ॥ इत्यादि ।
End.	न विद्यते भलं पापं यस्तात् निर्मलं वा श्रीमद्भुषणादपद्मद्वयुगलमानमितुं श्रीज्ञमस्य यतं संयतमन्तर्मनो यस्य स इति ॥ ० ॥
Colophon.	इति पूर्णनन्दद्विरचितस्य योगचिन्नामणिनाम-पट्चक्रादीपिकाटीका समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । पूर्णनन्दद्विरचितस्य योगचिन्नामणिनामकपट्चक्रादिवरणम् दीपिकाटीकाया
आस्तानम् ।

No. 385. पट्चक्रनिरूपणटीका . By रामवस्त्रभः . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent, 300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Vikramapura, Ātpāda, Paññita Prasannacandra Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. मोहान्वकारविद्धिं स भवभौतिभयापहम् ।
भयानीचरणद्वन्द्वं भज भाग्यवस्त्रामनः ॥

पूर्णानन्दोदितानन्दविरचाङ्गुरकारिकाम् ।
 विशदीकुरते तृणं हिंडा-श्रीरामवज्रम् ॥
 कथेत्यादि । अस्यार्थः । धर्मार्थम् विष्वविदानाय अवायश्वतो मङ्गलार्थः ।
 षट्चक्राणिं लासेणोद्गतः प्राप्तः प्रकाशः । परमानन्दस्य भीचस्य निर्बाह-
 सम्यादकः प्रथमाङ्गुर उच्चते । षट्चक्राणिरूपणं क्रियते इत्यर्थः । अयं भावः ।
 परमानन्दसम्यादकसामग्री तत्र प्रथमाङ्गुरः प्रथमसामग्रीविशेषः । षट्चक्रं
 निरुपयते । अर्थात् परमानन्देन प्रकाशते इति घावत् ॥ इत्यादि ।

End.

कीदृशं भीचज्ञाननिदानं सुक्तिज्ञनकञ्जानस्यादिकारणं पुनः शुद्धं शालसम्मतं
 पुनः शुद्धं शोभनप्रकारेण शुद्धं सर्ववादिसम्मतमित्यर्थः । योगी कीदृशः
 यतान्नर्मनाः संयतान्नर्मनाः वशीकृतचित्त इत्यर्थः ॥

Colophon.

इति चन्द्रदीपान्तर्गतश्चमत्पुराख्यापामनिवासि-श्रीरामदुर्लभग्रन्थेणा कृता षट्-
 चक्राणिरूपणटीका समाप्ता ।

विषयः । पूर्णानन्दकृतस्य षट्चक्राणिरूपणस्य व्याख्यानम् ॥

No. 386. षट्पदीमञ्जरी . By शशीरामनन्दतौर्यः . Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent, 290 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1699. Place of deposit, District Vîkuḍā Visñupura, Pañdita Rāmavallabha Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णः ।

निजेष्टसम्प्रदानकल्पकल्पभूरुचालातिम् ।
 दुरन्तविष्ववारिदप्रभञ्जनं निरञ्जनम् ॥
 सदौश्चित्तसारसप्रथोषभास्तरं परम् ।
 रसालमूलवासिनं भजामि विष्वनायकम् ॥
 श्रीमद्वनन्दभमन्दसुरेन्द्रद्वन्द-
 साम्नानुरागपरिभावितपादपदम् ।
 वंशीरवाम्बतविमीचित्तगोपगोपै-
 सन्दोहमिन्दुसुखमच्छुतमानतोऽस्मि ॥
 श्रीभायकवरणसारसमादरेण
 योगीन्द्रवन्दसधुपैरपगोयमानम् ।

सद्गुणधेयमखिलार्थनिदानभूतं
 कैवल्यपुर्वरससम्मृतमानतोऽस्मि ॥
 वेदान्तार्थविचारजन्यविषयाविध्वसमेदाशयं
 बानातन्तपदार्थसंश्यघनध्वानाक्तमानन्दम् ।
 बानादेशदिग्नासनन्तयस्त्रापापावकाशं गुरं
 श्रीनारायणतीर्थपादमनिशं भक्त्यन्नमूर्तिं भजे ॥
 मदीयपादजीवनं वृणामधं खुनीत्यलम् ।
 सुरागतावस्थातं तनोति शं दग्धस्त्वलम् ॥
 यदाननाजारङ्के विभाति भारती नदी ।
 नतः सहस्रधा सदाशिष्यादेशिकान् गुरुन् ॥
 अथ चबिदानन्दावकमदितीयं ब्रह्मेत्य विमलसच्चप्रधानमाधोपाधिकं षत्
 ईश्वरभावसुपजगाम ॥ जीवेष्टावभावेन करोतीत्यादि श्रुतेः । स च माया-
 प्रतिविम्बित ईश्वरसंचेपकृत् ॥ इत्यादि ।

ईदानीं भगवचरणध्यानसाधनं षट्पदीपठनं प्रार्थयते इतीति । इति
 पूर्वोक्ताः पद्यने गम्यन्तेर्था एतैरिति । पदानि स्तोकः षष्ठीं पदानां
 समाहारः पद्पदी ॥ यथा षट्पदी ऋसौ ईर्योण सरोजे निवसति तथेऽथ
 श्रीमच्छङ्करवदनसरोजादिनिर्गता पद्पदी तत्कर्तुमेम वदनसरोजे सदा
 वसतु । तदनेन भगवचरणध्यानपूर्वकं षट्पदीस्तोकपठनस्य पुरुषार्थचतुष्टय-
 इत्तुलं स्फुचितं भवति । ननु नेयं षट्पदी किञ्चु सप्तपदी नारायणकषणा-
 मयेति स्तोकलपलात् । सत्यं नारायणयेति स्तोकस्य फलशुभिपरत्वेन
 वहिर्भूतत्वादिति षट्पदीलमेव । + + + + + ननु दशशब्दस्य
 पादचतुष्टयात्कक्षोकपरतया चास्यातत्वे आर्याषट्कस्य कथं षट्पदील-
 मिति चेद्रार्याया चपि पादचतुष्टयाकलेनार्यात्कथोरभेदादार्याषट्कस्य
 तदुपपत्तेः । आर्यास्त्राचष्ट्रोक्तं इन्द्रोग्रन्थविद्धिः ।

श्रीभाष्यकाउद्दलपक्षाचसंप्रस्तुतं
 सद्गतिवोधसुनिदानवधीमरन्दम् ।
 आस्माय मायनितरां सम भानसानि
 निःसौमसान्दनिजभूमपदं हि लध्वा ॥
 षट्पदैनौक्या सर्वानुद्धार नतोऽस्त्वयम् ।
 संसारसागरे भग्नान् यस्ते शङ्करदेशिकम् ॥

भगवद्विग्रहाच्युः कुसुर्वाङ्मयैः कृता ।
षट्पदीमञ्जरी सम्बूद्धयोजिता छन्दपादयैः ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरामभट्टपरिवारकाचार्य-श्रीशिवनारायणानन्दतीर्थगुरुचरण-
सेवक-श्रीशङ्करानन्दतीर्थविरचिता षट्पदीमञ्जरी सम्पूर्ण ॥ * ॥
शकाब्दः १६६६ ॥

विषयः । शङ्कराचार्यकृतस्य षट्पदीमञ्जरीचारण्यम् ।

No. 387. षट्पद्यमाला . By रामरामभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, $17 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansimha, Serapura, Pandita Cardrakanta Tarkulajkara. Appearance, fresh. Versc. Correct.

Beginning. अं नमः परदेवतायै । (अस्य प्रथमपदं नास्ति तेज द्वितीयपदस्य प्रारम्भ-
वाक्यं हितिनम् ।)

परदाराभिशापे च बहवो यत्र वादिनः ।
गिरोद्दीनं भवेद्विभास्तुनः शुडिकारणम् ॥ इत्यादि ।

End. दुर्गे पद्ममहावने स्थिरतरे इंसाद्यपद्माश्रिते
नन्दज्ञानमहाभ्यारनिकरश्यामीक्षत्वीकरे
चस्त्रे कुक्रियचिन्तफेदगिरुना श्राद्धलविकीर्णिनम् ॥
सतत् पद्यशताष्पुष्परचिता माला विचिचा इत्यै-
नानावर्णमर्यैर्निकामरचिता श्रीरामरामद्विजैः ॥
बौमचौगुरुपादपङ्गसपर्याचिन्धौ नित्यश-
स्तपादाभास्तुधाभिरङ्गितवपुभूयामितीह वरम् ॥ १०८

Colophon. इति श्रीरामभट्टाचार्यविरचिता षट्पद्यमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । षट्पदीमञ्जरीकैवल्य नाडीनां संज्ञास्तिवर्णदिनिरूपयष्टम् ।

No. 388. संवत्सरप्रदौपः . Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Extent, 2,300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bhāṭpādū 24-Parganās, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgīcā. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अथति श्रीसरस्त्वोदपास्मोऽसुरदारणः ।

षष्ठ्यार्थकाममोक्षार्थिं कृतज्ञप्रस्तुद्वारणः ॥

चयने द्वे विशुद्धे द्वे चतुर्सः पद्मशैलयः ।

चतुर्सो विष्णुपद्मश संक्रान्त्यो द्वादश सूताः ॥

स्वगकर्कटसंक्रान्ती द्वे तूदगदचिणायने ।

तुलामेषे विषुवती गौल्लमध्ये तथापराः ॥

दग्धो मकरः । इत्यादि ।

End.

श्वाकालरसितं सन्ध्यागर्जः ।

सन्ध्यागर्जे तथा प्रातर्दिवा नाध्यात्मनं चरेत् ।

साध्यं गर्जे तथा रात्रौ नाभौशैत विचक्षणः ॥

रविवारे च संक्रान्त्यां पष्टां च सप्तमौतिथौ ।

आरोग्यकामस्तु नरो निम्बपञ्चं न भजयेत् ॥

अमावास्यां पौर्णमास्यां संक्रान्त्यां प्रदण्डेऽनि ।

धनुपुष्पकल्पार्थीं शौल्लापिष्ठं परित्यजेत् ॥

मन्त्रमङ्गलपठेत् द्वादशां आद्यात्मरे ।

वस्त्राणां चारसंशोगो दद्वयासप्तमं कुलम् ॥ इति प्रकीर्तकं समाप्तम् ।

Colophon.

समप्रस्थायं संबद्धप्रदीपाल्लो प्रस्यः ॥०॥

विषयः । संक्रान्तिनिरूपणम् । वैशाखज्येष्ठादिक्रत्यस् । अनन्तप्रतादिः । क्षुकुटीप्रतादिः ।
 अघोरादिः । जन्माद्यादिः । चच्यादिनिरूपणम् । युगाद्यानिरूपणम् । दशहरादिनिरूपणम् ।
 साविचौप्रतादिः । चातुर्मास्यादिनिरूपणम् ।

No. 389. सङ्कल्पनक्त्यद्वमः . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $15 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 250 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgadtalā Vṛddhanagara, Tripurā, Pañdita Mineçvara Sārvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमो द्वन्द्वावनेश्वर्यै ।

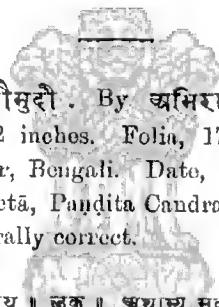
द्वन्द्वावनेश्वरि वयोगुणरूपलौला-

सौभाग्यकेत्तिकरणाजल्लभेवेच्छि ।

दाशीभवानि सुखयानि सदा सकाळो
ल्लामालिभिः परिष्टतमिदमेव याचे ॥ इत्यादि ।

End. हित्वान्याः किञ्च वासना भजत रे वृन्दावनं तं × ×
राधाकृष्णविलासवारिधिरसास्वादं न चेहिन्दथ ।
त्यक्तुं ग्रहणं न सृजामपि उनकृच्छ रुद्धुष्टयो
विअव्याः पृथगुतेमेव सततं संकल्पकस्पद्मम् ॥

Colophon. इति श्रीविश्वमध्यचक्रवर्त्तिविरचितः सङ्कल्पकल्पद्रुमः समाप्तः ॥
विषयः । राधाकृष्णयोर्जीलादर्थनसुखेन राधाकृष्णे मानसार्पणादिविधप्रकारभजन-
कथनम् ।

No. 390. संचिप्तसारकौसुदौ . By अभिरामविद्यालङ्घारः . Substaneo,
country-made paper, 14×2 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 350 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of deposit, Telivenī grāma vid Gadbetā, Pandita Candranātha Cūḍāmanī. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ लुक् ॥ अथास्य सकलविषयापकलात् धन्यादौ करणं
युक्तमिति चेत्त स्तन्त्रेच्चोर्नियन्त्रमशक्यलाद् इति केचित् । वयनु कारक-
पादे कर्त्तादिसंज्ञाविधानपूर्वकं प्रथमादिविभक्तीनां प्रथमपुरुषादेष्व विधान-
सुक्रम् । इत्यादि ।

End. न पश्च इत्यादौ कथं नानलाङ्ग दीर्घे इत्यत आह असौ लुगिति । नित्यबङ्ग-
वचनान्तलात् कतिशब्दस्य संख्याप्रम्बे संशय एव कक्षिविधानाच सिङ्गो-
सोरभावः इति बोधम् ॥ उत्त्याचनिक इत्यादि उत्त्यस्य उत्त्यितस्य राजः
आसनमईतौति तद्वित्यादाविति ठिकण् ॥ * ॥

Colophon. इति वन्द्यघटीयगथघटकुलोद्धव श्रीजीलामित्यामिरामविद्यालङ्घारभद्राचार्य-
विरचितार्थां संचिप्तसारकौसुद्यां षष्ठः तुवन्तपादः समाप्तः ॥ * ॥
शकाब्दः १७६० ।

विषयः । संचिप्तसारव्याकरणस्य द्वचन्तपादस्य आख्यानम् ।

No. 391. संक्षिप्तसारटीका (व्याकारदीपिकाख्या) By श्रीविद्याविदोदामञ-
श्रीन्यायपञ्चाननः . Substance, country-made paper, $15 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia,
244. Lines, 8-9 on a page. Extent, 10,980 çlokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1634. Place of deposit, Kāñthalapādā viā Naihaṭi, Pañḍita
Harinātha Baṭṭācāryya, bought by the Government of India, Calcutta.
Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

तत्त्वा श्रीहरिचरणं कला प्ररणं पितुः पदच्च मतम् ।
विमलधिधिं हितजननी क्रियते व्याकारदीपिका यत्तात् ॥
कोऽपि न्यायपुराणकाव्यनिचयालङ्घारवैशेषिक-
व्याकारशुतिनाटकस्मृतिगुरुविद्याविनोदः स्थितः ।
तत्त्वस्य विचारनिर्भासते: श्रीन्यायपञ्चानन-
स्त्रोतस्यं सुधिधो विधाय विमला एतज्ञनु वाचं चिनम् ।
सुगमं निगदेन गम्यते शिशुभिर्दुर्जसमेव तत्त्वतः ।
विरवोचमतः प्रथलतः परिषंगस्य च वृत्तिटीकबोः ॥
अनधीत्य शब्दशास्त्रं योन्यच्छास्त्रं समोचते आतुम् ।
.....
शिवमित्यादि । सङ्गलस्य प्रारिष्ठतसमाप्तिं प्रति कारणता विघ्नधंसत्वान्वय-
व्यतिरेकसमधिगम्येति नैयायिकाः । वयन्तु विघ्नधंसं प्रति सङ्गलस्य कारणता
समाप्तिस्तु सकारणादेवेति ब्रूमः ॥ तथाच गोयीचन्दः प्रत्यूचस्मृहनिराकरण-
कारणमिति ।
उच्यते । सनात्नो विधीयते । भाम तु निङ्गनादिथत् सुपश्चत्यं नामैव
यदा प्रणामस्य विशेष्यत्वविवचायाः समुद्भुतात् सु औ अस् इति थोग-
विभागात् ॥ इत्यादि ॥

End.

कति पुरुषाः कति क्रियः कति धनानीत्युदाचरणव्योपादानं कति शब्दस्य
स्त्रिविशेषकार्यमावस्तुत्वनार्थस् । असो लुक् कति पञ्चादिरिति क्वेऽपि
अस्मसोर्गच्छणे सिङ्गे इत्यादि एकवचनद्विवचनान्तयोः संख्याया नियत-
त्वादन संख्याप्रश्नार्थं कतिशब्दप्रयोग एव न सम्बवतीति तिङ्गसिङ्गसो
रभाव इति भावः ।
यदा अत्र ऐजेचो ... न क्रियते किन्तु जस्मसोलुकि च अन्तर्वर्तिनो-
कारस्यैव औद्भवति । खादौ नन्वत्र विधानेन ... त्वेव क्रियतां तथा

सति सर्वर्णदैर्घ्येष्टापक्तिरेव । प्रथमं सभिकार्यभाषात् अकारस्य न
सन्धिः । द्वा भिस् के छसि छसाभित्यस्य प्रवृत्ती पश्चात् सर्वर्णदैर्घ्यः स्थात्
यद्वा अडपरलाङ्गोपे अन्तर्वर्त्तिनोत्तः स्थाने आदिधानाभावे अष्टाभिरिति
साध्यस्य सिद्धिन्मुख्यम् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णकलानिधिभूमिहीयाध्याय श्रीविद्याविज्ञोदाताज श्रीन्यायपद्मा-
ननकाताथां संचित्प्रसारणीकायां व्याकारदीपिकायां षष्ठः सुवक्तुपादः समाप्तः ।

विषयः । संचित्प्रसाराल्लाभ्याकरणस्य यात्यानम् ।

No. 392. सङ्कुपशङ्करजयः . By माधवाचार्यः . Substance, country-made paper, $17 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 69. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Cyāmapukura, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशय ।

प्रणम्य परमात्मानं श्रीविद्यासौर्यहित्यस्म ।
प्राचौनशङ्करजये सारः संगृह्यते स्फुटस् ॥
यद्वहृष्टानां पटसो विशालो विलोक्यतेऽत्ये किल दर्पणेऽपि ।
तद्वक्त्रदीये स्तुपुरुषे हिमुद्वीष्यतां गाङ्गरवाक्यसारः । इत्यादि ।

End.

इन्द्रीयेन्द्रप्रधानेनिलिदशपरिष्ठृद्धैः स्त्रयमानः प्रसून-
दिव्येरभ्यर्थ्यमानः सरसिद्धभवादन्तहस्तावस्त्रः ।
आरच्छोच्चाणमान् प्रकटितसुजडाजूटन्त्रावतंसः
पृथ्वद्वालोकशब्दं समुदितवृष्टिभिर्धाम नैजं प्रतस्ये ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीमाधवीये तच्छारदापौडवासगः ।
संचित्प्रसारजये सर्गः पूर्णोऽपि षोडशः ॥
समाप्तायां यन्मः ॥

विषयः । शङ्कराधार्यस्य जीवनद्वचानाः ।

No. 393. सङ्कुप्रकाशटीका . By काशीरामवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 650 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākñā Viśṇupura Kādākuli, Pañḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

संख्या प्राप्ता बोधा यन्यविकारभयान्तीक्षमा
 क्षत्वाङ्गजिह्वयपुर्णं सुज्जदत्तमाङ्गे
 शुभान् प्रणय कवयो विनिवेदश्यामि ।
 वाञ्छेयमर्थरहितापि सदूषणापि
 दश्या भवद्विरवधाय दशाविधेयैः ॥
 श्रीश्रीजाने दशाधाने चरणाङ्गतले तव ।
 श्रीकाशीरामहतिना कृतिरेषा समर्पिता ।

Colophon. इति संख्याप्रकाशश्याल्ला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । मन्दरामतर्कवागीशभट्टाचार्यकृतस्य संख्याप्रकाशनामकस्य नानाशाससंग्रहैः त-
 तत्त्वबोधात्मकप्रथम्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 394. संग्रहसारः. By रामदेवदिजः. Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 63. Lines, 6 on a page. Extent, 1,250 gñokes. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhaki. Post Office Baidyerbazar, Krishnapura, Padrita Madanamohana Bhattacharyya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीरामस्य पदारविन्द्युगलं नवाच वागीश्वरीं
 हेरञ्चं तपनादिकं ब्रह्मगुरुं रहं धर्मीदातुतम् ।
 नानाजातकतो विज्ञोक्तं सकलं गर्गदिविप्रोदिनं
 वह्ये संग्रहसारमस्तुगमं श्रीरामदेवो दिजः ॥
 ज्ञेयोऽत्र प्रथमं हि जन्मसमयश्चायादियन्ते स्फुर्दं
 तत्कालप्रभवा विलम्बसर्विता कार्या तत्त्वं पच्चाः इत्यादि ॥

End. वेदोऽहे जलधिर्गजात्विसहितो सुन्यचिभिः पच्च च
 पञ्चाचित्रनिभिः शरः श्रुतिगुणैर्वाणोऽङ्गयौः चच्च ।
 वाणः कालगुणैः श्रोतृम्बरयुग्मरङ्गेन्द्रुभिर्मर्गणी
 वेदो वाणगुणैर्युणोऽङ्गविश्वरसात्विभिः पाचकः ।

Colophon. (अन्यत् परिसमाप्तिसूचकं वाच्यं नास्ति)

विषयः । षड्वर्गफलम् । नवांशफलम् । स्त्राधिपादिफलम् । ग्रन्थादिभाववचनम् ।
 श्यनादिद्वादशभावस्य फलम् । सप्तशूल्यादिकोषीफलम् । तत्त्वादिभावनिरूपणम् । शुभयह-

ॐ नमो गणेशाय ॥

दिरक्षिषुर्यै निजधर्मयेवून्
युगे युगे सत्त्वमयानि धर्मे ।
वपूषि नानागुणकर्मभाङ्गि
भूयात् स देवो भवतं विमृत्ये ॥
भट्टाचार्येश्वरोरत्म्याशालकारस्तुना ।
संख्याप्रकाशकवास्या काशीरामेण तन्यते ॥

अथ सकलग्रस्ताभिज्ञः श्रीमान् बन्द्रामतकर्वागीशभट्टाचार्यः इदानीननान्
मन्दुदीन् पूर्वपूर्वपण्डितक्षत भानाविधत्त्वग्रन्थाभ्ययना समर्थनिवृत्तीक्ष्य
परमकारणिकतया अध्ययनभावनाभ्यां तत्त्वयन्त्रेभ्यः सारसाक्षय संख्या-
कथनमियेण संख्याप्रकाशकनामकपन्थं संक्षिप्तसारं तेषां द्वितार्थं रचितवान् ।
अथ एषोऽपि तेषां नानिहुगमो वभूत चतो यथाभन्ति तद्वास्याने भसीद्युमः ।
तत्र तावत् यत्यत् यत्यसमाभिपतिवभूतविद्वसम्भावनया तद्वास्याथ
कृतमीश्वरनमस्त्वारं शिष्यशिक्ता र्थसादौ निवृत्तेन सुचिरतरकालीनविद्व-
पदावस्थितिद्वितीये यश्च स्तनामयौगिकग्रन्थनामद्वारा प्रदत्त्वज्ञमभिधेयस्याह
ऐच्छवानित्यादि । यः शुद्धसत्त्वस्त्रहपद्या आदामायया ऐच्छवानिव पाश-
भौतिकदेहविशिष्ट इव भाति तथादि ईश्वरस्य शुद्धसत्त्वामिका मायैव
देहः । इत्यादि ।

स्त्रयमेव नयने

अन्येति अन्यापि द्वार्चिंगदादिकापि संख्या भद्रुक्तया परैपाठ्या रौत्या
बोद्यत्या । ननु कथं अनुकूलानं भविष्यति तत्राह ईङ्गितेनेति हि यतः
धीराः पण्डिता ईङ्गितेनापि परहृतस्थितं जानन्ति तथाच यदि धीरा
ईङ्गितेनापि परहृतस्थितं जानन्ति तदा उक्तया परिपाठ्या ते तत् ज्ञास्यन्ति
तप्ति चिवभिति भावः । मयापि यत्किञ्चित् अन्यसंख्या प्रदर्श्यते यथा
गौताध्यायपाठनान्या(?) अपराधा हाविंशत् यथा—

अहन्यचनि यो मर्त्यो गौताध्यायन्तु संपठेत् ।

द्वाविंशत्पराधाच अहन्यहनि सुच्यते ॥ इति ।

ते च अपराधा वराहपुराणाङ्गिकृत्य लिख्यन्ते । भगवद्गङ्गानां चनियमिद्वाज्ञ
भोजनम् ॥ १ ॥ अजीर्णे सति विष्णोसप्तसप्तेण । ११ ॥ अभिचारिभावाक्षय-
स्त्रिंशत् तदुक्तं काव्यप्रकाशे ॥ १२ ॥

वयस्त्रिंशदभौ भावः समाख्याताः स्तनामत इति ।

। चिपहीयोगकथनम् । पहसुटनिरूपणम् । सिंहासनादियोगफलम् । मास-
दिनिरूपणम् । अष्टवर्गनिरूपणम् । महाष्टवर्गनिरूपणम् । वर्षदशानिरूपणम् ।
निरूपणम् । केतुपतकिनिरूपणम् । नाचचिकदण्डनिरूपणम् । तस्मान्दर्शा-
णम् । पञ्चखरानिरूपणम् । पञ्चखरामते आयुर्गणनम् । योगिनैदशानिरूपणम् । तथाः
यन्त्रदशानिरूपणम् । आयुर्दशानिरूपणम् । तौर्धज्ञाननिरूपणम् । गुरोरष्टवर्गमते पुच्छ-
मतनिरूपणम् । नष्टकोष्ठीज्ञानम् । चतुर्दशकोष्ठीनिरूपणम् । अथनादिलग्नमाननिरूपणम् ।
जातचक्रनिरूपणम् । मासफलनिरूपणम् ।

No. 395. सत्क्रियासारदीपिका. Substance, country-made paper, 13 x 4 inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Extent, 1,000 clokās. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākundā Kucekol, Babu Yogindranātha Simha Deva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीब्रौराधाक्षणः ।

प्रणम्य सचिदानन्दं जगतां सेवनीश्वरम् ।
श्रीकृष्णपरमानन्दसनन्धा भीष्टदाथकम् ॥
सक्ति गटचिदिजादीनामनन्धानां विशेषतः ।
सत्क्रियासारदीपिकां तां विवाहादिप्रदत्तिम् ॥
श्रीमद्भाष्याभ्युप्रथं साधुनामाश्रया भग्नम् ।
भगवद्भर्त्तर्चार्थं भक्तानां वैदिकी तु या ॥
कृता याप्यनिरुद्धेन भीमभडेन या कृता ।
श्रीमद्भाविन्द्राभन्देन कर्मिणां पद्धतिः कृता ॥
श्रीनारायणभडेन कर्मठाभानु वैदिकी ।
भडश्रीभवद्वेन इन्द्रोगानानु या कृता ॥
वर्णाश्रमान्धजादीनां वेदैः पौराणिकादिभिः ।
मन्वादिधर्मशास्त्रोक्तैर्बचनैः सप्रमाणकैः ॥
श्रीमद्भाविन्द्रभक्तानां सेवानामपराधतः ।
सप्ता तथा कृता किञ्चु पिट्टेवार्चनं विना ॥
नन्वपरप्रत्यकारवत् प्रत्यक्गृह्णेनामद्विधस्य समाम इतुमनुचितम् । यथा,—
अहङ्कारविश्वद्वादा कर्त्तव्यमिति मन्यते ।

इति दीपशब्दमयात् । तथापि स्थूलानां साधुआमाज्ञया
 श्रीमद्भोपालभट्टनामार्थं कोऽपि ज्ञौवः श्रीमद्भोपालभट्टवेनेति
 श्रीकृष्णचैतन्यचरणारविद्वस्करन्दसनतपायित्वेन सदैव साधुनिरेष्
 भावः । एवं विशिष्टोऽहं श्रीकृष्णं प्रणम्य श्रीकृष्णशब्दार्थः पुरैव आख्य
 किं विशिष्टं सच्चिदानन्दं गुणातीतानिर्बचनीयपरमसनोऽरलावण्यनसुखं
 स्थूलं अतस्य जगतां सेव्यं । अचार्यं भावार्थः ॥ इत्यादि ॥

End. ततोऽपरे श्रीमद्भारातारायणस्य श्रीमत्स्यादिविधावतारोपासकाः । तज्जिङ्ग-
 निजसेवकपार्षदवेन तेषां तेषां तान् तान् पार्षदभक्तान् प्रपूजयेयुः । अयं
 भावार्थः ।

Colophon. अतःपरं खण्डितम् ॥

विषयः । वैष्णवानां अन्यकर्मत्यागविधिनिरूपणसुखेन आख्यासचित्-वैष्णवकर्मादि-
 निरूपणम् ।

No. 396. सदाशिवसंहिता । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 250 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāñkukā Visṇupura, Pāṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो रामचन्द्राय ।

श्रौतुतय जन्मुः ।
 श्रुतमस्माभिरौशान रहस्यं परमाङ्गुतम् ।
 इहं विश्वं कथं जातं भौमित्रे वद तत्त्वतः ॥
 सौमित्रिविरचाच ।
 गृणुधं श्रुतयः सर्वा रहस्यं एषिसमवस् ।
 यथादौ परिसमूतं यमित्रेव प्रलीयते ॥
 द्वष्टेरप्ये परं भान्नां संवादं समभूत् किल ॥ इत्यादि

End.

गोलोके निशतं वासं सत्यं सत्यं वदाम्यरहम् ।
 देवैरपि दुराधर्मः कियदत्त्वगौरपि ॥
 अश्वमेधसच्चाणि वाजपेयशतानि च ।
 अठनं सर्वतौर्थेषु प्रदानं सर्वसम्पदाम् ॥

रथद्वि धानयोगस्य कलां जाहैलि घोड़शीम् ।

प्रद्वाहत्यासद्वसापि ज्ञानाज्ञानकृतानि च ॥

वर्णस्तेवमुरापानगुरुतत्प्रयुतानि च ।

कोटिकोटिसद्वसापि ह्युपपापानि यान्यपि ॥

सर्वाण्यपि प्रणश्यन्ति रामधामविलोकनात् ॥ ० ॥

Colophon. इति सदाशिवसंहितायां निरक्तलच्छायां श्रीरामानुजश्रुतिसंवादे गोलोकवर्णनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ ॐ तत्सत् ॥

विषयः । प्रथमाध्याये रामानुजश्रुतिसंवादेन निजाह्यपवर्णनादिः । द्वितीयाध्याये गोलोकवर्णनादित्थ ॥

No. 397. सदैद्यभावावलि: . By जगन्नाथगुप्तकौन्नः . Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent, 125 çlokas. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, District Dhakā, Vikramapura, Gāupādā grāma, Babu Rājakumāra Dāsa. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमो गणेशाय ।

आचारादिगुणाचीना प्रतप्रकनकशुतिम् ।

नमामि कुलदाभायां सानन्दं कुलदेवताम् ॥

महाबंशोङ्गवा वैद्या येऽद्यापि च महोच्चलः ।

थे च भावान्तरं प्राप्तस्तद्व्ये समाप्तम् ॥

नगर्यां सेनचाटानु गतिर्येषां न विद्यते ।

तैर्यां सदैद्यसङ्गावज्ञानाय खलु कथ्यते ॥

आदौ पूर्वकमेषैव दुहिवेशो निगथते ।

गणहित्तुमाधवाच दुहिवंशसुङ्गवाः ॥

गणसेनस्य तनयो श्रीधरो हरिवंशकः ।

श्रीपतिरुपत्याल्यौ श्रीधरस्य सुतावुभौ ॥ इत्यादि ।

End.

अनेन थो भिषवंशः सूतेणापि न वर्णितः ।

स एव साथो विज्ञेयो भ्रुवसम्बुद्धवंशजे ॥

भिषवरः काश्यपवंशचन्द्र-

मणिषस्त्रूपोऽजनि कायुग्रः ।

तस्यात्मजोऽभूदनमालिगुप्तः
 पुण्येषु सत्तो वनमालिभक्तः ॥
 नतोऽभवत् कार्यठिनाभधेयः
 सुतः पवित्रो मदनसत्तोऽभूत् ।
 सुतोऽभवत् तस्य सुतः प्रतिष्ठः
 चितो जगद्वाय इति प्रदिष्टः ॥
 सुधाकरस्याथ सुतः सुटकः
 सुधाकरसत्त्वकैरवेषु ।
 पुण्यौष्ठतुङ्गीकृतकायुवंशः
 चितिं गतोऽभूत् + + + रिवांशः ॥
 सुधाकरस्यापि सुतः सुशीलो
 चत्युज्ञयः शुद्धमतिर्विभूतः ।
 तस्यात्मजोऽभूत् कविराजसंज्ञो
 विद्वर्षोऽभूदपि राघवाल्यः ॥
 सुतोऽभवत् तस्य च रामभक्तो
 विद्वद्विषेन्द्रः कविचन्द्रसंज्ञः ।
 उदारबुद्धि+ + पुण्यकर्मा
 तस्यात्मजोऽभूच्छिवनायनामा ॥ पृष्ठे
 तस्यात्मजः स्फूर्तमते: सुशीलः
 अथातो जगद्वाय इति चितौ यः ।
 तेन प्रतेने भिषजां समाप्तात्
 सद्वैश्यजानां सदस्विच्चारः ॥

Colophon. इति श्रीजगद्वायगुप्तकवीन्द्रकृतसद्वैश्यमावलिः समाप्ता ॥

विषयः । अम्बष्टकुलजातानां कैशाचित् सदैचानां वंशावलिकथनम् । तत्र तेषां सद-
 सद्वैश्यप्राप्तिकथनम् । अथ द्वुहिंशकथनम् । द्वुहिंशजातस्य गणसेनतनयस्य श्रीधरसेनस्य
 वंशकथनम् । हिंदुसेनवंशवर्णनम् । माधवसेनवंशवर्णनम् । विनायकसेनवंशवर्णनम् । छमन-
 सेनवंशवर्णनम् । विकर्त्तनसेनवंशवर्णनम् । वल्लभद्रसेनवंशवर्णनम् । अथ दासवंशवर्णनम् । तत्र
 नारायणदास-निमदास-चरविन्ददास-जयदासानां वंशादिवर्णनम् । अथ चिपुरगुप्तवंशादि-
 कथनम् । कायगुप्तवंशादिवर्णनम् ॥ इति ।

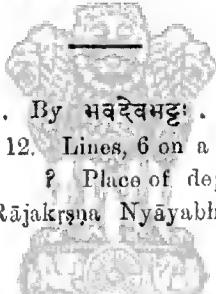
8. सन्तानदादशीव्रतम् . Substance, palm-leaf, $13 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Lines, 2 on a page. Extent, 50 çlokas. Character, Bengali. ? Place of deposit, Vidyākūta Tripurā, Bābu Kedāranātha. Mācāryya. Appearance, now. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. शुभो गणेशाय । अथ सन्तानदादशीव्रतम् । तत्र प्रथमं स्तुर्यार्थं दत्ता
स्तुतिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् विष्णुरोभित्यादि ।

End. इदं सन्तानकं नाम या: करिष्यन्ति भक्तिः ।
अवैधयन्तु सौभाग्यं लभन्ते सन्ततिं शुभाम् ॥

Colophon. इति सन्तानदादशीव्रतकथा समाप्ता ।

विषयः । शुभसन्तानादिलाभकारकव्रतविधेयसाधननियमादिकथनम् ।

No. 399. सम्बन्धविवेकः . By भवदेवमट्टः . Substance, country-made paper, 14×8 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Kātihāli, Pañdita Rājakaṭha Nyāyabhūṣāṇa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. शुभो गणेशाय । अथ सम्बन्धं विवेचयिष्ये । तत्र मनुः ।
सपिष्ठा च घा मातुरसगोचाच या पितुः ।
सा प्रस्ता द्विजातीनां दारकर्मणि मैथुने ॥
या मातुः सपिष्ठा न भवति सा दारकर्मणि दारलसम्पादके कर्मणि सथा
मैथुने मिथुनसाध्येऽग्राधानादौ पुत्रोत्पन्नौ च प्रस्तेति सम्बन्धः । इत्यादि ।

End. सर्वच प्राड्मुखो दाता यहीता च उद्भुतः ।
अथनूक्तविधिर्जन्मे विवाहे तु व्यतिक्रामः ॥

व्यतिक्राम इति प्रत्यड्मुखः सम्प्रदाना यहीता प्राड्मुखः ॥ उत्तम्,—
प्राड्मुखायाभिरूपाय धराय शुचिस्त्रिधौ ।
प्रत्यड्मुखल्ल दाता वै कन्या दद्यात् खलङ्कृतामिति ।

Colophon. इति भवदेवमट्टकातः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । विवाहसम्बन्धविचारादिसुखेन सपिष्ठादिनिरूपणम् । उद्भावादिनिरूपणम् ।

No. 400. सम्मोहनतन्त्रम्. Substance, country-made paper. inches. Folia, 44. Lines, 12 on a page. Extent, 1,800 clokas. Author, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Govardhana Sarai B.C. Pāṇḍita Bindhyeçvarīprasāda Dube. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीमहालक्ष्मये ।

माकारबं निराकारज्ञानसागररुपिणे ।

देवानां देवदेवाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

देवदेव ।

देवदेव महादेव सर्वसिद्धिप्रवर्तक ।

लक्ष्मी श्रुतं सद्या सर्वं रक्ष्यान्तिरक्ष्यकम् ।

रक्षान्तीं देवदेवेण रक्ष्यसपरं विभी ॥

गिरि उवाच ।

रक्ष्यान्तिरक्ष्यक तथं लयि निवेद्यताम् ।

तथापि तव सद्गुरुा रक्ष्यसपि कथ्यते ॥

काली तारा बिज्ञमस्ता चुच्छरी वगङ्गा रमा ।

मातक्षी भुवना चिदविद्याय भैरवी तथा ॥

धूमावती च दशमी महाविद्या इश श्रुताः ।

चण्डेश्वरी लघुभूमा चिपुटादिप्रयोगतः ॥

चयोदश महाविद्याः पृष्ठेण बोड्हरी शिवे ।

इश पूर्वांशु संगट्ज्ञ मनदुर्गांशु मूलिनेम् ॥

अश्वारुद्रां महाविद्यां चैत्तोक्ष्यविजयाभिषाम् ।

वाराहीमन्त्रपूर्णांशु कलासंख्या प्रकौर्चिता ॥

महाकालमते देवी एकपञ्चाशदीरिता ।

महालक्ष्मीं समारभ्य महाकालकलात्मकम् ।

विद्याचक्ष्वा तथा प्रोक्ता चिनयं पूर्ववत् भवेत् ॥ इत्यादि ॥

End.

चलारिंशत् प्रभेदेन बहुरात्मसज्जानयः ।

पूर्वक्रमेण संसाध्य दुष्टानेतान् विनाशयेत् ॥

गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं युनः युनः ।

रक्ष्यान्तिरक्ष्यक रक्ष्यान्तिरक्ष्यकम् ।

इति संचेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छति ॥

इति श्रीमद्बौद्धतारामस्मादे संसोऽनन्तन्त्रे द्वितीयस्तज्ज्ञे ब्राह्मणानिवर्णने
दशमः पटलः ।

विषयः । यौठवाणीप्रभेदेन खिपिभाषाप्रभेदेन च भाष्मवानां विश्विमेदविश्वापीड-
नर्णयः । पुण्यनिर्णयः । गौडादिदेशभेदे तन्त्रादिभेदनिरूपणम् । दशमहाविष्यानिरूपणम् ।
अन्तर्भेदादिनिर्णयस्थ ॥

No. 401. सर्वतोभद्रचक्रटीका . By गौरीकान्तचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $12 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 175 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā via Naihāti, Pañgita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, very old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्योदय नमः ।

अथातः सम्प्रवद्यामि चक्रं पैलोक्यदीपकम् ।

विष्णातं सर्वतोभद्रं सद्यः प्रत्ययकारकम् ॥

उदगदश विन्यस्य तीर्थ्येष्वास्तथा दश ।

एकाशीतिपदं चक्रं जायते नाच संशयः ॥

षष्कारादिस्त्राः कोष्ठे इशादि विदिग्नि नमात् ।

दत्तिमार्गेण दातव्या योङ्गैव चतुर्भूमम् ॥ इत्यादि ।

End. वर्तमानेति इत्यादीनां वर्तमाने शूर्ये शोधितषट्चक्रकमेण विश्वत्यंशकल्पनया
तद्वाग्मी इत्यस्ति कुम्हे तद्वाग्मी वर्तते इत्यर्थः । देशध्वंसा इत्यादि सर्वं
चुगमम् ॥

Colophon. इति सर्वतोभद्रचक्रटीका गौरीकान्तचक्रवर्तीकां समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । तन्त्रोक्तस्य सर्वतोभद्रचक्रादर्च्छानम् ।

No. 402. सापेक्षवादः . Substance, country-made paper, 11×2 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 40 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhānā Vāḍḍānagara, Pañgita Kailāsacandra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै । समासघटकपदोपस्थायेन समासघटकपदार्थस्य नान्यः ।

आकाड्चाविरच्छात् । अतस्व चक्रस्य राजमामहा इत्यादौ चक्रादिः-

पदार्थस्य राजादौ योग्यतासल्लेखपि नान्यः । यथपि तत्समभियाहार-

क्षपाकाङ्क्षा सम्भवति तथापि समभिक्षाहारमात्रं नाकाङ्क्षा ।

बोधविशेषे पदविशेषयोः समभिक्षाहारः । इत्यादि ।

End. ननु कथमिदसुर्गं यावता गर्भस्थस्तु कर्मणो धात्वर्येऽभिनिवेशात् धा-
रकर्मता । यथा चलं गृह्णति । इत्यर्थति ॥

Colophon. सामेच्चयादः समाप्तः ।

विषयः । सामेच्चलेऽपि गमकल्बात् समाप्त रूपता न्यायस्थ स्वरूपादिविवेचनम् ।

No. 403. सारनिर्णयः . By इमाकान्तचक्रवर्जी . Substance, palm-leaf,
17×1½ inches. Folia, 30. Lines, 3 on a page. Extent, 600 clokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dīhākā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakirtti, Pañdita Rajanikānta Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Proso. Generally correct.

Beginning. शु नमो गणेशाय ।

कामीशचरणाभोजं चतुर्वर्णफलप्रदम् ।

नला वस्त्रामि यतेन सूतं बोधविनायकम् ।

अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् । धातुभिन्नं प्रत्ययभिन्नं यदर्थवत् तत्

प्रातिपदिकमंगं भवति अभिषेयनिष्ठतिप्रयोजनधनेषु यद्यपर्थेऽस्तुष्टाप-

प्रयिष्येयवचनोर्यज्ञद्वयो गृह्णते । अधिष्ठेये निष्टत्याद्वैतामन्तर्भावात् । यत्-

प्रयोगे यत् प्रमीयते स तस्यार्थः । तथाचोक्तम् ।

भद्रेनोचार्यमाणेन थइत्तु प्रतिपद्यते ।

तस्य शस्त्रस्य तद्वस्तु ज्ञायतासर्थसंज्ञया ॥

स चार्यशतुर्धा भिद्यते जातिक्रयगुणक्रियेति । तथाचाह ।

शद्वैरव प्रतीयते जातिक्रयगुणक्रियाः ।

चातुर्विधादमौषानु शब्द उक्तस्तुविधः ॥

स्वार्थी जातिक्रयगुणक्रियास्त्रूपमेदात् पञ्चविधः स्वार्थी विशेषणार्थीनुसन्धाने इत्तम् इत्यादि उदाहरणं विशिष्टार्थविद्विनि प्रति विशेषणार्थस्य कारणलात् ।

तथाच । भास्त्रौतविशेषणा बुद्धिविशेषेषूपजायते । तथाच जातौ इत्थः

जातिरव विशेषणं प्रति निमित्तम् इत्तम् । नित्यमनेकव्यक्तिष्ठिति

सामान्यं जातिः । गुणः सहजो धर्मः यथा पठस्य गृह्णते गुणः । क्रिया

धात्वर्थः साधरूपा तथाच सिद्धं कारकं साधा क्रिया यथा पक्तुः पाकः ।

इथं गुणात्मयः यथा दण्डिनो दण्डः । स्वरूपमजात्यात्मकमसाधारणरूपं यथा
दित्यस्य दित्यत्वम् । अर्थवद्प्रत्ययधात्विति सिद्धे यत् नज्ञद्यकरणं तत्
तत्पुरुषनिरासार्थम् ॥ इत्यादि ।

and. तत्त्वापत्यं । न स्वेति षष्ठ्यक्षमनुकीर्त्य लुप्तपञ्चमोनिर्देशः । षष्ठ्यक्षाद्पत्येऽभिभ-
वेदेण भवति । न पतति वंशो येन जानेन तदिहापत्यं प्रकात्यर्थी विशेषणं
प्रत्ययार्थी विशेषः उपगोरपत्यं औपगवः । एको गोवे । गोवे वंशेऽभिभवेदे
एक एव प्रत्ययो भवति न द्वितीय इत्यर्थः एतत् स्वावाभावादौपगवस्यापत्य
नित्यर्थं प्रत्ययः कथं न स्यात् । सत्यं एकेनैवापतनार्थस्य प्रतिपादितलात्
कथमपरः प्रत्ययः । कथं गार्गायणः एवं वास्त्रायन इति एकेनापमनार्थप्रति-
पादितलात् पुनः प्रत्ययविधानं प्रशंसार्थमापादयतीति । तेन शुक्रं रागात् ।
राजत्यनेनेति रागः रागमाचिनः शस्त्रात् तेन युत्तमित्यर्थेण्प्रत्ययो भवति ।
कुसुमेन रक्तं कौसुमं वस्त्रम् ।
तत्त्वं समूहे । षष्ठ्यक्षात् समूहर्थेण्प्रत्ययो भवति । वायसानां समूहो
वायसं काकमित्यादि ।

Colophon. इति मधुसूदनतर्कवागीशात्मज श्रीरमाकाञ्चक्रवर्जिविरचिते सारनिर्णये
तद्वितप्रकरणीयपरस्त्रवार्थविवेचनं समाप्तम् ॥

विषयः । कलापे नाम-कारक समाधान-तद्वितप्रकरणानां न सन्ति सम्यक् परिस्फुटानि
सूत्राण्योत्यनेनात् सारनिर्णये पाणिन्यादिव्यकरणोत्तसूत्राणां विवेचनं क्षमम् । तत्र प्रथमे नाम-
प्रकरणम् । द्वितीये विस्तरेण कारकप्रकरणम् । हठतीये समाप्तप्रकरणम् । चतुर्थे संक्षेपत-
तद्वितप्रकरणम् ॥

No. 404. सारस्वतप्रदैपः . By विद्याभूषणः . Substance, country-made
paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page, Extent, 500 clokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-
simha, Serapura, Pañḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old.
Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य देवदेवाय बालानां सुखहेतवे ।
सारस्वतप्रदैपोऽयं पद्मैः संरचते मथा ॥
अकारादिक्षकारात्माः सिद्धवर्णाः प्रकौर्त्तिनाः ।
पत्तद्वार्गादिसंज्ञाया विधानार्थमिहीदितम् ॥

आद्यनाभ्यामिमे आज्ञा प्रत्याहारं जिष्ठता ।
वश्यमाणकसेषैव ते तथोक्ताः पुरातनैः ॥ इत्यादि ।

End. पुण्डवा-चुम्बाति-लग्नतः ।
नरीवृत्येत नर्त्ति प्राणानं चन्द्रगोमिना ।
चरिनाथो विप्रयूना दौर्भागिनेय इत्यधि ॥
चाच्यूना स एव वाक्येनेत्याकृतिगणः स्मृतः ।

Colophon. इति श्रीविद्याभूषणविद्वनै सारस्तप्रदौपे नामविद्विद्वितीयः प्रकाशः ।
विषयः । सारस्तत्त्वाकरणस्य टौका ।

No. 405. सिद्धान्तदौपः. Substance, country-made paper, 13×3 inches.
Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 700 çlokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Pañdita
Candrakānta Vidyāratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः सरस्त्वै ॥ अथ शब्दप्रमाणं निरूप्तते । तत्र भ्रमप्रमादविप्रलिप्ता-
रचितेन पुरुषेण प्रथुक्तं वाक्यं प्रमाणम् । तत्र भ्रमोऽनन्तप्रकारकं ज्ञानम् ।
प्रमादो अनवधानता । विप्रलिप्ता प्रतारणेष्वा एभिः प्रयुक्तं वाक्यनु न
प्रसाजनकं किंत्स्प्रमाजनकम् ॥ इत्यादि ।

End. किन्तु सर्वनाम्नो वावर्त्तकल्पभावादारोपस्योक्तालेन साध्यवसानत्वं अध्यव-
सानसुक्तालेपं अनयोह्लैच्छाशीः सादृशसम्बन्धेतुकले गौणीलक्षणाहेतु-
कलं यथा गौर्बाहिको गौरथमित्यत्र । सम्बन्धान्तरेतुकले तु शुद्धलक्षणात्म-
यथा आशुर्दृतमायुरिदमिदमिति ॥ * ॥

Colophon. समाप्तोऽयं सिद्धान्तदौपः ॥ * ॥ श्रीदुर्गा शरणम् ।

विषयः । शब्दप्रमाणनिरूपणसुखेन शक्तिप्रदादिनिरूपणम् । शब्दबोधविशेषण-
भावकथनम् । नव्यविचारः । एवकारव्युत्पत्तिविचारः । सति सप्तम्यर्थनिरूपणम् । ह्वा प्रत्य-
शार्थविचारः । आद्यातवाच्यनिर्दरणवाक्यव्युत्पत्तिलक्षणादीनां निरूपणम् ।

No. 406. सिद्धान्तश्लम्. (सटीकम्) By बलदेवविद्याविभूषणः. Sub-
stance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 128. Lines, 12 on a
page. Extent, 3,000 çlokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1947.
Place of deposit, Hātuā Mahārājā's Library. Appearance, fresh. Prose
and verse. Generally correct.

३। नमः क्षमाय । दोकायाः । End.	वेदस्था स्मृतिगरो यमचिन्त्यशर्तिं द्विद्वितिप्रस्तयकारणमामननि । तं श्यामसुन्दरमविकियमामकूर्मिं सर्वेष्वरं प्रणिमाववशं भजामः ॥ इत्यादि । श्रीगणेशाय नमः । श्रीश्यामसुन्दरो जयति । ३। नमः पूर्णप्रसिद्धे गोविन्दाय । यस्य श्रीनामपौष्ट्रवर्षैराचैहिच्च धूततापं किञ्चित् । इत्यादि । शानन्दतीर्थसुतमस्तुतं मे चैतन्यभास्त्रप्रभयातिफुलम् । चेतोऽरविन्दप्रियतामरन्दं पितृत्यतिः सच्चवित्त्वादः ॥ ३६ ॥
Colophon. टीकायाः ।	इति शिद्वान्नरत्नाल्पे भाष्यपौटके पुष्टवार्थनिर्णयोऽष्टमः पादः ॥ ८ ॥ इति श्रीगोविन्दभाष्यपौटकटिप्पथाभिटः पादो वास्त्रातः ॥ ८ ॥ लिखते राधामोहनवज्राचिना भया भिते फालगुणमासे मासोत्तमे शुक्लपञ्चे सोम- वारे सम्पूर्णम् । सम्बन् ॥ १५५ ॥
विषयः । प्रथमपादे, सुखप्राप्तिदुःखपरिहारशीर्लोकप्रवृत्तिदर्शनात् केनोपायेन तौ निष्पद्यते इत्यादि निरूपयप्रसङ्गेन, प्रकृतिपुरुषविवेकादेव विविधदुःखनिवृत्तिर्भवतीति श्रुति-स्मृति पातञ्जल-गौतमादिस्मै निर्णयः । अधिष्ठ केन प्रकाराणे प्रकृतिपुरुषविवेको आयत इत्यस्यापि नाना-विधविचारपूर्वकं स्थापनम् । अस्य च प्रथमपादस्य “परमपुरुषार्थोपायनिर्णय इति” नाम ॥ द्वितीयपादे च, भगवत्प्राप्तिविषये साक्षात् साधनीभूतयोज्ञानिभक्तवैरैच्छर्यमाधुर्यविषयलङ्घणे द्वैविधनिर्वाचनम् । एवं के भक्त्या के चापि ज्ञानेन भगवन्नं प्राप्ना इत्यस्यापि विचारपूर्वकं निर्वाचनम् । भगवत्यैच्छर्यादिनिरूपणम् । अस्य च द्वितीयपादस्य भगवदैच्छर्यादिनिर्णय इति नाम ॥ १। द्वृतीये च पादे, भगवान् सर्वेष्वरः जन्मादिविकारप्रस्त्रय इत्यादैच्छरतत्त्वनिरूपणम् । सस्य च श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनपूर्वको विचारः । एवं नानारूपमाश्रित्य भगवान् ज्ञोकपालनाथ षष्ठिवैमवतीर्णः सन् केन केन नाम्ना भक्तैराहत इत्यस्यापि निर्वाचनम् । एवं“मेको हि वै नाराशय आसीन ब्रह्मा न च शङ्कर” इत्यादिश्रुतिमाश्रित्य विष्णुपरमलसिद्धिष्ठ । अस्य च द्वृतीय-पादस्य विष्णुपारम्यनिर्णय इति नाम ॥ चतुर्थे च पादे, ज्ञात्याणी हि भगवती सुखं, बाड्य-चक्रियः, वैश्यो छूल, पादद्वयाच शूद्राः समजायन इत्यादिकथनम् । स एव भगवान् विष्णुः समस्यास्य जगतः द्विद्वितालने संहारच करोतीत्यादीनां श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनेन निरूपणम् । परत्रक्षमोऽपि सुगुणलनिर्गुणलनिर्वाचनं काला वेदस्य नित्यलस्थापनम् । अस्य च चतुर्थपादस्य	

“विष्णोः सर्ववेदवेश्वलमिर्य इति” नाम । पञ्चमपादे तु, जीवात्मनोऽज्ञानादै च प्रपञ्चस्य अद्वैतज्ञाननिवर्तनीयत्वमित्यादीना विचारः । एवं द्वैतसत्त्वस्य प्रतिषेधादि पूर्वकाद्वैतज्ञानोपायनिर्णयश्च । अस्य च पादस्य “केवलाद्वैतनिरास” इति नाम । एष च, जीवात्मा हि सगुणत्वदशायामेव समस्तानि कर्मफलानि भुवति । मीचे तु जाते जीवात्मनि गुणसंसर्गभावात् अनन्तामस्त्रस्तुभावप्राप्तिर्भवति । इत्यादीना विचारसुखेन वेदादिप्रसारण-प्रदर्शनम् । एवं निराकारपक्षीयनुत्यादीनामन्यविधवाल्याया स्वपक्षीपयोगित्वस्थापनं प्रकारान्तरेण केवलाद्वैतनिरूपणश्च । अस्य च पादस्य विधान्तरेण केवलाद्वैतनिरास इति नाम ॥ सप्तमा-ष्टमयोह्य पादयोः, पुरुषार्थनिर्णय एव विषयः ॥ बलदेवविद्याविभूषणमामा कस्तिपर्शिद्वृद्ध-स्त्रेषु गोविन्दभाषाभिधानं विवरणं निर्मार्थ बङ्गलविषयलात् तस्य दैर्घ्याकारबं विचिन्य तदुपवेशाय स्वर्णपीठं मिर्मारुमिच्छुः स एव खिडान्तरलाल्यं पीठकं निर्ममे इत्यस्य विशेष-विवरणमिति ।

No. 407. सिद्धान्तशत्राङ्करः. By शिवरामः. Substance, palm-leaf, 17×1 inches. Folia, 161. Lines, 3 on a page. Extent, 3,500 clokas. Character, Bengali. Date, P. Place of deposit, District Dhākā, Thānā Rāṇīnagara, grāma Kundū, Pandita Rāmacaranya Nyāyālāyakāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नमो गुरवे ।

प्रणम्य सर्वज्ञपदारविष्टं

गृद्ध यत्तात्प्रियरामधीरः ।

कातन्त्रघेषात्प्रियु सप्तिगूढं

सिद्धान्तरलाङ्करमात्मोति ॥

क ममाणीयसौ बुद्धिः श्रीपतेर्वर्षमं क वा ।

तथाप्यत्र प्रष्टस्य कारणं गङ्गरस्मृतिः ॥

गोपीनाथादिविदुषां निष्ठन्वाः सन्ति शयपि ।

तथापि मन्दवुद्दीनां कोशनाथ मसोद्यमः ॥

प्रन्यारस्मे विज्ञविद्याताय द्वातं हरिनमस्कारं शिष्यशिक्षार्थमादौ निष्प्राप्ति

संसारेति । अस्यार्थः । इतिं नवा कातन्त्रपरिशिष्टं प्रूपम् इत्यन्वयः ।

कातन्त्रशब्दः कौमाराचारणे रुदः । परिशिष्टेनेत्र तत्त्वरिशिष्टम् । इत्यागमादिकार्थम् ।

कातन्त्रस्य परिशिष्टमिति अवयवावयविसम्बन्धे षष्ठ्याः

समाप्तः । कातन्वावयवभूतं परिशिष्टमित्यर्थः । यद्यपि तत्प्रथोगेषु इत्यागमादयः सिद्धा एव समाप्ति प्रकृतिप्रत्ययादिभिः प्रतिपदं नोक्तमिति सूचनादिना निरूप्यते इति न दोषः । इत्यादि ।

End. अय परे धनविहिते द्वितीयादयः छदाल्पातसमासादिभिरविहिते प्रथमे-
ल्पुक्तम् । भवन्ते तदभावात् प्रथमा न प्राप्नोतीति परिशिष्टामित्याह ।
नापैति । असिद्धेषु व्युत्पन्नेषु साधनानि उपाया युज्वने न कदाचित्
विष्वन्नेषु इति भावः ॥ यथा दृष्टं तथा लिखितमिति ।

Colophon. (आदर्शेऽस्मिन् परिसमाप्तसूचकं वाक्यं नोपलभ्यते)

विषयः । शौष्ठितदत्तकातन्वपरिशिष्टस्य आल्पानम् ।

No. 408. सुपद्ममकरन्दः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 23. Lines, 7 on a page. Extent, 600 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālālpādā eśā Naibāti, Pañḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. अधातुविभक्त्यर्थविद्यादि । सुबादयो धातवो विभक्तयः सुप्तिङ्गम् ।
प्रथमीयानानु सुप्रस्तुतिदेः सर्वनामकार्यं प्रत्येक । इह धातुच विभक्तिः
इति समाचारद्वादशभाँ नञ्जतपुरुषो बड्डबीचिद्वा न पुनर्धातोर्विभक्तिः
रिति पष्ठीतप्रश्नः । इत्यादि ।

End. नञ्जताधिकरणे त्वेत्यासम्मौ भवतः । पुष्टेण युक्तः कालः ।
युक्तः कालो नञ्जतादित्यए । लुबविशेषे तस्येवाणो लुप् । एवं सधारु छत-
निर्वापः पिण्डमो सां असर्जयदिति भट्टः लुविति किं सधारु ग्रहः ।
नञ्जतेति किं पञ्चलिषु वसति ॥ * ॥

Colophon. इति सुपद्ममकरन्दे पष्ठो विन्दुः ॥

विषयः । सुपद्माकरणस्य विभक्तिप्रकरणस्य शौका ।

No. 409. सुवन्तदुर्घटः. Substance, country-made paper, $13 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 450 clokas. Character, Be guli. Date, ? Place of deposit, District Vākudā Viṣṇupura, Pañḍita Rāmavallabha Bhāṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.	श्रीरामः । सर्वविषयापकल्बात् सन्धिपादे तु आदिप्रकरणे । स्फूर्तं विशीयताम् । अत्र च लुक् सुपोऽव्ययादि क्रियतां तथा च ग्रुहिः स्यात् नामधातुलेन सुपोऽव्ययादिति चेत्र सन्धिपादविहितस्यानि लाच पौर्वीपर्यासम्भवितस्याच इति केचित् । तदस्त् वृक्षादैर्नित्य- दर्शनात् । इत्यादि ।
End.	ननु औदित्यकल्बा औदिति कथं न क्षतं न कारस्य ओकारे ऐजेचोऽता इत्यनेनापि तस्मिदेः ॥ उ । जस्शसोर्लुकि पदान्तमकारलुकि च अकारस्य श्रीक्षादिति सन्देहः स्यात् । जस्शसोर्लुगित्यस्य पूर्वानुवादित्वात् दुरादौ लोपात् ॥ न पकां दीक्षयते द्येतन्मूलं वालावगते । उदिते मन्मतौ भानौ श्वानतेति परं + + ॥०॥ (?)
Colophon.	इति सुवन्नपादस्य व्याख्यानम् ।

No. 410. सुरतदीपिका. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 150 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha Yaçodala, Pandita Kālicandra Bhāṭṭacāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.	ॐ नमो गणपतये । एताचासेव मधुना रतिरञ्जितानां वासानां चतुर्षो वयोदशा बोद्धयाः उक्तस्तु रतिरञ्जये । इत्यादि ।
End.	एभिर्द्वयं बन्धनोपायै यः कामयति कामिनीम् । तस्य तुष्टा भवेन्नारी स्वावानस्तु समर्पयेत् ॥
Colophon.	इति सुरतदीपिकायां चतुर्थाध्यायः ॥०॥

विषयः । भारीणां दशावस्थादिनिरूपणसुखेन तासां रसणोपायादिनिरूपणम् ।

No. 411. सूर्यशतकम्. By मधुरशम्मी. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā viā Naihāti, Pandita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

३० नमः श्रीसूर्याय ।

जग्मारातीभकुभोद्भवित्व धधतः सान्त्रसिन्दूररेणु
रक्ताः सक्तैरिकोषेहृदयरितरीधातुधाराइवस्य ।
आयान्त्या तुल्यकालं कमलवनवचे राहणा वो विभूत्ये
भूयासुभासियन्नो सुवस्त्रभिनवा भानवो भानवौयाः ॥ इत्यादि ।

End. देवः किं वास्तवः स्यात् प्रियसुहृदथवाचार्थं आहौसिद्धार्थे
रचा रक्तुर्बंदीपो गुरुतत जनको जीवितं बौजसोजः ।
एवं विर्णीयते यः क इति च अगतां सर्वदा सर्वदासौ
सर्वांकारोपकारौ दिशतु दशशताभौपुकेद्यन्नितम्बः ॥ (?)

Colophon. इति श्रीमयूरगर्भकृतं सूर्यगतकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीसूर्यदेवस्य स्वावः ।

No. 412. सूर्यगतकस्तोत्रटौका . By जगद्वायशमर्मा: . Substance, country-made paper, 12×1 inches. Folia, 28. Lines, 4 on a page. Extent, 600 çikas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, याहाका, Paññita Candrakanta Nyāyālankāra. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

३० गणेशाय नमः ।

यस्मिन्नस्मिते यतः सुचनते(?) एयुक्ततौदं जग-
ञ्जुष्टं रुद्धिशिष्टहृष्टजनताभिः सर्वदायं भवेत् ।
रात्रौ रात्रिकरप्रभानिकरतीडः पद्मशीभाकरः
पद्मिन्या विरही प्रभाकरकरप्रोत्वाऽ + + + भजे ॥
यं न लता लजरं वपुः सुरगणाः संप्रापुरेनः कुलै-
सुक्ता सुक्तिविरोधिभिर्सुनिगणाः संसूय दित्यैः स्वैः ।
तं न लता कवितायसूर्यगतकस्तोत्रस्य टौका जग-
द्वायनैव सुतन्तते हितकरी हेलित्वं विद्वन्प्रिया ॥
पुरा किल शरद्वन्द्वायण्डमण्डितकपालकपालितारकतद्वानवारित चेन्त्ती-
कलेवरो याराणस्यामशेषशास्त्रविचारसङ्गासवेदवेदान्नादिविद्याविद्यवेतन-
यद्वीक्षतान्तेवासिभटजितायेषवद्वाग्डभाषोदर + + सुण्डमण्डविद्वद्-
गणवैरी रीतिवद्यान्वितकवितात्याजितकविराजराजिकायसुजातगव्यं स्वप्न-
खव्यैक्तायेषतपोधनो सद्वामहोपाध्यायः श्रीमत्यूरभः पूर्वजन्मदुरहस्य-

हेतुकगलितकुष्ठजुष्टो ग + + चमो वान्धवस्कन्धावलम्बी
 मन्दिरसङ्कीर्णद्वारावलम्बनाशक्तसत्पश्चादुपचिष्ठः पूर्वजन्मदुरदृष्ट्युक्तु
 पनीदेवेषुवीक्ष्ववाश्रीवर्द्धत्वजेन रश्मिराजिरथमण्डल X X X सेव
 वन्तं सौति जश्वारातोभेति । अस्यार्थः । भानवौयाः सूर्यसम्बन्धिनो
 भानवो रग्मयः वो शुद्धाकं विभूत्यै विशेषसम्पत्तये भूयासुरित्यन्वयः । इत्यादि ।

End. कौस्तुभपारिजातचन्द्रामृतप्रभतयो न वान्धवा भातरः पाणी हस्ते पद्मं नच
 नरकरिपोर्विश्वीरुरःस्यलो वचःस्यलं यामुवेग्म वसति + + + + +
 + वा आदधाना धारयन्तो ॥ ४३ ॥

Colophon. इति श्रीजगत्पाथशर्मविरचितः श्रीसूर्यशतकसोचटीकायां रश्मिवर्णं समाप्तं ॥
 विषयः । मयूरभद्रकृतसूर्यशतकाभिधानसोचस्य रश्मिवर्णनानां वाच्यानम् ॥

No 413. स्तवमाला. By रघुनाथगोखासी. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,400 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākuṇḍā Kuceko, Bābn Yogiñdranatha Siñha Deva. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीश्रीकृष्णचैतन्यचन्द्रो जयति ॥
 गतिं दध्वा यस्य प्रमदग्राञ्चवर्योऽखिलजना
 सुखस्तु श्रीचन्द्रोपरि दधति सुक्तारनिवहम् ।
 स्तकान्त्यायः स्तुर्णाचलस्तमधरयेच्छीधु च वच-
 स्तरङ्गोराङ्गो हृदय उदयन्दां मदयति ॥
 अलङ्घत्यामानं नवविचिधरलैरिव वत्त-
 द्विवर्णलस्तमास्फुटवचनकम्पाशुपुलकैः ।
 चमन् लिद्यन् दत्यन्निति गिरिपतेनिर्भग्मुदा
 पुरः श्रीगौराङ्ग इति ॥ इत्यादि ॥

End. यत्यादान्नुजयुग्मविच्युतरजःसेवाप्रभावादहं
 गान्धर्वास्तरसो गिरोन्दनिकठे कटोऽपि नित्यं वसन् ।
 तत्प्रायो गणपालितो जितसुधाराधाशुकुन्दाभिधाः
 उद्गायामि इष्टोमि मां पुनरहो श्रीमान् स रूपोऽवतु ॥

Colophon. इति श्रीमद्भुनाथदासगोखासीना विरचिता स्तवमाला समाप्ता ॥०॥

। गौराङ्गस्तवः । गोवर्धनस्तवः । ब्रजविलासस्तवः । राधाष्टकं । नवाष्टकं ।
ष्टकं । चैतन्यचन्द्राष्टकम् ।

No. 414. सुरणमङ्गलैकादशकम्. By रूपगोदामी. Substance, yellow paper, $13 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, $2\frac{1}{2}$ on a page. Extent, 35 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place, of deposit, Āgañtalā Vṛddha-nagara, Pañdita Mineçvara Sārvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

श्रीराधाप्राणवन्मोश्वरणकमलधीः किशोरपात्रगम्या
 या साथा प्रेसंसेवा व्रजचरितपरे गाढ़लौल्लैरलभ्या ।
 सा स्यात् प्राप्ता सदा तां प्रथयितुमधुना मानसीमस्य सेवा
 भास्यां रागाध्वपात्र्यवृजनमनचरितं जैतिकं तस्य नौमि ॥ इत्यादि ॥

End. ताम्बुलैर्गन्धमस्यै व्यजनच्छिभपथः पादसम्बाहना यै

प्रेमणा संस्थानों प्रणियिसहचरीसच्चयेनाप्रशान्तौ । (?)
थाक्कायानेरिताभिनिर्मतरतिरसैः कुञ्जस्त्रालिसङ्गै
राधाकृष्णौ निशायां सुकुमरशयने प्रापनिद्रौ स्वरामि

Colophon. इति श्रीमद्भूपगोस्वामिना विरचितं श्रीराधाकृष्णयोरटुकालिकस्मीकाबलि-
स्मरणम् नयनं स्मरणम् ॥

विषयः । श्रीराधाकृष्णयोनिशान्तायदेवकालिकविहरणरूपमङ्गलस्मरणम् ॥

No. 415. सूतितत्त्वविनिर्णयः. By रामभद्रः. Substanee, country-made paper, $15\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 163. Lines, 7 on a page, Extent, 4,000 çl kas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamunasiñha, Sākhuyāri Kulapura, Pañcita Vrajakānta Smṛtipañcānana. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. शुभो दुर्गाये ।

विलोक्य अङ्गरास्त्राणि रामभद्रानी सूतीः ।
विदधानि यथैकत्र सूतितच्चविनिर्णयम् ॥

प्रायशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारभकलादादौ स एव निरुद्धवे । इत्यादि ।

End. शूद्रस्य सार्वपुराणमिति यदुक्तं तदापदिष्यवलाङ्गोऽनविषयम्
विषयं वेति शूद्रलपाणिः ॥ ० ॥ श्रीः ॥
विषयः । नित्यनैमित्तिकमादौनां यवस्थादिः ।

No. 416. सूतिसंचेपः. By नरोत्तमः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Nahātā, Pañdita Haracandra Vedāntavāgiça. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्री नमस्ताराये ।

अज्ञाननिमिरध्वंभि संसाराणवतारकम् ।
सुक्तिप्रदं पदं यस्य लता संगट्यते भया ॥
चूर्णकेन सुबोधेन नरोत्तमदिजेन वै ।
कथ्यते सूतिसंचेपं ग्रहणु हिजसत्तमाः ॥
श्वाशौचसंचेपः । इत्यादि ।

End. अथ षोडशदानम् ।

भूम्यासनं जलं वस्त्रं प्रदीपोऽन्नं ततः परम् ।
ताम्बूलं वचगन्धं मात्यं फलमतःपरम् ।
एष्या च पाटुका मादः काञ्छनं रजतनाथः ॥

Colophon. श्रीकालीपदे सम सतिरात्माम् ॥ ० ॥

विषयः । अशोचादिनिरूपणमुखेन सहमरणवस्था सुसुर्पुक्त्यादिनिरूपणम् । तथा षोडशदानादिनिरूपणम् ।

No. 417. सूतिसर्वस्म. By नारायणः. Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 194. Lines, 7 on a page. Extent, 5,000 clokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1754. Place of deposit, District Vīśkuḍā Viṣṇupura, Pañdita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

सर्वकर्मनिमित्तस्य मासस्यादौ निरूपणम् ।
चान्द्र-सौर-सावन-नाच्चिकाद्यतुर्विधाः ॥

तत्र शुक्लप्रतिपदादिदर्शनो सुख्यसान्तः । कृष्णप्रतिपदादिपूर्णिमासमी
गौणः । यक्षियादि तत्त्वान्यन्तोऽव्यय । यथा कृष्णद्वितीयादिकृष्णद्वितीय-
सान्तः । किनचत्र पूर्वतिथिं त्यक्ता भगवा अतिरिक्तियात्मकः स्थान ।
तेन यदि शुक्ला पञ्चमी स्वतन्त्रियसदा तां त्यक्ता शुक्लपञ्चमीमादाय गणनया
परशुक्लपञ्चमीपर्यन्तो मासकृत्र प्रथममासिकः स्थानेवम् । इत्यादि ।

End.

दिवा सन्ध्यायाच्च नैव स्त्रीगमनम् । तसो भज्जलाभ्यां शौचं सूत्रवत् कला
स्थायादद्वन्तौ तु न स्थानम् । नार्यास्तु न स्थानम् । मैथुनात् परं शौचात्
पूर्वे' भलमूर्वोत्कर्त्तर्गो न करणीयः । उपवासं कला पराहे पुर्यर्थे अन्त-
पुष्टायाः कण्ठकारिकाया भूलमुत्थाप्य चटुक्षानायाश्च चतुर्थेऽनि प्राक्-
शिरः संविद्याया दक्षिणासापुडे निश्च उद्देशेन पिङ्गा इच्छाद्वुद्धाना-
मिकाभ्यां गृह्णौला पतिः ।

ॐ औषधीस्त्रायमाणा सहस्राना सरस्ती ।

अस्ताव॑ दृष्ट्याः पुच्चः पितुरिव नाम जनयेत् ॥

द्रूति मन्त्रं पदिला नस्य दद्यादिति स सुपुत्रं जनयतीति । परश्च पिष्पसौ-
मरीचार्द्रकनागकेशरचूर्णमाचमित्रितं चिरं भुज्ञीतेति ॥ रत्नसम्बन्धिराज्ञि-
वासः परिधाय वैधकर्म्म न करणीयमिति शिखम् ॥ * ॥

गुरुणां पादपञ्चानां कृपया सुपुर्जितम् ।

नारायणीयं सर्वस्य पुत्रपौत्रेषु तिष्ठतु ॥

घीरा घीरवराः सुनिर्भल्धियो वैदाविदामानदाः (?)

कायव्याकरणाद्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सल्लराः ।

पुस्तीयं सुकृता भया भिन्धियाद्यार्थे भ्रमाद्यिते-

इत्यां दुष्यं परिचिन्त्य चेदिति वदेन्द्रूषपौयं तदा ॥ * ॥

Colophon. इति सूतिसर्वसं समाप्तम् ॥ * ॥ शकाब्दः १७५४ ॥ ॐ रामः शरणम् ।

बिषयः । मासादिनिरूपणम् । महामासे कर्त्तव्याकर्त्तव्यादिनिरूपणम् । आद्वुतादिनिरू-
पणम् । एकादशीद्वादशादितिथिकर्म्मवस्थादिः । अष्टकामधात्रयोदशादिवस्था । आसङ्ग-
स्थात्यक्त्यान्त्येष्टिक्रियादिनिरूपणम् । आद्वादिनिरूपणम् । अशौचादिवस्था । इवशुक्लादि-
निरूपणम् । प्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । विवाहादितिथिनक्षत्रादिनिरूपणम् । गण्डादियोगनिरू-
पणम् । विवाहादिनिरूपणम् । दशफलादिनिरूपणम् । चरिप्रधंसादिधोगनिरूपणम् । दायभाग-
वनस्थादिः । आक्रिकादिनिरूपणम् । तर्पणादिनिरूपणम् । चतुर्विगमनादिनिरूपणस्तेति ।

No. 418. स्प्रकाशस्त्रस्यम्. Substance, country made paper inches, Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 500 clokas. Center, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpura, Parg Idilpura, Post Office Pālanga grāma, Dhānukā, Pañdita Rajanikānta Tarkaratna. Appearance, old. Proso. Generally correct.

Beginning. ऊं नमः सरस्वतै । प्रभाकरस्त्वेवमाह । ज्ञानं नानुश्वसायग्राहां परम्
स्त्रस्मेव स्वस्त्रयेसादानहृ गृह्णाति एव घटजात्याकारकवसाय एव
घटमहं जानामीत्याकारकः तस्य च मितिमार्ण प्रत्यक्षरूपता
घटादिरूपमेयांशे च क्वचित् प्रत्यक्षरूपता क्वचिच्चानुमित्यादिरूपता ॥ अथै-
मांशिकतया प्रत्यक्षत्वादौनां जानिलानुपर्णिरिति चेदिष्यमेवैतत् गुणगत-
जानिमनद्वैकुर्वतामस्ताकं । न तु तर्हि किमिदमेये प्रत्यक्षत्वं न तावत् तद्
दृच्छीन्द्रियसञ्चिकर्षजन्यलं तन्मते ज्ञानमिष्टेन्द्रियसञ्चिकर्षस्य ज्ञानग्रहाजनक-
त्वात् ज्ञानांशे प्रत्यक्षत्वानुपर्णते । नापि तद्विषयकज्ञानाजन्यलं ज्ञानानु-
मित्यादौनां ज्ञानविषयकपरामर्जन्यतया ज्ञानांशे प्रत्यक्षरूपतानुपर्णते ।
न चेष्टापन्निः मितिमार्णप्रकाशे सर्वमेव प्रत्यक्षमित्यादिप्रब्धविरोधात् । यच्च
तत्त्वानुमेयज्ञानांशे प्रत्यक्षत्वात्मकत्वं नोपपद्यत एव परन्तु स्वादाकज्ञानांशं एव
तत्त्वं नानुपपद्यं स्वस्य स्वविषयकज्ञानाजन्यत्वात् न च यत्र स्वविषयकपरा-
मर्जन्यस् स्वविषयकानुमितिः तत्र वा गतिरिति वाचं सामान्यलक्षणायाः
प्रत्यासञ्चिक्तं सन्यमाज्ञानमस्ताकं स्वपूर्वविषयकज्ञानस्त्रेवासभवात् ॥ इत्यादि ॥

End. अतो न्यायनये घटज्ञानवान्वित्यादिशब्दबोधे योग्यताज्ञानचेतुताकल्पना-
धिक्यात् गौरवं अप्रकाशसते घटादिरूपपदार्थीपस्थितिरेव योग्यताज्ञाना-
तिका तथैवात्मादिरूपैकपदार्थतादृशज्ञानादिरूपापरपदार्थवक्षरूपयोग्यताथा
नियमतोऽवगाच्चनात् । अतः पदार्थीपस्थितिरेतुतये वा निष्ठीर्णि न तच
योग्यताज्ञानस्य इतुलाभरकल्पनमित्येतदपि हेयमेव नैयायिकमते दर्शित-
बङ्गलाघवेन तादृशाल्पगैरवस्याकिञ्चित्करत्वादिति ॥

Colophon. इति स्प्रकाशस्त्रस्यम् ॥

विषयः । प्रसालं स्वतो याच्छमिति केचिद्दर्शनि गुरुणां मते ज्ञानस्य स्प्रकाशकल्पात्
सत् ज्ञानप्रामाणं तेनैव गृह्णते भद्रानां मते ज्ञानमतौन्द्रियं सुरारिभिराणां मते अनुश्वसायेन
ज्ञानस्य प्रामाणं गृह्णते इत्यादिविप्रतिपस्थितिरासः ।

419. सर्गसाधनम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-paper, 18×5 inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200 ss. Character, Bengali. Date, ?. Place of deposit, Naihāti, District Pārāganās, Mahāmahopādhyāyā Pañdita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

क्रियाधिकारिणो वाचास्था चान्त्येष्टिपद्धतिः ।
अग्रौचनिर्णयोऽग्रौचद्वितीयाद्विक्रियापि च ॥
दानकिया दृष्टोल्लग्भाद्यथाद्वादिं बोड्डश ।
प्रतिसंवत्सराद्वं तथा पार्वणतीर्थकम् ॥
विद्योऽपरपञ्चस्थायमाकासां अतस्य च ।
उच्चते चारु संचेपात् रघुनन्दनशर्मणा ॥ अथाधिकारिण । इत्यादि ॥

End.

संक्रान्त्यां निश्च सप्तम्यां रविशुक्रादिने तथा ।

आङ्गे जन्मदिने चैव न कुर्यात् तिलतर्पणम् ॥

प्रतिप्रसवमाच ।

अयने विषुवे चैव सक्रान्त्यां यज्ञोपु च ।
उपाकम्भैष्ठोल्लग्भ युग्मादौ स्वत्वामरे ॥
रविशुक्रादिने चैव न दुष्टेत् तिलतर्पणम् । नीर्थेऽपि न दीपः ।
तीर्थमाचे तु कर्त्तव्यं तर्पणं सनिलादकः ।
अन्यथा कारयेत् अस्तु स विद्यायां यज्ञिभवेत् ॥
आत्रैष्व साम्बपर्यन्तं जगत् हृष्टिविति क्रमात् ।
अस्त्रलिङ्गितयं दद्यादिति संचेपतर्पणम् ॥

Colophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतः सर्गसाधनाल्लो यथः स्मृतः ॥० ॥

विषयः । क्रियाधिकार्यन्त्येष्टिपद्धत्याद्विक्रियानिच्छानां संचेपेण निरूपणम् ॥

No. 420. हङ्सदूतटीका . By नृसिंहः. Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent, 650 clokes. Character, Bengali. Date, ?. Place of deposit, District Vākūdā, Viśnupura, Pañdita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

योगीन्द्रिः शुक्रमारदप्रश्टतिभिर्भृत्यानिशं भावितं
 साबन्दं विधिष्ठवरामरणैर्वन्द्यं सदाभौषदम् ।
 श्रीराधाकृतिस्तादिभिः सुखलितैर्भविर्सुदाराधितं
 श्रीगोविन्दपदारविन्दमग्नभस्तन्दाय वन्दामहे ॥
 गन्दे सनातनं नित्यं रूपम् स्वामिनं परम् ।
 यो × × चंसदूताख्यं कायं कायं सुदामहम् ॥
 भाला श्रीरूपचरणं मूढ़धीरप्यचो सदा ।
 तद्वास्थानं विनवते श्रीश्चिंचो यथामति ॥
 किञ्चु मर्त्यं चापल्यं मम मूढस्य स्फृत्यः ।
 बालकानां सुषीधार्थं शास्त्रानं क्रियते सया ॥
 यदन् नूनमधिकं विवेदार्थस्य यद्वित् ।
 मत्सर्वं पण्डितेः श्रीभ्यं शिरसोव कलोऽज्ञातिः ॥
 अथ परमभागवतः कविकुलभुरौणः श्रीकृष्णोऽसामी अनवरतश्रीकृष्णचरित-
 निमयचित्तोऽपि काव्योपदेशम् चंसदूताख्यं प्राप्नममाणं इष्टदेवतामारणरूपं
 भङ्गलमाचरति । इद्युक्तियादि । कोऽपि अनिर्बर्चनीयः पदार्थः से भग-
 न्हदि मनसि स्फुरतु आविर्भवं करोतु प्राप्ननार्था छोट् । इत्यादि ।

End.

अष्टित्वात् येषो नामिः ।
स्वामिन नयने

विषयः । श्रीकृष्णोऽसामिप्रणीतस्य चंसदूताख्यकायस्य वाच्यानम् ।

No. 421. छठिकेलिकलाकृती . By कविकेश्वरौ . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 300 clokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār grāma, Kṛṣṇapurā, Pañḍita Kālikṛṣṇa Vidyāvinoda. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीकृष्णाय । ॐ नमः श्रीवाणैः ॥

प्रणिपत्य चर्ति चरपद्मवप्रसुखामरकीठिनुतात्रिष्टुगम् ।

चरिकेलिमहं कल्यामि गुरोष्वरणाम्बुजाचुम्बिमनोमधुपः ॥

अथ वाङ्गजक्तवजातमहासुरसैनिकभारविषषमरा ।
 भूतधेनुत्तूरविष्टमुखोगमदल्लिकमशुमुखी वसुधा ॥
 अधिगम्य सदौरितमाधिकरं सुरसिद्धमुनिप्रकरेण युतः ।
 स च दुग्धपयोनिधित्तीरगतः प्रणिपत्य निवेदितवान् इहरे ॥
 प्रणश्याच विष्वेष्वनेत्रं पूर्वः तुष्टाच यद्वोः परमः पुमान् ।
 सहस्रावतनार निष्ठकुमरीम् वसुदेवगत्वे सह लाङ्गिना ॥
 भगवान् सद्गपो भजवाचिगणे प्रतिपत्य स मन्दगृहं इलिना ।
 बड्डोदितमङ्गलवेचिकुलैरथं गोकुलदेशमलङ्गतवान् ॥
 अथतंसितपुष्टितपञ्चवर्णं यसुनातटिमीपतसि मिलितम् ।
 समवेष्य सती दद्विरेति सद्यो ललितोऽन्तिः... समदत् ॥ इत्यादि ॥

End.

इति कंसघ्नं विभिषत्य रणेश्वराङ्गिरातिसवभुगणम् ।
 पितरौ च यथन्द नवन्द यद्युमय अन्दसुखान् विसर्ज च सः ॥
 अथशुपदद्वीतरवेनमसी लातवान् समितारिपदे भगवान् ।
 विजाहार च सत्र पुरे रसणीरमणीयमचोत्पवरङ्गपरः ॥
 इति... धरणेरयतीर्थं धुरं जगदेकधुरन्वर एव इहिः ।

 उत्तिरिक्त उरेरित्तमेव परं युक्तदेवसुखोदितमाधिवरम् ।
 अधिगम्य सहामुनिभागवताङ्गितं शृणुत प्रणतेन सम्य ॥
 इति X कंसुचित्तमजातशतोत्तरविष्टतितोठकवन्धपदा ।
 कविकेश्वरिणा उरिभित्तमता उरिकेलिकलावतिका रचिता ॥

Colophon.

इति उरिकेलिकलावत्यां कंसवधो नाम पद्मः सर्गः ॥

विषयः । अक्षि चाक्षिक्षतिसञ्चुले पञ्चमगीतके खण्डकाचे तत्त्ववत्तो भगवतः श्रीचर्ण-
 अरितवर्णनम् । सब प्रथमसर्गे,— गोपवैश्वरस्य गोष्ठं गतस्य भगवतो दर्भनाय रचिरावहवती-
 प्रभतीनां गोपरमणीनां संवादः । द्वितीयसर्गे,— गोष्ठस्यितेन भगवता गोविन्देन समं गोपीनां
 सम गमवर्णनम् । तृतीयसर्गे,— राष्ट्रविज्ञारवण्णनम् । चतुर्थसर्गे,— भगवतः कंसपुरदर्शनम् ।
 पञ्चमसर्गे,— कंसवध्येति ॥

No. 422. हरिनामार्थतच्चम् . By दासगोल्खामी . Substance, made paper, 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent of slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgar Vṛddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Minegvara Śārvyabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

स्थ महामन्त्रः ।

स्त्रीकामासुद्धरणार्थं हरिनाम प्रकाशयेत् ।
यस्माद्विसुच्चते स्त्रीकी महापापं कल्पौ शुभे ॥
हरिकामपदद्वन्द्वं इत्यादि ।

End.

हकारस्त्रामला ल्लाना रे महाबाङ्गरेव च ।
चकारे महला देहो रेकारे च सुमेधयः ॥
... ।
हरिनामानुसेविनां कुञ्जकाट्रानु संस्कृतिः ॥

Colophon.

इति श्रीदासगोल्खामी विरचितं हरिनामार्थतच्चम् ॥

विषयः । “हरे हरे” इसि नामी नानाप्रकारेण व्याख्यानम् ।

संस्कृत नामे

Addenda to No. 360.

(शिवतारुवटीकायाः) ।

मनु पुराणन्यादसीमांसाधर्मशास्त्रागग्निशिताः ।

बेदाः स्थानानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दशेति ॥

स्त्रूत्युक्ताचतुर्दशविद्यास्त्रान्यदर्च्छृतत्वात् तत्त्वमार्थस्य तदनुज्ञतशिवतारुव-

ग्रन्थस्यापि तथात्मासद्व्याप्तिः। न्यज्ञयन्नाश्चपि भलष्टद्वाभावात् व्याख्यानिः ।

ननु ज्ञोतिषिकानां यद्यप्यमिन कौलिकानामर्पि निपत्तानुयस्तादिकं प्रत्यक्षं

फलमसति श्रुतिसूलकलेऽनुपपञ्चं सरु तत्त्वात्मस्य श्रुतिसूललं द्रव्यति ।

तथा सन्वादिस्तृतीनामिकं तत्त्वाणामपि वेदसूलत्वं कला युक्ता व्याख्येयत्वमिति

चेत्ति । भाषामन्त्राणामपि प्रत्यक्षफलत्वं श्रुतिसूलकलापत्तेः । न चेष्टापत्तिः

गाढी गोणीत्यादिभाषाणामगतिजापधंशस्तपत्तात् । अपधष्टस्तपत्तपर्याप्त्य

बंदगव्यदस्त ।

मन्त्री दीनः सरतो वर्णतो या

मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।

सर्वो वच्चा यजमानं दिनस्ति

थथेन्द्रशः सरतोऽपराधादित्यनर्थैतुलभारणात् ॥

तथाच तेजिरोयस्त्रष्टावृतपुर इत्यनुगाके इन्द्रस्य शब्दे शानयितारं पुचमि-

क्षन् लष्टा खाहेन्द्रश्चनुर्वद्वस्तेति मन्त्रे इन्द्रश्चनुपदमनोदात् न प्रयुक्तवान् ।

किन् भौद्यादुदाभसेव युक्तं तेजेन्द्र एव तथुवनाशकोऽभृत् इत्यामनन्ति ।

तस्माद्वापामन्त्राणां शब्दादिविद्वच्छादेव वौर्यवच्छम् । न वेदसूलकल-

सिद्धिः । तेष्वपाठात् । किञ्च युक्तवर्णस्त्रित्वसिद्धवच्छमात् भाषादिवीजमावेन

संहता आवर्त्मानाः सक्षमस्त्रीजार्थभृतां देवतामभिसुखीकुर्वन्नीति ।

अक्षासु संख्यामन्त्रवाचिमः । न किञ्चित्तमभिसुखीकर्तुं शक्तुवन्ति । तेषां

तदवाचकलात् । तस्माद्वैदिकलादवैद्युतलात् अनर्थकलाच न व्याख्येया-

न्यक्षयन्त्वाणीति प्राप्ते दूसः । न ताथमन्त्राणां चतुर्दशविद्यास्यानयिर्भृतत्व-

मस्ति पुराणपदेनैव भारतादीतिहासानामिव तेषामपि संग्रहात् । तेन

तद्वैदेवीषो श्रुतिसूलकलेन प्राप्ताण्यम् । सर्वेष्वप्रणीतलेन भगवद्गीतादिव-

दध्यर्हितत्वम् । नापि तद्यगतानां मन्त्राणां पौराणमन्त्राणामिव वैदिकल-

मस्ति । सामराजादिविद्यानां प्रत्यक्षेण श्रुतिवेषीपलभ्यमानलात् । दर्शयन्ति

चागमविदः शुल्केय सलाणामुदारम् । श्रीमन्त्रभागवते यन्त्ररामायणे

चास्त्राभिरपि विष्णुष्टुचर-रामषड्करस्त्रीदारो दर्शितो दागतदीष्टकु ।

तस्मात्तन्त्राणां वेदसूलतं तन्त्रत्यमन्त्राणां वैदिकत्वम् सिद्धम् । एवं भाषा-

मन्त्राणां अच्चरानुपूर्वं अवैदिकलेपि तदर्थानां वैदिकत्वादेव वौर्य-

वच्छम् । यथा व्यासादिप्रणीतानां विष्णुष्टुस्त्रिवच्छमसोचादीनाम् । अवै-

दिकस्थ मन्त्रतन्त्रादैरहट्टद्वारेण सर्वेषां प्रथमासाधकलसम्भवात् । सक्षमति च

व्याप्तवादीना संस्कृतभाषया देशभाषया वा वेदायंगन्यनसामर्थ्यस् ।

तपःप्रभावनिवन्त्वं तद्यथिताया वर्णनुपूर्व्या अवैदिकलेपि तदर्थानां

वैदिकलादेव वौर्यवच्छगतिक्षत्क्षमत्वार्थकारिलम् । (?) तस्मात् सिद्धं

पौराणमन्त्राणां भाषामन्त्राणां वैदिकलम् । आनुपूर्वीभिदाच सर्वेषां

वर्णनामनुज्ञामप्रतिज्ञामानाम् यथाभ्यमेषामुच्चारणेऽधिकार इति ।

न किञ्चिद्वच्छम् । यत् अस्त्रवाचिमो कान् (?) किञ्चित्तुलभमभिधातुं

सत्त्विनधापयिन्ते वा समर्थी इत्यनर्थकानि तमयानि यन्त्राणि इत्युक्तम् ।

तत्रोच्यते । यथा भूतीजाङ्गुरत्तूपमग्नुष्टुस्त्रवच्छविराट्पर्वं (?) अत्रुरूपं

त्रिलोकमेष्ट परापश्चनो मध्यमा वैष्णवीतिभेदेन (?) चतुर्विधः

वाच्यम् । यथा च तरी सुभग्नाखादिकं फलानि इत्याठवस्यै च f.

कृत्यं विद्यादि जड्यूथं देवतावर्गो जीवर्गस्य । तत्त्वाकारो वै सभा
वाक् चेष्टा समर्शोऽभिवैज्ञानिका वक्त्रे नानारूपा भवतीति विराट्याचिनो-
इकारस्य तत्त्ववाक्यमयत्वं शुतमिति यावान् वाचो वृद्धसावान् वाचक-
शूद्धोऽपि वाग्विभूतिस्थः । तथाच श्रुतिः । यावद्वृक्षविशिष्टः तावत्ती-
वागिति । एवं सति संख्यावाचिनोऽप्यज्ञाः संख्येयं देवतादिसङ्कुँ वा देवता-
वाचि यद्बयध्यभूतवर्णसङ्कुँ वाभिदधिति । दृष्टैसङ्कोचेद्योर्युत्सङ्कुनां
संख्यावाचिलम् । तत्त्वाच्च भूमिर्यमायग्रथो वेदा अर्था रसाः चतुर्थो गजा-
पत्ता: दिशो रक्षाच्चादित्या विश्वे मनवस्त्रियः कला इति सङ्कुनामा-
मेकश्चादिक (?) संख्यावाचिलं ज्योतिषे द्वादशविचित्रतात् प्रसिद्धम् । तथा द्वितीय-
मणिपि चयीविद्या हादशस्तं दिविणा हर्षेन सञ्चसदत्तिणेन एजितेत्याद्य-
संख्यावेदवाचिकमेवाभिधीयते न स्तोकसुवर्णादि ।

एवमेकपादे विनिश्चित्य चौसतभिर्वर्षशीकुर ।

पश्च जिला विदिला घट समूह चिल्हा सुखी भव

एकायनोऽसौ द्विषष्ठसिंहमुखप्रदर्शः पञ्चविधः षड्बाहा ।

ਚੁਪੈ ਲਗਏ ਵਿਧੀ ਨ ਬਾਅਦੀ ਦੁਗ਼ੜ੍ਹਦੀ ਵਿਖ(?) ਗੋਲਾਦਿਕ ਰਤਾਦੀ ॥

एकादिशस्त्रैद्वयीभारादिशत्त्वाभिधानात् प्रसिद्धम् । न च संख्यायाः संख्येऽविषयावचिलनेयमर्थज्ञात्वा दोषः । ईश्वरसंकेतप्रकृत्प्रार्थनात् । स्वं सङ्केत-प्रकृत्प्रार्थं नेयार्थमिति भण्णत इत्याकरे आधुनिकसंकेतप्रकृत्प्रार्थस्त्रैव नेयार्थ-लाभिधानात् । ईश्वरसङ्केतप्रकृत्प्रार्थलैहौरां एकस्मै स्वाहा द्वाभ्यां स्वाहेति चतुर्थ्या संख्यावाचिनां गच्छनां देवतावाचिलावगमाद्वयन्तप्रज्ञपक्षसन्ति-स्विकारावगम्यते । तथाहि श्रवयते ।

दातव्यं घडविंश्टांश्चतुरः कस्यथने अम्दांसि च इधत आदादशम् ।

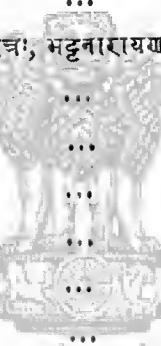
वर्णं विभाय कवयो मनौषा चक्रसामाभ्यां रथं प्रदर्शयन्ति ॥

स्वस्थार्थः । कवयो यज्ञं विजा षट्कृष्णाम् भ्यां रथं प्रवर्जयन्तीत्यन्वयः । कवय
अमर्ददेशिनः । यज्ञं य इति कादि नव ढादि नव पादि पञ्च याद्यास-
विंशत्यागमप्रसिद्धरैत्या य एक उच्चते । अ इति ऊकारअकारयोर्धेऽगे च
ज्ञ शुतलात् । गृह्णयाचौ नुंकारो इत्यर्थः तेन अ इत्येषामुच्छने । तामिमां
नवसंख्या यिमापविधेन क्षेपण मौला एषोऽयौ सप्त-द्विनि-षट्-पञ्च-चत्वारि-
रत्नेयं क्रमेण संग्रह्य षट्कृष्णाम् भ्यां । षट्कृष्णाम् उपर्युक्ति सप्ताष्ट-
र

योरेक्षयेः । खक्षोषात् वसीयया पंतया छत्रीयेन च कोषेन सच रथं
अङ्गयन्त्राण्यु उपासनाथन्त्रं प्रवर्जयन्तीत्यर्थः । मनीषा मनीषया । षोडश-
कोष्यन्ते यथेकाषाङ्कौ प्रथमद्वितीयकोष्योसे भवतस्मर्हि छत्रीयपंतेस्त्रुतीय-
शतुर्थकोष्योर्वीर्जन्तार्ष्पूरणावकौ लेख्यौ ।

INDEX OF AUTHORS.

नामानि ।								पंचे ।
अच्युतचक्रवर्ती	१७३
अनन्तभट्टः (महामहोपाध्यायः)	१६५
अनन्तरामः	६१
अभिरामविद्यालङ्कारः	३६२
अर्जुनमिष्ठः	२६८
आनन्दवनः (सुकुन्द्रवनपिण्डिः)	३२३
आनन्दानन्दनाथः (सहजानन्दस्य पुत्रः)	१४७
कणादतर्कवागीशः	१३
कमलाकरभट्टः (रामद्वाशाभट्टस्य पुत्रः, भट्टनारायणस्य पौत्रः)	२०७
कविकर्मपूरुः	२६, ३२८
कविकेश्वरी	४१८
कवितार्किकः	८१
कार्त्तिकेयसिद्धान्तः	२६२
कालीशङ्करः	३४९
काशीगाथतर्कालङ्कारः	१५५, २२२, २२५	
काशीरामवाचस्पतिः	२५, ३६४
काशीश्वरः	३५६
किशोरीमोहनगोखामी	६६
कुम्हकभट्टः	३२८
कुवेरशर्मा	२६०
कृपारामः	३०१
कृष्णः	१३२
कृष्णान्तविद्यावागीशः	३५४
कृष्णकिशोरः	३४९
कृष्णचन्द्रः	"

सत्यमेव जयते

गीत ।								पंचे ।
कृष्णदासः	३४१
कृष्णदासगोस्वामी	७१, २५६
कृष्णदाससार्वभौमः	२०४
कृष्णदेवस्मार्त्तवागौणः	२३६
कृष्णमोहनः	२२१
कृष्णानन्दः	१८२
कैश्चिवभट्टः	१५९
गङ्गाहरिशमर्मा	२८
गङ्गेशशमर्मा	४४
गदसिंहः (शिवसिंहस्य पुत्रः)	२६०
गदधरभट्टाचार्यः	२२५
गुरुप्रसादन्यायभूयणः	३७१
गुरुप्रसादशमर्मा	२७६
गोपालः	१८२
गोपालचक्रवर्ती	२५७
गोपालन्यायपञ्चाननः	स्वयमेव नपने	७८
गोपालपञ्चाननः (आगमवागौणभट्टाचार्यस्य पौत्रः ,								
हरिनाथभट्टाचार्यस्य पुत्रः)	१४२
गोपालभट्टः	३६७
गोपलमिश्रः	१८३
गोपीकान्तः	३०६
गोपीनाथतर्काचार्यः	२२०
गोपीरमणतर्कपञ्चाननः	२६
गोरक्षनाथः	६३
गोविन्दरामसिङ्गाननवागौणः	१८४
गोविन्दाचार्यः	३१५
गोविन्दानन्दकविकाङ्गाचार्यः	१६६, २७४, ३७०, ४७८		

नामानि ।

गोविन्दानन्दशर्मा	१
गोविन्दानन्दाचार्यः	२४४
गौरीकान्तः	३४१
गौरीकान्तचक्रवर्तीः	४०६
गौरीकान्तभट्टाचार्यः	१४६
गौरीवरशर्मा	१८६
चतुर्भुजभट्टाचार्यः	१५, २५६
चन्द्रशेखरवाचस्पतिः	१६४
जगदौष्टतकालिङ्गारः (महामहोपाध्यायः)	२११
जगदौष्टपञ्चाननः	२६, २५५, २५४	
जगद्वायगुप्तः (कवीन्द्रः)	१६६
जगद्वायचक्रवर्तीः	२७, १४६
जगद्वायदत्तः	१०९
जगद्वायशर्मा	२७७, ४१९
जयतीर्थसुनिः	३६४
जीवगोखामौ	५१
जुमरनन्दी	१६८
ज्ञानानन्दप्रस्तुतः	८१
ज्ञानानन्दलिङ्गारौ	१४०
त्रिलोचनदासः (माधवदासकवीच्छस्य पुत्रः)	४६
दनोकाचार्यः	२००
दासगोखामौ	२७२, ४२०	
दिग्बन्धुभट्टः	५३०
दुर्गसिंहः	३३, ५३, २१७	
धन्वन्तरिकरः	५०
धोयीकविराजः	२२१
नन्दकिशोरशर्मा	२६६
नन्दकुमारगोखामौ	११७

। न ।								पंच ।
त्रुद्धतः	२२३
न्द्रशामः	३५
नन्द्रामतकर्वागीशः	३८५
नरसिंहचक्रवर्ती	१८६
नरहरिः	१७
नरहरिसरकारः	८४
नरोत्तमः	८१४
नारगभट्टः	१६२
नारायणः	२५०, ४१४
नारायणतर्कचार्यः	१८१
नारायणभट्टः (रामेश्वरभट्टस्य गुच्छः)	१६०
निव्यनाथसिद्धः	११४
नृसिंहः	४१७
नृसिंहकविराजः	२६५
न्यायपञ्चानगः (विद्याविनोदात्मजः)	३६६
पश्चनाभद्रतः	२२४
पश्चमानन्दचक्रवर्ती	स्वयमेव नयने	५६
पुरुषोत्तमदेवः	११८
पुरुषोत्तमाचार्यः	३३५
पूर्णाग्नन्दपरमहंसः	५७, १३६
प्रद्युम्नशर्मा	१८०
प्रेमन्दन्यायरत्नः	२११
बलदेवविद्याभूषणः	४०६
बालगोपालेन्दुः	२०३
ब्रह्मानन्दः (परमहंसपरित्रात्रकावथूतः)	१५३
भवदेवभट्टः	२३७, ४०१
भागवत्तामः	४३२
भौमः (महामहोपाध्यायः)	३७६

नामानि ।

मधुरानाथचक्रवर्ती
मधुरानाथतर्कवागीशः	१६, १७, २५७, २५	१६, १७, २५७, २५	१६, १७, २५७, २५
मधुसूदनः	३२६
मधुशास्त्रम्	४१०
महेश्वरम्	६८, १६६, ३६६	६८, १६६, ३६६
महेश्वरन्यायालङ्घारः	२२७
माधवशम्भा (बुधवाण्यकुलोदतः, रघुनाथस्य एवं,							
मतिनाथस्य कनिष्ठः, गोविन्दस्यायजस्य)	२
माधवाचार्यः	२६४
मालाङ्गः	३४४
सुकुन्दरामदैवज्ञः	३६६
मोहनघन्नदिद्यावाचस्पतिः	१७२, २४८, ३६७	१७२, २४८, ३६७	१७२, २४८, ३६७
यादवेन्नविद्याभूषणः	२४०
यादवेन्नशम्भा	३७६
रघुनन्दनन्यायप्रगत्यः	६
रघुनन्दनन्यायालङ्घारः	६२
रघुनन्दनभट्टाचार्यः	४१७
रघुनन्दनभट्टाचार्यः (हरिहरभट्टाचार्यस्य एवं)	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९	६६, १५६, १७८, १६१, २२९
रघुनन्दनवन्द्योपाध्यायः	२५१
रघुनन्दनवैद्यः	२५२
रघुनन्दनशिरोमणिः	३५६
रघुनाथगोख्लामी	४१२
रघुनाथचक्रवर्ती	६, १८८
रघुनाथतर्कवागीशः (नपाडौयः)	१८
रघुनाथदासः	६५
रघुनाथदासगोख्लामी	४१२
रघुनाथभट्टः	४४
रघुनाथभट्टगोख्लामी	६४

		पंक्ति ।
। अनेन्द्रशिवयोगी	५६
भुरामण्डिरोमणिः (रघुमणिविद्याभूषणस्य क्षात्रः)	१७४
रत्नायभद्राचार्यः	१०९
रत्नेश्वरचक्रवर्ती	६
रत्नेश्वरन्यायालक्ष्मारः	३१९
रमाकान्तः	८६
रमाकान्तचक्रवर्ती	३८६
रमाकान्तचक्रवर्ती (मधुसूदनतर्कवागीशस्य पुत्रः)	४०५
रमानाथचक्रवर्ती	३५७
रमानाथशमर्मा (वेदगर्भतर्काचार्यस्य पुत्रः)	२७४
रमापतिसिङ्गान्तः	१५६
रविचन्द्रः	११
राघवेन्द्रशमर्मा	१६६, ३८५
राधाकृष्णशमर्मा	१२०
राधामोहनगोखामी	२३६
रामकान्तः	१६७
रामकिशोरचक्रवर्ती	१५
रामकुमारन्यायभूषणः (रामगतिवाचस्पतिपुत्रः)	४१
रामकृष्णः	३३८
रामकृष्णभद्रः	३२५
रामकृष्णभद्राचार्यः	१८०
रामगतिसेनः	३०४
रामगोपालः	३४१
रामगोपालकविदः	६२
रामगोविन्दः	७६
रामगोविन्दशमर्मा (रामगोपालचक्रवर्त्तिनः पुत्रः)	३४६
रामचन्द्रः	३१६
रामचन्द्रकविचक्रवर्ती (माधवकविकरणाभरणस्य पुत्रः)	३७६

वामानि ।

रामचन्द्रद्विजः (?)
रामचन्द्रन्यायालक्षणः	६१
रामचन्द्रवाचस्पतिः	१६०
रामचन्द्रविद्याभूषणः	२१८
रामचन्द्रशम्र्मा (काञ्छीरकुलसमुद्रवहरिहरात्मजः)	३६, ४०, ४१	
रामजयविप्रः	१५८
रामदासचक्रवर्ती	४५
रामदुर्लभशम्र्मा (See Colophon of notice, no. 885.)	३८८	
रामदेवद्विजः	३८९
रामगाथसिद्धान्तः	२१६
रामभद्रः	४१३
रामभद्रसार्वभौमः	३८६
रामरत्नवन्दोपाध्यायः	६१
रामरामभट्टाचार्यः	३६०
रामवक्षभः	३८७
रामशशुणः	३५३
रामहरिद्विजः	स्वयम्भूत नपने	१४८
खपगोस्तामौ	३४, २६४, ३८२, ४१३	
खपरामन्यायपञ्चाननः	५३
लोकनाथशम्र्मा	११
लौहित्यवरसेनः	१२१, २२६, २३१, २३२	
वरशूचिः	४७, १६३, २१४	
वराहसिंहः	२२६
वर्ज्ञमानोपाध्यायः	८८, १६६
वलिनारायणः	१७७
वक्षभः	३२
वक्षभद्रवः	३६४
वक्षालसेनः	१६६

नामानि ।	पंचे ।
वाचस्पतिभिर्णः	१००
वाणेश्वरः	३४२
विद्याचन्द्रात्मजः	१
विद्याधरशमर्मा pupil of जगद्व्यभभद्राचार्यः	२७५
विद्यानिधिः	१३४
विद्यानिवासः	१६४
विद्याभूषणः	४०५
विद्यारण्णतीर्थः	३४२
विद्यावागीश्वभद्राचार्यः	८८
विद्याविनोदाचार्यः	१८७
विद्यासागरभद्राचार्यः (श्रीकाल्पपिष्ठतस्य पुचः)	४७
विश्वांगोखामी	६७
विल्लेश्वरतर्काचार्यः	२४३
विश्वनाथचक्रवर्ती	२७२, ३६१
वीरेश्वरः	५४१
कन्दावगदासः	६१६
शश्वरः	३८८
शश्वरः (श्रविडः)	३५८
शश्वरशमर्मा	४६
शश्वरानन्दतीर्थः	३८८
शश्वराचार्यः (गौडः)	३६४
शिवदाससेनः (अनन्तसेनस्य पुचः)	१६२
शिवरामः	४०८
शिवरामतर्कपच्छाननः	३७
शिवाचार्यः	१८१
शूलपाणिः	३४, १५८, ३१५, ३५०
श्यामसुन्दरः	३४१
श्यामसुन्दरभद्राचार्यः	१४

नामानि ।	पंच ।
श्रीकरणतौर्णः	२६०
श्रीकरणशर्मा	३७२
श्रीकान्तदासः	३४६
श्रीकृष्णदासगोखामी	२०४
श्रीकृष्णविद्यालङ्कारः	५४
श्रीगायश्चर्मा	३८१
श्रीपर्वतचक्रवर्ती	७
श्रीहर्षस्त्री	२७७
ब्रह्मदासविश्वारदः (जयकृष्णतर्कवामीश्वस पुत्रः)	१६८
समीराचार्यः	६३
सर्वविद्यालङ्कारभट्टाचार्यः	५२
सार्वभौमभट्टाचार्यः	५६
सौतारामः	३४१
हरगोविंदः	११२
हरानन्ददासकविचन्द्रः	१०७
हरिकृष्णधीरः	१७५
हरिचरणः (हस्तिकश्यामस्य शिव्यः)	६०
हरिशाथमिश्रः	१५४
हरिशमः	४६.
हलायुधमहाकविः	१६५
हितहरिवश्चर्मोखामी	३८४
हृदयानन्दविद्यालङ्कारः	१३७
हेमकरः	२१३

एवाण-जटु चन्द्रे च शके परिमिवे भया ।
 लिखिता जयदेवस्य दीप्पनीयं प्रयत्नः ॥
 प्रणम्य भारती॑ देवो॒ श्रीनाराथणग्न्मणा॑ ।
 लिखिता शब्दशास्त्रस्य सम्भाता शोधिता तुरैः ॥
 श्रीमाधवाय नमः ।

विषयः । गौतमोविन्दभासकस्य कृष्णलोकाविषयकस्य काव्यस्य व्याख्या ।

No. 91. गौतमोविन्दप्रबोधः, By रमाकान्तः। Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 57. Lines, 6 on a page. Extent, 1,617 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Pañdita Candakánta Nyáyálañkára. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 गांपिकाल्कविधासु राधिका-
 भूविभज्ञपरिकल्पितान्तरः ।
 नयनैरधरजिवरोभः
 श्यामली जयति नन्दनन्दनः ॥
 प्रणम्य मान्यान् बडमानपूर्वं नयने
 मन्यानुपस्थाय लताङ्गलीकम् ।
 श्रीगौतमोविन्दप्रबोधमूर्वी-
 देवो रमाकान्त इमच्छकार ॥
 अनेकशः पूर्वविचक्षणां
 विक्षारिताः सन्ति यदस्य ठीकाः ।
 तथापि संचेपविशेषहेतो-
 र्मम अमः सद्विरथं न वाच्यः ॥
 इष्ट खलु नानाविधबुधजानगणसम्भात-निखिलविज्ञशमनक्षयानमखारकः-
 क्षत्क्रीडाक्षवनच्छ्लेन तमेव प्रथमं प्रतिपाद्यन्नाह भेदैरिति । यसुनाया-
 क्षीरे राधामाधवयोः रहकेलयो जयन्ति । रहसि निर्जने तुरते रति-
 विषये वा किलयो रहकेलयः । तथाच रहः सुरतगुञ्छयोरिति रभमः ।
 रहो गुप्तं यथा स्यात् इति क्रियाविशेषणं वा । इत्यादि ।

Bengali. Date, ? Place of deposit, Kánthálpádá, Post office, Naiháti, Pañdita Rámatáraṇa Thákura. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेज दिनीयपञ्चस्य प्रारम्भाकं लिखितम् ॥

गयायां पिण्डप्रदानेन वनादिसौचे ?

मोक्षायितौ तीर्थबलप्रभावाद्वीचिसंज्ञं भरकं गतौ तौ ॥

पिण्डन् पितामहाप्रिव तथैव प्रपितामहान् ।

श्रीण्यामीति यत्तोयं ल्या इत्तमरिन्द्रम् ।

तेनास्तद्युगपद्यये गो जातो वाक्येन सत्तम् ॥ इत्यादि ।

End. आङ्ग इच्छीकुण्डे चकारादुक्षिण्योकुण्डे च आडकर्णः सिद्धो भवतीत्यर्थः ।

गौरी चेति तच महेश्वरकुण्डे सतक्षलाभः पूज्यात् सर्वसौभाग्यं प्रापितो भवतीत्यर्थः ॥

Colophon. इति गयाप्राकाशः समाप्तः ॥

विषयः । गयामाहाकाशादिनिरूपणसुखेन तत्त्वौर्थकर्त्तव्यकर्मनिष्ठयनिरूपणम् ।

No. 90. गौतगोविन्दटीका, (सर्वाङ्गसुन्दरी) । Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 65. Lines, 6 on a page. Extent, 1,500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1650. Place of deposit, Kánthálpádá *via* Naiháti, Pañdita Rámatáraṇa Thákura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणस्य अगतामीर्द्धं कृष्णस्पं सनातनम् ।

क्रियते गौतगोविन्दटीका सर्वाङ्गसुन्दरी ॥

संघीर्मदुरसम्बर्त वनस्पुवः ग्रामास्तमालुमैर्नेत्रं भीररयमित्यादि । इत्यादि ।

End. किम्बूताः सानन्द्या आनन्देन सह वर्तमानाः । किं तदित्याऽग्नाभ्यवकलात् यत् कौशलं वृक्षिं घट्टेयवसनुध्यानं यत् शङ्कसे विवेकतत्त्वम् । यत् काश्ये शौलायितम् । किम्बूतस्य कृष्णेकतानामनः । कृष्णासौ एकतानचेति कृष्णेकतान् । तदेव आत्मा यस्य एकातानोऽनन्यवृत्तिः ॥

Colophon. इति गौतगोविन्दे महाकाशे स्वाधीनभर्त्तकावर्णे सुप्रीतपीताम्बरो नाम द्वादशः सर्गः समाप्तोऽयं प्रथः । शकाब्दा १६५० ।